

СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Број 24

Год. LXIII

Четврток, 1 март 2007

Цена на овој број е 270 денари

www.slvesnik.com.mk

contact@slvesnik.com.mk

СОДРЖИНА

	Стр.		Стр.
384. Закон за изменување и дополнување на Законот за животната средина.....	1	392. Одлука за одобрување на регулиран максимален приход и цена за дејностите дистрибуција, управување со системот за дистрибуција и снабдување со електрична енергија, како и за просечната цена на електрична енергија по која АД „Електростопанство на Македонија“-Скопје ги снабдува тарифните потрошувачи на мало.....	143
385. Закон за изменување и дополнување на Законот за културата.....	56	Објава за коефициентите за порастот на цените на производителите на индустриски производи во Република Македонија за месец јануари 2007 година - претходни податоци.....	143
386. Закон за минералните сировини.....	57	Огласен дел	1-16
387. Закон за државен пазарен инспекторат	93		
388. Закон за изменување и дополнување на Законот за железниците.....	101		
389. Закон за изменување и дополнување на Законот за воздухопловство.....	109		
390. Стратегија за управување со јавен долг за периодот од 2007 до 2009 година.....	124		
391. Правилник за постапката за издавање на дипломатски и службени пасоши и визи и за листата на носители на дипломатски и службени пасоши.....	141		

СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА 384.

Врз основа на член 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА

Се прогласува Законот за изменување и дополнување на Законот за животната средина, што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 19 февруари 2007 година.

Бр. 07-839/1 Претседател
19 февруари 2007 година на Република Македонија,
Скопје **Бранко Црвенковски, с.р.**

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Љубиша Георгиевски, с.р.

ЗАКОН ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА

Член 1

Во Законот за животната средина ("Службен весник на Република Македонија" бр. 53/2005 и 81/2005), членот 5 се менува и гласи:

"Дефиниции

Одделни изрази употребени во овој закон го имаат следново значење:

- Општи изрази од областа на животната средина:

1. **Животната средина** е просторот со сите живи организми и природни богатства, односно природните и создадените вредности, нивните меѓусебни односи и вкупниот простор во кој живее човекот и во кој се сместени населбите, добрата во општа употреба, индустриските и другите објекти, вклучувајќи ги и медиумите и областите на животната средина;

2. **Заштита и унапредување на животната средина** е систем на мерки и активности (општествени, политички, социјални, економски, технички, образовни и други) со

кои се обезбедува поддршка и создавање на услови од заштита и загадување, деградација и влијание на/врз медиумите и одделните области на животната средина (заштита од осиромашување на озонската обвивка, спречување на штетната бучава и вибрации, заштита од јонизирачко и нејонизирачко зрачење, заштита од непријатната миризба и користење и депонирање на отпадоците и друг вид на заштита на животната средина);

3. **Загадување на животната средина** е емисија на загадувачки материи и супстанции, која е резултат на човековата активност, во воздухот, водата или почвата, којашто може да биде штетна за квалитетот на животната средина, животот и здравјето на луѓето или, емисија на загадувачки материи и супстанции од којашто може да произлезе штета за имотот или која ги нарушува или влијае врз биолошката и пределската разновидност и врз другите начини на користење на животната средина;

4. **Загадувачки материи и супстанции** се отпадните, опасните и штетните материи и супстанции, кои според нивниот хемиски состав и според степенот на нивната опасност ја загадуваат животната средина, а се наведени во Регистарот на загадувачки материи и супстанции и нивните карактеристики;

5. **Загадувач** е секое правно или физичко лице чиешто дејство, посредно или непосредно, предизвикува загадување на животната средина;

6. **Управување со природни богатства** се активности и работи кои ги вршат правните и/или физичките лица согласно со овој и друг закон со цел за зачувување и одржливо користење на природните богатства;

7. **Управување со податоци** е собирање, обработка, систематизирање, чување, искористување, дистрибуција и презентирање на сеопфатни, точни и јавно достапни податоци и информации за состојбите, квалитетот и за трендовите во сите медиуми и области на животната средина;

8. **Стандард за квалитет на животната средина** е збир од барања кои мора да ги исполнува одделен медиум на животната средина, област или дел од животната средина во одредено време и при одредени услови, на начин определен со закон и со друг пропис на Република Македонија и со меѓународните договори ратификувани од Република Македонија;

9. **Информативен систем за животната средина** е сеопфатна база на податоци и информации за состојбата со медиумите и одделните области на животната средина во кој се содржани Регистарот на загадувачки материи и супстанции и нивните карактеристики и Катастарот за животна средина;

10. **Регистар на загадувачки материи и супстанции и на нивните карактеристики** е каталог во кој се класифицирани отпадните, опасните и штетните материи и супстанции, според нивниот хемиски состав и според степенот на нивната опасност;

11. **Супстанца** е секој хемиски елемент и неговите соединенија, со исклучок на радиоактивните супстанции и супстанциите кои се присутни во генетски модифицираните организми;

12. **Опасна супстанца е супстанца** или препарат којшто содржи една или повеќе опасни супстанции чиешто својства ја загадуваат и оштетуваат животната средина и се опасни за животот и здравјето на луѓето со докажани акутни, хронични токсични и други штетни ефекти;

13. **Области на животната средина** се природата, отпадот, бучавата, вибрациите, јонизирачко и нејонизирачкото зрачење, климата, миризбата и сите други елементи кои претставуваат неделива целина од животната средина;

14. **Медиуми на животната средина** се водата, воздухот и почвата;

15. **Мониторинг на животната средина** е систематизирано мерење, следење и контрола на состојбите, квалитетот и промените на медиумите и областите на животната средина;

16. **Квалитет на животната средина** е состојба на животната средина изразена со физички, хемиски, естетски и со други показатели;

17. **Катастар за животна средина** е квантитативна и квалитативна евиденција на загадувачите и на изворите на загадување кои испуштаат загадувачки материи и супстанции во медиумите на животната средина, во која е вклучена и картата на загадувачи;

18. **Имисија** е концентрација на загадувачките материи и супстанции на одредено место и во одредено време во медиумите на животната средина.

19. **Хемикалии** се супстанции и препарати;

20. **Гранични вредности за емисија** е масата, изразена во смисла на одредени специфични параметри, концентрацијата и/или нивото на испуштање, кои не смеат да бидат надминати во текот на определен временски период;

21. **Физичко лице** е трговец поединец, вршител на професионална дејност и граѓанин;

22. **Емисија** е испуштање или истекување (фугитивна емисија) на супстанции во течна, гасовита или во цврста состојба, препарати, испуштање на енергија (бучава, вибрации, зрачење, топлина), миризба, организми или микроорганизми, како и испуштање на микробиолошки материјал од некој извор во еден или во повеќе медиуми на животната средина, како резултат на човековата активност;

23. **Штетно влијание и дејство** е секое негативно нарушување на квалитетот на медиумите и областите на животната средина;

24. **Штетна материја за животната средина** е биолошки или физички агенс, или појава/состојба, чие присуство во животната средина може да предизвика непосредна или одложена закана или загадување за еден или повеќе медиуми или области на животната средина, како и други надразнувачки, запаливи и експлозивни материи кои во одредено количество, концентрација или интензитет имаат такви својства;

25. **Јавност** е едно и/или повеќе правни и/или физички лица и во согласност со закон формирани организации и здруженија на граѓани;

26. **Засегната јавност** е јавноста којашто, во моментот, е засегната и/или во иднина може да биде засегната или има интерес во врска со донесувањето одлука за животната средина со која е во посебен однос со одредена постапка. Засегната јавност ги вклучува и здруженијата на граѓани формирани за заштита и за унапредување на животната средина, како и физичко лице кое има голема веројатност да ги почувствува последиците од донесувањето на одлуката;

27. **Задоволителна состојба** е постигнување на состојба на квалитет на медиум или област на животната средина кој ги задоволува стандардите за квалитет што се неопходни за намената за користење на медиумот или областа;

28. **Индикаторски извештај** е опис на состојбата на животната средина презентирани преку квантитативни информации (индикатори) за состојбите на медиумите и областите во животната средина добиени преку сублимирање на различни, повеќеслојни и поединечни информации;

29. **Органи** се органите на државната управа и органите на единиците на локалната самоуправа кои согласно со овој или друг закон се овластени да донесуваат прописи и други акти за спроведување на овој или друг закон;

- Изрази од областа на оцена на влијанието врз животната средина:

30. **Проект** е развоен документ со кој се анализираат и се дефинираат конечните решенија за користење на природните и на создадените вредности, вклучувајќи ги оние на искористување на минерални сировини и се уредува изградбата на објекти и инсталации и спроведување на други дејности и активности кои имаат влијание врз животната средина, пределот и врз здравјето на луѓето;

31. **Инвеститор/барател** е правно или физичко лице кое поднесува барање за одобрување на приватен проект или државниот орган кој иницира проект;

32. **Оцена на влијанието врз животната средина** е проена на можните влијанија на одредени плански документи, проекти и планирани активности врз животната средина;

33. **Дозвола, односно решение за спроведување на проект** е одлука на надлежниот орган со која се дава согласност на инвеститорот/барателот за одобрување/продолжување на спроведувањето на проектот;

- Изрази од областа на стратегиската оцена на влијанието врз животната средина:

34. **Стратегии, планови и програми** се плански документи кои се:

- подготвуваат, изменуваат и/или усвојуваат од страна на Собранието на Република Македонија, Владата на Република Македонија, органите на државната управа, органите на општината, на градот Скопје и општините во градот Скопје и

- кои се изработуваат врз основа на обврска утврдена во закон и/или пропис донесен врз основа на закон;

- Изрази кои се однесуваат на интегрираните еколошки дозволи и генерална еколошка ревизија:

35. **Инсталација:**

- во однос на интегрираните еколошки дозволи, е неподвижна техничка единица каде што се врши една или повеќе пропишани активности и активности кои се непосредно поврзани со нив, а кои би можеле да имаат ефект врз емисиите и врз загадувањето и

- во однос на спречувањето и контролата на хавариите со учество на опасни супстанции, инсталација е техничка единица во рамките на еден систем во кој се произведуваат, употребуваат, складираат или се ракува со опасни супстанции. Таа ја вклучува целокупната опрема, објектите, цевководите, машините, алатките, приватните железнички споредни колосеци, станиците за истовар кои ја опслужуваат инсталацијата, складовите или сличните градби, потребни за работа на инсталацијата;

36. **Постоечка инсталација**, во однос на интегрираните еколошки дозволи, е инсталација којашто е оперативна, односно работи пред 1 јули 2007 година;

37. **Промена во работењето** е промена во функционирањето или проширувањето на инсталацијата, која би можела да има последици за животната средина;

38. **Значителна промена** е промена во работењето на инсталацијата за којашто надлежниот орган утврдил дека би можела да има значителни негативни ефекти врз здравјето на луѓето или врз животната средина;

39. **Најдобри достапни техники** е најефективната и најнапредната фаза во развојот на активностите и на методите на работа кои укажуваат на практичната соодветност на конкретните технологии за обезбедување, во начело, на основата на граничните вредности за емисиите, наменети за спречување и, онаму каде што тоа не е практично возможно, за намалување на емисиите и на негативното влијание врз животната средина. Притоа под:

- **техники** се подразбира користената технологија и начинот на којшто инсталацијата е конструирана, се одржува, се користи и престанува да работи,

- **достапни техники** се подразбира степенот на развој на техниките што се применуваат во соодветниот индустриски сектор, под економски и технички исплатливи услови, земајќи ги предвид трошоците и предностите, без оглед на тоа дали техниките се користат или се развиени и/или произведени во Република Македонија, доколку се разумно достапни за операторот и

- **најдобри** се подразбираат оние техники кои се најефективни во постигнувањето на високо општо ниво на заштита на животната средина во целина;

40. **Оператор** е секое правно или физичко лице кое врши професионална активност и/или врши активности преку инсталацијата и/или ја контролира, или лице на кое му се доверени или делегирани овластувања за донесување економски одлуки во однос на активността или техничкото работење, вклучувајќи го и носителот на дозволата или овластување за таквата активност, односно лицето кое е задолжено да регистрира или алармира за активността;

41. **Дозвола**, во однос на интегрираното спречување и контролата на загадувањето, е оној дел од пишаната одлука или целата пишана одлука (или неколку такви одлуки) со којашто се дава овластување за работата на целата или на дел од инсталацијата, а што е предмет на одредени услови со кои се гарантира дека инсталацијата е усогласена со барањата утврдени со овој и со друг закон. Дозволата може да опфаќа една или повеќе инсталации или делови од инсталации на истата локација, со кои работи истиот оператор;

- Изрази од областа на спречување и контрола на хавариите со присуство на опасни супстанции:

42. **Опасна супстанција**, во однос на спречувањето и контролата на хавариите, е смеса или препарат, определена согласно со прописот од членот 145 став (2) на овој закон, или ги исполнува критериумите или својствата определени во прописот од членот 145 став (2) на овој закон, која е присутна во форма на суровина, производ, нуспроизвод, остаток или полупроизвод, вклучувајќи ги и оние супстанции за кои е разумно да се претпостави дека можат да настанат во случај на несреќа;

43. **Присуство на опасни супстанции**, во однос на спречување и контрола на хавариите, е постоечко или веројатно присуство на опасни супстанции во систем, или присуство на супстанции за кои постои ризик дека можат да настанат за време на губење на контрола над индустриски хемиски процес, во количини еднакви или поголеми од граничните вредности (прагови) определени со прописот од членот 145 став (2) на овој закон;

44. **Хаварија**, во однос на спречување и контрола на хавариите, е појава во вид на голема емисија, пожар или експлозија настаната како резултат на неконтролирани настани во текот на работењето на кој било систем, со учество на една или повеќе опасни супстанции, а што доведува до сериозна опасност за животот и здравјето на човекот и за животната средина, веднаш или подоцна, во или надвор од системот што вклучува една или повеќе опасни супстанции;

45. **Опасност** е автентичното својство на некоја опасна супстанција или физичка ситуација, со потенцијал за предизвикување штети за животот и здравјето на човекот и за животната средина;

46. **Ризик** е можноста за појава на одредена последица врз животната средина, во одреден временски период или во одредени околности;

47. **Складирање** е присуство на одредено количество опасни супстанции заради чување, оставање на сигурно место или држење во резерва;

48. **Систем**, во однос на спречување и контрола на хавариите, е целокупниот простор под контрола на операторот, на којшто се присутни опасни супстанции во една или повеќе инсталации, вклучувајќи ги и заедничките или сродните инфраструктурни објекти или активности;

- Изрази од областа на одговорноста за штета предизвикана врз животната средина:

49. **Почетна состојба**, во смисла на одговорност на штета предизвикана врз животната средина, е состојбата која би постоела, во времето на настанување на штетата врз природниот ресурс и врз неговата функција, доколку штетата врз животната средина не настанала. Притоа, почетната состојба се проценува врз основа на достапните информации и критериумите определени согласно со Главата XVI од овој закон и во согласност со критериумите утврдени со прописот од членот 157 став (3) на овој закон;

50. **Штета**, во смисла на одговорност на штета предизвикана врз животната средина, е мерлива негативна промена на природниот ресурс или директно или индиректно мерливо нарушување на функцијата на тој природен ресурс во поглед на друг природен ресурс или на јавниот интерес;

51. **Еколошка штета** е секоја штета причинета врз:

- заштитените видови и природните живеалишта, што има значителни неповолни влијанија врз постигнувањето и одржувањето на поволниот статус за зачуваност на овие живеалишта или видови. Значителноста на неповолните влијанија се проценува врз основа на почетната состојба, земајќи ги предвид критериумите определени согласно со прописот од членот 157 став (3) и Главата XVI на овој закон,

- водите, што има значителни неповолни влијанија врз еколошкиот, хемискиот и/или квантитативниот статус и/или еколошкиот потенцијал на водите, согласно со Законот за водите и прописите донесени врз основа на тој закон и

- почвата со нејзина контаминација, која предизвикува значителен ризик по здравјето на човекот како резултат на директна или индиректна примена на супстанции, препарати, организми или микроорганизми во, на или под почвата;

52. **Реституција, вклучувајќи натурална и парична**, во смисла на одговорност на штета предизвикана врз животната средина, е:

- во смисла на штета причинета врз води, заштитени видови и природни живеалишта, е враќање на повредениот природен ресурс и неговата функција во почетната состојба и

- во смисла на штета причинета врз почва, е елиминирање на секој значителен ризик кој може негативно да влијае врз здравјето на човекот;

53. **Трошоци**, во смисла на одговорност на штета предизвикана врз животната средина, се сите трошоци потребни за соодветно и ефективно обезбедување и покривање на целокупната штета, вклучувајќи ги и трошоците за процена на штетата и непосредната закана од штета и други активности, како и трошоците за спроведување, трошоците за собирање на податоците, мониторинг, надзор и други трошоци;

54. **Заштитени видови и природни живеалишта** се оние утврдени согласно со Законот за заштита на природата;

- Изрази од областа на климатските промени:

55. **Климатски промени** се промени предизвикани од антропогени влијанија врз климатскиот систем согласно со Рамковната конвенција на Обединетите нации за климатски промени;

56. **Механизам за чист развој** е еден од флексибилните механизми утврдени во членот 12 од Протоколот од Кјото кон Рамковната конвенција на Обединетите нации за климатски промени и

57. **Проект**, во смисла на механизмот за чист развој е проектна активност со чија реализација се дава придонес во постигнувањето на квантитативно утврдените ограничувања и намалување на емисиите според членот 3 од Протоколот од Кјото кон Рамковната конвенција на Обединетите нации за климатски промени."

Член 2

Во членот 20 став (1) алинеја 3 пред зборот "испуштање" се додаваат зборовите: "производство, постапување и".

Член 3

Во членот 22 став (1) зборовите: "ги пропишува опасните супстанции, штетните материи и производи чиј што увоз, извоз и транзит во/од/низ Република Македонија е забранет или строго контролиран" се заменуваат со зборовите: "го ограничува, забранува или строго контролира увозот и извозот на опасните супстанции, штетните материи и производи во/од/низ Република Македонија".

Ставот (2) се менува и гласи:

"Заради заштита на животната средина и здравјето на луѓето, Владата на Република Македонија, на предлог на органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина ги определува поблиските услови за промет, увоз, извоз и транзит на опасните супстанции, штетните материи и производи, како и на одделни полупроизводи, суровини и стоки кои се под посебен режим на увоз, извоз и транзит во/од/низ Република Македонија."

Член 4

Членот 24 се менува и гласи:

"Елаборат за заштита на животната средина

(1) Правни или физички лица кои вршат дејности или активности кои не спаѓаат во проектите за кои, согласно со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон, се спроведува постапка за оценка на влијанието врз животната средина се должни да изготват елаборат за заштита на животната средина со цел да се оцени влијанието на дејностите или активностите врз животната средина (во натамошниот текст: елаборат), пред да започнат со спроведувањето на проектот и истиот да го достават до органот надлежен за одобрување на спроведувањето на проектот.

(2) Надлежниот орган за одобрување на спроведувањето на проектот од ставот (1) на овој член кој го одобрува вршењето на дејностите или активностите е должен елаборатот да го достави до органот надлежен за одобрување на елаборатот согласно со видовите на дејноста или активностата утврдени со прописот донесен врз основа на ставовите (4) и (5) од овој член.

(3) Формата и содржината на елаборатот согласно со видовите на дејностите или активностите за кои се изработува елаборат, постапката за нивно одобрување, како и начинот на водење на Регистарот за одобрени елаборати, ја пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

(4) Владата на Република Македонија, на предлог на министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, ги определува дејностите и активностите за кои задолжително се изработува елаборат, а за чие одобрување е надлежен органот за вршење на стручни работи од областа на животната средина.

(5) Владата на Република Македонија, на предлог на министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, ги определува дејностите и активностите за кои задолжително се изработува елаборат, а за чие одобрување е надлежен градоначалникот на општината, градоначалникот на градот Скопје и градоначалникот на општината во градот Скопје.

(6) Постојните правни и физички лица кои вршат дејности и активности определени со прописите од ставовите (4) и (5) на овој член се должни да изработат елаборат или да го изменат постојниот елаборат со цел да го усогласат своето работење со пропишаните стандарди за квалитет на животната средина и пропишаните гранични вредности на емисии.

(7) Органот надлежен за одобрување на елаборатот од ставовите (4) и (5) на овој член издава решение со кое го одобрува елаборатот, како и рокот за секој постоен капацитет во кој треба да се усогласи со пропишаните стандарди за квалитет на животната средина и пропишаните гранични вредности на емисии во согласност со постапката утврдена во ставот (3) од овој член.

(8) Органот надлежен за одобрување на спроведувањето на елаборатот од ставот (1) на овој член ќе одбие спроведувањето на проект, односно ќе одбие одобрување на вршење на дејностите или активностите доколку не се обезбеди решение за одобрување на елаборатот од надлежниот орган утврден во согласност со прописот донесен врз основа на ставовите (4) и (5) од овој член.

(9) Органот надлежен за одобрување на елаборатот од ставовите (4) и (5) на овој член води Регистар за одобрените елаборати.

(10) На решението од ставот (7) на овој член, правните и физичките лица имаат право на жалба во рок од 15 дена од денот на приемот на решението до министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина."

Член 5

Во членот 26 став 2 зборовите: "советот на општината и советот на градот Скопје" се заменуваат со зборовите: "градоначалникот на општината, градоначалникот на градот Скопје и градоначалникот на општината во градот Скопје".

Член 6

По членот 26 се додава нов член 26-а, кој гласи:

"Член 26-а

Определување на јавноста

(1) Органите кои донесуваат одлуки или плански документи согласно со одредбите на овој закон, а во кои е предвидено учество на јавноста се должни при постапката на нивното донесување да ја определат јавноста која ќе биде засегната или веројатно ќе биде засегната со спроведувањето на донесените одлуки или плански документи, или има интерес во спроведувањето на донесените одлуки или плански документи.

(2) Органите од ставот (1) на овој член се должни своите одлуки за определување на јавноста од ставот (1) на овој член, да ги направат достапни на јавноста уште во најраната фаза на отпочнување на постапката за донесувањето на одлуките или планските документи.

(3) Определувањето на јавноста од ставот (1) на овој член се врши во согласност со одредбите на прописот донесен врз основа на членот 61 став (8) од овој закон."

Член 7

Во членот 29 ставот (9) се менува и гласи:

"Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина ги пропишува одделните критериуми за одделните групи на производи и услуги кои треба да се исполнуваат за добивање на еколошка ознака, како и начинот и постапката за нивното утврдување."

Член 8

Во членот 32 по ставот 2 се додаваат три нови става (3), (4) и (5), кои гласат:

"(3) За спроведување на мониторингот од ставот (1) на овој член органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина донесува Стратегија за мониторинг на животната средина.

(4) Врз основа на стратегијата од ставот (3) на овој член органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина донесува Програма за мониторинг на животната средина.

(5) Формата, содржината, методологијата и начинот на изработка на Програмата за мониторинг на животната средина и содржината на Стратегијата за мониторинг на животната средина ја пропишува Владата на Република Македонија на предлог на министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина."

Член 9

Во членот 39 ставот (2) се менува и гласи:

"Податоците од ставот (1) на овој член, како и извештаите за состојбата со животната средина се доставуваат до релевантните меѓународни организации и тела на начин, постапка и во рокови предвидени согласно со барањата содржани во меѓународните договори ратификувани од Република Македонија."

Член 10

По членот 40 се додава нов член 40-а, кој гласи:

"Член 40-а

Доставување податоци

(1) Заради континуирано и ефикасно одржување и развој на Информативниот систем за животна средина, правните и физичките лица од членот 36 на овој закон, правните и физичките лица кои вршат мониторинг на животната средина како дел од националната и/или локалната мрежа за мониторинг, како и правните и физички лица кои вршат мониторинг или собираат податоци за животната средина се должни да ги доставуваат податоците и информациите за животната средина до органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина на начин и постапка утврдени со членот 40 став (5) од овој закон, како и со посебните закони.

(2) Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина може да побара субјектите од ставот (1) на овој член да доставуваат повремени и/или периодични, обработени и/или необработени податоци и информации за животната средина кои ги поседуваат, кои се релевантни за донесување на одлуки и спроведување на законските обврски поврзани со животната средина.

(3) Податоците и информациите од ставот (2) на овој член, врз основа на барањето од органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, можат да се доставуваат во писмена, визуелна, аудио, електронска и/или во која било друга достапна форма.

(4) Органите на државната управа кои поседуваат информации, вклучувајќи и статистички податоци потребни за изработка на извештаите од членот 45 на овој закон се должни истите, без надоместок, да ги направат достапни на органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина согласно со ставот (2) од овој член."

Член 11

Во членот 45 став (1) зборот "три" се заменува со зборот "четири".

Во ставот (3) по зборот "содржина" се додаваат зборовите: "формата, методологијата и начинот на изработка".

По ставот (3) се додава нов став (4), кој гласи:

"(4) Содржината, формата, методологијата и начинот на изработка на индикаторскиот извешај ја пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина."

Ставовите (4) и (5) стануваат ставови (5) и (6).

Член 12

Во членот 51 став (2) точка 1 по зборот "почвата" се додава зборот "земјиштето".

Во точката 5 сврзникот "и" на крајот од реченицата се брише и се додаваат зборовите: "од точката 3 на овој став и".

Во точката 6 по зборот "производи" се додаваат зборовите: "вклучувајќи го и влијанието на загадувањето во ланецот на исхрана".

Член 13

Во членот 52 по ставот (2) се додаваат два нови става (3) и (4), кои гласат:

"(3) Субјектите од ставот (1) на овој член се должни да определат овластено лице кое ќе биде одговорно за остварување на правото за пристап до информации за животната средина, како и да обезбедат просторија во која барателите ќе можат да ги разгледуваат или да вршат увид во бараните информации за животната средина.

(4) Субјектите од ставот (1) на овој член се должни бараните податоци и информации за животната средина да ги достават или направат достапни за лицата кои побарале пристап до информации согласно со членот 51 од овој закон."

Член 14

Во членот 55 став (2) точка 1 по зборот "органи" точката и запирката се бришат и се додаваат зборовите: "во случај кога доверливоста е утврдена во согласност со закон или пропис донесен врз основа на закон;".

Во точката 4 точката и запирката се бришат и се додаваат зборовите: "вклучувајќи го и јавниот интерес во задржување на статистичката доверливост и тајноста на даноците;".

Во точката 7 по зборот "интересите" се додаваат зборовите: "или заштитата".

Точката 8 се менува и гласи:

"8) заштита на животната средина, а особено заштита на одредени диви видови и/или типови на живеалишта;".

Во ставот (3) броевите: "6 и 7" се заменуваат со броевите: "7 и 8".

Во ставот (4) зборовите: "алинеја 2" се бришат.

Ставот (5) се менува и гласи:

"Информациите за животната средина со кои располагаат или се чуваат од субјектите, а кои се побарани од барател треба да се направат делумно достапни доколку од нив е можно да се издвојат информациите од ставот (1) алинеја 4 и ставот (2) на овој член."

Во ставот (7) зборовите: "Комисијата на Владата на Република Македонија за решавање во управна постапка во втор степен од областа на животната средина" се заменуваат со зборовите: "Комисија за заштита на правото за слободен пристап до информациите од јавен карактер".

По ставот (8) се додава нов став (9), кој гласи:

"(9) Против решенијата по жалбите од ставовите (7) и (8) на овој член може да се поднесе тужба за поведување на управен спор пред надлежниот суд."

Член 15

Во членот 56 став (1) зборовите: "компјутерските мрежи за комуникација" се заменуваат со зборовите: "мрежите на електронска комуникација".

Член 16

По членот 56 се додава нов член 56-а, кој гласи:

"Член 56-а

Ажурирање на информациите за животна средина

Субјектите од членот 52 на овој закон се должни информациите за животна средина кои ги поседуваат постојано да ги ажурираат, како и во нив задолжително да вклучат:

1) текстови на релевантни меѓународни договори, конвенции или спогодби и текстови на правни акти донесени од органите за животната средина или кои се однесуваат на неа;

2) документи во кои се содржани политики, како и стратегии, планови и програми кои се однесуваат на животната средина;

3) извештаи за напредокот во спроведувањето на материјалите наведени во точките 1 и 2 од овој став, вклучувајќи ги и извештаите за тоа како истите се подготвени, како и да се чуваат во електронска форма;

4) извештаи за состојбата на животната средина од членот 45 на овој закон;

5) податоци или прегледи на податоци добиени од следење на активностите кои влијаат или постои можност да влијаат негативно на животната средина;

6) овластувања дадени од субјектите од членот 52 на овој закон чие спроведување може значително да влијаат на животната средина, како и договори склу-

чени меѓу правни и физички лица чие спроведување може значително да влијае врз животната средина или да обезбедат упатување на местото каде што такви информации можат да се побараат или најдат во согласност со овој закон и

7) студии за оценка на влијанието на проекти врз животната средина или да упатат на место каде што информациите можат да се побараат или најдат во согласност со овој закон."

Член 17

Во членот 58 ставот (3) се менува и гласи:

"Владата на Република Македонија ја пропишува висината на надоместокот од ставот (2) на овој член и случаите кога се наплатува надоместокот, на предлог на министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина врз основа на реалните трошоци што ги сноси органот заради давањето на информациите."

Член 18

Во членот 61 по ставот (4) се додаваат пет нови става (5), (6), (7), (8) и (9), кои гласат:

"(5) Органите на државната управа и органите на единиците на локалната самоуправа, заради учество на јавноста во донесувањето на одлуки, се должни да ја извештаат јавноста за сите предлози за изработување, донесување, изменување или ревидирање на планови и програми, по пат на јавни известувања, или на друг соодветен начин, како што се електронските и печатените медиуми, како и да ѝ овозможат на јавноста пристап до информации за предлозите, вклучувајќи и информации за правото на јавноста да учествува во постапката за одлучување по плановите и програмите и надлежниот орган до кого можат да се поднесуваат забелешки и прашања.

(6) Органите од ставот (5) на овој член се должни да и обезбедат на јавноста право да ги изрази своите забелешки, предлози и мислења пред да се донесат одлуките за плановите и програмите, како и се должни при донесувањето на одлуките да ги земат во предвид мислењата од учеството на јавноста.

(7) При донесувањето на одлуките по плановите и програмите, органите од ставот (5) на овој член се должни да преземат мерки за информирање на јавноста во врска со донесените одлуки, како и причините и основите на кои се засновуваат тие одлуки, вклучувајќи и информирање за процесот на учество на јавноста.

(8) Владата на Република Македонија на предлог на органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина ги пропишува видовите на планови и програми кои се донесуваат согласно со одредбите од ставот (4) на овој член, начинот и постапката за учество на јавноста при изработувањето, донесувањето, изменувањето или ревидирањето на планови и програми, како и начинот и критериумите врз основа на кои се определува јавноста за учество, вклучувајќи ги и невладините организации.

(9) Исклучок од ставовите (5) и (6) на овој член се плановите и програмите чија единствена намена се однесува на националната безбедност, одбраната на земјата и заштитата и спасувањето на населението."

Член 19

Во членот 67 по ставот (8) се додаваат два нови става (9) и (10), кои гласат:

"(9) Во случај кога стратегиска оценка се спроведува на плански документ кој произлегува од друг повисок плански документ за кој претходно била спроведена стратегиска оценка, органот кој го подготвува планскиот документ треба да ги земе предвид релевантните расположливи информации за ефектот на повисокиот плански документ врз животната средина кои биле добиени при донесувањето на тој плански документ.

(10) Во случаите од ставот (9) на овој член извештајот за стратегиската оценка на животната средина ги вклучува информациите кои реално се потребни за донесување на понискиот плански документ, а кои согласно со постојните знаења и методи на оценување, содржината и деталноста на повисокиот плански документ, фазата и нивото на донесувањето придонесуваат кон правилна оценка на влијанието на понискиот плански документ врз животната средина и се овозможува избегнување на дуплирање на оценувањето на влијанието врз животната средина."

Член 20

Членот 68 се менува и гласи:

"Листа на експерти за стратегиска оценка на животната средина

(1) Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина устанува и води Листа на експерти за стратегиска оценка на животната средина.

(2) Експерт за стратегиска оценка на животната средина може да биде физичко лице кое има високо образование и пет години работно искуство во областа на животната средина.

(3) Физичкото лице од ставот (2) на овој член се стекнува со статус на експерт за стратегиска оценка на животната средина доколку поседува потврда за положен стручен испит за стекнување на професионално знаење за стратегиска оценка на животната средина и е вклучено во Листата на експерти од ставот (1) на овој член.

(4) Стручниот испит од ставот (3) на овој член се полага според програма пред комисијата за полагање на испит за стратегиска оценка на животната средина формирана од министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

(5) Комисијата од ставот (4) на овој член е составена од најмногу пет члена, од кои еден е претседател. Комисијата има право на надоместок за својата работа кој го определува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина врз основа на работниот ангажман на комисијата.

(6) Физичко лице со завршено високо образование може да го полага стручниот испит од ставот (4) на овој член без право да се стекне со статус на експерт се до исполнувањето на условите од ставот (2) на овој член во однос на годините на работното искуство.

(7) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина ги пропишува составот на комисијата и начинот на нејзината работа, програмата и начинот на полагање на стручниот испит, висината на надоместокот за полагање на стручниот испит и на надоместокот за воспоставување и одржување на Листата на експерти, начинот на стекнување и губење на статус на експерт за стратегиска оценка на животната средина, како и начинот и постапката за вклучување и исклучување од Листата на експерти од ставот (1) на овој член.

(8) Висината на надоместокот од ставот (7) на овој член се определува во износи кои не ги надминуваат реалните трошоци направени за полагање на стручниот испит."

Член 21

По членот 71 се додава нов член 71-а, кој гласи:

"Член 71-а

Стратегиска оценка со прекугранични влијанија

Во постапката за стратегиска оценка на плански документи кои можат да имаат прекугранични влијанија, органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на животната средина може да преземе активности на детални консултации со органи-

те на другата држава или да преземе мерки за склучување на посебни договори со другата држава со кои ќе биде регулирана постапката за меѓусебна консултација во стратегиската оценка на планските документи."

Член 22

Во членот 74 по ставот (1) се додава нов став (2), кој гласи:

"(2) Извештувањето од ставот (1) на овој член го доставува органот на државната управа надлежен за работите од областа на надворешните работи во кое задолжително се вклучени:

- изјава во која се сумира како се интегрирани влијанијата врз животната средина на планскиот документ и како е подготвен извештајот за стратегиската оценка на животната средина во однос на учеството на јавноста и резултатите од консултацијата остварени согласно со членовите 69 и 70 од овој закон,

- причините за избор на планскиот документ во однос на други алтернативи кои постојат и

- мерките кои се однесуваат на следење на ефектите од спроведувањето на планскиот документ согласно со членот 75 од овој закон."

Ставот (2) станува став (3).

Во ставот (3) кој станува став (4) точката на крајот од реченицата се брише и се додаваат зборовите: "или за усвојувањето или неусвојувањето на планскиот документ".

Член 23

Во членот 79 по ставот (3) се додава нов став (4), кој гласи:

"(4) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа за животната средина, донесува детални упатства за спроведување на постапката за оценка на влијанието врз животната средина кои ќе бидат земени предвид при спроведување на постапката."

Член 24

Во членот 81 ставот (2) се менува и гласи:

"Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина ги пропишува начинот и постапката за утврдување на потребата од оценка на влијанието на проектот врз животната средина, како и формата и содржината на образецот за утврдување на потребата од оценка на влијанието на проектот врз животната средина."

Член 25

Во членот 82 по ставот (1) се додава нов став (2), кој гласи:

"(2) Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина при определување на обемот на студијата за оценка на влијанието на проектот врз животната средина задолжително се консултира со инвеститорот и со општината, со градот Скопје и со општините во градот Скопје на чие подрачје треба да се спроведува проектот, како и другите релевантни органи на државната управа и институции, кои се должни да дадат информации и мислења во рок од 15 дена од денот на доставувањето на барањето за консултација."

Ставот (2) станува став (3).

Во ставот (3) кој станува став (4) зборовите: "членот 81 став (5) од овој закон" се заменуваат со зборовите: "ставот (2) од овој член".

По ставот (4) кој станува став (5) се додаваат два нови става (6) и (7), кои гласат:

"(6) Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина може и покрај определувањето на обемот на студијата за оценка на влијанието на проектот врз животната средина, во натамошната постапка за оценка на влијанието на проектот врз

животната средина, да бара дополнителни информации доколку оцени дека е потребно, како и да побара информациите да бидат составени на начин кој соодветствува на современите знаења и методи на процена.

(7) Мислењето од ставот (5) на овој член се објавува во рок од пет дена од денот на донесувањето согласно со членот 90 став (1) точка 7 од овој закон."

Член 26

Членот 85 се менува и гласи:

"Листа на експерти за оцена на влијанието на проектот врз животната средина

(1) Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина устанува и води Листа на експерти за оцена на влијание на проекти врз животната средина.

(2) Експерт за оцена на влијание на проектот врз животната средина може да биде физичко лице кое има високо образование и пет години работно искуство во областа на животната средина.

(3) Физичкото лице од ставот (2) на овој член се стекнува со статус на експерт за оцена на влијание на проектот врз животната средина доколку поседува потврда за положен стручен испит за стекнување на професионално знаење за оцена на влијанието на проектите врз животната средина и е вклучено во Листата на експерти од ставот (1) на овој член.

(4) Стручниот испит од ставот (3) на овој член се полага според програма пред комисијата за полагање на испит за оцена на влијанија на проекти врз животната средина формирана од министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

(5) Физичко лице со завршено високо образование може да го полага стручниот испит од ставот (4) на овој член без право да се стекне со статус на експерт се до исполнувањето на условите од ставот (2) на овој член во однос на работното искуство.

(6) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина ги пропишува составот на комисијата и начинот на нејзината работа, програмата и начинот на полагање на стручниот испит, висината на надоместокот за полагање на стручниот испит и надоместокот за воспоставување и одржување на Листата на експерти, начинот на стекнување и губење на статус на експерт за оцена на влијанието на проектот врз животната средина, како и начинот и постапката за вклучување и исклучување од Листата на експерти од ставот (1) на овој член.

(7) Висината на надоместокот од ставот (6) на овој член се определува врз основа на реалните трошоци направени за полагање на стручниот испит."

Член 27

Во членот 90 став (1) по точката 6 се додава нова точка 7, која гласи:

"7) кратка содржина на мислењето од членот 82 став (5) на овој закон во најмалку еден дневен весник достапен на целата територија на Република Македонија, на Интернет страницата, како и на огласна табла на органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина."

Ставот (2) се менува и гласи:

"Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, во случаите од членот 93 на овој закон, информациите од ставот (1) на овој член ги доставува до надлежниот орган на засегнатата држава во согласност со членот 93 од овој закон."

Во ставот (4) по бројот "4" сврзникот "и" се заменува со запирка, а по бројот "5" се додава бројот "и 7".

По ставот (4) се додава нов став (5), кој гласи:

"(5) Кога со закон или пропис донесен врз основа на закон е загарантирана доверливоста на трговските и индустриските информации, информациите за интелектуална и индустриска сопственост, вклучувајќи ги информациите од заштита на јавниот интерес, надлежните органи се должни да ја почитуваат доверливоста при постапувањето согласно со ставовите (1) и (2) од овој член, како и при спроведувањето на постапката за оцена на влијанието врз животната средина."

Член 28

Во членот 92 став (1) точката на крајот од реченицата се заменува со запирка и се додаваат зборовите: "организирањето и одржувањето на јавната расправа и трошоците за објавување на информации за оцена на влијанието на проектот врз животната средина на јавноста утврдени во членот 90 став (1) од овој закон".

Ставот (2) се менува и гласи:

"Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина ги определува видовите и висината на трошоците за спроведување на постапката за оцена на влијанието на проектот врз животната средина, кои ги надоместува инвеститорот."

Ставот (3) се менува и гласи:

"Трошоците од ставот (2) на овој член се определуваат врз основа на реалните трошоци кои ги сноси органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина за преземање на одделни активности кои настануваат како последица на потребата од спроведување на оцената на влијанието на проектот врз животната средина."

Член 29

Членот 93 се менува и гласи:

"Оцена на прекуграничното влијание на животната средина на проектот кој се изведува на територија на Република Македонија

(1) Доколку при утврдувањето на потребата од оцена на влијанието на проектот врз животната средина ќе се утврди дека проектот може да предизвика значително прекугранично влијание врз животната средина на територијата на друга/и држава/и (во натамошниот текст: засегнатата држава), органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина на Република Македонија е должен да ја/ги извести засегнатата/тите држава/и во временскиот рок во кој ја известува и домашната јавност.

(2) Известувањето од ставот (1) на овој член особено содржи:

- известување за започнување на постапка за оцена на влијание на проектот врз животната средина,
- опис на проектот и информации за можното влијание на проектот врз животната средина,
- информации за видот на одлуката која може да биде донесена во врска со постапката за оцена на влијанието на проектот врз животната средина и
- временски рок за одговор на известувањето кој не може да биде пократок од временскиот рок кој го има домашната јавност за доставување на мислења по решението за утврдување на потребата од оцена на влијание на проектот врз животната средина.

(3) Доколку засегнатата држава одговори дека нема да учествува во постапката за оцена на влијанието врз животната средина, или не одговори на известувањето во дадениот временски рок органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина ја спроведува постапката за оцена на влијанието врз животната средина согласно со овој закон.

(4) Доколку засегнатата држава одговори дека е заинтересирана да учествува во постапката за оцена на влијанието врз животната средина, органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина е должен на засегнатата држава да и испрати:

- информации во врска со постапката за оцена на влијанието врз животната средина, вклучувајќи и временски распоред за поднесување на информации и места каде што информациите се достапни на јавноста и
- информации за предложениот проект и можното прекугранично влијание.

(5) Документацијата која се испраќа до засегнатата држава, известувањето, како и дополнителните информации се изготвуваат на официјалниот јазик на засегнатата држава.

(6) Во постапката за оцена на прекуграничното влијание на проект од органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на животната средина може да преземе мерки на директни консултации со органите на засегнатата држава или да преземе мерки за склучување на посебни билатерални договори со засегнатата држава со кои детално би се регулирала постапката за меѓусебна консултација во оцената на влијанието на проектот врз животната средина.

(7) Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, може да бара од засегнатата држава информации во врска со состојбата на животната средина на нејзината територија врз која проектот би можел да има значително влијание, кога тие информации се важни за подготовка на документацијата за оцена на влијанието врз животната средина.

(8) Трошоците за преводот на информациите од ставовите (5) и (7) на овој член ги сноси инвеститорот.”

Член 30

По членот 93 се додаваат два нови членови 93-а и 93-б, кои гласат:

“Член 93-а

Учество на јавноста на засегнатата држава

(1) Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина во соработка со надлежниот орган на засегнатата држава, е должен да создаде услови за информирање на јавноста и за добивање мислења и коментари од засегнатата јавност на засегнатата држава исто како и за домашната јавност, во согласност со законите на Република Македонија.

(2) Информациите добиени од засегнатата држава, заедно со коментарите од нејзината јавност органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина ги зема предвид при донесување на решението за одобрување на спроведувањето на проектот.

(3) Доколку органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина добие известување од друга држава дека има сознание за тоа дека во Република Македонија би се спроведувал проект кој би можел да има значително прекугранично влијание, а за кој проект истата држава не била известена од страна на Република Македонија во согласност со овој закон е должен, доколку оцени дека постои прекугранично влијание, да ја вклучи другата држава во постапката за оцена на влијанието врз животната средина во согласност со овој закон.

Член 93-б

Доставување на студија и решение на засегнатата држава

(1) По добивањето на студијата за оцена на влијанието врз животната средина органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина ја доставува истата до засегнатата/ите држава/и.

(2) Студијата од ставот (1) на овој член се доставува на официјалниот јазик на засегнатата држава. Трошоците за превод ги сноси инвеститорот.

(3) Доколку надлежниот орган на засегнатата држава организира јавна расправа за студијата за оцена на влијанието врз животната средина, органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина и инвеститорот се должни да учествуваат.

(4) Во текот на подготовката на извештајот за соодветноста на студијата за оцена на влијанието врз животната средина органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина започнува консултации со надлежниот орган на засегнатата држава во врска со мерките за намалување или елиминирање на можното прекугранично влијание од проектот. При консултациите се земаат предвид:

а) можните алтернативи на предложениот проект вклучувајќи ја и алтернативата да не се спроведе проектот и можните мерки за ублажување на значајните прекугранични влијанија и/или мониторингот на ефектите од одредени мерки;

б) други форми на можна заемна помош во намалувањето на значајните прекугранични влијанија од предложениот проект и

в) други прашања поврзани со предложениот проект.

(5) Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина по донесувањето на решението со кое се дава согласност или се одбива барањето за спроведување на проектот истото го доставува до надлежниот орган на засегнатата држава, заедно со:

а) главните причини на кои се базира одлуката и

б) опис каде што е потребно, на главните мерки за избегнување, намалување и ако е возможно надоместување на штетните влијанија.”

Член 31

Членот 94 се менува и гласи:

“Оцена на прекуграничното влијание на животната средина на проектот кој се изведува на територија на друга држава

(1) Ако Република Македонија добие известување од надлежниот орган на друга држава за тоа дека проектот кој би се спроведувал на територијата на таа држава може да има влијание врз животната средина во Република Македонија, органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина е должен да одговори на известувањето во дадениот временски рок и истовремено да ја извести јавноста во Република Македонија за добиеното известување.

(2) Доколку органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина или некој друг орган или институција на Република Македонија на друг начин дознаат за проектот од ставот (1) на овој член, тие се должни веднаш да го известат органот на државната управа надлежен за работите од областа на надворешните работи на Република Македонија, кој треба да достави официјално известување до надлежниот орган на другата држава, со цел да се овозможи учество во постапката.

(3) Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина ќе ги извести релевантните институции и засегнатата јавност на Република Македонија како да се вклучат во постапката за оцена на влијанието врз животната средина во конкретниот случај и во кој временски рок да ги доставуваат своите мислења и коментари.

(4) Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина може да организира јавна расправа на подрачјето на Република Македонија кое би било најмногу погодено од спроведувањето на проектот.

(5) Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина за одржување на јавната расправа праќа покани до надлежниот орган на државата во која ќе се спроведува проектот и инвеститорот.”

Член 32

Во членот 95 став (1) алинеја 1 бројот “17” се заменува со бројот “36”.

Член 33

Во членот 96 став (1) по зборот "дозвола" се додаваат зборовите: "(во натамошниот текст: барање)".

Ставовите (3), (4), (5) и (6) се бришат.

Член 34

Во членот 97 став (1) на почетокот на реченицата бројот "15" се заменува со бројот "30".

Член 35

Во членот 98 став (2) зборовите: "да го достави барањето и до" се заменуваат со зборовите: "да го стави на располагање барањето на".

Ставот (3) се менува и гласи:

"Органите од ставот (1) алинеи 1, 2, и 3 на овој член имаат право да доставуваат свои мислења и забелешки по однос на барањето и условите утврдени во нацртот А-интегрираната еколошка дозвола согласно со одредбите од овој закон кои се однесуваат за учество на јавноста."

Член 36

Во членот 103 став (1) зборот "засегнатата" се брише.

Член 37

Во членот 104 ставот (5) се менува и гласи:

"По предлог на Комисијата од ставот (1) на овој член, органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина донесува национални референтни документи за најдобрите достапни техники, кои преставуваат упатства за применување на најдобрите достапни техники во А-интегрираните еколошки дозволи за секој индустриски сектор посебно."

По ставот (6) се додава нов став (7), кој гласи:

"(7) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина ги пропишува работите и критериумите за кои треба да се води сметка при определување на најдобрите достапни техники, земајќи ги предвид општите и поединечните услови за секој индустриски сектор."

Член 38

Во членот 105 став (1) зборовите: "рокот утврден во членот 103 став (1) од овој закон" се заменуваат со зборовите: "крајниот рок во кој може да се доставуваат мислења по барањето".

Во ставот (3) по зборовите: "15 дена" се става запирка и се додаваат зборовите: "но не подолго од 30 дена".

Член 39

Во членот 107 став (7) зборот "имисиите" се заменува со зборовите: "стандардите за квалитет на животната средина".

Ставот (8) се менува и гласи:

"Врз основа на граничните вредности на емисиите утврдени во А-интегрираната еколошка дозвола, преку примената на најдобрите достапни техники и согласно со локалните географски и хидрометеоролошки услови, операторот е должен да ги задоволи стандардите за квалитет на животната средина и да го спречи или да го намали, до најмала можна мера, влијанието на инсталацијата врз животната средина, вклучувајќи го и прекуграничното влијание."

Ставот (11) се менува и гласи:

"Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина ги пропишува супстанциите, како и нивните емисии од инсталацијата за кои задолжително се води сметка при пропишувањето на граничните вредности во А-интегрираната еколошка дозвола од ставот (5) на овој член, начинот на нивната примена и следење, методите на пресметување и честотата на мерењата, како и граничните вредности на емисиите на супстанциите кога истите не се утврдени со посебните закони."

По ставот (13) се додаваат три нови става (14), (15) и (16), кои гласат:

"(14) При определувањето на граничните вредности во А-интегрираните еколошки дозволи задолжително се води сметка за задоволување на квалитетот на медиумите на животната средина.

(15) Во случај кога не е донесен национален референтен документ за одреден сектор од членот 104 став (5) на овој закон, при утврдувањето на најдобрите достапни техники во издавањето на А-интегрираната еколошка дозвола се земаат предвид Референтните документи на Европската унија, кои соодветно се утврдуваат во А-интегрираната еколошка дозвола.

(16) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, донесува детални упатства заради спроведување на постапката за издавање на А-интегрирана еколошка дозвола."

Член 40

Во членот 108 ставот (2) се менува и гласи:

"Два примерока од А-интегрираната еколошка дозвола ги задржува органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, од кои едниот се задржува за Регистарот на А-интегрираните еколошки дозволи, а другиот служи за обезбедување увид на јавноста во дозволата."

Во ставот (7) во првата и втората реченица зборовите: "органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина" се заменуваат со зборовите: "органот надлежен за вршење на стручни работи во областа на животната средина".

Член 41

Во членот 111 став (1) алинеја 2 зборовите: "што имал или можел да има" се заменуваат со зборовите: "несреќа и/или хаварија што имале или би можеле да имаат".

По ставот (1) се додаваат два нови става (2) и (3), кои гласат:

"(2) Носителот на А-интегрирана еколошка дозвола е должен да ги почитува сите услови од дозволата при користењето и управувањето на инсталацијата.

(3) Заради спроведување на обврската од ставот (2) на овој член операторот на инсталацијата е должен да именува лице кое ќе биде одговорно за спроведувањето на условите утврдени во А-интегрираната еколошка дозвола."

Член 42

Во членот 115 став (1) алинеја 3 по запирката на крајот од реченицата се додаваат зборовите: "поради што е потребно промена на граничните вредности на емисии утврдени во дозволата заради почитување на стандардите за квалитет на животната средина".

Во ставот (6) зборот "десет" се заменува со зборот "седум".

Член 43

Во членот 117 по ставот (1) се додава нов став (2), кој гласи:

"(2) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина ги пропишува начинот и постапката за изменување на А-интегрираната еколошка дозвола."

Член 44

Во членот 119 ставот (4) се брише.

Ставот (5) станува став (4).

Член 45

Во членот 120 ставови (4) и (5) бројот "2" се заменува со бројот "3".

Член 46

Во членот 121 по ставот (2) се додава нов став (3), кој гласи:

"(3) Определувањето на висината на надоместокот од ставот (2) на овој член се врши врз основа на бројот на местата на инсталацијата од кои се испуштаат емисии во животната средина, бројот на задолжителните услови и мерки утврдени во дозволата, видот и големината на емисиите во животната средина, како и врз основа на површината што ја зафаќа инсталацијата. Висината на надоместокот, утврден за секој индустриски сектор одделно, не може да биде помалку од 1.000 денари ни повеќе од 9.000 денари по број, вид, големина и површина по хектар."

Ставот (3) станува став (4).

Член 47

По членот 121 се додава нов член 121-а, кој гласи:

"Член 121-а

Вградување на услови од друга дозвола, одобрение и/или согласност

(1) Кога за вршење на определена дејност на инсталациите кои треба да поседуваат А-интегрирана еколошка дозвола е потребно добивање и на друга дозвола, одобрение и/или согласност од друг орган, операторот е должен да ги достави истите на органот надлежен за вршење на работите од областа на животната средина. Условите и мерките утврдени во другата дозвола, одобрение и/или согласност соодветно се вградуваат во А-интегрираната еколошка дозвола.

(2) Кога за вршење на определена дејност на инсталациите кои треба да поседуваат А-интегрирана еколошка дозвола е потребно добивање и на дозвола, одобрение и/или согласност кои ги издава органот надлежен за работите од областа на животната средина, тогаш условите и мерките за добивање на истите задолжително се вградуваат во А-интегрираната еколошка дозвола."

Член 48

Во членот 123 став (2) зборовите: "за секој сектор во индустријата што постои на нејзиното/неговото подрачје" се бришат, а по зборовите: "областа на" се додаваат зборовите: "природните и".

Член 49

Во членот 125 став (4) точката на крајот од реченицата се брише и се додаваат зборовите: "доколку не се утврдени со посебен закон".

Член 50

Во членот 126 ставот (7) се дополнува со нова реченица која гласи: "Условите и мерките утврдени во другите дозволи соодветно се вградуваат во Б-интегрираната еколошка дозвола."

По ставот (7) се додава нов став (8), кој гласи:

"(8) Органот кој ја издал Б-интегрираната еколошка дозвола е должен на секои седум години да ги провери условите утврдени со дозволата и доколку настанале измени во прописите за заштита на животната средина кои можат да влијаат врз работењето на инсталацијата е должен да покрене постапка за измена на Б-интегрираната еколошка дозвола."

Член 51

Во членот 127 став (2) зборот "заклучок" се заменува во зборот "решение".

Во ставовите (3) и (4) зборот "заклучокот" се заменува во зборот "решението".

Во ставот (4) зборовите: "министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина" се заменуваат со зборовите: "комисија на Владата на Република Македонија за решавање во управна постапка во втор степен за прашања од областа на животната средина".

Член 52

Членот 129 се менува и гласи:

"Надоместоци

(1) Операторите на инсталациите се должни да плаќаат надоместок:

- при поднесување на барање за добивање Б-интегрирана еколошка дозвола,
- при поднесување на барање за измена или пренос на Б-интегрирана еколошка дозвола,
- за поседување на Б-интегрирана еколошка дозвола, која се плаќа годишно и
- за редовен надзор на инсталацијата, во согласност со условите во Б-интегрираната еколошка дозвола.

(2) Владата на Република Македонија ја пропишува висината на надоместокот кој треба да го плаќаат операторите од ставот (1) на овој член на предлог на органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

(3) Определувањето на висината на надоместокот од ставот (2) на овој член се врши врз основа на бројот на местата на инсталацијата од кои се испуштаат емисии во животната средина, бројот на задолжителните услови и мерки утврдени во дозволата, видот и големината на емисиите во животната средина, како и врз основа на површината што ја зафаќа инсталацијата. Висината на надоместокот, утврден за секој индустриски сектор одделно, не може да биде помалку од 300 денари ни повеќе од 3.000 денари по број, вид, големина и површина по хектар.

(4) Средствата добиени од надоместокот од ставот (1) на овој член се уплаќаат на посебна буџетска сметка, како приход на буџетот на општината, односно како приход на Буџетот на градот Скопје, а се користат за покривање на трошоците за добивање, пренос или измени и контрола на Б-интегрираната еколошка дозвола.

(5) Средствата добиени од надоместокот од ставот (1) на овој член за Б-интегрирана еколошка дозвола во заштитено подрачје се уплаќаат на посебна сметка на органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, а се користат за покривање на трошоците за добивање, пренос или измена, како и контрола на Б-интегрираната еколошка дозвола во заштитено подрачје."

Член 53

Во членот 134 по ставот (1) се додава нов став (2), кој гласи:

"(2) Доколку поинаку не е регулирано во оваа глава, во постапката за добивање на дозволи за усогласување со оперативни планови соодветно се применуваат одредбите од Главата XII на овој закон."

Член 54

Во членот 136 по ставот (3) се додава нов став (4), кој гласи:

"(4) По исклучок од ставот (2) на овој член надлежниот орган за издавање на дозволата е должен да организира јавна расправа од ставот (2) на овој член, кога до него е доставено барање за одржување на јавна расправа во рок од 20 дена од денот на објавувањето на барањето:

- од страна на најмалку едно здружение на граѓани за заштита и унапредување на животната средина регистрирано на подрачјето на општината каде што се наоѓа инсталацијата,
- тоа го барале повеќе од 10% од граѓаните кои доставиле мислења и коментари и
- тоа го барале градоначалникот на општината и/или градоначалникот на општините во градот Скопје, и/или градоначалникот на градот Скопје во случај на издавање на дозволи за усогласување со оперативен план за А-интегрирани еколошки дозволи."

Член 55

Во членот 137 ставот (5) се брише.

Член 56

Во членот 139 по ставот (5) се додава нов став (6), кој гласи:

“(6) Во случај кога за инсталација од членот 134 на овој закон се утврди дека рокот за постигнување на условите за добивање на интегрирана еколошка дозвола го надминува рокот на оперативност на инсталацијата, во тој случај во дозволата за усогласување со оперативниот план се утврдуваат начинот, условите и мерките за затворање на инсталацијата.”

Член 57

Во членот 140 став (2) зборовите: “се заменуваат со” се заменуваат со зборовите: “соодветно се интегрираат во”.

Член 58

Во членот 141 став (3) во втората реченица по зборовите: “постигне согласност” се додаваат зборовите: “одговорното лице во”.

Во ставот (4) по зборовите: “ставот (3) од овој член” се додаваат зборовите: “одговорното лице во”.

Член 59

Во членот 142 по ставот (1) се додава нов став (2), кој гласи:

"(2) Постапката за измена на дозволата за усогласување со оперативен план се спроведува во согласност со одредбите од овој закон кои се однесуваат на издавањето на дозвола за усогласување со оперативен план."

Член 60

По членот 142 се додава нов член 142-а, кој гласи:

"Член 142-а

Надоместок за дозвола за усогласување

(1) Операторите на инсталациите се должни да плаќаат надоместок:

- при поднесување на барање за добивање на Дозвола за усогласување со Оперативниот план,
- за поседување на Дозвола за усогласување со Оперативниот план, кој се плаќа годишно,
- за измена на Дозволата за усогласување со Оперативниот план,
- за редовен надзор на инсталацијата, во согласност со Дозволата за усогласување со Оперативниот план и
- при затворање на инсталацијата.

(2) Владата на Република Македонија ја пропишува висината на надоместокот од ставот (1) на овој член.

(3) Определувањето на висината на надоместокот од ставот (2) на овој член се врши врз основа на бројот на местата на инсталацијата од кои се испуштаат емисии во животната средина, бројот на задолжителните услови и мерки утврдени во дозволата, видот и големината на емисиите во животната средина, како и врз основа на површината што ја зафаќа инсталацијата. Висината на надоместокот, утврден за секој индустриски сектор одделно и посебно за А и Б интегрирани еколошки дозволи, не може да биде помалку од 200 денари ни повеќе од 7.000 денари по број, вид, големина и површина по хектар.

(4) Средствата добиени од надоместокот од ставот (2) на овој член од инсталациите за коишто е потребна А-интегрирана еколошка дозвола, се уплаќаат на посебна сметка на органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

(5) Средствата добиени од надоместокот од ставот (2) на овој член од инсталациите за коишто е потребна Б-интегрирана еколошка дозвола, се уплаќаат на посебна сметка на општината, односно градот Скопје.

(6) Средствата добиени од надоместокот од ставот (2) на овој член се користат за покривање на трошоците на надлежниот орган за добивање, пренос и/или измена, како и контрола на Дозволата за усогласување со Оперативниот план."

Член 61

Членот 165 се менува и гласи:

"Ослободување од плаќање на надоместок и враќање на надоместокот

(1) Од плаќање на надоместокот од членот 182 став (1) на овој закон се ослободуваат правните и физички лица кои создаваат индустриски неопасен отпад, во висина на надоместокот за количината и видот на отпадот кој е предаден на, односно преработен од правни и физички лица кои поседуваат дозвола за преработка на отпад.

(2) Од плаќање на надоместокот од членот 185 став (2) точки 1 и 2 на овој закон се ослободуваат правните и физичките лица кои воспоставиле систем за собирање и повратен прием на искористени производи и пакувања во висина на надоместокот што би се платил за количината на искористени производи и пакувања кои ги собрале и повратиле.

(3) Од плаќање на надоместокот од членовите 179 став (5) и 182 на овој закон се ослободуваат правните и физички лица кои извршиле извоз на отпад, отпадоци и остатоци од Република Македонија, во висина на надоместокот што би се платил за количината и видот на извезениот отпад, отпадоци и остатоци за кои се плаќа надоместок.

(4) Од плаќање на надоместокот од членот 185 став (2) точки 1 и 3 на овој закон се ослободуваат правните и физички лица кои извршиле извоз на пакувања од пластични маси, на производи со пакувања од пластична маса или на вреќи и кеси за транспорт на стоки, во висина на надоместокот што би се платил за видот и количината на пакувањата од пластични маси, односно количината на вреќите и кесите за транспорт на стоки.

(5) Обврзникот за плаќање на надоместокот од членовите 183, 184 и 185 на овој закон може, до органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, да поднесе барање за враќање на надоместокот за количината која е извезена.

(6) Во случаите од ставовите (1) и (2) на овој член, обврзникот за плаќање на надоместоците од членовите 182 и 185 на овој закон може, до органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, да поднесе барање за ослободување од обврската за плаќање на надоместокот за количината на отпадот која ја предале, односно за количината на искористени производи и пакувања кои ги собрале и повратиле.

(7) Во случаите од ставот (3) на овој член, обврзникот за плаќање на надоместокот од членовите 179 став (5) и 182 на овој закон може, до органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, да поднесе барање за враќање на надоместокот за количината која е извезена.

(8) Владата на Република Македонија на предлог на министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина во согласност со министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите на финансиите, ги пропишува начинот, постапката и потребната документација за ослободување од плаќање и враќање на надоместокот од ставовите (5), (6) и (7) на овој член.

(9) Кон барањето од ставовите (5), (6) и (7) на овој член се приложува образложение на барањето и дополнителна документација определена со прописот од ставот (8) на овој член.

(10) За барањето од ставовите (5), (6) и (7) на овој член одлучува органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

(11) Условите што треба да ги исполнуваат обврзниците за ослободување на обврската за плаќање на надоместоците во случаите од ставот (6) на овој член ги пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина во согласност со министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на финансиите."

Член 62

Во членот 171 став (1) точката на крајот од реченицата се брише и се додаваат зборовите: "од членот 179 ставови (1), (2), (4), (5) и (8) и членовите 182 и 185 на овој закон".

Член 63

Во членот 172 во ставот (1) бројот "174" се заменува со бројот "162".

Во ставот (7) точката на крајот од реченицата се брише и се додаваат зборовите: "најдоцна во рок од пет месеца во тековната година".

Член 64

Во членот 183 став (4) зборовите: "најдоцна 30 дена од денот на пуштањето на тутунските производи од акцизниот склад во слободно-правниот промет" се заменуваат со зборовите: "во рок од 15 дена по истекот на секој календарски месец во кој се пуштени тутунските производи во слободно правен промет".

Во ставот (8) бројот "12" се заменува со бројот "8".

Член 65

Во членот 184 ставот (4) се менува и гласи:

"Надоместокот од ставот (1) на овој член за обврзникот од ставот (2) на овој член го пресметува производителот кој е должен да го уплати на соодветната уплатна сметка во рамките на трезорската сметка во рок од 15 дена по истекот на секој календарски месец во кој се пуштени нафтените деривати во слободно правен промет и го прикажува одвоено во фактурата."

Во ставот (8) бројот "12" се заменува со бројот "8".

Член 66

Членот 185 се менува и гласи:

"Висината на надоместоците за пластични производи и пакувања од пластични маси"

(1) Висината на надоместокот што се плаќа за пластични производи и пакувања од пластични маси изнесува:

1) - 0,80 ден./1 кг тежински за пакувања изработени од сите видови полимери (полиетилен терафтелат, полиетилен со голема густина, полиетилен со мала густина, полипропилен, поливинил хлорид и полистирен) и други пластични материјали (ПВЦ и слично), во кои се спакувани производите во течна и цврста состојба и

2) - 0,80 ден./1 кг тежински за вреќи и кеси за транспорт на стоки.

(2) Обврзник за плаќање на надоместокот од ставот (1) на овој член е:

1) домашно правно и/или физичко лице кое произведува производи спакувани во пакувања изработени од материјалите утврдени во ставот (1) и со прописот од ставот (14) на овој член;

2) правно и/или физичко лице кое увезува производи спакувани во пакувања изработени од материјалите утврдени во ставот (1) и со прописот од ставот (14) на овој член;

3) домашно правно и/или физичко лице кое произведува вреќи и кеси за транспорт на стоки утврдени во прописот од ставот (14) на овој член и

4) правно и/или физичко лице кое увезува вреќи и кеси за транспорт на стоки утврдени во прописот од ставот (14) на овој член.

(3) Надоместокот од ставот (2) точки 1 и 2 на овој член се пресметува врз основа на просечната единечна нето тежина на пакувањата во кои се спакувани производите определени со прописот од ставот (14) на овој член.

(4) Надоместокот од ставот (2) точки 3 и 4 на овој член се пресметува врз основа на нето-тежина на вреќите и кесите кои се определени со прописот од ставот (14) на овој член.

(5) Обврзниците од ставот (2) точка 1 на овој член се должни во фактурата со која производите се пуштаат по прв пат во слободно правниот промет и врз основа на која се наплатува надоместокот, да ги искажат посебно нето-тежината и висината на пакувањето и висината на пресметаниот надоместок.

(6) Обврзниците од ставот (2) точка 3 на овој член се должни во фактурата со која вреќите и кесите се пуштаат по прв пат во слободно правниот промет и врз основа на која се наплатува надоместокот, да ги искажат посебно нето-тежината и висината на пресметаниот надоместок.

(7) Увозниците на производи на кои се пресметува надоместокот од ставот (1) точка 2 на овој член се должни на увозната фактура да ги искажат посебно нето-тежината и висината на пакувањето.

(8) Обврзниците од ставот (2) точки 1 и 3 на овој член се должни да го уплатат надоместокот на соодветна уплатна сметка во рамките на трезорската сметка на секој 15 ден во тековниот месец за сите пресметани надоместоци од претходниот месец.

(9) Надоместокот за обврзникот од ставот (2) точки 2 и 4 на овој член го пресметува и наплатува царинскиот орган при наплата на царинските давачки за увоз и го уплатува на соодветна уплатна сметка во рамките на трезорската сметка.

(10) Под пакување од ставот (1) на овој член се подразбира пакување во кое производот е спакуван поединечно, како и пакувања во кои се спакувани повеќе производи заедно заради транспортирање или продавање.

(11) Надоместоците од ставот (1) на овој член не се плаќаат доколку производите, вреќите и кесите се извезуваат.

(12) Во случајот од ставот (11) на овој член производителот што ги фактурирал производите е должен кон фактурата да приложи извозна царинска декларација како доказ дека производите, вреќите и кесите за кои не е пресметан надоместок се извезени од Република Македонија.

(13) Во случај на извоз на производи, вреќи и кеси на кои се наплатува надоместок определен со прописот од ставот (14) на овој член, за кои претходно е наплатен надоместок од ставот (1) на овој член, обврзникот има право на враќање на уплатениот надоместок за извезената количина на производи во согласност со прописите од членот 165 став (8) на овој закон.

(14) Владата на Република Македонија на предлог на министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на животната средина, утврдени во согласност со министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на финансиите и министерот кој раководи со органот надлежен за работите од областа на економијата, поблиску ги определува видот на материјалот од кој се изработени пакувањата за кои се пресметува надоместок, начинот на пресметувањето на надоместокот и неговото прикажување, видовите на производи кои се спакувани во пакувања и видовите на вреќи и кеси за кои се пресметува надоместок од ставот (1) на овој член."

Член 67

По членот 185 се додава нов член 185-а, кој гласи:

"Член 185-а**Надоместок за производството на енергија од фосилни горива**

(1) Висината на надоместокот за производство на енергија произведена со согорување на фосилни горива изнесува:

- 0,007 ден. за еден киловатчас (kWh) произведена енергија.

(2) Обврзници за плаќање надоместокот од ставот (1) на овој член се правните и физичките лица кои управуваат со инсталации коишто произведуваат енергија произведена со согорување на фосилни горива.

(3) Владата на Република Македонија, на предлог на министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на енергетиката, а во согласност со министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина ги утврдува видот и обемот на инсталациите од ставот (2) на овој член.

(4) Надоместокот од ставот (1) на овој член е приход на Буџетот на Република Македонија и се уплаќа на соодветна уплатна сметка во рамките на трезорската сметка.

(5) Обврзниците од ставот (2) на овој член се должни да го уплатат надоместокот од ставот (1) на овој член на соодветната уплатна сметка во рамките на трезорската сметка на секој 15 во тековниот месец за сите пресметани надоместоци од претходниот месец на произведена енергија.

(6) Средствата собрани од надоместокот од ставот (1) на овој член се користат за финансирање на програми и активности за управување со животната средина во однос на влијанијата од енергетскиот сектор и тоа во подрачјата на општините сразмерно на приходот остварен од наплатата на овој надоместок.

(7) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на финансите ги пропишува поблиските услови за начинот и постапката за утврдување, пресметување и уплатување на надоместокот од ставот (1) на овој член.

(8) Владата на Република Македонија, на предлог на министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на локалната самоуправа, а во согласност со министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на енергетиката и министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина донесува Уредба за методологија за распределба на средствата остварени како приход од надоместокот од ставот (1) на овој член."

Член 68

По членот 190 се додава нов член 190-а, кој гласи:

"Член 190-а

Механизам за чист развој

(1) Заради спроведување на Националниот план за ублажување на климатските промени, а со цел вклучување на Република Македонија во глобалните напори за намалување на климатските промени и спроведување на обврските преземени со Рамковната конвенција на Обединетите нации за климатски промени и Протоколот од Кјото кон оваа конвенција, органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина врши оценка и одобрување на проектите во склоп на механизмот за чист развој.

(2) За спроведување на надлежностите од ставот (1) на овој член, органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, ги врши следниве работи:

- одржува база на потенцијални проекти согласно со механизмот за чист развој,
- ја утврдува постапката, начинот, формата и поблиските услови за утврдување на соодветноста, поднесувањето и одобрувањето на проектите за чист развој,
- потврдува сообразност на проектот со критериумите за одржлив развој,
- издава писмо за одобрување на проектот,
- остварува комуникација и соработка со предлагачот на проектот,
- овозможува подготвување и спроведување на проекти со поддршка на потенцијалните корисници,
- врши промотивни активности насочени кон меѓународните инвеститори и фондови за јаглерод и
- врши други работи неопходни за оценка и одобрување на проектите во склопот на механизмот за чист развој.

(3) Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, го издава писмото за одобрување на проектот од ставот (2) алинеја 4 на овој член, по претходно прибавено мислење од релевантните органи на државната управа и други научни и стручни институции."

Член 69

Членот 194 се менува и гласи:

"Надлежни органи

(1) Надзор над примената на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон врши органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

(2) Инспекцискиот надзор над примената на овој закон го врши Државниот инспекторат за животна средина, преку државните инспектори за животна средина и државни инспектори за заштита на природата (во натамошниот текст: државни инспектори).

(3) За работите од надлежност на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје, утврдени со овој закон, инспекциски надзор над примената на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон вршат овластени инспектори за животна средина на општината, овластени инспектори за животна средина на градот Скопје и овластени инспектори за животна средина на општините во градот Скопје (во натамошниот текст: овластени инспектори).

(4) Инспекциски надзор над примена на овој закон во делот на прометот со производи, полупроизводи, суровини, хемиски супстанции и пакувања и означувањето на производите и пакувањата со информации за влијанието врз животната средина врши Државниот пазарен инспекторат, преку државните пазарни инспектори, Државниот санитарен и здравствен инспекторат, преку државните санитарни и здравствени инспектори, Фитосанитарната управа преку фитосанитарните инспектори и Државниот инспекторат за земјоделство преку државните инспектори за земјоделство.

(5) Инспекциски надзор над примената на овој закон во делот на прометот со производи, полупроизводи и суровини наменети за човекова употреба за исхрана и пиење и нивните пакувања и означување со информации за влијанието врз животната средина врши Дирекцијата за храна преку инспекторите за храна."

Член 70

Членот 195 се брише.

Член 71

Членот 196 се менува и гласи:

"Државни инспектори за животна средина, инспектори за заштита на природата и овластени инспектори за животна средина

(1) Државни инспектори за животна средина во Државниот инспекторат за животна средина, можат да бидат лица со најмалку една година работно искуство и високо образование од следниве области: дипломиран инженер за заштита на животната средина, дипломиран машински инженер, дипломиран инженер технолог, дипломиран инженер металург, дипломиран рударски инженер, дипломиран инженер хемичар, дипломиран инженер метеоролог, доктор по медицина, дипломиран географ, дипломиран градежен инженер, дипломиран инженер по биологија, дипломиран инженер агроном, дипломиран инженер за заштита при работа, дипломиран шумарски инженер, дипломиран електроинженер, дипломиран инженер физичар, дипломиран биотехнолог, дипломиран инженер архитект, дипломиран инженер по хортикултура и дипломиран инженер геолог.

(2) Инспекторите за заштита на природата во Државниот инспекторат за животна средина, треба да ги исполнуваат условите утврдени со Законот за заштита на природата.

(3) Едно лице може да ги врши работите на државен инспектор за животна средина и на државен инспектор за заштита на природата, доколку ги исполнува условите пропишани за државен инспектор за животна средина утврдени со овој закон и ги исполнува условите пропишани за државен инспектор за заштита на природата утврдени со Законот за заштита на природата, врз основа на решение донесено од страна на министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на животна средина.

(4) Овластени инспектори за животна средина можат да бидат лица со најмалку една година работно искуство и високо образование од областите од ставот (1) на овој член."

Член 72

Членот 197 се менува и гласи:

"Службена легитимација

(1) Службеното својство на државен инспектор за животна средина, државен инспектор за заштита на природата и овластен инспектор за животна средина се докажува со легитимација.

(2) При вршење надзор, инспекторите од членот 194 на овој закон се должни да ја покажат легитимацијата од ставот (1) на овој член.

(3) Легитимацијата од ставот (1) на овој член за државните инспектори ја издава и одзема министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина .

(4) Легитимацијата од ставот (1) на овој член за овластените инспектори ја издава и одзема, градоначалникот на општината, градоначалникот на градот Скопје, односно градоначалникот на општината во градот Скопје.

(5) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина го пропишува образецот, формата и содржината на легитимацијата од ставот (1) на овој член, како и начинот и постапката за издавање и за одземање на легитимацијата."

Член 73

Членот 198 се менува и гласи:

"Делокруг на надзор на државниот инспектор

(1) Во вршењето надзор од својот делокруг, државниот инспектор има право:

1) да утврди дали се градат или реконструираат инсталации кои ги исполнуваат утврдените норми и стандарди од системот за заштитата на животната средина (член 20);

2) да утврди дали се произведуваат и испуштаат загадувачки материји и супстанции во животната средина, којашто ги надминува пропишаните норми, како и дали се постапува со нив на пропишаниот начин како и да нареди нивно повлекување од правниот промет (член 20);

3) да утврди дали се произведуваат, пуштаат во промет и употребуваат одделни производи, супстанции и се вршат одделни активности и услуги и покрај забраната од членот 21 на овој закон, како и да нареди нивно повлекување од правниот промет;

4) да утврди дали се врши увоз, извоз и транзит во/од/низ Република Македонија на опасните супстанции, штетните материји и производи, спротивно на забраната, ограничувањето или контролата од членот 22 на овој закон;

5) да утврди дали се користи домашна или увезена технологија, или технолошка линија, производ, полу-производ и суровина којашто не ги исполнува пропишаните норми за заштита на животната средина (член 23);

6) да утврди дали технологиите или технолошките линии, производите, полупроизводите и суровините коишто се увезуваат се забранети во земјата производител или во земјата извозник, од причини за заштита на животната средина (член 23 став (2));

7) да утврди дали е изработен елаборат за заштита на животната средина утврден со Прописот од членот 24 ставови (4) и (6) на овој закон, како и дали истиот е доставен на одобрување до надлежниот орган, и да изврши увид дали се исполнуваат условите пропишани во елаборатот (член 24);

8) да нареди спроведување на мерка утврдена во елаборатот и го утврди временскиот рок за спроведување на мерката (член 24);

9) да утврди дали се пуштаат во промет производи, полупроизводи, суровини, хемикалии како и нивните пакувања, на кои нема ознака за можноста за загадување или за можно штетно влијание врз животната средина (член 27 став (1)) и за тоа да го извести државниот пазарен инспекторат;

10) да утврди дали се пуштаат во промет, полу-производи, суровини, хемикалии во пакување кое не е означено согласно со членот 27 став (3) на овој закон и за тоа да го извести државниот пазарен инспекторат;

11) да утврди дали се чуваат податоците за користењето на природните богатства, суровини и енергијата, за емисиите на загадувачки материји и супстанции, видовите, карактеристиките и количеството отпад и другите податоци предвидени со овој или со друг закон (член 28 став (2));

12) да утврди дали се рекламира, етикетира и пушта во промет производ означен со еколошка ознака, на начините и според критериумите кои не се во согласност со членот 29 од овој закон;

13) да изврши увид и контрола во спроведување на условите од доброволниот договор (член 30);

14) да утврди дали се врши мониторинг на изворите на емисија со која се загадува еден или повеќе медиуми на животната средина, на емисиите, односно на искористувањето на природните богатства (член 36 став (1)), како и да утврди дали се исполнуваат должностите од членот 36 став (5) на овој закон;

15) да утврди дали при мониторингот се користат уреди и инструменти одобрени во постапката за верификација на мерилата и истите се одржуваат во исправна состојба (член 36 став (2));

16) да утврди дали се врши мониторинг, во согласност со интегрираната еколошка дозвола (член 36 ставови (4) и (5));

17) да утврди дали податоците добиени од мониторингот се доставуваат, на начин и под услови што ги пропишува органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина (член 37 став (2));

18) да утврди дали на изготвувачот му се доставуваат потребните податоци за изготвување и одржување на Регистарот на загадувачки материји и супстанции и нивните карактеристики (член 41 став (4));

19) да утврди дали правните и физички лица доставуваат податоци и информации за животната средина согласно со членот 40-а од овој закон;

20) да утврди дали на изготвувачот му се доставуваат потребните податоци за изготвување и одржување на Катастарот на животната средина (член 42 став (4));

21) да утврди дали субјектите од членот 52 став (1) алинеи 3 и 4 на овој закон обезбедуваат пристап до информациите за животна средина кои ги поседуваат и дали тоа го сториле во определен рок и форма (членови 52, 53 и 54);

22) да утврди дали е известен органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина за намерата за изведување проект (член 80);

23) да утврди дали е изготвена студија за оцена на влијанието на проектот врз животната средина и истата е доставена до органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина (член 83);

24) да утврди дали за проектот кој се спроведува е донесено решение со кое се дава согласност за спроведувањето на проектот (член 87 став (1)), односно е донесено решение согласно со членот 81 став (4) од овој закон;

25) да изврши увид и контрола дали проектот се спроведува во согласност со мерките утврдени во решението со кое се дава согласност за спроведување на проектот (член 87 став (2));

26) да утврди дали емисиите на супстанциите определни во дозволата се испуштаат согласно со определените гранични вредности (член 107);

27) да утврди дали е добиена А или Б интегрирана еколошка дозвола и изврши увид и контрола дали операциите во инсталацијата се спроведуваат согласно со условите утврдени во интегрираните дозволи (членови 95, 123 и 127);

28) да утврди дали за време на важноста на А-интегрираната еколошка дозвола и пет години по истекот на важноста се чуваат сите документи и податоци во врска со барањето, издавањето и мониторингот предвиден со обврзувачките услови во интегрираната еколошка дозвола и дали се направени достапни, по барање на органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина или на Државниот инспекторат за животна средина (член 110);

29) да утврди дали се исполнуваат обврските за известување од членот 111 на овој закон;

30) да утврди дали е извршена генерална еколошка ревизија како и дали е приложен извештај од извршената еколошка ревизија (член 130);

31) да утврди дали еколошката ревизија е изработена од лице кое е регистрирано и поседува соодветен сертификат (член 131);

32) да утврди дали е добиена дозвола за усогласување со оперативен план за продолжување, односно отпочнување на работата на инсталацијата до исполнување на условите за добивање на интегрирана еколошка дозвола и да изврши увид и контрола дали активностите во инсталацијата се спроведуваат согласно со условите утврдени во дозволата и оперативниот план (член 134);

33) да утврди дали е доставено барањето за дозвола за усогласување со Оперативниот план во пропишаниот рок (член 135 став (5));

34) да утврди дали емисиите на супстанциите определни во дозволата за усогласување се испуштаат согласно со определените гранични вредности (членови 134, 137, 138 и 139);

35) да изврши увид и контрола во начинот на спроведување на одделните фази од оперативните планови и утврди дали се спроведуваат во утврдените рокови за реализација (членови 134, 137, 138 и 139);

36) да утврди дали е поднесено известување за реализацијата на оперативните планови и исполнувањето на обврските од оперативниот план заради добивање на интегрирана еколошка дозвола и дали е тоа сторено во определениот рок (членови 138 и 139);

37) да утврди дали операторот поднел известување во случаите од членот 141 став (4) на овој закон;

38) да утврди дали е доставено известување за присуство на опасни супстанции и дали е тоа сторено во определениот рок (член 147);

39) да утврди дали е изготвен извештај за мерките за безбедност со соодветна содржина, дали е доставен во соодветен рок и дали е соодветно анализиран и обновуван во определениот рок (член 148);

40) да утврди дали се преземени неопходните мерки за спречување на хаварии и за ограничување на последиците врз животот и здравјето на луѓето, во производствениот, транспортниот или во системот за складирање во кој се присутни опасни супстанции, во количества поголеми или еднакви на пропишаните (член 148 став (1) точка 2);

41) да изврши увид и контрола и да утврди дали е извршена анализа и ревизија на мерките за безбедност и активностите за спречување на хаварии, како и на извештајот за мерките за безбедноста и дали за тоа е известен надлежниот орган (член 149);

42) да утврди дали информациите за мерките за безбедност се достапни на начин утврден во членот 150 од овој закон;

43) да изврши увид и контрола и да утврди дали е известен надлежниот орган, веднаш, за настанатата хаварија и дали му се доставени, веднаш штом станале достапни, податоците за околностите во кои се случила несреќата, опасните супстанции кои се присутни, податоците кои се потребни за проценување на последиците од несреќата по здравјето на луѓето и по животната средина, како и за преземените вонредни мерки (член 151 ставови (1) и (4));

44) да утврди дали е известен надлежниот орган за мерките предвидени за ублажување на среднорочните и на долгорочните последици од хаваријата и за спречување на хаваријата и ако не ги дополни предвидените мерки и активности со дополнителни факти откриени во истрагата (член 151 став (2));

45) да изврши увид и контрола и да утврди дали е изготвен внатрешен план за вонредни состојби и дали е доставен на надлежниот орган во согласност со членот 154 од овој закон;

46) да утврди дали се анализирани и тествирани, обновувани и ревидирани внатрешните планови за вонредни состојби, водејќи сметка за новите технички достигнувања на полето на справувањето со хавариите, во период не подолг од три години (член 154 став (9));

47) да утврди дали се постапило согласно со членот 157 од овој закон во случај на штета врз животната средина предизвикана од работата на инсталациите (член 157) и

48) да утврдува и други состојби заради обезбедување на спроведување на овој и друг закон.

(2) При вршењето на инспекцискиот надзор, државниот инспектор може да побара присуство на лице од органот надлежен за вршење на стручни работи во животната средина.

(3) Редовниот надзор над инсталацијата утврден во интегрираната еколошка дозвола се спроведува од страна на државен инспектор, а по потреба и со присуство на службено лице од органот надлежен за вршење на стручни работи во животната средина.

(4) На барање на државниот инспектор, овластено службено лице на органот на државната управа надлежен за внатрешни работи е должно да учествува во извршувањето на работите од ставот (1) на овој член.

(5) За определени работи за кои согласно со одредбите во овој или друг закон се утврдени како надлежност на органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на животната средина, државниот инспектор може да врши надзор и над инсталациите со Б-интегрирани еколошки дозволи, како и над објектите кои вршат други активности и дејности."

Член 74

Членот 199 се менува и гласи:

"Други надлежности на државниот инспектор

(1) Во вршењето инспекциски надзор од својот делокруг, државниот инспектор има право да врши надзор над примената на мерките за заштита на почвата од загадување и пренамена на користењето на почвата, и тоа дали:

- се преземени сите мерки за спречување на загадувањето и дали е сведено во пропишаните граници,
- се почитуваат пропишаните проекти за рекултивирање на почвата,
- се преземаат мерки за заштита на почвата од загадување,
- се исправни уредите/апаратите за мониторинг и
- се утврдуваат и други состојби од негова надлежност.

(2) При вршењето на надзорот на спроведувањето на мерките за заштита од нејонизирачко зрачење, државниот инспектор има право да врши надзор дали:

- се преземаат мерки за заштита од нејонизирачко зрачење во природата и заштитените подрачја,

- со поставувањето на објекти кои емитураат нејонизирачко зрачење се нарушуваат и/или вознемируваат природните живеалишта и вообичаените движења, престојувања и поставеност на видовите,

- со поставувањето на објекти кои емитураат нејонизирачко зрачење се нарушуваат особините и естетските карактеристики на пределот и

- утврдува и други состојби од негова надлежност.

(3) При вршењето на надзорот на спроведувањето на мерките за заштита од непријатна миризба од инсталации со А-интегрирана еколошка дозвола и Б-интегрирана еколошка дозвола во заштитени подрачја, државниот инспектор има право да врши надзор дали:

- се преземаат мерки за заштита од непријатна миризба во просторијата и околината каде што престојува и се движи човекот,

- дејноста се врши на начин на кој се обезбедува спречување на ширење на непријатна миризба во околината,

- се отстрануваат работите и се спречуваат активно-стите кои предизвикуваат непријатна миризба и

- утврдува и други состојби од негова надлежност.

(4) Во вршењето надзор од својот делокруг, државниот инспектор има право да врши надзор во сите инсталации, системи, постројки и објекти за кои имаат сознание дека од истите се испушта и/или истекуваат емисии во животната средина, а за што постои основано сомнение дека со испуштањата и/или истекувањата може да настане загадување на животната средина или загрозување на здравјето на луѓето."

Член 75

Членот 200 се менува и гласи:

"Донесување на решенија од државниот инспектор

(1) При вршењето на инспекцискиот надзор, државниот инспектор со решение:

1) ќе определи мерки со цел да се отстранат причините за настанувањето на загадувањето на животната средина;

2) ќе нареди да се отстранат штетните последици што настанале со загадувањето или со деградацијата на животната средина и на природата и доведување на животната средина во претходна состојба;

3) ќе определи мерки за превенција и за отстранување на загадувањето и враќање на животната средина во задоволителна состојба;

4) ќе ја забрани изградбата или реконструкцијата на инсталација ако не се почитуваат утврдените норми и стандарди за заштита на животната средина, во траење од 90 дена во кој рок треба да се отстранат причините за настанатата состојба;

5) ќе ја ограничи работата на објектите, постројките и инсталациите, поради штетните дејствија со кои се врши загадување или деградација на животната средина и на животот и здравјето на луѓето, без оглед на тоа дали се обезбедени услови за нивното работење и дали се обезбедени дозволи, одобренија и согласности, пропишани со закон, во траење од најмногу 90 дена, во кој рок треба да се отстранат причините за настанатата состојба;

6) ќе ја забрани работата на објектите, постројките и инсталациите, поради штетните дејствија со кои се врши загадување или деградација на животната средина и на животот и здравјето на луѓето, без оглед на тоа дали се обезбедени услови за нивното работење и дали се обезбедени дозволи, одобренија и согласности, пропишани со закон, во траење од најмногу 90 дена, во кој рок треба да се отстранат причините за настанатата состојба;

7) ќе ја ограничи и/или забрани работата и/или употребата на технологија, технолошка линија на производи, полупроизводи, суровини, опрема, апарати и уреди кои имаат штетно дејство и кои не ги исполнуваат пропишаните услови, односно до донесувањето на правосилна одлука на надлежниот суд или прекршочниот орган;

8) привремено ќе одземе опрема, производи, уреди и апарати кои претставуваат извори на загадување или деградација на животната средина, или не ги исполнуваат пропишаните услови, сè до отстранување на недостатоците, односно до донесувањето на правосилна одлука на надлежниот суд или прекршочниот орган;

9) ќе ги задолжи правните и физички лица да изработат елаборат за влијанијата на проектот врз животната средина во рок од најмногу 90 дена од денот кога е констатирано дека немаат изработено елаборат, односно од денот кога го примиле решението;

10) ќе го задолжи правното или физичкото лице кое не поднело барање за добивање интегрирана еколошка дозвола да го стори тоа во рок од најмногу 90 дена;

11) ќе ја ограничи или забрани работата на правно или физичко лице кое не поднело барање за добивање интегрирана еколошка дозвола, а најмногу до 90 дена во кој рок треба да се отстранат причините за настанатата состојба, односно до донесувањето на правосилна одлука на надлежниот суд или прекршочниот орган;

12) ќе го задолжи правното или физичкото лице кое не доставило известување за присуството на опасни супстанции, да го стори тоа во рок од најмногу 90 дена;

13) ќе го задолжи правното и физичкото лице да подготви план за вонредни состојби да го стори тоа во рок од најмногу 90 дена;

14) ќе го задолжи правното или физичкото лице да преземе мерки за исполнување на условите предвидени во интегрираните еколошки дозволи, дозволите за усогласување со оперативни планови, елаборатите за влијанијата на проектот врз животната средина, студиите за оценка на влијанието врз животната средина и плановите за заштита од хаварији;

15) ќе ја ограничи или забрани работата на правно или физичко лице кое не ги исполнува условите предвидени во интегрираните еколошки дозволи, дозволите за усогласување со оперативни планови, елаборатите за влијанијата на проектот врз животна средина, студиите за оценка на влијанието врз животната средина, плановите за заштита од хаварији, сè до исполнувањето на условите, а најмногу до 90 дена во кој рок треба да се отстранат причините за настанатата состојба;

16) привремено ќе ги одземе производителите, полупроизводителите, суровините и хемикалиите кои не се означени за можноста за загадување или можното штетно влијание врз животната средина, како и не обезбедат податоци за нивните особини и ефекти;

17) ќе го задолжи правното или физичкото лице да ги достави и/или доставува информациите од мониторингот и други информации за животната средина во рок од најмногу 30 дена;

18) ќе ги задолжи правните и физичките лица да спроведат мониторинг на загадувањето во животната средина во период од најмногу 90 дена, во случај на појава на загадување во околината на објектот на правното и физичко лице во кој се спроведува активноста за која се претпоставува дека го предизвикува загадувањето;

19) ќе ја ограничи или забрани работата на правно и физичко лице кое не го спроведува мониторингот на начин пропишан со закон, во траење од најмногу 30 дена, во кој рок треба да се отстранат причините за настанатата состојба;

20) ќе ги задолжи правните и физичките лица да ги доставуваат потребните податоци од мониторингот и за Регистарот и Катастарот во рок од најмногу 30 дена од денот на констатирањето на недостатокот;

21) ќе го ограничи или забрани спроведувањето на проект за кој не е добиено решение за оценка на студијата за влијанијата на проектот врз животната средина со кое се дава согласност за спроведување на проектот, без оглед дали надлежниот орган издал дозвола за спроведување на проектот, во траење од 90 дена во кој рок треба да се отстранат причините за настанатата состојба;

22) ќе го задолжи правното или физичкото лице кое не поднело барање за добивање дозвола за усогласување со оперативен план да го стори тоа во рок од најмногу 90 дена;

23) ќе ја ограничи или забрани работата на правно или физичко лице кое не поседува интегрирана еколошка дозвола и дозвола за усогласување со оперативен план во траење од 90 дена во кој рок треба да се отстранат причините за настанатата состојба;

24) ќе ја ограничи или забрани работата на правно или физичко лице кое испушта емисии во животната средина поголеми од оние пропишани со закон или пропис донесен врз основа на закон и/или емисии утврдени со интегрираните еколошки дозволи, а најмногу до 90 дена во кој рок треба да се отстранат причините за настанатата состојба и

25) заради заштита на здравјето на луѓето, ќе ја ограничи или забрани работата на правно или физичко лице кое испушта емисии во животната средина, или ќе ги ограничи нивните емисии, во случај кога во околината на правното или физичкото лице, се нарушени стандардите за квалитет на животната средина, во временски период сè додека квалитетот на животната средина не биде доведен во рамките на утврдените стандарди за квалитет.

(2) Ако при вршењето на инспекцискиот надзор, државниот инспектор утврди дека правните и физичките лица не се придржуваат кон законите и другите прописи, техничките прописи, стандарди и други општи акти, со записник ги констатира утврдените неправилности и во решението го определува рокот во кој истите треба да се отстранат.

(3) Мерките за отстранување на штетните последици што настанале со загадувањето или со деградацијата на животната средина и на природата, за доведување на животната средина во претходна или задоволителна состојба од ставот (1) точки 1, 2 и 3 на овој член, државниот инспектор може да ги определи во соработка со органот надлежен за вршење на стручните работи од областа на животната средина.

(4) Доколку субјектите од ставовите (1) и (2) на овој член не постапат согласно со решението на државниот инспектор за животна средина и не ги отстранат причините за настанатата состојба утврдени со решението, државниот инспектор за животна средина поднесува барање за поведување на прекршочна постапка пред надлежниот орган или суд, односно кривична постапка пред надлежен орган или суд, како и отпочнува постапка за одземање на добиените дозволи и овластувања.

(5) Ако при вршењето на инспекцискиот надзор, државниот инспектор утврди дека правните и физичките лица не се придржуваат кон законите и другите прописи, техничките прописи, стандарди и други општи акти и покрај определувањето на рокот во кој неправилностите треба да се отстранат, државниот инспектор има право да поднесе барање за поведување прекршочна, односно кривична постапка пред надлежен суд, односно орган.

(6) Во случаите од ставот (5) на овој член, државниот инспектор постапува според видот на прекршокот утврден во прекршочните одредби од овој закон.

(7) Во случај кога ќе се утврди постоење на непосредна опасност по животот и здравјето на луѓето, државниот инспектор за животна средина издава усна наредба за итно и неодложно отстранување на утврдените недостатоци кои записнички ги констатира во соработка со Државниот санитарно-здравствен инспекторат, како и ги известува и другите надлежни инспектори или други државни органи за утврдените неправилности и ќе побара нивна интервенција.

(8) Ако констатираните неправилности од ставот (7) на овој член, преставуваат опасност за животната средина, животот и здравјето на луѓето, државниот инспектор за животна средина веднаш издава усна наредба со која ја забранува работата на инсталацијата, објектот, постројката, уредот, како и употреба на средствата и опремата за вршење на дејноста.

(9) Во случаите од ставот (8) на овој член, државниот инспектор за животна средина донесува писмено решение во рок од 48 часа од издавањето на усната наредба.

(10) Трошоците за чување и складирање на одземената опрема, производи, уреди и апарати кои се извори на загадување или деградација на животната средина, паѓаат на товар на лицето од кои се одземени."

Член 76

Членот 201 се менува и гласи:

"Делокруг на надзор на овластениот инспектор

(1) Во вршењето на инспекциски надзор од својот делокруг, овластениот инспектор има право:

1) да утврди дали е изработен елаборат за заштита на животната средина утврдени со Прописот од членот 24 ставови (4) и (5) на овој закон, како и дали истиот е доставен на одобрување до надлежниот орган, како и да изврши увид дали се исполнуваат условите пропишани во елаборатот (член 24);

2) да нареди спроведување на мерките утврдени во елаборатот и да го утврди временскиот рок за спроведување на мерката (член 24);

3) да утврди дали се врши мониторинг во согласност со условите содржани во Б-интегрираната еколошка дозвола (член 36 став 4);

4) да утврди дали на изготвувачот му се доставуваат потребните податоци за изготвување и одржување на Регистарот на загадувачки материји и супстанции и нивните карактеристики (член 41 став (3));

5) да утврди дали е поднесено барање и/или дали инсталацијата има Б-интегрирана еколошка дозвола (членови 122 став (1) и 124 став (1));

6) да изврши увид и контрола дали операциите во инсталацијата се спроведуваат согласно со условите утврдени во В-интегрираната еколошка дозвола (член 127);

7) да утврди дали е добиена дозвола за усогласување со оперативен план за продолжување, односно отпочнување на работата на инсталацијата до исполнување на условите за добивање на Б-интегрирана еколошка дозвола и да изврши увид и контрола дали активностите во инсталацијата се спроведуваат согласно со условите утврдени во доволата и оперативниот план (член 134);

8) да утврди дали е доставено барањето за добивање дозвола за усогласување со оперативен план во пропишаниот рок, кога се работи за инсталација за која се издава Б-интегрирана еколошка дозвола (член 135 став (5));

9) да утврди дали емисиите на супстанцииите определни во доволата за усогласување се испуштаат согласно со определените гранични вредности (членови 134, 137, 138 и 139);

10) да изврши увид и контрола во начинот на спроведување на одделните фази од оперативните планови и утврди дали се спроведуваат во утврдените рокови за реализација на доволите за усогласување, за инсталациите со Б-интегрирана еколошка дозвола (членови 134, 137, 138 и 139);

11) да утврди дали емисиите на супстанцииите определни во доволата за усогласување се испуштаат согласно со определените гранични вредности (членови 134, 137, 138 и 139);

12) да утврди дали е поднесено известување за реализацијата на оперативните планови и исполнувањето на обврските од оперативниот план заради добивање на интегрирана еколошка дозвола и дали е тоа сторено во определените рок (членови 138 и 139);

13) да утврди дали е доставено известувањето до надлежниот орган во определените рок (член 147 став (4));

14) да утврди дали се изработени и/или доставени внатрешни планови за вонредни состојби до општината и до градот Скопје (член 154) и

15) да утврдува и други состојби заради обезбедување на спроведување на овој и друг закон.

(2) На барање на овластениот инспектор, овластено службено лице на органот на државната управа надлежен за внатрешни работи е должно да учествува во извршувањето на работите од ставот (1) на овој член."

Член 77

Членот 202 се менува и гласи:

"Други надлежности на овластениот инспектор

(1) Во вршењето на надзор од својот делокруг, овластениот инспектор има право да врши надзор над примената на мерките за заштита на почвата од загадување и пренамена и тоа дали:

- се преземени марки за спречување на загадувањето на почвата со испуштања на моторни масла од возилата и/или нафтени деривати и/или течности кои содржат нафтени деривати во почвата (сервиси за миене возила, други сервиси за возила и слично),
- се преземени соодветни мерки во случај на пречекорување на загадувањето и

- утврдува и други состојби од негова надлежност.

(2) При вршењето на надзорот на спроведувањето на мерките на заштита од непријатна миризма, овластениот инспектор за животна средина има право да врши надзор над примената на мерките за заштита од непријатна миризма, и тоа дали:

- се преземаат мерки за заштита од непријатна миризма во просторијата и околината каде што престојува и се движи човекот,

- угостителската и туристичката дејност се врши на начин на кој се обезбедува спречување на ширење на непријатна миризма во околината,

- дали се отстрануваат работите и се спречуваат активностите кои предизвикуваат непријатна миризма и
- утврдува и други состојби од негова надлежност."

Член 78

Членот 203 се менува и гласи:

"Донесување решенија на овластениот инспектор

(1) При вршењето на инспекцискиот надзор овластениот инспектор со решение:

1) ќе определи мерки со цел да се отстранат причините за настанувањето на загадувањето на животната средина;

2) ќе нареди да се отстранат штетните последици што настанале со загадувањето или со деградацијата на животната средина и ќе определи мерки за доведување на животната средина во претходна состојба;

3) ќе определи мерки за превенција и за отстранување на загадувањето и враќање на животната средина во задоволителна состојба;

4) привремено ќе ја забрани работата на објектите, постројките и инсталациите, поради штетните дејствија со кои се врши загадување или деградација на животната средина и на животот и здравјето на луѓето, без оглед на тоа дали се обезбедени услови за нивното работење и дали се обезбедени дозволи, одобренија и согласност, пропишани со закон, во траење од најмногу 30 дена, во кој рок треба да се отстранат причините за настанатата состојба;

5) привремено ќе одземе опрема, уреди, производи и апарати кои претставуваат извори на загадување или деградација на животната средина, сè до отстранување на недостатоците, односно до донесувањето на правосилна одлука на надлежниот суд или прекршочниот орган;

6) ќе ги задолжи правните и физичките лица да изработат елаборат за влијанијата на проектот врз животната средина во рок од најмногу 90 дена од денот кога е констатирано дека немаат изработено елаборат;

7) ќе го задолжи правното или физичкото лице кое не поднело барање за добивање Б-интегрирана еколошка дозвола или дозвола за усогласување со оперативен план да го стори тоа во рок од најмногу 90 дена;

8) ќе ја ограничи или забрани работата на правно или физичко лице кое не поднело барање за добивање Б-интегрирана еколошка дозвола во траење од 30 дена во кој рок треба да се отстранат причините за настанатата состојба;

9) ќе ја ограничи или забрани работата на правно или физичко лице кое не ги исполнува условите предвидени во Б-интегрираните еколошки дозволи, дозволите за усогласување со оперативни планови за инсталациите кои треба да добијат Б-интегрирани еколошки дозволи, елаборатите за влијанијата на проектот врз животната средина, а најмногу до 30 дена во кој рок треба да се отстранат причините за настанатата состојба и

10) ќе ја ограничи или забрани работата на правно или физичко лице кое испушта емисии во животната средина поголеми од оние пропишани со закон или пропис донесен врз основа на закон, и/или емисии утврдени со Б-интегрираните еколошки дозволи, а најмногу до 30 дена во кој рок треба да се отстранат причините за настанатата состојба.

(2) Ако при вршењето на инспекцискиот надзор овластениот инспектор за животна средина утврди дека правните и физичките лица не се придржуваат кон законите и другите прописи, стандарди, препораки и други општи акти, со записник ги констатира утврдените неправилности и во решението определува рок во кој треба да се отстранат.

(3) Доколку субјектите од ставовите (1) и (2) на овој член не постапат согласно со решението на овластениот инспектор за животна средина и не ги отстранат причините за настанатата состојба утврдени со решението, овластениот инспектор за животна средина поднесува барање за поведување на прекршочна постапка пред надлежниот орган или суд, односно кривична постапка пред надлежен орган или суд, како и започнува постапка за одземање на добиените дозволи и овластувања.

(4) Ако при вршењето на инспекцискиот надзор, овластениот инспектор утврди дека правните и физичките лица не се придржуваат кон законите и другите прописи, техничките прописи, стандарди и други општи акти, и покрај определувањето на рокот во кој неправилностите треба да се отстранат, овластениот инспектор има право да поднесе барање за поведување на прекршочна, односно кривична постапка пред надлежен суд, односно орган.

(5) Во случаите од ставот (4) на овој член овластениот инспектор постапува според видот на прекршокот утврден во прекршочните одредби од овој закон.

(6) Во случај кога ќе утврди постоење на непосредна опасност по животот и здравјето на луѓето, овластениот инспектор за животна средина издава усна наредба за итно и неодложно отстранување на утврдените недостатоци кои записнички ги констатира во соработка со Државниот санитарно-здравствен инспекторат, како и го известува Државниот инспекторат за животна средина, како и другите надлежни инспектори или други државни органи за утврдените неправилности и ќе побара нивна интервенција.

(7) Ако констатираните неправилности од ставот (6) на овој член, преставуваат опасност за животната средина и животот и здравјето на луѓето, овластениот инспектор за животна средина веднаш издава усна наредба со која ја забранува работата на инсталацијата, објектот, постројката, уредот, како и употреба на средствата и опремата за вршење на дејноста.

(8) Во случаите од ставот (7) на овој член, овластениот инспектор за животна средина донесува писмено решение во рок од 48 часа од издавањето на усната наредба.

(9) Трошоците за чување и складирање на одземената опрема, производи, уреди и апарати кои се извори на загадување или деградација на животната средина, паѓаат на товар на лицето од кои се одземени."

Член 79

Членот 204 се менува и гласи:

"Делокруг на надзор на Државниот пазарен инспекторат, Државниот санитарен и здравствен инспекторат, Дирекцијата за храна, Фитосанитарната управа и Државниот инспекторат за земјоделство"

(1) Во вршењето надзор од својот делокруг, државниот пазарен инспектор, државниот санитарен инспектор, инспекторот за храна, фитосанитарниот инспектор и државниот инспектор за земјоделство има право:

1) да утврди дали се врши производство, промет и употреба на одделни производи, супстанции и вршење на одделни активности и услуги согласно со прописот од членот 21 на овој закон;

2) да утврди дали се пуштаат во промет опасните супстанции, штетните материи и производи, како и супстанциите и производите чијшто увоз, извоз и транзит во/од/низ Република Македонија е ограничен, забранет или строго контролиран согласно со членот 22 став (1) од овој закон;

3) да утврди дали прометот, увозот, извозот и транзитот на опасните супстанции, штетни материи и производи, како и одделни полупроизводи, суровини и стоки кои се под посебен режим на увоз, извоз и транзит во/од/низ Република Македонија се врши согласно со прописот од членот 22 став (2) на овој закон;

4) да утврди дали се пуштаат во промет производи, полупроизводи суровини и хемикалии, како и нивни пакувања на кои не е означена можноста за загадување или влијанието што може да го имаат врз животната средина и здравјето на луѓето согласно со членот 27 став (1) од овој закон;

5) да утврди дали се пуштаат во промет полупроизводи, суровини, хемикалии во пакување кое не е означено согласно со членот 27 став (3) од овој закон;

6) да утврди дали се пуштаат во промет производи и услуги со еколошка ознака која не е добиена на начин утврден согласно со членот 29 од овој закон и

7) да утврди дали се рекламира, етикетира и пушта во промет производ означен со еколошка ознака, на начините и според критериумите кои не се во согласност со членот 29 од овој закон.

(2) Државниот пазарен инспекторат инспекцискиот надзор од ставот (1) на овој член го врши согласно со Законот за пазарна инспекција и овој закон.

(3) Државниот санитарен и здравствен инспекторат инспекцискиот надзор од ставот (1) на овој член го врши согласно со Законот за санитарна и здравствена инспекција и овој закон.

(4) Дирекцијата за храна инспекцискиот надзор од ставот (1) точки 1, 3 и 4 на овој член, го врши согласно со Законот за безбедност на храната и на производите и материјалите што доаѓаат во контакт со храната и овој закон.

(5) Фитосанитарната управа инспекцискиот надзор од ставот (1) на овој член го врши согласно со Законот за здравје на растенијата и Законот за средства за заштита на растенијата и овој закон.

(6) Државниот инспекторат за земјоделство инспекцискиот надзор од ставот (1) на овој член го врши согласно со Законот за земјоделска инспекција и другите посебни закони од областа на земјоделството и овој закон."

Член 80

Членот 205 се менува и гласи:

"Право на пристап"

(1) При вршењето инспекциски надзор, државните и овластените инспектори имаат право на пристап - онаму каде што сметаат дека е неопходно и во секое време, во простори и деловни простори во јавна и во приватна сопственост, локации и транспортни средства, и непречено да ја разгледаат целокупната потребна документација на правното, односно на физичкото лице.

(2) За вршење на работите од ставот (1) на овој член во станбени простории, државните и овластените инспектори обезбедуваат судски налог.

(3) При вршењето на инспекцискиот надзор, државните и овластените инспектори имаат право на пристап во технолошките, производствените и други процеси коишто се дел од активностите на правното или физичкото лице кое е предмет на инспекциски надзор.

(4) При вршењето на инспекцискиот надзор, државните и овластените инспектори имаат право да запечатат простории и/или предмети во временски период потребен за обезбедување на докази потребни за спроведување на прекршочната или кривична постапка.

(5) Доколку при вршењето на инспекцискиот надзор на државните и овластените инспектори им е попречено правото на пристап, имаат право да побараат помош од овластени лица на органот надлежен за вршење на работите од областа на внатрешните работи."

Член 81

По членот 205 се додава нов член 205-а, кој гласи:

"Член 205-а

Обврска на правните и физички лица при вршење на надзор

(1) Секое физичко лице, кое се нашло на местото на инспекцискиот надзор, е должно при спроведувањето на инспекцискиот надзор, по барање на државниот и овластениот инспектор да се легитимира и да ги даде своите лични податоци.

(2) Лицата од ставот (1) на овој член се должни да дадат точни податоци и да ги направат достапни, на државниот и овластениот инспектор, сите потребни информации и документи неопходни за спроведување на инспекцискиот надзор.

(3) Одговорните, овластените лица и вработените во правните и физички лица над кои се спроведува инспекцискиот надзор се должни на државните и овластените инспектори да им овозможат право на пристап и увид во просториите на правното и физичкото лице со цел да се спроведе инспекцискиот надзор.

(4) Одговорните и овластените лица во правните и физички лица над кои се спроведува инспекцискиот надзор се должни на државните и овластените инспектори да им ги достават веднаш за време на инспекцискиот надзор, а најдоцна во рок од 24 часа, сите документи и информации кои се неопходни за утврдување на фактичката состојба.

(5) Лицата од ставовите (1) и (3) на овој член по барање на државните и овластените инспектори се должни да дадат изјави за она што го знаат во врска со факти и настани кои се поврзани со инспекцискиот надзор.

(6) Лицата од ставот (3) на овој член се должни да му овозможат на државниот и овластениот инспектор да врши мерења, земање примероци, спроведување забележувања, како и да собира докази и документи неопходни за спроведување на инспекцискиот надзор.

(7) Правното лице е должно по барање на државниот и овластениот инспектор да определи лице кое ќе биде присутно при вршење на мерењето и земање на примероци, спроведувањето на забележувања, како и собирање на докази и документи."

Член 82

Членот 206 се менува и гласи:

"Мерење и земање примероци и собирање на докази"

(1) Секое физичко или правно лице, по барање на државниот и овластениот инспектор ги прави достапни сите информации, вклучувајќи ги и економските податоци, кои се важни за проценување на загадувањето и за одредување на мерките за превенција и за заштита.

(2) Државниот односно овластениот инспектор, со цел да го утврди влијанието врз животната средина, има право од субјектите од ставот (1) на овој член :

- да побара да му се достават резултатите од извршените испитувања, анализи и мерења извршени од правното или физичкото лице,

- да земе примероци, да ги анализира и да ги измери супстанциите и материите што се испуштаат во животната средина, како и бучавата и енергијата,

- да земе примероци и да ги анализира материјалите и производите, употребени или процесирани, како и отпадните производи, доколку има такви,

- да врши фотографирање или на друг начин да спроведува забележување на настаната состојба,

- да ги разјасни причините кои предизвикуваат загадување и деградација на животната средина,

- да земе изјави од одговорните, службените, овластените и лицата затекнати, како и од други лица, што се релевантни за утврдување на нивото и видот на загадувањето,

- да побара спроведување на пробна работа или активност заради утврдување на ниво или вид на минаото или идно загадување.

- да побара расклопување на производи или спроведување на тест заради утврдување на загадување и

- да преземат и други дејствија или активности со цел за обезбедување на докази кои се релевантни за утврдување на нивото и видот на загадувањето.

(3) Доколку резултатите од испитувањата, анализите и мерењата од ставот (2) алинеи 2 и 3 на овој член не се совпаѓаат со податоците дадени од физичкото или правно лице, трошоците за испитувањата, анализите и мерењата се на товар на операторот.

(4) Мерењата, примероците, забележувањата, изјавите и доказите, како и другите активности спроведени при вршењето на инспекцискиот надзор се земаат, евидентираат и чуваат на начин и во постапка пропишани од министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина."

Член 83

Членот 208 се менува и гласи:

"Постапка за вршење на инспекциски надзор

(1) Инспекцискиот надзор над правните и физичките лица коишто вршат активност која има или е веројатно дека има влијание врз животната средина се врши редовно и по добиена пријава и/или сознание од страна на други државни органи, организации, институции, правни и физички лица, како и од средствата за јавно информирање.

(2) Директорот на Државниот инспекторат за животна средина, односно градоначалникот на општината, градоначалникот на градот Скопје и градоначалникот на општината во градот Скопје, се должни секоја година да донесуваат план за вршење на инспекциски надзор од ставот (1) на овој член.

(3) Планот од ставот (2) на овој член градоначалникот на општината, градоначалникот на градот Скопје и градоначалникот на општината во градот Скопје, го доставуваат до органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

(4) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, ја пропишува содржината, формата и начинот на донесување на планот за вршење на инспекциски надзор.

(5) Во вршењето на инспекциски надзор, државниот и овластениот инспектор во рамките на својата надлежност, утврдена со овој и другите закони е самостоен и независен во вршењето на инспекцискиот надзор и во преземањето на управни и други мерки утврдени со закон.

(6) Државниот инспектор е овластен да врши инспекциски надзор над правни и физички лица, во секое време и на лице место, без претходна најава во деловните простории, инсталациите, објектите, како и на средствата и опремата за вршење на активност за која е потребно А-интегрирана еколошка дозвола и за кои е потребна Б-интегрирана еколошка дозвола согласно со членот 95 од овој закон, како и врз правните и физички лица кои вршат активности и дејности во согласност со прописот од членот 24 став (4) на овој закон.

(7) Овластениот инспектор за животна средина на општината и овластениот инспектор за животна средина на градот Скопје е овластен да врши инспекциски надзор, над правни и физички лица, во секое време и на лице место, без претходна најава во деловните простории, инсталациите, објектите, како и на средствата и опремата за вршење на дејноста и активност за кои е потребно Б-интегрирана еколошка дозвола.

(8) Овластениот инспектор за животна средина на општините во градот Скопје е овластен да врши инспекциски надзор над правни и физички лица, во секое време и на лице место, без претходна најава во деловните простории, инсталациите, објектите, како и на средствата и опремата за вршење на дејноста и активност за кои не е потребна интегрирана еколошка дозвола.

(9) За определени работи за кои согласно со одредбите од овој или друг закон се утврдени како надлежност на органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на животната средина, државниот инспектор може да врши надзор и над инсталациите со Б-интегрирани еколошки дозволи, како и над објектите кои вршат други активности и дејности.

(10) Државниот инспектор е овластен да врши инспекциски надзор во секое време и на лице место, без претходна најава во деловните простории, инсталациите, објектите, како и на средствата и опремата за вршење на дејноста и активност за кои е потребно Б-интегрирана еколошка дозвола и за други активности за кои не е потребна интегрирана еколошка дозвола, доколку добие сознание или е известен дека овластениот инспектор за животна средина не постапил по основ на добиена пријава и/или сознание од страна на други државни органи, организации, институции, правни и физички лица, како и од средствата за јавно информирање.

(11) Доколку овластениот инспектор за животна средина при вршењето на инспекцискиот надзор утврди дека има неправилности во поголем обем или во инсталациите со А-интегрирана еколошка дозвола, или кај друго правно и физичко лице, должен е без одлагање да го информира Државниот инспекторат за животна средина.

(12) Против решението на државниот и овластениот инспектор со кое се определува управна мерка, може да се изјави жалба до министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина во рок од осум дена од денот на приемот на решението.

(13) Жалбата од ставот (12) на овој член не го одлага извршувањето на решението, ако со одлагањето би настанала опасност за загрозување на животната средина и животот и здравјето на луѓето."

Член 84

По членот 208 се додава нов член 208-а, кој гласи:

"Член 208-а

Постапување на државниот инспектор по пријава од физичко или правно лице

(1) Во случај кога до органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на животната средина пристигне пријава од правно или физичко лице за дејствија или активности на инсталации, системи, капацитети

тети, објекти или постројки со кои се загадува животната средина, а за кои Државниот инспекторат за животна средина не е надлежен да врши надзор по службена должност, Државниот инспекторат за животна средина е должен пријавата да ја достави, до надлежниот градоначалник на општината, градоначалникот на градот Скопје и општините во градот Скопје, за натамошно постапување во рок од седум дена од денот на добивањето на пријавата.

(2) Во случаите од ставот (1) на овој член, државниот инспекторат е должен за тоа да го извести правното или физичкото лице.

(3) Доколку органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на животната средина добие известување од правното или физичкото лице од ставот (1) на овој член дека органите на општината, на градот Скопје и општините во градот Скопје не постапиле по пријавата, во тој случај, Државниот инспекторат доставува укажување до градоначалникот на општината, градоначалникот на градот Скопје и општините во градот Скопје со цел за преземање на мерки по пријавата, при што ќе определи рок, кој не може да биде подолг од 30 дена, во кој рок градоначалникот е должен да преземе соодветни мерки или надзор, како и да го извести Државниот инспекторат за резултатите од преземените мерки или спроведениот надзор во определениот рок.

(4) Во случај кога градоначалник на општината, градоначалникот на градот Скопје и општините во градот Скопје не постапат согласно со укажувањето од ставот (3) на овој член, државниот инспектор е должен самиот да ги преземе неопходните мерки или да го спроведе надзорот, за што го известува градоначалникот.

(5) Трошоците од спроведените мерки и/или надзор од ставот (4) на овој член се на товар на општината и се определуваат согласно со трошоците утврдени во членот 207 од овој закон.

(6) Трошоците од ставот (5) на овој член, градоначалник на општината, градоначалникот на градот Скопје и општините во градот Скопје се должни да ги уплатат, во рок од 15 дена од денот на доставувањето на фактурата, на посебна сметка на органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на животната средина."

Член 85

Членот 209 се менува и гласи:

"Обврски на државниот инспектор и на овластените инспектори

(1) Државниот инспектор и овластениот инспектор е должен да води евиденција за надзорите и увидите извршени на правните и физичките лица.

(2) Државниот инспектор и овластениот инспектор е должен да ги чува како службена тајна податоците до кои ќе дојде при вршењето на надзорот или што ќе му ги достават правните и физички лица во согласност со закон.

(3) Државниот инспекторат за животна средина и овластениот инспектор е должен еднаш годишно, на крајот на јануари во тековната година, да изготви годишен извештај за извршениот инспекциски надзор и наодите од истиот, за управните мерки, како и за поднесените пријави и резултатите од истите, за претходната година и истиот да го достави до органот на државна управа надлежен за работите од областа на животната средина, заради негово усвојување.

(4) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, ја пропишува содржината на извештајот од ставот (3) на овој член, како и начинот и рокот за негово доставување.

(5) Врз основа на извештаите од ставот (3) на овој член, органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина подготвува годишен извештај за извршен инспекциски надзор за спроведувањето на мерките за заштита на животната средина за претходната година и го доставува за информирање до Владата на Република Македонија, најдоцна до март во тековната година."

Член 86

По членот 209 се додава нов член 209-а, кој гласи:

"Член 209-а

Одговорност на службените лица

(1) Службените лица во органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на животната средина, вклучувајќи ги и органите во состав, како и службените лица во органите на општината, на градот Скопје и општините во градот Скопје се должни, како одговорни лица, навремено и ефикасно да ги презема сите неопходни мерки и постапки за спроведување на овој закон.

(2) Доколку при спроведувањето на постапките утврдени во овој закон, се утврдат прекршувања од страна на правно или физичко лице направени со дејствие и/или неспоредувања и/или пропуштање на должен надзор над друго лице кое било овластено да постапува во името на правното лице, како и изнесување на неточни и лажни податоци и документи, службените лица се должни да покренат иницијатива или барање за покренување на прекршочна постапка согласно со одредбите на овој закон.

(3) Правните и физички лица за кои се предвидени права и обврски утврдени со овој закон, доколку утврдат постоење на прекршување или пречекорување на овластувањата од страна на службените лица од ставот (1) на овој член, направени со дејствија и/или неспоредувања, се должни за тоа да го известат министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на животната средина, односно градоначалникот на општината, на градот Скопје и општините во градот Скопје.

(4) Во случај на утврдување на прекршувања на надлежностите на службените лица од ставот (1) на овој член министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на животната средина, односно градоначалникот на општината, на градот Скопје и општините во градот Скопје е должен да покрене постапка за утврдување на одговорноста на службеното лице согласно со овој или друг закон."

XXI. НАЧИН И ПОСТАПКА ЗА ВРШЕЊЕ НАДЗОР НАД РАБОТАТА НА ОРГАНИТЕ НА ОПШТИНАТА, ГРАДОТ СКОПЈЕ И ОПШТИНИТЕ ВО ГРАДОТ СКОПЈЕ

Член 87

Членот 210 се менува и гласи:

"Надзор на законитоста на работата на органите на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје

(1) Надзорот над законитоста на работата на органите на општината, на градот Скопје и општините во градот Скопје се заснова на начелото на законитост, одговорност и самостојност во остварувањето на нивните надлежности.

(2) Надзорот од ставот (1) на овој член го врши органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина. Во остварувањето на надзорот над спроведувањето на овој закон, органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина врши и надзор над работата на органите на општината, на градот Скопје и општините во градот Скопје."

Член 88

Членот 211 се менува и гласи:

"Надлежности во вршењето на надзорот

(1) При вршењето на надзорот над работата на органите на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје, органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина ги врши следниве работи:

1) оценува дали општината, градот Скопје и општините во градот Скопје изрекуваат мерка забрана за вршење на активностите и за враќање на животната средина во задоволителна состојба, врз основа на прописот од членот 20 став (2) на овој закон;

2) оценува дали градоначалникот на општината и градоначалникот на градот Скопје, односно општините во градот Скопје ја информира јавноста за случаите на надминување на дозволените емисии и во другите случаи за загадување на животната средина на нивната територија (член 26);

3) врши надзор над делегиран мониторинг (член 35);

4) оценува дали општината, градот Скопје и општините во градот Скопје доставуваат податоци од мониторингот (член 37);

5) оценува дали општината, градот Скопје и општините во градот Скопје, доставуваат податоци за одржување на регистарот на загадувачките материји и супстанции и на нивните карактеристики (член 41);

6) оценува дали општината, градот Скопје и општините во градот Скопје, доставуваат податоци за одржување на соодветните катастри (член 42);

7) оценува дали градоначалникот на општината, градоначалникот на градот Скопје и на општините во градот Скопје го доставуваат во определениот рок извештајот од членот 45 на овој закон до органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина;

8) оценува дали органите на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје обезбедуваат пристап до информации за животна средина кои ги поседуваат и дали тоа го сториле во определен рок и форма (членови 53 и 54);

9) оценуваат дали општината, градот Скопје и општините во градот Скопје го донеле локалниот акционен план за животна средина согласно со методологијата и доставиле извештај за неговото спроведување (член 60);

10) оценува дали советот на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје формирале тело за следење на имплементација на локалниот акционен план за животна средина (член 60 став (5));

11) оценува дали органите на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје го припишале начинот на информирање на јавноста за спроведувањето на локалниот акционен план за животна средина и оценува дали доставуваат податоци на јавноста (член 62);

12) оценува дали локалниот акционен план е донесен согласно со содржината пропишана во членот 64 од овој закон;

13) оценува дали стратегиите, плановите и програмите на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје се донесени на начин и во постапка утврдена со одредбите во Главата X од овој закон;

14) оценува дали општината, градот Скопје и општините во градот Скопје доставиле податоци релевантни за изработка на студијата за оцена на влијанието на проектот врз животната средина (член 83);

15) оценува дали општините и градот Скопје ги исполниле условите за издавање на Б-интегрирани еколошки дозволи и дозволи за усогласување со оперативни планови (член 123);

16) дали градоначалникот на општината и градоначалникот на градот Скопје води општински регистар на Б-интегрирани еколошки дозволи за своето подрачје и дали доставува копија до органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина (член 126 став (4));

17) оценува дали се проверени условите утврдени во дозволата согласно со членот 126 став (8) од овој закон;

18) оценува дали општината, градот Скопје и општините во градот Скопје го објавиле барањето за дозвола за усогласување со оперативен план во најмалку еден дневен весник достапен на целата територија на Република Македонија (член 136);

19) дали градоначалникот на општината и градоначалникот на градот Скопје води општински регистар на дозволи за усогласување со оперативен план за инсталациите кои треба да добијат Б-интегрирани еколошки дозволи за своето подрачје и дали доставуваат податоци до органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина (член 140 став (5));

20) оценува дали општината, градот Скопје и општините во градот Скопје објавиле во најмалку еден дневен весник достапен на целата територија на Република Македонија дека е издадена дозвола за усогласување со оперативен план и дали дозволата е издадена во пропишаната содржина (член 140);

21) оценува дали општината, градот Скопје ги издаваат Б-интегрираните дозволи и дозволите за усогласување со оперативен план, на начин, услови и во постапка во согласност со главите XII и XIV од овој закон;

22) оценува дали општината, градот Скопје и општините во градот Скопје изработиле надворешен план за вонредни состојби (член 154);

23) дали ги анализираат и ги тестираат, а онаму каде што е потребно и ги обновуваат и ревидираат надворешните планови за вонредни состојби во определениот рок (член 154 став (9));

24) дали донеле план за спроведување инспекциски надзор и истиот го доставиле до органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина (член 208 став (2));

25) дали поднеле годишен извештај за спроведен инспекциски надзор и дали тоа го сториле во определениот рок (член 209 ставови (3) и (4));

26) ја следи законитоста на работата на органите на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје и презема мерки и активности и поднесува иницијативи за остварување на надлежностите на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје во согласност со овој и друг закон од областа на животната средина;

27) оценува дали органите на општината, градот Скопје и општините во градот Скопје обезбедуваат нивните надлежности да се извршуваат согласно со стандардите и постапките утврдени со овој закон;

28) им укажува на органите на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје за пречекорување на нивните надлежности утврдени со овој закон и друг пропис и им предлага соодветни мерки за надминување на таквата состојба;

29) укажува на определени материјални и процедурални недостатоци во работата на органите на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје кои би можеле да го оневозможат вршењето на работите од јавен интерес од локално значење;

30) дава препораки за доследно спроведување на надлежностите на општината, градот Скопје и општините во градот Скопје на нивно барање определени со овој закон;

31) го следи навременото донесување на прописите, кои општината, градот Скопје и општините во градот Скопје ги донесуваат согласно со овој закон;

32) поднесува иницијативи и предлози до општината, градот Скопје и општините во градот Скопје доколку констатира неспроведување на овој закон;

33) поднесува иницијативи и предлози до општината, градот Скопје и општините во градот Скопје доколку констатира неспроведување на овој закон како последица на судир на надлежности меѓу органите на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје;

34) ја следи законитоста на решенијата што градоначалникот на општината, градоначалникот на градот Скопје и градоначалниците на општините во градот Скопје ги донесуваат при решавањето на поединечните права, обврски и интереси на физички и правни лица;

35) дава мислење и стручна помош по предлог на прописите на општината, градот Скопје и општините во градот Скопје на нивно барање;

36) го следи остварувањето на јавноста во работата на органите на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје, особено од аспект на редовно, навремено, вистинито и потполно известување на граѓаните;

37) го следи остварувањето на претходниот надзор над прописите на општината, градот Скопје и општините во градот Скопје и

38) навремено ги известува органите на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје за констатираните состојби во нивната работа и за преземените мерки при вршење на надзорот.

(2) За преземените мерки и активности од ставот (1) точки 26, 31, 34 и 37 на овој член, органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина го информира органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на локалната самоуправа.

(3) При вршењето на работите од ставот (1) на овој член, органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на животната средина е должен на органите на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје да им достави укажување и да им определи рок во кој треба да ги отстранат констатираните недостатоци во остварувањето на нивната надлежност.”

Член 89

Во насловот на Главата XXII зборот “КАЗНЕНИ” се менува со зборот “ПРЕКРШОЧНИ” и се додаваат осум нови члена 212-а, 212-б, 212-в, 212-г, 212-д, 212-ѓ, 212-е и 212-ж, кои гласат:

“Член 212-а

Прекршочен орган

(1) За прекршоците утврдени во членовите 212-ѓ и 212-е од овој закон прекршочна постапка води и прекршочна санкција изрекува органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина (во натамошниот текст: Прекршочен орган).

(2) Прекршочната постапка од ставот (1) на овој член пред Прекршочниот орган ја води Комисија за одлучување по прекршок (во натамошниот текст: Прекршочна комисија) формирана од страна на министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на животната средина.

(3) Прекршочната комисија е составена од овластени службени лица вработени во органот на државната управа надлежен за вршење на работите во областа на животната средина, од кои едно ја врши функцијата на претседател на Прекршочната комисија.

(4) Прекршочната комисија е составена од три члена од кои:

- двајца дипломирани правници, од кои еден со положен правосуден испит со пет години работно искуство во својата област и

- еден член со висока стручна подготовка од областа на природните науки со пет години работно искуство во својата област.

(5) Прекршочната комисија се избира за времетраење од три години со право на реизбор на членовите.

(6) За претседател на Прекршочната комисија може да биде избран само дипломиран правник.

(7) Прекршочната комисија за Прекршочниот орган одлучува по прекршоците утврдени во овој или друг закон и изрекува прекршочни санкции утврдени со овој закон, Законот за прекршоците и/или со друг закон.

(8) Покрај членовите на Прекршочната комисија министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на животната средина може да определи секретар на Прекршочната комисија кој врши административни работи за комисијата и заменици членови, кои по исклучок, учествуваат во работата на Прекршочната комисија во случај на отсуство на некој од членовите.

(9) Прекршочната комисија донесува деловник за својата работа.

(10) Против решенијата на Прекршочната комисија, со кои се изрекува прекршочна санкција може да се поднесе тужба за поведување на управен спор пред надлежниот суд.

Член 212-б

Работа на Прекршочната комисија

(1) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на животната средина може да формира повеќе прекршочни комисии кои ќе бидат надлежни за водење на прекршочната постапка за прекршоци за одделни области и/или за одделни подрачја од Република Македонија.

(2) Член на Прекршочната комисија може да се разреши:

1) со истекот на времето за кое е именуван за член;

2) по негово барање;

3) со исполнување на условите за старосна пензија согласно со законот;

4) ако е осуден со правосилна судска пресуда за кривично дело;

5) ако му се утврди трајна неспособност;

6) ако се утврди прекршување на прописите за водење на прекршочната постапка со правосилна одлука;

7) ако не ги исполнува обврските кои произлегуваат од работењето во Прекршочната комисија и

8) ако не пријавил постоење на конфликт на интереси за случај за кој решава Прекршочната комисија.

(3) Предлог за разрешување на член на комисија за случаите од ставот (2) точки од 3 до 8 на овој член поднесува претседателот на Прекршочната комисија до министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на животната средина.

(4) Прекршочната комисија има право да изведува докази и собира податоци кои се неопходни за утврдување на прекршокот, како и да врши други работи и презема дејствија утврдени со овој закон, Законот за прекршоците и/или со друг закон.

(5) Членовите на Прекршочната комисија се самостојни и независни во работата на Прекршочната комисија и одлучуваат врз основа на своето стручно знаење и самостојно убедување.

(6) Прекршочната комисија работи во совет, а одлучува со мнозинство гласови од вкупниот број на членови.

(7) Прекршочната комисија води единствена евиденција на прекршоците, изречените санкции и донесените одлуки на начин пропишан од министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на животната средина во согласност со министерот кој раководи со органот надлежен за вршење на работите од областа на правдата.

(8) Со актот од ставот (7) на овој член се пропишува и начинот на пристап до информациите кои се содржани во евиденцијата.

(9) Членовите на Прекршочната комисија имаат право на награда за својата работа во Прекршочната комисија што ја определува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работата од областа на животната средина која треба да биде разумна и соодветна на значењето, обемот на работа на членовите и сложеноста на прекршоците.

Член 212-в

Порамнување

(1) За прекршоците утврдени во членот 212-ѓ од овој закон, државните и овластените инспектори се должни на сторителот на прекршокот да му предложат постапка за порамнување пред да поднесат барање за прекршочна постапка.

(2) Кога сторителот на прекршокот е согласен за поведување на постапка за порамнување, државниот/овластениот инспектор составува записник во кој се забележуваат битните елементи на прекршокот, времето, местото и начинот на сторување на прекршокот, описот на дејствието на прекршокот и лицата затекнати на самото место.

(3) Во записникот се утврдува начинот на кој ќе се острани штетните последици од прекршокот, како и начинот на надминување на последиците од сторувањето на прекршокот.

(4) Државниот и овластениот инспектор можат да му предложат на сторителот надминувањето на последиците од прекршокот да се стори со вршење или сторување на општокорисна работа или доделување на средства за вршење општокорисна работа.

(5) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина го утврдува видот, висината на чинењето на општокорисната работа за секој прекршок одделно, како и начинот на нејзиното извршување во согласност со министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на правдата. Висината на средствата наменети за општокорисна работа не може да биде повисока од висината на пропишаната глоба за прекршокот.

(6) Државниот и овластениот инспектор можат во постапката за порамнување на сторителот на прекршокот да му дадат платен налог.

(7) Доколку сторителот го прими платниот налог, е должен истиот да го потпише. Примањето на платниот налог од сторителот на прекршокот се забележува во записникот.

(8) Кога како сторител на прекршок се јавува правно лице, записникот и платниот налог го потпишува службено, односно одговорното лице кое се нашло на лице место при инспекцискиот надзор или друго службено или одговорно лице кое изјавило дека има право да го потпише записникот и да го прими платниот налог.

(9) Изјавата од ставот (8) на овој член се забележува во записникот.

(10) Државниот и овластениот инспектор се должни да водат евиденција за покренатите постапки за порамнување и за нивниот исход.

Член 212-г

Посредување

(1) За прекршоците од членот 212-е на овој закон, државните и овластените инспектори можат на сторителот на прекршокот да му понудат посредување и постигнување согласност со која сторителот на прекршокот треба да ја плати глобата, другите давачки или да ги острани последиците од прекршокот.

(2) Државниот и овластениот инспектор за случаите од ставот (1) на овој член составува записник во кој се констатира согласноста на двете страни за покренување на постапка за посредување на кој се потпишува и сторителот на прекршокот.

(3) Постапката за посредување се покренува со барање од страна на државниот и овластениот инспектор во рок од осум дена од денот кога е констатирано сторувањето на прекршокот.

(4) Согласноста за посредувањето треба да се постигне во рок од осум дена од денот кога е започната постапката за посредување.

(5) Постапката за посредување се води пред комисија за посредување формирана од министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на животната средина.

(6) Комисијата е составена од три члена, од кои еден ја врши функцијата на претседател. Членовите на комисијата се избираат од редот на државните службеници вработени во органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на животната средина од кои еден е дипломиран правник.

(7) Претседателот е должен да ја започне постапката на комисијата во рок од 24 часа од денот кога е пристигнато барањето од ставот (3) на овој член.

(8) Комисијата работи на седница на која задолжително присуствуваат претставници на сторителот на прекршокот и државниот или овластениот инспектор.

(9) За склучената согласност по посредувањето се составува спогодба во која се констатира согласноста на двете страни.

(10) Во спогодбата се утврдуваат обврските на сторителот на прекршокот, а особено

- висината и начинот на плаќање на глобата,
- висината и начинот на плаќање на други давачки и трошоци и
- мерките кои треба да ги преземе сторителот со цел да ги отстрани последиците од прекршокот.

(11) Во случаите во кои е постигната согласност за посредување, глобата на сторителот може да биде намалена најмногу за една половина од максимум пропишаната глоба за прекршокот.

(12) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на животната средина донесува деловник и трошковник за работа на комисијата.

(13) Членовите на комисијата за посредување имаат право на награда за својата работа во комисијата која треба да биде разумна и соодветна на значењето, обемот на работа на членовите и сложеноста на прекршоците.

(14) Висината и видот на трошоците утврдени во трошковникот од ставот (12) на овој член се определуваат врз основа на реалните трошоци што ги има органот заради обезбедување на работа на комисијата за посредување.

(15) Комисијата за посредување е должна да води евиденција за поведените постапки за посредување и за нивниот исход.

(16) Спогодбата од ставот (9) на овој член има сила на извршна исправа.

Член 212-д

Медијација

(1) За прекршоците од членот 212-ж на овој закон, државните и овластените инспектори, како и сторителите на прекршок можат да се согласат за започнување на постапка на медијација пред да поднесат барање за покренување на прекршочна постапка.

(2) Со медијацијата задолжително се утврдуваат обврските на сторителот на прекршокот, а особено

- висината и начинот на плаќање на глобата,
- висината и начинот на плаќање на други давачки и трошоци,
- мерките кои треба да ги преземе сторителот со цел да ги острани последиците од прекршокот и
- мерките што треба да ги преземе сторителот со цел да се спречи загадување на животната средина.

(3) Постапката за медијација се спроведува согласно со Законот за медијација.

Член 212-ѓ

Прекршоци од I категорија

(1) Глоба во износ од 3.000 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршок на правното лице доколку:

- 1) не изработи елаборат за заштита на животна средина утврден со прописот од членот 24 ставови (4) и (6) на овој закон, како и истиот не го достави на одобрување до надлежниот орган, не ги исполнува условите пропишани во елаборатот (член 24);

2) се пуштаат во промет производи, полупроизводи, суровини, хемикалии како и нивните пакувања, на кои нема ознака за можноста за загадување или за можно штетно влијание врз животната средина (член 27 став (1));

3) се пуштаат во промет полупроизводи, суровини, хемикалии во пакување кое не е означено согласно со членот 27 став (3) од овој закон;

4) се рекламира, етикетира и пушта во промет производ означен со еколошка ознака, на начините и според критериумите кои не се во согласност со членот 29 од овој закон;

5) не се користат уреди и инструменти одобрени во постапката за верификација на мерилата и истите не се одржуваат во исправна состојба (член 36 став (2));

6) на изготвувачот не му се доставуваат потребните податоци за изготвување и одржување на Регистарот на загадувачки материи и супстанции и нивните карактеристики (член 41 став (4));

7) на изготвувачот не му се доставуваат потребните податоци за изготвување и одржување на Катастарот на животната средина (член 42 став (4));

8) субјектите од членот 52 став (1) алинеи 3 и 4 на овој закон не обезбедуваат пристап до информациите за животна средина кои ги поседуваат или не го сториле тоа во определениот рок и форма (членови 52, 53 и 54);

9) субјектите информациите за животна средина кои ги поседуваат, не ги ажурираат и не ги одржуваат информациите согласно со членот 56-а од овој закон;

10) не е доставено барањето за дозвола за усогласување со оперативен план во пропишаниот рок (член 135 став (5));

11) не е добиена дозвола за усогласување со оперативен план за продолжување, односно започнување на работата на инсталацијата;

12) не е поднесено известување за реализацијата на оперативните планови и исполнувањето на обврските од оперативниот план заради добивање на интегрирана еколошка дозвола и/или тоа не е сторено во определениот рок (членови 138 и 139) и

13) операторот не поднел известување во случаите од членот 141 став (4) на овој закон.

(2) Глоба во износ од 700 евра во денарска противвредност ќе се изрече на одговорното лице во правното лице за дејствијата од ставот (1) на овој член.

(3) Глоба во износ од 500 евра во денарска противвредност ќе се изрече на службеното лице во правното лице за дејствијата од ставот (1) на овој член.

(4) Глоба во износ од 500 евра во денарска противвредност ќе се изрече на физичкото лице за дејствијата од ставот (1) на овој член.

(5) Глоба во износ од 200 евра во денарска противвредност ќе се изрече за физичкото лице доколку:

1) не им овозможуваат право на увид на државните и овластените инспектори за животна средина;

2) не ги обезбеди сите потребни информации неопходни за спроведување на надзорот во определениот рок

3) дава лажна изјава и неточни податоци и

4) не се легитимира на местото на инспекцискиот надзор и не ги дава своите лични податоци на барање на државниот и овластениот инспектор.

(6) Надлежен орган за изрекување на прекршоците од ставовите (1) до (5) на овој член е Прекршочната комисија.

(7) Доколку со дејностите од ставот (1) точки 2, 3 и 5 на овој член настане поголема штета по животот и здравјето на луѓето се пропишува санкција сразмерна на висината на причинетата штета, но најмногу до трикратен износ од износот утврден во ставот (1) на овој член.

(8) Кога прекршокот од ставот (1) на овој член е сторен со цел сторителот за себе или за друго лице да прибави имотна корист или прекршокот е сторен од организирана група на лица составена од најмалку три лица, Прекршочната комисија може да изрече глоба во висина од 15.000 евра во денарска противвредност.

(9) Доколку постои опасност правното лице од ставот (1) точки 1, 2 и 4 на овој член да изврши повторен прекршок опасен по животот или здравјето на луѓето, може да му се изрече санкција привремена забрана на вршење одделна дејност во траење од најмногу 30 дена.

(10) За прекршоците од ставот (5) на овој член државниот и овластениот инспектор прекршочната санкција можат да ја изречат на лице место со врачување на покана за плаќање на глоба која сторителот е должен да ја плати во рок од осум дена.

(11) Доколку глобата од ставот (10) на овој член не се плати во определениот рок, државните и овластените инспектори се должни да поднесат барање за поведување на прекршочна постапка пред Прекршочната комисија.

Член 212-е

Прекршоци од II категорија

(1) Глоба во износ од 6.000 евра во денарска противвредност ќе се изрече на правното лице за прекршок доколку:

1) гради или реконструира инсталации, без добивање на дозвола и без притоа да се исполнат утврдените норми и стандарди од системот за заштита на животната средина (член 20);

2) произведува и увезува превозни средства кои не ги исполнуваат условите пропишани за емисиите кај мобилните извори на загадување и за бучава (член 20);

3) произведува, пушта во промет и употребува одделни производи, супстанции и врши одделни активности и услуги и покрај забраната од членот 21 на овој закон;

4) користи домашна или увезена технологија, или технолошка линија, производ, полупроизвод и суровина којашто не ги исполнува пропишаните норми за заштита на животната средина (член 23);

5) увезува технологии или технолошки линии, производи, полупроизводи и суровини коишто се забранети во земјата производител или во земјата извозник, од причини за заштита на животната средина (член 23 став (2));

6) не се чуваат податоците за користењето на природните богатства, суровини и енергијата, за емисиите на загадувачки материи и супстанции, видовите, карактеристиките и количеството отпад и другите податоци предвидени со овој или со друг закон (член 28 став (2));

7) не се почитуваат условите утврдени од доброволниот договор (член 30);

8) не се врши мониторинг, во согласност со интегрираната еколошка дозвола (член 36 ставови (4) и (5));

9) податоците добиени од мониторингот не се доставуваат или не ги доставуваат на начин и под услови што ги пропишува органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина (член 37 став (2));

10) правните и физички лица не доставуваат податоци и информации за животната средина согласно со членот 46 од овој закон;

11) не го известил органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина за намерата за изведување проект (член 80);

12) не е изготвена студија за оценка на влијанието на проектот врз животната средина и истата не е доставена до органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина (член 83);

13) не е донесено решение со кое се дава согласност за спроведувањето на проектот (член 87 став (1)), односно не е донесено решение согласно со членот 81 став (4) од овој закон;

14) не е добиена А или Б-интегрирана еколошка дозвола (членови 95 и 123);

15) утврди дека за време на важноста на А-интегрираната еколошка дозвола и пет години по истекот на важноста не се чуваат сите документи и податоци во врска со барањето, издавањето и мониторингот предвиден со обврзувачките услови во интегрираната еколошка дозвола и дали се направени достапни, по барање на органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина или на инспекторатот за животна средина (член 110);

16) спроведувањето на одделните фази од оперативните планови не се спроведуваат во утврдените рокови за реализација (членови 134, 137, 138 и 139);

17) не постапиле согласно со издадените решенија од државниот или овластениот инспектор;

18) започне со активности за реализација на проектот без добиено решение за спроведување на проектот;

19) не го пресмета и/или неточно го пресмета надоместокот и/или надоместокот не го уплати во пропишаните рокови согласно со Главата XVIII од овој закон и

20) не поднесе извештај за реализација на средствата определени со договорот за доделување на средства (член 178).

(2) Глоба во износ од 800 евра во денарска противвредност ќе се изрече на одговорното лице во правното лице за дејствија од ставот (1) на овој член.

(3) Глоба во износ од 700 евра во денарска противвредност ќе се изрече на службеното лице во правното лице за дејствија од ставот (1) на овој член.

(4) Глоба во износ од 500 евра во денарска противвредност ќе се изрече на физичкото лице за дејствијата од ставот (1) на овој член.

(5) Глоба во износ од 600 евра во денарска противвредност ќе се изрече на службеното лице во правното лице кое е одговорно за спроведување на дејствијата утврдени во овој закон доколку:

1) не ги чува податоците за користењето на природните богатства, суровини и енергијата, за емисиите на загадувачки материи и супстанции, видовите, карактеристиките и количеството отпад и другите податоци предвидени со овој или со друг закон (член 28 став (2));

2) податоците добиени од мониторингот не ги доставува на начин и под услови што ги пропишува органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина (член 37 став (2));

3) лицето овластено за посредување со информации од областа на животната средина не постапува согласно со одредбите од овој закон;

4) службеното лице не води евиденција согласно со одредбите на овој закон;

5) службеното лице податоците не ги чува како службена тајна ако тоа е определено со овој закон;

6) дава лажна изјава и неточни податоци при инспекцискиот надзор;

7) не ги обезбедат сите потребни информации неопходни за спроведување на надзорот на барање на државниот и овластениот инспекторат за животна средина;

8) не им овозможува право на увид на државните и овластените инспектори за животна средина;

9) не се исполнуваат обврските за известување од членот 111 на овој закон;

10) не е извршена генерална еколошка ревизија, како и не е приложен извештај од извршена еколошка ревизија (член 130);

11) еколошката ревизија е изработена од лице кое не е регистрирано и не поседува соодветен сертификат (член 131);

12) активностите во инсталацијата не се спроведуваат согласно со условите утврдени во дозволата и оперативниот план (член 134);

13) информациите за мерките за безбедност не се достапни на начин утврден во членот 150 од овој закон;

14) одговорното лице не определи лице кое ќе биде присутно за време на надзорот;

15) не ги обезбедат сите потребни информации неопходни за спроведување на надзорот и

16) не им овозможува право на увид на државните и овластените инспектори за животна средина.

(6) Глоба во износ од 600 евра во денарска противвредност ќе се изрече на службеното лице во органите кое е одговорно за спроведување на овој закон, како и на лицето кое е овластено за спроведување на дејствијата утврдени во овој закон доколку:

1) службеното лице во органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на животната средина, вклучувајќи ги и органите во состав, како и службените лица во органите на општината, на градот Скопје и општините во градот Скопје не ги презело навремено и ефикасно сите неопходни мерки и постапки за спроведување на овој закон;

2) службеното лице во органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, вклучувајќи ги и органите во состав, општината, градот Скопје и општините во градот Скопје, не го извести министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина дека не е постигната согласност за содржината и рокот на реализација на оперативниот план;

3) лицето овластено за посредување со информации од областа на животната средина не постапува согласно со одредбите од овој закон;

4) службеното лице не води евиденција согласно со одредбите од овој закон;

5) службеното лице податоците не ги чува како службена тајна, ако тоа е определено со овој закон;

6) не ги обезбедило сите потребни информации неопходни за спроведување на надзорот на барање на државниот и овластениот инспекторат за животна средина;

7) не им овозможува право на увид на државните и овластените инспектори за животна средина;

8) експертот во подготовката на планските документи даде неточни податоци (членови 67 и 68);

9) експертот за оценка на влијанието врз животната средина во подготовката на документите за оценка на влијанието врз животната средина даде неточни податоци;

10) ја потпише како одговорно лице студијата за оценка на влијанието врз животната средина без да е вклучено на листата за експерти за оценка на влијанието врз животната средина (член 83 став (2));

11) изработило еколошка ревизија, а не е регистрирано и не поседува соодветен сертификат (член 131) и

12) не поднесе барање за поведување на прекршочна постапка кога се исполнети условите за тоа или кога е утврдено дека не е платена глобата од членот 212-ф став (1) на овој закон.

(7) Барање за поведување на прекршочна постапка за прекршоците од ставот (7) на овој член може да поднесе раководителот на органите надлежни за спроведување на овој закон, непосредниот раководител на службеното лице, како и државниот службеник кој учествува во спроведувањето на постапките од главите XI, XII и XIV на овој закон.

(8) Надлежен орган за изрекување на прекршоците од ставовите (1) до (6) на овој член е Прекршочната комисија.

(9) Доколку поради прекршокот од ставот (1) и/или став (5) на овој член настане поголема штета врз животот и здравјето на луѓето, се изрекува санкција сразмерна на причинетата штета, но најмногу до петкратен износ од износот утврден во ставовите (1) и (5) од овој член.

(10) Кога прекршокот од ставот (1) на овој член е сторен исклучиво сторителот за себе или за друго лице да прибави имотна корист или прекршокот е сторен од организирана група на лица составена од најмалку три лица, Прекршочната комисија може да изрече глоба во висина од 22.000 евра во денарска противвредност.

(11) За прекршокот од ставот (1) на овој член на правното лице од ставот (1) точки 17 и 18 на овој член му се изрекува дополнителна санкција забрана на вршење на дејност на правното лице во траење од најмногу 30 дена.

(12) Доколку постои опасност правното лице од ставот (1) точки 1, 2 и 3 на овој член да изврши повторно прекршок опасен по животот или здравјето на луѓето, може да му се изрече санкција привремена забрана на вршење одделна дејност во траење од најмногу 30 дена.

Член 212-ж

Прекршоци од III категорија

(1) Глоба во износ од 8.000 до 20.000 евра во денарска противвредност ќе се изрече на правното лице за прекршок доколку:

1) произведува и испушта загадувачки материји и супстанции во животната средина, коишто ги надминуваат пропишаните норми, како и не постапува со нив на пропишаниот начин (член 20);

2) врши увоз, извоз и транзит во/од/низ Република Македонија на опасните супстанции, штетните материји и производи, спротивно на забраната, ограничувањето или контролата од членот 22 на овој закон;

3) емисиите на супстанциите определни во дозволатата не се испуштаат согласно со определените гранични вредности (член 107);

4) проектот не се спроведува во согласност со мерките утврдени во решението со кое се дава согласност за спроведување на проектот (член 87 став (2));

5) не е добиена А или Б-интегрирана еколошка дозвола согласно со закон и/или операциите во инсталацијата не се спроведуваат согласно со условите утврдени во интегрираните дозволи (членови 95, 123 и 127);

6) емисиите на супстанциите определни во доволата за усогласување не се испуштаат согласно со определените гранични вредности (членови 134, 137, 138 и 139);

7) емисиите што се испуштаат или истекуваат во животната средина не се во рамките на определените гранични вредности утврдени со овој или друг закон или пропис донесен врз основа на закон;

8) не е доставено известување за присуство на опасни супстанции и/или тоа не е сторено во определениот рок (член 147);

9) не е изготвен извештај за мерките за безбедност со соодветна содржина, и/или не е доставен во соодветен рок и/или не е соодветно анализиран и обновуван во определениот рок (член 148);

10) не се преземени неопходните мерки за спречување на хаварији и за ограничување на последиците врз животот и здравјето на луѓето, во производствениот, транспортниот или во системот за складирање во кој се присутни опасни супстанции, во количества поголеми или еднакви на пропишаните (член 148 став (1) точка 2);

11) не е извршена анализа и ревизија на мерките за безбедност и активностите за спречување на хаварији, како и на извештајот за мерките за безбедност и за тоа не е известен надлежниот орган (член 149);

12) надлежниот орган не е известен, веднаш, за настанатата хаварија и не му се доставени веднаш штом станале достапни податоците за околностите во кои се случила несреќата, опасните супстанции кои се присутни, податоците кои се потребни за проценување на последиците од несреќата по здравјето на луѓето и по животната средина, како и за преземените вонредни мерки (член 151 ставови (1) и (4));

13) надлежниот орган не е известен за мерките предвидени за ублажување на среднорочните и на долгорочните последици од хаваријата и за спречување на хаваријата и/или не ги дополни предвидените мерки и активности со дополнителни факти откриени во истрагата (член 151 став (2));

14) не е изготвен внатрешен план за вонредни состојби и не е доставен на надлежниот орган во согласност со членот 154 од овој закон;

15) не се анализирани и тестирани, обновувани и ревидирани внатрешните планови за вонредни состојби, водејќи сметка за новите технички достигнувања на полето на справувањето со хавариите, во период не подолг од три години (член 154 став (9));

16) не постапило согласно со членот 157 од овој закон во случај на штета врз животната средина предизвикана од работата на инсталациите (член 157) и

17) покрај ограничувањето или забраната за работа изречена од државниот инспектор правното или физичкото лице продолжило со своите активности, или не ги ограничува своите емисии сè додека квалитетот на животната средина не биде доведен во рамките на утврдените стандарди за квалитет.

(2) Глоба во износ од 1.400 до 2.500 евра во денарска противвредност ќе се изрече на одговорното лице во правното лице за дејствијата од ставот (1) на овој член.

(3) Глоба во износ од 1.000 евра во денарска противвредност ќе се изрече на службеното лице во правното лице за дејствијата од ставот (1) точки 3, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13 и 15 на овој член.

(4) Надлежен орган за изрекување на прекршочните санкции од ставовите (1), (2) и (3) на овој член е надлежниот суд.

(5) Доколку поради прекршокот од ставот (1) на овој член настане поголема штета врз животот и здравјето на луѓето се изрекува санкција сразмерна на причинетата штета, но најмногу до седумкратен износ од износот утврден во ставот (1) од овој член.

(6) За прекршокот од ставот (1) на овој член на правното лице од став (1) точка 17 на овој член му се изрекува дополнителна санкција забрана на вршење на дејност на правното лице.

(7) Кога прекршокот од ставот (1) на овој член е сторен исклучиво сторителот за себе или за друго лице да прибави имотна корист, надлежниот суд може да изрече глоба во висина од 25.000 евра во денарска противвредност.

(8) Доколку се утврди дека прекршокот од ставот (1) на овој член е сторен од организирана група на лица составена од најмалку три лица, надлежниот суд може да изрече глоба во висина од 30.000 евра во денарска противвредност."

Член 90

Членовите 213 и 214 се бришат.

Член 91

Во насловот на Главата "XXIII ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ" бројот "XXIII" се заменува со бројот "XXIV".

ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 92

Во членот 222 зборот "три" се заменува со зборот "четири".

Член 93

Во членот 226 зборовите: "од 1 јануари 2008 година" се заменуваат со зборовите: "во рок од шест месеца од денот на донесувањето на подзаконските акти од членот 145 став (2) и членот 154 на овој закон".

Член 94

Членот 216 се менува и гласи:

"Елаборат за заштита на животната средина

Постојните правни и физички лица кои вршат дејности и активности определени со прописите од членот 24 ставови (4) и (5) на овој закон, освен оние кои имаат обврска до добијат дозвола за усогласување со оперативен план, се должни истиот да го изготват и достават на одобрување до надлежниот орган во рок од една година од денот на донесувањето на подзаконските акти од членот 24 на овој закон и се должни да го усогласат своето работење со пропишаните стандарди за квалитет на животната средина во рок од пет години од денот на влегувањето во сила на овој закон."

Член 95

Примена на одредбите од овој закон

Одредбите од членовите 212-а, 212-б, 212-в, 212-г, 212-д, 212-ѓ, 212-е и 212-ж на овој закон ќе започнат да се применуваат од 8 мај 2007 година.

До денот на започнување на примена на одредбата од ставот (1) на овој член ќе се применуваат одредбите од Главата XXII КАЗНЕНИ ОДРЕДБИ на Законот за животната средина ("Службен весник на Република Македонија" број 53/2005 и 81/2005).

Одредбите од членот 66 на овој закон, со кој се менува членот 185 од основниот текст на законот, ќе започнат да се применуваат во рок од еден месец од донесувањето на подзаконскиот акт од членот 185 став (14) на овој закон.

До денот на започнување на примена на ставот (3) од овој член ќе се применуваат одредбите од членот 185 на Законот за животната средина ("Службен весник на Република Македонија" број 53/2005 и 81/2005).

Одредбите од членот 185-а на овој закон ќе започнат да се применуваат од 1 мај 2007 година.

Член 96

Се овластува Законодавно-правната комисија на Собранието на Република Македонија да утврди прецистен текст на Законот за животната средина.

Член 97

Влегување во сила

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

L I G J**PËR NDRYSHIMIN DHE PLOTËSIMIN
E LIGJIT PËR MJEDISIN JETËSOR**

Neni 1

Në Ligjin për mjedisin jetësor ("Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë", numër 53/2005 dhe 81/2005) neni 5 ndryshon si vijon:

"Definicione

Shprehjet e caktuara të përdorura në këtë ligj e kanë kuptimin si vijon:

- Shprehje të përgjithshme nga sfera e mjedisit jetësor:

1. **Mjedis jetësor** është hapësira me të gjitha organizmat e gjalla dhe begatitë natyrore, përkatësisht vlerat natyrore dhe të krijuara, marrëdhëniet e tyre të ndërsjella dhe hapësira e përgjithshme në të cilën jeton njeriu dhe ku janë të vendosura vendbanimet, të mirat në përdorim të përgjithshëm, objektet industriale dhe të tjera, duke i përfshirë edhe mediumet dhe rajonet e mjedisit jetësor.

2. **Mbrojtje dhe përparim i mjedisit jetësor** është sistem masash dhe aktivitetesh (shoqërore, politike, sociale, ekonomike, teknike, arsimore etj.) me të cilat sigurohet përkrahja dhe krijimi i kushteve nga mbrojtja dhe ndotja, degradimi dhe ndikimi në/mbi mediume dhe lëmenj të caktuar të mjedisit jetësor (mbrojtja nga varfërimi i mbështjellësit të ozonit, pengimi i zhurmës së dëmshme dhe dridhjeve, mbrojtja nga rrezatimi jonizues dhe pa jonizim, mbrojtja nga era e pakëndshme dhe shfrytëzimi e grumbullimi i hedhurinave dhe lloj tjetër i mbrojtjes së mjedisit jetësor).

3. **Ndotje e mjedisit jetësor** është emision i materieve dhe substancave ndotëse, si rezultat i aktivitetit të njeriut në ajër, ujë ose tokë, i cili mund të jetë i dëmshëm për kualitetin e mjedisit jetësor, jetën dhe shëndetin e njerëzve, ose emisioni i materieve dhe substancave ndotëse prej të cilit mund të rezultojë dëmi për pronën, ose që e prish ose ndikon në llojlojshmërinë biologjike e rajonale dhe në mënyrat e tjera të shfrytëzimit të mjedisit jetësor.

4. **Materie dhe substanca ndotëse** janë materie dhe substanca të hedhura, të rrezikshme dhe të dëmshme, të cilat sipas përbërjes së tyre kimike dhe sipas shkallës së rrezikshmërisë së tyre e ndotin mjedisin jetësor, ndërsa janë të regjistruara në Regjistrin e materieve dhe substancave ndotëse dhe karakteristikave të tyre.

5. **Ndotës** është secili person fizik ose juridik, veprimi i të cilit në mënyrë të tërthortë ose të drejtpërdrejtë, shkakton ndotjen e mjedisit jetësor.

6. **Menaxhim me begatitë natyrore** janë aktivitetet dhe punët që i kryejnë personat juridikë dhe/ose fizikë në pajtim me këtë ligj dhe ligj tjetër, me qëllim të ruajtjes dhe shfrytëzimit të qëndrueshëm të begatave natyrore.

7. **Udhëheqje me të dhënat** është grumbullimi, përpunimi, sistemimi, ruajtja, shfrytëzimi, distribuimi dhe prezantimi i të dhënave dhe informatave gjithëpërfshirëse, të sakta dhe publikisht të arritshme për gjendjet, kualitetin dhe trendet në të gjitha mediumet dhe rajonet e mjedisit jetësor.

8. **Standard për kualitetin e mjedisit jetësor** është shuma e kërkesave të cilat doemos duhet t'i përmbushë mediumi i veçantë i mjedisit jetësor, rajoni ose pjesa e mjedisit jetësor në kohë të caktuar dhe në kushte të caktuara, në mënyrën e përcaktuar me ligj dhe me dispozitë tjetër të Republikës së Maqedonisë, dhe me marrëveshjet ndërkombëtare të ratifikuara nga Republika e Maqedonisë.

9. **Sistem informativ për mjedisin jetësor** është baza gjithëpërfshirëse e të dhënave dhe e informatave për gjendjen me mediumet dhe rajonet e veçanta të mjedisit jetësor, në të cilin përmbahen Regjistri i materieve dhe substancave ndotëse dhe karakteristikave të tyre, dhe Kadastra për mjedisin jetësor.

10. **Regjistër i materieve dhe substancave ndotëse dhe i karakteristikave të tyre** është katalogu në të cilin janë klasifikuar materiet dhe substancat e hedhura, të rrezikshme dhe të dëmshme, sipas përbërjes së tyre kimike dhe sipas shkallës së rrezikshmërisë së tyre.

11. **Substancë** është secili element kimik dhe kompozimet e tij, me përjashtim të substancave radioaktive dhe substancave të cilat janë të pranishme në organizmat e modifikuar gjenetiki.

12. Substancë e rrezikshme:

është substanca ose preparati që përmban një ose më tepër substanca të rrezikshme, vetitë e të cilave e ndotin dhe e dëmtojnë mjedisin jetësor, dhe janë të rrezikshme për jetën dhe shëndetin e njerëzve, me efekte të dëshmuara akute, kronike, toksike dhe efekte të tjera të dëmshme.

13. **Lëmenj të mjedisit jetësor** janë natyra, hedhurinat, zhurma, vibrimet, rrezatimi jonizues dhe pa jonizim, klima, aroma dhe të gjitha elementet e tjera që paraqesin një tërësi të pandashme nga mjedisi jetësor.

14. Mediume të mjedisit jetësor janë uji, ajri dhe toka.

15. **Monitorim i mjedisit jetësor** është matja, përcjellja dhe kontrolli i sistematizuar i gjendjeve, kualitetit dhe ndryshimeve të mediumeve dhe lëmenjve të mjedisit jetësor.

16. **Kualiteti i mjedisit jetësor** është gjendje e mjedisit jetësor e shprehur me tregues fizikë, kimikë, estetikë dhe tregues të tjerë.

17. **Kadastër i mjedisit jetësor** është evidenca kuantitative dhe kualitative e ndotësve dhe e burimeve të ndotjes, që lëshojnë materie dhe substanca ndotëse në mediumet e mjedisit jetësor, në të cilin përfshihet edhe harta e ndotësve.

18. **Imision** është koncentrimi i materieve dhe substancave ndotëse në vendin e caktuar dhe në kohën e caktuar, në mediumet e mjedisit jetësor.

19. Kimikalie janë substanca dhe preparate.

20. **Vlera të kufizuara për emision** është masa e shprehur në kuptim të parametrevave të caktuar specifik, koncentrimi dhe/ose niveli i lëshimit, që nuk guxojnë të tejkalohen në një periudhë të caktuar kohore.

21. **Person fizik** është tregtari individual, kryerësi i veprimtarisë profesionale dhe qytetari.

22. **Emision** është lëshimi ose derdhja (emission fugues) e substancave në gjendje të lëngët, të gaztë ose të ngurtë, preparatet, lëshimi i energjisë (zhurmës, vibrimeve, rrezatimit, nxehtësisë), aromës, organizmave ose mikroorganizmave, si dhe lëshimi i materialit mikrobiologjik nga ndonjë burim në një ose më tepër medime të ambientit jetësor, si rezultat i aktivitetit njerëzor.

23. **Veprim dhe ndikim i dëmshëm** është çdo çrregullim negativ i cilësisë së medimeve dhe lëmenjve të mjedisit jetësor.

24. **Materie e dëmshme për mjedisin jetësor** është agjent biologjik ose fizik, ose dukuri/gjendje, prania e së cilës në mjedisin jetësor mund të shkaktojë kërcënim ose ndotje të drejtpërdrejtë ose të mëvonshme për një ose më tepër medime ose lëmenj të mjedisit jetësor, si dhe materie të tjera ngacmuese, ndezëse dhe shpërthyesë të cilat në sasi, koncentrim ose intensitet të caktuar, kanë cilësi të atilla.

25. **Opinion** është një dhe/ose më tepër persona juridikë dhe/ose fizikë, dhe organizata e shoqata të qytetarëve të formuara në pajtim me ligjin.

26. **Opinion i prekur** është opinioni i cili për momentin është i prekur dhe/ose në të ardhmen mund të preket, ose ka interes lidhur me marrjen e vendimit për mjedisin jetësor, me të cilin është në raport të veçantë me procedurë të caktuar. Opinioni i prekur i përfshin edhe shoqatat e qytetarëve të formuara për mbrojtjen dhe përparimin e mjedisit jetësor, si dhe personin fizik i cili ka gjasë të mëdha që t'i ndiejë pasojat e marrjes së vendimit.

27. **Gjendje e kënaqshme** është arritja e gjendjes së kualitetit të mediumit ose lëmit të mjedisit jetësor, që i plotëson standardet e kualitetit të cilat janë të domosdoshme për dedikim të shfrytëzimit të mediumit ose lëmit.

28. **Raport indikator** është përshkrimi i gjendjes së mjedisit jetësor i prezantuar përmes informatave kuantitative (indikatorëve), për gjendjet e medimeve dhe lëmenjve të mjedisit jetësor, të marra përmes sublimimit të informatave të ndryshme, shumështrësore dhe të veçanta.

29. **Organe** janë organet e administratës shtetërore dhe organet e njësive të vetadministrimit lokal, të cilat në pajtim me këtë ligj ose ligj tjetër janë të autorizuar, që të miratojnë dispozita dhe akte të tjera për zbatimin e këtij ligji ose ligjit tjetër.

- Shprehje nga sfera e vlerësimit të ndikimit në mjedisin jetësor:

30. **Projekt** është dokumenti zhvillimor me të cilin analizohen dhe definojnë zgjidhjet përfundimtare për shfrytëzimin e vlerave natyrore dhe të krijuara, duke i përfshirë ato për shfrytëzimin e lëndëve të para minerale, dhe rregullohet ndërtimi i objekteve e instalimeve, dhe realizimi i veprimtarive dhe aktiviteteve të tjera që kanë ndikim në mjedisin jetësor, rajonin dhe në shëndetin e njerëzve.

31. **Investues/kërkues** është personi juridik ose fizik i cili paraqet kërkesë për miratimin e projektit privat, ose organi shtetëror i cili e nis projektin.

32. **Vlerësim i ndikimit në mjedisin jetësor** është vlerësimi i ndikimeve të mundshme të dokumenteve të caktuara të planit, projekteve dhe aktiviteteve të planifikuara për mjedisin jetësor.

33. **Leje përkatësisht aktvendim për zbatimin e projektit** është vendimi i organit kompetent, me të cilin i jepet pëlqimi investuesit/kërkuesit për miratimin/vazhdimin e zbatimit të projektit.

- Shprehje nga sfera e vlerësimit strategjik të ndikimit në mjedisin jetësor:

34. **Strategji, plane dhe programe** janë dokumentet e planit të cilat:

- përgatiten, ndryshohen dhe/ose miratohen nga Kuvendi i Republikës së Maqedonisë, Qeveria e Republikës së Maqedonisë, organet e administratës shtetërore, organet komunale, qyteti i Shkupit dhe komunat e qytetit të Shkupit dhe

- të cilat përpilohen në bazë të obligimit të përcaktuar me ligj dhe/ose dispozitave të miratuara në bazë të ligjit.

- Shprehjet që kanë të bëjnë me lejet e integruara ekologjike dhe revizionin e përgjithshëm ekologjik:

35. **Instalim:**

- në raport me lejet e integruara ekologjike, është njësi e palëvizshme teknike, në të cilën kryhen një apo më tepër aktivitete të përcaktuara dhe aktivitete që janë të lidhura drejtpërdrejt me to, e të cilat do të mund të kenë efekt ndaj emisioneve dhe ndaj ndotjes;

- lidhur me pengimin dhe kontrollin e avarive me praninë e substancave të rrezikshme, instalimi është njësi teknike në kuadër të një sistemi në të cilin prodhohen, përdoren, magazinohen ose manipulohet me substanca të rrezikshme. Ai i përfshin pajisjen e përgjithshme, objektet, përcuesit e gypave, makinat, veglat, binarët privat hekurudhor të dorës së dytë, stacionet për shkarkim të cilat i shërbejnë instalimit, magazinat apo ndërtesat e ngjashme, të nevojshme për punën e instalimit.

36. **Instalim ekzistues** lidhur me lejet e integruara ekologjike, është instalimi i cili është operativ, përkatësisht punon para datës 1 korrik 2007.

37. **Ndryshim në punë** është ndryshimi në natyrën e funksionimit ose zgjerimit të instalimit, që mund të ketë pasojë për mjedisin jetësor.

38. **Ndryshim i konsiderueshëm** është ndryshimi në punën e instalimit, për të cilin organi kompetent ka konfirmuar se mund të ketë efekte të konsiderueshme negative, në shëndetin e njerëzve ose në mjedisin jetësor.

39. **Teknika më të mira të kapshme** janë faza më efektive dhe më të përparura në zhvillimin e aktiviteteve dhe të metodave të punës, të cilat tregojnë për përkatësinë praktike të teknologjive konkrete për sigurim, në parim, të bazës së vlerave të kufizuara për emisionet, të dedikuara për pengimin dhe atje ku është praktikisht e mundur, për zvogëlimin e emisioneve dhe ndikimit negativ në mjedisin jetësor. Kështu:

- si teknika nënkuptohet teknologjia e shfrytëzuar dhe mënyra në të cilën është konstruktuar instalimi, mirëmbahet, shfrytëzohet dhe pushon të punojë;

- si teknika të kapshme nënkuptohet shkalla e zhvillimit të teknikave që zbatohen në sektorin përkatës industrial, në kushte të shpagueshme ekonomike dhe teknike, duke i marrë parasysh shpenzimet dhe përparësitë, pa dallim se a shfrytëzohen teknikat ose janë të zhvilluara dhe/ose të prodhuara në Republikën e Maqedonisë, nëse janë të kapshme për operatorin në mënyrë të arsyeshme;

- si më të mira nënkuptohen ato teknika të cilat janë më efektive në arritjen e nivelit të lartë të përgjithshëm të mbrojtjes së mjedisit jetësor në tërësi.

40. **Operator** është secili person juridik ose fizik, i cili kryen aktivitet profesional dhe/ose kryen aktivitete përmes instalimit dhe/ose e kontrollon, ose personi të cilit i janë besuar ose deleguar autorizime për marrjen e vendimeve ekonomike lidhur me aktivitetin ose punën teknike, duke e përfshirë edhe bartësin e lejes ose të autorizimit për aktivitetin e atillë, përkatësisht personin i cili është i detyruar që ta regjistrojë ose të alarmojë për aktivitetin.

41. **Leje**, lidhur me pengimin e integruar dhe kontrollin e ndotjes, është ajo pjesë e vendimit të shkruar ose tërë vendimi i shkruar (ose disa vendime të atilla), me të cilën i jepet autorizimi për punë në tërë ose një pjesë të instalimit, e që është lëndë e kushteve të caktuara me të cilat garantohet se instalimi është harmonizuar me kërkesat e përcaktuara me këtë ligj dhe ligj tjetër. Leja mund të përfshijë një apo më tepër instalime ose pjesë të instalimeve në vendin e njëjtë, me të cilin punon i njëjti operator.

- Shprehje nga sfera e pengimit dhe kontrollit të avarive me praninë e substancave të rrezikshme:

42. **Substancë e rrezikshme:**

lidhur me pengimin dhe kontrollin e avarive, është përbërje ose preparat, i përcaktuar në pajtim me dispozitën nga neni 145 paragrafi (2) i këtij ligji, ose i plotëson

kriteret ose cilësitë e përcaktuara në dispozitën nga neni 145 paragrafi (2) i këtij ligji, që është e pranishme në formë të lëndës së parë, prodhimi, prodhim plotësues, mbetje ose gjysmëprodhimi, duke i përfshirë edhe ato substancë për të cilat është e arsyeshme që të supozohet se mund të paraqiten në rast fatkeqësie.

43. **Prani e substancave të rrezikshme**, lidhur me pengimin dhe kontrollin e avarive, është prania ekzistuese ose e besueshme e substancave të rrezikshëm në sistem, ose prania e substancave për të cilat ekziston rreziku se mund të paraqiten në kohën e humbjes së kontrollit ndaj procesit kimik industrial, në sasi të barabarta ose më të mëdha se vlerat e kufizuara (pragje), të përcaktuara me dispozitën nga neni 145 paragrafi (2) i këtij ligji.

44. **Avari**, lidhur me pengimin dhe kontrollin e avarive është dukuri në formë të emisionit të madh, zjarrit ose shpërthimit të ndodhur si rezultat i ngjarjeve të pakontrolluara gjatë punës së cilitdo sistemi, me praninë e një apo më tepër substancave të rrezikshme, e që sjell rrezik serioz për jetën dhe shëndetin e njeriut dhe për mjedisin jetësor, menjëherë ose më vonë, në sistemin dhe jashtë sistemit që përfshin një apo më tepër substancë.

45. **Rrezik** është cilësi autentike e ndonjë substance të rrezikshme ose situatë fizike, me potencial për shkaktimin e dëmeve për jetën dhe shëndetin e njeriut, dhe për mjedisin jetësor.

46. **Kërcënim** është mundësia për paraqitjen e pasojës së caktuar për mjedisin jetësor, në periudhë të caktuar kohore ose në rrethana të caktuara.

47. **Magazininim** është prania e sasisë së caktuar të substancave të rrezikshme, për ruajtje, vendosje në vend të sigurt ose mbajtje në rezervë.

48. **Sistem**, lidhur me pengimin dhe kontrollin e avarive është hapësira e përgjithshme nën kontrollin e operatorit, në të cilën janë të pranishme substancë të rrezikshme në një apo më tepër instalime, duke i përfshirë edhe objektet ose aktivitetet e përbashkëta ose të ngjashme të infrastrukturës.

- Shprehje nga sfera e përgjegjësisë për dëmin e shkaktuar në mjedisin jetësor:

49. **Gjendje fillestare**, në aspektin e përgjegjësisë për dëmin e shkaktuar ndaj mjedisit jetësor, është gjendja e cila do të ekzistonte në kohën e ndodhjes së dëmit ndaj resursit natyror dhe ndaj funksionit të tij, nëse dëmi ndaj mjedisit jetësor nuk ka ndodhur. Me këtë rast, gjendja fillestare vlerësohet në bazë të informatave dhe kriterëve të kapshme, të përcaktuara në pajtim me Kreun XVI të këtij ligji, dhe në pajtim me kriteret e përcaktuara me dispozitën nga neni 157 paragrafi (3) i këtij ligji.

50. **Dëm**, në aspekt të përgjegjësisë për dëmin e shkaktuar ndaj ambientit jetësor, është ndryshimi matës negativ i resursit natyror ose çrregullimi matës i drejtpërdrejtë ose i tërthortë i funksionit të atij resursi natyror, në raport me resursin tjetër natyror ose interesin publik.

51. **Dëm ekologjik** është secili dëm i shkaktuar ndaj:

- llojeve të mbrojtura dhe vendbanimeve natyrore, që ka ndikime të konsiderueshme të pavoritshme në arritjen dhe mbajtjen e statusit të privilegjuar, për ruajtjen e këtyre vendbanimeve ose llojeve. Rëndësia e ndikimeve të pavoritshme vlerësohet në bazë të gjendjes fillestare, duke i marrë parasysh kriteret e përcaktuara në pajtim me dispozitën nga neni 157 paragrafi (3) dhe Kreu XVI të këtij ligji.

- ujërave, që kanë ndikime të konsiderueshme të pavoritshme ndaj statusit ekologjik, kimik dhe/ose kuantitativ, dhe/ose potencialit ekologjik të ujërave, në pajtim me Ligjin për ujërat dhe dispozitat e miratuara në bazë të atij ligji.

- tokës me kontaminimin e saj, që shkakton kërcënim të konsiderueshëm për shëndetin e njeriut si rezultat i aplikimit të drejtpërdrejtë ose të tërthortë të substancave, preparateve, organizmave ose mikroorganizmave në tokë ose nën tokë.

52. **Restitucion, duke përfshirë në natyrë dhe me para**, në aspektin e përgjegjësisë për dëmin e shkaktuar ndaj mjedisit jetësor, është:

- në aspektin e dëmit të shkaktuar ndaj ujërave, llojeve të mbrojtura dhe vendbanimeve natyrore, është kthimi i resursit të cenuar natyror dhe funksionit të tij në gjendjen fillestare.

- në aspektin e dëmit të shkaktuar ndaj tokës, është eliminimi i çdo kërcënimi të konsiderueshëm, që mund të ndikojë negativisht në shëndetin e njeriut.

53. **Shpenzime**, në aspektin e përgjegjësisë për dëmin e shkaktuar ndaj mjedisit jetësor, janë të gjitha shpenzimet e duhura për sigurimin dhe mbulimin përkatës dhe efektiv të dëmit të përgjithshëm, duke i përfshirë edhe shpenzimet për vlerësimin e dëmit dhe kërcënimit të drejtpërdrejtë nga dëmi dhe aktivitetet e tjera, si dhe shpenzimet për zbatimin, shpenzimet për grumbullimin e të dhënave, monitorimin, mbikëqyrjen dhe shpenzimet e tjera.

54. **Llojet e mbrojtura dhe vendbanimet natyrore** janë ato të përcaktuara në pajtim me Ligjin për mbrojtjen e natyrës.

- Shprehje nga sfera e ndryshimeve klimatike:

55. **Ndryshime klimatike** janë ndryshime të shkaktuara nga ndikimet antropogjene në sistemin klimatik, në pajtim me Konventën kornizë të Kombeve të Bashkuara për ndryshimet klimatike.

56. **Mekanizëm për zhvillim të pastër** është njëri nga mekanizmat fleksibilë të përcaktuar në nenin 12 të Protokollit nga Kjoto për Konventën Kornizë të Kombeve të Bashkuara, për ndryshimet klimatike dhe

57. **Projekt** në aspektin e mekanizmit për zhvillim të pastër, është aktivitet projektues me realizimin e të cilit, kontribuohet në arritjen e kufizimeve të përcaktuara kuantitative dhe zvogëlimin e emisioneve, sipas nenit 3 të Protokollit nga Kjoto për Konventën Kornizë të Kombeve të Bashkuara, për ndryshimet klimatike."

Neni 2

Në nenin 20 në paragrafin (1) alineja 3 para fjalës "lëshimi", shtohen fjalët "prodhimi, veprimi dhe".

Neni 3

Në nenin 22 në paragrafin (1) fjalët: "i përcakton substancat e rrezikshme, materiet dhe prodhimet e dëmshme, importi, eksporti dhe transitimi i të cilave nga/në/nëpër Republika/ën e Maqedonisë është i ndaluar ose rreptësisht i kontrolluar" zëvendësohen me fjalët: "e kufizon, ndalon ose rreptësisht e kontrollon importin dhe eksportin e substancave të rrezikshme, materieve dhe prodhimeve të dëmshme nga/në/nëpër Republika/ën e Maqedonisë".

Paragrafi (2) ndryshon si vijon:

Për mbrojtjen e mjedisit jetësor dhe shëndetit të njerëzve, Qeveria e Republikës së Maqedonisë, me propozimin e organit të administratës shtetërore, kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor, i përcakton kushtet më të përafërta për qarkullimin, importin, eksportin dhe transitimin e substancave të rrezikshme, materieve dhe prodhimeve të dëmshme, si dhe të gjysmëprodhimeve të veçanta, lëndëve të para dhe mallrave të cilat janë nën regjim të veçantë të importit, eksportit dhe transitimit nga/në/nëpër Republika/ën e Maqedonisë.

Neni 4

Neni 24 ndryshon si vijon:

"Elaborati për mbrojtjen e mjedisit jetësor

(1) Personat juridikë ose fizikë të cilët kryejnë veprimtari ose aktivitete të cilat nuk bëjnë pjesë në projektet për të cilat në pajtim me këtë ligj dhe dispozitat e miratuara në bazë të këtij ligji, zbatohet procedura për vlerësimin e ndikimit në mjedisin jetësor, janë të obliguar të përpilojnë elaborat për mbrojtjen e mjedisit jetësor me qëllim të vlerësimit të ndikimit të veprimtarive ose aktivitetëve në ambientin jetësor (në tekstin e mëtejme:

elaborati), para se të fillojnë me realizimin e projektit dhe dorëzimin e të njëjtit te organi kompetent për miratimin e realizimit të projektit.

(2) Organi kompetent për miratimin e realizimit të projektit nga paragrafi (1) i këtij neni i cili e miraton kryerjen e veprimtarive ose aktiviteteve, është i obliguar që elaboratin ta dorëzojë te organi kompetent për miratimin e elaboratit, sipas llojeve të veprimtarisë ose aktivitetit, të përcaktuara me dispozitën e miratuar në bazë të paragrafëve (4) dhe (5) të këtij neni.

(3) Formën dhe përmbajtjen e elaboratit sipas llojeve të veprimtarive ose aktiviteteve për të cilat përpilohet elaborati, si dhe mënyrën e mbajtjes së Regjistrit për elaboratet e miratuara, e përcakton ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore, kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor.

(4) Qeveria e Republikës së Maqedonisë, me propozimin e ministrit i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore, kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor, i përcakton veprimtaritë dhe aktivitetet për të cilat detyrimisht përpilohet elaborati, e për miratimin e të cilit është kompetent organi për kryerjen e punëve profesionale nga sfera e mjedisit jetësor.

(5) Qeveria e Republikës së Maqedonisë, me propozimin e ministrit i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore, kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor, i përcakton veprimtaritë dhe aktivitetet për të cilat detyrimisht përpilohet elaborati, e për miratimin e të cilit është kompetent kryetari i komunës, kryetari i Qytetit të Shkupit dhe kryetari i komunave në qytetin e Shkupit.

(6) Personat ekzistues juridikë dhe fizikë të cilët kryejnë veprimtari dhe aktivitet të përcaktuara me dispozitat nga paragrafët (4) dhe (5) të këtij neni, janë të obliguar që të përpilojnë elaborat ose ta ndryshojnë elaboratin ekzistues, me qëllim që ta harmonizojnë punën e tyre me standardet e përcaktuara për kualitetin e mjedisit jetësor dhe vlerat kufizuese të emisionit.

(7) Organi kompetent për miratimin e elaboratit nga paragrafët (4) dhe (5) të këtij neni, lëshon aktvendim me të cilin e miraton elaboratin si dhe afatin për secilin kapacitet ekzistues, në të cilin duhet të harmonizohet me standardet e përcaktuara për kualitetin e mjedisit jetësor, dhe vlerat e përcaktuara kufizuese të emisioneve në pajtim me procedurën e përcaktuar në paragrafin (3) të këtij neni.

(8) Organi kompetent për miratimin e realizimit të elaboratit nga paragrafi (1) i këtij neni, do ta refuzojë realizimin e projektit përkatësisht e refuzon lejimin e kryerjes së veprimtarive ose aktiviteteve, nëse nuk sigurohet aktvendimi për miratimin e elaboratit, nga organi kompetent i përcaktuar në pajtim me dispozitën e miratuar në bazë të paragrafëve (4) dhe (5) të këtij neni.

(9) Organi kompetent për miratimin e elaboratit nga paragrafët (4) dhe (5) të këtij neni, mban Regjistrin për elaboratet e miratuara.

(10) Në aktvendimin nga paragrafi (7) i këtij neni, personat juridikë dhe fizikë kanë të drejtë ankese në afat prej 15 ditësh nga dita e pranimit të aktvendimit, te ministri që udhëheq me organin e administratës shtetërore, kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor.

Neni 5

Në nenin 26 në paragrafin 2, fjalët: “këshilli komunal dhe këshilli i qytetit të Shkupit” zëvendësohen me fjalët: “kryetari i komunës, kryetari i Qytetit të Shkupit dhe kryetari i komunës në qytetin e Shkupit”.

Neni 6

Pas nenit 26, shtohet neni i ri 26-a, si vijon:

“Neni 26-a

Përcaktimi i opinionit

(1) Organet që miratojnë vendime ose dokumente të planit sipas dispozitave të këtij ligji, e në të cilat parashihet prania e opinionit, janë të obliguar që gjatë procedurës së miratimit të

tyre, ta përcaktojnë opinionin i cili do të preket ose ka gjasa që të preket me zbatimin e vendimeve ose dokumenteve të planit të miratuara, ose ka interes në zbatimin e vendimeve ose dokumenteve të planit të miratuara.

(2) Organet nga paragrafi (1) i këtij neni, janë të obliguara që vendimet e tyre për përcaktimin e opinionit nga paragrafi (1) i këtij neni, t'i bëjnë të kapshme për opinionin që në fazën më të hershme të fillimit të procedurës për miratimin e vendimeve ose të dokumenteve të planit.

(3) Përcaktimi i opinionit nga paragrafi (1) i këtij neni, kryhet në pajtim me dispozitat e rregullës së miratuar në bazë të nenit 61 paragrafi (8) i këtij ligji.

Neni 7

Në nenin 29 paragrafi (9), ndryshon si vijon:

“Ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore, kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor, i përcakton kriteret e veçanta për grupe të veçanta të prodhimeve dhe shërbimeve, të cilat duhet të plotësohen për marrjen e shenjës ekologjike, si dhe mënyrën dhe procedurën e përcaktimit të tyre.

Neni 8

Në nenin 32, pas paragrafit 2 shtohen tre paragrafë të rinj (3), (4) dhe (5) si vijojnë:

“(3) Për realizimin e mbikëqyrjes nga paragrafi (1) i këtij neni, organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor, miraton Strategjinë për mbikëqyrjen e mjedisit jetësor.

(4) Në bazë të strategjisë nga paragrafi (3) i këtij neni, organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor, miraton Programin për mbikëqyrjen e mjedisit jetësor.

(5) Formën, përmbajtjen, metodologjinë dhe mënyrën e përpilimit të Programit për mbikëqyrjen e mjedisit jetësor dhe përmbajtjen e Strategjisë për mbikëqyrjen e mjedisit jetësor, i përcakton Qeveria e Republikës së Maqedonisë me propozimin e ministrit i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore, kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor.”

Neni 9

Në nenin 39 paragrafi (2) ndryshon, si vijon:

“Të dhënat nga paragrafi (1) i këtij neni, si dhe raportet për gjendjen e mjedisit jetësor, dorëzohen te organizatat dhe trupat relevante ndërkombëtare, në mënyrë, procedurë dhe afate të parapara në pajtim me kërkesat e përmbajtura në marrëveshjet ndërkombëtare, të ratifikuara nga Republika e Maqedonisë.”

Neni 10

Pas nenit 40, shtohet neni i ri 40-a, si vijon:

“Neni 40-a

Dorëzimi i të dhënave

(1) Për mbajtjen dhe zhvillimin e vazhdueshëm dhe efikas të Sistemit informativ për mjedisin jetësor, personat juridikë dhe fizikë nga neni 36 i këtij ligji, personat juridikë dhe fizikë që kryejnë mbikëqyrjen e mjedisit jetësor, si pjesë e rrjetit nacional dhe/ose lokal për mbikëqyrje, si dhe personat juridikë dhe fizikë që kryejnë mbikëqyrje ose grumbullojnë të dhëna për mjedisin jetësor, janë të obliguar që t'i dorëzojnë të dhënat dhe informatat për mjedisin jetësor, te organi i administratës shtetërore, kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor, në mënyrë dhe procedurë të përcaktuar me nenin 40 paragrafi (5) të këtij ligji si dhe me ligjet e veçanta.

(2) Organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor, mund të kërkojë që subjektet nga paragrafi (1) i këtij neni të dorëzojnë të dhëna dhe informata të përkohshme dhe/ose periodike, të përpunuara dhe/ose të papërpunuara për mjedisin jetësor të cilat i posedojnë, e që janë relevante për miratimin e vendimeve dhe zbatimin e obligimeve ligjore të lidhura me mjedisin jetësor.

(3) Тë dhënat dhe informatat nga paragrafi (2) i këtij neni, në bazë të kërkesës së organit të administratës shtetërore, kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor, mund të dorëzohen në formë të shkruar, vizuale, auditive, elektronike dhe/ose në çfarëdo forme tjetër të kapshme.

(4) Organet e administratës shtetërore që posedojnë informata, duke i përfshirë edhe të dhënat statistikore, të nevojshme për përpilimin e raporteve nga neni 45 i këtij ligji, janë të obliguar që të njëjtat pa kompensim, t'i bëjnë të kapshme për organin e administratës shtetërore, kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor në pajtim me paragrafin (2) të këtij neni."

Neni 11

Në nenin 45 në paragrafin (1), fjala "tre" zëvendësohet me fjalën "katër".

Në paragrafi (3) pas fjalës "përbajtjen" shtohen fjalët: "formën, metodologjinë dhe mënyrën e përpilimit".

Pas paragrafit (3) shtohet paragrafi i ri (4), si vijon:

(4) Përbajtjen, formën, metodologjinë dhe mënyrën e përpilimit të raportit indikator, i përcakton ministri që udhëheq me organin e administratës shtetërore, kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor.

Paragrafët (4) dhe (5) bëhen paragrafë (5) dhe (6).

Neni 12

Në nenin 51 në paragrafin (2) pika 1, pas fjalës "truall" shtohet fjala "toka".

Në pikën 5 lidhëza "dhe" në fund të fjalisë fshihet, dhe shtohen fjalët: "nga pika 3 e këtij paragrafi, dhe".

Në pikën 6 pas fjalës "produkteve" shtohen fjalët: "duke e përfshirë edhe ndikimin e ndotjes në zinxhirin e të ushqyerit".

Neni 13

Në nenin 52 pas paragrafit (2), shtohen dy paragrafë të rinj (3) dhe (4), si vijojnë:

(3) Subjektet nga paragrafi (1) i këtij neni, janë të obliguar që ta caktojnë personin e autorizuar, i cili do të jetë përgjegjës për realizimin e së drejtës për qasje në informatat për mjedisin jetësor, si dhe të sigurojnë lokalitetin ku kërkuesit do të mund t'i shikojnë ose të bëjnë inspektim në informatat e kërkuara për mjedisin jetësor.

(4) Subjektet nga paragrafi (1) i këtij neni, janë të obliguar që të dhënat dhe informatat e kërkuara për mjedisin jetësor, t'i dorëzojnë ose t'i bëjnë të kapshme për personat që kanë kërkuar qasje te informatat, në pajtim me nenin 51 të këtij ligji.

Neni 14

Në nenin 55 paragrafin (2) pikën 1 pas fjalës "organe" pikëpresja shlyhet dhe shtohen fjalët: "në rastin kur besueshmëria është përcaktuar në përputhje me ligj ose rregull të miratuar në bazë të ligjit".

Në pikën 4 pikëpresja shlyhet dhe shtohen fjalët: "duke e përfshirë edhe interesin publik në ruajtjen e besueshmërisë statistikore dhe fshehtësisë së tatimeve".

Në pikën 7 pas fjalës "interesat" shtohen fjalët: "ose mbrojtja".

Pika 8 ndryshon si vijon:

"(8) mbrojtjen e mjedisit jetësor dhe veçanërisht për mbrojtjen e disa llojeve dhe/ose tipave të lokaliteteve të virgjëra".

Në paragrafin (3) numrat "6 dhe 7" zëvendësohen me numrat: "7 dhe 8".

Në paragrafin (4) fjalët: "alineja 2" shlyhen.

Paragrafi 5 ndryshon si vijon:

"Informatat për mjedisin jetësor të cilat i kanë në dispozicion ose të cilat i ruajnë subjektet, ndërkaq të cilat i kërkon kërkuesi duhet të bëhen pjesërisht të arritshme nëse prej tyre është e mundur që të ndahen informatat nga paragrafi (1) alineja 4 dhe nga paragrafi (2) të këtij neni."

Në paragrafin (7) fjalët: "Komisioni i Qeverisë së Republikës së Maqedonisë për zgjidhje në procedurë administrative në shkallë të dytë nga fusha e mjedisit jetësor" zëvendësohen me fjalët: "Komisioni për mbrojtjen e së drejtës për qasje të lirë deri te informatat me karakter publik".

Pas paragrafit (8) shtohet paragrafi i ri (9), si vijon:

"(9) Kundër aktvendimeve sipas ankesave nga paragrafët (7) dhe (8) të këtij neni, mund të paraqitet padi për hapje të kontestit administrativ para gjykatës kompetente.

Neni 15

Në nenin 56 në paragrafin (1) fjalët: "rrjeteve kompjuterike për komunikim" zëvendësohen me fjalët: "rrjeteve të komunikimit elektronik".

Neni 16

Pas nenit 56 shtohet paragrafi i ri 56-a, si vijon:

"Neni 56-a

Azhurnimi i informatave për mjedisin jetësor

Subjektet nga neni 52 të këtij ligji, e kanë për detyrë që informatat e mjedisit jetësor të cilat i posedojnë vazhdimisht t'i azhurnojnë si dhe në to detyrimisht të fusin:

1) tekste të marrëveshjeve dhe konventave relevante ndërkombëtare, ose kontrata dhe tekste të akteve juridike të miratuara prej organeve të mjedisit jetësor apo prej organeve që kanë lidhje me mjedisin jetësor;

2) dokumente të cilat përbajnë politika, strategji, plane dhe programe në lidhje me mjedisin jetësor;

3) raporte për përparimin e zbatimit të materialeve të cekura në pikat 1 dhe 2 të këtij paragrafi, duke i përfshirë edhe raportet për atë se si të njëjtat janë përgatitur, si dhe të ruhen në formë elektronike;

4) raporte për gjendjen e mjedisit jetësor nga neni 45 i këtij ligji;

5) të dhëna ose pasqyra të dhënash të fituara nga mbikëqyrja e aktiviteteve të cilat ndikojnë apo ekzistojnë mundësia që të ndikojnë negativisht mbi mjedisin jetësor;

6) autorizime të lëshuara nga subjektet e nenit 52 të këtij ligji, zbatimi i të cilave në masë të konsiderueshme mund të ndikojë mbi mjedisin jetësor, si dhe marrëveshje të lidhura ndërmjet personave fizikë dhe juridikë zbatimi i të cilave në masë të konsiderueshme mund të ndikojë mbi mjedisin jetësor ose ta përcaktojnë vendin ku këso informata mund të kërkohen apo të gjinden në përputhje me këtë ligj dhe

7) studime për vlerësimin e ndikimit të projekteve mbi mjedisin jetësor ose ta përcaktojnë vendi ku informatat mund të kërkohen apo gjenden në përputhje me këtë ligj".

Neni 17

Në nenin 58 paragrafi (3) ndryshon si vijon:

"Qeveria e Republikës së Maqedonisë e përcakton lartësinë e kompensimit nga paragrafi (2) i këtij neni, dhe rastet kur arkëtohet kompensimi, me propozim të ministrit i cili e drejton organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga fusha e mjedisit jetësor i cili përcaktohet në bazë të shpenzimeve reale të cilat i bën organi për dhënien e informatave."

Neni 18

Në nenin 61, pas paragrafit (4) shtohen pesë paragrafë të rinj (5), (6), (7), (8) dhe (9), si vijojnë:

"(5) Organet e administratës shtetërore dhe organet e njërive të pushtetit lokal, me qëllim të pjesëmarrjes së publikut në marrjen e vendimeve, e kanë për detyrë ta njoftojnë publikun për të gjitha propozimet në lidhje me hartimin, miratimin, ndryshimin ose revidimin e planeve dhe programeve, përmes njoftimeve publike apo në ndonjë mënyrë tjetër përkatëse siç janë mediet elektronike dhe shtypi; si dhe publikut t'i sigurojnë qasje deri te informatat në lidhje me propozimet, duke i përfshirë edhe informatat për të drejtën e publikut që të marrë pjesë në procedurën e vendimarrjes në lidhje me planet dhe programet dhe deri te organi kompetent pranë të cilit mund të paraqiten vërejtje dhe pyetje.

(6) Organet nga paragrafi (5) të këtij neni, e kanë për detyrë që publikut t'ia sigurojë të drejtën që t'i shprehë vërejtjet, propozimet dhe mendimet e veta, para se të merren vendimet për planet dhe programet, po kështu janë të obliguar që gjatë marrjes së vendimeve t'i kenë në konsideratë mendimet e publikut.

(7) Gjatë marrjes së vendimeve që kanë të bëjnë me planet dhe programet, organet nga paragrafi (5) të këtij neni, e kanë për detyrë që të ndërmarrin masa për informimin e publikut në lidhje me vendimet e marra si dhe shkaqet dhe bazën mbi të cilat mbështeten vendimet duke e përfshirë edhe informimin për procesin e pjesëmarrjes së publikut.

(8) Qeveria e Republikës së Maqedonisë me propozim të organit të administratës shtetërore kompetent për punët nga fusha e mjedisit jetësor i përcakton llojet e planeve dhe programeve të cilat miratohen në përputhje me dispozitat e paragrafit (4) të këtij neni, mënyrën dhe procedurën e pjesëmarrjes së publikut gjatë miratimit, ndryshimit ose revidimit të planeve dhe programeve, si dhe mënyrën dhe kriteret në bazë të të cilave përcaktohet pjesëmarrja e publikut, duke i përfshirë edhe organizatat joqeveritare.

(9) Përjashtim nga paragrafi (5) dhe (6) të këtij neni, janë planet dhe programet dedikimi i vetëm i të cilëve ka të bëjë me sigurinë nacionale, mbrojtjen e vendit dhe sigurinë dhe shpëtimin e popullatës.

Neni 19

Në nenin 67, pas paragrafit (8) shtohen dy paragrafë të rinj (9) dhe (10), si vijojnë:

“(9) Në rastin kur vlerësimi strategjik zbatohet në dokumentin planifikues i cili rezulton prej ndonjë dokumenti planifikues tjetër më të lartë, për të cilin paraprakisht është bërë vlerësimi strategjik, organi i cili e përgatit dokumentin planifikues duhet t'i ketë në konsideratë informatat relevante që i ka në dispozicion për efektin e dokumentit planifikues më të lartë mbi mjedisin jetësor të cilat i ka marrë gjatë miratimit të dokumentit planifikues.

(10) Në rastet nga paragrafi (9) të këtij neni, raporti për vlerësimin strategjik të mjedisit jetësor i përfshin informatat të cilat realisht janë të nevojshme për miratimin e dokumentit planifikues më të ulët, dhe të cilat në përputhje me njohuritë dhe metodat ekzistuese të vlerësimit, me përmbajtjen dhe hollësitë e dokumentit planifikues më të lartë, fazën dhe nivelin e miratimit kontribuojnë në drejtim të vlerësimit të drejtë të ndikimit të dokumentit planifikues më të ulët mbi mjedisin jetësor dhe mundësohet shmangie e dublimit të vlerësimit të ndikimit mbi mjedisin jetësor.

Neni 20

Neni 68 ndryshon si vijon:

“Lista e ekspertëve për vlerësimin strategjik të mjedisit jetësor

(1) Organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga fusha e mjedisit jetësor përpilon dhe e mban Listën e ekspertëve për vlerësimin strategjik të mjedisit jetësor.

(2) Ekspert për vlerësim strategjik të mjedisit jetësor mund të jetë personi fizik i cili ka arsim të kryer sipëror dhe pesë vjet përvojë pune në fushën e mjedisit jetësor.

(3) Personi fizik nga paragrafi (2) i këtij neni, e fiton statusin e ekspertit për vlerësim strategjik të mjedisit jetësor nëse posedon vërtetim për provim të dhënë profesional për fitimin e njohurive profesionale për vlerësimin strategjik të mjedisit jetësor dhe përfshihet në Listën e ekspertëve nga paragrafi (1) i këtij neni.

(4) Provimi profesional nga paragrafi (3) i këtij neni, jepet në bazë të programit para Komisionit për dhënien e provimit për vlerësim strategjik të mjedisit jetësor të formuar nga ministri i cili drejton me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga fusha e mjedisit jetësor.

(5) Komisioni nga paragrafi (4) i këtij neni, përbëhet prej më së shumti 5 anëtarësh, prej të cilëve njëri është kryetar. Komisioni ka të drejtë kompensimi për punën e vet të cilin e përcakton ministri i cili drejton me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga fusha e mjedisit jetësor në bazë të angazhimit punues të komisionit.

(6) Personi fizik me arsim të kryer sipëror mund ta japë provimin profesional nga paragrafi (4) i këtij neni, pa të drejtë që ta fitojë statusin e ekspertit kështu deri në përmbushjen e kushteve nga paragrafi (2) i këtij neni, që kanë të bëjnë me vitet e përvojës së punës.

(7) Ministri i cili drejton me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga fusha e mjedisit jetësor e përcakton përbërjen e komisionit dhe mënyrën e punës së tij, programin dhe mënyrën e dhënies të provimit profesional, lartësinë e kompensimit për dhënien e provimit profesional dhe të kompensimit për përpilimin dhe mbajtjen e Listës së ekspertëve, mënyrën e fitimit dhe humbjes së statusit të ekspertit për vlerësim strategjik të mjedisit jetësor, si dhe mënyrën dhe procedurën për inkuadrim dhe përjashtim nga Lista e ekspertëve nga paragrafi (1) i këtij neni.

(8) Lartësia e kompensimit nga paragrafi (7) i këtij neni, përcaktohet në shuma të cilat nuk i tejkalojnë shpenzimet reale të bëra për dhënien e provimit profesional.“

Neni 21

Pas nenit 71 shtohet neni i ri 71-a, si vijon:

“Neni 71-a

Vlerësimi strategjik me ndikime tejkufitare

Në procedurën për vlerësim strategjik të dokumenteve planifikuese që mund të kenë ndikime tejkufitare, organi i administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga fusha e mjedisit jetësor mund të ndërmarrë aktivitete për konsultime të hollësishme me organet e shtetit tjetër apo të ndërmarrë masa për lidhje të marrëveshjeve të veçanta me shtetin tjetër me të cilat do të rregullohet procedura e konsultimeve reciproke në vlerësimin strategjik të dokumenteve planifikuese.”

Neni 22

Në nenin 74, pas paragrafit (1) shtohet paragrafi i ri (2), si vijon:

“(2) Informimin nga paragrafi (1) i këtij neni, e dërgon organi i administratës shtetërore kompetent për çështjet nga fusha e punëve të jashtme në të cilin doemos duhet të përfshihen:

- deklarata në të cilën bëhet përmbledhja e asaj se si janë integruar ndikimet mbi mjedisin jetësor në dokumentin planifikues dhe si është përgatitur raporti për vlerësimin strategjik të mjedisit jetësor në raport me pjesëmarrjen e publikut dhe rezultatet nga konsultimet e sendërtuara në përputhje me nenet 69 dhe 70 të këtij ligji;
- shkaqet e përzgjedhjes së dokumentit planifikues në raport me alternativat e tjera ekzistuese, dhe
- masat që kanë të bëjnë me ndjekjen e efekteve nga zbatimi i dokumentit planifikues në përputhje me nenin 75 të këtij ligji.”

Paragrafi (2) bëhet paragraf (3).

Në paragrafin (3) i cili bëhet paragraf (4) pika në fund të fjalisë shlyhet dhe shtohen fjalët: “ose për miratimin apo mosmiratimin e dokumentit planifikues”.

Neni 23

Në nenin 79, pas paragrafit (3) shtohet paragraf i ri (4), si vijon:

“(4) Ministri i cili drejton me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga fusha e mjedisit jetësor, miraton udhëzime të hollësishme për zbatimin e procedurës për vlerësimin e ndikimit mbi mjedisin jetësor, të cilat do të merren në konsideratë gjatë zbatimit të procedurës.”

Neni 24

Në nenin 81 paragrafi (2) ndryshon si vijon:

“Ministri i cili drejton me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga fusha e mjedisit jetësor e përcakton mënyrën dhe procedurën e verifikimit të nevojës për vlerësimin e ndikimit të projektit mbi mjedisin jetësor, si dhe formën dhe përmbajtjen e formularit për verifikimin e nevojës për vlerësimin e ndikimit të projektit mbi mjedisin jetësor.”

Neni 25

Në nenin 82, pas paragrafit (1) shtohet paragrafi i ri (2), si vijon:

“(2) Organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga fusha e mjedisit jetësor gjatë përcaktimit të vëllimit të studimit për vlerësimin e ndikimit të projektit mbi mjedisin jetësor doemos duhet të konsultohet me investitorin dhe me komunën, me Qytetin e Shkupit dhe me komunat e Qytetit të Shkupit në rajonin e të cilave duhet të realizohet projekti, si dhe me organet dhe institucionet e tjera relevante të administratës shtetërore, të cilat e kanë për detyrë të japin informata dhe mendime brenda afatit prej 15 ditësh prej ditës së dërgimit të kërkesës për konsultime.

Paragrafi (2) bëhet paragraf (3).

Në paragrafin (3) i cili bëhet paragraf (4) fjalët: “nenin 81 paragrafi (5) i këtij ligji” zëvendësohen me fjalët: “paragrafin (2) të këtij neni”.

Pas paragrafit (4), i cili bëhet paragraf (5), shtohen dy paragrafë të rinj (6) dhe (7), si vijojnë:

“(6) Organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga fusha e mjedisit jetësor mundet që edhe përkrah përcaktimit të vëllimit të studimit për vlerësimin e ndikimit të projektit mbi mjedisin jetësor, në procedurën e mëtutjeshme për vlerësimin e ndikimit të projektit mbi mjedisin jetësor të kërkojë informata shtesë nëse vlerëson se është e nevojshme, si dhe të kërkojë që informatat të përpilohen në mënyrë e cila do të përkohet me njohuritë dhe metodat bashkëkohore të vlerësimit.

(7) Mendimi nga paragrafi (5) i këtij neni, shpallet brenda afatit prej pesë ditësh prej ditës së miratimit në përputhje me nenin 90 paragrafin (1) pikën 7 të këtij ligji.”

Neni 26

Neni 85 ndryshon si vijon:

“Lista e ekspertëve për vlerësimin e ndikimit të projektit mbi mjedisin jetësor

(1) Organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga fusha e mjedisit jetësor përpilon dhe e mban Listën e ekspertëve për vlerësimin e ndikimit të projektit mbi mjedisin jetësor.

(2) Ekspert për vlerësimin e ndikimit të projektit mbi mjedisin jetësor mund të jetë personi fizik i cili ka arsim të kryer sipëror dhe pesë vjet përvojë pune në fushën e mjedisit jetësor.

(3) Personi fizik nga paragrafi (2) i këtij neni, e fiton statusin e ekspertit për vlerësimin e ndikimit të projektit mbi mjedisin jetësor nëse posedon vërtetim për provim të dhënë profesional për fitimin e njohurive profesionale për vlerësimin e ndikimit të projektit mbi mjedisin jetësor dhe përfshihet në Listën e ekspertëve nga paragrafi (1) i këtij neni.

(4) Provimi profesional nga paragrafi (3) i këtij neni, jepet në bazë të programit para Komisionit për dhënien e provimit për vlerësimin e ndikimeve të projekteve mbi mjedisin jetësor të formuar nga ministri i cili drejton me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga fusha e mjedisit jetësor.

(5) Personi fizik me arsim të kryer sipëror mund ta japë provimin profesional nga paragrafi (4) i këtij neni, pa të drejtë që ta fitojë statusin e ekspertit kështu deri në përmbushjen e kushteve nga paragrafi (2) të këtij neni, që kanë të bëjnë me vitet e përvojës së punës.

(6) Ministri i cili drejton me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga fusha e mjedisit jetësor e përcakton përbërjen e komisionit dhe mënyrën e punës së tij, programin dhe mënyrën e dhënies të provimit profesional, lartësinë e kompensimit për dhënien e provimit profesional dhe të kompensimit për përpilimin dhe mbajtjen e Listës së ekspertëve, mënyrën e fitimit dhe humbjes së statusit të ekspertit për vlerësimin e ndikimit të projektit mbi mjedisin jetësor, si dhe mënyrën e procedurës për inkuadrim dhe përjashtim nga Lista e ekspertëve nga paragrafi (1) i këtij neni.

(7) Lartësia e kompensimit nga paragrafi (6), përcaktohet në bazë të shpenzimeve reale të bëra për dhënien e provimit profesional.”

Neni 27

Në nenin 90, në paragrafin (1) pas pikës 6 shtohet pikë e re 7, si vijon:

“(7) përmbajtje të shkurtër të mendimit nga neni 82 paragrafi (5) i këtij ligji, së paku në një gazetë të përditshme e arritshme në tërë territorin e Republikës së Maqedonisë, në Internet faqe, si dhe në tabelën e shpalljeve të organit të administratës shtetërore kompetent për punët nga fusha e mjedisit jetësor.”

Paragrafi (2) ndryshon si vijon:

“Organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga fusha e mjedisit jetësor, në rastet nga neni 93 i këtij ligji, informatat nga paragrafi (1) i këtij neni, i dërgon pranë organit kompetent të shtetit të prekur në përputhje me nenin 93 të këtij ligji.”

Në paragrafin (4) pas numrit “4” lidhëza “dhe” zëvendësohet me presje, ndërsa pas numrit “5” shtohet numri: “dhe 7”.

Pas paragrafit (4) shtohet paragraf i ri (5), si vijon:

“(5) Kur me ligj ose me rregull të miratuar në bazë të ligjit garantohet besueshmëria e informatave tregtare dhe industriale, e informatave të pronësisë intelektuale dhe industriale, duke i përfshirë edhe informatat për mbrojtje të interesit publik, organet kompetente e kanë për detyrë ta respektojnë besueshmërinë gjatë procedurave në përputhje me paragrafët (1) dhe (2) të këtij neni, si dhe gjatë zbatimit të procedurës për vlerësimin e ndikimit mbi mjedisin jetësor.”

Neni 28

Në nenin 92 paragrafin (1) pika në fund të fjalisë zëvendësohet me presje dhe shtohen fjalët: “organizimit dhe mbajtjes së debatit publik dhe shpenzimet për shpalljen e informatave për publikun për vlerësimin e ndikimit të projektit mbi mjedisin jetësor të përcaktuara në nenin 90 paragrafin (1) të këtij ligji”.

Paragrafi (2) ndryshon si vijon:

“Ministri i cili drejton me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga fusha e mjedisit jetësor i përcakton llojet dhe lartësinë e shpenzimeve për zbatimin e procedurës për vlerësimin e ndikimit të projektit mbi mjedisin jetësor, të cilat i kompensohen investuesi.”

Paragrafi (3) ndryshon si vijon:

“Shpenzimet nga paragrafi (2) të këtij neni, përcaktohen në bazë të shpenzimeve reale të cilat bien mbi organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga fusha e mjedisit jetësor për ndërmarrje të aktiviteteve të veçanta të cilat shfaqen si pasojë e nevojës nga zbatimi i vlerësimit të ndikimit të projektit mbi mjedisin jetësor.”

Neni 29

Neni 93 ndryshon si vijon:

“Vlerësimi i ndikimit tejkufitar mbi mjedisin jetësor të projektit i cili realizohet në territorin e Republikës së Maqedonisë

(1) Në qoftë se gjatë përcaktimit të nevojës për vlerësimin e ndikimit të projektit mbi mjedisin jetësor konstatohet se projekti mund të shkaktojë ndikim të konsiderueshëm tejkufitar mbi mjedisin jetësor në territorin e një shteti tjetër/shteteve të tjera (në tekstin e mëtejshëm: shtet i prekur), organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga fusha e mjedisit jetësor të Republikës së Maqedonisë e ka për detyrë që ta/t'i njoftojë shtetin/et e prekur/a në afatim kohor brenda të cilit e njofton edhe publikun vendor.

(2) Njoftimi nga paragrafi (1) i këtij neni, sidomos përmban:

- njoftim për fillimin e procedurës për vlerësimin e ndikimit të projektit mbi mjedisin jetësor;
- përshkrim të projektit dhe informata për ndikimin e mundshëm të projektit mbi mjedisin jetësor;

- informata për llojin e vendimit i cili mund të miratohet në lidhje me procedurën për vlerësimin e ndikimit të projektit mbi mjedisin jetësor;

- afatin kohor për përgjigjen e njoftimit i cili nuk mund të jetë më i shkurtër prej afatit kohor të cilin e ka publiku vendor për dërgimin e mendimit në bazë të aktvendimit për përcaktimin e nevojës për vlerësimin e ndikimit të projektit mbi mjedisin jetësor.

(3) Në qoftë se shteti i prekur përgjigjet se nuk do të marrë pjesë në procedurën për vlerësimin e ndikimit mbi mjedisin jetësor ose nëse nuk i përgjigjet njoftimit brenda afatit të caktuar kohor, organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga fusha e mjedisit jetësor e zbaton procedurën për vlerësimin e ndikimit mbi mjedisin jetësor në përputhje me këtë ligj.

(4) Në qoftë se shteti i prekur përgjigjet se është i interesuar që të marrë pjesë në procedurën për vlerësimin e ndikimit mbi mjedisin jetësor, organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga fusha e mjedisit jetësor e ka për detyrë që shtetit të prekur t'i dërgojë:

- Informata në lidhje me procedurën për vlerësimin e ndikimit mbi mjedisin jetësor, duke e përfshirë edhe kalendarin për paraqitjen e informatave dhe vendet në të cilat informatat janë të arritshme për publikun dhe

- Informata për projektin e propozuar dhe për ndikimin e mundshëm tejkufitar.

(5) Dokumentacioni i cili i dërgohet shtetit të prekur, njoftimi si dhe informatat shesë hartohen në gjuhën zyrtare të shtetit të prekur.

(6) Në procedurën për vlerësimin e ndikimit tejkufitar të projektit, organi i administratës shtetërore kompetent për kryerje të punëve nga fusha e mjedisit jetësor mund të ndërmarrë masa për konsultime të drejtpërdrejta me organet e shtetit të prekur ose të ndërmarrë masa për lidhje të marrëveshjeve të veçanta bilaterale me shtetin e prekur me të cilat hollësisht do të rregullohet procedura për konsultime reciproke në lidhje me vlerësimin e ndikimit të projektit mbi mjedisin jetësor.

(7) Organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga fusha e mjedisit jetësor, prej shtetit të prekur mund të kërkojë informata në lidhje me gjendjen e mjedisit jetësor në territorin e saj mbi të cilin projekti mund të ketë ndikim të konsiderueshëm, kur këto informata janë të rëndësishme për përgatitjen e dokumentacionit për vlerësimin e ndikimit mbi mjedisin jetësor.

(8) Shpenzimet e përkthimit të informatave nga paragrafët (5) dhe (7) të këtij neni, bien mbi investitorin.”

Neni 30

Pas nenit 93, shtohen dy nene të reja 93-a dhe 93-b, si vijojnë:

“Neni 93-a

Pjesëmarrja e publikut të shtetit të prekur

(1) Organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga fusha e mjedisit jetësor në bashkëpunim me organin kompetent të shtetit të prekur, e ka për detyrë që të krijojë kushte për informimin e publikut dhe kushte për të pranuar mendime dhe komente nga publiku i prekur të shtetit të prekur nëse si edhe për publikun vendor, në përputhje me ligjet e Republikës së Maqedonisë.

(2) Informatat e marra nga shteti i prekur bashkë me komentet e publikut të tij, organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga fusha e mjedisit jetësor i ka në konsideratë gjatë marrjes të aktvendimit për miratimin e zbatimit të projektit.

(3) Në qoftë se organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga fusha e mjedisit jetësor merr njoftim prej një shteti tjetër se posedon informata për atë se në Republikën e Maqedonisë do të zbatohet projekt i cili do të kishte ndikim të konsiderueshëm tejkufitar dhe për këtë projekt shteti përkatës nuk është njoftuar nga ana e Republikës së Maqedonisë në përputhje me këtë ligj, e ka për detyrë, që nëse vlerëson se ekziston ndikim tejkufitar ta inkuadrojë shtetin tjetër në procedurën e vlerësimit të ndikimit mbi mjedisin jetësor në përputhje me këtë ligj.”

“Neni 93-b

Dërgimi i studimit dhe i aktvendimit deri te shteti i prekur

(1) Pas pranimit të studimit për vlerësimin e ndikimit mbi mjedisin jetësor organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga fusha e mjedisit jetësor të njëjtin e dërgon deri te shteti/et e prekur/a.

(2) Studimi nga paragrafi (1) të këtij neni, dërgohet në gjuhën zyrtare të shtetit të prekur. Shpenzimet e përkthimit bien mbi investitorin.

(3) Në qoftë se organi kompetent i shtetit të prekur organizon debat publik në lidhje me studimin për vlerësimin e ndikimit mbi mjedisin jetësor, organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga fusha e mjedisit jetësor dhe investitori e kanë për detyrë që të marrin pjesë.

(4) Gjatë përgatitjes së raportit për atë se studimi a është përkatës për vlerësimin e ndikimit mbi mjedisin jetësor organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga fusha e mjedisit jetësor i fillon konsultimet me organin kompetent të shtetit të prekur në lidhje me masat për zvogëlimin ose eliminimin e ndikimit të mundshëm tejkufitar të projektit. Gjatë konsultimeve merren në konsideratë:

a) alternativat e mundshme të projektit të propozuar duke e përfshirë edhe alternativën që të mos realizohet projekti dhe masat e mundshme për zbutjen e ndikimeve të konsiderueshme tejkufitare dhe/ose monitorimin e efekteve prej masave të veçanta;

b) forma tjera të ndihmës së mundshme reciproke të ndikimeve të konsiderueshme tejkufitare nga projekti i propozuar; dhe

c) çështje të tjera të ndërlidhura me projektin e propozuar.

(5) Organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga fusha e mjedisit jetësor pas miratimit të aktvendimit me të cilin jepet pëlqimi ose refuzohet kërkesa për zbatimin e projektit të njëjtin e dërgon pranë organit kompetent të shtetit të prekur, së bashku me:

a) shkaqet kryesore mbi të cilat mbështetet vendimi, dhe
b) përshkrimin, aty ku ka nevojë, të masave kryesore për shmangien, zvogëlimin dhe brenda mundësive kompensimin e ndikimeve të dëmshme.”

Neni 31

Neni 94 ndryshon si vijon:

“Vlerësimi i ndikimit tejkufitar mbi mjedisin jetësor të projektit i cili realizohet në territorin e shtetit tjetër

(1) Nëse Republika e Maqedonisë merr njoftim nga organi kompetent i një shteti tjetër për atë se projekti i cili do të realizohet në territorin e atij shteti mund të ketë ndikim mbi mjedisin jetësor në Republikën e Maqedonisë, organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga fusha e mjedisit jetësor e ka për detyrë që t'i përgjigjet njoftimit brenda afatit të caktuar kohor dhe njëkohësisht ta njoftojë publikun në Republikën e Maqedonisë për njoftimin të cilin e ka marrë.

(2) Në qoftë se organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga fusha e mjedisit jetësor ose ndonjë organ tjetër apo institucion i Republikës së Maqedonisë në ndonjë mënyrë tjetër mësojnë për projektin nga paragrafi (1) të këtij neni, e kanë për detyrë që menjëherë ta njoftojnë organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga fusha e punëve të jashtme të Republikës së Maqedonisë, i cili duhet të dërgojë njoftim zyrtar deri te organi kompetent i shtetit tjetër, me qëllim që të mundësohet pjesëmarrja në procedurën.

(3) Organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga fusha e mjedisit jetësor do t'i njoftojë institucionet relevante dhe publikun e prekur të Republikës së Maqedonisë si të inkuadrohen në procedurën për vlerësimin e ndikimit mbi mjedisin jetësor në rastin konkret dhe brenda cilit afat kohor t'i dërgojnë komentet dhe mendimet e tyre.

(4) Organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga fusha e mjedisit jetësor mund të organizojë debat publik në rajonin e Republikës së Maqedonisë i cili do të goditej nga realizimi i projektit.

(5) Organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga fusha e mjedisit jetësor për organizimin e debatit publik i dërgon ftesë organit kompetent të shtetit në të cilin do të realizohet projekti dhe investitorit.”

Neni 32

Në nenin 95 paragrafin (1) alinenë 1, numri “17” zëvendësohet me numrin “36”.

Neni 33

Në nenin 96 në paragrafin (1) pas fjalës “lejes” shtohen fjalët: “(në tekstin e mëtejshëm: kërkesës)”.

Paragrafët (3), (4), (5) dhe (6) shlyhen.

Neni 34

Në nenin 97 paragrafin (1) në fillim të fjalisë numri “15” zëvendësohet me numrin “30”.

Neni 35

Në nenin 98 në paragrafin (2) fjalët: “të paraqesë kërkesë edhe te shoqatat e qytetarëve” zëvendësohen me fjalët: “kërkesën t’ua vë në dispozicion shoqatave të qytetarëve”.

Paragrafi (3) ndryshon si vijon:

“Organet nga paragrafi (1) alinetë 1, 2 dhe 3 të këtij neni, kanë të drejtë t’i paraqesin mendimet dhe vërejtjet e tyre në lidhje me kërkesën dhe kushtet e përcaktuara në draftin A-leje e integruar ekologjike në përputhje me dispozitat e këtij ligji, të cilat kanë të bëjnë me pjesëmarrjen e publikut.”

Neni 36

Në nenin 103 në paragrafin (1) fjala “i prekur” shlyhet.

Neni 37

Në nenin 104 paragrafi (5) ndryshon si vijon:

“Sipas propozimit të Komisionit nga paragrafi (1) i këtij neni, organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga fusha e mjedisit jetësor miraton dokumente referente nacionale për teknikat më të mira të arritshme, të cilat paraqesin udhëzime për aplikimin e teknikave më të mira të arritshme në A-lejet e integruara ekologjike, për çdo sektor industrial veç e veç.”

Pas paragrafit (6) shtohet paragrafi i ri (7), si vijon:

“(7) Ministri i cili drejton me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga fusha e mjedisit jetësor i përcakton punët dhe kriteret për të cilat duhet të mbahet llogari gjatë përcaktimit të teknikave më të mira të arritshme, duke i pasur në konsideratë kushtet e përgjithshme dhe individuale për çdo sektor industrial.”

Neni 38

Në nenin 105 në paragrafin (1) fjalët: “afatit të përcaktuar në nenin 103 paragrafi (1) të këtij ligji” zëvendësohen me fjalët: “afatit përfundimtar brenda të cilit mund të paraqiten mendime sipas kërkesës”.

Në paragrafin (3) pas fjalëve: “15 ditë” vihet presje dhe shtohen fjalët: “por jo më i gjatë se 30 ditë”.

Neni 39

Në nenin 107 në paragrafin (7) fjala “emisioneve” zëvendësohet me fjalët: “standardeve për cilësinë e mjedisit jetësor”.

Paragrafi (8) ndryshon si vijon:

“Në bazë të vlerave kufitare të emisioneve të përcaktuara në A-lejen e integruar ekologjike, përmes aplikimit të teknikave më të mira të arritshme dhe në përputhje me kushtet lokale gjeografike dhe me kushtet hidrometeorologjike, operatori e ka për detyrë që t’i kënaqë standardet për cilësinë e mjedisit jetësor dhe ta pengojë apo zvogëlojë deri në masë më të ulët të mundshme ndikimin e instalimit mbi mjedisin jetësor, duke e përfshirë edhe ndikimin tejkufitar.”

Paragrafi (11) ndryshon si vijon:

“Ministri i cili drejton me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga fusha e mjedisit jetësor i përcakton substancat si dhe emisionin e tyre prej instalimit, për të cilat domosdo duhet të mbahet llogari gjatë përcaktimit të vlerave kufitare në A-lejen e integruar ekologjike nga paragrafi (5) i këtij neni, mënyrën e aplikimit të tyre dhe mënyrën e ndjekjes, metodat e përlllogaritjes dhe shpeshtësinë e matjeve, si dhe vlerat kufitare të emisioneve të substancave kur të njëjtat nuk janë përcaktuar me ligje të veçanta.”

Pas nenin (13) shtohen tre paragrafë të rinj (14), (15) dhe (16), si vijojnë:

“(14) Gjatë përcaktimit të vlerave kufitare në A-lejet e integruara ekologjike domosdo duhet të mbahet llogari për ta kënaqur cilësinë e medimeve të mjedisit jetësor.

(15) Në rastin kur nuk është miratuar dokument referent nacional për ndonjë sektor të caktuar nga neni 104 paragrafi (5) i këtij ligji, gjatë përcaktimit të teknikave më të mira të arritshme gjatë lëshimit të A-lejes së integruar ekologjike merren në konsideratë Dokumentet referente të Unionit Evropian të cilat përcaktohen në mënyrë përkatëse në A-lejet e integruara ekologjike.

(16) Ministri i cili drejton me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga fusha e mjedisit jetësor, miraton udhëzime të hollësishme për shkak të zbatimit të procedurës për lëshimin e A-lejes së integruar ekologjike.”

Neni 40

Në nenin 108, paragrafi (2) ndryshohet si vijon:

“Dy ekzemplarë të A-lejes së integruar ekologjike i mban organi i administratës shtetërore kompetent për punët në lëmin e ambientit jetësor, prej të cilëve njëri mbahet për Regjistrin e A- lejeve të integruara ekologjike, ndërsa tjetri shërben për sigurimin e këqyrjes së publikut në lejen.”

Në paragrafin (7) në fjalinë e parë dhe të dytë fjalët: “organi i administratës shtetërore kompetent për punët në lëmin e ambientit jetësor” zëvendësohen me fjalët: “organi kompetent për kryerjen e punëve profesionale në lëmin e ambientit jetësor”.

Neni 41

Në nenin 111, në paragrafin (1) në alinenë 2, fjalët: “që ka pasur ose ka mund të ketë” zëvendësohen me fjalët “fatkeqësi dhe/ose avari që kanë pasur ose kanë mund të kenë”.

Pas paragrafit (1) shtohen dy paragrafë të ri (2) dhe (3) si vijon:

“(2) Poseduesi i A-lejes së integruar ekologjike është i obliguar t’i respektojë të gjitha kushtet nga leja gjatë përdorimit dhe menaxhimit të instalimit.

(3) Për shkak të zbatimit të obligimit nga paragrafi (2) i këtij neni, operatori i instalimit është i obliguar të emërojë person i cili do të jetë përgjegjës për zbatimin e kushteve të përcaktuara në A-lejen e integruar ekologjike.”

Neni 42

Në nenin 115, në paragrafin (1), alineja 3, pas presjes në fund të fjalisë shtohen fjalët “për çka nevojitet ndryshimi i vlerave kufitare të emisioneve të përcaktuara në lejen për shkak të respektimit të standardeve për kualitetin e ambientit jetësor.

Në paragrafin (6) fjala “dhjetë” zëvendësohet me fjalën “shtatë”.

Neni 43

Në nenin 117, pas paragrafit (1) shtohet paragrafi i ri (2) si vijon:

“(2) Ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët në lëmin e ambientit jetësor i përcakton mënyrën dhe procedurën e ndryshimit të A-lejes së integruar ekologjike.”

Neni 44

Në nenin 119, paragrafi (4), fshihet.

Paragrafi (5) bëhet paragrafi (4).

Neni 45

Në nenin 120, në paragrafët (4) dhe (5), numri “2” zëvendësohet me numrin “3”.

Neni 46

Në nenin 121, pas paragrafit (2) shtohet paragrafi i ri (3) si vijon:

“(3) Përcaktimi i lartësisë së kompensimit nga paragrafi (2) i këtij neni bëhet në bazë të numrit të vendeve në instalimin nga të cilat lëshohen emisione në ambientin jetësor, numri i kushteve dhe i masave të obligueshme të përcaktuara në lejen, llojit dhe vëllimi i emisioneve në ambientin jetësor, si edhe në bazë të sipërfaqes që e përfshin instalimi. Lartësia e kompensimit, e përcaktuar për çdo sektor industrial veças, nuk mund të jetë më pak se 1 000 denarë as më shumë se 9 000 denarë sipas numrit, llojit, vëllimit dhe sipërfaqes për hektar.”

Paragrafi (3) bëhet paragrafi (4).

Neni 47

Pas nenit 121 shtohet neni i ri 121-a, si vijon:

“Neni 121-a

Futja e kushteve nga leja, aprovimi dhe/ose pëlqimi tjetër

(1) Kur për kryerjen e veprimtarisë së caktuar në instalimet të cilat duhet të posedojnë A-leje të integruar ekologjike nevojitet marrja edhe e lejes, aprovimit dhe/ose pëlqimit tjetër nga organi tjetër, operatori është i obliguar t’ia dorëzojë të njëjtat organit kompetent për kryerjen e punëve në lëmin e ambientit jetësor. Kushtet dhe masat e përcaktuara në lejen, aprovimin dhe/ose pëlqimin tjetër, në mënyrë përkatëse futen në A-lejen e integruar ekologjike.

(2) Kur për kryerjen e veprimtarisë së caktuar në instalimet të cilat duhet të posedojnë A-leje të integruar ekologjike nevojitet edhe marrja e lejes, aprovimit dhe/ose pëlqimit të cilat i lëshon organi kompetent për punët në lëmin e ambientit jetësor, atëherë kushtet dhe masat për marrjen e të njëjtave detyrimisht futen në A-lejen e integruar ekologjike.”

Neni 48

Në nenin 123, në paragrafin (2), fjalët: “për çdo sektor në industrinë që ekziston në rajonin e saj/tij” fshihen ndërsa pas fjalëve: “rajoni i” shtohen fjalët: “natyrore dhe”.

Neni 49

Në nenin 125, në paragrafin (4), pika në fund të fjalisë fshihet dhe shtohen fjalët: “në qoftë se nuk janë përcaktuar me ligj të veçantë”.

Neni 50

Në nenin 126, paragrafi (7) plotësohet me fjali të re si vijon: “Kushtet dhe masat e përcaktuara në lejet tjera, në mënyrë përkatëse futen në B-lejen e integruar ekologjike.”

Pas paragrafit (7) shtohet paragrafi i ri (8) si vijon:

“(8) Organi i cili e ka lëshuar B-lejen e integruar ekologjike është i obliguar që çdo shtatë vjet t’i kontrollojë kushtet e përcaktuara me lejen dhe në qoftë se kanë ndodhur ndryshime në rregullat për mbrojtjen e ambientit jetësor të cilat mund të ndikojnë ndaj punës së instalimit, është i obliguar të ngrejë procedurë për ndryshimin e B-lejes së integruar ekologjike.”

Neni 51

Në nenin 127, në paragrafin (2) fjala “konkluzion” zëvendësohet me fjalën “aktvendim”. Në paragrafët (3) dhe (4) fjala “konkluzioni” zëvendësohet me fjalën “aktvendimi”.

Në paragrafin (4) fjalët: “ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët në lëmin e ambientit jetësor”, zëvendësohen me fjalët: “komisioni i Qeverisë së Republikës së Maqedonisë për vendosje në procedurë administrative të shkallës së dytë për çështje në lëmin e ambientit jetësor”.

Neni 52

Neni 129 ndryshohet si vijon:

“Kompensimet

(1) Operatorët e instalimeve janë të obliguar të paguajnë kompensim:

- gjatë parashtrimit të kërkesës për marrjen e B-lejes së integruar ekologjike,

- gjatë parashtrimit të kërkesës për ndryshimin ose transferimin e B-lejes së integruar ekologjike,

- për posedimin e B-lejes së integruar ekologjike, i cili paguhet një herë në vit, dhe

- për mbikëqyrjen e rregullt të instalimit, në përputhje me kushtet në B-lejen e integruar ekologjike

(2) Qeveria e Republikës së Maqedonisë e përcakton lartësinë e kompensimit të cilin duhet ta paguajnë operatorët nga paragrafi (1) i këtij neni me propozim të organit të administratës shtetërore kompetent për punët në lëmin e ambientit jetësor.

(3) Përcaktimi i lartësisë së kompensimit nga paragrafi (2) i këtij neni bëhet në bazë të numrit të vendeve të instalimit nga të cilat lëshohen emisione në ambientin jetësor, numrit të kushteve dhe masave të detyrueshme të përcaktuara në lejen, llojit dhe vëllimit të emisioneve në ambientin jetësor, si edhe në bazë të sipërfaqes që e përfshin instalimi. Lartësia e kompensimit, e përcaktuar për çdo sektor industrial, veças nuk mund të jetë më pak se 300 denarë as më shumë se 3 000 denarë sipas numrit, llojit, vëllimit dhe sipërfaqes për hektar.

(4) Mjetet e fituara nga kompensimi nga paragrafi (1) i këtij neni paguhet në llogari të veçantë buxhetore, si hyrje e buxhetit të komunës, gjegjësisht si hyrje e Buxhetit të Qytetit të Shkupit ndërsa shfrytëzohen për mbulimin e shpenzimeve për marrjen, transferimin ose për ndryshimin dhe kontrollin e B-lejes së integruar ekologjike.

(5) Mjetet e fituara nga kompensimi nga paragrafi (1) i këtij neni për B-lejen e integruar ekologjike në rajon të mbrojtur paguhet në llogari të veçantë të organit të administratës shtetërore kompetent për punët në lëmin e ambientit jetësor, ndërsa shfrytëzohen për mbulimin e shpenzimeve për marrjen, transferimin ose për ndryshimin si edhe kontrollin e B-lejes së integruar ekologjike në rajon të mbrojtur.”

Neni 53

Në nenin 134 pas paragrafit (1) shtohet paragrafi i ri (2) si vijon:

“(2) Në qoftë se nuk është rregulluar ndryshe në këtë kapitull, në procedurën për marrjen e lejeve për harmonizimin me planet operative në mënyrë përkatëse aplikohen dispozitat e Kreut XII të këtij ligji.”

Neni 54

Në nenin 136, pas paragrafit (3) shtohet paragrafi i ri (4) si vijon:

“(4) Me përjashtim të paragrafit (2) të këtij neni, organi kompetent për lëshimin e lejes është i obliguar të organizojë debat publik nga paragrafi (2) i këtij neni, kur atij i është parashtruar kërkesë për mbajtjen e debatit publik në afat prej 20 ditësh nga dita e publikimit të kërkesës:

- nga ana e së paku një shoqate të qytetarëve për mbrojtjen dhe përparimin e ambientit jetësor, të regjistruar në rajonin e komunës ku gjendet instalimi;

- atë e kanë kërkuar më shumë se 10% të qytetarëve të cilët kanë dërguar mendime dhe komente, dhe

- atë e kanë kërkuar kryetari i komunës dhe/ose kryetari i komunave në Qytetin e Shkupit dhe/ose kryetari i komunës së Qytetit të Shkupit në rast të lëshimit të lejeve për harmonizimin me planin operativ për A-lejet e integruara ekologjike.”

Neni 55

Në nenin 137, paragrafi (5) fshihet.

Neni 56

Në nenin 139, pas paragrafit (5) shtohet paragrafi i ri (6) si vijon:

“(6) Në rastin kur për instalimin nga neni 134 i këtij ligji konstatohet se afati për përmbushjen e kushteve për marrjen e lejes së integruar ekologjike e tejkalon afatin e operativitetit të instalimit, në atë rast në lejen për harmonizimin me planin operativ përcaktohen mënyra, kushtet dhe masat për mbylljen e instalimit.”

Neni 57

Në nenin 140, në paragrafin (2) fjalët: “zëvendësohen me” zëvendësohen me fjalët: “në mënyrë përkatëse integrohen në”.

Neni 58

Në nenin 141 në paragrafin (3) në fjalinë e dytë pas fjalëve: “arrin pajtueshmëri”, shtohen fjalët: “personi përgjegjës në”.

Në paragrafin (4) pas fjalëve: “paragrafi (3) i këtij neni”, shtohen fjalët: “personi përgjegjës në”.

Neni 59

Në nenin 142, pas paragrafit (1) shtohet paragrafi i ri (2) si vijon:

“(2) Procedura për ndryshimin e lejes për harmonizim me planin operativ zbatohet në përputhje me dispozitat e këtij ligji të cilat kanë të bëjnë me lëshimin e lejeve për harmonizim me planin operativ.”

Neni 60

Pas neni 142 shtohet neni i ri 142-a, si vijon:

“Neni 142-a

Kompensimi për lejen për harmonizim

(1) Operatorët e instalimeve janë të obliguar të paguajnë kompensim:

- gjatë parashtrimit të kërkesës për marrjen e Lejes për harmonizim me Planin operativ,
- për posedimin e Lejes për harmonizim me Planin operativ, i cili paguhet një herë në vit,
- për ndryshimin e Lejes për harmonizim me Planin operativ,
- për mbikëqyrjen e rregullt të instalimit, në përputhje me Lejen për harmonizim me Planin operativ, dhe
- gjatë mbylljes së instalimit.

(2) Qeveria e Republikës së Maqedonisë e përcakton lartësinë e kompensimit nga paragrafi (1) i këtij neni.

(3) Përcaktimi i lartësisë së kompensimit nga paragrafi (2) i këtij neni bëhet në bazë të numrit të vendeve të instalimit nga të cilat lëshohen emisione në ambientin jetësor, nga numri i kushteve dhe masave të detyrueshme të përcaktuara në lejen, nga lloji dhe vëllimi i emisioneve në ambientin jetësor, si edhe në bazë të sipërfaqes që e përfshin instalimi. Lartësia e kompensimit, e përcaktuar për çdo sektor industrial veças, veçanërisht për A dhe B lejet e integruara ekologjike, nuk mund të jetë më pak se 200 denarë as më shumë se 7 000 denarë sipas numrit, llojit, vëllimit dhe sipërfaqes për hektar.

(4) Mjetet e fituara nga kompensimi nga paragrafi (2) i këtij neni, nga instalimet për të cilat nevojitet A-leja e integruar ekologjike, paguhet në llogari të veçantë të organit të administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i ambientit jetësor.

(5) Mjetet e fituara nga kompensimi nga paragrafi (2) i këtij neni, nga instalimet për të cilat nevojitet B-leja e integruar ekologjike, paguhet në llogari të veçantë të komunës respektivisht të Qytetit të Shkupit.

(6) Mjetet e fituara nga kompensimi nga paragrafi (2) i këtij neni shfrytëzohen për mbulimin e shpenzimeve të organit kompetent për marrjen, transferimin dhe/ose ndryshimin, si edhe për kontrollin e Lejes për harmonizim me Planin operativ.”

Neni 61

Neni 165 ndryshohet si vijon:

“Lirimi nga pagimi i kompensimit dhe kthimi i kompensimit

(1) Nga pagimi i kompensimit nga neni 182, paragrafi (1) i këtij ligji lirohen personat juridikë dhe fizikë të cilët krijojnë hedhurinë industriale të parrezikshme, në lartësi të kompensimit për sasinë dhe për llojin e hedhurinës e cila u është dorëzuar për përpunim, respektivisht është përpunuar nga persona juridikë dhe fizikë të cilët posedojnë leje për përpunimin e hedhurinave.

(2) Nga pagimi i kompensimit nga neni 185, paragrafi (2), pikat 1 dhe 2 të këtij ligji, lirohen personat juridikë dhe fizikë të cilët kanë vendosur sistem për grumbullimin dhe për pranimin kthyes të prodhimeve dhe të paketimeve të shfrytëzuar në lartësi të kompensimit që do të paguhej për sasinë e prodhimeve dhe paketimeve të shfrytëzuar të cilat i kanë grumbulluar dhe i kanë kthyer.

(3) Nga pagimi i kompensimit nga nenet 179, paragrafi (5) dhe 182 të këtij ligji, lirohen personat juridikë dhe fizikë, të cilët e kanë bërë eksportimin e hedhurinave dhe mbeturinave nga Republika e Maqedonisë në lartësi të kompensimit që do të paguhej për sasinë dhe për llojin e hedhurinave dhe mbeturinave të eksportuara për të cilat paguhet kompensim.

(4) Nga pagimi i kompensimit nga neni 185, paragrafi (2), pikat 1 dhe 3 të këtij ligji, lirohen personat juridikë dhe fizikë, të cilët e kanë bërë eksportimin e paketimeve prej masës plastike, të prodhimeve me paketime prej mase plastike ose të thasëve dhe qeseve për transportimin e mallrave, në lartësi të kompensimit që do të paguhej për llojin dhe sasinë e paketimeve prej masës plastike, respektivisht sasia e thasëve dhe e qeseve për transportimin e mallrave.

(5) Detyrësi, për pagimin e kompensimit nga nenet 183, 184 dhe 185 të këtij ligji organit të administratës shtetërore kompetent për punët në lëmin e ambientit jetësor, mund t'i paraqesë kërkesë për kthimin e kompensimit për sasinë që është eksportuar.

(6) Në rastet nga paragrafët (1) dhe (2) të këtij neni, detyrësi për pagimin e kompensimeve nga nenet 182 dhe 185 të këtij ligji, organit të administratës shtetërore kompetent për punët në lëmin e ambientit jetësor mund t'i paraqesë kërkesë për lirim nga obligimi i pagimit të kompensimit për sasinë e hedhurinës që e kanë dorëzuar, respektivisht për sasinë e prodhimeve dhe paketimeve të shfrytëzuara të cilat i kanë grumbulluar dhe i kanë kthyer.

(7) Në rastet nga paragrafi (3) të këtij neni, detyrësi për pagimin e kompensimit nga nenet 179, paragrafi (5) dhe 182 të këtij ligji organit të administratës shtetërore kompetent për punët në lëmin e ambientit jetësor, mund t'i paraqesë kërkesë për kthimin e kompensimit për sasinë që është eksportuar.

(8) Qeveria e Republikës së Maqedonisë me propozim të ministrit i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët në lëmin e ambientit jetësor në përputhje me ministrin i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët e financave, e përcakton mënyrën, procedurën dhe dokumentacionin e nevojshëm për lirim nga pagimi dhe për kthimin e kompensimit nga paragrafët (5), (6) dhe (7) të këtij neni.

(9) Kërkesës nga paragrafët (5), (6) dhe (7) të këtij neni i bashkëngjitet arsyetimi i kërkesës dhe dokumentacioni plotësues i përcaktuar me rregullin nga paragrafi (8) i këtij neni.

(10) Për kërkesën nga paragrafët (5), (6) dhe (7) të këtij neni, vendos organi i administratës shtetërore kompetent për punët në lëmin e ambientit jetësor.

(11) Kushtet që duhet t'i përmbushin detyrësit për lirim nga obligimi i pagimit të kompensimeve në rastet nga paragrafi (6) i këtij neni i përcakton ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët në lëmin e ambientit jetësor në përputhje me ministrin i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët në lëmin e financave.”

Neni 62

Në nenin 171, në paragrafin (1), pika në fund të fjalisë fshihet dhe shtohen fjalët: “prej nenit 179, paragrafët (1), (2), (4), (5) dhe (8), dhe nenet 182 dhe 185 të këtij ligj”.

Neni 63

Në nenin 172, në paragrafin (1) numri “174” zëvendësohet me numrin “162”.

Në paragrafin (7), pika në fund të fjalisë fshihet dhe shtohen fjalët: “më së voni në afat prej pesë muajsh në vitin në vijim”.

Neni 64

Në nenin 183 në paragrafin (4), fjalët: “më së voni 30 ditë prej ditës së lëshimit të prodhimeve të duhanit nga depoja e akcizave në qarkullimin e lirë-juridik”, zëvendësohen me fjalët: “në afat prej 15 ditësh pas skadimit të çdo muaji kalendarik në të cilin janë lëshuar prodhimet e duhanit në qarkullim të lirë juridik”.

Në paragrafin (8) numri “12” zëvendësohet me numrin “8”.

Neni 65

Në nenin 184, paragrafi (4) ndryshohet si vijon:

“Kompensimin nga paragrafi (1) të këtij neni, për detyrësin nga paragrafi (2) i këtij neni e përllogarit prodhuesi i cili është i obliguar ta paguajë në llogarinë përkatëse të pagimit në suazat e llogarisë së trezorit në afat prej 15 ditësh pas skadimit të çdo muaji kalendarik në të cilin janë lëshuar derivatet e naftës në qarkullim të lirë juridik dhe e paraqet veças nga fatura.”

Në paragrafin (8) numri “12” zëvendësohet me numrin “8”.

Neni 66

Neni 185 ndryshohet si vijon:

“Lartësia e kompensimeve për prodhimet e plastikës dhe paketimet nga plastmasa

(1) Lartësia e kompensimit që paguhet për prodhimet e plastikës dhe paketimet nga plastmasa, është:

1) - 0,80 den/1 kg në peshë për paketime të përpunuara nga të gjitha llojet e polimerive (polietilen teraftelat, polietilen me dendësi të madhe, polietilen me dendësi të vogël polipropilen, polivinil klorik dhe polistiren) dhe materiale të tjera të plastikës (PVC dhe ngjashëm), në të cilat janë paketuara prodhime në gjendje të lëngët dhe të ngurtë.

2) - 0,80 den/1 kg në peshë për thasë dhe për qese për transportimin e mallrave.

(2) Detyrës për pagimin e kompensimit nga paragrafi (1) i këtij neni është:

1) Person juridik i vendit dhe/ose fizik i cili prodhon prodhime të paketuara në paketime të përpunuara nga materialet e përcaktuara në paragrafin (1) dhe me rregullin nga paragrafi (14) i këtij neni;

2) Person juridik dhe/ose fizik i cili importon prodhime të paketuara në paketime të përpunuara nga materialet e përcaktuara në paragrafin (1) dhe me rregullin nga paragrafi (14) i këtij neni;

3) Person juridik i vendit dhe/ose fizik i cili prodhon thasë dhe qese për transportimin e mallrave të përcaktuara në rregullin nga paragrafi (14) i këtij neni;

4) Person juridik dhe/ose fizik i cili importon thasë dhe qese për transportimin e mallrave të përcaktuara në rregullin nga paragrafi (14) i këtij neni.

(3) Kompensimi nga paragrafi (2), pika 1 dhe 2 të këtij neni përllogaritet në bazë të peshës së thasëve neto dhe të njësi të paketimeve në të cilat janë paketuara prodhimet e përcaktuara me rregullin nga paragrafi (14) i këtij neni.

(4) Kompensimi nga paragrafi (2), pika 3 dhe 4 të këtij neni përllogaritet në bazë të peshës së thasëve neto dhe të qeseve të përcaktuara me rregullin nga paragrafi (14) i këtij neni.

(5) Detyrësit nga paragrafi (2), pika 1 e këtij neni janë të obliguar që në faturën me të cilën prodhimet lëshohen për herë të parë në qarkullim të lirë juridik dhe në bazë të së cilës arkëtohet kompensimi, t'i paraqesin veças peshën neto dhe llojin e paketimit dhe lartësinë e kompensimit të përllogaritur.

(6) Detyrësit nga paragrafi (2), pika 3 e këtij neni janë të obliguar që në faturën me të cilën thasët dhe qeset lëshohen për herë të parë në qarkullim të lirë juridik dhe në bazë të së cilës arkëtohet kompensimi, t'i paraqesin veças peshën neto dhe lartësinë e kompensimit të përllogaritur.

(7) Importuesit e prodhimeve në të cilat përllogaritet kompensimi nga paragrafi (1), pika 2 e këtij neni, janë të obliguar që në faturën e importit t'i paraqesin veças peshën neto dhe llojin e paketimit.

(8) Detyrësit nga paragrafi (2), pika 1 dhe 3 e këtij neni, janë të obliguar që ta paguajnë kompensimin në llogarinë përkatëse të pagimit në suazat e llogarisë të trezorit çdo të 15 ditë në muajin në vijim për të gjitha kompensimet e përllogaritura nga muaji paraprak.

(9) Kompensimin për detyrësin nga paragrafi (2), pika 2 dhe 4 e këtij neni e përllogarit dhe e arkëton organi doganor gjatë arkëtimit të kontributeve doganore për importin dhe e paguan në llogarinë përkatëse për pagim në suazat e llogarisë të trezorit.

(10) Me nocionin paketim nga paragrafi (1) të këtij neni nënkuptohet paketimi në të cilin prodhimi është paketuara veç e veç, si edhe paketimi në të cilin janë paketuara më shumë prodhime së bashku për shkak të transportimit ose shitjes.

(11) Kompensimet nga paragrafi (1) të këtij neni nuk paguhen në qoftë se prodhimet, thasët dhe qeset eksportohen.

(12) Në rastin nga paragrafi (11) të këtij neni prodhuesi, i cili i ka faturuar prodhimet është i obliguar që faturës t'ia bashkëngjisë deklaratën doganore eksportuese si provë se prodhimet, thasët dhe qeset për të cilat nuk është përllogaritur kompensimi janë eksportuar nga Republika e Maqedonisë.

(13) Në rast të eksportit të prodhimeve, të thasëve dhe të qeseve për të cilat arkëtohet kompensimi i përcaktuar me rregullin nga paragrafi (14) të këtij neni, për të cilat paraprakisht është paguar kompensimi nga paragrafi (1) i këtij neni, detyrësi ka të drejtën e kthimit të kompensimit të paguar për sasinë e eksportuar të prodhimeve në përputhje me rregullat nga neni 165, paragrafi (8) të këtij ligji.

(14) Qeveria e Republikës së Maqedonisë me propozim të ministrit i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve në lëmin e ambientit jetësor të përcaktuara në përputhje me ministrin i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët në lëmin e financave dhe ministri i cili udhëheq me organin kompetent për punët nga lëmi i ekonomisë, më për së afërmi t'i përcaktojë llojin e materialit prej të cilit janë përpunuar paketimet për të cilat përllogaritet kompensimi, mënyrën e përllogaritjes së kompensimit dhe paraqitjen e tyre, llojet e prodhimeve të cilat janë paketuara në paketime dhe llojet e thasëve dhe të qeseve për të cilat përllogaritet kompensim nga paragrafi (1) i këtij neni.

Neni 67

Pas nenit 185 shtohet neni i ri 185-a, si vijon:

“Neni 185-a

Kompensimi për prodhimin e energjisë nga karburantet e fosileve

(1) Lartësia e kompensimit për prodhimin e energjisë, të prodhuar me djegien e karburanteve të fosileve, është:

- 0,007 denarë për një kilovat-orë (kWh) të energjisë së prodhuar.

(2) Detyrës për pagesën e kompensimit nga paragrafi (1) i këtij neni janë personat fizikë dhe juridikë, të cilët administrojnë me instalimet që prodhojnë energji, të prodhuar me djegien e karburanteve të fosileve.

(3) Qeveria e Republikës së Maqedonisë, me propozimin e ministrit që udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e energjetikës, e në pajtim me ministrin që udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor, e përcakton llojin dhe masën e instalimeve nga paragrafi (2) i këtij neni.

(4) Kompensimi nga paragrafi (1) i këtij neni është hyrje e Buxhetit të Republikës së Maqedonisë dhe paguhet në llogarinë përkatëse pagesore, në kuadër të llogarisë së trezorit.

(5) Detyrësit nga paragrafi (2) i këtij neni, janë të obliguar që ta paguajnë kompensimin nga paragrafi (1) i këtij neni, në llogarinë përkatëse pagesore në kuadër të llogarisë së trezorit, në çdo të 15-in e muajit rrjedhës, për të gjitha kompensimet e llogaritura të muajit paraprak, për energjinë e prodhuar.

(6) Mjetet e grumbulluara të kompensimit nga paragrafi (1) i këtij neni, shfrytëzohen për financimin e programeve dhe aktiviteteve për udhëheqje me mjedisin jetësor, në aspektin e ndikimeve nga sektori energjetik dhe atë në rajonet e komunave, proporcionalisht me hyrjet e realizuara nga arkëtimi i këtij kompensimi.

(7) Ministri që udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e financave, i përcakton kushtet më të përafërta për mënyrën dhe procedurën e konfirmimit, llogaritjes dhe pagesës së kompensimit nga paragrafi (1) i këtij neni.

(8) Qeveria e Republikës së Maqedonisë me propozimin e ministrit që udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e vetadministrimit lokal, e në pajtim me ministrin që udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor, miraton Dekretin për metodologjinë e ndarjes së mjeteve të realizuara si hyrje nga kompensimi, nga paragrafi (1) i këtij neni.”

Neni 68

Pas nenit 190 shtohet neni i ri 190-a, si vijon:

“Neni 190-a

Mekanizmi për zhvillim të pastër

(1) Për shkak të zbatimit të Planit nacional për zbutjen e ndryshimeve klimatike, e me qëllim të kycjes së Republikës së Maqedonisë në angazhimet globale për zvogëlimin e ndryshimeve klimatike dhe për zbatimin e obligimeve të ndërmarra me Konventën kornizë të Kombeve të Bashkuara për ndryshimet klimatike dhe me Protokollin e Kjosës ndaj kësaj konvente, organi i administratës shtetërore kompetent për punët në lëmin e ambientit jetësor e bën vlerësimin dhe aprovimin e projekteve në suazat e mekanizmit për zhvillim të pastër.

(2) Për zbatimin e kompetencave nga paragrafi (1) i këtij neni, organi i administratës shtetërore kompetent për punët në lëmin e ambientit jetësor, i kryen punët në vijim:

- mban bazë të projekteve potenciale në përputhje me mekanizmin për zhvillim të pastër;
- e përcakton procedurën, mënyrën, formën dhe kushtet më të përafërta për përcaktimin e përshtatshmërisë, për parashtrimin dhe për aprovimin e projekteve për zhvillim të pastër;
- e konfirmon përshtatshmërinë e projektit me kriteret për zhvillim të qëndrueshëm;
- lëshon letër aprovimi për projektin;
- realizon komunikim dhe bashkëpunim me propozuesin e projektit;
- e mundëson përgatitjen dhe realizimin e projekteve me përkrahjen e shfrytëzuesve potencialë,
- bën aktivitete promovuese të orientuara kah investitorët ndërkombëtarë dhe fondet për karbon, dhe
- bën punë të tjera të domosdoshme për vlerësimin dhe për aprovimin e projekteve në suazat e mekanizmit për zhvillim të pastër.

(3) Organi i administratës shtetërore kompetent për punët në lëmin e ambientit jetësor, e lëshon letrën për aprovimin e projektit nga paragrafi 2, alineja 4 e këtij neni, pas mendimit paraprakisht të siguruar nga organet relevante të administratës shtetërore dhe të institucioneve të tjera shkencore dhe eksperte.”

Neni 69

Neni 194 ndryshohet si vijon:

“Organet kompetente

(1) Mbikëqyrje ndaj aplikimit të këtij ligji dhe rregullave të nxjerra në bazë të këtij ligji, bën organi i administratës shtetërore kompetent për punët në lëmin e ambientit jetësor.

(2) Mbikëqyrjen inspektuese mbi aplikimin e këtij ligji dhe të rregullave të nxjerra në bazë të këtij ligji e bën Inspektorati shtetëror për ambientin jetësor, nëpërmjet inspektorëve shtetërorë të ambientit jetësor dhe inspektorëve shtetërorë për mbrojtjen e natyrës (në tekstin e mëtejshëm: inspektorë shtetërorë).

(3) Për punët në kompetencë të komunës, të Qytetit të Shkupit dhe të komunave në Qytetin e Shkupit, të përcaktuara me këtë ligj, mbikëqyrje inspektuese ndaj aplikimit të këtij ligji dhe të rregullave të nxjerra në bazë të këtij ligji, bëjnë inspektorët e autorizuar për ambientin jetësor të komunës, inspektorët të autorizuar për ambientin jetësor të Qytetit të Shkupit dhe inspektorët të autorizuar për ambientin jetësor të komunave në Qytetin e Shkupit (në tekstin e mëtejshëm: inspektorët e autorizuar).

(4) Mbikëqyrje inspektuese ndaj aplikimit të këtij ligji në pjesën e qarkullimit të prodhimeve, të gjysmëprodhimeve, të lëndëve të para, të substancave kimike dhe paketimeve dhe shënimin e prodhimeve dhe paketimeve me informata për ndikimin ndaj ambientit jetësor e bën Inspektorati shtetëror i tregut, nëpërmjet inspektorëve shtetërorë të tregut, Inspektorati shtetëror sanitar dhe shëndetësor, nëpërmjet inspektorëve sanitarë dhe shëndetësorë, Drejtoria e fitosanitare nëpërmjet inspektorëve fitosanitarë dhe Inspektoratit shtetëror i bujqësisë nëpërmjet inspektorëve shtetërorë të bujqësisë.

(5) Mbikëqyrje inspektuese ndaj aplikimit të këtij ligji në pjesën e qarkullimit të prodhimeve, të gjysmëprodhimeve dhe lëndëve të para të dedikuara për përdorimin e njerëzve për ushqim dhe për pirje dhe paketime të tyre dhe shënimin me informata për ndikimin ndaj ambientit jetësor bën Drejtoria për ushqim nëpërmjet inspektorëve për ushqim.”

Neni 70

Neni 195 fshihet.

Neni 71

Neni 196 ndryshohet si vijon:

“Inspektorë shtetërorë për ambientin jetësor, inspektorë për mbrojtjen e natyrës dhe inspektorë të autorizuar për ambientin jetësor

(1) Inspektorë shtetërorë për ambientin jetësor në Inspektoratin shtetëror për ambient jetësor, mund të jenë persona me së paku një vit përvojë pune dhe me arsim sipëror nga fushat në vijim: inxhinier i diplomuar për mbrojtjen e ambientit jetësor, inxhinier i diplomuar i makinerisë, inxhinier i diplomuar-teknolog, inxhinier i diplomuar-metalurg, inxhinier i diplomuar i xehetarisë, inxhinier i diplomuar i kimisë, inxhinier i diplomuar meteorolog, doktor i medicinës, gjeograf i diplomuar, inxhinier i diplomuar i ndërtimtarisë, inxhinier i diplomuar i biologjisë, inxhinier i diplomuar-agronom, inxhinier i diplomuar për mbrojtje gjatë punës, inxhinier i diplomuar i pylltarisë, elektroinxhinier i diplomuar, inxhinier i diplomuar-fizikan, bioteknolog i diplomuar, inxhinier i diplomuar-arkitekt, inxhinier i diplomuar i hortikulturës dhe inxhinier i diplomuar-gjeolog.

(2) Inspektorët për mbrojtjen e natyrës në Inspektoratin shtetëror të ambientit jetësor duhet t'i përmbushin kushtet e përcaktuara me Ligjin për mbrojtjen e natyrës.

(3) Një person mund t'i kryejë punët e inspektorit shtetëror për ambientin jetësor dhe të inspektorit shtetëror për mbrojtjen e natyrës, në qoftë se i përmbush kushtet e përcaktuara për inspektor shtetëror për ambientin jetësor të

përcaktuara me këtë ligj dhe nëse i përmbush kushtet e përcaktuara për inspektor shtetëror për mbrojtjen e natyrës të përcaktuara me Ligjin për mbrojtjen e natyrës, në bazë të aktvendimit të marrë nga ana e ministrit i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve në lëmin e ambientit jetësor.

(4) Inspektorë të autorizuar për ambientin jetësor mund të jenë persona me së paku një vjet përvojë pune dhe me arsim sipëror nga lëmit në paragrafin (1) të këtij neni.”

Neni 72

Neni 197 ndryshohet si vijon:

“Legjitimacioni zyrtar

(1) Cilësia zyrtare e inspektorit shtetëror për ambientin jetësor, e inspektorit për mbrojtjen e natyrës dhe e inspektorit të autorizuar për ambientin jetësor provohet me legjitimacion.

(2) Gjatë bërjes së mbikëqyrjes inspektorët nga neni 194 i këtij ligji janë të obliguar që ta tregojnë legjitimacionin nga paragrafi (1) i këtij neni.

(3) Legjitimacionin nga paragrafi (1) i këtij neni për inspektorët shtetërorë e lëshon dhe ua merr ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët në lëmin e ambientit jetësor.

(4) Legjitimacionin nga paragrafi (1) të këtij neni për inspektorët e autorizuar e lëshon dhe ua merr kryetari i komunës, kryetari i Qytetit të Shkupit, respektivisht kryetari i komunës në Qytetin e Shkupit.

(5) Ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët në lëmin e ambientit jetësor e përcakton formularin, formën dhe përmbajtjen e legjitimacionit nga paragrafi (1) të këtij neni, si edhe mënyrën dhe procedurën e lëshimit dhe e marrjes së legjitimacionit.

Neni 73

Neni 198 ndryshon si vijon:

“Fushëveprimi i mbikëqyrjes i inspektorit shtetëror

(1) Në kryerjen e mbikëqyrjes nga fushëveprimi i tij, inspektori shtetëror ka të drejtë:

1) të konstatojë se a ndërtohen ose a rikonstruktohen instalime të cilat i plotësojnë normat dhe standardet e përcaktuara të sistemit për mbrojtjen e mjedisit jetësor (neni 20);

2) të konstatojë se a prodhohen dhe a lëshohen materie dhe substanca ndotëse në mjedisin jetësor, që i tejkalon normat e përcaktuara, si dhe a veprohet me to në mënyrë të përcaktuar si dhe të urdhërojë tërheqjen e tyre nga qarkullimi juridik (neni 20);

3) të konstatojë se a prodhohen, a lëshohen në qarkullim dhe përdoren produkte të caktuara, substanca dhe a bëhen aktivitete dhe shërbime të veçanta, edhe për kundër ndalesës nga neni 21 i këtij ligji, si dhe të urdhërojë tërheqjen e tyre nga qarkullimi juridik;

4) të konstatojë se a bëhet importi, eksporti dhe transiti në/nga/nëpër Republikën e Maqedonisë i substancave të rrezikshme, materieve dhe produkteve të dëmshme, në kundërshtim me ndalesën, kufizimin ose kontrollin nga neni 22 i këtij ligji;

5) të konstatojë se a shfrytëzohet teknologji e vendit ose e importit, ose linjë teknologjike, produkt, gjysëmprodukt dhe lëndë e parë e cila nuk i plotëson normat e përcaktuara për mbrojtjen e mjedisit jetësor (neni 23);

6) të konstatojë se teknologjitë ose linjat teknologjike, produktet, gjysëmproduktet dhe lëndët e para të cilat importohen a janë të ndaluara në vendin e prodhimit ose në vendin eksportues, nga shkaqet për mbrojtjen e mjedisit jetësor (neni 23 paragrafi (2));

7) të konstatojë se a është përpiluar elaborat për mbrojtjen e mjedisit jetësor të përcaktuar me Dispozitën nga neni 24 paragrafi (4) dhe (6) të këtij ligji si dhe i njëjti a është dorëzuar për pëlqim në organin kompetent dhe të bëjë shikim se a plotësohen kushtet e përcaktuara në elaborat (neni 24);

8) të urdhërojë zbatimin e masës së përcaktuar në elaboratin dhe ta përcaktojë afatin kohor për zbatimin e masës (neni 24);

9) të konstatojë se a lëshohen në qarkullim produkte, gjysëmprodukte, lëndë të parë, kimikale si dhe paketimet e tyre, në të cilat nuk ka shenjë për mundësinë e ndotjes ose për ndikimin e dëmshëm të mundshëm ndaj mjedisit jetësor (neni 27 paragrafi (1)) dhe për atë ta informojë inspektoratin shtetëror të tregut;

10) të konstatojë se a lëshohen në qarkullim, gjysëmprodukte, lëndë të para, kimikale në paketim që nuk është shënuar në pajtim me nenin 27 paragrafin (3) të këtij ligji dhe për atë ta informojë inspektoratin shtetëror të tregut;

11) të konstatojë se a ruhen të dhënat për shfrytëzimin e pasurive natyrore, lëndët e para dhe energjinë, për imisionet e materieve dhe të substancave ndotëse, llojet, karakteristikat dhe sasinë e hedhur dhe të dhënat tjera të parapara me këtë ose me ligj tjetër (neni 28 paragrafi (2));

12) të konstatojë se a reklamohet, etiketohet dhe a lëshohet në qarkullim produkt i shënuar me shenjë ekologjike, në mënyra dhe sipas kriterëve që nuk janë në pajtim me nenin 29 të këtij ligji;

13) të bëjë shikim dhe kontroll në zbatimin e kushteve nga marrëveshja vullnetare (neni 30);

14) të konstatojë se a bëhet monitorim i burimeve të imisioneve me të cilat ndotet një ose më shumë medime të mjedisit jetësor, të imisioneve, respektivisht respektimit të pasurive natyrore, (neni 36 paragrafi (1)) si dhe të konstatojë se a plotësohen detyrimet nga neni 36 paragrafi (5) i këtij ligji;

15) të konstatojë se gjatë monitorimit a shfrytëzohen aparate dhe instrumente të lejuara në procedurën për verifikim të masave dhe të njëjtat të mirëmbahen në gjendje pune (neni 36 paragrafi (2));

16) të konstatojë se a bëhet monitorim, në pajtim me lejen ekologjike integruese (neni 36 paragrafi (4) dhe (5));

17) të konstatojë se të dhënat e marra nga monitorimi a dorëzohen, në mënyrë dhe në kushte të cilat i përcakton organi i administratës shtetërore kompetente për çështjet nga fusha e mjedisit jetësor (neni 37 paragrafi (2));

18) të konstatojë se përpiluesit a i dorëzohen të dhënat e duhura për përgatitje dhe mirëmbajtje të Regjistrit të materieve dhe substancave ndotëse dhe karakteristikat e tyre (neni 41 paragrafi (4));

19) të konstatojë se personat fizikë dhe juridikë a dorëzojnë të dhëna dhe informata për mjedisin jetësor në pajtim me nenin 40-a të këtij ligji;

20) të konstatojë se përpiluesit a i dorëzohen të dhënat e duhura për përgatitjen dhe mirëmbajtjen e Kadastrës të mjedisit jetësor (neni 42 paragrafi (4));

21) të konstatojë se subjektet nga neni 52 paragrafi (1) alineja 3 dhe 4 nga ky ligj a sigurojnë qasje deri te informatat për mjedisin jetësor të cilat i posedojnë dhe a e kanë bërë atë në afat dhe në formë të caktuar (neni 52, neni 53 dhe neni 54);

22) të konstatojë se a është i informuar organi i administratës shtetërore kompetent për çështjet nga fusha e mjedisit jetësor për qëllimin e realizimit të projektit (neni 80);

23) të konstatojë se a është përgatitur studimi për vlerësimin e ndikimit të projektit mbi mjedisin jetësor dhe i njëjti a është dorëzuar në organin e administratës shtetërore kompetent për çështjet nga fusha e mjedisit jetësor (neni 83);

24) të konstatojë se për projektin i cili realizohet a është marrë vendim me të cilin jepet pëlqim për realizimin e projektit (neni 87 paragrafi 1) respektivisht a është marrë vendim në pajtim me nenin 81 paragrafin (4) të këtij ligji;

25) të bëjë shikim dhe kontroll se projekti a realizohet në pajtim me masat e përcaktuara në vendimin me të cilin jepet pëlqim për realizimin e projektit (neni 87 paragrafi 2);

26) të konstatojë se imisionet e substancave të përcaktuara në lejen a lëshohen në pajtim me vlerat kufizuese të përcaktuara (neni 107);

27) të konstatojë se a është marrë leja ekologjike integruese A ose B dhe të bëjë shikim dhe kontroll se operacionet në instalim a bëhen në pajtim me kushtet e përcaktuara në lejet integruese (neni 95, 123 dhe neni 127);

28) të konstatojë se gjatë kohës së vlefshmërisë së lejes ekologjike integruese - A dhe pesë vjet pas skadimit të vlefshmërisë a ruhen të gjitha dokumentet dhe të dhënat në lidhje me kërkesën, dhënien dhe monitorimin të përcaktuar me kushtet e detyrueshme në lejen ekologjike integruese dhe a janë bërë të kapshme, me kërkesë të organit të administratës shtetërore kompetent për çështjet nga fusha e mjedisit jetësor ose të Inspektorit shtetëror për mjedis jetësor (Neni 110);

29) të konstatojë se a janë plotësuar obligimet për informim nga neni 111 i këtij ligji;

30) të konstatojë se a është bërë revizion i përgjithshëm ekologjik si dhe a është dorëzuar raport nga revizioni i bërë ekologjik (neni 130);

31) të konstatojë se revizioni ekologjik a është bërë nga personi i cili është regjistruar dhe a posedon certifikatë adekuate (neni 131);

32) të konstatojë se a është marrë leje për harmonizim me planin operativ për vazhdimin respektivisht për fillimin e punës së instalimit deri në plotësimin e kushteve për marrjen e lejes integruese ekologjike dhe të bëjë shikim dhe kontroll se aktivitet në instalim a bëhen në pajtim me kushtet e përcaktuara në lejen dhe planin operativ (neni 134);

33) të konstatojë se a është dorëzuar kërkesa për leje për harmonizim me planin operativ në afatin e përcaktuar (neni 135 paragrafi 5));

34) të konstatojë se imisionet e substancave të përcaktuara në lejen për harmonizim a lëshohen në pajtim me vlerat kufitare të përcaktuara (neni 134, 137, 138 dhe 139));

35) të bëjë shikim dhe kontroll në mënyrën e realizimit të fazave të veçanta të planeve operative dhe të konstatojë se a zbatohen në fazat e përcaktuara për realizim (neni 134, 137, 138 dhe 139);

36) të konstatojë se a është paraqitur informatë për realizimin e planeve operative dhe plotësimin e obligimeve nga plani operativ për shkak të marrjes së lejes ekologjike integrale dhe a është bërë ajo në afatin e përcaktuar (neni 138 dhe 139);

37) të konstatojë se operatori a ka parashtruar informatë në rastet e nenit 141 paragrafi (4) i këtij ligji;

38) të konstatojë se a është dorëzuar informata për prezencën e materieve të rrezikshme dhe a është bërë ajo në afatin e përcaktuar (neni 147);

39) të konstatojë se a është përgatitur raport për masat e sigurisë me përmbajtje adekuate, se a është dorëzuar në afatin adekuat dhe a është analizuar dhe ripërtërirë në mënyrë adekuate në afatin e përcaktuar (neni 148);

40) të konstatojë se a janë marrë masa të domosdoshme për pengimin e avarive dhe për kufizimin e pasojave mbi jetën dhe shëndetin e njerëzve, në sistemin e prodhimit, transportit ose magazinimit në të cilat është prezencë substanca të rrezikshme, në sasi më të mëdha ose në sasi të barabarta me të përcaktuara (neni 148 paragrafi (1) pika 2);

41) të bëjë shikim dhe kontroll dhe të konstatojë se a është bërë analizë dhe revizioni i masave për siguri dhe aktiviteteve për pengimin e avarive si dhe raportit për masat e sigurisë dhe për atë a është informuar organi kompetent (neni 149);

42) të konstatojë se informatat për masat e sigurisë a janë të kapshme në mënyrë të përcaktuar në nenin 150 nga ky ligj;

43) të bëjë shikim dhe kontroll dhe të konstatojë se a është informuar organi kompetent, menjëherë, për avarinë e shkaktuar dhe a i janë dorëzuar menjëherë pasi që janë bërë të kapshme të dhënat për rrethanat në të cilat ka ndodhur fatkeqësia, substancat e rrezikshme të cilat janë prezent; të dhënat që janë të duhura për vlerësimin e pasojave nga fatkeqësia ndaj shëndetit të njerëzve dhe ndaj mjedisit jetësor, si dhe për masat e jashtëzakonshme të ndërmarra (neni 151 paragrafi (1) dhe (4));

44) të konstatojë se a është informuar organi kompetent për masat e përcaktuara për zbutjen e pasojave afatmesme dhe afatgjata nga avaritë dhe nëse nuk i plotëson masat dhe aktivitetet e parapara me fakte plotësuese të zbuluara gjatë hetimit (neni 151 paragrafi (2));

45) të bëjë shikim dhe kontroll dhe të konstatojë se a është përgatitur plan i brendshëm për gjendje të jashtëzakonshme dhe a i është dorëzuar organit kompetent në pajtim me nenin 154 nga ky ligj;

46) të konstatojë se a janë analizuar dhe testuar, ripërtërirë dhe reviduar planet e brendshme për gjendje të jashtëzakonshme duke pasur llogari për teknikat e reja të arritura në fushën e ballafaqimit me avaritë, në periudhën jo më shumë se tre vjet (neni 154 paragrafi (9));

47) të konstatojë se a është vepruar në pajtim me nenin 157 të këtij ligji në rast të dëmit mbi mjedisin jetësor të shkaktuar nga puna e instalimeve (neni 157), dhe

48) të konstatojë edhe gjendje tjera për shkak të sigurimit të zbatimit të këtij ligji dhe të ndonjë ligji tjetër.

(2) Gjatë kryerjes së mbikëqyrjes inspektuese, inspektori shtetëror mund të kërkojë prezencën e personit nga organi kompetent për kryerjen e punëve profesionale në mjedisin jetësor.

(3) Mbikëqyrja e rregullt mbi instalimin e konstatuar në lejen ekologjike integruese zbatohet nga ana inspektori shtetëror, ndërsa sipas nevojës edhe me prezencë të personit zyrtar nga organi kompetent për kryerjen e punëve profesionale në mjedisin jetësor.

(4) Me kërkesë të inspektorit shtetëror, nëpunësi i autorizuar i organit të administratës shtetërore kompetent për punë të brendshme është i detyruar të marrë pjesë në kryerjen e punëve nga paragrafi (1) i këtij neni.

(5) Për punët e përcaktuara për të cilat në pajtim me dispozitat e këtij ligji dhe ligjit tjetër janë përcaktuar si kompetencë e organit të administratës shtetëror kompetent për kryerjen e çështjeve nga fusha e mjedisit jetësor, inspektori shtetëror mund të bëjë mbikëqyrje edhe mbi instalimet me lejet ekologjike integruese-B, si dhe mbi objektet që bëjnë aktivitete dhe veprimtari të tjera.

Neni 74

Neni 199 ndryshon si vijon:

“Kompetencat tjera të inspektorit shtetëror

(1) Në kryerjen e mbikëqyrjes inspektuese nga fushëveprimi i tij, inspektori shtetëror ka të drejtë të bëjë mbikëqyrje mbi zbatimin e masave për mbrojtjen e tokës nga ndotja dhe ridestiniimi i shfrytëzimit të tokës, edhe atë se a:

- janë ndërmarrë të gjitha masat për pengimin e ndotjes dhe a është sjellë në kufijtë e përcaktuar;

- respektohen projektet e përcaktuar për rikultivimin e tokës;

- merren masa për mbrojtjen e tokës nga ndotja;

- janë në funksion pune mjetet/ aparatet për monitorim, dhe

- konstatohen edhe gjendjet tjera në kompetencë të tij.

(2) Gjatë kryerjes së mbikëqyrjes së realizimit të masave mbrojtëse të rrezatimit jo jonizuese, inspektori shtetëror ka të drejtë të bëjë mbikëqyrje se;

- a ndërmerren masa për mbrojtje nga rrezatimi jo jonizues në natyrë dhe në rajonet e mbrojtura,

- me vendosjen e objekteve të cilat imitojnë rrezatim jo jonizues a prishen dhe/ose a shqetësohen vendbanimet natyrore dhe lëvizjet e zakonshme, qëndrimet dhe vendosja e llojeve;

- me vendosjen e objekteve të cilat imitojnë rrezatim jo jonizues a prishen veçoritë dhe karakteristikat estetike të zonës, dhe

- konstaton edhe gjendje të tjera në kompetencë të tij.

(3) Gjatë kryerjes së mbikëqyrjes në zbatimin e masave mbrojtëse nga era e pakëndshme nga instalimet me A-leje ekologjike integruese dhe B-leje ekologjike integruese në rajone të mbrojtura, inspektori shtetëror ka të drejtë të bëjë mbikëqyrje nëse:

- ndërmerren masa për mbrojtje nga era e pakëndshme në lokal dhe rrethinë ku qëndron dhe lëviz njeriu;

- veprimtaria bëhet sipas mënyrës në të cilin sigurohet pengimi i zgjerimit të erës së pakëndshme në rrethinë;

- мѐнјанohen gjërat dhe pengohen aktivitete të cilat shkaktojnë erë të pakëndshme, dhe

- konstaton edhe gjendje të tjera në kompetencë të tij.

(4) Në kryerjen e mbikëqyrjes nga fushëveprimi i tij, inspektori shtetëror ka të drejtë të bëjë mbikëqyrje në të gjitha instalimet, sistemet, stabilimentet dhe objektet për të cilat kanë njohuri se nga të njëjtit lëshohen dhe/ose rrjedhin imisione në mjedisin jetësor, e për çka ekziston dyshim i bazuar se me lëshimin dhe/ose rrjedhjet mund të bëhet ndotja e mjedisit jetësor ose rrezikimi i shëndetit të njerëzve.”

Neni 75

Neni 200 ndryshon si vijon:

“Marrja e vendimit nga inspektori shtetëror

(1) Gjatë kryerjes së mbikëqyrjes, inspektori shtetëror me vendim:

1) do të përcaktojë masa me qëllim që të mѐnjanohen shkaqet për paraqitjen e ndotjes së mjedisit jetësor;

2) do të urdhërojë që të mѐnjanohen pasojat e dѐmshme që janë paraqitur me ndotjen ose me degradimin e mjedisit jetësor dhe natyrës dhe sjelljen e mjedisit jetësor në gjendjen paraprake;

3) do të përcaktojë masa për preventivë dhe për mѐnjanimin e ndotjes dhe kthimin e mjedisit jetësor në gjendje të kënaqshme;

4) do ta ndalojë ndërtimin ose rikonstruimin e instalimit nëse nuk respektohen normat dhe standardet e përcaktuara për mbrojtjen e mjedisit jetësor, në kohëzgjatje prej 90 ditëve në të cilin afat duhet të mѐnjanohen shkaqet për gjendjen e krijuar;

5) do ta kufizojë punën e objekteve, stabilimenteve dhe instalimeve, për shkak të veprimeve të dѐmshme me të cilat bëhet ndotja ose degradimi i mjedisit jetësor dhe i jetës dhe shëndetit të njerëzve, pa marrë parasysh se a janë siguruar kushte për punën e tyre dhe a janë siguruar leje, miratime dhe pëlqime të përcaktuara me ligj në kohëzgjatje prej më së shumti 90 ditësh, në të cilin afat duhet të mѐnjanohen shkaqet për gjendjen e krijuar;

6) do ta ndalojë punën e objekteve, stabilimenteve dhe instalimeve, për shkak të veprimeve të dѐmshme me të cilat bëhet ndotja ose degradimi i mjedisit jetësor dhe i jetës dhe shëndetit të njerëzve, pa marrë parasysh se a janë siguruar kushte për punën e tyre dhe a janë siguruar leje, miratime dhe pëlqime të përcaktuara me ligj në kohëzgjatje prej më së shumti 90 ditësh, në të cilin afat duhet të mѐnjanohen shkaqet për gjendjen e krijuar;

7) do ta kufizojë dhe/ose ndalojë punën dhe/ose përdorimin e teknologjisë, linjës teknologjike të produkteve, gjysëmprodukteve, lëndëve të para, pajisjes, aparateve dhe pajisjeve që kanë ndikim të dѐmshëm deri në marrjen e vendimit të plotfuqishëm të gjykatës kompetente ose organit për kundërvajtje;

8) përkohësisht do të sekuestrojë pajisje, produkte, instalime dhe aparate që paraqesin burime të ndotjes ose degradim të mjedisit jetësor ose nuk i plotësojnë kushtet e përcaktuara, deri në mѐnjanimin e mangësive, respektivisht deri në marrjen e vendimit të plotfuqishëm të gjykatës kompetente ose organit kundërvajtës;

9) do t'i obligojë personat fizikë dhe juridikë të përpilojnë elaborat për ndikimet e projektit mbi mjedisin jetësor në fat prej më së shumti 90 ditësh nga dita kur është konstatuar se nuk kanë përpiluar elaborat, respektivisht nga dita kur e kanë marrë vendimin;

10) do ta obligojë personin fizik ose juridik që nuk ka parashtruar kërkesë për marrje të lejes ekologjike integruese që ta bëjë atë në afat prej më së shumti 90 ditësh;

11) do ta kufizojë ose ndalojë punën e personit fizik ose juridik i cili nuk ka parashtruar kërkesë për marrjen e lejes ekologjike integrale, e më së shumti deri 90 ditë në të cilin afat duhet të mѐnjanohen shkaqet për gjendjen e krijuar, respektivisht deri në marrjen e vendimit të plotfuqishëm të gjykatës kompetente ose organit kundërvajtës;

12) do ta obligojë personin fizik ose juridik që nuk ka paraqitur informatë për prezencën e substancave të rrezikshme, që ta bëjë atë në afat prej më së shumti 90 ditësh;

13) do ta obligojë personin fizik ose juridik që të përpilojë plan për gjendjet e jashtëzakonshme që ta bëjë atë në afat prej më së shumti 90 ditësh;

14) do ta obligojë personin fizik ose juridik që të ndërmarrë masa për plotësimin e kushteve të përcaktuara në lejet ekologjike integruese, lejet për harmonizim me planet operative, elaboratet për ndikimet e projektit mbi mjedisin jetësor, studimet për vlerësimin e ndikimit mbi mjedisin jetësor, planet për mbrojtjen nga avaritë;

15) do ta kufizojë ose ndalojë punën e personit fizik ose juridik të cilët nuk i plotësojnë kushtet e përcaktuara në lejet ekologjike integruese, lejet për harmonizim me planet operative, elaboratet për ndikimet e projektit mbi mjedisin jetësor, studimet për vlerësimin e ndikimit mbi mjedisin jetësor, planet për mbrojtjen nga avaritë deri në plotësimin e kushteve, e më së shumti deri 90 ditë në të cilin afat duhet të mѐnjanohen shkaqet për gjendjen e krijuar;

16) përkohësisht do t'i sekuestrojë produktet, gjysëmproduktet, lëndët e para dhe kimikaliet të cilat nuk janë shënuar për mundësinë për ndotje ose ndikimin e dѐmshëm të mundshëm mbi mjedisin jetësor, si dhe nuk sigurojnë të dhëna për cilësitë dhe efektet e tyre;

17) do ta obligojë personin fizik ose juridik që t'i dorëzojë dhe/ose të dorëzojë informatat e monitorimit dhe informatat tjera për mjedisin jetësor në afat prej më së shumti 30 ditësh;

18) do t'i obligojë personat fizikë ose juridikë që të bëjnë monitorimin e ndotjes ndaj mjedisit jetësor në afat prej më së shumti 90 ditësh, në rast të paraqitjes së ndotjes në rrethinë e objektit të personit juridik dhe fizik në të cilin zhvillohet aktiviteti për të cilin supozohet se e shkakton ndotjen;

19) do ta kufizojë ose ndalojë punën e personit fizik dhe juridik i cili nuk e realizon monitorimin në mënyrë të përcaktuar me ligj, prej më së shumti 30 ditëve, në të cilin afat duhet të mѐnjanohen shkaqet për gjendjen e krijuar;

20) do t'i obligojë personat fizikë dhe juridikë që t'i dorëzojnë të dhënat e duhura nga monitorimi edhe për Regjistrin dhe Kadastrën në afat prej së paku 30 ditëve nga dita e konstatimit të mangësisë;

21) do ta kufizojë ose ndalojë realizimin e projektit për të cilin nuk është marrë leje për vlerësimin e studimit për ndikimet e projektit mbi mjedisin jetësor me të cilin jepet pëlqimi për realizimin e projektit, pa marrë parasysh se organi kompetent a ka dhënë leje për realizimin e projektit, në kohëzgjatje prej 90 ditëve në të cilin afat duhet të mѐnjanohen shkaqet për gjendjen e krijuar;

22) do ta obligojë personin fizik ose juridik që nuk ka parashtruar kërkesë për marrje të lejes për harmonizim me planin operativ ta bëjë atë në afat prej më së shumti 90 ditësh;

23) do ta kufizojë ose ndalojë punën e personit fizik dhe juridik i cili nuk posedon leje ekologjike integrale dhe leje për harmonizim me planin operativ në kohëzgjatje prej 90 ditëve, në të cilin afat duhet të mѐnjanohen shkaqet për gjendjen e krijuar;

24) do ta kufizojë ose ndalojë punën e personit fizik ose juridik i cili lëshon imisione në mjedisin jetësor më shumë se ato të përcaktuara me ligj ose dispozitë të miratuar në bazë të ligjit, dhe/ose imisioneve të përcaktuara me leje ekologjike integruese, e më së shumti deri 90 ditë në të cilin afat duhet të mѐnjanohen shkaqet për gjendjen e krijuar;

25) për shkak të mbrojtjes së shëndetit të njerëzve, do ta kufizojë ose ndalojë punën e personit fizik ose juridik i cili lëshon imisione në mjedisin jetësor, ose do t'i kufizojë imisionet e tyre, në rastin kur në rrethinë e personit fizik ose juridik, janë prishur standardet për kualitetin e mjedisit jetësor, në periudhën kohore deri sa kualiteti i mjedisit jetësor nuk sillet në suazat e standardevë të përcaktuara për kualitetin;

(2) Nëse gjatë kryerjes së mbikëqyrjes inspektuese, inspektori shtetëror konstaton se personat fizikë ose juridikë nuk ju përmbahen ligjeve dhe dispozitave tjera, dispozitave teknike, standardeve dhe akteve tjera të përgjithshme, me procesverbal i konstaton parregullsitë e përcaktuara dhe në vendim e cakton afatin gjatë të cilit duhet të mënjanohej.

(3) Masat për mënjanimin e pasojave të dëmshme që janë paraqitur me ndotjen ose me degradimin e mjedisit jetësor dhe natyrës, për sjelljen e mjedisit jetësor në gjendjen paraprake ose të kënaqshme nga paragrafi 1 pikat 1, 2 dhe 3 të këtij neni, inspektori shtetëror mund t'i përcaktojë në bashkëpunim me organin kompetent për kryerjen e punëve profesionale nga fusha e mjedisit jetësor;

(4) nëse subjektet nga paragrafi (1) dhe (2) nga ky nen nuk veprojnë në pajtim me vendimin e inspektorit shtetëror për mjedisin jetësor dhe nuk i mënjanojnë shkaqet për gjendjen e krijuar të konstatuara me vendimin, inspektori shtetëror për mjedis jetësor paraqet kërkesë për ngritjen e procedurës kundërvajtëse para organit ose gjykatës kompetente për mjedisin jetësor për ngritjen e procedurës kundërvajtëse, respektivisht penale para organit ose gjykatës kompetente, si dhe fillon procedurë për heqjen e lejeve dhe autorizimeve të marra.

(5) Nëse gjatë kryerjes së mbikëqyrjes inspektuese, inspektori shtetëror konstaton se personat fizikë dhe juridikë nuk u përmbahen ligjeve dhe dispozitave tjera, dispozitave teknike, standardeve dhe akteve tjera të përgjithshme, edhe përkundër përcaktimit të afatit gjatë të cilit parregullsitë duhet të mënjanohej, inspektori shtetëror ka të drejtë të paraqesë kërkesë për ngritjen e procedurës kundërvajtëse, respektivisht penale para gjykatës respektivisht organit kompetent .

(6) Në rastet nga paragrafi (5) i këtij neni, inspektori shtetëror vepron sipas llojit të kundërvajtjes së përcaktuar në dispozitat kundërvajtëse nga ky ligj.

(7) Në rast kur konstatohet ekzistimi i rrezikut të drejtpërdrejtë ndaj jetës dhe shëndetit së njerëzve, inspektori shtetëror për mjedisin jetësor jep urdhër me gojë për mënjanimin urgjent dhe të pa shtyrë të mangësive të konstatuara të cilat me procesverbal i konstaton në bashkëpunim me Inspektoratin shtetëror sanitaro-shëndetësor, si dhe i informon edhe inspektorët e tjerë kompetent ose organet tjera shtetërore për parregullsitë e konstatuara dhe do të kërkojë intervenimin e tyre.

(8) Nëse parregullsitë e konstatuara nga paragrafi (7) i këtij neni, paraqesin rrezik për mjedisin jetësor, jetën dhe shëndetin e njerëzve, inspektori shtetëror për mjedis jetësor jep urdhër me gojë me të cilin e ndalon punën e instalimit, objektit, stabilimentit, aparatit si dhe përdorimin e mjeteve dhe pajisjeve për kryerjen e veprimtarisë.

(9) në rastet nga paragrafi (8) i këtij neni, inspektori shtetëror për mjedis jetësor merr vendim me shkrim në afat prej 48 orësh nga dhënia e urdhrit me gojë.

(10) shpenzimet për ruajtjen dhe depozitimin e pajisjes së marrë, produkteve, instalimeve dhe aparateve që janë burim i ndotjes ose degradimit të mjedisit jetësor, bien në barrë të personit nga i cili janë marrë.”

Neni 76

Neni 201 ndryshon si vijon:

“Fushëveprimi i mbikëqyrjes i inspektorit të autorizuar

(1) Në kryerjen e mbikëqyrjes inspektuese të fushëveprimit të tij, inspektori i autorizuar ka të drejtë:

1) të konstatojë se a është përpiluar elaborat për mbrojtjen e mjedisit jetësor të përcaktuar me Dispozitën nga neni 24 paragrafi (4) dhe (5) të këtij ligji, si dhe i njëjti a është dorëzuar për lejim në organin kompetent, si dhe të bëjë shikim se a plotësohen kushtet e përcaktuara në elaboratin (neni 24);

2) të urdhërojë zbatimin e masave të përcaktuara në elaboratin dhe ta përcaktojë afatin kohor për zbatimin e masës (neni 24);

3) të konstatojë se a bëhet monitorim, në pajtim me kushtet e përcaktuara në B-lejen ekologjike integruese (neni 36 paragrafi (4));

4) të konstatojë se përpiluesit a i dorëzohen të dhënat e duhura për përgatitje dhe mirëmbajtje të Regjistrit të materieve dhe substancave ndotëse dhe karakteristikat e tyre (neni 41 paragrafi (3));

5) të konstatojë se a është paraqitur kërkesë dhe/ose instalimi, a ka B-leje ekologjike integruese (neni 122 paragrafi (1) dhe neni 124 paragrafi (1));

6) të bëjë shikim dhe kontroll se operacionet në instalim a realizohen në pajtim me kushtet e përcaktuara në B-lejen ekologjike integruese (neni 127);

7) të konstatojë a është marrë leje për harmonizim me planin operativ për vazhdimin, respektivisht për fillimin e punës së instalimit deri në plotësimin e kushteve për marrjen e B-lejes integruese ekologjike dhe të bëjë shikim dhe kontroll se aktivitetet në instalim a bëhen në pajtim me kushtet e përcaktuara në lejen dhe planin operativ (neni 134);

8) të konstatojë se a është dorëzuar kërkesa për marrjen e lejes për harmonizim me planin operativ në afatin e përcaktuar, kur bëhet fjalë për instalim për të cilin jepet B-leje ekologjike integruese (neni 135 paragrafi (5));

9) të konstatojë se imisionet e substancave të përcaktuara në lejen për harmonizim a lëshohen në pajtim me vlerat kufizuese të përcaktuara (neni 134, 137, 138 dhe 139));

10) të bëjë shikim dhe kontroll në mënyrën e realizimit të fazave të veçanta nga planet operative dhe të konstatojë se a zbatohen në fazat e përcaktuara për realizim të lejeve për harmonizim, për instalimet me B-leje ekologjike integrale (neni 134, 137, 138 dhe neni 139);

11) të konstatojë se imisionet e substancave të përcaktuara në lejen për harmonizim a lëshohen në pajtim me vlerat kufizuese të përcaktuara (neni 134, 137, 138 dhe 139));

12) të konstatojë se a është paraqitur informatë për realizimin e planeve operative dhe përmbushja e obligimeve nga plani operativ për shkak marrjes së lejes ekologjike integrale dhe a është bërë ajo në afatin e përcaktuar (neni 138 dhe 139);

13) të konstatojë se a është dorëzuar informata në organin kompetent në afatin e përcaktuar (neni 147 paragrafi (4));

14) të konstatojë se a janë përpiluar dhe/ose dorëzuar plane të brendshme për gjendje të jashtëzakonshme në komunë dhe në Qytetin e Shkupit (neni 154);

15) të konstatojë edhe gjendje tjera për shkak sigurimit të zbatimit të këtij ligji dhe të ndonjë ligji tjetër.

(2) Me kërkesë të inspektorit të autorizuar, nëpunësit të autorizuar të organit të administratës shtetërore kompetent për punë të brendshme është i detyruar të marrë pjesë në kryerjen e punëve nga paragrafi (1) i këtij neni.

Neni 77

Neni 202 ndryshon si vijon:

“Kompetencat tjera të inspektorit të autorizuar

(1) Në kryerjen e mbikëqyrjes nga fushëveprimi i tij, inspektori i autorizuar ka të drejtë të bëjë mbikëqyrje mbi zbatimin e masave për mbrojtjen e tokës nga ndotja dhe ridestinimi, edhe atë se:

- a janë ndërmarrë masa për pengimin e ndotjes së tokës me lëshimin e vajit motorik nga automjeti dhe/ose i derivateve të naftës dhe/ose lëngjet të cilat përmbajnë derivate të naftës në tokë (serviset për larjen e automjeteve, serviset tjera për automjete etj.);

- a janë ndërmarrë masa adekuate në rast të tejkalimit të ndotjes, dhe

- a konstaton edhe gjendjet tjera në kompetencë të tij.

(2) Gjatë kryerjes së mbikëqyrjes për realizimin e masave mbrojtëse nga era të pakëndshme, inspektori i autorizuar për mjedis jetësor ka të drejtë të bëjë mbikëqyrje ndaj zbatimit të masave për mbrojtje nga era e pakëndshme, edhe atë nëse:

- ndërmerrin masa për mbrojtje nga era e pakëndshme në lokalit dhe rrethinën ku qëndron dhe lëviz njeriu;

- veprimtaria hoteliere dhe turistike bëhet në mënyrë në të cilën sigurohet pengimi i zgjerimit të erës së pakëndshme në rrethinë;

- mënjanohen gjërat dhe pengohen aktivitetet të cilat shkaktojnë erë të pakëndshme, dhe
- konstaton edhe gjendje të tjera në kompetencë të tij.”

Neni 78

Neni 203 ndryshon si vijon:

“Marrja e vendimeve të inspektorit të autorizuar

(1) Gjatë kryerjes së mbikëqyrjes, inspektori i autorizuar me vendim:

1) do të përcaktojë masa me qëllim që të mënjanohen shkaqet për paraqitjen e ndotjes së mjedisit jetësor;

2) do të urdhërojë të mënjanohen pasojat e dëmshme që janë paraqitur me ndotjen ose me degradimin e mjedisit jetësor dhe do të përcaktojë masa për sjelljen e mjedisit jetësor në gjendjen paraprake;

3) do të përcaktojë masa për preventivë dhe për mënjanimin e ndotjes dhe kthimin e mjedisit jetësor në gjendje të kënaqshme;

4) përkohësisht do ta ndalojë punën e objekteve, stabilimenteve dhe instalimeve, për shkak veprimeve të dëmshme me të cilat bëhet ndotja ose degradimi i mjedisit jetësor dhe i jetës dhe shëndetit të njerëzve, pa marrë parasysh se a janë siguruar kushte për punën e tyre dhe a janë siguruar leje, miratime dhe pëlqime të përcaktuara me ligj në kohëzgjatje prej më së shumti 30 ditësh, në të cilin afat duhet të mënjanohen shkaqet për gjendjen e krijuar;

5) përkohësisht do të sekuestrtojë pajisje, instalime, produkte dhe aparate që paraqesin burime të ndotjes ose degradim të mjedisit jetësor, deri në mënjanimin e mangësive, respektivisht deri në marrjen e vendimit të plotfuqishëm të gjykatës kompetente ose organit kundërvajtës;

6) do t'i obligojë personat fizikë dhe juridikë që të përpilojnë elaborat për ndikimet e projektit mbi mjedisin jetësor në afat prej më së shumti 90 ditësh nga dita kur është konstatuar se nuk kanë përpiluar elaborat;

7) do ta obligojë personin fizik ose juridik që nuk ka parashtruar kërkesë për marrjen e lejes ekologjike integruese B ose lejen për harmonizim me planin operativ që ta bëjë atë në afat prej më së shumti 90 ditësh;

8) do ta kufizojë ose ndalojë punën e personit fizik dhe juridik i cili nuk ka paraqitur kërkesë për marrjen e B-lejes ekologjike integruese në kohëzgjatje prej 30 ditëve, në të cilin afat duhet të mënjanohen shkaqet për gjendjen e krijuar;

9) do ta kufizojë ose ndalojë punën e personit fizik ose juridik që nuk i plotësojnë kushtet e përcaktuara në lejet ekologjike integruese, lejet për harmonizim me planet për instalimet që duhet të marrin B-leje ekologjike integruese, elaboratet për ndikimet e projektit mbi mjedisin jetësor, e më së shumti deri 30 ditë në të cilin afat duhet të mënjanohen shkaqet për gjendjen e krijuar;

10) do ta kufizojë ose ndalojë punën e personit fizik ose juridik i cili lëshon imisione në mjedisin jetësor më shumë se ato të përcaktuara me ligj ose me dispozita të miratuara në bazë të ligjit, dhe/ose imisioneve të përcaktuara me B-leje ekologjike integruese, e më së shumti deri 30 ditë në të cilin afat duhet të mënjanohen shkaqet për gjendjen e krijuar;

(2) Nëse gjatë kryerjes së mbikëqyrjes inspektuese, inspektori i autorizuar për mjedis jetësor konstaton se personat fizikë ose juridikë nuk u përmbahen ligjeve dhe dispozitave tjera, dispozitave teknike, standardeve, rekomandimeve dhe akteve tjera të përgjithshme, me procesverbal i konstaton parregullsitë e përcaktuara dhe në vendim përcakton afat brenda të cilit duhet të mënjanohen.

(3) nëse subjektet nga paragrafi (1) dhe (2) nga ky nen nuk veprojnë në pajtim me vendimin e inspektorit të autorizuar për mjedisin jetësor dhe nuk i mënjanojnë shkaqet për gjendjen e krijuar të konstatuara me vendimin, inspektori i autorizuar për mjedis jetësor paraqet kërkesë për ngritjen e procedurës kundërvajtëse para organit ose gjykatës kompetente respektivisht procedurës penale para organit ose gjykatës kompetente, si dhe fillon procedurën për heqjen e lejeve dhe autorizimeve të marra.

(4) Nëse gjatë kryerjes së mbikëqyrjes inspektuese, inspektori i autorizuar konstaton se personat fizikë dhe juridikë nuk u përmbahen ligjeve dhe dispozitave tjera, dispozitave teknike, standardeve dhe akteve tjera të përgjithshme, edhe përkundër përcaktimit të afatit gjatë të cilit parregullsitë duhet të mënjanohen, inspektori i autorizuar ka të drejtë të paraqet kërkesë për ngritjen e procedurës kundërvajtëse respektivisht penale para gjykatës respektivisht organit kompetent.

(5) Në rastet nga paragrafi (4) i këtij neni, inspektori i autorizuar vepron sipas llojit të kundërvajtjes së përcaktuar në dispozitat kundërvajtëse nga ky ligj.

(6) Në rast kur të konstatohet ekzistimin e rrezikut të drejtpërdrejtë ndaj jetës dhe shëndetit të njerëzve, inspektori i autorizuar për mjedisin jetësor jep urdhër me gojë për mënjanimin urgjent dhe të pa shtyrë të mangësive të konstatuara të cilat me procesverbal i konstaton në bashkëpunim me Inspektoratin shtetëror sanitaro-shëndetësor, si dhe e informon edhe Inspektoratin shtetëror si dhe inspektorët tjerë kompetent ose organet tjera shtetërore për parregullsitë e konstatuara dhe do të kërkojë intervenimin e tyre.

(7) Nëse parregullsitë e konstatuara nga paragrafi (6) i këtij neni, paraqesin rrezik për mjedisin jetësor, jetën dhe shëndetin e njerëzve, inspektori i autorizuar për mjedis jetësor jep urdhër me gojë me të cilin e ndalon punën e instalimit, objektit, stabilimentit, aparatit si dhe përdorimin e mjeteve dhe pajisjeve për kryerjen e veprimtarisë.

(8) Në rastet nga paragrafi (7) i këtij neni, inspektori i autorizuar për mjedis jetësor merr vendim me shkrim në afat prej 48 orëve nga dhënia e urdhrit me gojë.

(9) shpenzimet për ruajtje dhe depozitim të pajisjes së sekuestruar, produkteve, instalimeve dhe aparateve që janë burim i ndotjes ose i degradimit të mjedisit jetësor, bien në barrë të personit nga i cili janë sekuestruar”.

Neni 79

Neni 204 ndryshon si vijon:

“Fushëveprimi i mbikëqyrjes së Inspektoratit shtetëror të tregut, Inspektoratit shtetëror sanitar dhe shëndetësor, Drejtorisë për ushqim, Administratës fitosanitare dhe Inspektoratit shtetëror për bujqësi

(1) Në kryerjen e mbikëqyrje nga fushëveprimi i vet, inspektori shtetëror i tregut, inspektori shtetëror sanitar, inspektori për ushqim, inspektori fitosanitar dhe inspektori për bujqësi ka të drejtë:

1) të verifikojë nëse bëhet prodhimi, qarkullimi dhe përdorimi i prodhimeve të veçanta, substancave dhe kryerja e aktiviteteve dhe shërbimeve të veçanta në pajtim me dispozitën nga neni 21 të këtij ligji;

2) të verifikojë nëse lëshohen në qarkullim substancat e rrezikshme, materiet dhe prodhimet e dëmshme, si dhe substancat dhe prodhimet, importi, eksporti dhe transi i të cilave në/nga/nëpërmjet Republikës së Maqedonisë është kufizuar, i ndaluar ose i kontrolluar rreptësisht në pajtim me nenin 22 paragrafi (1) të këtij ligji;

3) të verifikojë nëse kryhet qarkullimi, importi, eksporti dhe transiti i substancave të rrezikshme, materieve dhe prodhimeve të dëmshme, si dhe gjysmëprodhimeve të veçanta, lëndëve të para dhe mallrave, të cilat janë nën regjim të veçantë të importit, eksportit dhe transiti në/nga/nëpërmjet Republikës së Maqedonisë në pajtim me nenin 22 paragrafi 2 të këtij ligji;

4) të verifikojë nëse lëshohen në qarkullim prodhime, gjysmëprodhime, lëndë të para dhe kemikalie, si dhe paketimet e tyre në të cilat nuk është e shënuar mundësia për ndotje ose ndikimi që mund ta kenë mbi mjedisin jetësor dhe shëndetin e njerëzve në pajtim me nenin 27 paragrafi (1) të këtij ligji;

5) të verifikojë nëse lëshohen në qarkullim, gjysmëprodhime, lëndë të para, kemikalie në paketim i cila nuk është e shënuar në pajtim me nenin 27 paragrafi (3) të këtij ligji;

6) të verifikojë nëse lëshohen në qarkullim prodhime dhe shërbime me shenjë ekologjike, e cila nuk është fituar në mënyrën e përcaktuar në pajtim me nenin 29 të këtij ligji;

7) të verifikojë nëse reklamohet, etiketohet dhe lëshohet në qarkullim prodhim i shënuar me shenjë ekologjike, në mënyrat dhe sipas kritereve të cilat nuk janë në pajtim me nenin 29 të këtij ligji.

(2) Inspektorati shtetëror i tregut e kryen mbikëqyrjen inspektuese nga paragrafi (1) i këtij neni në pajtim me Ligjin për inspektim të tregut dhe këtë ligj.

(3) Inspektorati shtetëror sanitar dhe shëndetësor e kryen mbikëqyrjen inspektuese nga paragrafi (1) i këtij neni në pajtim me Ligjin për inspektim sanitar dhe shëndetësor dhe këtë ligj.

(4) Drejtoria për ushqim e kryen mbikëqyrjen inspektuese nga paragrafi (1) të këtij neni pikat 1, 3 dhe 4 në pajtim me Ligjin për sigurinë e ushqimit dhe të prodhimeve dhe materialeve që vijnë në kontakt me ushqimin dhe këtë ligj.

(5) Administrata fitosanitare e kryen mbikëqyrjen inspektuese nga paragrafi (1) i këtij neni në pajtim me Ligjin për shëndetin e bimëve dhe Ligjin për mjetet e mbrojtjes së bimëve dhe këtë ligj.

(6) Inspektorati shtetëror bujqësi e kryen mbikëqyrjen inspektuese nga paragrafi (1) i këtij neni në pajtim me Ligjin për inspektim bujqësor dhe ligje tjera të veçanta nga sfera e bujqësisë dhe këtë ligj."

Neni 80

Neni 205 ndryshon si vijon:

"E drejta për qasje

(1) Gjatë kryerjes së mbikëqyrjes inspektuese, inspektorët shtetërorë dhe inspektorët e autorizuar kanë të drejtë për qasje - atje ku ata konsiderojnë se është e domosdoshme dhe në çdo kohë, në lokale dhe lokale afariste në pronësi publike dhe private, lokacione dhe mjete transportuese, dhe pa pengesë ta kontrollojnë dokumentacionin e tërësishëm të nevojshëm të personit juridik, gjegjësisht personit fizik.

(2) Për kryerjen e punëve nga paragrafi (1) i këtij neni në lokale banesore, inspektorët shtetërorë dhe inspektorët e autorizuarit sigurojnë urdhëresë gjyqësore.

(3) Gjatë kryerjes së mbikëqyrjes inspektuese, inspektorët shtetërorë dhe inspektorët autorizuar kanë të drejtë të qasen në procese teknologjike, prodhuese dhe procese tjera të cilat janë pjesë nga aktivitetet e personit juridik ose fizik që është lëndë e mbikëqyrjes inspektuese.

(4) Gjatë kryerjes së mbikëqyrjes inspektuese, inspektorët shtetërorë dhe inspektorët e autorizuar kanë të drejtë që të vulosin lokale dhe/ose objekte në një periudhë kohore të nevojshme për të siguruar dëshmi të nevojshme për zbatimin e procedurave për kundërvajtje ose penale.

(5) Në qoftë se gjatë kryerjes së mbikëqyrjes inspektuese inspektorëve shtetërorë dhe inspektorëve të autorizuar u pamundësohet e drejta e qasjes, kanë të drejtë të kërkojnë ndihmë nga persona të autorizuar të organit kompetent për kryerjen e punëve nga sfera e punëve të brendshme."

Neni 81

Pas nenit 205 shtohet neni i ri 205-a si vijon:

"Neni 205-a

Obligimi i personave juridikë dhe fizikë gjatë kryerjes së mbikëqyrjes

(1) Secili person fizik, cili gjendet në vendin e mbikëqyrjes inspektuese, është i obliguar që gjatë zbatimit të mbikëqyrjes inspektuese, me kërkesë të inspektorit shtetëror dhe inspektorit të autorizuar të legjitimohet dhe t'i japë të dhënat e veta personale.

(2) Personat nga paragrafi (1) të këtij neni janë të obliguar të japin të dhëna të sakta dhe t'ia bëjnë të kapshme inspektorit shtetëror dhe inspektorit të autorizuar të gjitha informacionet të nevojshme dhe dokumente të domosdoshme për zbatimin e mbikëqyrjes inspektuese.

(3) Përgjegjësit, personat e autorizuar dhe të punësuarit në personat juridikë dhe fizikë ndaj të cilëve zbatohet mbikëqyrja inspektuese, janë të obliguar që inspektorit shtetëror dhe inspektorit të autorizuarit t'ua mundësojnë të drejtën e qasjes dhe kontrollit në lokale e personit juridik dhe fizik, me qëllim që të zbatohet mbikëqyrja inspektuese.

(4) Personat përgjegjës dhe të autorizuar në personat juridikë dhe fizikë ndaj të cilëve zbatohet mbikëqyrja inspektuese, janë të obliguar që inspektorëve shtetërorë dhe inspektorëve të autorizuar t'ua dorëzojnë menjëherë gjatë kohës së mbikëqyrjes inspektuese, e më së voni në afat prej 24 orësh, të gjitha dokumentet dhe informatat të cilat janë të domosdoshme për verifikimin e gjendjes faktike.

(5) Personat nga paragrafi (1) dhe (3) i këtij neni me kërkesë të inspektorëve shtetërorë dhe të inspektorëve të autorizuar, janë të obliguar të japin raport për atë që e dinë në lidhje me fakte dhe ngjarje të cilat janë të lidhura me mbikëqyrjen inspektuese.

(6) Personat nga paragrafi (3) të këtij neni janë të obliguar t'ua mundësojnë inspektorit shtetëror dhe inspektorit të autorizuarit të kryejnë matje, marrjen e ekzemplarëve, zbatimin, shënimin, si dhe mbledhjen e dëshmimeve dhe dokumenteve të domosdoshme për zbatimin e mbikëqyrjes inspektuese.

(7) Personi juridik është i obliguar që me kërkesë të inspektorit shtetëror dhe të inspektorit të autorizuar të caktojë person i cili do të jetë i pranishëm gjatë kryerjes së matjes dhe marrjes së ekzemplarëve, zbatimit të shënimeve, si dhe grumbullimit të dëshmimeve dhe të dokumenteve."

Neni 82

Neni 206 ndryshon si vijon:

"Matja dhe marrja e ekzemplarëve dhe grumbullimi i dëshmimeve

(1) Secili person juridik ose fizik, me kërkesë të inspektorit shtetëror dhe të inspektorit të autorizuarit i bën të kapshme të gjitha informata, duke i përfshirë edhe të dhënat ekonomike, të cilat janë të rëndësishme për vlerësimin e ndotjes dhe për përcaktimin e masave për preventivë dhe për mbrojtje.

(2) Inspektori shtetëror, gjegjësisht inspektori i autorizuar, me qëllim që ta verifikojë ndikimin ndaj mjedisit jetësor, ka të drejtë që nga subjektet e paragrafit (1) të këtij neni që:

- të kërkojë t'i jepen rezultatet nga hulumtimet, analizat dhe matjet e bëra nga personi juridik ose fizik;

- të marrë ekzemplarë, t'i analizojë dhe t'i matë substancat dhe materiet që lëshohen në mjedisin jetësor, si dhe zhurmën dhe energjinë;

- të marrë ekzemplarë dhe t'i analizojë materialet dhe prodhimet, të përdorura ose të proceduara, si dhe prodhimet e hedhura, në qoftë se ka të tilla;

- të bëjë fotografimin ose në ndonjë mënyrë tjetër të zbatojë shënimin e gjendjes së krijuar;

- t'i qartësojë shkaqet të cilat shkaktojnë ndotje dhe degradim të mjedisit jetësor;

- të marrë raport nga personat përgjegjës, zyrtarë, të autorizuar dhe personat e pranishëm, si dhe nga personat tjerë, që janë relevantë për përcaktimin e nivelit dhe llojit të ndotjes;

- të kërkojë zbatimin e punës ose aktivitetit provues për shkak të përcaktimit të nivelit ose llojit të ndotjes të së kaluarës ose të ardhmes;

- të kërkojë hapjen e prodhimeve ose zbatimin e testit për shkak përcaktimit të ndotjes; dhe

- të ndërmarrë edhe veprime ose aktivitete tjera me qëllim të sigurimit të dëshmimeve të cilat janë relevante për përcaktimin e nivelit dhe llojit të ndotjes.

(3) Në qoftë se rezultatet nga hulumtimet, analizat dhe matjet nga paragrafi (2) alineja 2 dhe 3 të këtij neni, nuk përputhen me të dhënat e paraqitura nga personi fizik ose juridik, shpenzimet për hulumtim, analizë dhe matje, janë në ngarkesë të operatorit.

(4) Matjet, ekzemplarët, shënimet, raportet dhe dëshmitë, si dhe aktivitetet tjera të zbatuara gjatë kryerjes së mbikëqyrjes inspektuese merren, evidentohen dhe ruhen në mënyrë dhe në procedurë të caktuar nga ministri i cili udhëheq me organin shtetëror kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor."

Neni 83

Neni 208 ndryshon si vijon:

"Procedura për kryerjen e mbikëqyrjes inspektuese

(1) Mbikëqyrja inspektuese ndaj personave juridikë dhe fizikë të cilët kryejnë aktivitetet i cili ka ose është e sigurt se ka ndikim ndaj mjedisit jetësor, bëhet rregullisht edhe pas pranimit të fletëparaqitjes dhe/ose njohurisë nga ana e organeve tjera shtetërore, organizatave, institucioneve, personave juridikë ose fizikë, si dhe nga mjetet për informim publik.

(2) Drejtori i inspektoratit shtetëror për mjedis jetësor, gjegjësisht kryetari i komunës, kryetari i Qytetit të Shkupit dhe kryetari i komunës në Qytetin e Shkupit, janë të obliguar që çdo vit miratojnë Plan për kryerjen e mbikëqyrjes inspektuese nga paragrafi (1) i këtij neni.

(3) Planin nga paragrafi (2) i këtij neni kryetari i komunës, kryetari i Qytetit të Shkupit dhe kryetari i komunës në Qytetin e Shkupit, ia dorëzojnë organit të administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor.

(4) Ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor, e përcakton përmbajtjen, formën dhe mënyrën e miratimit të Planit për kryerjen e mbikëqyrjes inspektuese.

(5) Në kryerjen e mbikëqyrjes inspektuese, inspektori shtetëror dhe inspektori i autorizuar në suazat e kompetencave të tyre, të përcaktuar me këtë dhe ligjet tjera, është i pavarur dhe i mëvetëshëm në kryerjen e mbikëqyrjes inspektuese dhe në marrjen e masave administrative dhe masave tjera të përcaktuara me ligj.

(6) Inspektorati shtetëror është i autorizuar të bëjë mbikëqyrje inspektuese ndaj personave juridikë dhe fizikë, në çdo kohë dhe aty për aty, pa lajmërim paraprak në lokalet afariste, instalimet, objektet, si dhe ndaj mjeteve dhe pajisjes për kryerjen e aktivitetit për të cilën është e nevojshme A- leja e integruar ekologjike dhe për të cilat është e nevojshme B- leja e integruar ekologjike në pajtim me nenin 95 të këtij ligji, si dhe ndaj personave juridikë dhe fizikë të cilët bëjnë aktivitetet dhe veprimtari në pajtim me dispozitën nga neni 24 paragrafi (4) të këtij ligji.

(7) Inspektori i autorizuar për mjedisin jetësor i komunës dhe inspektori i autorizuar për mjedisin jetësor të Qytetit të Shkupit është i autorizuar të kryejë mbikëqyrje inspektuese ndaj personave juridikë dhe fizikë, në çdo kohë dhe aty për aty, pa lajmërim paraprak në lokalet afariste, instalimet, objektet, si dhe ndaj mjeteve dhe pajisjes për kryerjen e veprimtarisë dhe të aktivitetit për të cilat është e nevojshme B- leja e integruar ekologjike.

(8) Inspektori i autorizuar për mjedisin jetësor i komunës dhe inspektori i autorizuar për mjedisin jetësor të komunës në Qytetin e Shkupit, është i autorizuar të kryejë mbikëqyrje inspektuese ndaj personave juridikë dhe fizikë, në çdo kohë dhe aty për aty, pa lajmërim paraprak në lokalet afariste, instalimet, objektet, si dhe ndaj mjeteve dhe pajisjes për kryerjen e veprimtarisë dhe të aktivitetit për të cilat nuk është e nevojshme leja e integruar ekologjike.

(9) Për punët të caktuara për të cilat në pajtim me dispozitën në këtë ligj ose ligj tjetër janë përcaktuar si kompetencë e organit të administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga sfera e mjedisit jetësor, inspektori shtetëror mund të kryejë mbikëqyrje edhe ndaj instalimeve me B- leje të integruara ekologjike, si dhe ndaj objekteve të cilat bëjnë aktivitetet dhe veprimtari tjera.

(10) Inspektori shtetëror është i autorizuar të kryejë mbikëqyrje inspektuese në çdo kohë dhe aty për aty, pa lajmërim paraprak në lokalet afariste, instalimet, objektet, si

dhe ndaj mjeteve dhe pajisjes për kryerjen e veprimtarisë dhe aktivitetit për të cilat është e nevojshme B- leja e integruar ekologjike dhe për aktivitetet tjera për të cilat nuk është e nevojshme leja e integruar ekologjike, në qoftë se merr njohuri ose është lajmëruar se inspektori i autorizuar për mjedisin jetësor nuk ka vepruar në bazë të fletëparaqitjeve të marra dhe/ose njohurisë nga ana e organeve tjera shtetërore, organizatave, institucioneve, personave juridikë dhe fizikë, si dhe nga mjetet për informim publik.

(11) Në qoftë se inspektori i autorizuar për mjedisin jetësor gjatë kryerjes së mbikëqyrjes inspektuese verifikon se ka parregullsi në sasi më të madhe ose në instalimet me A- leje të integruar ekologjike, ose tek personi tjetër juridik dhe fizik, është i obliguar që pa shtyrje ta informojë Inspektoratin shtetëror për mjedisin jetësor.

(12) Kundër aktvendimit të inspektorit shtetëror dhe të inspektorit të autorizuarit me të cilin përcaktohet masë administrative, mund t'i paraqesë ankesë ministrit i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor në afat prej tetë ditësh nga dita e pranimit të aktvendimit.

(13) Ankesa nga paragrafi (12) të këtij neni nuk e shtyn përmbardimin e aktvendimit, nëse me shtyrjen do të rrezikohet mjedisi jetësor dhe jeta e shëndeti i njerëzve."

Neni 84

Pas nenit 208 shtohet neni i ri 208-a si vijon:

"Neni 208-a

Veprimi i inspektorit shtetëror për denoncimin nga personi fizik ose juridik

(1) Në rast kur organit të administratës shtetërore kompetente për kryerjen e punëve nga sfera e mjedisit jetësor i arrin fletëparaqitje nga personi juridik ose fizik për veprimet dhe aktivitetet në instalime, sisteme, kapacitete, objekte ose lokale me të cilat ndotet mjedisi jetësor, e për të cilat inspektorati shtetëror për mjedisin jetësor nuk është kompetent të kryejë mbikëqyrje me detyrë zyrtare, inspektorati shtetëror për mjedisin jetësor është i obliguar që fletëparaqitjen t'ia paraqesë kryetarit kompetent të komunës, kryetarit të Qytetit të Shkupit dhe të komunave në Qytetin e Shkupit, për veprim të më tejme në afat prej 7 ditësh nga dita e marrjes së fletëparaqitjes.

(2) Në rastet nga paragrafi (1) të këtij neni, inspektorati shtetëror është e obliguar që për këtë informojë personin juridik ose fizik.

(3) Në qoftë se organi i administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga sfera e mjedisit jetësor merr lajmërim nga personi juridik ose fizik nga paragrafi (1) i këtij neni se organet e komunës, të Qytetit të Shkupit dhe komunat në Qytetin e Shkupit nuk kanë vepruar sipas fletëparaqitjes, në këtë rast, inspektorati shtetëror i paraqet njoftim kryetarit të komunës, kryetarit të Qytetit të Shkupit dhe të komunave në Qytetin e Shkupit me qëllim të marrjes së masave sipas fletëparaqitjes, me ç'rast do të caktojë afat, cili nuk mund të jetë më i gjatë se 30 ditë, në të cilin afat kryetari është i obliguar të ndërmarrë masa ose mbikëqyrje adekuate, si dhe ta njoftojë inspektoratin shtetëror për rezultatet nga masat e ndërmarrë ose mbikëqyrja e zbatuar në afatin e caktuar.

(4) Në rast kur kryetar i komunës, kryetari i Qytetit të Shkupit dhe të komunave në Qytetin e Shkupit nuk veprojnë në pajtim me njoftimin nga paragrafi (3) të këtij neni, inspektori shtetëror është i obliguar që vetë t'i ndërmarrë masat e domosdoshme ose ta zbatojë mbikëqyrjen, për çka e njofton kryetarin.

(5) Shpenzimet nga masat dhe/ose mbikëqyrjet e zbatuara nga paragrafi (4) të këtij neni janë në ngarkesë të komunës dhe përcaktohen në pajtim me shpenzimet e përcaktuara në neni 207 të këtij ligji.

(6) Shpenzimet nga paragrafi (5) i këtij neni, kryetari i komunës, kryetari i Qytetit të Shkupit dhe të komunave në Qytetin e Shkupit janë të obliguar t'i paguajnë, në afat prej 15 ditë nga dita e pranimit të faturës, në llogari të veçantë të organit të administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga sfera e mjedisit jetësor."

Neni 85

Neni 209 ndryshon si vijon:

"Obligimet e inspektorit shtetëror dhe të inspektorëve të autorizuar"

(1) Inspektori shtetëror dhe inspektori i autorizuar është i obliguar të mbajë evidencë për mbikëqyrjet dhe kontrollet e kryera ndaj personave juridikë dhe fizikë.

(2) Inspektori shtetëror dhe inspektori i autorizuar është i obliguar t'i ruajë si sekret shtetëror të dhënat te cilat do të vijë gjatë kryerjes së mbikëqyrjes ose që do t'ia japin personat juridikë dhe fizikë në pajtim me ligjin.

(3) Inspektorati shtetëror për mjedisin jetësor dhe inspektori i autorizuar është i obliguar që një herë në vit, në fund të muajit janar në vitin në vijim, të përgatisë raport vjetor për mbikëqyrjen inspektuese të kryer dhe të konstatimet nga i njëjti, për masat administrative, si dhe për fletëparaqitjet e dorëzuara dhe rezultatet nga të njëjtat, për vitin paraprak dhe të njëjtin t'ia dorëzojë organit të administratës shtetërore për punët nga sfera e mjedisit jetësor, për shkak të miratimit e tij.

(4) Ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor, e përcakton përmbajtjen e raportit nga paragrafi (3) të këtij neni, si dhe mënyrën dhe afatin për dorëzimin e tij.

(5) Në bazë të raporteve nga paragrafi (3) nga ky nen, organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor përgatit raport vjetor për mbikëqyrje inspektuese të kryer për zbatimin e masave për mbrojtjen e mjedisit jetësor për vitin paraprak dhe ia dorëzon për informim Qeverisë së Republikës të Maqedonisë, më së voni deri në muajin mars në vitin në vijim."

Neni 86

Pas nenit 209 shtohet neni i ri 209-a si vijon:

"Neni 209-a

Përgjegjësia e personave zyrtarë

(1) Personat zyrtarë në organin e administratës shtetërore kompetente për kryerjen e punëve nga sfera e mjedisit jetësor, duke përfshirë edhe organet në përbërje, si dhe personat zyrtarë në organet e komunës, të Qytetit të Shkupit dhe në komunat në Qytetin e Shkupit janë të obliguar që, si person përgjegjës, në kohë dhe në mënyrë efikase t'i ndërmarrin të gjitha masat e dhe procedura e nevojshme për zbatimin e këtij ligji.

(2) Në qoftë se gjatë zbatimit të procedurave të përcaktuara me këtë ligj konfirmohet shkelje nga ana e personit juridik ose fizik me veprim dhe/ose mosrealizim dhe/ose lëshim të mbikëqyrjes së obliguar ndaj personit tjetër cili ka qenë i autorizuar të veprojë në emër të personit juridik, si dhe nxjerrjes së të dhënave të pasakta dhe të rreme dhe dokumenteve, personat zyrtarë janë të obliguar të ngrajnë iniciativa ose kërkesa për ngritjen e procedurës për kundërvajtje në pajtim me dispozitat e këtij ligji.

(3) Personat juridikë dhe fizikë për të cilët janë parashikuar të drejta dhe obligime të përcaktuara me këtë ligj, në qoftë se konfirmojnë ekzistimin e shkeljeve ose tejkallimeve të autorizimeve nga ana e personave zyrtarë nga paragrafi (1) të këtij neni, të bëra me veprime dhe/ose mosrealizim, janë të obliguar që për këtë ta njoftojnë ministrin i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga sfera e mjedisit jetësor, gjegjësisht kryetarin e komunës, të Qytetit të Shkupit dhe të komunave në Qytetin e Shkupit.

(4) Në rast të konfirmimit të shkeljeve të kompetencave të personave zyrtarë nga paragrafi (1) të këtij neni, ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga sfera e mjedisit jetësor, gjegjësisht kryetari i komunës, i Qytetit të Shkupit dhe komunave në Qytetin e Shkupit është i obliguar të ngritë procedurë për përcaktimin e përgjegjësive së personit zyrtar në pajtim me këtë ose tjetër ligj."

XXI. MËNYRA DHE PROCEDURA PËR KRYERJEN E MBIKËQYRJES NDAJ PUNËVE TË ORGANEVE TË KOMUNËS, QYTETIT TË SHKUPIT DHE KOMUNAVE NË QYTETIN E SHKUPIT

Neni 87

Neni 210 ndryshon si vijon:

"Mbukëqyrja e ligjshmërisë së punës të organeve të komunës, të Qytetit të Shkupit dhe të komunave në Qytetin e Shkupit"

(1) Mbukëqyrja ndaj ligjshmërisë së punës së organeve të komunës, Qytetit të Shkupit dhe komunave në Qytetin e Shkupit bazohet në parimin e ligjshmërinë, përgjegjshmërisë dhe pavarësisë në realizimin e obligimeve të tyre.

(2) Mbukëqyrjen nga paragrafi (1) nga ky ligj e bën organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor. Në realizimin e mbukëqyrjes ndaj zbatimit të këtij ligji, organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor kryen edhe mbukëqyrje ndaj punës së organeve të komunës, Qytetit të Shkupit dhe komunave në Qytetin e Shkupit."

Neni 88

Neni 211 ndryshon si vijon:

"Kompetencat në kryerjen e mbukëqyrjes"

(1) Gjatë kryerjes së mbukëqyrjes ndaj punës së organeve të komunës, Qytetit të Shkupit dhe komunave në Qytetin e Shkupit, organi i administratës shtetërore kompetente për punët nga sfera e mjedisit jetësor i kryen punët në vijim:

1) vlerëson nëse komuna, Qyteti i Shkupit dhe komunat në Qytetin e Shkupit kumtojnë masë ndalim për kryerjen e aktiviteteve dhe për kthimin e mjedisit jetësor në gjendje të volitshme, në bazë të dispozitës nga neni 20 paragrafi (2) i këtij ligji;

2) vlerëson nëse kryetari i komunës dhe kryetari i Qytetit të Shkupit, gjegjësisht komunave në Qytetin e Shkupit e informon publikun për rastet e tejkallimit të lejuar të emisioneve dhe në rastet tjera për ndotjen e mjedisit jetësor në rajonin e tyre (neni 26);

3) bën mbukëqyrje ndaj monitorimit të deleguar (neni 35);

4) vlerëson nëse komuna, Qyteti i Shkupit dhe komunat në Qytetin e Shkupit paraqesin të dhëna nga monitorimi (neni 37);

5) vlerëson nëse komuna, Qyteti i Shkupit dhe komunat në Qytetin e Shkupit, paraqesin të dhëna për mbajtjen e regjistrit të materieve ndotëse dhe substancave dhe karakteristikave të tyre (neni 41)

6) vlerëson nëse komuna, Qyteti i Shkupit dhe komunat në Qytetin e Shkupit, paraqesin të dhëna për mbajtjen e kadastrave adekuate (neni 42);

7) vlerëson nëse kryetari i komunës, kryetari i Qytetit të Shkupit dhe komunave në Qytetin e Shkupit ia paraqesin në afatin e caktuar raportin nga neni 45 i këtij ligji organit të administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor.

8) vlerëson nëse organet e komunës, Qytetit të Shkupit dhe komunave në Qytetin e Shkupit sigurojnë qasje te informatat për mjedisin jetësor të cilat i posedojnë dhe nëse atë e kanë bërë në afat dhe formë të caktuar (neni 53 dhe neni 54);

9) vlerësojnë nëse komuna, Qyteti i Shkupit dhe komunat në Qytetin e Shkupit e kanë miratuar planin aksionar lokal për mjedisin jetësor në pajtim me metodologjinë dhe kanë paraqitur raport për zbatimin e tij (neni 60);

10) vlerëson nëse këshilli i komunës, Qytetit të Shkupit dhe komunave në Qytetin e Shkupit kanë formuar trup për përcjelljen e implementimit të Planit aksionar lokal për mjedisin jetësor (neni 60 paragrafi (5));

11) vlerëson nëse organet komunës, Qytetit të Shkupit dhe komunave në Qytetin e Shkupit kanë përcaktuar mënyrën e informimit të publikut për zbatimin e planit aksionar lokal për mjedisin jetësor dhe vlerëson nëse i paraqesin të dhëna publikut (neni 62);

12) vlerëson nëse plani aksionar lokal është miratuar në pajtim me përmbajtjen e përcaktuar në nenin 64 të këtij ligji;

13) vlerëson nëse strategjia, planet dhe programet e komunës, Qytetit të Shkupit dhe komunave në Qytetin e Shkupit janë miratuar në mënyrën dhe në procedurën e përcaktuar me dispozitat në kreun X nga ky ligj;

14) vlerëson nëse komuna, Qyteti i Shkupit dhe komunat në Qytetin e Shkupit, paraqesin të dhëna relevante për përpunimin e studimit për vlerësimin e ndikimit të projektit ndaj mjedisit jetësor (neni 83);

15) vlerëson nëse komunat dhe Qyteti i Shkupit i kanë plotësuar kushtet për dhënen e B lejeve të integruara ekologjike dhe lejeve për harmonizim me planet operative (neni 123);

16) nëse kryetari i komunës dhe kryetari i Qytetit të Shkupit mban regjistër komunal të B- lejeve të integruara ekologjike për rajonin e vet dhe nëse i paraqet kopje organit të administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor neni 126 paragrafi (4);

17) vlerëson nëse janë kontrolluar kushtet e përcaktuara në lejen në pajtim me nenin 126 paragrafin (8) të këtij ligji;

18) vlerëson nëse komuna, Qyteti i Shkupit dhe komunat në Qytetin e Shkupit e kanë shpallur kërkesën për leje për harmonizim me planin operativ së paku në një gazetë ditore të kapshme në gjithë territorin e Republikës së Maqedonisë (neni 136);

19) nëse kryetari i komunës dhe kryetari i Qytetit të Shkupit mban regjistër komunal të lejeve për harmonizim me planin operativ për instalimet të cilat duhet të marrin B- leje të integruar ekologjike për rajonin e vet dhe nëse i paraqet të dhëna organit të administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor (neni 140 paragrafi (5));

20) vlerëson nëse komuna, Qyteti i Shkupit dhe komunat në Qytetin e Shkupit kanë shpallur në një gazetë ditore të kapshme në gjithë territorin e Republikës së Maqedonisë se është dhënë leje për harmonizim me planin operativ dhe nëse leja është dhënë në përmbajtjen e përcaktuar (neni 140);

21) vlerëson nëse komuna, Qyteti i Shkupit i japin B- lejet e integruara dhe lejet për harmonizim me plan operativ, në mënyrë, kushte dhe në procedurë në pajtim me kreun XII dhe XIV nga ky ligj;

22) vlerëson nëse komuna, Qyteti i Shkupit dhe komunat në Qytetin e Shkupit kanë përpunuar plan të jashtëm për gjendje të jashtëzakonshme (neni 154);

23) nëse i analizojnë dhe i testojnë, ndërsa atje ku është e nevojshme edhe i ripërtërijnë dhe revidojnë planet e jashtëm për gjendje të jashtëzakonshme në afatin e përcaktuar (neni 154 paragrafi (9));

24) nëse ka miratuar plan për zbatimin e mbikëqyrjes inspektuese dhe të njëjtin ia kanë paraqitur organit të administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor (neni 208 paragrafi (2));

25) nëse kanë paraqitur raport vjetor për mbikëqyrje inspektuese të zbatuar dhe nëse atë e kanë bërë në afatin e përcaktuar (neni 209 paragrafi (3) dhe paragrafi (4));

26) e ndjek ligjshmërinë e punës së organeve të komunës, Qytetit të Shkupit dhe komunave në Qytetin e Shkupit dhe ndërmerr masa dhe aktivitete dhe ngrit iniciativë për realizimin e kompetencave të komunës, Qytetit të Shkupit dhe komunave në Qytetin e Shkupit në pajtim me këtë ose tjetër ligj nga sfera e mjedisit jetësor;

27) vlerëson nëse organet e komunës, Qytetit të Shkupit dhe komunave në Qytetin e Shkupit sigurojnë që kompetencat e tyre të përmbahen në pajtim me standardet dhe procedurat e përcaktuara me këtë ligj;

28) i paralajmëron organet e komunës, të Qytetit të Shkupit dhe të komunave në Qytetin e Shkupit për tejkalimin e kompetencave të tyre të përcaktuara me këtë ligj dhe dispozitë tjetër dhe u propozon masa adekuate për kapërcimin e gjendjes të tillë;

29) paralajmëron për mangësi të caktuara materiale dhe procedurale në punën e organeve të komunës, Qytetit të Shkupit dhe komunave në Qytetin e Shkupit të cilat do të mund ta pengonin kryerjen e punëve me interes publik me rëndësi lokale;

30) jep rekomandime për zbatimin në mënyrë konsekuente të kompetencave të komunës, Qytetit të Shkupit dhe komunave në Qytetin e Shkupit me kërkesën e tyre të përcaktuara me këtë ligj;

31) e përcjell me kohë miratimin e dispozitave, të cilat komuna, Qyteti i Shkupit dhe komunat në Qytetin e Shkupit i miratojnë në pajtim me këtë ligj;

32) i paraqet iniciativa dhe propozime komunës, Qytetit të Shkupit dhe komunave në Qytetin e Shkupit në qoftë se konstaton moszbatimin e këtij ligji;

33) i paraqet iniciativa dhe propozime komunës, Qytetit të Shkupit dhe komunave në Qytetin e Shkupit në qoftë se konstatohet moszbatimin e këtij ligji si pasojë të ndeshjes së kompetencave ndërmjet organeve të komunës, Qytetit të Shkupit dhe komunave në Qytetin e Shkupit;

34) e përcjell ligjshmërinë e aktvendimeve që kryetari i komunës, kryetari i Qytetit të Shkupit dhe kryetarët e komunave në Qytetin e Shkupit i marrin gjatë zgjidhjes së drejtave, obligimeve dhe interesave caktuara të personave fizikë dhe juridikë;

35) jep mendim dhe ndihmë profesionale sipas propozim-dispozitave të komunës, Qytetit të Shkupit dhe komunave në Qytetin e Shkupit me kërkesën e tyre;

36) e përcjell realizimin e transparencës në punën e organeve të komunës, Qytetit të Shkupit dhe komunave në Qytetin e Shkupit, veçanërisht në aspekt të njoftimit të rregullt, në kohë, të vërtetë dhe të plotë të qytetarëve;

37) e përcjell realizimin e mbikëqyrjes paraprake të dispozitave të komunës, Qytetit të Shkupit dhe komunave në Qytetin e Shkupit; dhe

38) në kohë i njofton organet e komunës, Qytetit të Shkupit dhe komunave në Qytetin e Shkupit për gjendjet e konstatuara në punën e tyre dhe për masat e ndërmarra gjatë kryerjes së mbikëqyrjes.

(2) Për masat dhe aktivitetet e ndërmarra nga paragrafi (1) pikat 26, 31, 34 dhe 37 nga ky nen, organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor e informon organin e administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga sfera e vetadministrimit lokal.

(3) Gjatë kryerjes së punëve nga paragrafi (1) të këtij neni, organi i administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga sfera e mjedisit jetësor është i obliguar që organeve të komunës, Qytetit të Shkupit dhe komunave në Qytetin e Shkupit që t'u paraqesë paralajmërim dhe caktojë afat në të cilin duhet t'i shmangin mangësitë e konstatuara në realizimin e kompetencave të tyre."

Neni 89

Në titullin e Kreut XXII fjala "NDËSHKUESE" ndryshohet me fjalën "KUNDËRVAJTËSE" dhe shtohen tetë nene të reja 212-a, 212-b, 212-v, 212-g, 212-d, 212-gj, 212-e dhe 212-zh, si vijojnë:

"Neni 212-a

Organi për kundërvajtje

(1) Për kundërvajtje e përcaktuara në nenin 212-gj dhe nenin 212-e të këtij ligji procedurë për kundërvajtje mban dhe sanksione për kundërvajtje shqipton organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga fusha e mjedisit jetësor (Në tekstin e mëtejshëm: Organi për kundërvajtje).

(2) Procedurë për kundërvajtje nga paragrafi (1) i këtij neni para organit për kundërvajtje e udhëheq komisioni për vendosje për kundërvajtje (në tekstin e mëtutjeshëm: Komisioni për kundërvajtje) i formuar nga ana e ministrit i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve në fushën e ambientit jetësor.

(3) Komisioni për kundërvajtje përbëhet nga persona të autorizuar zyrtarë të punësuar në organin e administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve në fushën e mjedisit jetësor, nga të cilët njëri e kryen funksionin kryetar i Komisionit për kundërvajtje.

(4) Komisioni për kundërvajtje është i përbërë nga tre anëtarë nga të cilët:

- dy juristë të diplomuar, nga të cilët njëri me provim të dhënë të judikaturës me pesë vite përvojë pune në fushën e tij dhe

- një anëtar me përgatitje të lartë profesionale nga fusha e shkencave natyrore me pesë vite përvojë pune në fushën e tij.

(5) Komisioni për kundërvajtje zgjidhet me kohëzgjatje prej 3 vitesh me drejtë rizgjedhjeje të anëtarëve.

(6) Për kryetar të komisionit për kundërvajtje mund të zgjidhet vetëm jurist i diplomuar.

(7) Komisioni për kundërvajtje për Organin për kundërvajtje vendos ndaj kundërvajtjeve të përcaktuara në këtë ligj apo ligj tjetër dhe shqipton sanksione për kundërvajtje të përcaktuara me këtë ligj, Ligjin për kundërvajtje dhe/apo me ligj tjetër.

(8) Përveç anëtarëve të Komisionit për kundërvajtje ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga fusha e mjedisit jetësor mund të caktojë sekretar të Komisionit për kundërvajtje, i cili kryen punë administrative për komisionin dhe zëvendësanëtarë, të cilët me përjashtim, marrin pjesë në punën e Komisionit për kundërvajtje në rast të mungesës së njërit prej anëtarëve.

(9) Komisioni për kundërvajtje nxjerr rregullore për punën e vet.

(10) Kundër aktvendimeve të Komisionit për kundërvajtje, me të cilat shqiptohet sanksioni kundërvajtës mund të parashtrohet padi për ngritjen e kontestit administrativ para gjykatës kompetente.

Neni 212-b

Puna e Komisionit për kundërvajtje

(1) Ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore, kompetent për kryerjen e punëve nga fusha e ambientit jetësor mund të formojë më shumë komisione për kundërvajtje të cilat do të jenë kompetente për udhëheqje të procedurës për kundërvajtje të kundërvajtjeve nga fushat e caktuara dhe/apo rajone të caktuara nga Republika e Maqedonisë.

(2) Anëtar i Komisionit për kundërvajtje mundet të shkarkohet:

1) me skadimin e kohës për të cilën është emëruar si anëtar;

2) me kërkesë të tij;

3) me plotësimin e kushteve për pension të pleqërisë në pajtim me ligjin;

4) nëse është i gjykuar me aktgjykim të plotfuqishëm gjyqësor për vepër penale;

5) nëse i vërtetohet paaftësia e përhershme;

6) nëse vërtetohet shkelja e dispozitave për udhëheqjen e procedurës për kundërvajtje me vendim të plotfuqishëm;

7) nëse nuk i plotëson detyrimet të cilat dalin nga puna në Komisionin për kundërvajtje, dhe

8) nëse nuk ka paraqitur ekzistimin e konfliktit të interesave për rastin për të cilin vendos Komisioni për kundërvajtje.

(3) Propozim për shkarkimin e anëtarit të komisionit për rastet nga paragrafi (2) pikat prej 3 deri në 8 dorëzon kryetari i Komisionit për kundërvajtje deri te ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga fusha e mjedisit jetësor.

(4) Komisioni për kundërvajtje ka të drejtë të nxjerrë dëshmi dhe të mbledhë të dhëna të cilat janë të domosdoshme për përcaktimin e kundërvajtjes, si dhe të kryejë punë të tjera dhe të ndërmarrë veprime të përcaktuara me këtë ligj, Ligjin për kundërvajtje dhe/ose me ligj tjetër.

(5) Anëtarët e Komisionit për kundërvajtje janë të mëvetësishëm dhe të pavarur në punën e Komisionit për kundërvajtje dhe vendosin në bazë të njohurive të veta profesionale dhe bindjes së pavarur.

(6) Komisioni për kundërvajtje punon në këshill, ndërsa vendos me shumicë të votave nga numri i përgjithshëm i anëtarëve.

(7) Komisioni për kundërvajtje mban evidencë të vetme të kundërvajtjeve, të sanksioneve të shqiptuara dhe vendimeve të marra në mënyrë të rregulluar nga ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga fusha e mjedisit jetësor në pajtim me ministrin i cili udhëheq me organin kompetent për kryerjen e punëve në fushën e drejtësisë.

(8) Me aktin nga paragrafi (7) të këtij neni rregullohet edhe mënyra e qasjes tek informatat të cilat janë të përbajtura në evidencë.

(9) Anëtarët e komisionit kanë të drejtë në shpërblim për punën e tyre në Komisionin për kundërvajtje që e përcakton ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punës nga fusha e mjedisit jetësor, e që duhet të jetë i kuptueshëm dhe përkatës me rëndësinë, vëllimin e punës së anëtarëve dhe kompleksitetin e kundërvajtjeve.

Neni 212-v

Barazimi

(1) Për kundërvajtjet e përcaktuara në nenin 212-gj të këtij neni, inspektorët e autorizuar dhe ata shtetërorë janë të obliguar që kryerësit të kundërvajtjes t'i propozojnë procedurë për barazim para dorëzimit të kërkesës për procedurë kundërvajtëse.

(2) Kur kryerësi i kundërvajtjes pajtohet për ngritjen e procedurës për barazim, inspektori shtetëror/i autorizuar përpilon procesverbal në të cilin shënohen elementet qenësore të kundërvajtjes, koha, vendi dhe mënyra e bërjes së kundërvajtjes, përshkrimi i ndodhisë së kundërvajtjes dhe personat e gjetur në vendin e ngjarjes.

(3) Në procesverbal përcaktohet mënyra në të cilën do të mënjanohej pasojat e dëmshme nga kundërvajtja, si dhe mënyra e tejkalimit të pasojave nga kryerja e kundërvajtjes.

(4) Inspektori shtetëror dhe ai i autorizuar mund t'i propozojnë kryerësit që tejkalimin e pasojave nga kundërvajtja të bëhen me zbatimin dhe bërjen e punës me interes të përgjithshëm ose ndarjen e mjeteve për zbatimin e punës me interes të përgjithshëm.

(5) Ministri i cili udhëheq me organet e administratës shtetërore kompetent për punët në fushën e ambientit jetësor e përcakton llojin, koston e punës me interes të përgjithshëm për çdo kundërvajtje veç e veç si dhe mënyrën e realizimit të saj në pajtim me ministrin i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga fusha e drejtësisë. Lartësia e mjeteve të dedikuara për punë me interes të përgjithshëm nuk mund të jenë më të larta se lartësia e gjobës së përcaktuar për kundërvajtje.

(6) Inspektori shtetëror dhe ai i autorizuar mundet në procedurën për barazimin e kryerësit të kundërvajtjes t'i japin urdhërpagesë.

(7) Nëse kryerësi e pranon urdhërpagesën i njëjti është i obliguar ta nënshkruajë. Pranimi i urdhërpagesës nga bërësi i kundërvajtjes evidentohet në procesverbal.

(8) Kur si kryerës i kundërvajtjes paraqitet personi juridik, procesverbalin dhe urdhërpagesën e nënshkruan personi zyrtar përkatësisht përgjegjës i cili gjendet në vendin e ngjarjes gjatë mbikëqyrjes inspektuese apo personi tjetër zyrtar ose përgjegjës, i cili deklaron se ka të drejtë ta nënshkruajë procesverbalin dhe ta pranojë urdhërpagesën.

(9) Deklarata nga paragrafi (8) i këtij neni evidentohet në procesverbal.

(10) Inspektori shtetëror dhe ai i autorizuar janë të obliguar të mbajnë evidencë për procedurat e ngritura për barazim dhe për rezultatin e tyre.

Neni 212-g Ndërmjetësimi

(1) Për kundërvajtjet nga neni 212-e të këtij ligji, inspektorët shtetërorë dhe ata të autorizuar mundën kryerësit të kundërvajtjes t'i ofrojnë ndërmjetësim dhe arritjen e pajtueshmërisë me të cilën kryerësi i kundërvajtjes duhet ta paguajë gjobën, detyrimet tjera apo t'i mënjanojë pasojat nga kundërvajtja.

(2) Inspektori shtetëror dhe ai i autorizuar për rastet nga paragrafi (1) i këtij neni përpilon procesverbal në të cilin konstatohet pajtueshmëria e të dy palëve për ngritjen e procedurës për ndërmjetësim në të cilin nënshkruhet edhe kryerësi i kundërvajtjes.

(3) Procedura për ndërmjetësim ngrihet me kërkesë nga ana e inspektorit shtetëror dhe atij të autorizuar në afat prej 8 ditësh nga dita kur konstatohet kryerja e kundërvajtjes.

(4) Pajtueshmëria për ndërmjetësim duhet të arrihet në afat prej 8 ditësh nga dita kur ka filluar procedura për ndërmjetësim.

(5) Procedura për ndërmjetësim udhëhiqet para komisionit për ndërmjetësim e formuar nga ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga fusha e mjedisit jetësor.

(6) Komisioni është i përbërë nga tre anëtarë, nga të cilët njëri e kryen funksionin e kryetarit. Anëtarët e komisionit zgjidhen nga radhët e nëpunësve shtetërorë të punësuar në organin e administratës shtetërore kompetente për kryerjen e punëve nga fusha e mjedisit jetësor nga të cilët njëri është jurist i diplomuar.

(7) Kryetari është i obliguar ta fillojë procedurën e komisionit në afat prej 24 orësh nga dita kur ka arritur kërkesa nga paragrafi (3) e këtij neni.

(8) Komisioni punon në seancë në të cilat në mënyrë obliguese marrin pjesë përfaqësues të kryerësit të kundërvajtjes dhe inspektori shtetëror ose ai i autorizuar.

(9) Për pajtimin e arritur pas ndërmjetësimit përpilohet marrëveshje në të cilën konstatohet pajtueshmëria e të dy palëve.

(10) Në marrëveshje përcaktohen detyrimet e kryerësit të kundërvajtjes, sidomos

- lartësia dhe mënyra e pagesës së gjobës,
- lartësia dhe mënyra e pagesës së detyrimeve dhe shpenzimeve të tjera, dhe
- masat të cilat duhet t'i ndërmarrë kryerësi me qëllim që t'i mënjanojë pasojat nga kundërvajtja.

(11) Në rastet në të cilat është arritur pajtueshmëri për ndërmjetësim, gjoba e kryerësit mundet të zvogëlohet më së shumti për një gjysmë nga maksimumi i gjobës së përcaktuar për kundërvajtje.

(12) Ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga fusha e ambientit jetësor nxjerr rregullore pune dhe listën e lartësisë së kompensimeve për punën e komisionit.

(13) Anëtarët në komisionin për ndërmjetësim kanë të drejtë në shpërbllim për punën e tyre në komision, i cili duhet të jetë real dhe përkatës me rëndësinë, vëllimin e punës së anëtarëve dhe kompleksitetin e kundërvajtjeve

(14) Lartësia dhe lloji i shpenzimeve të përcaktuara në listën e kompensimeve nga paragrafi (12) i këtij neni përcaktohen në bazë të shpenzimeve reale të cilat i ka organi për shkak të sigurimit të punës së komisionit për ndërmjetësim.

(15) Komisioni për ndërmjetësim është i obliguar të mbajë evidencë për procedurat e ngritura për ndërmjetësim dhe për rezultatin e tyre.

(16) Marrëveshja nga paragrafi (9) i këtij neni ka fuqi të dokumentit përmbarues.

Neni 212-d Mediacioni

(1) Për kundërvajtjet nga neni 212-zh i këtij ligji, inspektorët shtetërorë dhe ata të autorizuar, si dhe kryerësit e kundërvajtjes mund të pajtohen për fillimin e procedurës së mediacionit para se të dorëzojnë kërkesë për ngritjen e procedurës për kundërvajtje.

(2) Me mediacion detyrimisht përcaktohen obligimet e kryerësit të kundërvajtjes, e sidomos:

- lartësia dhe mënyra e pagesës së gjobës,
- lartësia dhe mënyra e pagesës së detyrimeve dhe shpenzimeve të tjera,
- masat të cilat duhet t'i ndërmarrë kryerësi me qëllim t'i mënjanojë pasojat nga kundërvajtja, dhe
- masat që duhet t'i ndërmarrë kryerësi me qëllim të pengimit të ndotjes së mjedisit jetësorë.

(3) Procedura për mediacion zbatohet në pajtim me Ligjin për mediacion.

Neni 212-gj Kundërvajtje të kategorisë I

(1) Gjobë prej 3.000 euro në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje personit juridik nëse:

1) nuk përpilon elaborat për mbrojtjen e mjedisit jetësor të përcaktuar me dispozitat nga neni 24 paragrafët (4) dhe (6) të këtij ligji dhe të njëjtin nuk e dorëzon për miratim tek organi kompetent, nuk i plotëson kushtet të përcaktuara në elaborat, (neni 24);

2) lëshohen në qarkullim prodhime, gjysmëprodhime, lëndë të para, kemikale si dhe paketimet e tyre, në të cilat nuk ka shenjë për mundësinë e ndotjes apo mundësinë e ndikimit të dëmshëm mbi mjedisin jetësor (neni 27 paragrafi (1));

3) lëshohen në qarkullim gjysmëprodhime, lëndë të para, kemikale në paketime ku nuk është e shënuar në pajtim me nenin 27 paragrafin (3) të këtij ligji;

4) reklamohet, etiketohet dhe lëshohet në qarkullim prodhim i shënuar me shenjë ekologjike, në mënyrat dhe në bazë të kriterëve të cilat nuk janë në pajtim me nenin 29 të këtij ligji;

5) nuk shfrytëzohen aparate dhe instrumente të lejuara në procedurën për verifikimin e matësve dhe të njëjtat nuk mirëmbahen në gjendje të rregullt (neni 36 paragrafi (2));

6) përpiluesit nuk i dorëzohen të dhënat e nevojshme për përpilimin dhe mirëmbajtjen e Regjistrit të materieve dhe substancave ndotëse dhe karakteristikat e tyre (neni 41 paragrafi (4));

7) përpiluesit nuk i dorëzohen të dhënat e nevojshme për përpilimin dhe mirëmbajtjen e Kadastrës të mjedisin jetësor (neni 42 paragrafi (4));

8) subjektet nga neni 52 paragrafi (1) alineja 3 dhe 4 të këtij ligji nuk sigurojnë qasje tek informatat për mjedisin jetësor të cilat i posedojnë apo nuk e kanë bërë atë në afatin dhe formën e caktuar (nenet 52, 53 dhe 54);

9) subjektet, informacionet për mjedisin jetësor që i posedojnë, nuk i përditësojnë dhe nuk i mirëmbajnë informacionet në pajtim me nenin 56-a të këtij ligji;

10) nuk është dorëzuar kërkesa për leje për harmonizim me planin operativ në afatin e përcaktuar (neni 135 paragrafi (5));

11) nuk është marrë leja për harmonizim me planin operativ për vazhdimin përkatësisht fillimin e punës së instalimit;

12) nuk është dorëzuar lajmërim për realizimin e planeve operative dhe plotësimin e detyrimeve nga plani operativ për shkak të marrjes së lejes ekologjike të integruar dhe/ose ajo nuk është bërë në afatin e caktuar (neni 138 dhe 139);

13) operatori nuk ka dorëzuar lajmërim në rastet nga neni 141 paragrafi (4) i këtij ligji;

(2) Gjobë në shumë prej 700 euro në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet personit përgjegjës në personin juridik për veprimet nga paragrafi (1) i këtij neni.

(3) Gjобë në shumë prej 500 euro në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet personit zyrtar në personin juridik për veprimet nga paragrafi (1) i këtij neni.

(4) Gjобë në shumë prej 500 euro në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet personit fizik për veprimet nga paragrafi (1) i këtij neni.

(5) Gjобë në shumë prej 200 euro në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet personit fizik nëse:

1) nuk u mundëson të drejtën në inspektim, inspektorëve shtetërorë dhe inspektorëve të autorizuar për mjedisin jetësor;

2) nuk i siguron të gjitha informacionet e duhura të nevojshme për realizimin e mbikëqyrjes në afat të caktuar;

3) jep deklarata të rrejshme dhe të dhëna jo të sakta, dhe

4) nuk legjitimohet në vendin e mbikëqyrjes inspektuese dhe nuk i jep të dhënat e tij personale me kërkesë të inspektorit shtetëror dhe atij të autorizuar.

(6) Organi kompetent për shqiptimin e kundërvajtjeve prej paragrafit (1) deri në paragrafin (5) të këtij neni është Komisioni për kundërvajtje.

(7) Nëse me veprimtaritë nga paragrafi (1) pikat 2, 3 dhe 5 të këtij neni shkaktohet dëm më i madh ndaj jetës dhe shëndetit të njerëzve përcaktohet sanksion përpjesëtimor me lartësinë e dëmit të shkakuar por më së shumti deri në trefishin e shumës të përcaktuar në paragrafin (1) të këtij neni.

(8) Kur kundërvajtja nga paragrafi (1) i këtij neni është bërë me qëllim që kryerësi për vete apo për person tjetër të përfitojë interes pronësor ose kundërvajtja është bërë nga grup i organizuar personash të përbërë prej së paku tre veta, Komisioni për kundërvajtje mund të shqiptojë gjобë me shumë prej 15.000 euro në kundërvlerë me denarë.

(9) Nëse ekziston rrezik që personi juridik nga paragrafi (1) pikat 1, 2 dhe 4 të këtij neni të kryejë kundërvajtje të përsëritur me rrezik ndaj jetës apo shëndetit të njerëzve mund t'i shqiptohet sanksion ndalesë e përkohshme për kryerjen e veprimtarisë së caktuar në kohëzgjatje më së shumti prej 30 ditësh.

(10) Për kundërvajtjet nga paragrafi (5) i këtij neni inspektori shtetëror dhe ai i autorizuar sanksionin kundërvajtës mund ta shqiptojë në vendndodhje me dorëzimin e thirrjes për pagimin e gjобës të cilën kryerësi është i obliguar ta paguajë në afat prej tetë ditësh.

(11) Nëse gjоба nga paragrafi (10) i këtij neni nuk paguhet në afat të caktuar, inspektorët shtetërorë dhe ata të autorizuar janë të obliguar të parashtrajnë kërkesë për ngritjen e procedurës kundërvajtëse para Komisionit për kundërvajtje.

Neni 212-e

Kundërvajtje të kategorisë II

(1) Gjобë në shumë prej 6.000 euro me kundërvlerë në denarë do t'i shqiptohet personit juridik për kundërvajtje nëse:

1) ndërton apo rikonstrukton instalime, pa marrjen e lejes dhe paraprakisht pa i plotësuar normat dhe standardet e përcaktuara nga sistemi për mbrojtjen e mjedisit jetësor (neni 20);

2) prodhon dhe importon mjete të transportit të cilat nuk i plotësojnë kushtet e përcaktuara për emetim të burimet mobile të ndotjes dhe të zhurmës (neni 20)

3) prodhon, lëshon në qarkullim dhe përdor prodhime të veçanta, substanca dhe kryen aktivitete dhe shërbime të veçanta edhe përkundër ndalimit nga neni 21 të këtij ligji;

4) shfrytëzon teknologji të vendit apo të importuara, ose linjë teknologjike, prodhim, gjysmë prodhim dhe lëndë të parë që nuk i plotëson normat e përcaktuara për mbrojtjen e mjedisit jetësor (neni 23);

5) importon teknologji apo linja teknologjike, prodhime, gjysmë prodhime dhe lëndë të para të cilat janë të ndaluara në vendin-prodhues apo në vendin-eksportues, nga shkaku i mbrojtjes së mjedisit jetësor (neni 23 paragrafi (2));

6) nuk ruhen të dhënat për shfrytëzimin e pasurive natyrore, lënda e parë dhe energjia, për emetimet e materieve ndotëse dhe substancave, llojet, karakteristikat dhe sasia e hedhurinave dhe të dhënat e tjera të parapara me këtë apo tjetër ligj (neni 28 paragrafi (2));

7) nuk respektohen kushtet e përcaktuara nga marrëveshja vullnetare (neni 30);

8) nuk kryhet monitorim, në pajtim me lejen e integruar ekologjike (neni 36 paragrafi (4) dhe (5));

9) të dhënat e fituara nga monitorimi nuk dorëzohen, apo nuk i dorëzohen në mënyrë dhe nën kushte që i përcakton organi i administratës shtetërore kompetent për punët në fushën e mjedisit jetësor (neni 37 paragrafi (2));

10) personat juridikë dhe fizikë nuk dorëzojnë të dhëna dhe informacione për mjedisin jetësor në pajtim me nenin 46 të këtij ligji;

11) nuk e ka informuar organin e administratës shtetërore kompetente për punët nga fusha e mjedisit jetësor për qëllimin e realizimit të projektit (neni 80);

12) nuk është përgatitur studim për vlerësimin e ndikimit të projektit mbi ambientin jetësor dhe e njëjta nuk është dorëzuar tek organi i administratës shtetërore kompetent për punët në fushën e mjedisit jetësor (neni 83);

13) nuk është nxjerrë aktvendim në të cilin jepet pëlqim për realizimin e projektit (neni 87 paragrafi 1) përkatësisht nuk është sjellë aktvendim në pajtim me nenin 81 paragrafin (4) të këtij ligji;

14) nuk është marrë leje e integruar ekologjike A ose B (neni 95 dhe 123);

15) vërteton se gjatë kohës së vlefshmërisë të lejes së integruar ekologjike - A dhe pesë vjet pas skadimit të vlefshmërisë nuk ruhen të gjitha dokumentet dhe të dhënat në lidhje me kërkesën, dhënien dhe monitorimin, të paraparë me kushtet e detyruara në lejen e integruar ekologjike dhe a janë të bëra të kaphshme, me kërkesë të organit të administratës shtetërore kompetente për punët nga fusha e mjedisit jetësor apo të inspektoratit për mjedisin jetësor (neni 110);

16) realizimin e fazave të caktuara nga planet operative nuk realizohen në afatet e përcaktuara për realizim (nenet 134,137,138 dhe 139);

17) nuk kanë vepruar në pajtim me aktvendimet e dhëna nga inspektori shtetëror ose i autorizuar;

18) fillon me aktivitete për realizimin e projektit pa aktvendim të fituar për zbatimin e projektit.

19) nuk e përlllogarit dhe/ose e përlllogarit gabimisht kompensimin dhe/ose kompensimin nuk e paguan në afatet e përcaktuara në pajtim me Kreun XVIII të këtij ligji, dhe

20) nuk dorëzon raport për realizimin e mjeteve të përcaktuara me marrëveshjen për ndarjen e mjeteve (neni 178).

(2) Gjобë në shumë prej 800 euro me kundërvlerë në denarë do t'i shqiptohet personit përgjegjës në personin juridik për veprimet nga paragrafi (1) i këtij neni.

(3) Gjобë në shumë prej 700 euro me kundërvlerë në denarë do t'i shqiptohet personit zyrtar në personin juridik për veprimet nga paragrafi (1) i këtij neni.

(4) Gjобë në shumë prej 500 euro me kundërvlerë në denarë do t'i shqiptohet personit fizik për veprimet nga paragrafi (1) i këtij neni.

(5) Gjобë në shumë prej 600 euro me kundërvlerë në denarë do t'i shqiptohet personit zyrtar në personin juridik i cili është përgjegjës për realizimin e veprimeve të përcaktuara në këtë ligj nëse:

1) nuk i ruan të dhënat për shfrytëzimin e pasurive natyrore, lëndë të para dhe energjinë, për emisionet e materialeve dhe substancave ndotëse, llojet, karakteristikat dhe sasia e mbeturinave dhe të dhëna të tjera të parapara me këtë apo ligj tjetër (neni 28 paragrafi (2));

2) të dhënat e fituara nga monitorimi nuk i dorëzohen, në mënyrë dhe nën kushte që i përcakton organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga fusha e mjedisit jetësor;

3) personi i autorizuar për ndërmjetësim me informacione nga fusha e mjedisit jetësor nuk vepron në pajtim me dispozitat e këtij ligji;

4) personi zyrtar nuk mban evidencë në pajtim me dispozitat e këtij ligji;

5) personi zyrtar të dhënat nuk i ruan si fshehtësi zyrtare nëse ajo është e përcaktuar me këtë ligj;

6) jep deklarata të rrejtshme dhe të dhëna jo të sakta gjatë mbikëqyrjes inspektuese;

7) nuk i siguron të gjitha informacionet e duhura të domosdoshme për realizimin e mbikëqyrjes me kërkesë të inspektoratit shtetëror dhe të autorizuar për mjedisin jetësor;

8) nuk i mundëson të drejtë në inspektim inspektorëve shtetërorë dhe të autorizuar për mjedisin jetësorë;

9) nuk plotësohen obligimet për informim nga neni 111 i këtij ligji;

10) nuk është kryer revizion i përgjithshëm ekologjik, si dhe nuk është dorëzuar raport nga revizioni i kryer ekologjik (neni 130);

11) revizioni ekologjik është e përpunuar nga person i cili nuk është i regjistruar dhe nuk posedon certifikatë adekuatë (neni 131);

12) aktivitetet në instalimin nuk realizohen në pajtim me kushtet e përcaktuara në lejen dhe në planin operativ (neni 134);

13) informatat për masat e sigurisë nuk janë të kapshme në mënyrë të përcaktuar në nenin 150 të këtij ligji;

14) personi përgjegjës nuk cakton person i cili do të jetë i pranishëm gjatë kohës së mbikëqyrjes;

15) nuk i siguron të gjitha informacionet e duhura të domosdoshme për realizimin e mbikëqyrjes;

16) nuk i mundëson të drejtë në inspektim inspektorëve shtetërorë dhe të autorizuar për mjedisin jetësor;

(6) Gjobë në shumë prej 600 euro me kundërvlerë në denarë do t'i shqiptohet personit zyrtar në organet të cilat janë përgjegjëse për realizimin e këtij ligji, si dhe personit që është i autorizuar për realizimin e veprimeve të përcaktuara në këtë ligj nëse:

1) personi zyrtar në organet e administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga fusha e ambientit jetësor, duke i kyçur edhe organet në përbërje, si dhe personat zyrtarë në organet e komunës, të qytetit të Shkupit dhe komunat në qytetin e Shkupit nuk i kanë marrë në kohë dhe me efikasitet të gjitha masat dhe procedurat e domosdoshme për zbatimin e këtij ligji.

2) personi zyrtar në organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga fusha e mjedisit jetësor, duke përfshirë edhe organet në përbërje, komunën, qytetin e Shkupit dhe Komunat në qytetin e Shkupit, nuk e informon ministrin i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetente për punët nga fusha e mjedisit jetësorë meqë nuk është arritur pajtueshmëri për përmbajtjen dhe afatin e realizimit të planit operativ;

3) personi i autorizuar për ndërmjetësim me informacionet nga fusha e mjedisit jetësor nuk vepron në pajtim me dispozitat e këtij ligji;

4) personi zyrtar nuk mban evidencë në pajtim me dispozitat e këtij ligji;

5) personi zyrtar, të dhënat nuk i ruan si fshehtësi zyrtare nëse ajo është e përcaktuar me këtë ligj;

6) nuk i siguron të gjitha informacionet e nevojshme të domosdoshme për realizimin e mbikëqyrjes me kërkesë të inspektoratit shtetëror dhe të autorizuar për mjedisin jetësor;

7) nuk i mundëson të drejtë në inspektim inspektorëve të autorizuar shtetërore për mjedisin jetësorë;

8) eksperti në përgatitjen e dokumenteve të planit jep të dhëna jo të sakta (neni 67 dhe 68)

9) eksperti për vlerësimin e ndikimit mbi mjedisin jetësor në përgatitjen e dokumenteve për vlerësimin e ndikimit mbi ambientin jetësor jep të dhëna jo të sakta;

10) e nënshkruan si person përgjegjës studimin për vlerësimin e ndikimit mbi mjedisin jetësor pa qenë i shënuar në listën për ekspertë për vlerësimin e ndikimit mbi mjedisin jetësor (neni 83 paragrafi 2);

11) ka përpiluar revizionin ekologjik, ndërsa nuk është i regjistruar dhe nuk posedon certifikatë përkatëse (neni 131);

12) nuk parashtron kërkesë për ngritjen e procedurës për kundërvajtje kur janë të plotësuara kushtet për atë ose kur është e vërtetuar se nuk është paguar gjoba nga neni 212-gj paragrafi (11) i këtij ligji.

(7) Kërkesë për ngritjen e procedurës për kundërvajtje, për kundërvajtjet nga paragrafi (7) të këtij neni mund të ngrejë udhëheqësi i organeve, kompetent për realizimin e këtij ligji, udhëheqësi i drejtpërdrejtë i personit zyrtar, si dhe nëpunësi shtetëror i cili merr pjesë në zbatimin e procedurave nga Kreu XI, XII dhe XIV të këtij ligji.

(8) Organ kompetent për shqiptimin e kundërvajtjeve nga paragrafi (1) deri në paragrafin (6) të këtij neni është Komisioni për kundërvajtje.

(9) Nëse për shkak të kundërvajtjes nga paragrafi (1) dhe/ose paragrafi (5) i këtij neni ndodh dëm më i madh mbi jetën dhe shëndetin e njerëzve shqiptohet sanksion përpjesëtimisht me dëmin e shkaktuar por më së shumti deri në pesëfishin e shumës nga shuma e përcaktuar në paragrafin (1) dhe (5) të këtij neni.

(10) Kur kundërvajtja nga paragrafi (1) i këtij neni është bërë ekskluzivisht që kryerësi për vete apo person tjetër të përfitojë interes pronësor ose kundërvajtja është bërë nga një grup i organizuar i personave i përbërë prej së paku tre personash, komisioni për kundërvajtje mund të shqiptojë gjobë prej 22.000 euro me kundërvlerë në denarë.

(11) Për kundërvajtjen nga paragrafi (1) i këtij neni personit juridik nga paragrafi (1) pikat 17 dhe 18 të këtij neni i shqiptohet sanksion plotësues ndalesë në kryerjen e veprimtarisë të personit juridik në kohëzgjatje prej më së shumti 30 ditë.

(12) Nëse ekziston rrezik, personi juridik nga paragrafi (1) pikat 1, 2 dhe 3 të këtij ligji të kryejë kundërvajtje të përsëritur me rrezik për jetën apo shëndetin e njerëzve, mund t'i shqiptohet sanksion ndalim i përkohshëm për kryerje të veprimtarisë së caktuar në kohëzgjatje prej më së shumti 30 ditë.

Neni 212-zh

Kundërvajtje të kategorisë III

(1) Gjobë prej 8.000 deri në 20.000 euro me kundërvlerë në denarë do t'i shqiptohet personit juridik për kundërvajtje nëse:

1) prodhon dhe lëshon materie dhe substanca ndotëse në mjedisin jetësor, që i tejkalon normat e përcaktuara, si dhe nuk vepron me to në mënyrë të përcaktuar (neni 20);

2) kryen import, eksport dhe transit në/nga/nëpër Republikën e Maqedonisë të substancave të rrezikshme, materieve dhe prodhimeve të dëmshme, në kundërshtim me ndalimin, kufizimin apo kontrollin nga neni 22 i këtij ligji;

3) emisionet e substancave të përcaktuara në lejen nuk lëshohen në pajtim me vlerat e përcaktuara kufitare (neni 107);

4) projekti nuk realizohet në pajtim me masat e përcaktuara në aktvendimin me të cilin jepet pëlqimi për realizimin e projektit (neni 87 paragrafi 2);

5) nuk është marrë leja e integruar ekologjike A ose B në pajtim me ligjin dhe/ose operacionet në instalacione nuk zbatohen në bazë të kushteve të përcaktuara në lejet e integruara (neni 95,123 dhe neni 127);

6) emisionet e substancave, të përcaktuara në lejen për harmonizim, nuk lëshohen në pajtim me vlerat e përcaktuara (neni 134,137,138 dhe 139));

7) emisionet që lëshohen apo rrjedhin në ambientin jetësor nuk janë në kuadër të vlerave kufitare të përcaktuara me këtë apo tjetër ligj ose dispozitë e nxjerrë në bazë të ligjit.

8) nuk është dorëzuar lajmërim për praninë e substancave të rrezikshme dhe/ose ajo nuk është bërë në afatin e përcaktuar (neni 147);

9) nuk është përgatitur raport për masat e sigurisë me përmbajtje përkatëse, dhe/ose nuk është dorëzuar në afatin përkatës dhe/ose nuk është analizuar dhe ripërtërirë në mënyrë përkatëse në afatin e caktuar (neni 148);

10) nuk janë ndërmarrë masat e domosdoshme për pengimin e avarive dhe kufizimin e pasojave mbi jetën dhe shëndetin e njerëzve, në sistemin e prodhimitarisë, të transportit apo në sistemin e depozitimit në të cilin janë të pranishme substanca të rrezikshme, në sasi më të mëdha ose të barabarta me të përcaktuara (neni 148 paragrafi (1) pika 2);

11) nuk është kryer analizë dhe revizion i masave të sigurisë dhe i aktiviteteve për parandalimin e avarive si dhe i raportit për masat e sigurisë dhe për këtë nuk është informuar organi kompetent (neni 149);

12) organi kompetent nuk është informuar menjëherë, për avarinë e ndodhur dhe nuk i janë dorëzuar menjëherë sapo janë bërë të kapshme, të dhënat për rrethanat në të cilën ka ndodh fatkeqësia, substancat e rrezikshme të cilat janë të pranishme, të dhënat që janë të nevojshme për vlerësimin e pasojave nga fatkeqësia ndaj shëndetit të njerëzve dhe ndaj ambientit jetësor, si dhe për masat e ndërmarra të jashtëzakonshme (neni 151 paragrafi (1) dhe (4));

13) organi kompetent nuk është informuar për masat e parapara për zbutjen e pasojave afatmesme dhe afatgjata nga avaria dhe për pengimin e avarisë dhe/ose nuk i plotëson masat dhe aktivitetet e parapara me fakte plotësuese të zbuluara gjatë hetimit (neni 151 paragrafi (2));

14) nuk është përpiluar plan i brendshëm për gjendje të jashtëzakonshme dhe nuk i është dorëzuar organit kompetent në pajtim me nenin 154 të këtij ligji;

15) nuk janë analizuar dhe testuar, nuk janë ripërtërirë dhe reviduar planet e brendshme për gjendje të jashtëzakonshme duke mbajtur llogari për arritjet e reja teknologjike në fushën e ballafaqimit me avaritë, në periudhe jo më të gjatë se tre vjet (neni 154 paragrafi (9));

16) nuk vepron në pajtim me nenin 157 të këtij ligji në rast të dëmit mbi mjedisin jetësor të shkaktuar nga puna e instalimeve (neni 157), dhe

17) edhe përkundër kufizimit apo ndalesës për punë, të shqiptuar nga inspektori shtetëror, personi juridik ose fizik ka vazhduar me aktivitetet e veta, apo nuk i kufizon emisionet e veta derisa kualiteti i mjedisit jetësor nuk sillet në kuadër të standardeve të përcaktuara për kualitet.

(2) Gjohë në shumë prej 1.400 deri në 2.500 euro me kundërvlerë në denarë do t'i shqiptohet personit përgjegjës në personin juridik për veprimet nga paragrafi (1) i këtij neni.

(3) Gjohë prej 1 000 euro me kundërvlerë në denarë do t'i shqiptohet personit zyrtar në personin juridik për veprimet nga paragrafi (1) pikat 3, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13 dhe 15 të këtij neni.

(4) Organ kompetent për shqiptimin e sanksioneve për kundërvajtje nga paragrafët (1), (2) dhe (3) të këtij neni është gjykata kompetente.

(5) Nëse për shkak të kundërvajtjes nga paragrafi (1) i këtij neni ndodh dëm më i madh mbi jetën dhe shëndetin e njerëzve, shqiptohet sanksion përpjesëtimisht me dëmin e shkaktuar por më së shumti deri në shtatëfish nga shumata e përcaktuar në paragrafin (1) të këtij neni.

(6) Për kundërvajtjen nga paragrafi (1) i këtij neni, personit juridik nga paragrafi (1) pika 17 e këtij neni i shqiptohet sanksion plotësues, ndalesë në kryerje të veprimtarisë të personit juridik.

(7) Kur kundërvajtja nga paragrafi (1) i këtij neni është bërë ekskluzivisht që kryerësi për vete apo person tjetër të përfitojë interes pronësor, gjykata kompetente mund të shqiptojë gjohë në lartësi prej 25.000 euro me kundërvlerë në denarë.

(8) Nëse vërtetohet se kundërvajtja nga paragrafi (1) është bërë nga grup i organizuar i personave të përberë nga së paku tre persona, gjyqi kompetent mund të shqiptojë gjohë në lartësi prej 30.000 euro me kundërvlerë në denarë."

Neni 90

Nenet 213 dhe 214 shlyhen.

Neni 91

Në titullin e Kreut "XXIII DISPOZITA KALIMTARE DHE PERFUNDIMTARE" numri "XXIII" zëvendësohet me numrin "XXIV".

DISPOZITAT KALIMTARE DHE PERFUNDIMTARE

Neni 92

Në nenin 222 fjala "tre" zëvendësohet me fjalën "katër".

Neni 93

Ne nenin 226 fjalët: "nga 1 janar 2008" zëvendësohen me fjalët: "në afat prej gjashtë muajve nga dita e nxjerrjes së akteve nënligjore nga neni 145 paragrafi (2) dhe neni 154 i këtij ligji.

Neni 94

Neni 216 ndryshohet si vijon:

"Elaborat për mbrojtjen e mjedisit jetësor

Personat ekzistues juridikë dhe fizikë, të cilët kryejnë veprimtari dhe aktivitete të përcaktuara me dispozitat e nenit 24 paragrafët (4) dhe (5) të këtij ligji, përveç atyre që kanë obligim të marrin leje për harmonizim me planin operativ, janë të obliguar të njëjtin ta përpilojnë dhe të dorëzojnë për miratim tek organi kompetent në afat prej një viti nga dita e nxjerrjes së akteve nënligjore nga neni 24 i këtij ligji dhe janë të obliguar ta harmonizojnë punën e vet me standardet e përcaktuara për kualitet të mjedisit jetësor në afat prej pesë vitesh nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

Neni 95

Zbatimi i dispozitave të këtij ligji

Dispozitat nga nenet 212-a, 212-b, 212-v, 212-g, 212-d, 212-gj, 212-e dhe 212-zh të këtij ligji do të fillojnë të zbatohen prej 8 majit të vitit 2007.

Deri në ditën e fillimit të zbatimit të dispozitës nga paragrafi (1) i këtij neni do të zbatohen dispozitat nga Kreu XXII DISPOZITA NDËSHKUESE nga Ligji për mjedisin jetësor ("Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër 53/2005 dhe 81/2005).

Dispozitat e nenit 66 të këtij ligji, me të cilat ndryshohet neni 185 i tekstit bazë të ligjit, do të fillojnë të zbatohen në afat prej një muaji nga nxjerrja e aktit nënligjor nga neni 185 paragrafi (14) i këtij ligji.

Deri në ditën e fillimit të zbatimit të paragrafit (3) të këtij neni do të zbatohen dispozitat nga neni 185 i Ligjit për mjedisin jetësor ("Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër 53/2005 dhe 81/2005).

Dispozitat e nenit 185-a të këtij ligji do të fillojnë të zbatohen nga 1 maj 2007.

Neni 96

Autorizohet Komisioni juridiko-ligjvënës i Kuvendit të Republikës së Maqedonisë të përcaktojë tekst të spastruar të Ligjit për mjedisin jetësor.

Neni 97

Hyrja ne fuqi

Ky ligj hyn në fuqi ditën e tetë nga dita e shpalljes në "Gazetën zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

385.

Врз основа на член 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

**У К А З
ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА
ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА
ЗАКОНОТ ЗА КУЛТУРАТА**

Се прогласува Законот за изменување и дополнување на Законот за културата,
што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 20 февруари 2007 година.

Бр. 07-849/1 Претседател
20 февруари 2007 година на Република Македонија,
Скопје **Бранко Црвенковски, с.р.**

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Љубиша Георгиевски, с.р.

**ЗАКОН
ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ
НА ЗАКОНОТ ЗА КУЛТУРАТА**

Член 1

Во Законот за културата ("Службен весник на Република Македонија" број 31/98, 49/2003 и 82/2005), во членот 11 по ставот (3) се додава нов став (4), кој гласи:

"Советот за култура како стручно и советодавно тело му дава мислење на министерот за култура за доделување на титулата Амбасадор на културата на Република Македонија."

Член 2

По членот 11 се додава нов член 11-а, кој гласи:

"Член 11-а

(1) Владата на Република Македонија, по предлог на министерот за култура, на истакнати и афирмирани личности од доменот на културата, кои се државјани на Република Македонија и со своето дејствување во странство значајно придонесуваат за презентирање на културата на Република Македонија во светот, им доделува титула Амбасадор на културата на Република Македонија, со нивна согласност.

(2) Владата на Република Македонија на добитниците на титулата Амбасадор на културата на Република Македонија свечено им доделува плакета. Титулата Амбасадор на културата на Република Македонија е почесна и без паричен надомест.

(3) Плакетата доделена на припадниците на етничката заедница која е над 20% во Република Македонија, освен на македонски јазик се доделува и на јазикот кој го зборува припадникот на таа заедница.

(4) За активностите на амбасадорите на културата, доколку се потребни финансиски средства за промоција на културата на Република Македонија, тие ќе се обезбедуваат во согласност и соработка со соодветната амбасада на Република Македонија или со национална установа од културата преку нивните програми за меѓународна културна соработка и од средствата предвидени во Буџетот на Република Македонија за таа намена, во тековната година."

Член 3

Поднасловот "1.2. Музичка и сценско-уметничка дејност" и членот 51 се менуваат и гласат:

"1.2. Музичка дејност

Член 51

(1) Музичка дејност, во смисла на овој закон, е подготвување и јавно изведување на музички дела.

(2) Назив на установа или друго правно лице што врши музичка дејност се филхармонија, симфониски и друг оркестар и слично."

Член 4

По членот 51 се додава нов поднаслов 1.2.-а и нов член 51-а, кои гласат:

"1.2.-а. Сценско-уметничка дејност

Член 51-а

(1) Сценско-уметничка дејност, во смисла на овој закон, е подготвување и јавно изведување на драмски, оперски, оперетски, балетски, танцови, куклени и други уметнички дела, народни песни и игри, како и дела од фолклорот.

(2) Назив на установа или на друго правно лице што врши сценско-уметничка дејност се опера, хор, театар, драма, балет, ансамбл на народни песни и игри, танцов ансамбл и слично."

Член 5

Називот на Главата "Казнени одредби" се заменува со називот "Прекршочни санкции".

Во членот 91 став (1) зборовите: "Со парична казна од 10.000 до 300.000 денари ќе се казни за прекршок правно лице што" се заменуваат со зборовите: "Глоба во износ од 2.500 до 5.000 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршок на правно лице што".

Во ставот (2) зборовите: "Со парична казна од 1.000 до 50.000 денари ќе се казни за прекршок" се заменуваат со зборовите: "Глоба во износ од 1.000 до 2.000 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршок и на".

Во ставот (3) зборовите: "Со парична казна од 1.000 до 50.000 денари ќе се казни и" се заменуваат со зборовите: "Глоба во износ од 1.000 до 2.000 евра во денарска противвредност ќе се изрече и на".

Ставот (4) се менува и гласи:

"За прекршокот на ставот (1) на овој член може да се изрече и забрана за вршење професија, дејност или должност во траење од една до три години."

Член 6

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

L I G J

**PËR NDRYSHIMIN DHE PLOTESIMIN E LIGJIT
PËR KULTURE**

Neni 1

Në Ligjin për kulture ("Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonise" numer 31/98, 49/2003 dhe 82/2005), në nenin 11 pas paragrafit (3) shtohet paragraf i ri (4) si vijon:

"Këshilli për kulture si organ profesional dhe keshilledhenes i jep mendim ministrit të Kultures për ndarjen e titullit Ambasador i Kultures i Republikës së Maqedonise."

Neni 2

Pas nenit 11 shtohet nen i ri 11-a si vijon:

"Neni 11-a

(1) Qeveria e Republikës së Maqedonise, me propozimin e ministrit të Kultures, personaliteteve të dalluara dhe të afirmuara nga lemi i kultures, që janë shtetas të Republikës së Maqedonise dhe të cilët me veprimin e vet jashtë vendit kontribuojnë dukshëm për prezantimin e kultures së Republikës së Maqedonise në bote, iu ndane titullin Ambasador i Kultures i Republikës së Maqedonise, me pajtimin e tyre.

(2) Qeveria e Republikës së Maqedonisë fituesve të titullit Ambasador i Kultures i Republikës së Maqedonisë në menyre solemne iu ndane pllakete. Titulli Ambasador i Kultures i Republikës së Maqedonisë është titull nderi dhe pa kompensim me para.

(3) Pllaketa që u ndahet pjesetareve të bashkësisë etnike e cila është mbi 20% në Republikën e Maqedonisë, përvec në gjuhen maqedonishtë ndahet edhe në gjuhen të cilën e flet pjesetari i asaj bashkësie.

(4) Për aktivitetet e ambasadoreve të kultures, në se nevojitet mjete financiare për promovimin e kultures së Republikës së Maqedonisë do të sigurohen në pajtim dhe në bashkëpunim me ambasaden perkatese të Republikës së Maqedonisë ose me institucionin nacional të kultures nepermjet programeve të tyre për bashkëpunim kulturor nderkombetar dhe nga mjetet e parapara në Buxhetin e Republikës së Maqedonisë për këte dedikim, në vitin në vijim."

Neni 3

Nentitulli "1.2. Veprimtaria muzikore dhe skenike-artistike" dhe neni 51 ndryshojne si vijojne:

"1.2. Veprimtaria muzikore

Neni 51

(1) Veprimtari muzikore, në kuptim të këtij ligji, është përgatitja dhe ekzekutimi publik i veprave muzikore.

(2) Emri i institucionit ose i personit tjetër juridik që kryen veprimtari muzikore janë filarmonia, orkestra simfonike ose orkester tjetër dhe ngjashëm".

Neni 4

Pas nenit 51 shtohet nentitulli i ri shtohet nentitulli 1.2.-a dhe neni 51-a s'vijojne:

"1.2.-a. Veprimtaria skenike-artistike

Neni 51-a

(1) Veprimtari skenike-artistike në kuptim të këtij ligji, është përgatitja dhe ekzekutimi publik i veprave artistike dramatike, të operes, operetes, të baletit, vallyzimeve, të kukullave dhe të veprave tjera artistike, kengeve dhe vallyve popullore, si dhe të veprave të folklorit.

(2) Emri i institucionit ose personit tjetër juridik që kryen veprimtari skenike-artistike është opera, kori, teatri, drama, baleti, ansambli i kengeve dhe vallyve popullore, ansambli i vallyzimit dhe ngjashëm."

Neni 5

Titulli i Kapitullit "Dispozita ndeshkuese" zevendesohet me titullin "Sanksione për kundervajtje".

Në nenin 91 paragrafi (1) fjalet: "Denim me para prej 10.000 deri 300.000 denare do të denohet për kundervajtje personi juridik që" zevendesohen me fjalet: "Gjobe në shume prej 2.500 deri 5.000 euro me kundervlere në denare për kundervajtje të personit juridik që".

Në paragrafin (2) fjalet: "Denim me para prej 1.000 deri 50.000 denare do të denohet për kundervajtje" zevendesohen me fjalet: "Gjobe në shume prej 1.000 deri 2.000 euro me kundervlere në denare do t'i kumtohet për kundervajtje edhe".

Në paragrafin (3) fjalet: "Denim me para prej 1.000 deri 50.000 denare do të denohet edhe" zevendesohen me fjalet: "Gjobe në shume prej 1.000 deri 2.000 euro me kundervlere në denare do t'i kumtohet edhe".

Paragrafi (4) ndryshon si vijon:

"Për kundervajtjen e paragrafit (1) të këtij neni mund të kumtohet edhe ndalim i kryerjes së profesionit, veprimtari ose detyres në kohezgjatje prej një deri tri vjet."

Neni 6

Ky ligj hyn në fuqi ditën e tete nga dita e shpalljes në "Gazeten zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

386.

Врз основа на член 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА МИНЕРАЛНИТЕ СУРОВИНИ

Се прогласува Законот за минералните суровини, што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 21 февруари 2007 година.

Бр. 07-857/1
21 февруари 2007 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Бранко Црвенковски, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Љубиша Георгиевски, с.р.

ЗАКОН

ЗА МИНЕРАЛНИТЕ СУРОВИНИ

ДЕЛ I

ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Предмет и цел на законот

Со овој закон се уредуваат:

1) условите и начинот на вршење геолошки истражувања, експлоатација, подготовка и преработка на минерални суровини со цел да се обезбеди нивна оптимална искористеност во согласност со начелата на одржлив развој и заштита на животната средина и

2) поттикнувањето и унапредувањето на геолошките истражувања, експлоатацијата, подготовката и преработката на минералните суровини, како и зајакнувањето на мерките за безбедност, заштита на животната средина, здравјето на луѓето, надзорот и условите при вршењето на геолошките истражувања и експлоатација на минералните суровини.

Член 2

Дефиниции

Одделни изрази употребени во овој закон го имаат следново значење:

1. **Минерални суровини** се сите органски и неоргански минерални материи кои се наоѓаат во цврста, течна или гасовита состојба во примарните и секундарните наоѓалишта;

2. **Рудни резерви** се утврдени количини на одделна минерална супстанца од наоѓалиштето утврдени со елаборатот за извршените детални геолошки истражувања;

3. **Геолошки истражувања** се збир на методи и техники со цел за добивање на информации утврдени врз основа на кои се дефинира геолошката градба на одреден простор од Земјата;

4. **Основните геолошки истражувања** се геолошки истражувања кои се вршат со цел да се добијат основни податоци за геолошката градба на просторот на Земјата;

5. **Детални геолошки истражувања** се геолошки истражувања со кои се добиваат целосни податоци и детално се утврдуваат резервите на минералните суровини на определен простор на Земјата;

6. **Експлоатација на минералните сировини** е активност на добивање, односно ослободување на минералните сировини од нивната природна состојба;

7. **Експлоатација на архитектонски градежен камен**, во смисла на овој закон, е вадење на камен од наоѓалиштето и обликување на истиот во блокови;

8. **Минерална технологија или процесирање на минерали** е одвојување на составните корисни од некорисни делови на минералите преку технолошките фази на подготовка на минерални сировини или минерална технологија подготовка на минерални сировини и преработка на минерални сировини во облик на концентрат, техноген цврст облик или метал;

9. **Рекултивирање** е процес на повторно враќање на земјиштето во корисна состојба, деградирано со геолошките истражувања или со експлоатацијата на минералните сировини;

10. **Постројка** е збир на направи или инсталации поврзани во функционална целина, која служи за иста техничка цел;

11. **Рудник** е ограничено подрачје на земјиште, на површина или под неа, каде што се истражува или експлоатира минерална сировина со употреба на машини, опрема, депонии (места за одлагање на руднички отпад) и рудничка инфраструктура потребна за вршење на рударските работи;

12. **Рударски објект** е објект на површина или под земја на просторот за истражување односно на експлоатационото поле, кој е наменет за истражување и експлоатација на минерални сировини, минерална технологија и за вршење на други рударски работи;

13. **Рудничка инфраструктура** се руднички објекти кои се потребни за истражувачките и работите при експлоатацијата на минералните сировини (пристапни патишта, електронаправи и објекти, згради за луѓе и опрема и слично);

14. **Одлагалиште** е определено место каде што се транспортира и депонира рудничката раскривка;

15. **Хидројаловиште** претставува рударски објект за акумулирање на суспензија од ситни честички на јаловина и технолошка отпадна вода во строго определени и контролирани услови;

16. **Подземни води** се водите коишто се наоѓаат под површината на земјата во зоната на сатурација и се во директен контакт со површината или со потслоевите;

17. **Издан** е геолошка средина потполно или делумно заситена со слободна подземна вода способна да акумулира и оддава подземни води;

18. **Извор** е природно истекување на подземна вода (обична или минерална) на површината на земјата;

19. **Режим на подземни води** е процес на измена на квалитетот и квантитетот на подземните води (проток, ниво на подземните води, брзина, температура, вискозитет, хемиски, радиолошки, микробиолошки и гасен состав) под дејство на природните и антропогените фактори по време и простор;

20. **Минерални води** се подземни води кои по својата минерализација, хемиски и гасен состав, содржината на специфични компоненти, радиоактивни елементи или зголемената температура се од останатите подземни води;

21. **Термални води** се минерални води кои се одликуваат со зголемена температура, а која е поголема од средногодишната температура на определено место;

22. **Простор за истражување** е дел од просторот на земјата одобрен за геолошки истражувања, дефиниран со координати по површината, со неограничено простирање во длабочина. ограничен со природни или вештачки линии и неограничен во длабочина;

23. **Експлоатационо поле** е дел од просторот на кој е утврдено наоѓалиштето на минерални сировини, просторот неопходен за организација на рударските работи и изградба на рударски објекти, а кое на површината на земјата е ограничено со координатни точки меѓусебно поврзани со прави линии со неограничено простирање во длабочина;

24. **Загадување на животната средина** е емисија на воздухот, водата или почвата, којашто може да биде штетна за квалитетот на животната средина, животот и здравјето на луѓето или емисија од којашто може да произлезе штета за имотот или која го нарушува или влијае врз биолошката и пределската разновидност и врз другите пропишани начини на користење на животната средина и

25. **Оценување на влијанието врз животната средина** е процена на можните влијанија на одредени проекти и планирани геолошки и рударски активности врз животната средина во подрачјето на експлоатацијата на минералните сировини и минералната технологија.

Член 3

Видови на минерални сировини

(1) Минералните сировини се добра од општ интерес, сопственост на Република Македонија, без оглед на сопственоста на земјиштето на кое се наоѓаат.

(2) Минералните сировини според видот можат да бидат:

1) енергетски минерални сировини: сите видови на фосилни јаглени, јаглеводороди во цврста, течна и гасовита состојба, сите видови на битуминозни и мастни карпи и други гасови кои се наоѓаат во земјата;

2) метални минерални сировини, односно сировини од кои можат да се произведуваат метали или нивни соединенија;

3) неметални минерални сировини, графит, сулфур, магнезит, флуорит, барит, азбест, лискуни, фосфати, гипс, калцит, креда, бентонитска глина, кварц, кварцен песок, каолин, керамичка и огноотпорна глина, фелдспат, талк, туф, сировини за производство на цемент и вар и карбонатни и силикатни сировини за индустријска преработка;

4) архитектонско-градежен камен;

5) градежно-технички камен, градежен песок и чакал и цигларска глина;

6) минерални и геотермални води од кои можат да се добиваат минерални сировини или да се искористува акумулираната топлина во енергетски потреби, освен минералните и термалните води кои се користат во лековити, балнеолошки или рекреативни цели и

7) подземни води за пиење (изворски води, врела и издански води).

Член 4

Геолошко-рударски работи

Геолошко-рударски работи се работи кои се изведуваат со цел за вршење на геолошки истражувања и експлоатација на минерални сировини и минерална технологија.

Член 5

Стратегија за геолошки истражувања, одржливо искористување и експлоатација на минерални сировини

(1) За остварување на целите и насоките за усогласено вршење на геолошките истражувања, експлоатацијата и одржливото искористување на минералните сировини, Собранието на Република Македонија на предлог на Владата на Република Македонија (во натамошниот текст: Владата) донесува Стратегија за геолошки истражувања, одржливо искористување и експлоатација на минералните сировини (во натамошниот текст: Стратегијата) за период од 20 години.

(2) Со Стратегијата се определува обемот и начинот на реализација на основните геолошки истражувања, одржливото искористување и потребите за експлоатацијата на минералните сировини кои се од битно значење за развојот на стопанството на Република Македонија.

(3) Реализацијата на Стратегијата од ставот (1) на овој член се врши преку годишна програма за основни геолошки истражувања и програма за експлоатација и одржливо искористување на минералните сировини.

(4) Средствата за изработување на Стратегијата од ставот (1) на овој член се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија.

ДЕЛ II

ОСНОВНИ И ДЕТАЛНИ ГЕОЛОШКИ ИСТРАЖУВАЊА

Член 6

Услови за вршење на основни и детални геолошки истражувања

(1) Основни и детални геолошки истражувања можат да вршат правни и физички лица, вклучувајќи ги и странските правни лица со подружница запишана во Централниот регистар на Република Македонија за вршење на таа дејност, а кои ги исполнуваат условите пропишани со овој и друг закон.

(2) Детални геолошки истражувања на минерални сировини не можат да се вршат на простори кои се наоѓаат во населени места, јавни патишта, водостопански објекти, речни корита, езера и нивни брегови, воени објекти, споменици на културата, заштитени подрачја на природата, на подрачја кои согласно со Просторниот план на Република Македонија, просторните планови и законите кои ги спроведуваат, е забрането вршење експлоатација на минерални сировини, како и на други простори на кои се наоѓаат објекти од јавен интерес.

(3) По исклучок на ставот (2) од овој член, за минералните сировини кои се од јавен интерес определен во членовите 65 и 66 од овој закон, можат да се вршат детални геолошки истражувања на минерални сировини и на просторите од ставот (2) на овој член, по претходна согласност на органите на државната управа надлежни за вршење на работите од соодветната област.

(4) Органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на минералните сировини ги евидентира, документира и чува податоците добиени од извршените основни и детални геолошки истражувања.

(5) Начинот на евидентирање, документирање, чување и издавање на заинтересирани лица на податоците добиени од извршените основни и детални геолошки истражувања го пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на минералните сировини.

ГЛАВА 1

ОСНОВНИ ГЕОЛОШКИ ИСТРАЖУВАЊА

Член 7

Цел на основни геолошки истражувања

(1) Основните геолошки истражувања се дејност од јавен интерес.

(2) Со основните геолошки истражувања се обезбедуваат основни геолошки податоци кои се користат за експлоатација и искористување на минералните сировини, како и за просторното планирање.

(3) Основните геолошки истражувања се реализираат согласно со годишната програма за основни геолошки истражувања од членот 5 на овој закон.

Член 8

Годишна програма за основни геолошки истражувања

(1) Годишната програма за основни геолошки истражувања од членот 5 став (3) на овој закон ја поднесува Владата на предлог на министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на минералните сировини.

(2) Средствата за финансирање на годишната програма од ставот (1) на овој член се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија.

(3) Реализацијата на годишната програма од ставот (1) на овој член ја реализира органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на минералните сировини.

Член 9

Геолошка документација за вршење на основни геолошки истражувања

(1) Геолошката документација за вршење на основни геолошки истражувања се состои од:

- 1) проект за вршење на основни геолошки истражувања;
- 2) елаборат за основни геолошки истражувања;
- 3) извештај за извршените основни геолошки истражувања;
- 4) геолошки карти со толкувачи на истите и
- 5) елаборат за оценка на влијанието врз животната средина.

(2) Документацијата од ставот (1) точки 1, 2 и 4 на овој член подлежи на стручна оценка (ревизија).

(3) Документацијата од ставот (1) точка 5 на овој член се одобрува од органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

(4) Содржината и начинот на изработка на геолошката документација од ставот (1) на овој член ја пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на минералните сировини.

ГЛАВА 2

ДЕТАЛНИ ГЕОЛОШКИ ИСТРАЖУВАЊА

Член 10

Дозвола за вршење на детални геолошки истражувања

(1) Право за вршење на детални геолошки истражувања се стекнува со добивање на дозвола за вршење на детални геолошки истражувања.

(2) Дозволата за вршење на детални геолошки истражувања ја издава органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на минералните сировини.

Член 11

Барање за издавање на дозвола за вршење на детални геолошки истражувања

(1) Барањето за издавање дозвола за вршење на детални геолошки истражувања се поднесува до органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на минералните сировини.

(2) Во барањето за издавање на дозвола за вршење на детални геолошки истражувања се наведува видот на минералната сировина, локалитетот за кој се поднесува барањето и основни податоци за барателот на дозвола.

(3) Кон барањето за добивање на дозвола за вршење на детални геолошки истражувања се приложува:

1) топографска карта во мерка 1:25,000 или 1:50,000 на која се нанесени координатите на граничните точки на локацијата за која се бара вршење на детални геолошки истражувања и геодетски елаборат издаден од страна на овластена институција заедно со нумерички податоци и катастарски планови во размер 1:25,00;

2) проект за вршење на детални геолошки истражувања;

3) доказ за обезбедени финансиски средства за вршење на детални геолошки истражувања согласно со проектот за вршење на детални геолошки истражувања и

4) елаборат за оценка на влијанието врз животната средина.

Член 12

Приоритетно право за доделување на дозвола за вршење на детални геолошки истражувања

(1) Во случај кога за ист простор за кој се бара дозвола за вршење на детални геолошки истражувања има повеќе баратели, приоритетно право за доделување на дозволата за вршење на детални геолошки истражувања има барателот кој прв поднел барање.

(2) Барањето за издавање на дозвола за вршење на детални геолошки истражувања се објавува во “Службен весник на Република Македонија” на трошок на барателот.

(3) Доколку во рок од 30 дена од денот на објавувањето на барањето за издавање на дозвола за вршење на детални геолошки истражувања на одреден простор во “Службен весник на Република Македонија”, како барател на дозвола за вршење на детални геолошки истражувања се јави сопственикот на земјиштето кој ги исполнува условите согласно со овој и друг закон, истиот има приоритетно право за добивање на дозвола.

Член 13

Постапка за издавање на дозвола за вршење на детални геолошки истражувања

(1) Органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на минералните сировини, по приемот на барањето за издавање на дозвола за вршење на детални геолошки истражувања врши увид на локалитетот за кој се бара дозвола за вршење на детални геолошки истражувања.

(2) По спроведување на постапката од ставот (1) на овој член, органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на минералните сировини по службена должност бара мислење од органите на државната управа надлежни за вршење на работите од областа на животната средина и просторното планирање, заштитата на културното наследство, транспортот и врските, земјоделството, шумарството и водостопанството, како и од други органи на државната управа надлежни за вршење на работите од соодветната област.

(3) Органите на државната управа од ставот (2) на овој член се должни своето мислење да го дадат во рок од 30 дена од денот на приемот на барањето на мислење, а во спротивно ќе се смета дека е дадено позитивно мислење во врска со барањето за издавање на дозвола за вршење на детални геолошки истражувања.

Член 14

Простор за вршење на детални геолошки истражувања

(1) Дозволата за детални геолошки истражувања се дава на точно определен простор.

(2) Просторот за вршење на деталното геолошко истражување во зависност од видот на минералните сировини може да изнесува најмногу до:

- 1) 30 км² за енергетски сировини;
- 2) 30 км² за металични минерални сировини;
- 3) 5 км² за неметални минерални сировини;
- 4) 2 км² за архитектонско-украсен камен;
- 5) 2 км² за градежно-технички камен и цигларска глина и
- 6) 2 км² за минерални и геотермални води и подземни води за пиење при што најмалата раздалеченост во радиус од веќе доделена концесија за експлоатација на овие минерални сировини или издадена дозвола за вршење на детални геолошки истражувања не смее да биде помала од 2 километри.

Член 15

Период на важност на дозволата за вршење на детални геолошки истражувања

Дозволата за вршење на детални геолошки истражувања се доделува за период согласно со поднесениот проект за вршење на детални геолошки истражувања, но не подолго од осум години.

Член 16

Одбивање на барањето на дозвола за вршење на детални геолошки истражувања

(1) Органот на државната управа надлежен за работите од областа на минералните сировини со решение ќе го одбие барањето за издавање на дозвола за вршење на детални геолошки истражувања во случај кога:

1) барателот не ја приложил документацијата од членот 11 ставови (2) и (3) на овој закон и

2) со вршењето на деталните геолошки истражувања се загрозуваат природните ресурси, животната средина, културното наследство, шумите, земјоделското земјиште, водите, инфраструктурата или други добра чија заштита е во јавен интерес врз основа на претходно добиено мислење од органите на државната управа надлежни за вршење на работите од областа на животната средина и просторното планирање, заштита на културното наследство, транспортот и врските, земјоделството, шумарството и водостопанството, како и од другите органи на државната управа надлежни за вршење на работите од соодветната област согласно со закон.

(2) Против решението од ставот (1) на овој член во рок од 15 дена од денот на приемот на решението може да се изјави жалба до Комисијата за решавање на управна постапка во втор степен од областа на економијата и финансиите при Владата.

Член 17

Содржина на дозволата за вршење на детални геолошки истражувања

Дозволата за вршење на детални геолошки истражувања содржи податоци за:

- 1) правното или физичкото лице на кое му е издадена дозволата за вршење на детални геолошки истражувања;
- 2) минералните сировини што се предмет на деталното геолошко истражување;
- 3) проектот за вршење на детални геолошки истражувања;
- 4) целите и начинот на вршењето на деталните геолошки истражувања на минерални сировини;
- 5) видот и обемот на истражните работи што треба да се извршат;
- 6) просторот за вршење на детални геолошки истражувања со одредени координати;
- 7) периодот за кој е доделена дозволата;
- 8) рокот за отпочнување на истражните работи;
- 9) рокот за известување во случај на откривање на нов вид на минерални сировини, освен за оние што не се опфатени со проектот за вршење на детални геолошки истражувања;
- 10) најголемата количина на минерална сировина која може да се извади при деталното геолошко истражување, а која е потребна за соодветни испитувања согласно со програмата за вршење на детални геолошки истражувања;
- 11) рокот за поднесување на извештај за извршените детални геолошки истражувања до органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на минералните сировини;
- 12) надоместокот за вршење на деталните геолошки истражувања;
- 13) обврската и начинот за уредување на просторот за истражување за време и по завршување на деталните геолошки истражувања на минералните сировини;
- 14) условите за продолжување и престанување на дозволата за вршење на детални геолошки истражувања и
- 15) други податоци кои произлегуваат од овој или друг закон.

Член 18

Услови за проширување на дозволата за вршење на детални геолошки истражувања

(1) Ако имателот на дозвола за вршење на детални геолошки истражувања за време на истражувањето открие друг вид на минерални суровини, тој може да побара проширување на дозволата за вршење на детални геолошки истражувања и за тие минерални суровини на просторот за истражување за кој има добиено дозвола за вршење на детални геолошки истражувања.

(2) Кон барањето за проширување на дозволата, имателот на дозволата за вршење на детални геолошки истражувања од ставот (1) на овој член поднесува извештај со докази за постоење на други видови на минерални суровини.

(3) Органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на минералните суровини врз основа на барањето од ставот (1) на овој член ја спроведува постапката за проширување на дозволата за вршење на детални геолошки истражувања на новооткриените минерални суровини согласно со постапката за издавање на дозвола за вршење на детални геолошки истражувања утврдена со одредбите од овој закон.

(4) Во случај да се побара проширување на дозволата за вршење на детални геолошки истражувања на простор кој се поклопува со просторот за кој има веќе доделено концесија за основни геолошки истражувања, предност има имателот на концесијата за експлоатација на минералната суровина.

Член 19

Обврски на имателот на дозвола за вршење на детални геолошки истражувања

(1) Имателот на дозвола за вршење на детални геолошки истражувања при вршењето на детални геолошки истражувања е должен:

1) да обезбеди писмена согласност од сопствениците или корисниците на земјиштето во државна сопственост за делот на земјиштето каде што се вршат деталните геолошки истражувања;

2) работите да ги изведува согласно со проектот за вршење на детални геолошки истражувања, стандардите и техничките нормативи со кои е регулирано изведувањето на такви работи;

3) да ги спроведува мерките за заштита при работа согласно со овој и друг закон;

4) навремено да презема мерки за безбедност на граѓаните, нивниот имот, сообраќајот и соседните објекти;

5) на свој товар да спроведува мерки за заштита на животната средина и за рекултивација на земјиштето;

6) да не депонира штетни, радиоактивни и други опасни и отпадни материји во напуштените рударски објекти во кои се вршеле детални геолошки истражувања и на просторот определен со дозволата за вршење на детални геолошки истражувања;

7) до органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на минералните суровини најмалку еднаш годишно, во рок определен во дозволата, да доставува извештај за извршените детални геолошки истражувања согласно со динамиката утврдена во дозволата за вршење на детални геолошки истражувања истражување и

8) во рок од една година по завршување на деталните геолошки истражувања до органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на минералните суровини да достави елаборат од извршените детални геолошки истражувања или извештај за извршените детални геолошки истражувања доколку резултатите од деталните геолошки истражувања се негативни.

(2) Имателот на дозвола е должен на просторот за вршење на деталните геолошки истражувања да има:

1) дозвола за вршење на детални геолошки истражувања;

2) проект за вршење на детални геолошки истражувања;

3) книга во која се водат извршените истражни работи за деталните геолошки истражувања;

4) елаборат за уредување на објектите со мерки за заштита при работа и

5) решение за овластено лице за водење на работите при вршење на детални геолошки истражувања.

(3) Формата, содржината и начинот на водењето на книгата од ставот (2) точка 3 на овој член ја пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на минералните суровини.

Член 20

Одземање на дозвола за вршење на детални геолошки истражувања

(1) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на минералните суровини со решение ќе ја одземе дозволата за вршење на деталните геолошки истражувања, освен во случај на виша сила, ако:

1) имателот на дозволата не се придржува на одредбите од членот 19 став (1) точки 2, 3, 4, 5, 6 и 7 на овој закон;

2) имателот на дозволата за вршење на деталните геолошки истражувања не започне со вршење на деталните геолошки истражувања во рок од една година, сметано од денот на добивање на дозволата;

3) вршењето на деталното геолошко истражување било прекинатото подолго од две години;

4) имателот на дозволата за вршење на деталните геолошки истражувања не постапува по решение на државниот инспектор за техничка инспекција во случаите кога имателот на дозволата не се придржува на одредбите од членот 19 став (1) точки 1, 2, 3, 4, 5, 6 и 7 на овој закон;

5) со истражните работи вади поголеми количини на минерални суровини од предвидените во дозволата за вршење на деталните геолошки истражувања и

6) не се придржува кон мерките дефинирани во елаборатот за оценка на влијанието врз животната средина и стандардите за квалитет за животната средина.

(2) Против решението од ставот (1) на овој член во рок од 15 дена од денот на приемот на решението може да се изјави жалба до Комисијата за решавање во управна постапка во втор степен од областа на економијата и финансиите при Владата.

Член 21

Сопственост на резултати од деталните геолошки истражувања

(1) Резултатите добиени со вршење на деталните геолошки истражувања, а потврдени со елаборатот за заедно извршената стручна оценка (ревизија), се сопственост на имателот на дозволата за детални геолошки истражувања.

(2) Имателот на дозволата од ставот (1) на овој член елаборатот за извршените деталните геолошки истражувања може да го пренесе во сопственост на друго лице.

(3) Имателот на резултатите добиени од извршените детални геолошки истражувања, а потврдени со елаборатот за извршените детални геолошки истражувања има право на надомест на трошоците сторени при вршењето на деталните геолошки истражувања од понудувачот кој на јавниот конкурс кој бил избран за концесионер од страна на концедентот. Обврската за плаќање на надоместокот на трошоците сторени за добивање на резултатите добиени од извршените детални геолошки истражувања.

лошки истражувања, а потврдени со елаборатот заедно со извршената стручна оценка (ревизија), понудувачот кој на јавниот конкурс бил избран за концесионер и со кого е склучен договор за концесија, е должен да ја исплати во рок од една година, сметано од денот на склучувањето на договорот за концесија согласно со одредбите од овој закон и Законот за концесии.

(4) Доколку во период од десет години, сметано од денот на извршената стручна оценка (ревизија) на елаборатот, имателот на резултатите добиени со вршење на деталните геолошки истражувања, а потврдени со елаборатот заедно со извршената стручна оценка (ревизија), не биде обештетен согласно со одредбите од овој закон и не е доделена концесија за експлоатација на минералните сировини од членот 3 став (2) точки 1, 2, 4, 6 и 7 на овој закон резултатите, односно елаборатот заедно со извршената стручна оценка (ревизија) преминуваат во сопственост на Република Македонија.

(5) Доколку во период од една година, сметано од денот на извршената стручна оценка (ревизија) на елаборатот, имателот на резултатите добиени со вршење на деталните геолошки истражувања, а потврдени со елаборатот заедно со извршената стручна оценка (ревизија), не биде обештетен согласно со одредбите од овој закон и не е доделена концесија за експлоатација на минералните сировини од членот 3 став (2) точки 3 и 5 на овој закон резултатите, односно елаборатот заедно со извршената стручна оценка (ревизија) преминуваат во сопственост на Република Македонија.

Член 22

Геолошка документација за вршење на детални геолошки истражувања

(1) Геолошка документација за вршење на детални геолошки истражувања, во смисла на овој закон, е:

1) проект за вршење на детални геолошки истражувања;

2) извештај за извршените детални геолошки истражувања и

3) елаборат за извршените детални геолошки истражувања.

(2) Проектот и елаборатот за извршените детални геолошки истражувања од ставот (1) на овој член подлежат на стручна оценка (ревизија).

(3) Содржината на геолошката документација од ставот (1) на овој член ја пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на минералните сировини.

ДЕЛ III

ЕКСПЛОАТАЦИЈА НА МИНЕРАЛНИ СУРОВИНИ

ГЛАВА I

КОНЦЕСИЈА ЗА ЕКСПЛОАТАЦИЈА НА МИНЕРАЛНИ СУРОВИНИ

Член 23

Концесија за експлоатација на минерални сировини

(1) Право за вршење на експлоатација на минерални сировини се стекнува со добивање на концесија за експлоатација на минерални сировини.

(2) Концесија за експлоатација на минерални сировини доделува Владата (во натамошниот текст: концедент).

(3) Право за добивање на концесија има секое правно или физичко лице, вклучувајќи ги и странските правни лица со подружница запишана во Централниот регистар на Република Македонија, а кои ги исполнуваат условите пропишани со овој и друг закон.

Член 24

Предмет на отстапување на концесија

Со концесијата, концедентот на концесионерот му ги отстапува минералните сировини кои се во сопственост на концедентот, заради нивна експлоатација на определен простор на определен временски период на сметка и ризик на концесионерот.

Член 25

Простор за експлоатација на минерални сировини

(1) Концесија за експлоатација на минерални сировини се доделува на определен простор дефиниран со координати нанесени на топографската карта, а врз основа на приложената студија за оправданоста на бараната концесија, односно концесискиот проект и елаборатот за извршените детални геолошки истражувања.

(2) Концесијата од ставот (1) на овој член се доделува на земјиште кое е во сопственост на Република Македонија, како и на земјиште кое е во сопственост на други лица.

(3) Експлоатација на минерални сировини се врши на определен простор (во натамошниот текст: експлоатационо поле), дефиниран со главниот и дополнителниот рударски проект за експлоатација на минерални сировини.

(4) Доколку низ концесискиот простор поминуваат инфраструктурни објекти (пат, далновод и друго), концесионерот не смее да ги уништува и загрозува истите и е должен да го овозможи нивното користење од страна на други лица.

(5) Доколку се работи за изведување на инфраструктурни објекти од јавен интерес (пат, далновод, железнички пруги, водостопански објекти и други објекти од јавен интерес) во концесискиот простор, тие можат да се градат доколку имателот на дозвола за градба во текот на градбата обезбеди услови за непречена и безбедна експлоатација на минералните сировини.

Член 26

Период на важност на концесијата

(1) Концесијата за експлоатација на минерални сировини се доделува за период до 30 години со можност за продолжување за уште еден период до исцрпување на минералните сировини за која и е доделена концесијата, но не подолго од 30 години.

(2) Барањето за продолжување на концесијата од ставот (1) на овој член се поднесува најмалку две години пред истекот на периодот за кој е доделена концесијата.

(3) Продолжувањето на концесијата од ставот (1) на овој член се врши со одлука на Владата, врз основа на што се склучува анекс на договорот за концесија за експлоатација на минерални сировини.

Член 27

Начини за доделување на концесија

Концесијата за експлоатација на минерални сировини може да се додели врз основа на јавен конкурс или по барање на заинтересираните лица кои ги исполнуваат условите од овој и друг закон.

Член 28

Доделување на концесија по пат на јавен конкурс

(1) Концесија за експлоатација на минерални сировини се доделува врз основа на јавен конкурс за минералните сировини од членот 3 став (2) точки 1, 2, 4, 6 и 7 на овој закон, како и за минералните сировини за кои Република Македонија е сопственик на резултатите од извршените детални геолошки истражувања, а потврдени со елаборатот заедно со извршената стручна оценка (ревизија).

(2) Постапката од ставот (1) на овој член ја спроведува органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на минералните сировини согласно со овој и Законот за концесии.

(3) Иницијатива за отпочнување на постапка за доделување концесија за експлоатација на минералните сировини од ставот (1) на овој член на јавен конкурс ја поднесува заинтересирано лице кое ги исполнува условите од овој закон и Законот за концесии.

(4) При спроведувањето на постапката од ставот (2) на овој член, понудувачите се должни да достават банкарска гаранција во висина не помала од вредноста на резултатите добиени од извршените детални геолошки истражувања, а потврдени со елаборатот заедно со стручната оценка (ревизија), независно од вредноста на концесискиот проект. Банкарската гаранција на понудувачите на јавниот конкурс од ставот (2) на овој член се депонира во корист на имателот на резултатите добиени од извршените детални геолошки истражувања, а потврдени со елаборатот заедно со стручната оценка (ревизија). Сопственикот на резултатите добиени од извршените детални геолошки истражувања, а потврдени со елаборатот заедно со стручната оценка (ревизија) не е должен да достави банкарска гаранција.

Член 29

Доделување на концесија за експлоатација на минерални сировини по барање од заинтересирано лице

(1) Концесијата за експлоатација на минерални сировини се доделува по барање од заинтересирано лице само за минералните сировини од членот 3 став (2) точки 3 и 5 на овој закон.

(2) Барањето за доделување на концесија за експлоатација се доставува до органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на минералните сировини.

(3) Кон барањето за добивање концесија, покрај податоците на барателот на концесијата се приложува:

1) студија за оправданоста на бараната концесија, односно концесискиот проект;

2) топографска карта во мерка 1:25,000 со координати на граничните точки на локацијата на определен простор;

3) скица, копие од катастарски план со вртани граници на бараниот простор за доделување на концесија за експлоатација на минерални сировини и имотен лист, со број на катастарски парцели и култури за површината на која ќе се врши експлоатацијата на минералната сировина;

4) елаборат за извршените детални геолошки истражувања или доказ за право на сопственост или користење на резултатите од елаборатот за извршените детални геолошки истражувања на бараниот простор за експлоатација и

5) решение за одобрување на студијата за оценка на влијанието врз животната средина или решение за одобрување на елаборатот за оценка на влијанието врз животната средина.

(4) Доколку се работи за барање за добивање на концесија за експлоатација на подземна вода, покрај прилозите од ставот (3) на овој член, барателот е потребно да достави и согласност за користење на вода од органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на управување со води.

(5) Органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на минералните сировини го разгледува барањето од ставовите (2) и (3) на овој член и врши увид на локацијата на бараниот простор за концесија за експлоатација на минерални сировини.

(6) Одлуката за доделување на концесија за експлоатација на минерални сировини донесува Владата на предлог на органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на минералните сировини.

Член 30

Одбивање на барањето на концесија за експлоатација

(1) Органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на минералните сировини со решение ќе го одбие барањето за доделување на концесија за експлоатација на минерални сировини во случај кога:

1) подносителот на барањето не ја приложи документацијата од членот 29 ставови (3) и (4) на овој закон и

2) јавниот интерес ја исклучува експлоатацијата на минералната сировина на локацијата на бараниот простор за концесија.

(2) Против решението од ставот (1) на овој член во рок од 15 дена од денот на приемот на решението може да се изјави жалба до Комисијата за решавање на управна постапка во втор степен од областа на економијата и финансиите при Владата.

Член 31

Ограничувања за доделување на концесија за експлоатација

Концесијата за експлоатација за подрачје кое со закон е прогласено за природно или културно наследство, заштитено природно добро или друго заштитено подрачје може да се додели само во согласност со закон.

Член 32

Одлука за доделување на концесија за експлоатација

(1) Одлуката за доделување на концесија содржи:

1) податоци за правното или физичкото лице на кое се доделува концесијата;

2) видот на минералната сировина;

3) површина на просторот на кој се доделува концесијата за експлоатација, дефиниран со координати;

4) рок на важење на концесијата за експлоатација;

5) обврска за плаќање на надоместокот за концесијата;

6) должности на носителот на концесијата во поглед на санацијата и рекултивацијата на земјиштето што е деградирано од рудничките активности и

7) други услови определени со закон.

(2) Одлуката за доделување на концесија се објавува во "Службен весник на Република Македонија".

Член 33

Договор за концесија за експлоатација на минерални сировини

(1) Врз основа на одлуката за доделување на концесијата за експлоатација на минерални сировини, концедентот и концесионерот склучуваат договор за концесија за експлоатација на минерални сировини.

(2) Договорот за концесија за експлоатација на минерални сировини особено содржи:

- цел и предмет на концесијата,

- рок на важење на концесијата,

- површина на просторот на кој се доделува концесијата за експлоатација, дефиниран со координати,

- висина, начин на плаќање и пресметување на надоместокот за концесијата,

- услови за вршење на концесијата,

- начин и рокови за поднесување на сметки и финансиски или други извештаи во врска со извршената експлоатација на минерални сировини од страна на концесионерот,

- начинот на вршење на надзор и инспекција на концесијата,

- услови за продолжување на важење на концесијата/договорот согласно со членот 26 од овој закон,

- начин на решавање на спорите во врска со договорот,

- начин и услови под кои се одзема концесијата и
- други одредби соодветни на предметот на концесијата.

(3) Договорот или одделни одредби од договорот за концесија за експлоатација на минерални сировини кои се во спротивност со овој и друг закон, се ништовни и не произведуваат правно дејство.

Член 34

Пренос на концесија за експлоатација

(1) Концесијата за експлоатација може да се пренесува целосно или делумно.

(2) Владата донесува одлука со која дава согласност за пренос на концесијата за експлоатација на минерални сировини, под истите услови под кои е доделена концесијата што се пренесува.

(3) Во одлуката може да се предвиди и пренос на правата од концесијата во корист на работодавачите, како средство за обезбедување на нивното побарување кон концесионерот.

(4) Предметот на концесијата за експлоатација не смее да се даде под закуп.

(5) Со преносот на концесијата, концесионерот ги стекнува правата и обврските кои произлегуваат од издадените дозволи и одобренија од надлежните органи, во смисла на овој и друг закон.

Член 35

Престанок на концесијата за експлоатација

Концесијата за експлоатација на минерални сировини престанува да важи во случаи на:

1) истек на рокот на важење на концесијата за експлоатација на минерални сировини, утврден во одлуката за доделување на концесија и договорот за концесија;

2) предвремен откуп на концесијата за експлоатација во јавен интерес;

3) предвременно исцрпување на минералните сировини;

4) стечај или ликвидација на концесионерот и

5) едностран раскин на договорот за концесија согласно со членот 39 од овој закон.

Член 36

Престанок на концесијата за експлоатација на минерални сировини со истек на рокот

Со истекот на рокот на важење на концесијата за експлоатација на минерални сировини, под услов концесијата за експлоатација на минерални сировини да не е продолжена согласно со членот 26 од овој закон, концесијата престанува да важи.

Член 37

Предвремен откуп на концесијата за експлоатација на минерални сировини во јавен интерес

(1) Концедентот може да ја откупи концесијата за експлоатација на минерални сировини и пред истекот на рокот утврден во одлуката за доделување на концесија и договорот за концесија, под услов за тоа да постои јавен интерес утврден со закон со кој се утврдува и износот на надоместокот за откуп на концесијата.

(2) Со откупот, концесијата за експлоатација на минерални сировини престанува да важи.

Член 38

Престанок на концесијата за експлоатација на минерални сировини заради предвременно исцрпување

Концесијата за експлоатација на минерални сировини престанува да важи во случај кога ќе се исцрпи минералната сировина за која е доделена концесијата за експлоатација.

Член 39

Едностран раскин на договорот за концесија за експлоатација на минерални сировини

(1) Концедентот и концесионерот можат еднострано да го раскинат договорот за концесија заради повреда на договорните обврски од страна на концедентот, односно концесионерот согласно со закон и според одредбите од договорот.

(2) Во случај на битна повреда на обврските предвидени во концесискиот договор од страна на концесионерот, концедентот може еднострано да ја раскине концесијата, односно договорот за концесија.

(3) Во случајот од ставот (2) на овој член, органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на минералните сировини определува рок во кој концесионерот треба да ги исправи пропустите во смисла на ставот (1) од овој член. Рокот треба да биде доволен за да може концесионерот да постапи по известувањето и да ги исправи пропустите.

(4) Како битни повреди за едностран раскин на договорот за концесија од ставот (2) на овој член се смета кога:

1) концесионерот ќе го пренесе предметот на концесија за експлоатација на минерални сировини на друг концесионер без согласност на концедентот;

2) концесионерот не постапил по изречените мерки во постапката на надзор согласно со закон;

3) концесионерот ќе отпочне со експлоатација на минералните сировини пред да добие дозвола за експлоатација;

4) концесионерот нема да го плати надоместокот за концесија за експлоатација утврден со договорот за концесија;

5) концесионерот нема да постапи согласно со членот 42 став (2) од овој закон и

6) концесионерот не се придржувал кон решенијата и мерките во однос на заштитата на животната средина утврдени согласно со прописите од областа на животната средина.

(5) Со одлука на Владата се врши едностран раскин на договорот за концесија во која се наведуваат причините заради кои се раскинува договорот, за што органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на минералните сировини го известува концесионерот.

(6) Одлуката од ставот (5) на овој член се објавува во "Службен весник на Република Македонија".

Член 40

Концесија за експлоатација на друг вид на минерални сировини на ист простор

(1) Концесија за експлоатација може да се додели и за друг вид на минерални сировини на простор на кој веќе е доделена концесија за експлоатација на минерални сировини, под услов да не се нарушува нормалната експлоатација на минералните сировини за кои претходно е доделена концесија за експлоатација.

(2) Постапката за доделување на концесија за експлоатација на друг вид на минерални сировини од ставот (1) на овој член се спроведува согласно со одредбите од овој закон.

ГЛАВА 2

ДОЗВОЛА ЗА ЕКСПЛОАТАЦИЈА НА МИНЕРАЛНИ СУРОВИНИ

Член 41

Дозвола за експлоатација на минерални сировини

(1) Со експлоатација на минерални сировини и изведување на рударски работи може да се отпочне откако концесионерот ќе добие дозвола за експлоатација на минерални сировини.

(2) Дозволата од ставот (1) на овој член ја издава министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на минералните суровини.

(3) Дозволата за експлоатација се издава со рок на важење кој не може да биде подолг од рокот на важење на концесијата за експлоатација.

Член 42

Барање за издавање на дозвола за експлоатација на минерални суровини

(1) Дозвола за експлоатација се издава врз основа на поднесено барање до органот на државната управа надлежен за работите од областа на минералните суровини од страна на концесионерот.

(2) Барањето за издавање на дозвола за експлоатација на минерални суровини, концесионерот е должен да го достави во рок од две години од денот на склучувањето на договорот за концесија за експлоатација на минерални суровини од членот 33 на овој закон.

(3) Барањето од ставот (1) на овој член, содржи:

- 1) податоци за барателот;
- 2) договор за концесија за експлоатација на минерални суровини (во прилог);
- 3) доказ за решени имотно-правни односи во делот на земјиштето на кое ќе се врши експлоатација на минералните суровини и минералната технологија;
- 4) главен рударски проект за експлоатација на минералните суровини кои се предмет на концесијата заедно со ревизија (стручна) оценка на истиот;
- 5) решение за одобрување на студијата за оценка на влијанието врз животната средина или решение за одобрување на елаборатот за оценка на влијанието врз животната средина;
- 6) сообраќајна согласност за приклучок за јавен пат;
- 7) водостопанска согласност за користење на водите од надлежниот орган на државната управа надлежен за управување со води и
- 8) енергетска согласност доколку издавањето на истата е предвидено со главниот рударски проект.

Член 43

Содржина на дозволата за експлоатација на минерални суровини

(1) Дозволата за експлоатација на минерални суровини содржи податоци:

- 1) за концесионерот;
- 2) за рокот на важење на дозволата за експлоатација;
- 3) за минералните суровини што се предмет на експлоатација;
- 4) за големината, границите и положбата на експлоатационото поле;
- 5) катастарски податоци за земјиштето на просторот за коешто е издадена дозволата;
- 6) главниот рударски проект за експлоатација на минералните суровини и
- 7) за други податоци определени со закон и договорот за концесија.

(2) Примерок од издадената дозвола за вршење експлоатација на минерални суровини се доставува до Државниот инспекторат за техничка инспекција и до органот на државната управа надлежен за издавање на интегрирани еколошки дозволи, согласно со Законот за животната средина.

Член 44

Одбивање на барањето за издавање на дозвола за експлоатација на минерални суровини

(1) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на минералните суровини со решение ќе го одбие барањето, ако:

1) барањето за издавање на дозвола за експлоатација не е поднесено во рокот определен во членот 42 став (2) од овој закон;

2) барањето не ја содржи документацијата утврдена во членот 42 од овој закон и

3) главниот рударски проект од членот 42 став (3) точка 4 на овој закон не е во согласност со одредбите од овој и друг закон.

(2) Против решението од ставот (1) на овој член во рок од 15 дена од денот на приемот на решението може да се изјави жалба до Комисијата за решавање на управна постапка во втор степен од областа на економијата и финансиите при Владата.

Член 45

Престанок на дозволата за експлоатација на минерални суровини

Дозволата за експлоатација на минерални суровини престанува да важи со:

- 1) престанок на концесијата за експлоатација во смисла на членот 35 од овој закон;
- 2) истекување на рокот на важност на дозволата за експлоатација и
- 3) одземање на дозволата.

Член 46

Одземање на дозволата за експлоатација на минерални суровини

(1) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на минералните суровини со решение ќе ја одземе дозволата за експлоатација на предлог на органот на државната управа надлежен за вршење на работите на инспекцискиот надзор согласно со одредбите од овој и друг закон, ако:

- 1) концесионерот не се придржува на одредбите од членот 51 став (1) на овој закон;
- 2) концесионерот не врши експлоатација на минералните суровини во согласност со главниот рударски проект за експлоатација на минералните суровини;
- 3) концесионерот не започнал со експлоатација на минералните суровини согласно со дозволата од членот 41 на овој закон во рок од две години од денот на нејзиното издавање или од неоправдани причини ја прекине експлоатацијата во период подолг од две години;
- 4) органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на животната средина и просторното планирање го поништи или укине решението за одобрување на студијата за оценка на влијанието врз животната средина или решението за одобрување на елаборат за животна средина и
- 5) концесионерот не се придржувал кон решенијата и мерките во однос на заштитата на животната средина утврдени согласно со прописите од областа на животната средина.

(2) Против решението за одземање на дозволата за експлоатација во рок од 15 дена од приемот на решението може да се изјави жалба до Комисијата за решавање на управна постапка во втор степен од областа на економијата и финансиите при Владата.

Член 47

Дозвола за изведување на рударски работи според дополнителен рударски проект

(1) Изведување на рударски работи и објекти во постојните рудници за отворање и експлоатација на минерални суровини на нови хоризонти, ревири, изработка на нови извозни, ветрени и истражни окна, битно изменет метод на откопување, реконструкција на рударски објекти кои не се опфатени со главниот рударски проект, санирање на големи свлечишта, измени во

поглед на рекултивирањето на земјиштето од главниот рударски проект, како и други работи, се врши врз основа на дозвола за изведување на рударски работи според дополнителен рударски проект.

(2) Дозволата за изведување на рударски работи според дополнителен рударски проект се издава врз основа на барање од концесионерот, односно имателот на дозволата за експлоатација од членот 41 на овој закон.

(3) Барањето од ставот (2) на овој член содржи дополнителен рударски проект за изведување на рударските работи и образложение заради кои се бара издавање на оваа дозвола.

(4) Дозволата од ставот (1) на овој член ја издава министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на минералните сировини.

(5) Дозволата од ставот (1) на овој член содржи податоци за барателот, за просторот за кој се издава дозволата, дополнителниот рударски проект за изведување на рударски работи заедно со ревизија (стручна оценка) на истиот и образложение за причините за нејзино издавање.

(6) Органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на минералните сировини со решение ќе го одбие барателот доколку дополнителниот рударски проект за изведување на дополнителните рударски работи не е во согласност со одредбите од овој и друг закон.

(7) Против решението од ставот (6) на овој член во рок од 15 дена од денот на приемот на решението може да се изјави жалба до Комисијата за решавање на управна постапка во втор степен од областа на економијата и финансиите при Владата.

(8) Примерок од дозволата за изведување на дополнителни рударски работи се доставува до Државниот инспекторат за техничка инспекција и до органот на државната управа надлежен за издавање на интегрирани еколошки дозволи, согласно со Законот за животната средина.

Член 48

Престанок и одземање на дозвола за изведување на рударски работи според дополнителен рударски проект

(1) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на минералните сировини со решение ќе ја одземе дозволата за изведување на рударски работи според дополнителниот рударски проект доколку концесионерот не се придржува на одредбите од членот 51 став (1) на овој закон на предлог на органот на државната управа надлежен за вршење на работите на инспекцискиот надзор согласно со одредбите од овој и друг закон.

(2) Против Решението за одземање од ставот (1) на овој член во рок од 15 дена од приемот на решението може да се изјави жалба до Комисијата за решавање на управна постапка во втор степен од областа на економијата и финансиите при Владата.

Член 49

Рударски проекти

(1) Рударски проекти за експлоатација на минерални сировини, изведување на рударски работи и изведба на рударски објекти се:

1) главен рударски проект кој се изработува заради изведба на рударски објекти за експлоатација на нови наоѓалишта на минерални сировини, рестартирање на постојни рудници, како и за новопронајдените резерви на минерални сировини во постојното наоѓалиште;

2) дополнителен рударски проект кој се изработува заради изведување на рударски работи и објекти во постојните рудници за отворање и експлоатација на ми-

нерални сировини на нови хоризонти, ревири, изработка на нови извозни, ветрени и истражни окна, битно изменет метод на откопување, реконструкција на рударски објекти кои не се опфатени со главниот рударски проект, санирање на големи свлечишта, измени во поглед на рекултивирањето на земјиштето од главниот рударски проект, како и изведување на други работи;

3) упростен рударски проект кој се изработува заради разработка на одделни делови од главниот, односно дополнителниот рударски проект кој заради прилагодување на условите на лежиштето на минералните сировини кои пред изведувањето на рударските работи не било можно да се предвидат со главниот, односно дополнителниот рударски проект, за помали реконструкции на постојните рударски објекти, а кои битно не ја менуваат концепцијата на главниот, односно дополнителниот рударски проект и

4) проект за изведување на рударски истражни работи се изработува во услови кога со проектот за вршење на детални геолошки истражувања од членот 22 став (1) точка 1 на овој закон се предвидени истражувања со изведба на рударски објекти.

(2) Упростениот рударски проект од ставот (1) точка 3 на овој член го одобрува раководителот на рудникот по претходна согласност на службата за заштита при работа во рудникот.

(3) Рударски проекти од ставот (1) точки 1, 2 и 4 на овој член подлежат на стручна оценка (ревизија).

(4) Содржината на рударските проекти од ставот (1) на овој член ја пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на минералните сировини.

ГЛАВА 3

ИЗВЕДУВАЊЕ НА РУДАРСКИ РАБОТИ

Член 50

Услови за изведување на рударски работи

(1) Рударски работи можат да изведуваат правни и физички лица кои се запишани во Централниот регистар и поседуваат лиценца за изведување на рударски работи, вклучувајќи ги и странските правни лица со подружница запишана во Централниот регистар на Република Македонија за вршење на таа дејност, а кои ги исполнуваат условите пропишани со овој и друг закон.

(2) Поблиските услови и начинот на издавање на лиценцата од ставот (1) на овој член ги пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на минералните сировини.

Член 51

Обврски на концесионерот при изведување на рударските работи за експлоатација на минерални сировини

(1) Концесионерот при изведување на рударските работи за експлоатација на минерални сировини е должен:

1) да ги изведува рударските работи согласно со дозволата, стандардите и техничките нормативи кои важат за изведување на тие работи;

2) да врши рударски мерења и да поседува рударски планови за вршење експлоатација на минералните сировини;

3) доколку предмет на концесијата за експлоатација се минералните сировини од членот 3 став (2) точки 6 и 7 на овој закон, концесионерот е должен да врши реинјектирање на вишокот од овие минерални сировини во медиумот од кој се експлоатирани, согласно со дозволата за експлоатација;

4) да ги спроведува мерките за заштита при работа;

5) навремено да презема мерки за безбедност на граѓаните, нивниот имот, сообраќајот и соседните објекти;

6) да спроведува, на своја сметка, мерки за заштита на животната средина и природата и културното наследство, како и мерки за рекултивација на земјиштето согласно со закон и

7) да води евиденција на произведените количини на минерални сировини во електронска и пишана форма.

(2) Концесионерот при изведување на рударските работи и вршењето на експлоатација на минерални сировини е должен на локацијата каде што тие се вршат, да има:

1) дозвола за експлоатација на минерални сировини и дозвола за изведување на дополнителни рударски работи;

2) договор за изведување на работите со изведувачот, доколку концесионерот сам не ги изведува тие работи;

3) рударски планови со ажурирана состојба на изведените рударски работи;

4) уверенија за стручна оспособеност на работниците за извршување на работите и за нивната здравствена состојба;

5) решение за поставување одговорни лица за раководење при изведувањето на рударските работи и објекти;

6) извештаи за извршените периодични прегледи и испитувања на опремата и орудијата за работа заради утврдување на нивната исправност;

7) упатства за работа со мерки на заштита при работата за применетиот технолошки процес за експлоатација и минерална технологија;

8) евиденција на произведените количини на минерални сировини во електронска или пишана форма и

9) друга документација пропишана со овој и друг закон.

(3) Начинот на водење на евиденцијата од ставот (1) точка 7 и ставот (2) точка 8 на овој член ја пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на минералните сировини.

(4) Концесионерот при изведување на рударските работи за експлоатација на минерални сировини е должен да врши класификација и прекатегоризација на рудните резерви.

(5) Постапката и начинот на класификација и прекатегоризација на рудните резерви од ставот (4) на овој член ја пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на минералните сировини.

Член 52

Рударски мерења и рударски планови

(1) Заради правилно вршење на детални геолошки истражувања со рударски работи и експлоатација на минерални сировини, имателот на дозволата за детални геолошки истражувања или концесионерот е должен да врши рударски мерења и да изготвува рударски планови.

(2) Видот, содржината и начинот на изготвување и чување на рударските планови ги пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на минералните сировини.

Член 53

Техничко водење и надзор

(1) При изведување на рударските работи, концесионерот или изведувачот е должен да обезбеди техничко водење и надзор на изведувањето на рударските работи според рударските проекти, техничките прописи, како и според прописите за заштита при работа.

(2) Техничко водење и надзор на изведувањето на рударските работи од ставот (1) на овој член кај концесионерот или изведувачот на тие работи, ги врши стручно лице кое има овластување за вршење на тие работи.

(3) Поблиските услови и начинот на издавање на овластувањето од ставот (2) на овој член ги пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на минералните сировини.

Член 54

Времено или трајно запирање на рударски работи

(1) Концесионерот е должен временото прекинување на изведувањето на рударски работи при истражување и експлоатација на минералните сировини поради непредвидени геолошки, рударски или економски причини (појава на гас или вода, горски удари, јамски пожари, пореметување на главни паѓишта за проветрување и одводнување, лизгање на терен и слично) да го пријави на органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на минералните сировини и државниот инспекторат за техничка инспекција најдоцна 24 часа по запирање на работите, а во случај на опасна појава, веднаш.

(2) Ако концесионерот планира времено запирање на работите повеќе од шест месеца потребно е најмалку 30 дена пред временото запирање да го известат Државниот инспекторат за техничка инспекција и да изврши рударски мерења на состојбите, како и дополнување на рударските планови, да направи записник за причините за престанување на работите и за опасностите кои можат да настанат во текот на запирањето и при повторниот почеток на работите. Временото запирање на изведувањето на рударски работи не може да трае подолго од една година.

(3) Концесионерот во периодот на временото прекинување на рударските работи, е должен редовно да ги одржува јамските простории и објекти во стабилна, сигурна и безбедна состојба која овозможува без опасности да се поминува преку нив.

(4) Доколку концесионерот не продолжи со експлоатација на минералните сировини по рокот определен во ставот (2) од овој член, истиот е должен да изготви дополнителен рударски проект во согласност со одредбите од овој закон.

ГЛАВА 4

ТЕХНИЧКИ ПРЕГЛЕД НА ИЗВЕДЕНИТЕ РУДАРСКИ ОБЈЕКТИ

Член 55

Техничкиот преглед на рударскиот објект

(1) Рударскиот објект може да се употребува по извршен технички преглед и врз основа на тоа издадено решение за употреба.

(2) Техничкиот преглед на рударскиот објект се врши на изведените рударски објекти според главниот или дополнителниот рударски проект, а по барање на концесионерот, од комисија формирана од министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на минералните сировини. Во комисијата за технички преглед не може да учествува лице кое е вработено кај инвеститорот, проектантот или изведувачот на работи на рударскиот објект, како и лице кое вршело стручен надзор над изведба на рударскиот објект.

(3) Начинот на вршење на техничкиот преглед од ставот (2) на овој член, како и висината на трошоците за вршење на техничкиот преглед во зависност од сложеноста на работите ги пропишува Владата.

(4) Трошоците од ставот (3) на овој член треба да се соодветни на објективно сторените трошоци, а се на товар на концесионерот.

(5) Министерот на органот на државната управа надлежен за работите од областа на минералните суровини издава решение за употреба на рударскиот објект во рок од 15 дена од доставувањето на извештај од техничкиот преглед, а врз основа на записник за извршениот технички преглед со кој се потврдува техничката исправност на објектот.

(6) Решение за употреба на изведените рударски објекти според главниот или дополнителниот рударски проект може да се издава и sukcesивно.

(7) Против решението од ставовите (5) и (6) на овој член може да се изјави жалба во рок од 15 дена од денот на приемот на решението до Комисијата за решавање на управна постапка во втор степен од областа на економијата и финансиите при Владата.

Член 56

Пробна работа без решение за употреба на рударскиот објект

(1) По исклучок, концесионерот може да отпочне со користење на рударскиот објект со пробно работење без Решение за употреба на рударскиот објект од членот 55 ставови (5) и (6) на овој закон, кога на објектот треба да се извршат претходни испитувања за утврдување на исправноста на постројките и опремата и нивното безбедно работење, проверка на стабилноста на рударскиот објект предвидени во техничката документација, условите за работа, обезбеденоста на рударскиот објект од пожари, како и други испитувања со кои ќе се потврди подобноста на рударскиот објект за употреба.

(2) Поблиските услови, начинот и вршењето на надзорот при пробното работење од ставот (1) на овој член ги пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на минералните суровини.

(3) Пробното работење може да трае најмногу три месеца, сметано од денот на пуштање во пробна работа на изведениот рударски објект.

ДЕЛ IV

СТРУЧНА ПОДГОТОВКА, ПРОЕКТАНТИ И РЕВИДЕНТИ НА ГЕОЛОШКА ДОКУМЕНТАЦИЈА И ПОСТАПКА ЗА РЕВИЗИЈА

Член 57

Стручна подготовка

(1) Лицата кои вршат работи на геолошки истражувања и лицата кои вршат работи на изведување на рударски работи, односно експлоатација, покрај општите услови утврдени со закон, треба да ги исполнуваат и посебните услови за стручната подготовка и оспособеност за вршење на одделни работи.

(2) Работа на одделни работни места во правното или физичкото лице кое врши експлоатација на минерални суровини, можат да вршат лица кои покрај општите услови ги исполнуваат и следниве услови, и тоа за:

1) раководител на рудник рударски факултет, насока експлоатација на минерални суровини или општа насока и најмалку три години работно искуство во структурата;

2) раководител во јамски или површински коп рударски факултет, насока експлоатација или општа насока и најмалку две години работно искуство во структурата;

3) раководител на објекти за минерална технологија рударски факултет, насока минерална технологија или општа насока и најмалку две години работно искуство во структурата;

4) раководител на електромашинска, односно машинска служба или градежна служба, кој врши работи за потребите на правното или физичкото лице кое врши експлоатација на минерални суровини соодветен факултет и најмалку две години работно искуство во структурата;

5) раководител на површински коп за експлоатација на градежно-технички камен, украсен камен, дробилна и сепарациска постројка за неметални минерални суровини средно техничко училиште (рударско или геолошко) и најмалку три години работно искуство на работа на такви или слични објекти;

6) раководител во јама и објектите за минерална технологија средно техничко училиште, рударска насока и најмалку три години работно искуство на работа на такви или слични објекти;

7) раководител на површински коп за експлоатација на градежно-технички камен, украсен камен, дробење и сепарација на неметални минерални суровини средно техничко училиште, рударско или геолошко и најмалку две години работно искуство во структурата;

8) раководител на служба за техничка сигурност и заштита при работа рударски факултет или факултет за заштита при работа и работно искуство од две години во јама или површински коп;

9) надзорник во јама средно техничко училиште, рударска или геолошка насока и најмалку две години работно искуство во структурата;

10) надзорник на површинскиот коп, објектите за минерална технологија средно техничко училиште, рударска или геолошка струка;

11) работи на самостоен јамски мерач, односно мерач на површинските копови средно техничко училиште, геодетска насока и најмалку две години работно искуство во структурата и

12) работи на минирање можат да вршат лица кои се стручно оспособени за такви работи и кои ги исполнуваат условите пропишани со Законот за заштита од експлозивни материи.

(3) Лицата постари од 55 години мора да имаат лекарско уверение за психофизичката способност за вршење на минерски работи, не постаро од шест месеца.

(4) За вршење на работи на минирање работниците од ставот (1) точка 11 на овој член полагаат испит за проверка на нивната оспособеност пред комисијата на концесионерот што врши експлоатација на минерални суровини. На испитот за проверка на оспособеноста учествува и рударски државен инспектор.

(5) Заради обучување, а по одобрение на раководителот на рудникот, работниците кои се обучуваат можат да вршат работа на минирања под постојан надзор на палителот на мини.

(6) Покрај условите определени во ставот (2) точки 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 и 8 на овој член, лицата треба да имаат овластување за водење на технички надзор.

Член 58

Субјекти за изработка на геолошка документација

(1) Геолошка документација од членот 9 став (1) точки 1, 2 и 4, како и од членот 22 став (1) точка 3 на овој закон можат да ја изработуваат правни или физички лица кои се запишани во Централниот регистар, вклучувајќи ги и странските правни лица со подружница запишана во Централниот регистар на Република Македонија и кои поседуваат овластување за изработка на геолошка документација.

(2) Лицето вработено кај правното или физичкото лице од ставот (1) на овој член за изработка на геолошка документација, треба да поседува лиценца за изработка на геолошка документација.

(3) Поблиските услови и начинот на добивање на лиценцата и овластувањето за изработка на геолошка документација од ставот (1) на овој член ги пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на минералните суровини.

Член 59

Субјекти за изработка на рударски проекти

(1) Рударските проекти од членот 49 став (1) точки 1, 2 и 4 на овој закон можат да ја изработуваат правни или физички лица кои се запишани во Централниот регистар, вклучувајќи ги и странските правни лица со подружница запишана во Централниот регистар на Република Македонија и кои поседуваат овластување за изработка на рударски проекти.

(2) Лицето вработено кај правното или физичкото лице од ставот (1) на овој член за изработка на рударски проекти, треба да поседува лиценца за изработка на рударски проекти.

(3) Поблиските услови и начинот на добивање на лиценцата и овластувањето за изработка на рударските проекти од ставот (1) на овој член ги пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на минералните суровини.

Член 60

Стручна оценка (ревизија) на геолошка документација и рударски проекти

(1) Заради проверка и контрола во поглед на пропишаните мерки, стандарди и технички нормативи за заштита при работа, сигурноста на луѓето, на подземните, површинските и соседните објекти и заштитата на животната средина, како и во поглед на примената на современите достигнувања и методи во рударството, геологијата и другите научни и технички дисциплини над изработената геолошка документација и рударски проекти, се врши стручна оценка (ревизија).

(2) Геолошката документација од членот 9 став (1) точки 2, 4 и 5 и од членот 22 став (1) точка 3 на овој закон, како и рударските проекти од членот 49 став (1) точки 1, 2 и 4 на овој закон подлежат на стручна оценка (ревизија).

(3) Геолошка документација и рударските проекти од ставот (2) на овој член изработени во странство подлежат на стручна оценка (ревизија).

(4) Стручната оценка (ревизија) од ставот (1) на овој член ја вршат правни и физички лица кои имаат овластување за изработка на геолошка документација, односно рударски проекти и се запишани во Централниот регистар на Република Македонија, вклучувајќи ги и странските правни лица со подружница запишана во Централниот регистар на Република Македонија.

(5) Стручната оценка (ревизија) од ставот (1) на овој член може да ја врши лице во правното или физичкото лице од ставот (4) на овој член кое има лиценца за изработка на ваков вид документација.

(6) Стручната оценка (ревизија) на геолошката документација од членот 9 став (1) точки 2, 4 и 5 и од членот 22 став (1) точка 3 на овој закон, како и рударски проекти од членот 49 став (1) точки 1, 2 и 4 на овој закон не може да врши лице во правното или физичкото лице кое ја изработило или учествувало во изработка на геолошката документација и рударските проекти кои се предмет на стручна оценка (ревизија).

(7) Лицето од ставот (5) на овој член не смее да издава ревизиски извештај и ревизиска клаузула.

Член 61

Ревизиски извештај и ревизиска клаузула

(1) Правно или физичко лице кое извршило стручна оценка (ревизија) на геолошката документација, односно рударските проекти во смисла на членот 60 став (1) од овој закон, изготвува ревизиски извештај и издава ревизиска клаузула со која потврдува дека геолошката документација, односно рударските проекти се изработени согласно со овој и други закони.

(2) Ревизиската клаузула ја потпишува одговорното лице на правното или физичкото лице кое ја извршило стручната оценка (ревизија).

(3) Во ревизиската клаузула мора да биде наведено лицето кое ја извршило стручната оценка (ревизија) над проектот согласно со овој закон.

(4) Со ревизиската клаузула до органот на државната управа надлежен за работите од областа на минералните суровини задолжително се доставува и извод од Централниот регистар на Република Македонија како доказ дека правното или физичкото лице е регистрирано за изработка на геолошка документација, односно рударски проекти и заверени кај нотар копии од овластувањето и лиценците за лицата кои ја извршиле стручната оценка (ревизија).

(5) Ако стручната оценка (ревизија) на одделни делови од проектот ја извршиле повеќе лица, во ревизиската клаузула мора да биде наведено одделно кои лица над кои делови од проектот ја извршиле стручната оценка (ревизија).

ДЕЛ V

НАДОМЕСТОЦИ ЗА ВРШЕЊЕ НА ДЕТАЛНИ ГЕОЛОШКИ ИСТРАЖУВАЊА И ЗА КОНЦЕСИИ ЗА ЕКСПЛОАТАЦИЈА НА МИНЕРАЛНИ СУРОВИНИ

Член 62

Надоместок за вршење детални геолошки истражувања

Имателот на дозвола за вршење на детални геолошки истражувања на минерални суровини плаќа едногодишен надоместок за просторот, во зависност од видот на минералната суровина определен во дозволата за вршење на детални геолошки истражувања.

Член 63

Надоместок за концесија за експлоатација на минерални суровини

Концесионерот е должен да плаќа:

1) годишен надоместок за користење на просторот доделен со концесијата за експлоатација, а во зависност од видот на минералната суровина што е предмет на концесијата за експлоатација и

2) надоместок за експлоатација на минерална суровина, предмет на концесијата.

Член 64

Утврдување на висина и начин на плаќање на надоместоците

(1) Владата на предлог на министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на минералните суровини, донесува Тарифник во кој ги утврдува висината на надоместоците за вршење на детални геолошки истражувања и концесии за експлоатација на минерални суровини од членовите 62 и 63 на овој закон, а во зависност од видот, количината и квалитетот на минералната суровина.

(2) Средствата наплатени од ставот (1) на овој член се уплатуваат на соодветна уплатна сметка во рамките на трезорската сметка.

(3) Средствата наплатени од ставовите (1) и (2) на овој член:

- 60 % се приход во Буџетот на Република Македонија и

- 40 % се приход на буџетот на општината на чие подрачје се врши концесиската дејност.

ДЕЛ VI

ОГРАНИЧУВАЊЕ НА ПРАВО НА СОПСТВЕНОСТ

Член 65

Ограничување на сопственичко право

Сопственичките или другите стварни права над земјиштето на кое се вршат детални геолошки истражувања или експлоатација на минерални сировини, може да се одземат или ограничат во случај кога вршењето на деталните геолошки истражувања или експлоатација на минералните сировини е од јавен интерес, под услови утврдени со овој закон и Законот за експропријација.

Член 66

Јавен интерес

(1) Од јавен интерес е:

1) кога минералната сировина е од стратешко значење за Република Македонија и

2) кога минералната сировина која е неопходна за реализација на проекти од јавен интерес утврден со друг закон.

(2) Минералните сировини од ставот (1) на овој член ги определува Владата.

ДЕЛ VII

ЗАШТИТА ПРИ РАБОТА

Член 67

Заштита при работа при вршење на геолошки истражувања и експлоатација на минерални сировини

(1) Заради заштита на животот и здравјето на работниците, имателот на дозволата за детални геолошки истражувања или концесионерот е должен:

1) навремено да ги спроведува мерките за заштита при работа согласно со овој закон и Законот за заштита при работа и

2) да ја организира и уреди заштитата при работа со акт спрема специфичните услови и опасности во своите објекти согласно со овој закон и Законот за заштита при работа.

(2) При изведување на рударски работи и вршењето на надзор, изведувачот мора да обезбеди технички надзор и водење на работите согласно со овој закон и Законот за заштита при работа.

(3) Одговорното лице за изведување на рударски работи или лицето кое врши технички надзор над изведувањето на рударските работи, како и лицата кои вршат надзор над заштитата при работа, имаат право привремено да го отстранат од вршење на работите, работникот кој извршил повреда на некоја пропишана мерка со која се загрозува личната и колективната сигурност и безбедност.

(4) При изведување на рударските работи, изведувачот мора да обезбеди водење на евиденција во електронска или пишана форма за рударски надзор, во која се внесуваат:

1) мерките на овластените лица на изведувачот кои се однесуваат на заштитата при работа и здравјето на работниците и

2) службените налози на овластените лица на изведувачот.

(5) Изведувачот на подземни рударски работи задолжително мора да организира служба за заштита при работата.

(6) Изведувачот, кој изведува рударски работи каде што постои опасност од пожар, експлозија, појава на отровни гасови, или пак можности од навлегување на гасови, вода и тиња, мора да организира служба за спасување и служба за против пожарна заштита.

(7) Начинот на организирањето и работата на службата за спасување го пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на трудот и социјалната политика по претходна согласност на министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на минералните сировини.

(8) При изведување на рударски работи, изведувачот мора да преземе и мерки заради заштита на животот и здравјето на граѓаните, како и безбедност на недвижните и движните работи.

(9) Поблиските услови и начинот на заштита при работа во рударството ги пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на трудот и социјалната политика по претходна согласност на министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на минералните сировини.

(10) Начинот на изработка и содржината на планот за одбрана и спасување во случај на колективна опасност или несреќа го пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на одбраната по претходна согласност на министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на минералните сировини.

(11) Изведувачот, кој изведува подземни рударски работи каде што постои опасност од пожар, експлозија, појава на отровни гасови, или пак можности од навлегување на гасови, вода и тиња, мора да организира служба за спасување.

(12) Работите и задачите што се сметаат за опасни (работи во окна, расчистување на рушевини и слично) можат да се изведуваат само под надзор на стручно лице кое го определува одговорното лице.

(13) Правното или физичкото лице мора пред распоредувањето на работите, односно на работните задачи, работникот со кој засновал работен однос да го запознае со прописите и мерките за заштита при работа во врска со работите кои ќе ги врши, со опасностите кои можат да настанат при таа работа, како и со организирањето и спроведувањето на заштитните мерки при работа и да определи работник кој целосно ќе го запознае со правата и обврските во врска со заштитата при работа и условите за работа.

(14) Работникот кој прв пат се распоредува на рударските работи, мора постепено, а најмалку 15 дена да се внесува во работата под непосредно раководење и надзор на работник и инструктор определен од работник со посебни овластувања и одговорности.

(15) Работниците кои се распоредени на работно место во јама мораат при нивното прераспоредување на друго работно место на кое не работеле дотогаш да се запознаат со специфичните опасности на новото работно место и со мерките за заштита при работа и опасностите кои можат да настанат при вршење на работите на кои се распоредуваат.

(16) Работниците кои се распоредени на работно место во површинските погони кои во јамата влегуваат повремено заради извршување на одделни работи, мора да бидат претходно запознати со специфичностите на работата во јама, со сите опасности кои произлегуваат од таквата работа и со мерките за заштита при работа на кои мора да се придржуваат.

(17) Работниците кои се распоредени на работно место надвор од јама можат да влегуваат во јама само со дозвола на раководителот на јамата или од него овластено лице.

(18) Секој работник е должен во текот на работата да ги почитува и спроведува пропишаните мерки и постојано да го дополнува и да го усовршува своето знаење од областа за заштита при работа.

(19) Правното или физичкото лице е должно да донесе посебни програми за стекнување, дополнување и усовршување на знаењето за областите за заштита при работа според видовите на работите, односно работните задачи.

Член 68

Обврска за запознавање

(1) Органите на управувањето и раководните работници во правното или физичкото лице се должни да организираат запознавање на сите работници со прописите и мерките за заштита при работа, како и со мерките за спроведување на плановите за одбрана и акциите за спасување во случај на ненадејни несреќи. За таа цел правното или физичкото лице е должно еднаш годишно да организира обука на која работниците ќе се запознаат со прописите и техничките мерки за спроведување на планот на одбраната и спасувањето.

(2) Правното или физичкото лице е должно по пат на стручна комисија еднаш годишно да ги проверува познавањето на прописите и мерките за заштита при работа, како и плановите за одбрана и акциите за спасување во случај на ненадејни несреќи на работниците со посебни овластувања и одговорности кои вршат надзор, палител на мини, како и други работници со посебни овластувања.

(3) Работниците кои нема да покажат задоволително знаење од прописите и мерките за заштита при работа, а особено од спроведувањето на планот за заштита и акција за спасување, не можат понатаму да ги вршат работите, односно работните задачи, се додека со повторно проверување не се утврди дека ги познаваат прописите и мерките за заштита при работа.

(4) Органот на управувањето, раководните работници во правното или физичкото лице и други работници со посебни овластувања и одговорности кои раководат со геолошките истражувања и рударските работи одредени со општите акти за заштита на работниците на работа, како и работниците на службата за заштита при работа, имаат право привремено да забранат вршење на работи на работниците кои извршиле повреда на некои од пропишаните мерки со кои се загрозува личната и колективната сигурност.

(5) Против работникот на кого му е привремено забранета работата, веднаш се поведува постапка за утврдување на повреда на работните обврски на начин утврден со закон и колективен договор.

Член 69

Обврска за известување

Секој работник, кој е вработен кај концесионерот или изведувачот што врши детални геолошки истражувања или експлоатација на минерални сировини, е должен веднаш да го известува непосредниот раководител за несреќа при работа, потешка повреда при работа, или појава што го загрозува животот на работниците, како и за причините за настанување на истите.

ДЕЛ VIII

ЗАШТИТА НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА И НАДОМЕСТОК НА ШТЕТА

Член 70

Заштита на животната средина

(1) Имателот на дозволата за вршење на детални геолошки истражувања или концесионерот што изведува рударски работи, односно експлоатација на минерални сировини и минерална технологија е должен да се придржува кон овој закон и Законот за животната средина и другите прописи од областа на животната средина.

(2) Имателот на дозволата за вршење на детални геолошки истражувања и концесионерот што изведува рударски работи, односно експлоатација на минерални сировини и минерална технологија мора да ги спроведува мерките за заштита на животната средина од потенцијалните опасности и штетните влијанија.

Член 71

Надомест на штета

Штетата сторена при вршење на основните и деталните геолошки истражувања и изведувањето на рударските работи, односно експлоатацијата на минералните сировини и минерална технологија се надоместува во согласност со прописите за надоместок на штета и одговорност за штета предизвикана врз животната средина.

Член 72

Санација на околината и отстранување на последиците

(1) Имателот на дозволата за вршење на детални геолошки истражувања и концесионерот што изведува рударски работи, односно експлоатација на минерални сировини и минерална технологија за време на деталните геолошки истражувања и изведувањето на рударските работи и работи од минералната технологија, како и по нивното завршување мора да изведе санација на просторот, во согласност со дозволата за вршење на детални геолошки истражувања, договорот за концесија и дозволата за експлоатација.

(2) За неспроведување на дејствијата опишани во ставот (1) од овој член органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на минералните сировини, односно концедентот ќе ја изведе санацијата на просторот, во согласност со дозволата за вршење на детални геолошки истражувања, договорот за концесија и дозволата за експлоатација и минерална технологија, на товар на имателот на дозволата за вршење на детални геолошки истражувања, односно концесионерот во согласност со закон.

(3) По завршување на деталните геолошки истражувања и изведувањето на рударски работи, односно експлоатација на минерални сировини и минерална технологија, не смее да се врши складирање на штетни, опасни, радиоактивни и отпадни материјали во напуштените простори и копови.

Член 73

Интервенции во концесискиот простор

(1) Преку концесискиот простор, односно експлоатационото поле може да се градат јавни патишта, железнички пруги и други сообраќајници, електрични водови, водоводи, нафтоводи и гасоводи, ако се обезбедат соодветни услови со кои нема да биде нарушена експлоатацијата на минералните сировини, загрозен животот на луѓето и имотот и интегрираните еколошки дозволи.

(2) Водите кои ќе се појават при изведувањето на рударските работи, концесионерот може да ги употребува за свои технолошки потреби согласно со Законот за водите. Пред испуштање на отпадните води во реципиентот, задолжително треба да се прочистат од штетните состојки во согласност со закон и интегрираните еколошки дозволи.

ДЕЛ IX

НАДЗОР

Член 74

Надзор

(1) Надзор над спроведувањето на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон врши Министерството за економија.

(2) Инспекцискиот надзор над спроведувањето на одредбите од овој закон го врши Државниот инспекторат за техничка инспекција и други инспекциски органи согласно со овластувањата утврдени со овој и друг закон.

(3) Надзор над спроведувањето на одредбите на овој закон во однос на вршењето на детални геолошки истражувања и експлоатација на минерални сировини и минерална технологија без дозвола за вршење на детални геолошки истражувања, без концесија за експлоатација и без одобрение за експлоатација и минерална технологија, покрај надлежните инспекциски органи од ставот (2) на овој член врши и Министерството за внатрешни работи согласно со овластувањата утврдени со закон.

(4) Надзор над плаќањето на надоместоците за вршење на детални геолошки истражувања и за концесија за експлоатација на минерални сировини утврдени согласно со овој закон го врши Управата за јавни приходи.

ДЕЛ X

ПРЕКРШОЧНИ ОДРЕДБИ

Член 75

(1) Глоба во износ од 5.000 до 20.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на правното лице, ако:

1) детални геолошки истражувања на минерални сировини врши без претходна согласност на органот на државната управа надлежен за соодветната област на простори кои се наоѓаат во градски населби, јавни патишта, водостопански објекти, воени објекти, споменици на културата, посебно заштитени објекти на природата и гробиштата, како и на просторите на кои се наоѓаат објекти од јавен интерес (член 6 ставови (1) и (2));

2) врши детални геолошки истражувања без дозвола (член 10 став (1));

3) не побара проширување на дозволата за вршење детални геолошки истражувања на откриените други видови на минерални сировини (член 18 став (1));

4) при вршењето на деталните геолошки истражувања не ги спроведува мерките за заштита при работа (член 19 став (1) точка 3);

5) не спроведува мерки за заштита на животната средина и рекултивација на земјиштето (член 19 став (1) точка 5);

6) депонира штетни, радиоактивни и други опасни отпадни материјали во напуштените рударски објекти во кои се вршеле детални геолошки истражувања и на просторот определен со дозволата за вршење на геолошки истражувања (член 19 став (1) точка 6);

7) примерок од елаборатот за извршените детални геолошки истражувања заедно со извештајот за извршената ревизија и ревидентската клаузула не се достави до органот на државната управа надлежен за работите од областа на минералните сировини на трајно чување најдоцна 90 дена сметано од денот на завршувањето на истражувањата (член 19 став (1) точка 8);

8) врши експлоатација на минерални сировини без да добие концесија за вршење експлоатација на минерални сировини (член 23 став (1));

9) врши експлоатација на минерални сировини надвор од определеното експлоатационо поле дефинирани со главниот и дополнителниот рударски проект (член 25 став (3));

10) не го продолжи периодот на важноста на концесијата за експлоатација на минералните сировини (член 26 став (1));

11) не врши рекултивација на просторот согласно со динамиката предвидена со главниот или дополнителниот рударски проект и проектот за геолошки истражувања (членови 9 и 49);

12) изврши пренос на концесијата спротивно на одредбите од членот 34 на овој закон;

13) ја даде концесијата под закуп (член 34 став (4));

14) започне со експлоатација на минералните сировини без да добие дозвола за експлоатација (член 41);

15) врши експлоатација на новооткриените минерални сировини без да има добиено дозвола за вршење на детални геолошки истражувања за новооткриената минерална сировина (член 40);

16) при изведувањето на рударските работи не се почитуваат пропишаните технички нормативи и мерките за заштита при работа и заштитата на животната средина (членови 67 и 70);

17) рударскиот објект се употребува без да е извршен технички преглед и решение за негова употреба (член 55 став (1));

18) не ги изведува рударските работи согласно со рударските проекти, дозволите, стандардите и техничките нормативи кои важат за изведување на тие работи (член 51 став (1) точка 1);

19) не врши рударски мерења и не поседува рударски планови за извршената експлоатација на минералните сировини (член 51 став (1) точка 2);

20) не ги спроведе мерките за заштита при работа (член 51 став (1) точка 4);

21) не презема навремено мерки за безбедност на граѓаните, нивниот имот, сообраќајот и соседните објекти (член 51 став (1) точка 5);

22) не спроведува мерки за заштита на животната средина и природата, културното наследство и за рекултивација на земјиштето (член 51 став (1) точка 6);

23) најдоцна 24 часа пред запирањето на работите, а во случај на опасна појава веднаш, не го известат органот на државната управа надлежен за работите од областа на минералните сировини и Државниот инспекторат за техничка инспекција за временото прекинување и изведување на рударските работи при истражување и експлоатација на минералните сировини поради непредвидени геолошки, рударски или економски причини (појава на гас или вода, горски удари, јамски пожари, пореметување на главните патишта за проветрување и одводнување, лизгање на терен и слично) (член 54 став (1));

24) за заштита на животот и здравјето на работниците при вршењето на геолошки истражувања и експлоатација на минерални сировини не организира, уреди и спроведува заштита при работа, како и навремено не презема и спроведува мерки за заштита при работа (член 67 став (1));

25) не организира служба за спасување при изведување на рударски работи каде што постои опасност од пожар, експлозија, појава на отровни гасови или пак можности за навлегување на гасови, вода и тиња (член 67 став (6));

26) не се придржува на мерките пропишани со Законот за животната средина (член 70 ставови (1) и (2));

27) за време на изведување на рударските работи и по нивното завршување не изведе целосна санација на околината и не ги отстрани последиците кои настанале при изведување на рударските работи (член 72 став (1)) и

28) на подрачјето каде што последиците не можат во целост да се санираат, односно отстранат, не спроведе мерки за заштита за да се исклучи опасноста по здравјето или животот на луѓето и животните и можните причинители за загадување на животната средина, односно предвидливите штети на објектите и околината (член 72 став (2)).

(2) Покрај глобата за дејствијата од ставот (1) на овој член, на правното лице ќе му се изрече и прекршочна санкција привремена забрана на вршење одделна дејност. Траењето на забраната не може да биде пократко од шест месеца ниту подолго од пет години, како и дејноста чие вршење му се забранува на правното лице.

(3) Покрај прекршочната санкција на лицата од ставот (2) на овој член, за дејствијата од ставот (1) точки 8, 9, 10, 14 и 15 на овој член може да се изрече посебна прекршочна мерка одземање на предмети и целокупните количини на бесправно експлоатирани минерални суровини за кои е донесено решение за забрана со нивно располагање од страна на овластен орган.

(4) Глоба за прекршок во висина од 700 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршок за дејствијата од ставот (1) на овој член и за одговорното лице во правното лице и за тоа ќе му се изрече прекршочна санкција забрана на вршење професија, дејност или должност во траење од една до пет години.

(5) Глоба во износ од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на физичко лице за дејствијата од ставот (1) на овој член.

Член 76

(1) Глоба во износ од 4.000 до 8.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на правното лице, ако:

1) врши детални геолошки истражувања надвор од определените простор (член 10 став (1));

2) вади поголема количина на минерална суровина при вршењето на детално геолошко истражување од определената за вршење соодветни испитувања согласно со проектот за вршење на детални геолошки истражувања (член 17 став (1) точка 10);

3) работите не ги изведува согласно со проектот за детални геолошки истражувања, стандардите и техничките нормативи кои важат за изведување на тие работи (член 19 став (1) точка 2);

4) навремено не преземе мерки за безбедност на граѓаните, нивниот имот, сообраќајот и соседните објекти (член 19 став (1) точка 4);

5) најмалку еднаш годишно, во рок определен со дозволата не достави извештај за извршените детални геолошки истражувања, согласно со динамиката утврдена во дозволата за истражување (член 19 став (1) точка 7);

6) во рок од една година по завршувањето на деталните геолошки истражувања до органот на државната управа надлежен за работите од областа на минералните суровини не достави ревидиран елаборат од извршените детални геолошки истражувања со пресметка на резервите на минералните суровини на просторот за истражување или извештај доколку резултатите од деталните геолошки истражувања се негативни (член 19 став (1) точка 8);

7) истражните работи се користат за експлоатација на минералните суровини (член 20 став (1) точка 5);

8) не смее да ги уништува, загрозува и не овозможува користење од страна на други лица на инфраструктурни објекти (пат, далновод и друго) кои поминуваат низ експлоатационото поле (член 25 став (4));

9) изведувањето на рударските работи и рударските објекти според главниот рударски проект не се врши според дозволата за експлоатација на минералните суровини (член 41 став (1));

10) рударските работи се вршат без дозвола за изведување на рударските работи (член 47 став (1));

11) не води евиденција за произведените количини на минерални суровини (член 51 став (1) точка 7);

12) временото прекинување на изведувањето на рударски работи при истражување и експлоатација на минералните суровини поради непредвиден геолошки, рударски или економски причини (појава на гас или вода, горски удари, јамски пожари, пореметување на главни патишта за проветрување и одводнување, лизгање на терен и слично) не го пријави на органот на државната управа надлежен за работите од областа на минералните суровини и Државниот инспекторат за техничка инспекција најдоцна 24 часа по запирање на работите, а во случај на опасна појава, веднаш (член 54 став (1));

13) планираното времено запирање на работите повеќе од шест месеца најмалку 30 дена пред запирањето не го известил Државниот инспекторат за техничка инспекција, не извршил рударски мерења за состојбите, како и дополнување на рударските планови, не направил записник за причините за престанување на работите и за опасностите кои можат да настанат во текот на запирањето и при повторниот почеток на работите (член 54 став (2));

14) во периодот на временото прекинување на рударските работи не ги одржува јамските простории и објекти во стабилна, сигурна и безбедна состојба која овозможува без опасности да се поминува преку нив (член 54 став (3));

15) при вршењето на детални геолошки истражувања со рударски работи во делот на експлоатацијата на минералните суровини, а заради правилно спроведување на деталните геолошки истражувања, експлоатацијата на минерални суровини, заштитата при работа и спречување на материјални штети не врши рударски мерења врз основа на кои треба да се изработуваат рударски планови и карти (член 52 став (1));

16) при изведување на подземни рударски работи каде што постои опасност од пожар, експлозија, појава на отровни гасови или пак можности за навлегување на гасови, вода и тиња, не организира служба за спасување (член 67 став (6));

17) пред пуштањето на отпадните води во реципиентот не се прочистат од штетните состојки согласно со прописите со кои се уредува заштитата на водите (член 73 став (2)) и

18) концесионерот не врши реинјектирање на вишокот на минерални суровини во медиумот од кој се експлоатирани, согласно со дозволата за експлоатација (член 51 став (1) точка 3).

(2) Покрај глобата за дејствијата од ставот (1) на овој член, на правното лице ќе му се изрече и прекршочна санкција привремена забрана на вршење одделна дејност. Траењето на забраната не може да биде пократко од шест месеца ниту подолго од пет години, како и дејноста чие вршење му се забранува на правното лице.

(3) Со глоба од 700 до 1.000 евра во денарска противвредност за прекршок од ставот (1) на овој член ќе се казни и одговорното лице во правното лице и ќе му се изрече прекршочна санкција забрана на вршење професија, дејност или должност во траење од една до пет години.

(4) Глоба во износ од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на физичко лице за дејствијата од ставот (1) на овој член и доколку при вршењето на геолошките истражувања и експлоатацијата на минералните суровини не го известил непосредниот раководител за несреќа при работа, потешка повреда при работа или појава што го загрозува животот на работниците, како и за причините за настанување на истите (член 69).

Член 77

(1) Глоба во износ од 5.000 до 15.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на правното лице, ако:

1) врши детални геолошки истражувања на минерални суровини што не се наведени како предмет во дозволата за вршење на детални геолошки истражувања (член 17 став (1) точка 2);

2) не се придржува на определените цели и начин на истражување на минерални суровини во дозволата за вршење детални геолошки истражувања (член 17 став (1) точка 3);

3) не се придржува на видот и обемот на истражните работи што треба да се извршат наведени во дозволата за вршење детални геолошки истражувања (член 17 став (1) точка 4);

4) не се придржува на рокот определен во дозволата за вршење детални геолошки истражувања за поднесување извештај за извршените детални геолошки истражувања до органот на државната управа надлежен за работите од областа на минералните сировини (член 17 став (1) точка 11);

5) не се придржува на обврските и начинот за уредување на просторот за истражување за време и по завршување на времето за истражување на минерални сировини наведени во дозволата за детални геолошки истражувања (член 17 став (1) точка 13);

6) не обезбеди согласност од сопственикот или корисникот на земјиштето во делот каде што ќе ги врши деталните геолошки истражувања пред да започне со вршење на истите (член 19 став (1) точка 1);

7) на просторот за вршење на деталните геолошки истражувања ја нема документацијата предвидена во членот 19 став (2) од овој закон;

8) не постапува по решението на државниот инспектор за техничка инспекција (член 20 став (1) точка 4);

9) при изведувањето на рударските работи концесионерот не обезбеди техничко водење и надзор над работите според рударските проекти, техничките прописи, како и според прописите за заштита при работа (член 53);

10) не го извести органот на државната управа надлежен за работите од областа на минералните сировини и Државниот инспекторат за техничка инспекција за пуштање на рударскиот објект во пробна работа и не обезбеди стручно следење и анализирање на резултатите од пробното работење (член 56);

11) не го пријави престанувањето на рударските работи и експлоатацијата на минералните сировини на Државниот инспекторат за техничка инспекција (член 54 став (2));

12) за геолошката документација од членот 9 став (1) точки 1, 2 и 4 и од членот 22 став (1) точка 3, како и рударските проекти од членот 49 став (1) точки 1, 2 и 4 на овој закон не е извршена стручна оценка (ревизија) во поглед на пропишаните мерки, стандарди и технички нормативи за заштита при работа, сигурноста на луѓето и на подземните, површинските и соседните објекти и заштитата на животната средина и природата, како и во поглед на примената на современите достигнувања и методи во рударството, геологијата и другите научни и технички дисциплини (член 60 став (1));

13) стручната оценка (ревизија) од членот 60 став (1) на овој закон ја врши лице во правното или физичкото лице кое нема лиценца за изработка на ваков вид документација (член 60 став (3));

14) стручната оценка (ревизија) на геолошката документација од членот 9 став (1) точки 1, 2 и 4 и членот 22 став (1) точка 3, како и рударските проекти од членот 49 став (1) точки 1, 2 и 4 на овој закон ја врши лице во правното лице кое ја изработило или учествувало во изработка на геолошката документација и рударските проекти кои се предмет на ревизија (член 60 став (6));

15) издава ревизиски извештај и ревизиска клаузула спротивно на одредбите од членот 60 став (7) на овој закон;

16) извршените мерења не ги евидентира во книгата за извршени рударски мерења и не ги чува рударските планови и податоците добиени од рударските мерења (член 52 став (1));

17) нема документација согласно со членот 51 став (2) на овој закон;

18) вработените во рудниците не ги исполнуваат условите од членот 57 на овој закон;

19) при изведувањето на рударските работи не обезбеди техничко водење на работите според рударските проектни и техничките прописи, како и изведба и надзор врз спроведувањето на прописите од подрачјето за заштита при работа (член 67 став (2));

20) при изведувањето на рударските работи не обезбеди водење на евиденција (член 67 став (4));

21) не организира служба за заштита при работа (член 67 став (5)) и

22) не го извести органот на државната управа надлежен за работите од областа на минералните сировини и Државниот инспекторат за техничка инспекција за извршените работи и преземените мерки од членот 72 ставови (1) и (2) на овој закон (член 72 став (3)).

(2) Покрај глобата за дејствијата од ставот (1) на овој член, на правното лице ќе му се изрече и прекршочна санкција привремена забрана на вршење одделна дејност. Траењето на забраната не може да биде пократко од шест месеца ниту подолго од пет години, како и дејноста чие вршење му се забранува на правното лице.

(3) Со глоба од 700 до 1.000 евра во денарска противвредност за прекршок од ставот (1) на овој член ќе се казни и одговорното лице во правното лице и за тоа ќе му се изрече прекршочна санкција забрана на вршење професија, дејност или должност во траење од една до пет години.

(4) Глоба во износ од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на физичко лице за дејствијата од ставот (1) на овој член.

Член 78

(1) Глоба во износ од 700 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на правното лице која се наплатува веднаш на местото на сторување на прекршокот, за дејствијата од членот 75 став (1) точки 5, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 23 и 27, членот 76 став (1) точки 1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10 и 11 и членот 77 став (1) точки 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 17, 18, 19 и 20 на овој закон.

(2) За дејствијата од ставот (1) на овој член глоба во износ од 300 до 600 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на одговорното лице во правното лице која се наплатува веднаш на местото на сторување на прекршокот.

ДЕЛ XI

ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 79

Постапки започнати пред влегувањето во сила на овој закон

(1) Започнатите постапки за добивање на концесии и одобренија за детални геолошки истражувања и експлоатација на минерални сировини и решенија за технички прием на рударските објекти пред денот на влегувањето во сила на овој закон ќе се завршат согласно со Законот за минералните сировини ("Службен весник на Република Македонија" број 18/99 и 29/2002).

(2) Договорите за концесија склучени пред денот на влегувањето во сила на овој закон, ќе се усогласат со одредбите од овој закон во рок од една година, сметано од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(3) Лицата кои се имаат здобиено со лиценца за изработка на геолошка документација и рударски проекти, односно лицата кои имаат положено стручен испит за самостојно вршење на работите од областа на геологијата и рударството се ослободени од полагање на стручни испити согласно со членовите 53, 58 и 59 од овој закон.

Член 80

Важност на прописите

(1) Прописите кои произлегуваат од овој закон ќе се донесат најдоцна во рок од две години од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(2) До денот на влегувањето во сила на прописите кои произлегуваат од овој закон ќе се применуваат:

1) Правилникот за содржина на рударските проекти за експлоатација на цврсти минерални сировини (“Службен лист на СФРЈ” број 21/66);

2) Правилникот за технички нормативи за подземна експлоатација на метални минерални сировини (“Службен лист на СФРЈ” број 24/91);

3) Правилникот за технички нормативи за машини со дизел мотори што се користат при подземни рударски работи во неметански јами (“Службен лист на СФРЈ” број 66/78);

4) Правилникот за технички нормативи при ракување со експлозивни средства и минирање во рударството (“Службен лист на СФРЈ” број 26/88 и 63/88);

5) Правилникот за технички нормативи при изградба на јамски магацини за експлозивни средства во рудниците со подземна експлоатација на минерални сировини (“Службен лист на СФРЈ” број 12/88);

6) Правилникот за технички нормативи при превоз на луѓе и материјали по окната на рудниците (“Службен лист на СФРЈ” број 4/80, 12/85, 35/87 и 51/88);

7) Правилникот за технички нормативи при превоз на луѓе во рудници со подземна експлоатација во хоризонтални и коси простории (“Службен лист на СФРЈ” број 34/89);

8) Правилникот за технички нормативи за превоз со транспортери со лента во рударството (“Службен лист на СФРЈ” број 5/73, 12/74, 4/86, 4/89 и 34/89);

9) Правилникот за технички нормативи за електрични постројки и уреди и инсталации во рудниците со подземна експлоатација (“Службен лист на СФРЈ” број 21/88);

10) Правилникот за технички нормативи за електрични постројки и уреди и инсталации во рудниците со површинска експлоатација (“Службен лист на СФРЈ” број 66/87);

11) Правилникот за технички нормативи за површинска експлоатација на лежишта на минерални сировини (“Службен лист на СФРЈ” број 4/86 и 62/87);

12) Правилникот за технички нормативи за површинска експлоатација на архитектонско-градежен камен (украсен камен) технички камен, чакал и песок и за преработка на архитектонско-градежен камен (“Службен лист на СФРЈ” број 11/86);

13) Правилникот за технички нормативи за подземна експлоатација на јаглен (“Службен лист на СФРЈ” број 4/89);

14) Правилникот за средства за лична заштита при работа и личната заштитна опрема (“Службен лист на СФРЈ” број 35/69);

15) Правилникот за технички нормативи подготвување на минерални сировини - руди на обоени метали (“Службен лист на СФРЈ” број 36/79);

16) Правилникот за мерките и нормативите за заштита на орудијата за работа (“Службен лист на СФРЈ” број 18/91);

17) Правилникот за технички нормативи за дигалки (“Службен лист на СФРЈ” број 65/91);

18) Правилникот за технички нормативи за стабилни садови под притисок (“Службен лист на СФРЈ” број 16/83);

19) Правилникот за технички нормативи за пумпи и компресори (“Службен лист на СФРЈ” број 32/74);

20) Правилникот за периодични испитувања на орудијата за работа и уредите, хемиските и биолошките штетности и микроклимата (“Службен лист на СФРЈ” број 26/67);

21) Правилникот за претходните здравствени прегледи и постапката и роковите за вршење на периодични здравствени прегледи на работниците (“Службен лист на СФРЈ” број 27/88);

22) Правилникот за опремата и постапката за укажување прва помош и за организирање на службата за спасување во случај на незгода при работа (“Службен лист на СФРЈ” број 21/71);

23) Правилникот за максимално дозволените концентрации и количества и за други штетни материи што можат да се испуштаат во воздухот од оделни извори на загадување (“Службен весник на Република Македонија” број 3/90);

24) Уредбата за класификација на водите (“Службен весник на Република Македонија” број 9/84);

25) Правилникот за квалификација и категоризација на резервите на цврсти минерални сировини и за водење на евиденција за нив (“Службен лист на СФРЈ” број 53/79);

26) Правилникот за квалификација и категоризација на резервите на подземните води и за водење на евиденција за нив (“Службен лист на СФРЈ” број 34/79) и

27) Одлуката за определување на границите на заштитните зони на изворот Рапче и определување на мерките за заштита (“Службен весник на Република Македонија” број 36/90).

Член 81

Престанување на важноста на закон

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престанува да важи Закон за минералните сировини (“Службен весник на Република Македонија” број 18/99 и 29/2002).

Член 82

Влегување во сила на законот

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во “Службен весник на Република Македонија”.

L I G J

PËR LENDET E PARA MINERALE

PJESA I

DISPOZITA TË PERGJITHSHME

Neni 1

Lenda dhe qellimi i Ligjit

Me kete ligj rregullohen:

1) Kushtet dhe menyra e берjes së hulumtimeve gjeologjike, të eksploatimit, të pergatitjes dhe të перpunimit të lendeve të para minerale, me qellim që të sigurohet shfrytezimi i tyre optimal në перputhje me парimet e zhvillimit të qendrueshem dhe të mbrojtjes së ambientit jetesor, dhe

2) Nxитja dhe перparimi i hulumtimeve gjeologjike, i eksploatimit, pergatitjes dhe i перpunimit të lendeve të para minerale, si edhe перforcimi i masave të sigurise, të mbrojtjes së ambientit jetesor, të shendetit të njerezve, mbikeqyrja dhe kushtet gjate берjes së hulumtimeve gjeologjike dhe të eksploatimit të lendeve të para minerale.

Neni 2

Perkufizimet

Shprehjet e caktuara të perdorura në kete ligj e kane kuptimin në vijim:

1. **Lende të para minerale** jane të gjitha materiet minerale organike dhe joorganike të cilat jane në gjendje të ngurte, të lenget dhe të gazte në vendburimet primare dhe sekundare.

2. **Rezerva xeheroresh** jane sasi të percaktuara të substances së caktuar minerale nga vendburimi, të percaktuara me elaboratin për hulumtimet e bera të hollesishme gjeologjike.

3. **Hulumtime gjeologjike** jane permblehdhja e metodave dhe e teknikave me qellim të marrjes së informatave në baze të të cilave definohet ndertimi gjeologjik i një hapesishte të caktuar të Tokes.

4. **Hulumtime themelore gjeologjike** jane hulumtime gjeologjike të cilat behen me qellim që të fitohen informatat themelore për ndertimin gjeologjik të hapësirës së Tokës.

5. **Hulumtime të hollësishtme gjeologjike** jane hulumtime gjeologjike me të cilat fitohen të dhëna të teresishme dhe në menyre të hollësishtme percaktohen rezervat e lendeve të para minerale në një hapësirë të percaktuar të Tokës.

6. **Eksplotim i lendeve të para minerale** është aktiviteti i fitimit gjegjesisht i lirim të lendeve të para minerale nga gjendja e tyre e natyrshme.

7. **Eksplotim i gurit arkitektonik ndertimor** sipas këtij ligji është nxjerrja e gurit nga vendburimi dhe formësimi i të njejtimit në blloqe.

8. **Teknologji minerale ose procedimi i mineraleve** është ndarja e pjesëve perberese të dobishme të mineraleve nga ato të padobishmet, nepermjet fazave teknologjike të përgatitjes së lendeve të para minerale ose teknologji minerale, përgatitja e lendeve të para minerale dhe përpunimi i lendeve të para minerale në forme të koncentratit, të formeve të ngurte teknogjene ose të metalit.

9. **Rikultivim** është proces i rikthimit të truallit në gjendje të dobishme, të degraduar me hulumtimet gjeologjike ose me eksploatimin e lendeve të para minerale.

10. **Stabiliment** është përbledhja e aparateve ose e instalimeve të nderlidhura në teresi funksionale e cila shërben për qellimin e njejtimit teknik.

11. **Xeherores** është rajoni i kufizuar i truallit, në sipërfaqe ose nën të, ku hulumtohet ose behet eksploatimi i lendeve të para minerale me përdorimin e makinave, të pajisjes, të deponive (vende për venien e hedhurinave të minierës) dhe infrastrukturë e xeherores e duhur për kryerjen e punëve të xeherores.

12. **Objekt i xeherores** është objekti në sipërfaqe ose nën tokë në hapësirën e hulumtimit respektivisht në fushën e eksploatimit, i cili është i dedikuar për hulumtimin dhe për eksploatimin e lendeve të para minerale, teknologji minerale dhe për kryerjen e punëve të tjera të xeherores.

13. **Infrastruktura e xeherores** janë objektet e xeherores të cilat nevojiten për punët hulumtuuese dhe për punët gjatë eksploatimit të lendeve të para minerale (rrugët e qasjes, elektro-aparatet dhe objektet, ndertesat për njerezit dhe pajisjet dhe ngjashëm).

14. **Venddeponim** është vendi i percaktuar ku transportohet dhe deponohet shtresa sipërfaqësore xeherores.

15. **Objekt ujor për balten xeherores** është objekti xeherores për akumulimin e suspensionit nga grimcat e imta të baltës xeherores dhe të ujerave të zeza teknologjike në kushte të rrepta të percaktuara dhe të kontrolluara.

16. **Ujra nentokesore** janë ujërat të cilat gjenden në sipërfaqen e tokës në zonën e saturimit dhe janë në kontakt të drejtëpërdrejtë me sipërfaqen ose me nenshtresat.

17. **Niveli nentokesor ujor** është mjedisi gjeologjik plotësisht ose pjesërisht i ngopur me ujë të lire nentokesor i afte që të akumulohet dhe të leshohet ujera nentokesore.

18. **Burim** është derdhja natyrore e ujit nentokesor (i rendomte ose mineral) në sipërfaqen e tokës.

19. **Regjimi i ujerave nentokesore** është proces i nderimit të cilesisë dhe të kuantitetit të ujerave nentokesore (rrjedhja, niveli i ujerave nentokesore, shpejtësia, temperatura, viskoziteti, perberja kimike, radiologjike, mikrobiologjike dhe e perberja e gazit) nën ndikimin e faktoreve natyrore dhe antropogjene në kohë dhe në hapësirë.

20. **Ujra minerale** janë ujera nentokesore të cilat sipas mineralizimit të tyre, sipas perberjes kimike dhe të gazit, sipas perberjes me komponente specifike, me elemente radioaktive ose temperaturën e zmadhuar janë nga ujërat e tjera nentokesore.

21. **Ujra termale** janë ujera minerale të cilat karakterizohen me temperature të zmadhuar, e cila është më e lartë se temperatura mesatare vjetore e vendit të caktuar.

22. **Hapësirë për hulumtim** është pjesë e hapësirës së tokës e aprovuar për hulumtime gjeologjike, e pakufizuar me koordinata nëpër sipërfaqen, me shtrirje të pakufizuar në thellesi, e kufizuar me vija natyrore ose artificiale dhe e pakufizuar në thellesi.

23. **Fushë eksploatimi** është pjesë e hapësirës në të cilën është konstatuar vendburimi i lendeve të para minerale, hapësira e domosdoshme për organizimin e punëve xeherores dhe për nderimin e objekteve xeherores, e cila në sipërfaqen e tokës është e kufizuar me pika koordinate të nderlidhura ndërmjet veti me vija të drejta me shtrirje të pakufizuar në thellesi.

24. **Ndotja e ambientit jetesor** është emetimi i ajrit, i ujit ose i truallit, i cili mund të jete i demshëm për cilesinë e ambientit jetesor, për jetën dhe për shëndetin e njerezve ose emetimi nga i cili mund të shkaktohet dëm i pronës ose i cili e rrëgullon ose ndikon mbi llojlojshmerinë biologjike dhe krahinore dhe mbi menyrat e tjera të percaktuara të shfrytëzimit të ambientit jetesor, dhe

25. **Vlerësimi i ndikimit mbi ambientin jetesor** është vlerësimi i ndikimeve të mundshme të projekteve të caktuara dhe të aktivitetëve të planifikuara gjeologjike dhe xeherores mbi ambientin jetesor në rajonin e eksploatimit të lendeve të para minerale dhe teknologji mineral.

Neni 3

Llojet e lendeve të para minerale

(1) Lendet e para minerale janë të mira me interes të përgjithshëm, pronesi e Republikës së Maqedonisë, pa dallim në pronësinë e truallit në të cilin gjenden.

(2) Lendet e para minerale sipas llojit mund të jene:

1) lende të para minerale energjetike: të gjitha llojet e thëngjijve të fosilit, hidrokarburet në gjendje të ngurte, të lenget dhe të gazte, të gjitha llojet e shkëmbinjve bituminoze dhe të yndyrshme dhe gazrat e tjera të cilat gjenden në tokë;

2) lende të para minerale të metalit, respektivisht lende të para prej të cilave mund të prodhohen metale ose kompozimet e tyre;

3) lende të para minerale jometale, grafit, sulfur, magnez, fluor, barit, azbest, liskun, fosfate, gjips, kalcit, shkumes, gline bentonite, kuarc, rere kuarci, kaolin, gline qeramike dhe zjarrdruuese, feldspat, talk, tuf, lende të para për prodhimin e cimentos dhe të gelqerës dhe lende të para karbonike dhe silikate për përpunimin industrial;

4) gur arkitektonik ndertimor;

5) gur teknik ndertimor, rere dhe zhavorr ndertimor, gline tullash;

6) ujera minerale dhe gjeotermale prej të cilave mund të fitohen lende të para minerale ose të shfrytëzohet ngrahësia e akumuluar për nevoja energjetike, pervec ujerave minerale dhe termale të cilat shfrytëzohen për qellime të sherimit, të balneologjise dhe të rekreacionit; dhe

7) Ujra nentokesore për pirje (ujera të burimeve, kroje dhe ujera nentokesore).

Neni 4

Punët gjeologjike-xeherores

Punët gjeologjike-xeherores janë pune të cilat behen me qellim të berjes së hulumtimeve gjeologjike dhe të eksploatimit të lendeve të para minerale dhe teknologjise minerale.

Neni 5

Strategjia për hulumtimet gjeologjike, shfrytëzimi dhe eksploatimi i qendrueshëm i lendeve të para minerale

(1) Për realizimin e qellimeve dhe të drejtëve për kryerjen e harmonizuar të hulumtimeve gjeologjike, për eksploatimin dhe për shfrytëzimin e qendrueshëm të lendeve të para minerale, Kuvendi i Republikës së Maqedonisë me propozimin e Qeverisë së Republikës së Maqedonisë (në tekstin e metejme: Qeveria), miraton Strategjinë për hulumtime gjeologjike, shfrytëzimin dhe eksploatimin e qendrueshëm të lendeve të para minerale (në tekstin e metejme: Strategjine) për një periudhë prej 20 vjetësh.

(2) Me Strategjinë percaktohen vëllimi dhe menyra e realizimit të hulumtimeve themelore gjeologjike, shfrytëzimi i qendrueshëm dhe nevojat për eksploatimin e lendeve të para minerale të cilat janë me rendësi të vecante për zhvillimin e ekonomisë të Republikës së Maqedonisë.

(3) Realizimi i Strategjise nga paragrafi (1) i ketij neni behet nepermjet Programit vjetor për hulumtimet themelore gjeologjike dhe programit për eksploatimin dhe shfrytëzimin e qendrushem të lendeve të para minerale.

(4) Mjetet për përpilimin e Strategjise nga paragrafi (1) i ketij neni sigurohen nga Buxheti i Republikës së Maqedonisë.

PJESA II

HULUMTIMET THEMELORE DHE TË HOLLESISHME GJEOLGJIKE

Neni 6

Kushtet për berjen e hulumtimeve themelore dhe të hollesishme gjeologjike

(1) Hulumtime themelore dhe të hollesishme gjeologjike mund të bëjnë persona juridike dhe fizike, përfshirë këtu edhe personat e huaj juridike me filiale të regjistruar në regjistrin qendror të Republikës së Maqedonisë për kryerjen e veprimtarisë së tillë, e të cilët i përbushin kushtet e përcaktuara me këte dhe me ligj tjetër.

(2) Hulumtime të hollesishme gjeologjike të lendeve të para minerale nuk mund të behen në hapësira të cilat gjenden në vendbanime, në rrugë publike, në objekte të ekonomisë ujore, në shtreter lumor, në liqene dhe në brigjet e tyre, në objekte ushtarake, në përmendore të kultures, në rajone natyrore nën mbrojtje, në rajone në të cilat në përputhje me Planin hapësinor të Republikës së Maqedonisë, planet hapësinore dhe ligjet të cilat i zbatohen, ndalohet berja e eksploatimit të lendeve të para minerale si edhe në hapësira të tjera në të cilat gjenden objekte me interes publik.

(3) Me përjashtim të paragrafit (2) të ketij neni, për lëndet e para minerale të cilat janë me interes publik të përcaktuar në nenin 65 dhe 66 të ketij ligji, mund të behen hulumtime gjeologjike të hollesishme të lendeve të para minerale edhe në hapësirat nga paragrafi (2) i ketij neni, pas pëlqimit paraprak të organeve të administratës shtetërore kompetente për kryerjen e punëve nga lemi përkatës.

(4) Organi i administratës shtetërore, kompetent për kryerjen e punëve nga lemi i lendeve të para minerale i evidenton, i dokumenton dhe i ruan të dhenat e fituara nga berja e hulumtimeve themelore dhe të hollesishme gjeologjike.

(5) Menyren e evidentimit, të dokumentimit, ruajtjes dhe të dhenies personave të interesuar të dhenat e fituara nga hulumtimet e bera themelore dhe të hollesishme gjeologjike, e përcakton ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lemi i lendeve të para minerale.

KREU 1

HULUMTIMET THEMELORE GJEOLGJIKE

Neni 7

Qellimi i hulumtimeve themelore gjeologjike

(1) Hulumtimet themelore gjeologjike janë veprimtari me interes publik.

(2) Me hulumtimet themelore gjeologjike sigurohen të dhenat themelore gjeologjike të cilat shfrytëzohen për eksploatimin dhe për shfrytëzimin e lendeve të para minerale, si dhe për planifikimin hapësinor.

(3) Hulumtimet themelore gjeologjike realizohen në përputhje me programin vjetor për hulumtime themelore gjeologjike nga neni 5 i ketij ligji.

Neni 8

Programi vjetor për hulumtime themelore gjeologjike

(1) Programin vjetor për hulumtimet themelore gjeologjike nga paragrafi (3) i nenit 5 të ketij ligji e miraton Qeveria me propozim të ministrit i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore, kompetent për kryerjen e punëve nga lemi i lendeve të para minerale.

(2) Mjetet për financimin e programit vjetor nga paragrafi (1) i ketij neni sigurohen nga Buxheti i Republikës së Maqedonisë.

(3) Realizimin e programit vjetor nga paragrafi (1) i ketij neni e realizon organi i administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lemi i lendeve të para minerale.

Neni 9

Dokumentacioni gjeologjik për berjen e hulumtimeve themelore gjeologjike

(1) Dokumentacioni gjeologjik për berjen e hulumtimeve themelore gjeologjike përbehet nga:

1) projekti për berjen e hulumtimeve themelore gjeologjike;

2) elaborati për hulumtime themelore gjeologjike;

3) raporti për hulumtimet themelore gjeologjike të realizuara

4) harta gjeologjike me interpretuesit e të njejtave; dhe

5) elaborati për vlerësimin e ndikimit mbi ambientin jetësor.

(2) Dokumentacioni nga paragrafi (1) pikat 1, 2 dhe 4 të ketij neni i nënshtrohet vlerësimit profesional (revizionit);

(3) Dokumentacioni nga paragrafi (1) pika 5 të ketij neni lejohet nga organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga lemi i ambientit jetësor.

(4) Përbajtjen dhe menyren e përpilimit të dokumentacionit nga paragrafi (1) i ketij neni e përcakton ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lemi i lendeve të para minerale.

Kreu 2

KERKIMET E HOLLESISHME GJEOLGJIKE

Neni 10

Leja për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike

(1) E drejta për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike fitohet me marrjen e lejes për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike.

(2) Lejen për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike e lëshon organi i administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga fusha e lendeve të para minerale.

Neni 11

Kerkesa për lëshimin e lejes për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike

(1) Kerkesa për lëshimin e lejes për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike i paraqitet organit të administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga fusha e lendeve të para minerale.

(2) Në kerkesën për lëshimin e lejes për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike shënohet lloji i lëndës së parë minerale, lokaliteti për të cilin paraqitet kerkesa dhe të dhenat kryesore të kerkuesit të lejes.

(3) Kerkeses për fitimin e lejes për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike i bashkëngjitet:

1) karta topografike në permasa 1:25,000 ose 1:50,000 në të cilën janë shënuar koordinatat e pikave kufitare të lokacionit për të cilin kërkohet leje për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike dhe elaborati gjeodezik të cilin e ka lëshuar institucioni kompetent së bashku me të dhenat numerike dhe planet e kadastrës në permasa 1:25,000;

2) projekti për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike;

3) dëshmia për mjete të siguruar financiare për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike në përputhje me projektin për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike, dhe

4) elaborati për vlerësimin e ndikimit mbi mjedisin jetësor.

Neni 12

E drejta prioritare për dhenien e lejes për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike

(1) Në rastin kur për hapësirën e njejtë për të cilën kerkohet leje për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike ka më shumë aplikues, të drejte prioritare për dhenien e lejes për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike e ka kerkuesi i cili i pari e ka paraqitur kerkesen.

(2) Kerkesa për leshimin e lejes për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike shpallet në "Gazeten zyrtare të Republikës së Maqedonisë" ndërsa shpenzimet bien në kurriz të kerkuesit.

(3) Në se brenda 30 ditësh nga dita e shpalljes së kerkeses për leshimin e lejes për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike në hapësirë të caktuar në "Gazeten zyrtare të Republikës së Maqedonisë", si kerkues i lejes për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike paraqitet pronari i truallit i cili i plotëson kushtet në përputhje me kete dhe ndonje ligj tjetër, i njejtë ka të drejte prioritare për ta fituar lejen.

Neni 13

Procedura për leshimin e lejes për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike

(1) Organi i administrates shtetërore kompetent për kryerje të puneve nga fusha e lendeve të para minerale, pas pranimit të kerkeses për leshimin e lejes për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike bën inspektim të lokalitetit për të cilin kerkohet leje për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike.

(2) Pas zbatimit të procedurës nga paragrafi (1) të këtij neni, organi i administrates shtetërore kompetent për kryerje të puneve nga fusha e lendeve të para minerale sipas detyrës zyrtare kerkon mendim nga organet e administrates shtetërore kompetente për kryerje të puneve nga fusha e mjedisit jetësor dhe planifikimit hapësor, mbrojtjes së trashëgimisë kulturore, transportit dhe nderlidhjeve, bujqësisë, pylltarisë dhe ekonomisë së ujerave si dhe nga organet të tjera të administrates shtetërore kompetente për kryerjen e puneve nga fusha perkatese.

(3) Organet e administrates shtetërore nga paragrafi (2) i këtij neni kanë për detyrë që mendimin e tyre ta japin brenda afatit prej 30 ditësh nga dita e pranimit të kerkeses për mendim, e në të kundërtën do të konsiderohet se është dhënë mendim pozitiv në lidhje me kerkesen për leshimin e lejes për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike.

Neni 14

Hapësira për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike

(1) Leja për kerkime të hollesishme gjeologjike jepet për hapësirë sakte të percaktuara.

(2) Hapësira për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike varesisht nga lloji i lendeve të para minerale më së shumti mund të përfshijë deri në:

- 1) 30 km² për lende të para energjetike;
- 2) 30 km² për lende të para metalike;
- 3) 5 km² për lende të para jometalike;
- 4) 2 km² për gur dekorues-arkitektonik;
- 5) 2 km² për gur ndertimor-teknik dhe argjile për tulla; dhe
- 6) 2 km² për ujera minerale e gjeotermale dhe ujera nentokesore për pije me ç'rast distanca më e vogël në radius të koncesionit të dhënë për eksploatimin e këtyre lendeve të para minerale ose të lejes së leshuar për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike nuk guxon të jetë më e vogël se 2 kilometra.

Neni 15

Periudha e vlefshmerisë së lejes për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike

Leja për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike leshohet për periudhë kohore në përputhje me projektin e paraqitur për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike, por jo më shumë se tete vjet.

Neni 16

Refuzimi i kerkeses për leje për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike

(1) Organi i administrates shtetërore kompetent për punët nga fusha e lendeve të para minerale me aktvendim do ta refuzojë kerkesen për leshimin e lejes për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike në rastin kur:

2) kerkuesi nuk i paraqet dokumentet nga paragrafi (2) dhe (3) të nenit 11 të këtij ligji; dhe

2) me kryerjen e kerkimeve të hollesishme gjeologjike rrezikohen resurset natyrore, mjedisi jetësor, trashëgimia kulturore, pyjet, toka bujqësore, ujerat, infrastruktura ose të mira të tjera mbrojtja e të cilave është me interes publik mbi baze të mendimit paraprakisht të pranuar nga organet e administrates shtetërore kompetente për kryerje të puneve nga fusha e ambientit jetësor dhe planifikimit hapësor, mbrojtjes së trashëgimisë kulturore, transportit dhe nderlidhjeve, bujqësisë, pylltarisë dhe ekonomisë së ujerave, si dhe nga organet të tjera të administrates shtetërore kompetente për kryerje të puneve nga fusha perkatese në përputhje me ligjin.

(2) Kunder aktvendimit nga paragrafi (1) i këtij neni, brenda afatit prej 15 ditësh nga dita e pranimit të aktvendimit mund të paraqitet ankese deri te Komisioni për zgjidhje në procedure administrative në shkallë të dytë nga fusha e ekonomisë dhe financave pranë Qeverisë.

Neni 17

Permbajtja e lejes për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike

Leja për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike permban të dhëna për:

1) personin juridik ose fizik të cilit i është leshuar leja për kryerjen e kerkimeve të hollesishme gjeologjike;

2) lendet e para minerale që janë objekt i kerkimit të hollesishem gjeologjik;

3) projektin për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike;

4) qëllimet dhe menyren e kryerjes të kerkimeve të hollesishme gjeologjike të lendeve të para minerale;

5) llojin dhe vëllimin e puneve kerkimore që duhet të realizohen;

6) hapësirën e kryerjes të kerkimeve të hollesishme gjeologjike me koordinata të percaktuara;

7) periudhën kohore për të cilën është dhënë leja;

8) afatin e fillimit të puneve kerkimore;

9) afatin e njoftimit në rast të zbulimit të llojit të ri të lendeve të para minerale, përveç atyre që nuk janë përfshirë me projektin për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike;

10) sasine më të madhe të lendes së parë minerale e cila mund të nxirret gjatë kerkimit të hollesishem gjeologjik e cila është e nevojshme për analiza perkatese në përputhje me programin për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike;

11) afatin e paraqitjes së raportit për kerkimet e realizuara të hollesishme gjeologjike, deri te organi i administrates shtetërore kompetent për kryerjen e puneve nga fusha e lendeve të para minerale;

12) kompensimin për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike;

13) obligimin dhe menyren e rregullimit të hapësirës për kerkim gjatë dhe pas përfundimit të kerkimeve të hollesishme gjeologjike të lendeve të para minerale;

14) kushtet e vazhdimit dhe pushimit të lejes për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike; dhe

15) të dhëna të tjera të cilat dalin nga ky ligj ose nga ndonje ligj tjetër.

Neni 18

Kushtet për zgjerimin e lejes për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike

(1) Nese zoteruesi i lejes për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike gjate kohes së kerkimit zbulon lloj tjetër të lendeve të para minerale, ai mund të kerkoje zgjerim të lejes për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike edhe për ato lende të para minerale në hapësirën për kerkim për të cilën ka marrë leje për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike.

(2) Kerkeses për zgjerimin e lejes, zoteruesi i lejes për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike nga paragrafi (1) i ketij neni, i bashkengjit raport me prova për ekzistimin e llojeve të tjera të lendeve të para minerale.

(3) Organi i administrates shtetërore kompetent për kryerje të puneve nga fusha e lendeve të para minerale në baze të kerkeses nga paragrafi (1) i ketij neni, e zbaton procedurën për zgjerimin e lejes për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike të lendeve të para minerale të sapo zbuluara në perputhje me procedurën për leshimin e lejes për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike të percaktuar me dispozitat e ketij ligji.

(4) Në rast se kerkohet zgjerimi i lejes për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike në hapësirën e cila perputhet me hapësirën për të cilën është dhene koncesion për kerkime gjeologjike themelore, perparasi ka zoteruesi i koncesionit për eksploatimin e lendeve të para minerale.

Neni 19

Obligimet e zoteruesit të lejes për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike

(1) Zoteruesi i lejes për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike gjate kryerjes të kerkimeve të hollesishme gjeologjike e ka për detyrë:

1) të sigurojë pelqim me shkrim nga pronaret ose nga shfrytëzuesit e truallit në prone shtetërore për atë pjese të truallit ku behen kerkime të hollesishme gjeologjike;

2) punet t'i realizojë në perputhje me projektin për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike, standardet dhe normat teknike me të cilat rregullohet realizimi i punëve të ketilla;

3) t'i zbatojë masat për mbrojtje gjate punes në perputhje me kete ligj dhe me ndonje ligj tjetër;

4) me kohe të ndermarre masa për sigurinë e qytetareve, proneve së tyre, komunikacionit dhe objekteve në fqinjësi;

5) t'i bartë shpenzimet e zbatimit të masave për mbrojtjen e mjedisit jetesor dhe për rikultivimin e tokes;

6) të mos hedhe e mbeturina të demshme, radioaktive dhe mbeturina të tjera të rrezikshme në objektet e minierave të braktisura në të cilat janë bere kerkime të hollesishme gjeologjike dhe në hapësirën e percaktuar me lejen për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike;

7) organit të administrates shtetërore kompetent për kryerje të puneve nga sfera e lendeve të para minerale së paku një here në vit, brenda afatit të percaktuar në leje t'i paraqese raport për kerkimet e realizuara të hollesishme gjeologjike në perputhje me dinamikën e percaktuar në leje për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike; dhe

8) brenda afatit prej një viti pas perfundimit të kerkimeve të hollesishme gjeologjike deri te organi i administrates shtetërore kompetent për kryerje të puneve nga fusha e lendeve të para minerale të paraqese elaborat prej kerkimeve të realizuara të hollesishme gjeologjike ose raport për kerkimet e realizuara të hollesishme gjeologjike në qofte se rezultatet nga kerkimet e hollesishme gjeologjike janë negative.

(2) Zoteruesi i lejes ka për detyrë që në hapësirën për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike të kete:

1) leje për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike;

2) projekt për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike;

3) liber në të cilin mbahen punet e realizuara kerkimore për kerkimet e hollesishme gjeologjike;

4) elaborat për rregullimin e objekteve me masa mbrojtëse gjate punes; dhe

5) vendim për personin e autorizuar për drejtimin e puneve gjate kryerjes të kerkimeve të hollesishme gjeologjike.

(3) Formën, permbajtjen dhe menyren e mbajtjes së librit nga paragrafi (2) pika 3 të ketij neni, e percakton ministri i cili drejton me organin e administrates shtetërore kompetent për kryerje të puneve nga fusha e lendeve të para minerale.

Neni 20

Heqja e lejes për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike

(1) Ministri i cili drejton me organin e administrates shtetërore kompetent për kryerjen e puneve nga fusha e lendeve të para minerale me aktvendim do ta heqe lejen për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike pervec në rast të fuqisë madhore, nese:

1) zoteruesi i lejes nuk u permbahet dispozitave të nenit 19 paragrafi (1) pikat 2, 3, 4, 5, 6 dhe 7 të ketij ligji;

2) zoteruesi i lejes për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike nuk fillon me kryerjen e kerkimeve të hollesishme gjeologjike brenda afatit prej një viti, duke llogaritur prej dites së pranimit të lejes;

3) kryerja e kerkimeve të hollesishme gjeologjike është nderprerë më shume se dy vjet;

4) zoteruesi i lejes për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike nuk vepron sipas aktvendimit të Inspektoratit shtetëror për inspektim teknik në rastet kur zoteruesi i lejes nuk u permbahet dispozitave të neni 19 paragrafi (1) pikat 1, 2, 3, 4, 5, 6 dhe 7 të ketij ligji;

5) me punet kerkimore nxjerr sasi më të medha të lendeve të para minerale nga të parapatat me lejen për kryerje të kerkimeve të hollesishme gjeologjike; dhe

6) nuk u permbahet masave të perkufizuara në elaboratin për vleresimin e ndikimit mbi mjedisin jetesor dhe standardet për cilesinë e mjedisit jetesor.

(2) Kunder aktvendimit nga paragrafi (1) të ketij neni, brenda afatit prej 15 ditësh nga dita e pranimit të aktvendimit mund të paraqitet ankese deri te Komisioni për zgjidhje në procedure administrative në shkalle të dyte nga fusha e ekonomisë dhe financave prane Qeverisë.

Neni 21

Pronesia e rezultateve nga kerkimet e hollesishme gjeologjike

(1) Rezultatet e fituara me kryerjen e kerkimeve të hollesishme gjeologjike dhe të verifikuara me elaboratin për vleresimin e perbashket profesional (revizioni), janë pronesi e zoteruesit të lejes për kerkime të hollesishme gjeologjike.

(2) Zoteruesi i lejes nga paragrafi (1) i ketij neni, elaboratin për kerkimet e realizuara të hollesishme gjeologjike mund ta kalojë në pronesi të një personi tjetër.

(3) Zoteruesi i rezultateve të fituara nga kerkimet e realizuara të hollesishme gjeologjike dhe të verifikuara me elaboratin për kerkimet e realizuara të hollesishme gjeologjike ka të drejte në kompensim mbi shpenzimet e bera gjate kryerjes së kerkimeve të hollesishme gjeologjike nga ofertuesi i cili në konkursin publik është zgjedhur për koncesioner nga ana e koncedentit. Obligimi për pagimin e kompensimit mbi shpenzimet e bera për fitimin e rezultateve të arritura nga kerkimet e realizuara të hollesishme gjeologjike, e të verifikuara me elaboratin së bashku me vleresimin e kryer profesional (revizioni), ofertuesi i cili në konkursin publik është zgjedhur për koncesioner dhe me të cilin është lidhur marreveshje për koncesion ka për detyrë ta paguaje brenda një viti, duke llogaritur nga dita e lidhjes së marreveshjes për koncesion në perputhje me dispozitat e ketij ligji dhe Ligjit për koncesione.

(4) Në qofte se brenda periudhes kohore prej dhjete (10) vjet, duke llogaritur prej dites së vleresimit të bere profesional (revizioni) të elaboratit, zoteruesi i rezultateve të fituara me kryerjen e kerkimeve të hollësishme gjeologjike, e të verifikuara me elaboratin së bashku me vleresimin e kryer profesional (revizioni), nuk demshperblehet në perputhje me dispozitat e ketij ligji, dhe nuk eshte ndare koncesion për eksploatimin e lendeve të para minerale nga neni 3 paragrafi (2) pika 1, 2, 4, 6 dhe 7 të ketij ligji, rezultatet, perkatesisht elaborati së bashku me vleresimin e kryer profesional (revizioni) kalojne në pronesi të Republikës së Maqedonisë.

(5) Në qofte se brenda periudhes kohore prej një (1) viti, duke llogaritur prej dites së vleresimit të bere profesional (revizioni) të elaboratit, zoteruesi i rezultateve të fituara me kryerjen e kerkimeve të hollësishme gjeologjike, e të verifikuara me elaboratin së bashku me vleresimin e kryer profesional (revizioni), nuk demshperblehet në perputhje me dispozitat e ketij ligji, dhe nuk eshte ndare koncesion për eksploatimin e lendeve të para minerale nga neni 3 paragrafi (2) pikat 3 dhe 5 të ketij ligji rezultatet, perkatesisht elaborati së bashku me vleresimin e kryer profesional (revizioni) kalojne në pronesi të Republikës së Maqedonisë.

Neni 22

Dokumentacioni gjeologjik për kryerjen e hulumtimeve detale gjeologjike

(1) Dokumentacion gjeologjik për kryerjen e hulumtimeve detale gjeologjike në kuptim të ketij ligji eshte:

- 1) projekti për kryerjen e hulumtimeve të hollësishme gjeologjike;
- 2) raporti për hulumtimet e kryera të hollësishme gjeologjike; dhe
- 3) elaborati për hulumtimet e kryera të hollësishme gjeologjike.

(2) Projekti dhe elaborati për hulumtimet e kryera të hollësishme gjeologjike nga paragrafi (1) i ketij neni i nenshtrohet vleresimit profesional (revizionit).

(3) Permbajtjen e dokumentacionit gjeologjik nga paragrafi (1) të ketij neni e percakton ministri i cili udheheq me organin e administrates shteterore kompetent për punet nga fusha e lendeve të para minerale.

PJESA III

EKSPLOATIMI I LENDEVE TË PARA MINERALE

KREU 1

KONCESIONI PËR EKSPLOATIMIN E LENDEVE TË PARA MINERALE

Neni 23

Koncesioni për eksploatimin e lendeve të para minerale

(1) E drejta për kryerjen e eksploatimit të lendeve të para minerale fitohet me marrjen e koncesionit për eksploatimin e lendeve të para minerale.

(2) Koncesion për eksploatimin e lendeve të para minerale jep Qeveria Maqedonise (në tekstin e metejme: koncedenti).

(3) Të drejte për marrjen e koncesionit ka secili person juridik ose fizik, duke i perfshire edhe personat e huaj juridike me filiale të regjistruara në regjistrin qendror të Republikës së Maqedonisë, e që i plotesojne kushtet e percaktuara me kete ligj dhe me ligj tjeter.

Neni 24

Lende e cedimit të koncesionit

Me koncesionin, koncedenti i koncesionerit ia cedon lendet e para minerale që jane në prone të koncedentit, për shkak të eksploatimit të tyre në sipërfaqe të caktuar, për periudhe të caktuar kohore, në llogari dhe në rrezik të koncesionerit.

Neni 25

Hapesira për eksploatimin e lendeve të para minerale

(1) Koncesioni për eksploatimin e lendeve të para minerale ndahet për hapësire të caktuar, të definuar me koordinata të paraqitura në harte topografike, ndersa në baze të studimit të dorezuar për arsyeshmerine e koncesionit të kerkuar respektivisht projektit dhe elaboratit të koncesionit për hulumtimet e bera detale gjeologjike.

(2) Koncesioni nga paragrafi (1) i ketij neni ndahet për toke që eshte në prone të Republikës së Maqedonisë, si dhe për toke që eshte në prone të personave të tjere.

(3) Eksploatimi i lendeve të para minerale behet në hapësire të caktuar (në tekstin e metejme: fusha eksploatuese), e definuar me projektin kryesor dhe plotesues të minierave për eksploatimin e lendeve të para minerale.

(4) Nese neper hapësiren e koncesionit kalojne objekte të infrastruktures (rruge, largpercuces etj.), koncesioneri nuk guxon t'i shkaterroje dhe rrezikojë të njejtet, dhe eshte i detyruar të mundesoje shfrytezimin nga ana e personave të tjere.

(5) Nese behet fjale për realizimin e objekteve të infrastruktures me interes publik (rruge, largpercuces, binare të hekurudhes, objekte të ekonomise së ujerave dhe objekte tjera të interesit publik) në hapësiren e koncesionit, ato mund të ndertohen nese poseduesi i lejes për ndertim gjate ndertimit siguron kushte për eksploatimin e lendeve të para minerale.

Neni 26

Periudha e vlefshmerise së koncesionit

(1) Koncesioni për eksploatimin e lendeve të para minerale ndahet për periudhe prej tridhjetë (30) vjetesh me mundesi për vazhdim edhe për një periudhe deri në shterjen e lendes së pare minerale për të cilen i eshte ndare koncesioni, por jo më gjate se tridhjetë (30) vjet.

(2) Kerkesa për vazhdimin e koncesionit nga paragrafi (1) i ketij neni paraqitet së paku dy vjet para skadimit të periudhes për të cilen eshte dhene koncesioni.

(3) Vazhdimi i koncesionit nga paragrafi (1) i ketij neni behet me Vendim të Qeverise, në baze të së ciles lidhet aneks i marreveshjes për koncesion për eksploatimin e lendeve të para minerale.

Neni 27

Menyrat për ndarjen e koncesionit

(1) Koncesioni për eksploatimin e lendeve të para minerale mund të ndahet në baze të konkursit publik ose me kerkese të personave të interesuar të cilet i plotesojne kushtet me kete ligj ose me ligj tjeter.

Neni 28

Ndarja e koncesionit me konkurs publik

(1) Koncesioni për eksploatimin e lendeve të para minerale ndahet në baze të konkursit publik për lende të para minerale nga pika 1, 2, 4, 6 dhe 7 nga paragrafi 2 të nenit 3 nga ky ligj, si dhe për lendet e para minerale për të cilat Republika e Maqedonisë eshte pronare e rezultateve të hulumtimeve të kryera detale gjeologjike, e të vertetuara me elaboratin së bashku me vleresimin e kryer profesional (revizionit).

(2) Proceduren nga paragrafi (1) të ketij neni e realizon organi i administrates shteterore kompetente për kryerjen e puneve nga fusha e lendeve të para minerale në pajtim me kete ligj dhe me ligjin për koncesione.

(3) Iniciativen për fillimin e procedures për ndarjen e koncesionit për eksploatimin e lendeve të para minerale nga paragrafi 1 të ketij neni në konkurs publik e paraqet personi i interesuar i cili i ploteson kushtet nga ky ligj dhe ligjit për koncesione.

(4) Gjate realizimit të procedurës nga paragrafi 2 të ketij neni, ofertuesit janë të detyruar të dorezojnë garanci bankare në lartësi jo më të vogël se vlera e rezultateve të fituara nga hulumtimet e kryera detale gjeologjike, e të vertetuara me elaboratin bashkë me vleresimin profesional (revizionin), pavaresisht nga vlera e projektit të koncesionit. Garancia bankare e ofertuesve të konkursit publik nga paragrafi 2 të ketij neni deponohet në dobi të poseduesit të rezultateve të fituara nga hulumtimet e kryera gjeologjike detale, e të vertetuara me elaboratin së bashku me vleresimin profesional (revizionin). Pronari i rezultateve të fituara nga hulumtimet e kryera detale gjeologjike, e të vertetuara me elaboratin bashkë me vleresimin profesional (revizionin) nuk është i detyruar të paraqesë garanci bankare.

Neni 29

Dhenia e koncesionit për eksploatimin e lendeve të para minerale me kerkese të personit të interesuar

(1) Koncesioni për eksploatimin e lendeve të para minerale ndahet me kerkese të personit të interesuar vetëm për lëndet e para minerale nga pikat 3 dhe 5 nga paragrafi 2 të nenit 3 nga ky ligj.

(2) Kerkesa për ndarjen e koncesionit për eksploatim paraqitet në organin e administratës shtetërore kompetente për kryerjen e punëve nga fusha e lendeve të para minerale.

(3) Kerkeses për marrjen e koncesionit, përveç të dhenave të kerkuesit të koncesionit i bashkëngjitet:

1) studimi për arsytimin e koncesionit të kerkuar respektivisht projektit të koncesionit;

2) harta topografike në permase 1:25 000 me koordinata të pikave kufitare të lokacionit në hapësirë të caktuar;

3) skica, ekzemplari nga plani kadastral me kufij të vizuar të sipërfaqes së kerkuar për ndarjen e koncesionit për eksploatimin e lendeve të para minerale dhe aktzoterimit, me numer të parcelave të kadastrës dhe kulturave për hapësirën në të cilën do të bëhet eksploatimi i lendeve të para minerale;

4) elaborati për hulumtimet e kryera gjeologjike detale ose deshmia për të drejtën e pronësise ose shfrytëzimin të rezultateve nga elaborati për hulumtimet e kryera detale gjeologjike në hapësirën e kerkuar për eksploatim; dhe

5) vendimi për lejimin e studimit për vleresimin e ndikimit mbi mjedisin jetësor ose vendimi për lejimin e elaboratit për vleresimin e ndikimit mbi mjedisin jetësor.

(4) Nëse bëhet fjalë për kerkese për marrjen e koncesionit për eksploatimin e ujit nentokesor, përveç shkresave nga paragrafi 3 të ketij neni, kerkuesi duhet të paraqesë edhe pelqim për shfrytëzimin e ujit nga organi i administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga fusha e administrimit me ujera.

(5) Organi i administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga fusha e lendeve të para minerale e shqyrton kerkesen nga paragrafet 2 dhe 3 të ketij neni dhe i bën inspektim lokacionit të hapësirës së kerkuar për koncesion për eksploatim të lendeve të para minerale.

(6) Vendim për dhenien e koncesionit për eksploatim të lendeve të para minerale merr Qeveria me propozim të organit të administratës shtetërore kompetente për kryerjen e punëve nga fusha e lendeve të para minerale.

Neni 30

Refuzimi i kerkeses së koncesionit për eksploatim

(1) Organi i administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga fusha e lendeve të para minerale me vendim do ta refuzojë kerkesen për dhenien e koncesionit për eksploatimin e lendeve të para minerale në rast kur:

1) paraqitesi i kerkeses nuk e paraqet dokumentacionin nga paragrafet (3) dhe (4) nga neni 29 i ketij ligji; dhe

2) interesi publik e përjashton eksploatimin e lendeve të para minerale në lokacionin e hapësirës së kerkuar për koncesion;

(2) Kunder vendimit nga paragrafi (1) i ketij neni, në afat prej 15 ditësh nga dita e pranimit të vendimit, mund të paraqitet ankese në Komisionin për zgjidhje në procedurën administrative në shkallë të dytë nga fusha e ekonomisë dhe financave pranë Qeverisë.

Neni 31

Kufizimet për ndarjen e koncesionit për eksploatim

Koncesioni për eksploatim për rajonin që me ligj është shpallur për trashëgimi natyrore ose kulturore, të mira natyrore të mbrojtura ose rajon tjetër i mbrojtur mund të ndahet vetëm në pajtim me ligjin.

Neni 32

Vendimi për ndarjen e koncesionit për eksploatim

(1) Vendimi për dhenien e koncesionit për eksploatim permban:

1) të dhenat për personin juridik ose fizik të cilit i ndahet koncesioni;

2) llojin e lendes së parë minerale;

3) hapësirën e sipërfaqes për të cilën ndahet koncesioni për eksploatim, e definuar me koordinata;

4) afatin e vlefshmerisë së koncesionit për eksploatim;

5) obligimin për pagimin e kompensimit për koncesionin;

6) detyrimet e bartesit të koncesionit në drejtim të sanimit dhe rikultivimit të tokës që është degraduar nga aktivitetet e minierave; dhe

7) kushtet tjera të percaktuara me ligj.

(2) Vendimi për ndarjen e koncesionit botohet në "Gazeten zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

Neni 33

Marreveshja për koncesion për eksploatimin e lendeve të para minerale

(1) Në baze të vendimit për ndarjen e koncesionit për eksploatimin e lendeve të para minerale, koncedenti dhe koncesioneri lidhin marreveshje për koncesion për eksploatimin e lendeve të para minerale.

(2) Marreveshja për koncesion për eksploatimin e lendeve të para minerale vecanerisht permban:

- qellimin dhe lëndën e koncesionit;

- afatin e vlefshmerisë së koncesionit për eksploatim;

- sipërfaqen e hapësirës për të cilën ndahet koncesioni për eksploatim, e definuar me koordinata;

- lartësinë, menyren e pagimit dhe llogaritjen e kompensimit për koncesion;

- kushtet për kryerjen e koncesionit;

- menyren dhe afatet për paraqitjen e llogarive dhe të raporteve financiare dhe raportet e tjera në lidhje me eksploatimin e bere të lendeve të para minerale nga ana e koncesionerit;

- menyren e kryerjes së mbikeqyrjes dhe të inspektimit të koncesionit;

- kushtet për vazhdimin e vlefshmerisë së koncesionit/marreveshjes në pajtim me nenin 26 nga ky ligj;

- menyren e zgjidhjes së kontesteve në lidhje me marreveshjen;

- menyren dhe kushtet në të cilat hiqet koncesioni; dhe

- dispozitat tjera adekuate të lendes së koncesionit.

(3) Marreveshja dhe dispozitat e vecanta nga marreveshja për koncesion për eksploatimin e lendeve të para minerale që janë në kundërshtim me kete ligj dhe me ligj tjetër, janë të pavlefshme dhe nuk prodhojnë veprim juridik.

Neni 34

Transferimi i koncesionit për eksploatim

(1) Koncesioni për eksploatim mund të transferohet plotësisht ose pjesërisht.

(2) Qeveria merr vendim me të cilin jep pelqim për transferimin e koncesionit për eksploatim të lendeve të para minerale, nën kushtet e njejta me të cilat është ndare koncesioni që transferohet.

(3) Në vendim mund të parashihet edhe transferimi i të drejtave të koncesionit në dobi të huadhenesve, si mjet për sigurimin e kërkeses së tyre ndaj koncesionit.

(4) Lenda e koncesionit për eksploatim nuk guxon të jepet me qira.

(5) Me transferimin e koncesionit, koncesioneri i fiton të drejtat dhe obligimet, që dalin nga lejet e dhena dhe pelqimet nga organet kompetente në kuptim të ketij ligji dhe ligjit tjetër.

Neni 35

Perfundimi i koncesionit për eksploatim

Koncesioni për eksploatimin e lendeve të para minerale perfundon të vlejë në rastet e:

1) skadimit të afatit të vlefshmerise së koncesionit për eksploatimin e lendeve të para minerale, të percaktuara për ndarjen e koncesionit dhe marreveshjes për koncesion;

2) blerjes së parakohshme të koncesionit për eksploatimin në interes publik;

3) shterjes së parakohshme të lendeve të para minerale;

4) falimentimit ose likuidimit të koncesionerit; dhe

5) nderprerjes së njeanshme të marreveshjes për koncesionin në pajtim me nenin 39 nga ky ligj.

Neni 36

Pushimi i koncesionit për eksploatimin e lendeve të para minerale me skadim të afatit

Me skadimin e afatit të vlefshmerise së koncesionit për eksploatimin e lendeve të para minerale, me kusht koncesionit për eksploatim i lendeve të para minerale të mos jete i vazhduar në pajtim me nenin 26 nga ky ligj, koncesioni perfundon të vlejë.

Neni 37

Blerja e parakohshme e koncesionit për eksploatimin e lendeve të para minerale me interes publik

(1) Koncedenti mund ta bleje koncesionin për eksploatimin e lendeve të para minerale edhe para skadimit të afatit të percaktuar në vendim për ndarjen e koncesionit dhe marreveshjes për koncesion, me kusht për atë të ekzistojë interes publik të percaktuar me ligj me të cilin percaktohet edhe shumata e kompensimit për blerjen e koncesionit.

(2) Me blerjen, koncesioni për eksploatimin e lendeve të para minerale perfundon të vlejë.

Neni 38

Pushimi i koncesionit për eksploatimin e lendeve të para minerale për shkak të shterimit të parakohshem

Koncesioni për eksploatimin e lendeve të para minerale perfundon të vlejë në rast kur do të shteret lenda e para minerale për të cilën është ndare koncesioni për eksploatim.

Neni 39

Nderprerja e njeanshme e marreveshjes për koncesion për eksploatimin e lendeve të para minerale

(1) Koncedenti dhe koncesioneri mund në menyre të njeanshme ta nderprese marreveshjen për koncesion për shkak cenimit të obligimeve të kontraktuara nga ana e koncedentit respektivisht koncesionerit në pajtim me ligjin dhe sipas dispozitave të marreveshjes.

(2) Në rast të cenimit qenesor të obligimeve të parapara në marreveshjen e koncesionit nga ana e koncesionerit, koncedenti mund ta nderprese njeanshem koncesionin respektivisht ta nderprese marreveshjen për koncesion.

(3) Në rastin nga paragrafi (2) të ketij neni, organi i administrates shteterore kompetent për kryerjen e puneve nga fusha e lendeve të para minerale percakton afat gjate të cilit koncesioneri duhet t'i permiresoje leshimet në kuptim të paragrafit (1) nga ky nen. Afati duhet të jete i mjaftueshem që koncesioneri të mund të veproje sipas informates dhe t'i permiresoje leshimet.

(4) Si cenime të rendesishme për nderprerjen e marreveshjes për koncesion nga paragrafi (2) të ketij neni konsiderohen kur:

1) koncesioneri e transferon lenden e koncesionit për eksploatimin e lendeve të para minerale të koncesionerit tjetër pa pelqimin e koncedentit;

2) koncesioneri nuk ka vepuar sipas masave të shqiptuara në proceduren e mbiqeprjes në pajtim me ligjin;

3) koncesioneri fillon me eksploatimin e lendeve të para minerale para se të marre leje për eksploatim;

4) koncesioneri nuk e paguan kompensimin për koncesion për eksploatimin e percaktuar me marreveshjen për koncesion;

5) koncesioneri nuk do të veproje në pajtim me paragrafin 2 të nenit 42 nga ky ligj; dhe

6) koncesioneri nuk i respekton vendimet dhe masat në raport me mbrojtjen e mjedisit jetesor të percaktuara në pajtim me dispozitat nga fusha e mjedisit jetesor

(5) Me vendim të Qeverise behet nderprerja e njeanshme e marreveshjes për koncesion në të cilën theksohen shkaqet për shkak të cilave nderpritet marreveshja, për të cilën organi i administrates shteterore kompetent për kryerjen e puneve nga fusha e lendeve të para minerale e informon koncesionerin.

(6) Vendimi nga paragrafi (5) i ketij neni botohet në "Gazeten zyrtare të Republikës së Maqedonise".

Neni 40

Koncesioni për eksploatimin e lendeve të para të llojit tjetër në hapësire të njejtë

(1) Koncesioni për eksploatim mund të ndahet edhe për lloj tjetër të lendeve të para minerale në hapësiren në të cilën tani më është ndare koncesioni për eksploatimin e lendeve të para minerale për të cilat paraprakisht është ndare koncesioni për eksploatim.

(2) Procedura për ndarjen e koncesionit për eksploatim të llojit tjetër të lendes së para minerale nga paragrafi (1) i ketij neni zbatohet në pajtim me dispozitat e ketij ligji.

KREU 2

LEJA PËR EKSPLOATIMIN E LENDEVE TË PARA MINERALE

Neni 41

Leja për eksploatimin e lendeve të para minerale

(1) Me eksploatimin e lendeve të para minerale dhe realizimin e puneve minerale mund të fillohet pasi që koncesioneri të fitoje leje për eksploatimin e lendeve të para minerale.

(2) Lejen nga paragrafi 1 të ketij neni e jep ministri i cili udheheq me organin e administrates shteterore kompetent për kryerjen e puneve nga fusha e lendeve të para minerale.

(3) Leja për eksploatim ndahet me afat të vlefshmerise që nuk mund të jete më i gjate se afati i vlefshmerise së koncesionit për eksploatim.

Neni 42

Kërkesa për dhenien e lejes për eksploatim të lendeve të para minerale

(1) Leja për eksploatim jepet në baze të kërkeses së paraqitur në organin e administrates shteterore kompetent për kryerjen e puneve nga fusha e lendeve të para minerale nga ana e koncesionerit.

(2) Kërkesen për dhenien e lejes për eksploatimin e lendeve të para minerale, koncesioneri është i detyruar ta dorëzoje në afat prej dy vjetesh nga dita e lidhjes së marreveshjes për koncesion për eksploatimin e lendeve të para minerale nga neni 33 të ketij ligji.

(3) Kërkesa nga paragrafi (1) i ketij neni, permban:

- 1) të dhenat për kerkuesin;
- 2) marrevshjen për koncesion për eksploatimin e lendeve të para minerale (në shtojce);
- 3) deshmime për marrëdhëniet e zgjidhura juridiko- profesore në lidhje me token në të cilën do të behet eksploatimi i lendeve të para minerale teknologjise minerale;
- 4) projektin kryesor mineral për eksploatimin e lendeve të para minerale të cilat janë lende e koncesionit bashke me revizionin (profesional) vleresimi i të njejtit;
- 5) vendimin për lejimin e studimit për vleresimin e ndikimit ndaj mjedisit jetesor ose vendimin për lejimin e elaboratit për vleresimin e ndikimit ndaj mjedisit jetesor;
- 6) pelqimin nga autoritetet e komunikacionit për lidhje në rruge publike;
- 7) pelqimin nga autoritetet e ujesjellesit për shfrytëzimin e ujerave nga organi kompetent i administrates shtetërore kompetent për administrim me ujerat; dhe
- 8) pelqimin nga autoritetet energjetike nese dhenia e të njejtës është e parapare me projektin kryesor të mineraleve.

Neni 43

Permbajtja e lejes për eksploatimin e lendeve të para minerale

- (1) Leja për eksploatimin e lendeve të para minerale permban të dhenat:
- 1) për koncesionerin;
  - 2) për afatin e vlefshmerise së lejes për eksploatim;
  - 3) për lendet e para minerale që janë lende e eksploatimit;
  - 4) për madhesinë, kufijte dhe poziten e fushes eksploatuese;
  - 5) të dhenat e kadastrës për token në hapësirën për të cilën është dhene leja;
  - 6) projektin kryesor të mineraleve për eksploatimin e lendeve të para minerale; dhe
  - 7) për të dhenat tjera të percaktuara me ligj dhe marrevshjen për koncesion.
- (2) Një ekzemplar nga leja e dhene për kryerjen e eksploatimit të lendeve të para minerale dergohet në Inspektoratin shtetëror për inspektim teknik dhe në organin e administrates shtetërore kompetent për dhenien e lejeve ekologjike integruese, në pajtim me Ligjin për mjedis jetesor.

Neni 44

Refuzimi i kerkeses për dhenien e lejes për eksploatimin e lendeve të para minerale

- (1) Ministri i cili udheheq me organin e administrates shtetërore kompetent për kryerjen e puneve nga fusha e lendeve të para minerale me Vendim do ta refuzojë kerkesën nese:
- 1) kerkesa për dhenien e lejes për eksploatim nuk është paraqitur në afatin e percaktuar në paragrafin (2) të nenit 42 nga ky ligj.
  - 2) kerkesa nuk e permban dokumentacionin e percaktuar në nenin 42 nga ky ligj; dhe
  - 3) projekti kryesor i minierave nga neni 42 paragrafi (3) pika 4 të ketij ligji nuk është në pajtim me dispozitat e ketij ligji dhe me ligj tjetër;
- (2) Kunder vendimit nga paragrafi (1) të ketij neni në afat prej 15 diteve nga dita e pranimit të vendimit mund të paraqitet ankese në Komisionin për zgjidhje në procedurën administrative në shkallë të dyte nga fusha e ekonomise dhe financave prane Qeverise.

Neni 45

Perfundimi i lejes për eksploatimin e lendeve të para minerale

- Leja për eksploatimin e lendeve të para minerale perfundon të vlejë me:
- 1) perfundimin e koncesionit për eksploatim në kuptim të nenit 35 të ketij ligji;

- 2) skadimin e afatit të vlefshmerise së lejes për eksploatim; dhe
- 3) heqjen e lejes.

Neni 46

Heqja e lejes për eksploatimin e lendeve të para minerale

- (1) Ministri i cili udheheq me organin e administrates shtetërore kompetent për kryerjen e puneve nga fusha e lendeve të para minerale me Vendim do ta heqë lejen për eksploatim me propozim të organit të administrates shtetërore kompetent për kryerjen e puneve të mbikeqyrjes inspektuese në pajtim me dispozitat e ketij ligji dhe të ligji tjetër, nese:
- 1) koncesioneri nuk u permbahet dispozitave nga paragrafi 1 të nenit 51 nga ky ligj;
  - 2) koncesioneri nuk bën eksploatimin e lendeve të para minerale në pajtim me projektin kryesor të mineraleve për eksploatimin e lendeve të para minerale;
  - 3) koncesioneri nuk ka filluar me eksploatimin e lendeve të para minerale në pajtim me lejen nga neni 41 të ketij ligji në afat prej dy viteve nga dita e dhenies së saj ose nga shkaqe të paarsyeshme e nderpret eksploatimin në periudhë më të gjatë se dy vite;
  - 4) organi i administrates shtetërore kompetent për kryerjen e puneve nga fusha e mjedisit jetesor dhe planifikimit hapësiror e anulon ose e shfuqizon vendimin për lejimin e studimit për vleresimin e ndikimit mbi mjedisin jetesor ose vendimin për lejimin e elaboratit për mjedisin jetesor; dhe
  - 5) Koncesioneri nuk i ka respektuar vendimet dhe masat në raport me mbrojtjen e mjedisit jetesor të percaktuara në pajtim me dispozitat nga fusha e mjedisit jetesor.
- (2) Kunder vendimit për heqjen e lejes për eksploatim në afat prej 15 diteve nga pranimit i vendimit mund të paraqitet ankese në Komisionin për zgjidhje në procedurën administrative në shkallë të dyte nga fusha e ekonomise dhe financave prane Qeverise.

Neni 47

Leja për realizimin e puneve mineraleve sipas projektit plotesues të minierave

- (1) Realizimi i puneve minerale dhe i objekteve në minierat ekzistuese për hapjen dhe eksploatimin e lendeve të para minerale në nivele të reja, zhbirimë, hapjet e zgafelleve të reja eksportuese, ajrosese dhe hulumtuese, metoda rrenjesisht e ndryshuar e gropimit, rikonstruktimi i objekteve të minierave që nuk janë perfshire me projektin kryesor të mineraleve, sanimi i rreshqitjeve të medha, ndryshimet në drejtim të rikultivimit të tokës nga projekti kryesor i minierave, si dhe pune të tjera behen në baze të lejes për realizimin e puneve minerale sipas projektit plotesues për miniera.
- (2) Leja për realizimin e puneve minerale sipas projektit plotesues për miniera ndahet në baze të kerkeses nga koncesioneri respektivisht poseduesi i lejes për eksploatim nga neni 41 të ketij ligji.
- (3) Kerkesa nga paragrafi (2) e ketij neni permban projektin plotesues për minerale për realizimin e puneve minerale dhe arsyetimin për ç'arsye kerkohet dhenia e kesaj lejeje.
- (4) Lejen nga paragrafi (1) të ketij neni e jep ministri i cili udheheq me organin e administrates shtetërore kompetent për kryerjen e puneve nga fusha e lendeve të para minerale.
- (5) Leja nga paragrafi (1) i ketij neni permban të dhena për kerkuesin, hapësirën për të cilën jepet leja, projektin plotesues për miniera për realizimin e puneve minerale së bashku me revizionin (vleresimin profesional) të së njejtës dhe sqarimin për shkaqet e dhenies së saj.
- (6) Organi i administrates shtetërore për kryerjen e puneve nga fusha e lendeve të para minerale me Vendim do ta refuzojë kerkuesin nese projekti plotesues për miniera për realizimin e puneve plotesuese minerale nuk është në pajtim me dispozitat nga ky ligj dhe me ligj tjetër.

(7) Kunder Vendimit nga paragrafi (6) i ketij neni në afat prej 15 ditesh nga dita e pranimit të vendimit mund të paraqitet ankese në Komisionin për zgjidhje në procedurën administrative në shkallë të dyte nga fusha e ekonomisë dhe financave prane Qeverisë.

(8) Një ekzemplar i lejes për realizimin e puneve plotësuese të mineraleve dorezohet në Inspektoratin shtetëror për inspektim teknik dhe në organin e administratës shtetërore kompetent për dhenien e lejeve ekologjike integruese, në pajtim me Ligjin për mjedis jetësor.

Neni 48

Perfundimi dhe heqja e lejes për realizimin e puneve minerale sipas projektit plotësues të mineraleve

(1) Ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për kryerjen e puneve nga fusha e lendeve të para minerale me Vendim do t'ia heqë lejen për realizimin e puneve minerale sipas projektit plotësues për minerale nëse koncesioneri nuk i respekton dispozitat nga paragrafi 1 të nenit 51 nga ky ligj me propozim të organit të administratës shtetërore kompetent për kryerjen e puneve të mbikeqyrjes inspektuese në pajtim me dispozitat e këtij ligji dhe me ligj tjetër.

(2) Kunder Vendimit për heqje nga paragrafi (1) i ketij neni, në afat prej 15 diteve nga pranimi i vendimit mund të paraqitet ankese në Komisionin për zgjidhjen e procedurës administrative në shkallë të dyte nga fusha e ekonomisë dhe financave prane Qeverisë.

Neni 49

Projektet e mineraleve

(1) Projektet e mineraleve për eksploatimin e lendeve të para minerale, realizimin e puneve minerale dhe realizimin e objekteve minerale janë:

1) projekti kryesor i mineraleve i cili hartohet për shkak të realizimit të objekteve minerale për eksploatimin e vendburimeve të reja të lendeve të para minerale, ristartimi i minierave ekzistuese, si dhe për rezervat e reja të zbuluara të lendeve të para minerale në vendburim ekzistues;

2) projekti plotësues i mineraleve, i cili përgatitet për shkak të realizimit të puneve të mineraleve dhe objekteve në minierat ekzistuese për hapjen dhe eksploatimin e lendeve të para minerale në nivele të reja, zbirime, përpunimin e zgafelleve të reja eksportuese, ajrosese dhe hulumtuese, metoden qenesisht të ndryshuar të gropimit, rikonstruimin e objekteve të mineraleve që nuk janë përfshirë me projektin kryesor të mineraleve, sanimin e rreshqitjeve të medha, ndryshimin në drejtim të rikultivimit të tokës nga projekti kryesor, si dhe realizimin e puneve të tjera;

3) projekti i thjeshtësuar i mineraleve, i cili përpilohet për shkak të përpunimit të pjeseve të vecanta nga projekti kryesor respektivisht plotësues i cili për shkak të pershtatjes së kushteve të shtrirjes së lendeve të para minerale të cilat para realizimit të puneve minerale nuk ka qenë e mundur të parashihet me projektin kryesor për minerale respektivisht projektin plotësues, për rikonstruime më të vogla të objekteve ekzistuese për minerale, e të cilat kryesisht nuk e ndryshojnë konceptin e projektit kryesor respektivisht plotësues për minerale; dhe

4) projekti për realizimin e puneve hulumtuese për minerale hartohet në kushte kur me projektin për kryerjen e hulumtimeve detale gjeologjike nga pika 1 paragrafi 1 i nenit 22 të këtij ligji janë parapare hulumtime me ndertimin e objekteve të mineraleve.

(2) Projektin e thjeshtësuar për minerale nga paragrafi (1) pika 3 të ketij neni e lejón udhëheqesi i minierës pas pëlqimit paraprak të sherbimit për mbrojtje gjate punës në miniere.

(3) Projektet minerale nga paragrafi (1) pikat 1, 2 dhe 4 të ketij neni i nënshtrohen vlerësimit profesional (revizionit).

(4) Permbajtjen e projekteve të mineraleve nga paragrafi (1) të ketij neni e përcakton ministri i organit të administratës shtetërore kompetent për kryerjen e puneve nga fusha e lendeve të para minerale.

KREU 3

KRYERJA E PUNEVE MINIERALE

Neni 50

Kushtet për kryerjen e puneve minerale

(1) Pune minerale mund të kryejnë persona juridike dhe fizike të cilet janë të regjistruar në regjistrin Qendror dhe posedojnë licence për kryerje të puneve minerale, duke i përfshirë edhe personat juridike të huaj me dege të regjistruar në regjistrin qendror të Republikës së Maqedonisë për kryerjen e asaj veprimtarie, por që i plotësojnë kushtet e parapara me kete ligj dhe ligj tjetër.

(2) Kushtet më të peraferta dhe mënyren e dhenies së licencave i përcakton ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për kryerjen e puneve nga sfera e lendeve të para minerale.

Neni 51

Obligimet e koncesionarit gjate kryerjes së puneve minerale për eksploatimin e lendeve të para minerale

(1) Koncesionari gjate kryerjes së puneve minerale për eksploatimin e lendeve të para minerale është i obliguar:

1) t'i kryejë punet minerale në pajtim me lejen, standardet dhe normativet teknike që vlejnë për kryerjen e puneve të tilla;

2) të kryejë matje minerale dhe të posedojë plane minerale për kryerje të eksploatimit të lendeve të para minerale;

3) nëse lende e koncesionit për eksploatim janë lendet e para minerale nga neni 3 paragrafi (2) pikat 6 dhe 7 të këtij ligji, koncesionari është i obliguar të kryejë riinjektim të tepricës së lendeve të para minerale në mediumin në të cilin janë eksploatuar, në pajtim me lejen për eksploatim;

4) t'i zbatojë masat për mbrojtje gjate punës;

5) të marrë masa me kohe për sigurinë e qytetareve, pronen e tyre, komunikacionin dhe objektet fqinje;

6) të zbatojë në llogari të vet, masa për mbrojtje të ambientit jetësor dhe natyres dhe trashëgimime kulturore, si dhe masa për rikultivimin e tokës në pajtim me ligjin; dhe

7) të mbajë evidence të sasive të prodhuara të lendeve të para minerale në forme elektronike dhe të shkruar.

(2) Koncesionari gjate kryerjes së puneve minerale dhe zbatimit të eksploatimit të lendeve të para minerale është i obliguar që në lokacionin ku zbatohen ato, të kete:

1) leje për eksploatimin e lendeve të para minerale dhe leje për kryerjen e puneve plotësuese minerale;

2) kontrate për kryerjen e puneve me kryeresin, nëse koncesionari nuk i kryen vete ato pune

3) plane minerale me gjendje të përditësuar të puneve të kryera minerale;

4) certifikata për aftësim profesional të punetoreve për kryerjen e puneve dhe për gjendjen e tyre shëndetësore;

5) vendime për emerimin e personave të obliguar për udhëheqje gjate kryerjes së puneve minerale dhe objektet;

6) raporte për kontrollime periodike të kryera dhe analize të pajisjes dhe të mjeteve për punë për t'u vertetuar për gjendjen e rregullt të tyre;

7) keshilla për punë me masa për mbrojtje gjate punës për procesin teknologjik të zbatuar për eksploatim dhe teknologji minerale;

8) evidence e sasive të prodhuara të lendeve të para minerale në forme elektronike ose të shkruar; dhe

9) dokumentacion tjetër të parapare me kete ose ligj tjetër.

(3) Menyra e mbajtjes së evidencës nga pika 7 të paragrafit 1 dhe pika 8 të paragrafi 2 të ketij neni e përcakton ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për kryerjen e puneve nga sfera e lendeve të para minerale.

(4) Koncesionari gjate kryerjes së puneve minerale për eksploatim të lendeve të para minerale është i obliguar të beje klasifikim dhe r kategorizim të rezervave minerale.

(5) Procedura dhe menyra e klasifikimit dhe e rikategorizimit të rezervave minerale nga paragrafit (4) i ketij neni e percakton ministri i cili udheheq me organin e administrates shteterore kompetent për kryerjen e puneve nga sfera e lendeve të para minerale.

Neni 52

Matje minerale dhe plane minerale

(1) Për shkak të kryerjes së rregullt të hulumtimeve gjeologjike detajore me pune minerale dhe eksploatim të lendeve të para minerale, poseduesi i lejes për hulumtime gjeologjike detajore ose koncesionari është i obliguar të beje matje minerale dhe të pergatit plane minerale.

(2) Llojin, permbajtjen dhe menyren e pergatitjes dhe të ruajtjes së planeve minerale i percakton ministri i cili udheheq me organin e administrates shteterore kompetent për kryerjen e puneve nga sfera e lendeve të para minerale.

Neni 53

Udheheqja dhe mbikeqyrja teknike

(1) Gjate kryerjes së puneve minerale, koncesionari ose kryeresi është i obliguar të siguron udheheqje dhe mbikeqyrje teknike të kryerjes së puneve minerale sipas projekteve minerale, dispozitave teknike, si dhe sipas dispozitave për mbrojtje gjate punes.

(2) Udheheqjen teknike dhe mbikeqyrjen e kryerjes së puneve minerale nga paragrafi 1 i ketij neni tek koncesionari ose realizuesi i atyre puneve, i kryen personi profesionist i cili ka autorizim për kryerjen e atyre puneve.

(3) Kushtet më të peraferta dhe menyren e dhenies së autorizimit nga paragrafi 2 i ketij neni i percakton ministri i cili udheheq me organin e administrates shteterore kompetent për kryerjen e puneve nga sfera e lendeve të para minerale.

Neni 54

Ndalimi i perkohshem ose i perhershëm i puneve minerale

(1) Koncesionari është i obliguar në nderprerje të perkohshme të kryerjes së puneve minerale gjate hulumtimit dhe eksploatimit të lendeve të para minerale për shkak të shkaqeve të paparashikuara gjeologjike, minerale dhe ekonomike (paraqitje të vajgurit ose ujit, goditje malore, zjarre në zgafelle, crregullim të rrugeve kryesore për ajrosje dhe tharje, reshqitje të terrenit etj.) t'i lajmeroje organin të administrates shteterore kompetent për kryerjen e puneve nga sfera e lendeve të para minerale dhe inspektoratin shteteror për inspeksion teknik më së voni 24 orë pas ndalimit të puneve, ndersa në rast të paraqitjes së rrezikut, menjehere.

(2) Nese koncesionari planifikon ndalim të perkohshem të puneve prej 6 muaj është e nevojshme 30 dite para ndalimit të perkohshem ta lajmeroje Inspektoratin shteteror për inspeksion teknik dhe të kryeje matje minerale të gjendjeve, si dhe plotesim të planeve minerale, të beje procesverbal për shkaqet për ndalimin e puneve dhe për rreziqet të cilat mund të shkaktohen gjate nderprerjes edhe gjate rifilimit të puneve. Ndalimi i perkohshem i kryerjes së puneve minerale nuk mundet të zgjat më shume se një vit.

(3) Koncesionari në periudhen e nderprerjes së perkohshme të puneve minerale, është i obliguar rregullisht t'i mirembaje në gjendje stabile dhe të sigurt lokalet e zgafelleve dhe objektet që mundeson të kalohet neper to.

(4) Po që se koncesionari nuk vazhdon me eksploatimin e lendeve të para minerale sipas afatit të caktuar në paragrafin 2 të ketij neni, i njejt është i obliguar të pergatit projekt mineral plotesues në pajtim me dispozitat e ketij ligji.

KREU 4

KONTROLLIMI TEKNIK I OBJEKTEVE TË NGRITURA MINIERALE

Neni 55

Kontrollimi teknik i objekteve të ngritura minerale

(1) Objekti mineral mund të shfrytezohe pas kontrollimit teknik të kryer dhe në baze të atij vendimi të dhene për perdorim.

(2) Kontrollimi teknik i objektit mineral kryhet në objektet e ngritura minerale sipas projektit kryesor apo plotesues ndersa me kerkese të koncesionarit, prej komisionit të formuar nga ministri i cili udheheq me organin e administrates shteterore kompetent për kryerjen e puneve nga sfera e lendeve të para minerale. Në komisionin për kontrollim teknik nuk mund të marre pjese personi i cili është i punesuar tek investitori, projektuesi ose realizuesi i puneve të objektit mineral, si dhe personi i cili ka kryer mbikeqyrje profesionale në ngritjen e objekteve minerale.

(3) Menyra e kryerjes së kontrollimit teknik nga paragrafi 2 i ketij neni, si dhe lartesia e harxhimeve për kryerjen e kontrollimit teknik varesisht nga kompleksiviteti i puneve i percakton Qeveria.

(4) Harxhimet nga paragrafi 3 i ketij neni duhet të jene në perputhje me harxhimet e bera objektive, e jane në barre të koncesionerit.

(5) Ministri i organit të administrate shteterore kompetent për punet nga sfera e lendeve të para minerale jep Vendim për perdorimin e objektit mineral në afat prej 15 ditesh nga dita e dorezimit të procesverbalit të kontrollimit teknik, ndersa në baze të procesverbalit për kontrollimin e kryer teknik me të cilin vertetohet rregullsia teknike e objektit.

(6) Vendim për perdorimin e objekteve të ngritura minerale sipas projektit mineral kryesor apo plotesues mund të jepet edhe në menyre succesive.

(7) Kunder vendimit nga paragrafet (5) dhe (6) të ketij neni mund të paraqitet ankese në afat prej 15 ditesh nga dita e pranimit të vendimit deri te Komisioni për zgjidhje të procedures administrative në shkalle të dyte nga sfera e ekonomise dhe financave prane Qeverise.

Neni 56

Pune provuese pa vendim për perdorimin e objektit mineral

(1) Me perjashtim, koncesionari mundet të filloje me shfrytezimin e objektit mineral me pune provuese pa Vendim për perdorimin e objektit mineral nga neni 55 paragrafet (5) dhe (6) të ketij ligji, kur në objektin duhet të behen analiza paraprake për vertetimin e saktises së stabilimenteve dhe pajisjeve dhe puna e tyre e sigurt, kontrollim i stabilitetit të objektit mineral të parapara në dokumentacionin teknik, kushtet për pune, siguria e objektit mineral nga zjarret, si dhe analiza të tjera me të cilat do të vertetohet pershtatshmeria e objektit mineral për perdorim.

(2) Kushtet më të peraferta, menyren dhe kryerjen e mbikeqyrjes gjate punes provuese nga paragrafi (1) i ketij neni i percakton ministri i cili udheheq me organin e administrates shteterore kompetent për kryerjen e puneve nga sfera e lendeve të para minerale.

(3) Puna provuese mundet të zgjate më së shumti tre muaj, e llogaritur nga dita e leshimit në pune provuese të objektit mineral të kryer.

PJESA IV

PERGATITJE PROFESIONALE, PROJEKTANTE DHE REVIDENTE TË DOKUMENTACIONIT DHE PROCEDURES GJEOLGJIKE PËR REVIZION

Neni 57

Pergatitje profesionale

(1) Personat të cilet kryejne hulumtime gjeologjike dhe personat të cilet kryejne pune në kryerjen e puneve minerale gjegjesisht eksploatim, pervec kushteve të pergjithsh-

me të percaktuara me ligj, duhet t'i plotesojne edhe kushtet e vecanta për pergatitje profesionale dhe aftesim për kryerjen e disa puneve.

(2) Punen në disa vende të punes në personin juridik ose fizik që kryen eksploatimin e lendeve të para, mund ta kryejne persona të cilet pervec kushteve të pergjithshme, i plotesojne edhe kushtet në vijim dhe atë për:

1) udheheqes i minieres me fakultet të xehetarise, drejtimi eksploatimi i lendeve të para minerale ose drejtim i pergjithshem së paku tre vjet pervoje pune në profesion;

2) udheheqes në zgafelle ose mihje siperfaqesore fakultet i xehetarise, drejtimi eksploatim ose drejtim i pergjithshem dhe së paku 2 vjet pervoje pune në profesion;

3) udheheqes i objekteve për teknologji minerale fakultet i xehetarise, drejtimi teknologjia minerale ose drejtimi i pergjithshem dhe së paku dy vjet pervoje pune në profesion;

4) udheheqes i sherbimit të elektro-makinerise gjegjesisht të makinerise ose sherbimit të ndertimtarise, i cili kryen pune për nevojat e personit juridik ose fizik që bën eksploatimin e lendeve të para minerale fakultet perkates dhe së paku dy vjet pervoje pune në profesionin;

5) udheheqes i germimeve siperfaqesore për eksploatim të gurit ndertimor teknik, gure dekorues, stabiliment therrmues dhe separativ për lendet e para minierale jometale shkolle të mesme teknike (xehetarie ose gjeologjike) dhe së paku tre vjet pervoje pune në pune në objekte të tilla apo të ngjashme.

6) punetor udheheqes në zgafelle dhe objekte për teknologji minerale shkolle të mesme teknike, drejtim xehetarie dhe së paku tre vjet pervoje pune në pune në objekte të tilla apo të ngjashme;

7) punetor udheheqes i germimit siperfaqesor për eksploatim të gurit ndertimor-teknik, gure dekorues, therrmim dhe separacion të lendeve të para minierale jometale shkolle të mesme teknike, xehetarie ose gjeologjike dhe së paku dy vjet pervoje pune në pune në profesionin;

8) udheheqes i sherbimit për sigurim teknik dhe mbrojtje gjate punes, fakultet i xehetarise ose fakultet për mbrojtje gjate punes dhe pervoje pune prej dy vjetesh në zgafelle ose germim siperfaqesor;

9) mbikeqyres në zgafelle, shkolle të mesme teknike, drejtimi i xehetarise ose i gjeologjise dhe së paku dy vjet pervoje pune në profesionin;

10) mbikeqyres i germimit siperfaqesor, objekte për teknologji minerale, shkolle të mesme teknike, profesion xehetarie ose gjeologjike;

11) pune të matesit të pavarur të zgafelleve, gjegjesisht mates i germimeve siperfaqesore, shkolle të mesme teknike, drejtim gjeodezik dhe së paku dy vjet pervoje pune në profesion; dhe

12) pune në minim mund të kryejne persona të cilet jane të aftesuar profesionalisht për pune të tilla dhe të cilet i plotesojne kushtet e percaktuara me Ligjin për mbrojtje prej materieve shperthyese.

(3) Personat më të vjeter se 55 vjet patjeter duhet të kenë vertetim mjekesor për aftesi psikofizike për kryerjen e puneve për të minuar, jo më të vjeter se gjashte muaj.

(4) Për kryerjen e puneve të minimit punetoret nga paragrafi (1) pika 11 e ketij neni japin provim për kontrollimin e aftesise së tyre para komisionit të koncesionerit që kryen eksploatimin e lendeve të para minerale. Në provimin për kontrollim të aftesise merr pjese edhe inspektorati shtetëror i minierave.

(5) Për shkak të trajnimit, ndersa me leje të udheheqesit të minierave, punetoret të cilet trajnohen mund të kryejne pune në minim nën mbikeqyrje të perhershme të ndezesit të minave.

(6) Pervec kushteve të percaktuara në paragrafin (2) pikat 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 dhe 8 të ketij neni, personat duhet të kenë autorizim për mbajtjen e mbikeqyrjes teknike.

Neni 58

Subjektet për perpunimin e dokumentacionit gjeologjik

(1) Dokumentacion gjeologjik nga neni 9 paragrafi (1) pikat 1, 2 dhe 4, si dhe nga neni 22 paragrafi (1) pika 3 të ketij ligji mund ta perpilojne persona juridike apo fizike të cilet jane të evidentuar në regjistrin qendror, duke i inkua-

druar edhe personat juridike të huaj me dege të evidentuar në regjistrin qendror të Republikës së Maqedonise dhe të cilet posedojne autorizim për perpilimin e dokumentacionit gjeologjik.

(2) Personi i punesuar te personi juridik ose fizik nga paragrafi (1) i ketij neni për perpilimin e dokumentacionit gjeologjik, duhet të posedoje licence për perpilimin e dokumentacionit gjeologjik.

(3) Kushtet më të peraferta dhe menyren e dhenies së licences dhe të autorizimit për perpilimin e dokumentacionit gjeologjik nga paragrafi 1 i ketij neni i percakton ministri i cili udheheq me organin e administrates shtetërore kompetent për kryerjen e puneve nga sfera e lendeve të para minerale.

Neni 59

Subjektet për pergatitjen e projekteve minierale

(1) Projekte minierale nga pikat 1, 2 dhe 4 të paragrafit 1 të nenit 49 të ketij ligji, mund të perpilojne persona juridike apo fizike të cilet jane të evidentuar në regjistrin qendror, duke i perfs hire edhe peronat juridike të huaj me dege të regjistruar në regjistrin qendror të Republikës së Maqedonise dhe të cilet posedojne licence për perpilimin e projekteve minierale.

(2) Personi i punesuar te personi juridik ose fizik nga paragrafi (1) i ketij neni për perpilimin e projekteve minierale, duhet të posedoje licence për perpilimin e projekteve minierale.

(3) Kushtet më të peraferta dhe menyren e dhenies së licences dhe të autorizimit për perpilimin e projekteve minierale nga paragrafi 1 i ketij neni i percakton ministri i cili udheheq me organin e administrates shtetërore kompetent për kryerjen e puneve nga sfera e lendeve të para minerale.

Neni 60

Vleresimi profesional (revizion) i dokumentacionit gjeologjik dhe i projekteve minierale

(1) Për shkak të vertetimit dhe kontrollimit në drejtim të masave të percaktuara, të standardeve dhe normativave teknike për mbrojtje gjate punes, sigurise së njerezve, të objekteve nentokesore, siperfaqesore dhe fqinje dhe mbrojtjen e mjedisit jetesor, si dhe në drejtim të zbatimit të të arriturave bashkekohore dhe disiplines teknike mbi dokumentacionin e perpiluar gjeologjik dhe të projekteve minierale behet vleresim profesional (revizion).

(2) Dokumentacioni gjeologjik nga neni 9 paragrafi (1) pikat 2, 4 dhe 5 dhe nga neni 21 paragrafi (1) pika 3 të ketij ligji, si dhe projektet minierale nga neni 49 paragrafi (1) pikat 1, 2 dhe 4 të ketij ligji i nenshtrohen vleresimit profesional (revizion).

(3) Dokumentacioni gjeologjik dhe projektet minierale nga paragrafi 2 i ketij neni të perpilura jashte vendit i nenshtrohen vleresimit profesional (revizion).

(4) Vleresimin profesional (revizionin) nga paragrafi (1) i ketij neni e bejne persona juridike dhe fizike të cilet kane autorizim për perpunimin e dokumentacionit gjeologjik, perkatesisht projekte minierale dhe jane të evidentuar në Regjistrin qendror të Republikës së Maqedonise, duke i perfs hire edhe personat juridike të huaj me dege të regjistruar në regjistrin qendror të Republikës së Maqedonise.

(5) Vleresimin profesional (revizionin) nga paragrafi (1) i ketij neni, mund ta kryeje personi në personin juridik apo fizik nga paragrafi (4) i ketij neni, i cili ka licence për perpilimin e dokumentacionit të ketij lloji.

(6) Vleresimin profesional (revizionin) në dokumentacionin gjeologjik nga neni 9 paragrafi (1) pikat 2, 4 dhe 5 dhe nga neni 22 paragrafi (1) pika 3 të ketij ligji, si dhe projektet minierale nga neni 49 paragrafi (1) pikat 1, 2 dhe 4 të ketij ligji nuk mund të kryeje personi në personin juridik dhe fizik i cili e ka perpiluar apo ka marre pjese në perpilimin e dokumentacionit gjeologjik dhe të projekteve minierale të cilat jane lende të vleresimit profesional (revizion).

(7) Personi nga paragrafi (5) i ketij neni nuk guxon të lesheje raport revizioni dhe klauzole revizioni.

Neni 61

Raport revizioni dhe klauzole revizioni

(1) Personi juridik apo fizik i cili ka kryer vleresim profesional (revizion) të dokumentacionit gjeologjik gjegjësisht projektet minierale në kuptim të nenit 60 paragrafi (1) i këtij ligji, përgatit raport revizioni dhe jep klauzole revizioni me të cilën vërtetohet se dokumentacioni gjeologjik gjegjësisht projektet minierale janë të perpiluara në pajtim me kete dhe ligjet tjera.

(2) Klauzolen e revizionit e nënshkruan personi përgjegjës i personit juridik apo fizik i cili ka kryer vleresim profesional (revizion).

(3) Në klauzolen e revizionit patjeter duhet të shenohet personi i cili e ka kryer vleresimin profesional (revizionin) mbi projektin në pajtim me kete ligj.

(4) Me klauzolen e revizionit organit të administratës shtetërore kompetent për punët nga lëmi i lendeve të para minerale dorezohet edhe ekstrakt nga Regjistri qendror i Republikës së Maqedonisë si deshmë se personi juridik ose fizik është regjistruar për perpilimin e dokumentacionit gjeologjik, perkatesisht projekteve minierale dhe kopjeve të vërtetuara të noteri nga autorizimi ose licencave për personat që kanë kryer vleresimin profesional (revizion).

(5) Nëse vleresimin profesional (revizionin) e disa pjesëve të projektit e kanë kryer më shumë persona, në klauzolen e revizionit patjeter duhet të theksohet veç e veç se cilet persona në cilat pjesë të projektit e kanë kryer vleresimin profesional (revizionin).

PJESA V

KOMPENZIME PËR KRYERJEN E HULUMTIMEVE GJEOLGJIKE DETAJORE DHE PËR KONCESIONE PËR EKSPLOATIMIN E LENDEVE TË PARA MINIERALE

Neni 62

Kompensime për kryerje të hulumtimeve gjeologjike detajore

Poseduesi i lejes për kryerje të hulumtimeve gjeologjike detajore të lendeve të para minerale paguan kompensim të njeftishtë për hapësirën, varesisht nga lloji i lendeve të para minerale i caktuar në lejen për kryerje të hulumtimeve gjeologjike detajore.

Neni 63

Kompensim për koncesion për eksploatimin e lendeve të para minerale

Koncesionari është i obliguar të paguajë:

1) kompensim vjetor për shfrytëzimin e hapësirës të dhënë me koncesion për eksploatim, varesisht nga lloji i lendeve të para minerale që është lende e koncesionit për eksploatim; dhe

2) kompensim për eksploatimin e lendeve të para minerale, lende e koncesionit.

Neni 64

Percaktimi i lartesisë dhe menyrës së pagesës së kompensimit

(1) Qeveria me propozim të ministrit i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga sfera e lendeve të para minerale miraton Tarifën në të cilën e percakton lartësinë e kompensimeve për kryerjen e hulumtimeve gjeologjike detajore dhe të koncesioneve për eksploatimin e lendeve të para minerale nga neni 62 dhe 63 të këtij ligji, varesisht prej llojit, sasise dhe kualitetit të lëndës së parë minerale.

(2) Mjetet e arketuara nga paragrafi (1) i këtij neni paguhen në llogari pagesore perkatese në kuader të llogarise së trezorit.

(3) Mjetet e arketuara nga paragrafet (1) dhe (2) të këtij neni:

- 60 % janë të hyra në Buxhetin e Republikës së Maqedonisë, dhe

- 40 % janë të hyra në buxhetin e komunes në rajonin e së ciles kryhet veprimtaria koncesionare.

PJESA VI

KUFIZIMI I SË DREJTËS SË PRONËSISË

Neni 65

Kufizimi i së drejtës së pronësisë

Të drejtat pronësore ose të drejtat e tjera reale mbi truallin në të cilin kryhen hulumtime të hollësishtme gjeologjike ose eksploatim i lendeve të para minerale, mund të merren ose të kufizohen në rastin kur kryerja e hulumtimeve të hollësishtme gjeologjike ose eksploatimi i lendeve të para minerale është me interes publik, në kushte të caktuara me kete ligj dhe Ligjin për shpronësim.

Neni 66

Interesi publik

(1) Në interes publik është:

1) kur lenda e parë minerale është me interes strategjik për Republikën e Maqedonisë; dhe

2) kur lenda e parë minerale e cila është e domosdoshme për realizimin e projekteve të interesit publik të percaktuar me tjetër ligj.

(2) Lendet e para minerale nga paragrafi (1) i këtij neni i percakton Qeveria.

PJESA VII

MBROJTJA GJATE PUNËS

Neni 67

Mbrojtja gjate punës gjate kryerjes së hulumtimeve gjeologjike dhe eksploatimit të lendeve të para minerale

(1) Për shkak të mbrojtjes së jetës dhe shëndetit të punëtorëve, poseduesi i lejes për hulumtime gjeologjike detajore ose koncesionari është i obliguar:

1) në kohe t'i zbatojë masat për mbrojtje gjate punës në pajtim me kete ligj dhe ligjin për mbrojtje gjate punës; dhe

2) ta organizojë dhe rregullojë mbrojtjen gjate punës me akt sipas kushteve dhe rreziqeve specifike me objektet e tyre në pajtim me kete ligj dhe Ligjin për mbrojtje gjate punës.

(2) Gjate zbatimit të punëve minierale dhe kryerjes së mbikeqyrjes, realizuesi patjeter duhet të sigurojë mbikeqyrje teknike dhe udhëheqje të punëve në pajtim me kete ligj dhe Ligjin për mbrojtje gjate punës.

(3) Personi përgjegjës për zbatimin e punëve minierale ose personi i cili kryen mbikeqyrje teknike mbi zbatimin e punëve minierale, si dhe personat të cilet kryejnë mbikeqyrje mbi mbrojtjen gjate punës, kanë të drejtë që perkohe-sisht ta largojnë nga kryerja e punëve, punëtorin i cili ka bërë shkeljen e ndonjeres prej masave të percaktuara, me të cilën rrezikohet siguria dhe mbrojtja personale dhe kolektive.

(4) Gjate kryerjes së punëve minierale, kryerësi patjeter duhet të sigurojë mbajtje të evidences në forme elektronike apo të shkruar për mbikeqyrje minierale, në të cilën shenohen:

1) masat e personave të autorizuar të realizuesit të cilat kanë të bëjnë me mbrojtjen gjate punës dhe me shëndetin e punëtorëve; dhe

2) urdheresa zyrtare të personave të autorizuar të realizuesit.

(5) Realizuesi i punëve minierale nentokesore ka për obligim të organizojë shërbim për mbrojtje gjate punës.

(6) Realizuesi, i cili kryen pune minierale ku ekziston rrezik nga zjarri, shperthimi, paraqitja e gazrave helmuese, ose mundesia për hyrje të gazrave, të ujit dhe lymit, patjetër duhet të organizojë shërbim për shpëtim dhe shërbim për mbrojtje kundër zjarrit.

(7) Menyren e organizimit dhe punën e shërbimit për shpëtim e percakton ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga sfera e punës dhe politikës sociale me pelqim paraprak të ministrit i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga sfera e lendeve të para minerale.

(8) Gjate kryerjes së punëve minierale, realizuesi patjetër duhet të marrë masa për shkak mbrojtjes së jetës dhe të shëndetit të qytetarëve, si dhe për sigurinë e gjerave të pavlizshme dhe të levizshme.

(9) Kushtet më të peraferta dhe menyren e mbrojtjes gjate punës në minierat i percakton ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga sfera e punës dhe politikës sociale me pelqim paraprak të ministrit i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga sfera e lendeve të para minerale.

(10) Menyren e perpilimit dhe permbajtjen e planit për mbrojtje dhe shpëtim në rast të rrezikut dhe fatkeqësisë kolektive e percakton ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga sfera e punës dhe politikës sociale me pelqim paraprak të ministrit i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga sfera e lendeve të para minerale.

(11) Realizuesi, i cili kryen pune minierale nentokesore ku ekziston rrezik nga zjarri, shperthimi, paraqitja e gazrave helmuese, ose mundesia për hyrje të gazrave, të ujit dhe lymit, patjetër duhet të organizojë shërbim për shpëtim.

(12) Punët dhe detyrat që llogariten të rrezikshme (pune në zgafelle, pastrim i rrenojave etj.) mund të kryhen vetëm nën mbikëqyrjen e personit profesional të cilin e cakton personi përgjegjës.

(13) Personi juridik apo fizik doemos para sistemimit të punëve, gjegjësisht të detyrave të punës, punëtorin me të cilin ka themeluar marrëdhënie pune ta njoftojë me rregullat dhe masat për mbrojtje gjate punës në lidhje me punët që do t'i kryejë, me rreziqet të cilet mund të ndodhin gjate asaj pune, si dhe me organizimin dhe zbatimin e masave mbrojtëse gjate punës dhe të caktuar punëtor i cili plotësisht do ta njoftojë me të drejtat dhe obligimet në lidhje me mbrojtjen gjate punës dhe kushtet për punë.

(14) Punëtori i cili për here të parë sistemohet në punët minierale, doemos gradualisht, dhe së paku 15 dite të futet në punë nën mbikëqyrje dhe udhëheqje të drejtperdrejte të punëtorit dhe instruktorit i caktuar nga punëtori me përgjegjësi dhe autorizime të vecanta.

(15) Punëtorët të cilet janë të sistemuar në vendet e punës në zgafelle doemos gjate risistemimit të tyre në vend tjetër të punës në të cilën nuk kanë punuar deri atëherë, të njoftohen me rreziqet specifike në vendin e ri të punës dhe me masat për mbrojtje gjate punës dhe rreziqet që mund të ndodhin gjate kryerjes së punëve në të cilat sistemohen.

(16) Punëtorët të cilet janë të sistemuar në vend pune në reparte sipërfaqesore të cilet në zgafelle hyjnë kohe pas kohe për shkak të kryerjes së disa punëve, doemos duhet të njoftohen me specifikat e punës në zgafelle, me të gjitha rreziqet të cilet dalin nga puna e tillë dhe me masat për mbrojtje gjate punës të cilave doemos duhet t'ju permbahen.

(17) Punëtorët të cilet janë të sistemuar në vende pune jashtë zgafelleve, mund të hyjnë në zgafelle vetëm me leje të udhëheqësit të zgafelleve ose të personit i autorizuar nga ai.

(18) Secili punëtor është i obliguar gjate rrjedhës së punës t'i respektojë dhe t'i zbatojë masat e caktuara dhe gjithmonë ta plotësojë dhe ta përvetësojë diturinë e vet nga sfera për mbrojtje gjate punës.

(19) Personi juridik dhe fizik është i obliguar të nxjerrë programe të posacme për përfitimin, plotësimin dhe përvetësimin e diturisë për sferat për mbrojtje gjate punës sipas llojeve të punëve, gjegjësisht detyrave të punës.

Neni 68

Obligimi për njoftim

(1) Organet e administratës dhe punëtorët udhëheqës në personin juridik apo fizik janë të obliguar të organizojnë njoftim për të gjithë punëtorët me rregullat dhe masat për mbrojtje gjate punës, si dhe me masat për zbatimin e planeve për mbrojtje dhe aksione për shpëtim në rast të fatkeqësive të papritura. Për atë qëllim, personi juridik dhe fizik është i obliguar një here në vit të organizojë trajnim, në të cilin punëtorët do të njoftohen me rregullat dhe masat teknike për zbatimin e planit të mbrojtjes dhe të shpëtimit.

(2) Personi juridik apo fizik është i obliguar përmes komisionit profesional, një here në vit ta kontrollojë njohjen e rregullave dhe masave për mbrojtje gjate punës, si dhe planin për mbrojtje dhe aksionet për shpëtim në rast të fatkeqësive të papritura të punëtorëve me autorizime të posacme dhe përgjegjësi të cilet bëjnë mbikëqyrje, ndezesve të minave, si dhe të punëtorëve të tjerë me autorizime të posacme.

(3) Punëtorët të cilet nuk do të tregojnë dituri të mjaftueshme në lidhje me rregullat dhe masat për mbrojtje gjate punës, dhe posacerisht në zbatimin e planit për mbrojtje dhe aksionin për shpëtim, nuk mundën më tutje t'i kryejnë punët, gjegjësisht detyrat e punës, derisa me kontrollimin e perseritur nuk vertetohet se i njohin rregullat dhe masat për mbrojtje gjate punës.

(4) Organi i administratës, punëtorët udhëheqës në personin juridik ose fizik dhe punëtorët e tjerë me autorizime të posacme dhe përgjegjësi të cilet udhëheqin me hulumtime gjeologjike dhe me punët minierale të caktuara me aktet themelore për mbrojtjen e punëtorëve në punë, si dhe punëtorëve në shërbimin për mbrojtje gjate punës, kanë të drejte perkohësisht të ndalojnë kryerje të punëve të punëtorëve të cilet kanë bere shkelje të disa masave të caktuara me të cilat kercenohet siguria personale dhe kolektive.

(5) Kundër punëtorit të cilit perkohësisht i ndalohet puna, menjehere i hapet procedure për vertetim të shkeljes së detyrave të punës në menyre të percaktuar me ligj dhe me marrëveshje kolektive.

Neni 69

Obligimi për njoftim

Secili punëtor, i cili është i punësuar tek koncesionari ose realizuesi, i cili kryen hulumtime gjeologjike detajore ose eksploitim të lendeve të para minerale, është i obliguar menjehere ta informojë udhëheqësin e drejtperdrejte për fatkeqësi gjate punës, lëndim më të rëndë gjate punës, ose dukuri që e kercenon jetën e punëtorëve, si dhe për shkaqet për ndodhjen e të njejtëve.

PJESA VIII

MBROJTJA E AMBIENTIT JETESOR DHE KOMPENSIMI I DEMIT

Neni 70

Mbrojtja e ambientit jetesor

(1) Poseduesi i lejes për kryerjen e hulumtimeve gjeologjike detajore ose koncesionari që kryen pune minierale gjegjësisht eksploitim të lendeve të para minerale është i obliguar t'i permbahet këtij ligji dhe Ligjit për ambient jetesor dhe rregullave të tjera nga sfera e ambientit jetesor.

(2) Poseduesi i lejes për kryerje të hulumtimeve gjeologjike detajore dhe koncesionari i cili kryen pune minierale gjegjësisht eksploitim të lendeve të para minerale doemos duhet t'i zbatojë masat për mbrojtje të ambientit jetesor prej rreziqeve potenciale dhe ndikimeve të demshme.

Neni 71
Kompensimi I demit

(1) Demi i bere gjate kryerjes së hulumtimeve gjeologjike themelore dhe detajore dhe gjate kryerjes së puneve minerale gjegjesisht eksploatimit të lendeve të para minerale dhe teknologjise minerale kompensohet në pajtim me dispozitat për kompensim të demit dhe pergjegjesisë për demin e shkaktuar mbi ambientin jetesor.

Neni 72
Sanimi i mjedisit dhe evitimi i pasojave

(1) Poseduesi i lejes për kryerje të hulumtimeve gjeologjike detajore dhe koncesionari që kryen pune minerale gjegjesisht eksploatimin e lendeve të para minerale dhe teknologji minerale gjate kohes së hulumtimeve gjeologjike detajore dhe kryerjes së puneve minerale dhe puneve nga teknologjia minerale, si dhe pas kryerjes së tyre doemos duhet të beje sanimin e hapësirës, në pajtim me lejen për kryerjen e hulumtimeve gjeologjike detajore, kontrates për koncesion dhe lejes për eksploatim.

(2) Për moszbatimin e veprimeve të pershkuara në paragrafin 1 të ketij neni, organi i administrates shtetërore kompetent për kryerjen e puneve nga sfera e lendeve të para minerale gjegjesisht koncedenti do ta kryeje sanimin e hapësirës, në pajtim me lejen për kryerjen e hulumtimeve gjeologjike detajore, kontrates për koncesion dhe lejes për eksploatim dhe teknologji minerale, në llogari të poseduesit të lejes për kryerje të hulumtimeve gjeologjike detajore gjegjesisht koncesionarit në pajtim me ligjin.

(3) Pas mbarimit të hulumtimeve gjeologjike detajore dhe kryerjes së puneve minerale, gjegjesisht pas eksploatimit të lendeve të para minerale dhe teknologjise minerale, nuk guxon të kryhet depozitimi i materieve të demshme, të rrezikshme, radioaktive dhe të hedhura në hapësirat e braktisura dhe në gemimet.

Neni 73
Intervenime në hapësirën e koncesionit

(1) Neper hapësirën e koncesionit, gjegjesisht fushen e shfrytezimit mund të ndërtohen rruge publike, hekurudha dhe rruge tjera komunikacioni, percues elektrike, ujesjelles, naftesjelles dhe gazsjelles, nese sigurohen kushte adekuate me të cilat nuk do të crregullohet eksploatimi i lendeve të para, rrezikohet jeta njerezve dhe prona, si dhe lejet integruese ekologjike.

(2) Ujerat që do të paraqiten gjate kryerjes së puneve minerale, koncesioneri mund t'i perdore për nevojat e veta teknologjike në pajtim me Ligjin për ujerat. Para leshimit të ujerave të zeza në recipient, detyrimisht duhet të pastrohen nga perberjet e demshme në pajtim me ligjin dhe lejet integruese ekologjike.

KREU IX
MBIKEQYRJA

Neni 74
Mbikeqyrja

(1) Mbikeqyrje mbi zbatimin e dispozitave të ketij ligji dhe dispozitat e miratuara në baze të ketij, ligji kryen Ministria e Ekonomise.

(2) Mbikeqyrjen inspektuese mbi zbatimin e dispozitave të ketij ligji e kryen Inspektorati shtetëror për inspektim teknik dhe organe tjera inspektuese në pajtim me autorizimet e caktuara me kete ligj ose me ligj tjetër.

(3) Mbikeqyrje mbi zbatimin e dispozitave të ketij ligji në lidhje me kryerjen e hulumtimeve gjeologjike të hollesishme dhe eksploatimin e lendeve të para minerale dhe teknologjise minerale pa leje për kryerjen e hulumtimeve gjeologjike të hollesishme, pa koncesion për eksploatim

dhe pa leje për eksploatim, krahas organeve kompetente inspektuese nga paragrafi 2 të ketij neni, kryen Ministria e Puneve të Brendshme në pajtim me autorizimet të percaktuara me ligj.

(4) Mbikeqyrjen ndaj pagimit të kompensimeve për kryerjen e hulumtimeve të hollesishme gjeologjike dhe për koncesion për eksploatimin e lendeve të para minerale të percaktuara me kete ligj, e bën Drejtoria për të hyra publike.

PJESA X

DISPOZITAT PËR KUNDERVAJTJE

Neni 75

(1) Gjobe në shume prej 5000 deri 20 000 euro me kundervlere në denare do t'i kumtohet për kundervajtje personit juridik, nese:

1) kryen hulumtime gjeologjike të hollesishme të lendeve të para minerale papajtuashmerine paraprake të organit të administrates shtetërore kompetent për sferen adekuate të hapësirave të cilat gjenden në vendbanime qytetare, rruge publike, objekte të ekonomise së ujerave, objekte ushtarake, permendore të kultures, objekte vecanerisht të mbrojtura të natyres dhe varrezat, si dhe në hapësira në të cilat gjenden objekte me interes publik (neni 6 paragrafet (1) dhe (2));

2) kryen hulumtime gjeologjike të hollesishme pa leje (neni 10 paragrafi (1));

3) nuk kerkon zgjerimin e lejes për kryerjen e hulumtimeve gjeologjike të hollesishme të llojeve tjera të lendeve të para të zbuluara (neni 18 paragrafi 1);

4) gjate kryerjes të hulumtimeve gjeologjike të hollesishme nuk i zbaton masat për mbrojtje gjate punes (neni 19 paragrafi (1) pika (3));

5) nuk zbaton masa për mbrojtjen e mjedisit jetesor dhe rikultivimin e truallit (neni 19 paragrafi (1) pika (5));

6) vendos hedhurina të rrezikshme, radioaktive dhe hedhurina të tjera në objekte të lena të minierave në të cilat jane kryer hulumtime gjeologjike të hollesishme dhe në hapësirën e percaktuar në lejen për kryerjen e hulumtimeve gjeologjike (neni 19 paragrafi (1) pika (6));

7) ekzemplar nga elaborati për hulumtimet e kryera gjeologjike të hollesishme së bashku me raportin për revizionin e kryer dhe klauzola reviduese nuk i dorezohet organit të administrates shtetërore kompetent për punen nga sfera e lendeve të para minerale për ruajtje të perhershme më së voni 90 dite, duke llogaritur nga dita e mbarimit të hulumtimeve (neni 19 paragrafi (1) pika (8));

8) kryen eksploatim të lendeve të para minerale pa mos e marre koncesionin për kryerje e eksploatimit të lendeve të para minerale (neni 23 paragrafi (1));

9) kryen eksploatim të lendeve të para minerale jashte fushes së percaktuar eksplotuese të percaktuara me projektin kryesor dhe të plotesuar të minieres (neni 25 paragrafi (3));

10) nuk e vazhdon periudhen e vlefshmerise së koncesionit për eksploatim të lendeve të para minerale (neni 26 paragrafi (1));

11) nuk kryen rikultivim të hapësirës në pajtim me dinamiken e parashikuar me projektin kryesor dhe plotesues të minierave dhe projektin për hulumtime gjeologjike (neni 9 dhe neni 49);

12) bën bartjen e koncesionit në kundërshtim me dispozitat nga neni 34 të ketij ligji;

13) e jep koncesionin me qira (neni 34 paragrafi (4));

14) fillon me eksploatimin e lendeve të para minerale pa mos marre leje për eksploatim (neni 41);

15) kryen eksploatim të lendeve të para minerale të porsazbuluara pa mos marre leje për kryerjen e hulumtimeve gjeologjike të hollesishme për lende të para minerale të porsazbuluara të reja (neni 40);

16) gjate kryerjes të puneve minerale nuk respektohen normativat dhe masat e percaktuara teknike për mbrojtje gjate punes dhe mbrojtjen e mjedisit jetesor (nenet 67 dhe 70);

17) objekti mineral perdoret pa kryer kontrolli teknik dhe aktvendim për përdorimin e saj (neni 55 paragrafi 1);

18) nuk i bën punet minerale në pajtim me projektet minerale, standardet dhe normativat teknike të cilat vlejne për kryerjen e atyre puneve (neni 51 paragrafi (1) pika 1);

19) nuk bën matje minerale dhe nuk posedon plane minerale për eksploatimin e kryer të lendeve të para minerale (neni 51 paragrafi (1) pika 2);

20) nuk i zbaton masat për mbrojtje gjate punes (neni 51 paragrafi (1) pika 4);

21) nuk ndermerr masa në kohe për sigurine e qytetareve, pronen e tyre, komunikacionit dhe objekteve fqinje (neni 51 paragrafi (1) pika 5);

22) nuk zbaton masa për mbrojtjen e mjedisit jetesor dhe të natyres, trashëgimise kulturore dhe për rikultivimin e tokes (neni 51 paragrafi (1) pika 6);

23) më së voni 24 orë para nderprerjes së puneve, ndera në rast të dukurise së rrezikshme, nuk e lajmeron menjehere organin e administrates shtetërore kompetent për punet nga sfera e lendeve të para minerale dhe Inspektoratin shtetëror për inspektim teknik për nderprerjen e perkohshme dhe kryerjen puneve minerale gjate hulumtimit dhe eksploatimit të lendeve të para minerale për shkak të arsyeve gjeologjike, mineraleve dhe ekonomike të paparashikuara (paraqitja e gazrave ose ujit, goditjet malore, zjarret e zgafelleve, prishja e rrugeve kryesore për ajrosje dhe drenazh, rreshqitja e terreneve dhe ngjashem) (neni 54 paragrafi (1));

24) për mbrojtjen e jetes dhe të shëndetit të punetoreve gjate kryerjes së hulumtimeve gjeologjike dhe eksploatimit të lendeve të para minerale nuk organizon, rregullon dhe nuk zbaton mbrojtje gjate punes, si dhe nuk ndermerr dhe nuk zbaton në kohe masa për mbrojtje gjate punes (neni 67 paragrafi (1));

25) nuk organizon sherbim për shpetim gjate kryerjes të puneve minerale ku ekziston rrezik nga zjarri, eksplozimi, paraqitja e gazrave helmues ose mundesi për hyrjen e gazrave, ujit dhe mikes (neni 67 paragrafi 6);

26) nuk u permbahet masave të percaktuara me Ligjin për mbrojtje të mjedisit jetesor (neni 70 paragrafet (1) dhe (2));

27) në kohën e kryerjes së puneve minerale dhe pas mbarimit të tyre nuk bën sanimin e plote të rrethines dhe nuk i shmang pasojat të cilat janë shkaktuar gjate kryerjes të puneve minerale (neni 72 paragrafi (1)); dhe

28) në rajonin ku pasojat nuk mund të sanohen ploteisht, gjegjesisht të shmangen, nuk zbaton masa për mbrojtje që të perjashtohet rreziku për shëndetin dhe jeten e njerezve dhe kafsheve dhe shkaktuesit e mundshem për ndotjen e mjedisit jetesor, gjegjesisht demet e parashikuara në objekte dhe rrethine (neni 72 paragrafi (2)).

(2) Krahas gjobes për veprimtarite nga paragrafi (1) të ketij neni, personit juridik do t'i kumtohet edhe sanksion për kundervajtje ndalim i perkohshem i kryerjes së veprimtarise së vecante. Kohezgjatja e ndalimit nuk mund të jete më e shkurter se gjashte muaj e as po më e gjate se pese vjet, si dhe veprimtaria kryerja e së ciles i ndalohet personit juridik.

(3) Krahas sanksionit për kundervajtje personave nga paragrafi 2 të ketij neni, për veprimet nga paragrafi (1) pikat 8, 9, 10, 14 dhe 15 të ketij neni mund të kumtohet mase e vecante për kundervajtje marrje e sendeve dhe sasise së pergjithshme të lendeve të para minerale të shfrytëzuara në menyre të paligjshme për të cilat eshte marre aktvendim për ndalim me dispozicionin e tyre nga ana e organit të autorizuar.

(4) Gjobe për kundervajtje në lartesi prej 700 deri 1000 euro me kundervlere në denare do të kumtohet për kundervajtje për veprimet nga paragrafi (1) të ketij neni edhe për personin pergjegjes në personin juridik dhe për kete do të kumtohet sanksion për kundervajtje ndalim për kryerjen e profesionit, veprimtarise ose detyres në kohezgjatje prej një deri pese vjet.

(5) Gjobe në shume prej 500 deri 1000 euro me kundervlere në do t'i kumtohet për kundervajtje personit fizik për veprimet nga paragrafi (1) të ketij neni.

Neni 76

(1) Gjobe në shume prej 4000 deri 8000 euro me kundervlere në denare do t'i kumtohet për kundervajtje personit juridik, nese:

1) kryen hulumtime gjeologjike të hollesishme jashte hapësires së percaktuar (neni 10 paragrafi (1));

2) nxjerr sasi më të madhe të lendeve të para minerale gjate kryerjes të hulumtimit të hollesishem gjeologjik nga e percaktuara për kryerjen e hulumtimeve adekuete në pajtim me projektin për kryerjen e hulumtimeve të hollesishme gjeologjike (neni 17 paragrafi (1) pika 10);

3) punet nuk i bën në pajtim projektet për hulumtime gjeologjike të hollesishme, standardet dhe normativat teknike të cilat vlejne për kryerjen e atyre puneve (neni 19 paragrafi (1) pika 2);

4) në kohe nuk ndermerr masa për sigurine e qytetareve, pronen së tyre, komunikacionit dhe objekteve fqinje (neni 19 paragrafi (1) pika 4);

5) së paku një here në vit, në afatin e percaktuar me lejen nuk dorezon raport për hulumtimet e kryera gjeologjike të hollesishme, në pajtim me dinamiken e percaktuar në lejen për hulumtim (neni 19 paragrafi (1) pika 7);

6) në afat prej një viti pas mbarimit të hulumtimeve gjeologjike të hollesishme nuk paraqet në organin e administrates shtetërore kompetent për punet nga sfera e lendeve të para minerale elaborat të reviduar nga hulumtimet e kryera gjeologjike të hollesishme me perlllogaritje e rezervave të lendeve të para minerale në hapësiren për hulumtim ose raport në qofte se rezultatet nga hulumtimet gjeologjike të hollesishme janë negative (neni 19 paragrafi (1) pika 8);

7) punet e hulumtuara shfrytëzohen për eksploatim të lendeve të para minerale (neni 20 paragrafi (1) pika 5);

8) nuk guxon që t'i shkaterroje, rrezikoje dhe nuk mundeson shfrytëzimin nga ana e personave tjere të objektit të infrastruktures (rruge, largpercues dhe të tjera) të cilet kalojne neper fushen e shfrytëzimit (neni 25 paragrafi (4));

(9) kryerja e puneve minerale dhe objektet minerale sipas projektit kryeso mineral nuk behet sipas lejes për eksploatim të lendeve të para minerale (neni 41 paragrafi (1));

10) pune minerale behen pa leje për kryerjen e puneve minerale (neni 47 paragrafi (1));

11) nuk mban evidence për sasite e prodhuara të lendeve të para minerale (neni 51 paragrafi 1 pika (7));

12) ndalimin e perkohshem të kryerjes së puneve minerale gjate hulumtimit dhe eksploatimit të lendeve të para minerale për shkak të arsyeve të paparashikuara gjeologjike, minerale ose ekonomike (paraqitja e gazit ose ujit, goditjet malore, zjarret e zgafelleve, prishja e rrugeve kryesore për ajrosjen dhe drenazh, rreshqitja e terreneve dhe ngjashem) nuk e paraqet në organin e administrates shtetërore kompetent për punet nga sfera e lendeve të para minerale dhe Inspektoratin shtetëror për inspektim teknik më së voni 24 orë pas ndalimit të puneve, ndera në rast të dukurise së rrezikshme, menjehere (neni 54 paragrafi (1));

13) ndalimi i perkohshem i planifikuar i puneve më teper se gjashte muaj e më pake 30 dite para ndalimit nuk e lajmeron Inspektoratin shtetëror për inspektim teknik, nuk bën matje minerale për gjendjen, si dhe plotesimin e planeve minerale, nuk bën procesverbal për shkaqet e ndalimit të puneve dhe për rreziqet të cilat mund të shkaktohen gjate ndalimit dhe gjate rifillimit të puneve (neni 54 paragrafi (2));

14) në periudhën e ndalimit të perkohshem të puneve minerale nuk i miremban lokalet e zgafelleve dhe objektet në gjendje stabile, të sigurt dhe të garantuar e cila mundeson të kalohet pa rrezik neper to (neni 54 paragrafi (3));

15) gjate kryerjes të hulumtimeve gjeologjike të hollesishme me pune minerale në pjesen e eksploatimit të lendeve të para minerale, kurse për shkak të zbatimit të drejte të hulumtimeve gjeologjike të hollesishme, eksploatimit të

lendeve të para minerale, mbrojtjes gjate punes dhe pengimit të demeve materiale nuk bën matje minerale në baze të së ciles duhet të perpunohen plane dhe harta minerale (neni 52 paragrafi (1));

16) gjate kryerjes së puneve nentokesore minerale ku ekziston rrezik nga zjarri, eksplozimi, paraqitja e gazeve helmues ose mundesive për hyrjen e gazrave, ujit dhe mikes nuk organizon sherbim për shpëtim (neni 67 paragrafi (6));

17) para leshimit të ujerave të zeza në recipient nuk pastrohen nga perberjet e demshme në pajtim me rregullat me të cilat rregullohet mbrojtja e ujerave (neni 73 paragrafi (2)); dhe

(18) koncesioneri nuk bën riinjektimin e lendeve të para minerale të teperta në mediumin nga cili jane shfrytezuara, në pajtim me lejen për eksploitim (neni 51 paragrafi (1) pika 3).

(2) Krahas gjobes për veprimet nga paragrafi (1) të ketij neni, personit juridik do t'i kumtohet edhe sanksion për kundervajtje ndalim i perkohshem i kryerjes së veprimtarisë së vecante. Kohezgjatja e ndalimit nuk mund të jete më e shkurter se gjashte muaj e as më gjate se pese vjet, si dhe veprimtaria kryerja e së ciles i ndalohet personit juridik.

(3) Me gjobe prej 700 deri 1000 euro me kundervlere në denare për kundervajtje nga paragrafi (1) të ketij neni do të denohet edhe personi pergjegjes në personin juridik dhe do t'i kumtohet sanksion për kundervajtje ndalim për kryerjen e profesionit, veprimtarisë ose detyres në kohezgjatje prej një deri pese vjet.

(4) Gjobe në shume prej 500 deri 1000 euro do t'i kumtohet për kundervajtje personit fizik për veprimet nga paragrafi (1) të ketij neni dhe nese gjate kryerjes së hulumtimeve gjeologjike dhe eksploimit të lendeve të para minerale nuk e informon udheheqesin e drejtperdrejte për fatkeqesi gjate punes, lendim më të rende gjate punes ose dukurise që e rrezikon jeten e punetoreve, si dhe për shkaqet për ndodhjen e të njejtave (neni 69).

Neni 77

(1) Gjobe në shume prej 5000 deri 15 000 euro me kundervlere në denare do t'i kumtohet për kundervajtje personit juridik, nese:

1) bën hulumtime gjeologjike të hollesishme të lendeve të para minerale që nuk jane theksuar si lende në lejen për kryerjen e hulumtimeve gjeologjike të hollesishme (neni 17 paragrafi 1 pika 2);

2) nuk u permbahet qellimeve dhe menyres së hulumtimit të lendeve të para minerale në lejen për kryerjen e hulumtimeve gjeologjike të hollesishme (neni 17 paragrafi 1 pika 3);

3) nuk i permbahet llojit dhe vellimit të puneve të hulumtuara që duhet të kryhen të theksuara në lejen për kryerjen e hulumtimeve gjeologjike të hollesishme (neni 17 paragrafi 1 pika 4);

4) nuk i permbahet afatit të percaktuar në lejen për kryerjen e hulumtimeve gjeologjike të hollesishme për dergimin e raportit për hulumtimet gjeologjike të hollesishme organit të administrates shteterore kompetent për punet nga sfera e lendeve të para minerale (neni 17 paragrafi (1) pika 11);

5) nuk u permbahet obligimeve dhe menyres për rregullimin e hapësires për hulumtim gjate kohes dhe pas mbarimit të kohes për hulumtimin e lendeve të para minerale të theksuara në lejen për kryerjen e hulumtimeve gjeologjike të hollesishme (neni 17 paragrafi (1) pika 13);

6) nuk siguron pajtueshmeri nga pronari ose shfrytezuarsi i tokes në pjesen ku do t'i kryeje hulumtimet gjeologjike të hollesishme para se të filloje me kryerjen e të njejtave (neni 19 paragrafi (1) pika (1));

7) në hapësiren për kryerjen e hulumtimeve gjeologjike të hollesishme nuk e ka dokumentacionin e parashkuar në nenin 19 paragrafi (2) të ketij ligji;

8) nuk vepron sipas aktvendimit të inspektoratit shteteror për inspektim teknik (neni 20 paragrafi (1) pika 4);

9) gjate kryerjes së puneve minerale koncesioneri nuk siguron udheheqje teknike dhe mbikeqyrje mbi punet sipas projekteve minerale, dispozitave teknike, si dhe sipas dispozitave për mbrojtje gjate punes (neni 53);

10) nuk e lajmeron organin e administrates shteterore kompetent për punet nga sfera e lendeve të para minerale dhe Inspektoratit shteteror për inspektim teknik për leshimin e objektit mineral në pune provuese dhe nuk siguron ndjekje dhe analize profesionale të rezultateve nga puna provuese (neni 56);

11) nuk e paraqet nderprerjen e puneve minerale dhe eksploimitin e lendeve të para minerale në Inspektoratit shteteror për inspektim teknik (neni 54 paragrafi (2));

12) për dokumentacionin gjeologjik nga pikat 1, 2 dhe 4 nga paragrafi (1) të nenit 9 dhe pika 3 nga paragrafi (1) të nenit 22, si dhe projektet minerale nga pikat 1, 2 dhe 4 nga paragrafi (1) të nenit 49 nga ky ligj nuk eshte kryer vleresimi profesional (revizioni) në pikepamje të masave të maraktuara, standardeve dhe normativave teknike për mbrojtje gjate punes, siguria e njezveve dhe objekteve nentokesore, siperfaqesore dhe objekteve fqinje dhe mbrojtja e mjedisit jetesor dhe natyres, si dhe në pikepamje të zbatimit të arritjeve bashkekohore dhe metodave në zehetari, gjeologji dhe disiplina tjera shkencore dhe teknike (neni 60 paragrafi (1));

13) vleresimin profesional (revizionin) nga neni 60 paragrafi (1) të ketij ligji e kryen personi në personin juridik ose fizik i cili nuk ka licence për perpunimin e ketij lloji dokumentacioni (neni 60 paragrafi (3));

14) vleresimin profesional (revizionin) të dokumentacionit gjeologjik nga pikat 1, 2 dhe 4 nga paragrafi (1) të nenit 9 dhe pika 3 nga paragrafi (1) të nenit 22, si dhe projektet minerale nga pikat 1, 2 dhe 4 nga paragrafi 1 të nenit 49 nga ky ligj, e kryen personi në personin juridik cili e ka perpunuar ose ka marre pjese në perpunimin e dokumentacionit gjeologjik dhe projekteve minerale të cilat jane lende të revizionit (neni 60 paragrafi (6));

15) jep raport revizioni dhe klauzole revizore në kundërshtim me dispozitat nga neni 60 paragrafi (7) nga ky ligj;

16) matjet e kryera nuk i evidenton në librin për matje minerale të kryera dhe nuk i ruan planet minerale dhe të dhenat e fituara nga matjet minerale (neni 25 paragrafi (1));

17) nuk ka dokumentacion në pajtim me nenin 51 paragrafi (2) të ketij ligji;

18) të punesuarit në miniera nuk i plotesojne kushtet nga neni 57 të ketij ligji;

19) gjate kryerjes të puneve minerale nuk siguron udheheqje teknike të puneve sipas projekteve minerale dhe dispozitave teknike, si dhe realizim dhe mbikeqyrje ndaj zbatimit të dispozitave të rajonit gjate mbrojtjes gjate punes (neni 67 paragrafi (2));

20) gjate kryerjes së puneve minerale nuk siguron mbajtje të evidences (neni 67 paragrafi (4));

21) nuk organizon sherbim për mbrojtjen gjate punes (neni 67 paragrafi 5); dhe

22) nuk e lajmeron organin e administrates shteterore kompetent për punet nga sfera e lendeve të para minerale dhe Inspektoratit shteteror për inspektim teknik për punet e kryera dhe masat e ndermarra nga neni 72 paragrafi (1) dhe (2) të ketij ligji (neni 72 paragrafi (3)).

(2) Krahas gjobes për veprimet nga paragrafi 1 të ketij neni, personit juridik do t'i kumtohet edhe sanksion për kundervajtje ndalim i perkohshem i kryerjes së veprimtarisë së vecante. Kohezgjatja e ndalimit nuk mund të jete më e shkurter se gjashte muaj e as më e gjate se pese vjet, si dhe veprimtaria kryerja e së ciles i ndalohet personit juridik.

(3) Me gjobe prej 700 deri 1000 euro me kundervlere në denare për kundervajtje nga paragrafi (1) të ketij neni do të denohet edhe personi pergjegjes në personin juridik dhe për kete do ti kumtohet sanksion për kundervajtje ndalim për kryerjen e profesionit, veprimtarisë ose detyres në kohezgjatje prej një deri pese vjet.

(4) Gjobe në shume prej 500 deri 1000 euro në kundervlere në denare do t'i kumtohet për kundervajtje personit fizik për veprimet nga paragrafi (1) të ketij neni.

Neni 78

(1) Gjobe në vlere prej 700 deri 1000 euro me kundervlere në denare do t'i kumtohet për kundervajtje personit juridik, e cila paguhet menjehere në vendin e kryerjes së kundervajtjes, për veprimet nga neni 75 paragrafi (1) pikat 5, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 23 dhe 27, neni 76 paragrafi (1) pikat 1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10 dhe 11 dhe neni 77 paragrafi (1) pikat 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 17, 18, 19 të ketij ligji.

(2) Për veprimet nga paragrafi (1) të ketij neni gjobe në vlere prej 300 deri 600 euro me kundervlere në denare do t'i kumtohet për kundervajtje personit pergjegjes në personin juridik, e cila paguhet menjehere në vendin e kryerjes së kundervajtjes.

PJESA XI

DISPOZITAT KALIMTARE DHE PERFUNDIMTARE

Neni 79

Procedura të filluara para hyrjes në fuqi të ketij ligji

(1) Procedurat e filluara për fitimin e koncesioneve dhe lejeve për hulumtime gjeologjike të hollësishme dhe eksploitim të lendeve të para minerale dhe aktvendimet për pranim teknik të objekteve minerale do të perfundohen në pajtim me Ligjin për lende të para minerale ("Gazeta zyrtare e Republikës të Maqedonisë" numer 18/99 dhe 29/2002).

(2) Marreveshjet për koncesion të lidhura para dites së hyrjes në fuqi të ketij ligji, do të harmonizohen me dispozitat nga ky ligj në afat prej një viti, duke llogaritur nga dita e hyrjes në fuqi të ketij ligji.

(3) Personat të cilet kanë fituar licence për perpunimin e dokumentacionit gjeologjik dhe projekteve minerale, gjegjesisht personat të cilet kanë dhene provimin profesional për kryerjen e puneve në menyre të pavarur nga sfera e gjeologjise dhe xehetarisë, lirohen nga dhenia e provimeve profesionale në pajtim me nenet 53, 58 dhe 59 nga ky ligj.

Neni 80

Rendesia e dispozitave

(1) Dispozitat të cilat dalin nga ky ligj do të nxirren më së voni në afat prej dy vjetesh nga dita e hyrjes në fuqi të ketij ligji.

(2) Deri në ditën e hyrjes në fuqi të dispozitave të cilat dalin nga ky ligj do të zbatohen:

1) Rregullorja e përmbajtjeve të projekteve minerale për eksploitim të lendeve të para minerale të forta ("Fletorja zyrtare e RSFJ" numer 21/66);

2) Rregullorja për normativa teknike për eksploitim nentokesor të lendeve të para minerale metalike ("Fletorja zyrtare e RSFJ" numer. 24/91);

3) Rregullorja për normativa teknike për makina me motore dizel që shfrytëzohen gjate puneve nentokesore minerale në zgafelle jometanike ("Fletorja zyrtare e RSFJ" numer 66/78);

4) Rregullorja për normativa teknike gjate manipulimit me mjete shperthyese dhe minimin në xehetari ("Fletorja zyrtare e RSFJ" numer 26/88 dhe 63/88);

5) Rregullorja për normativa teknike gjate ndertimit të magazinave të zgafelleve për mjete shperthyese në miniera me eksploitim nentokesor të lendeve të para minerale ("Fletorja zyrtare e RSFJ" numer 12/88);

6) Rregullorja për normativa teknike gjate transportit të njerezve dhe materialeve neper zgafelle të minierave ("Fletorja zyrtare e RSFJ" numer 4/80, 12/85, 35/87, 51/88);

7) Rregullorja për normativa teknike gjate transportit të njerezve në miniera me eksploitim nentokesor në lokale horizontale dhe të pjerrëta ("Fletorja zyrtare e RSFJ" numer 34/89);

8) Rregullorja për normativa teknike për transport me transportues me shirita në xehetari ("Fletorja zyrtare e RSFJ" numer 5/73, 12/74, 4/86, 4/89, 34/89);

9) Rregullorja për normativa teknike për stabilimente elektrike dhe pajisje dhe instalime në miniera me eksploitim nentokesor ("Fletorja zyrtare e RSFJ" numer 21/88);

10) Rregullorja për normativa teknike për stabilimente elektrike dhe pajisje dhe instalime në miniera me eksploitim siperfaqesor ("Fletorja zyrtare e RSFJ" numer 66/87);

11) Rregullorja për normativat teknike për eksploitim siperfaqesor të shtresave të lendeve të para minerale ("Fletorja zyrtare e RSFJ" numer 4/86, 62/87);

12) Rregullorja për normativat teknike për eksploitim siperfaqesor të gurit arkitektonik-ndertimor (gur zburkuri) gur teknik, zhavorr dhe rere dhe për perpunimin e gurit arkitektonik-ndertimor ("Fletorja zyrtare e RSFJ" numer 11/86);

13) Rregullorja për normativat teknike për eksploitim nentokesor të qymyrit ("Fletorja zyrtare e RSFJ" numer 4/89);

14) Rregullorja për mjete për mbrojtje personale gjate punes dhe pajisja mbrojtese personale ("Fletorja zyrtare e RSFJ" numer 35/69);

15) Rregullorja për normativa teknike pergatitja e lendeve të para minerale -mineralet e metaleve me ngjyre (Fletorja zyrtare e RSFJ numer. 36/79);

16) Rregullorja për masat dhe normativat për mbrojtje të mjeteve të punes ("Fletorja zyrtare e RSFJ" numer. 18/91);

17) Rregullorja për normativa teknike për vinca ("Fletorja zyrtare e RSFJ" numer. 65/91);

18) Rregullorja për normativa teknike për enë stabile nën presion ("Fletorja zyrtare e RSFJ" numer. 16/83);

19) Rregullorja për normativa teknike për pompa dhe kompresore ("Fletorja zyrtare e RSFJ" numer. 32/74);

20) Rregullorja për hulumtime periodike të mjeteve dhe aparateve të punes, demtime kimike dhe biologjike dhe të mikroklimes ("Fletorja zyrtare të RSFJ" numer 26/67);

21) Rregullorja për shikimet paraprake shendetesore dhe procedura dhe afatet për kryerjen e shikimeve shendetesore periodike të punetoreve ("Fletorja zyrtare të RSFJ" numer 27/88);

22) Rregullorja për pajisjet dhe procedura për ofrimin e ndihmes së pare dhe për organizimin e sherbimit për shpejtim në rast të fatkeqesise gjate punes ("Fletorja zyrtare e RSFJ" numer 21/71);

23) Rregullorja për perqendrime dhe sasi të lejuara maksimale dhe për materije tjera të demshme që mund të les-hohen në ajer nga burime të vecanta të ndotjes ("Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numer 3/90).

24) Dekreti për klasifikimin e ujerave ("Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numer 9/84).

25) Rregullorja për klasifikimin dhe kategorizimin e rezervave të lendeve të para minerale të forta dhe për mbajtjen e evidences për to ("Fletorja zyrtare e RSFJ" numer 53/79);

26) Rregullorja për klasifikimin dhe kategorizimin e rezervave të ujerave nentokesore dhe për mbajtjen e evidences për to ("Fletorja zyrtare e RSFJ" numer 34/79);

27) Vendimi për percaktimin e kufijve të zonave të mbrojtura për burimin Rashce dhe percaktimin e masave për mbrojtje ("Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numer 36/90);

Neni 81

Pushimi i vlefshmerise së ligjit

Me ditën e hyrjes në fuqi të ketij ligji, pushon të vlejë Ligji për lende të para minerale ("Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numer 18/99 dhe 29/2002).

Neni 82

Hyrja në fuqi e ligjit

Ky ligj hyn në fuqi ditën e tete nga dita e botimit në "Gazeten zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

387.

Врз основа на член 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ДРЖАВЕН ПАЗАРЕН ИНСПЕКТОРАТ

Се прогласува Законот за Државен пазарен инспекторат, што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 21 февруари 2007 година.

Бр. 07-847/1 Претседател
21 февруари 2007 година на Република Македонија,
Скопје **Бранко Црвенковски, с.р.**

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Љубиша Георгиевски, с.р.

ЗАКОН ЗА ДРЖАВЕН ПАЗАРЕН ИНСПЕКТОРАТ

И. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со овој закон се уредуваат начелата, надлежноста, организацијата на пазарната инспекција и постапките на инспекцискиот надзор.

Член 2

Цел на овој закон е организирање на ефикасен систем на инспекциски надзор над економските активности кои се вршат на територијата на Република Македонија.

Член 3

Работите на пазарната инспекција ги врши Државниот пазарен инспекторат (во натамошниот текст: Инспекторат) како орган во состав на министерството надлежно за работите од областа на економијата (во натамошниот текст: министерството).

Инспекторатот има својство на правно лице.

Член 4

Во постапката на инспекцискиот надзор се применува Законот за општа управна постапка, ако со овој закон поинаку не е уредено.

II. НАЧЕЛА

Член 5

Начело на транспарентност и јавност - при вршење на работите, Инспекторатот ги почитува начелата на транспарентност и јавност во согласност со закон.

На барање на заинтересираните физички и правни лица Инспекторатот е должен да ги достави сите неопходни информации кои би можеле да им бидат од корист, а кои се однесуваат на општата безбедност на потрошувачите и ризикот по животот и здравјето на луѓето, освен информациите за кои со закон не е дозволено пристап.

Член 6

Начело на претпазливост и пропорционалност - Инспекторатот го почитува начелото на претпазливост и пропорционалност.

Во случаите кога ќе се утврди дека прописот не е применет или неправилно е применет, секогаш кога е тоа можно и оправдано, ќе им се даде можност на контролираните субјекти да ги отстранат недостатоците, притоа почитувајќи го принципот на претпазливост и пропорционалност.

Член 7

Начело на доверливост - Инспекторатот е должен да ги чува доверливо податоците и информациите кои се достапни при извршувањето на работите од надлежност на Инспекторатот, на начин и под услови утврдени со закон и друг пропис.

Во случај на постоење на сериозен ризик по животот и здравјето на луѓето и нивниот имот, животната средина и природата, директорот на Инспекторатот ги објавува информациите утврдени со инспекцискиот надзор до степен кој е нужен да се докаже потребата од преземените мерки согласно со закон.

III. НАДЛЕЖНОСТ

Член 8

Инспекторатот врши инспекциски надзор над примената на законите, другите прописи, како и на примената на актите од страна на трговските друштва и другите правни и физички лица кои вршат дејност и граѓаните (во натамошниот текст: контролиран субјект), кои се однесуваат на економските активности кои се вршат на територијата на Република Македонија, и тоа:

- надзор над пазарот на производи и услуги,
- безбедност на производи на пазарот,
- заштита на потрошувачите,
- прометот на предмети од скапоцени метали,
- техничката сообразност на производите,
- контрола на употребата на мерните единици и мерилата во прометот,
- туристичката дејност,
- угостителската дејност,
- занаетчиската дејност,
- заштита на правата од индустриска сопственост на пазарот,
- заштита на авторското право и другите сродни права на пазарот и
- други работи определени со закон.

Инспекторатот, за одделни прекршоци определени со закон може да води прекршочна постапка и може да изрече прекршочна санкција.

Постапката од ставот 2 на овој член ја води комисија составена од службени лица овластени од министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на економијата (во натамошниот текст: министерот).

IV. ОРГАНИЗАЦИЈА

Член 9

Инспекторатот работите од својата надлежност ги врши преку:

- директор на Инспекторатот (во натамошниот текст: директор),
- државни пазарни инспектори (во натамошниот текст: инспектори),
- пазарни извршители (во натамошниот текст: извршители) и
- други вработени во Инспекторатот.

За вршење на определени стручни, административни и помошни работи од надлежност на Инспекторатот се формираат соодветни внатрешни организациони облици.

Внатрешната организација на Инспекторатот поблиску ја утврдува министерот на предлог на директорот.

Член 10

Со работите на Инспекторатот раководи директор кој го именува и разрешува Владата на Република Македонија.

За директор на Инспекторатот може да се назначи лице кое има висока стручна подготовка од областа на економијата, правото, бизнис администрацијата, ма-

шинската, електротехничката, технолошката струка или друга соодветна струка поврзана со надлежностите од членот 8 на овој закон и најмалку шест години работно искуство во струката.

Член 11

Директорот ги раководи, организира, координира и насочува работите на Инспекторатот.

Директорот определува раководен државен службеник кој во негово отсуство го заменува и го води тековното работење на Инспекторатот.

Директорот презема мерки и се грижи за стручно оспособување и усовршување на инспекторите.

Член 12

Инспектор може да биде лице кое има висока стручна подготовка и најмалку три години работно искуство во струката.

На секои три години се врши проверка на знаењето на инспекторот.

Доколку исходот од проверка на знаењето од ставот 2 на овој член е негативен, по шест месеца од првата проверка, се врши повторна проверка на знаењето на инспекторот. Доколку исходот од повторната проверка на знаењето на инспекторот е негативен, на инспекторот му престанува работниот однос.

Постапката и начинот за проверка на знаењето на инспекторот ги пропишува министерот на предлог на директорот.

Член 13

Извршител може да биде лице кое има средна или виша стручна подготовка и најмалку една година работно искуство.

Член 14

Инспекторатот ги извршува работите согласно со годишна програма за работа. Во случај на ризик по животот и здравјето на луѓето и во ситуации кои бараат итна интервенција на државните органи, Инспекторатот може да презема инспекциски надзор надвор од годишниот план и програмата за работа.

Годишната програма за работа ја донесува директорот и ја доставува до министерот.

Годишната програма содржи процена на влијанието на инспекцискиот надзор врз работењето на контролираните субјекти.

Директорот подготвува годишен извештај за работата на Инспекторатот во претходната година и го поднесува преку министерот до Владата на Република Македонија, најдоцна до крајот на јануари во тековната година.

Годишниот извештај се објавува на веб страницата на министерството.

V. ИНСПЕКЦИСКИ НАДЗОР

Член 15

Инспекторот самостојно ги врши работите на инспекцискиот надзор и презема мерки за кои е овластен со овој и друг закон.

Член 16

Инспекторот не смее да врши или да присуствува на инспекциски надзор над контролираниот субјект, ако тој или член на неговото семејство е сопственик или сосопственик, член на орган на управување или надзорен орган или каде што тој или член на неговото семејство има личен интерес.

Како член на семејство од ставот 1 на овој член се смета лице кое е во крвно сродство во права линија со инспекторот во согласност со закон.

Дејствијата преземени спротивно на ставот 1 од овој член се сметаат за ништовни и се предмет на дисциплински престап.

Член 17

Овластувањето за вршење на инспекциски надзор, инспекторот го докажува со службена легитимација.

Инспекторот е должен при вршењето на инспекцискиот надзор, да ја покаже службената легитимација, а на барање на контролираниот субјект, да му дозволи да ја разгледа.

Формата и содржината на образецот на службената легитимацијата, како и начинот на издавање и одземање на службената легитимација од ставот 1 на овој член ја пропишува министерот.

Член 18

Извршителот врши спроведување на извршните решенија кои се однесуваат на непаричните обврски.

Овластувањето за спроведување на извршните решенија, извршителот го докажува со службена легитимација.

При спроведување на извршните решенија извршителот е должен да ја покаже својата службена легитимација и да му дозволи на контролираниот субјект да ја разгледа.

Формата и содржината на образецот на легитимацијата, како и начинот на издавање и одземање на легитимацијата од ставот 1 на овој член ја пропишува министерот.

Член 19

Инспекцискиот надзор се врши без претходна најава, во време кога контролираниот субјект ги извршува своите активности или во секое друго време кога тоа е оправдано заради заштита на јавниот интерес, животот и здравјето на луѓето и имотот.

Одделни работи на инспекцискиот надзор во согласност со Законот за општата управна постапка, можат да се извршат во канцеларијата на Инспекторатот со цел да се разјаснат околностите на случајот.

Инспекторите го вршат инспекцискиот надзор ефикасно, водејќи сметка за заштита на јавниот интерес и до степен колку што е тоа можно за заштита на интересот на контролираниот субјект.

Член 20

При вршење на инспекцискиот надзор инспекторот е овластен да:

1) проверува фајлови, документи, докази и информации во обем според предметот на инспекцискиот надзор, како и да побара од контролираниот субјект или неговите вработени да подготват потребни копии и документи изработени на странски јазик да бидат преведени на македонски јазик и заверени од судски преведувач;

2) врши надзор во деловните простории и други простории кои не се користат како живеалиште, над превозни средства и производи;

3) проверува идентификациони документи на лица поради потврдување на нивниот идентитет;

4) бара од контролираниот субјект или од неговите вработени писмено или усно објаснување во врска со прашања од делокругот на инспекцискиот надзор;

5) бара од контролираниот субјект или неговите вработени да ги достават податоците за нивните добавувачи со кои располагаат;

6) бара стручно мислење кога е тоа потребно за инспекцискиот надзор;

7) зема примероци без надомест за натамошни тестови или проверки во случаи определени со закон или друг пропис;

8) ги контролира активностите на контролираниот субјект при продажба на производи или давање услуги;

9) обезбеди звучни и видео записи кои можат да бидат искористени во инспекцискиот надзор;

10) врши попис на затекнатите стоки во деловниот објект и

11) обезбеди други потребни докази.

Доколку е оправдано потребно да се одземат или привремено да се чуваат производите, досиејата или документите, инспекторот може:

1) да побара од контролираниот субјект или од лице вработено кај истото што има овластување за тоа, да отвори и дозволи пристап во која било просторија, затворен сад, машина или средства и

2) да побара од кое било лице кое има овластување за тоа, да декодира код или машина со цел да се отклучи, ослободи или на друг начин да обезбеди пристап до кое било досие (вклучително и компјутерско досие), простории, затворен сад или машина.

Идентичноста на копијата со оригиналот на фајловите, документите, доказите и информациите ја потврдува контролираниот субјект со свој печат и потпис или неговиот вработен со потпис.

Контролираниот субјект е должен да соработува и на барање на инспекторот да му овозможи непречен пристап до просториите, документите, електронските системи, средствата за комуникација или транспорт или кое било друго средство предмет на инспекциски надзор, како и да ја достави целокупната документација потребна за извршување на инспекцискиот надзор.

Член 21

Кога со закон или пропис е предвидена можност за одземање на производи инспекторот може привремено да одземе или да чува производ, или документ кои се потребни заради обезбедување на докази за утврдување на фактичката состојба или спречување на сериозен ризик по животот и здравјето на луѓето.

За извршеното привремено одземање и чување од ставот 1 на овој член, инспекторот издава потврда.

Потврдата од ставот 2 на овој член содржи точен опис и количина на одземените производи, односно документација, како и датум на одземање и датум на враќање на производите, односно документацијата.

Инспекторот е должен производот, односно документацијата да ја врати што е можно побрзо, но не подоцна од три работни дена сметано од денот на одземањето.

Формата и содржината на образецот на потврдата од ставот 2 на овој член ја пропишува министерот надлежен за вршење на работите од областа на економијата.

Член 22

При вршење на инспекцискиот надзор со цел да утврди определен недостаток согласно со закон инспекторот може да купи производ или да добие услуга, само ако тоа му е одобрено од непосредно претпоставениот државен службеник.

Кога тоа е можно, купениот производ ќе биде вратен под услов да не е оштетен.

Во случаите од ставот 2 на овој член износот за купениот производ се враќа.

Начинот и постапката за купувањето од ставот 1 на овој член ги пропишува министерот.

Трошоците за купување на производи и извршување на услуги паѓаат на товар на министерството.

Член 23

Ако при вршењето на инспекцискиот надзор инспекторот утврди недостатоци, е должен да му укаже на контролираниот субјект да ги отстрани во точно определен рок, освен ако поинаку не е утврдено со закон.

Укажувањето од ставот 1 на овој член се внесува во записникот.

Контролираниот субјект, без одлагање, но не подоцна од рокот утврден во ставот 1 на овој член, е должен да постапи по укажувањето од ставот 1 на овој член и да го извести инспекторот дека недостатоците се отстранети.

Доколку контролираниот субјект не постапи по укажувањето на инспекторот од ставот 1 на овој член, инспекторот во рок утврден со закон ќе преземе мерки согласно со закон.

Во случаите кога постои сериозна опасност по животот и здравјето на луѓето инспекторот е должен да издаде усна наредба за итно и моментално отстранување на утврдените недостатоци и истото да го забележи во записникот.

Во случајот од ставот 5 на овој член, инспекторот веднаш а најдоцна во рок од три дена ќе донесе решение со кое ќе ја потврди усната наредба.

Член 24

Ако во текот на надзорот инспекторот констатира дека контролираниот субјект пушта во промет производи без документи за набавка од добавувачот, тие стоки привремено ќе ги одземе.

Кога со закон е предвидена можност за одземање на производи и предмети со кои е сторено кривично дело или прекршок, инспекторот може привремено да ги одземе производите, односно предметите за што е должен да издаде потврда со точен опис и количина на одземените производи односно предмети.

Во пријавата за поведување на постапка за сторено кривично дело, односно барањето за поведување на прекршочна постапка инспекторот е должен да ја наведе и преземената мерка во смисла на ставот 1 од овој член.

Член 25

Во случаите утврдени со закон, инспекторот донесува решение за уништување на производите.

Во случаите кога решението од ставот 1 на овој член ќе стане извршно, производот ќе биде уништен.

Трошоците за уништувањето ги сноси контролираниот субјект.

Начинот и постапката за уништувањето на производите во случаите од ставот 1 на овој член ги пропишува министерот.

Член 26

Инспекторот е должен да донесе решение со кое се забранува вршење на дејност и да преземе мерки за запечатување на простории, во случаите утврдени со закон.

Во случаите утврдени со закон директорот е должен да донесе решение.

Во случаите кога е тоа предвидено со закон или друг пропис инспекторот, односно директорот може да донесе решение со кое се забранува вршење на дејност и да преземе мерки за запечатување на простории, како последна мерка после утврдувањето дека нема други мерки за заштита на животот и здравјето на луѓето од сериозен ризик или обезбедувањето на докази.

Запечатувањето се врши со жиг на Инспекторатот.

Во случаите од ставот 3 на овој член, жигот ќе биде отстранет без одлагање по завршувањето на инспекцискиот надзор, откако ќе се утврди дека сите ризици се отстранети и сите докази се обезбедени.

Формата и содржината на жигот од ставот 4 на овој член ги пропишува министерот.

Член 27

Инспекторатот може да побара да му се укаже помош од Министерството за внатрешни работи при спроведување на извршното решение ако се наиде на физички отпор или таков отпор оправдано може да се очекува како и во други случаи утврдени со закон.

Во случаите од ставот 1 на овој член Министерството за внатрешни работи е должно да укаже помош.

Член 28

За извршениот инспекциски надзор, инспекторот составува записник.

Записникот го потпишуваат лицата кои учествувале во постапката на инспекцискиот надзор. Кога лицето кое учествувало во постапката на инспекцискиот надзор ќе одбие да го потпише записникот, инспекторот ќе го забележи тој факт и причината за одбивањето.

Контролираниот субјект може да изјави приговор на содржината на записникот во рок од три дена сметано од денот кога записникот бил сочинет, односно потпишан од лицата кои учествувале во постапката на инспекцискиот надзор.

Приговорот од ставот 3 на овој член се поднесува до инспекторот.

Инспекторот е должен да одговори на приговорот без одлагање, но не подоцна од три дена од приемот на приговорот.

Во случај кога е изјавен приговор согласно со ставот 3 од овој член, се одлага донесувањето на решението до истекот на роковите од ставовите 3 и 5 на овој член.

Формата и содржината на образецот на записникот од ставот 1 на овој член ја пропишува министерот.

Член 29

Со цел да се утврди дали производот ги исполнува барањата определени со закон и други прописи, инспекторот може да земе примероци на производи.

Примерок на производ може да биде земен за тестирање во количина и на начин определен со посебен пропис или доколку таков не постои, во количина потребна за да се изврши проверката.

Земањето на примерок се забележува во записникот.

Примероците на производите се тестираат без одлагање.

По завршување на тестирањето, лицето кое ги вршело тестирањата е должно да изготви извештај за тестирањето и без одлагање да го достави до Инспекторатот најдоцна во рок од три дена.

Контролираниот субјект има право да добие копија од извештајот од ставот 5 на овој член.

Член 30

Во случаите од членот 29 на овој закон, заедно со основниот примерок се зема и дополнителен примерок од истата серија во количество кое соодветствува на количината земена за проверка (во натамошниот текст: вториот примерок).

Вториот примерок се чува во Инспекторатот за временски период определен од страна на инспекторот, во услови коишто спречуваат можност за промена на квалитетот или карактеристиките на производот.

Вториот примерок не се зема во случаите кога:

1) земањето на примерокот ќе биде отежнато поради неговата вредност, вид или малото количество кое е предмет на инспекциски надзор;

2) не е возможно чување на примерокот во услови кои спречуваат промена на квалитетот или карактеристиките на производот и

3) примерокот на производот е проверен по органолептички метод во текот на инспекцискиот надзор, освен ако постои сомневање дека производот не ги исполнува барањата предвидени со закон и друг пропис или неговите карактеристики не соодветствуваат на декларацијата на производот.

Член 31

Доколку тестирањето покаже дека производот не ги исполнува барањата определени со закон или други прописи или од декларацијата на производот, контролираниот субјект е должен да го плати износот за трошоците на тестирањето.

Член 32

Постапката на земање и проверка на примероци од страна на инспекторот, ја пропишува министерот.

Член 33

Против решението на инспекторот, односно директорот може да се изјави жалба до министерот, освен ако со посебен закон поинаку не е уредено.

Жалбата го одлага извршувањето на решението, освен ако со посебен закон поинаку не е уредено.

Член 34

Во случај кога е утврдено дека има основ за постоење на кривично дело, инспекторот е должен да поднесе пријава за покренување на кривична постапка.

Во случај кога е утврдено дека е сторен прекршок, инспекторот ќе му предложи на сторителот на прекршокот постапка на порамнување, а за одделни прекршоци определени со закон постапка на посредување пред да поднесе барање за поведување на прекршочна постапка во рок определен со закон.

Доколку инспекторот не постапи согласно со ставот 1 на овој член се смета дека сторил дисциплински престап.

Член 35

Ако инспекторот утврди дека постои основа за преземање на управни и други мерки, за чие преземање е надлежен друг орган е должен без одлагање да го извести тој орган.

VI. СОРАБОТКА

Член 36

Инспекторатот соработува со органите на државната управа, органите на единиците на локалната самоуправа и со здруженија на граѓани кои се грижат за заштита и унапредување на интересите на потрошувачите.

Член 37

Правните и физичките лица, граѓаните и нивните здруженија можат да поднесат пријави до Инспекторатот во врска со повредата на прописите од надлежност на Инспекторатот.

Лицата од ставот 1 на овој член можат да поднесат пријави до Инспекторатот во врска со инспекцискиот надзор извршен од страна на инспекторите.

По извршениот инспекциски надзор и спроведената управна постапка од ставот 1 на овој член, Инспекторатот ќе ги извести лицата за утврденото и преземените мерки во рок од 30 дена сметано од денот на поднесување на пријавата.

Инспекторатот ќе ги извести лицата за утврденото по повод пријавите од ставот 2 на овој член најдоцна во рок од 30 дена сметано од денот на поднесување на пријавата.

VII. ПРЕКРШОЧНИ ОДРЕДБИ

Член 38

Инспекторот може да изрече глоба за сторен прекршок на самото место кога е тоа утврдено со посебен закон.

Член 39

Глоба во износ од 3.500 до 5.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на правното лице,

1) не соработува и на барање на инспекторот не му овозможи непречен пристап до просториите, документите, електронските системи, средствата за комуникација или транспорт или кое било друго средство предмет на инспекциски надзор како и не ја достави целокупната документација потребна за извршување на инспекцискиот надзор (член 20 став 2);

2) не постапи по укажувањето на инспекторот за отстранување на утврдените недостатоци и не го извести инспекторот дека недостатоците се отстранети (член 23 ставови 1 и 3) и

3) не изготви извештај за тестирањето и по завршувањето на тестирањето не го достави извештајот до Инспекторатот во рок од три дена (член 29 став 5).

Глоба во износ од 1.300 до 2.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на одговорното лице во правното лице за прекршок од ставот 1 на овој член.

Глоба во износ од 700 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на физичкото лице за прекршок од ставот 1 точки 1 и 2 на овој член.

Прекршочниот орган од членот 8 став 2 на овој закон е исклучиво надлежен за водење на прекршочна постапка и за изрекување на прекршочни санкции од ставовите 1, 2 и 3 на овој член во согласност со Законот за прекршоците.

VIII. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 40

Постапките започнати до денот на влегувањето во сила на овој закон ќе продолжат согласно со одредбите на овој закон.

Член 41

Одредбите од членот 8 ставови 2 и 3 и членот 39 став 4 на овој закон ќе се применуваат од 27 мај 2007 година.

Одредбата на членот 14 став 3 од овој закон ќе се применува од 1 јануари 2008 година.

Член 42

Подзаконските акти предвидени со овој закон ќе се донесат во рок од три месеца од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 43

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престанува да важи Законот за Државната пазарна инспекција ("Службен весник на Република Македонија" број 35/97, 23/99, 7/2002 и 20/2002).

Член 44

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

L I G J

PËR INSEKTORATIN SHTETEROR TË TREGUT

I. DISPOZITA TË PERGJITHSHME

Neni 1

Me kete ligj rregullohen parimet, kompetenca, organizimi i inspektimit të tregut dhe procedurat e mbikeqyrjes inspektuese.

Neni 2

Qellimi i ketij ligji është organizimi i sistemit efikas të mbikeqyrjes inspektuese mbi aktivitetet ekonomike që kryhen në territorin e Republikës së Maqedonise.

Neni 3

Punet e inspektimit të tregut i kryen Inspektorati shtetëror i tregut (në tekstin e metejme: Inspektorati) si organ në perberje të Ministrisë kompetente për punet nga sfera e ekonomise (në tekstin e metejme: ministria).

Inspektorati ka çilesine e personit juridik.

Neni 4

Në proceduren e mbikeqyrjes inspektuese zbatohet Ligji për proceduren e pergjithshme administrative, nese me kete ligj nuk është percaktuar ndryshe.

II. PARIMET

Neni 5

Parimi i transparencës dhe formes publike - Gjate kryerjes së puneve, Inspektorati i respekton parimet e transparencës dhe të formes publike në pajtim me ligjin.

Me kerkesen e personave të interesuar fizike e juridike, Inspektorati është i obliguar që t'i dorezoje të gjitha informatat e domosdoshme të cilat do të mund të jene të dobishme, e të cilat kane të bejne me sigurine e pergjithshme të konsumatoreve dhe rrezikun për jeten e shendetin e njerezve, pervec informatave për të cilat me ligj nuk lejohet qasja.

Neni 6

Parimi i kujdesit dhe perpjesetueshmerise - Inspektorati e respekton parimin e të kujdesit dhe perpjesetueshmerise.

Në rastet kur do të konfirmohet se dispozita nuk është zbatuar ose është zbatuar në menyre të parregullt, perhere kur kjo është e mundur dhe e arsyeshme, subjekteve të kontrolluara do t'u jepet mundesi që t'i menjanojne mangesite, duke e respektuar me kete rast principin e kujdesit dhe perpjesetueshmerise.

Neni 7

Parimi i besueshmerise - Inspektorati është i obliguar që t'i ruaje në menyre të besueshme të dhenat dhe informatat që jane të kapshme gjate kryerjes së puneve nga kompetenca e Inspektoratit, në menyre dhe me kushte të percaktuara me ligj dhe dispozite tjeter.

Në rastin e ekzistimit të rrezikut serioz për jeten dhe shendetin e njerezve dhe pronen e tyre, mjedisin jetesor dhe natyren, drejtori i Inspektoratit i shpall informatat e konfirmuara me mbikeqyrjen inspektuese deri në shkallen që është e domosdoshme të deshmohej nevoja për masat e ndermarra në pajtim me ligjin.

III. KOMPETENCA

Neni 8

Inspektorati kryen mbikeqyrje inspektuese mbi zbatimin e ligjeve, dispozitave të tjera, si dhe mbi zbatimin e akteve nga ana e shoqerive tregtare dhe personave të tjere juridike e fizike që kryejne veprimtari dhe qytetareve (në tekstin e metejme: "subjekti i kontrolluar") që kane të bejne me aktivitetet ekonomike që kryhen në territorin e Republikës së Maqedonise, si vijon:

- mbikeqyrjen mbi tregun e prodhimeve dhe të sherbimeve;
- sigurine e prodhimeve të tregut;
- mbrojtjen e konsumatoreve;
- qarkullimin e sendeve nga metalet e cmueshme;
- pershtatshmerine teknike të sendeve;
- kontrollin e perdorimit të njesive matese dhe peshoja-ve në qarkullim;
- veprimtarine turistike;
- veprimtarine hoteliere;
- veprimtarine zejtare;
- mbrojtjen e të drejtave të pronesisë industriale në treg;
- mbrojtjen e të drejtës së autorit dhe të drejtave të ngjashme në treg, dhe
- pune të tjera të percaktuara me ligj.

Inspektorati, për kundervajtje të vecanta të percaktuara me ligj, mund të udheheqe procedure për kundervajtje dhe mund të kumtoje sanksion për kundervajtje.

Proceduren nga paragrafi 2 të ketij neni e udheheq komisioni i perbere nga perona zyrtare të autorizuar prej ministrit i cili udheheq me organin e administrates shtetërore kompetent për kryerjen e puneve nga sfera e ekonomise (në tekstin e metejme: ministri).

IV. ORGANIZIMI

Neni 9

Inspektorati punet nga kompetenca e vet i kryen nepermjet:

- drejtorit të Inspektoratit (në tekstin e metejme drejtori);
 - inspektoreve shtetërore të tregut (në tekstin e metejme inspektoret);
 - përmbauesve shtetërore të tregut (në tekstin e metejme përmbauesit); dhe
 - punësuarve të tjere në Inspektorat.

Për kryerjen e punëve të caktuara profesionale, administrative dhe ndihmese nga kompetenca e Inspektoratit, krijohet forma të brendshme perkatese administrative.

Organizimin e brendshëm të Inspektoratit e percakton më afër ministri me propozimin e drejtorit.

Neni 10

Me punet e Inspektoratit udheheq drejtori të cilin e emeron dhe shkarkon Qeveria e Republikës së Maqedonisë.

Për drejtor të Inspektoratit mund të caktohet personi i cili ka përgatitje sipërore profesionale nga sfera e ekonomisë, drejtësisë, administrimit të biznesit, makinerisë, elektroteknikës, degës së teknologjisë ose degës tjetër perkatese të lidhur me kompetencat nga neni 8 i këtij ligji dhe së paku 6 vjet përvojë pune në profesion.

Neni 11

Drejtori i udheheq, organizon, koordinon dhe drejton punet e Inspektoratit.

Drejtori e cakton nepunesin udheheqës shtetëror i cili në mungesë të tij e zëvendëson dhe e udheheq punën në vijimesi të Inspektoratit.

Drejtori ndermerr masa dhe kujdeset për aftësimin dhe përkyerjen profesionale të inspektoreve.

Neni 12

Inspektor mund të jete personi i cili ka përgatitje sipërore profesionale dhe së paku 3 vjet përvojë pune në profesion.

Në çdo tre vjet behet kontrolli i diturisë së inspektorit.

Nese rrjedha nga kontrolli i diturisë nga neni 2 të këtij neni është negative, pas gjashtë muajsh nga kontrolli i pare, serish behet kontrolli i rendesisë së inspektorit. Nese rrjedha nga kontrolli i serishëm i diturisë së inspektorit është negative, inspektorit i nderpritet marrëdhënia e punës.

Proceduren dhe menyren për kontrollin e diturisë së inspektorit, i percakton ministri me propozimin e drejtorit.

Neni 13

Përmbaues mund të jete personi i cili ka përgatitje të mesme ose të lartë profesionale dhe së paku 1 vjet përvojë pune.

Neni 14

Inspektorati i kryen punët në pajtim me programin vjetor të punës. Në rast të rrezikut për jetën dhe shëndetin e njerezve dhe në situata që kërkojnë intervenim urgjent të organeve shtetërore, Inspektorati mund të ndermarre mbikeqyrje inspektuese jashtë planit vjetor dhe programit të punës.

Programin vjetor të punës e miraton drejtori dhe ia dorëzon ministrit.

Programi vjetor përmban vlerësimin e ndikimit të mbikeqyrjes inspektuese mbi punën e subjekteve të kontrolluara.

Drejtori përgatit raport vjetor për punën e Inspektoratit në vitin paraprak dhe e dërgon nepermjet ministrit në Qeverinë e Republikës së Maqedonisë, më së voni deri në fund të muajit janar të vitin në vijim.

Raporti vjetor shpallet në ueb faqen e Ministrisë.

V. MBIKEQYRJA INSPEKTUESE

Neni 15

Inspektori në menyre të pavarur i kryen punët e mbikeqyrjes inspektuese dhe ndermerr masa për të cilat është i autorizuar me kete ligj dhe me ligj tjetër.

Neni 16

Inspektori nuk guxon të kryeje ose të marre pjesë në mbikeqyrjen inspektuese mbi subjektin e kontrolluar, nese ai ose anetari i familjes së tij është pronar ose bashkepronar, anetar i organit të administrimit ose organit mbikeqyres ose aty ku ai ose anetari i familjes së tij ka interes personal.

Si anetar i familjes nga paragrafi 1 i këtij neni konsiderohet personi i cili është në farefisni në vije të drejte me inspektorin në pajtim me ligjin.

Veprimet e ndermarra në kundërshtim me paragrafin 1 të këtij neni, konsiderohen të pavlefshme dhe janë lende e shkeljes disiplinore.

Neni 17

Autorizimin për kryerjen e mbikeqyrjes inspektuese, inspektori e deshmon me legjitimacion zyrtar.

Inspektori është i obliguar që gjate kryerjes së mbikeqyrjes inspektuese ta tregojë legjitimacionin zyrtar, kurse me kerkesen e subjektit të kontrolluar t'i lejoje ta shikojë.

Formen dhe përmbajtjen e formularit të legjitimacionit zyrtar, si dhe menyren e leshimit dhe të marrjes së legjitimacionit zyrtar nga paragrafi 1 i këtij neni e percakton ministri.

Neni 18

Përmbauesi kryen zbatimin e aktvendimeve përmbauese që kanë të bëjnë me detyrimet pa para.

Autorizimin për zbatimin e aktvendimeve përmbauese, përmbauesi e deshmon me legjitimacion zyrtar.

Gjate zbatimit të aktvendimeve përmbauese, përmbauesi është i obliguar që ta tregojë legjitimacionin zyrtar të tij dhe ta lejoje subjektin e kontrolluar ta shikojë.

Formen dhe përmbajtjen e formularit të legjitimacionit, si dhe menyren e leshimit dhe marrjes së legjitimacionit nga paragrafi 1 i këtij neni, e percakton ministri.

Neni 19

Mbikëqyrja inspektuese kryhet pa paralajmërim paraprak, në kohën kur subjekti i kontrolluar i kryen aktivitetet e tij ose në çfaredo kohe tjetër kur kjo është e arsyeshme për shkak të mbrojtjes së interesit publik, jetës dhe shëndetit të njerezve dhe të pronës.

Punët e vecanta të mbikeqyrjes inspektuese në pajtim me Ligjin për procedurën e përgjithshme administrative, mund të kryhen në zyrën e Inspektoratit me qëllim që të sqarohen rrethanat e rastit.

Inspektorët e kryejnë mbikeqyrjen inspektuese në menyre efikase, duke mbajtur llogari për mbrojtjen e interesit publik dhe deri në shkallen sa është kjo e mundur për mbrojtjen e interesit të subjektit të kontrolluar.

Neni 20

Gjate kryerjes së mbikeqyrjes inspektuese inspektori është i autorizuar të:

1) kontrolloje skedat, dokumentet, deshmitë dhe informatat në sasi sipas lendës së mbikeqyrjes inspektuese, si dhe të kerkoje nga subjekti i kontrolluar ose nga të punësuarit e tij që të përgatisin kopjet dhe dokumente të nevojshme të përpiluara në gjuhë të huaj të jete të perkthyer në gjuhën maqedonishte dhe të vertetuara nga perkthyesi gjyqësor;

2) kryeje mbikeqyrje në lokalet afariste dhe lokale të tjera që nuk shfrytëzohen si vendbanime, mbi mjetet transportuese dhe prodhimet;

3) kontrolloje dokumentet identifikuese të personave për vertëtimin e identitetit të tyre;

4) kerkoje nga subjekti i kontrolluar ose nga të punësuarit e tij ose shkrim ose gojarisht lidhur me ceshtjet nga fusheveprimi i mbikeqyrjes inspektuese;

5) kerkoje nga subjekti i kontrolluar ose të punësuarit e tij që t'i dorëzojnë të dhenat për furnizuesit e tyre me të cilët disponojnë;

6) kerkoje mendimin profesional kur kjo eshte e nevojshme për mbikeqyrjen inspektuese;

7) marre ekzemplare pa kompensim për testet e metejme ose kontrollimet në rastet e percaktuara me ligj ose dispozite tjeter;

8) kontrolloje aktivitetet e subjektit të kontrolluar gjate shitjes së prodhimeve ose dhenies së sherbimeve;

9) siguroje shenime me zë ose me video të cilat mund të shfrytezohen në mbikeqyrjen inspektuese;

10) kryeje regjistrimin e mallrave ekzistuese në objektin afarist; dhe

11) siguroje deshmi të tjera të nevojshme.

Nese eshte me arsye e nevojshme që të merren ose perkohesisht të ruhen prodhime, dosje ose dokumente, inspektori mund:

1) të kerkoje nga subjekti i kontrolluar ose nga personi i punesuar te i njeiti që ka autorizim për kete, të hape dhe lejoje qasje në cilindo lokal, enë të mbyllur, makine ose mjete; dhe

2) të kerkoje nga cilindo person që ka autorizim për kete, të dekodoje kod ose makine me qellim që të cilet, lirohet ose në menyre tjeter të siguroje qasje në cilindo dosje (perfshire edhe dosjen kompjuterike), lokale, enë të mbyllura ose makine.

Identitetin e kopjeve me origjinalin e skedave, dokumenteve, deshmive dhe informatave e konfirmon subjekti i kontrolluar me nenshkrimin dhe vulen e vet ose i punesuari i tij me nenshkrim.

Subjekti i kontrolluar eshte i obliguar që të bashkepunojë dhe me kerkesen e inspektorit t'i mundesoje qasje të papenguar te lokalët, dokumentet, sistemet elektronike, mjetet e komunikimit ose të transportit ose cfaredo mjet tjeter të mbikeqyrjes inspektuese, si dhe ta dorezoje dokumentacionin e teresishem të nevojshem për kryerjen e mbikeqyrjes inspektuese.

Neni 21

Kur me ligj ose me dispozite eshte e parapare mundesia për marrjen e produkteve, inspektori perkohesisht mund të marre ose të ruaje produkt, ose dokument të cilet jane të nevojshem për shkak të sigurimit të deshmive për percaktimin e gjendjes faktike ose për pengimin e rrezikut serioz ndaj jetes dhe shendetit të njerezve.

Për marrjen dhe ruajtjen e kryer të perkohshme nga paragrafi 1 të ketij neni, inspektori jep vertetim.

Vertetimi nga paragrafi 2 i ketij neni permban pershkrimin dhe sasine e sakte të produkteve të marra, respektivisht të dokumentacionit, si dhe daten e marrjes dhe daten e kthimit të produkteve, respektivisht të dokumentacionit.

Inspektori eshte i obliguar që produktin, respektivisht dokumentacionin ta ktheje sa më shpejt që të jete e mundur, por jo më vonë se 3 dite pune llogaritur nga dita e marrjes.

Formen dhe permbajtjen e formularit të vertetimit nga paragrafi 2 të ketij neni e percakton ministri kompetent për kryerjen e puneve nga fusha e ekonomise.

Neni 22

Gjate kryerjes së mbikeqyrjes inspektuese me qellim që të vertetoje mangesi të caktuara në pajtim me ligjin, inspektori mund të bleje produkt ose të marre sherbim, vetem nese ajo i eshte lejuar direkt nga nepunesi shteteror epror.

Kur kjo eshte e mundshme, produkti i blere do të kthehet me kusht që të mos jete demtuar.

Në rastet nga paragrafi 2 të ketij neni shuma për produktin e blere kthehet.

Menyren dhe proceduren për blerje nga paragrafi 1 të ketij neni i percakton ministri.

Shpenzimet për blerjen e produkteve dhe kryerjen e sherbimeve bien mbi barre të Ministrise.

Neni 23

Nese gjate kryerjes së mbikeqyrjes inspektuese, inspektori verteton mangesi, eshte i detyruar ta paralajmerojë subjektin e kontrolluar që t'i menjanoje në afatin e caktuar sakte, pervec nese nuk eshte percaktuar ndryshe me ligj.

Paralajmerimi nga paragrafi 1 i ketij neni futet në procesverbal.

Subjekti i kontrolluar, pa shtyrje, por jo më vonë se afati i percaktuar në paragrafin 1 të ketij neni, eshte i detyruar të veproje sipas paralajmerimit nga paragrafi 1 të ketij neni dhe ta informoje inspektorin se mangesite jane menjanuar.

Nese subjekti i kontrolluar nuk vepron sipas paralajmerimit të inspektorit nga paragrafi 1 të ketij neni, inspektori në afat të percaktuar me ligj do të ndermarre masa në pajtim me ligjin.

Në rastet kur ekziston rrezik serioz ndaj jetes dhe shendetit të njerezve, inspektori eshte i detyruar të jape urdher me goje për menjanimin urgjent dhe momentalisht të mangesive të konstatuara dhe të njejtën ta shenoje në procesverbal.

Në rastin nga paragrafi 5 të ketij neni, inspektori menjehere e më së voni në afat prej 3 ditesh do të marre aktvendim me të cilin do ta vertetoje urdheresen gojore.

Neni 24

Nese gjate mbikeqyrjes inspektori konstaton se subjekti i kontrolluar leshon në qarkullim produkte pa dokumente për furnizim nga furnizuesi, ato produkte do t'i marre perkohesisht.

Kur me ligj eshte parapare mundesia për marrjen e produkteve dhe sendeve me të cilat eshte kryer veper penale ose kundervajtje, inspektori perkohesisht mund t'i marre produktet, respektivisht sendet për çka eshte i detyruar të jape vertetim me pershkrimin dhe sasine e sakte të produkteve të marra respektivisht sendeve.

Në fleteparaqitjen për ngritjen e procedures për veper të kryer penale, respektivisht në kerkesen për ngritjen e procedures për kundervajtje, inspektori eshte i detyruar ta shenoje edhe masen e ndermarre në kuptim të paragrafit 1 të ketij neni.

Neni 25

Në rastet e percaktuara me ligj, inspektori merr aktvendim për zhdukjen e produkteve.

Në rastet kur aktvendimi nga paragrafi 1 të ketij neni behet ekzekutiv, produkti do të zhduket.

Shpenzimet për zhdukje i bart subjekti i kontrolluar.

Menyren dhe proceduren për zhdukjen e produkteve në rastet nga paragrafi 1 të ketij neni i percakton ministri.

Neni 26

Inspektori eshte i detyruar të marre aktvendim me të cilin ndalohet kryerja e veprimtarise dhe të ndermarre masa për vulosjen e lokaleve, në rastet e percaktuara me ligj.

Në rastet e percaktuara me ligj drejtori eshte i detyruar të marre aktvendim.

Në rastet kur ajo eshte parapare me ligj ose me dispozite tjeter, inspektori respektivisht drejtori mund të marre aktvendim me të cilin ndalohet kryerja e veprimtarise dhe të marre masa për vulosjen e lokaleve, si mase e fundit pas konstatimit se nuk ka masa tjera për mbrojtjen e jetes dhe të shendetit të njerezve nga rreziku serioz ose sigurimi i deshmive.

Vulosja behet me vulen e Inspektoratit.

Në rastet nga paragrafi 3 të ketij neni, vula do të menjahohet pa shtyrje pas mbarimit të mbikeqyrjes inspektuese, pasi të konstatohet se të gjitha rreziqet jane menjanuar dhe të gjitha deshmite jane siguruar.

Formen dhe permbajtjen e vules nga paragrafi 4 të ketij neni e percakton ministri.

Neni 27

Inspektori mund të kerkoje që t'i ofrohet ndihme nga Ministria e Puneve të Brendshme gjate realizimit të aktvendimit permarues nese haset në rezistence fizike ose një rezistence e tille me arsyetim mund të pritët si dhe në rastet tjera të percaktuara me ligj.

Në rastet nga paragrafi 1 të ketij neni Ministria e Puneve të Brendshme eshte e detyruar të ofroje ndihme.

Neni 28

Për mbikeqyrjen e kryer inspektuese, inspektori përpilon procesverbal.

Procesverbalin e nenshkruajne personat të cilet kane marre pjese në proceduren e mbikeqyrjes inspektuese. Kur personi që ka marre pjese në proceduren e mbikeqyrjes inspektuese do të refuzoje ta nenshkruaje procesverbalin, inspektori do ta shenoje atë fakt dhe shkaku e refuzimit.

Subjekti i kontrolluar mund të paraqese kundërshtim ndaj përmbajtjes së procesverbalit në afat prej 3 ditësh, llogaritur nga dita kur procesverbalin është përpiluar, respektivisht nenshkruar nga personat të cilet kane marre pjese në proceduren e mbikeqyrjes inspektuese.

Kundërshtimi nga paragrafi 3 i këtij neni i dorezohet inspektorit.

Inspektori është i detyruar t'i përgjigjet kundërshtimit pa shtyrje, por jo më vonë se 3 dite nga pranimi i kundërshtimit.

Në rastin kur paraqitet kundërshtim në pajtim me paragrafin 3 nga ky nen, shtyhet marrja e aktvendimit deri në skadimin e afateve nga paragrafi 3 dhe 5 të këtij neni.

Formen dhe përmbajtjen e formularit të procesverbalit nga paragrafi 1 të këtij neni e percakton ministri.

Neni 29

Me qëllim që të vertetohet se a i ploteson produkti kërkesat e percaktuara me ligj dhe dispozita tjera, inspektori mund të marre ekzemplare të produkteve.

Ekzemplari i produktit mund të merret për testim në sasi dhe në menyre të percaktuara me dispozite të vecante ose nese ekzemplari i tille nuk ekziston, në sasine e nevojshme që të behet kontrolli.

Marrja e ekzemplarit shenohet në procesverbal.

Ekzemplaret e produkteve testohen pa shtyrje.

Pas mbarimit të testimit, personi i cili i ka kryer testimet, është i detyruar të përgatise raport për testimin dhe pa shtyrje ta dorezoje në Inspektorat më së voni në afat prej 3 ditësh.

Subjekti i kontrolluar ka të drejte të marre një kopje nga raporti nga paragrafi 5 të këtij neni.

Neni 30

Në rastet nga neni 29 të këtij ligji, së bashku me ekzemplarin themelor merret edhe ekzemplari plotësues nga seria e njeje në sasi e cila përputhet me sasine e marre për kontroll (në tekstin e metejme: ekzemplari i dyte).

Ekzemplari i dyte ruhet në Inspektorat për një periudhe kohore të percaktuar nga ana e inspektorit, në kushte të cilat pengojne mundesine për ndërrimin e kualitetit ose të karakteristikave të produktit.

Ekzemplari i dyte nuk merret në rastet kur:

1) marrja e ekzemplarit do të jete e veshtiresuar për shkak vleres së tij, llojit ose sasise së vogel që është lende e mbikeqyrjes inspektuese;

2) nuk është e mundshme ruajtja e ekzemplarit në kushte të cilat pengojne ndërrimin e kualitetit ose të karakteristikave të produktit; dhe

3) ekzemplari i produktit është kontrolluar sipas metodës organoleptike gjate mbikeqyrjes inspektuese, pervec nese ekziston dyshim se produkti nuk i ploteson kërkesat e percaktuara me ligj dhe me dispozite tjeter ose karakteristikat e tij nuk përputhen me deklaraten e produktit.

Neni 31

Nese testimi tregon se produkti nuk i ploteson kërkesat e percaktuara me ligj ose me dispozita tjera ose të deklarates së produktit, subjekti i kontrolluar është i detyruar ta paguaje shumen e shpenzimeve të testimit.

Neni 32

Proceduren e marrjes dhe kontrollin e ekzemplareve nga ana e inspektorit e percakton ministri.

Neni 33

Kunder aktvendimit të inspektorit respektivisht drejtorit mund t'i paraqitet ankese ministrit, pervec nese me ligj të vecante nuk është percaktuar më ndryshe.

Ankesa e shtyn përmbardimin e vendimit, pervec nese me ligj të vecante nuk është percaktuar ndryshe.

Neni 34

Në rastin kur është vertetuar se ka baze për ekzistimin e vepres penale, inspektori është i detyruar të paraqese denoncim për ngritjen e procedures penale.

Në rastin kur është vertetuar se është bere kundervajtje, inspektori do t'i propozoje kryeresit të kundervajtjes proceduren e barazimit, ndersa për kundervajtje të vecanta të percaktuara me ligj proceduren e ndermjetesimit para se të paraqitet kërkesa për ngritjen e procedures për kundervajtje në afat të percaktuar me ligj.

Nese inspektori nuk vepron në pajtim me paragrafin 1 të këtij neni, konsiderohet se ka bere shkelje disiplinore.

Neni 35

Nese inspektori verteton se ekziston baze për marrjen e masave administrative dhe masave tjera, për marrjen e të cilave është kompetent organ tjeter, është i detyruar pa shtyrje ta informoje atë organ.

VI. BASHKEPUNIMI

Neni 36

Inspektorati bashkepunon me organet e administrates shtetërore, organet e njesise së vetadministrimit lokal dhe me shoqatat e qytetareve të cilat kujdesen për mbrojtjen dhe avancimin e interesave të konsumatoreve.

Neni 37

Personat juridike dhe fizike, qytetarët dhe shoqatat e tyre mund të bejne denoncim në Inspektorat në lidhje me shkeljen e dispozitave në kompetence të Inspektoratit.

Personat nga paragrafi 1 të këtij neni mund të bejne denoncim në Inspektorat në lidhje me mbikeqyrjen inspektuese të kryer nga ana e inspektoreve.

Pas mbikeqyrjes së kryer inspektuese dhe procedures së zbatuar administrative nga paragrafi 1 të këtij neni, Inspektori do t'i informoje personat për atë që është vertetuar dhe për masat e ndërmara në afat prej 30 ditësh duke llogaritur nga dita e denoncimit.

Inspektorati do t'i informoje personat për ceshtjen e konstatuar me rastin e denoncimeve nga paragrafi 2 të këtij neni më së voni në afat prej 30 ditësh duke llogaritur nga dita e denoncimit.

VII. DISPOZITAT PËR KUNDERVAJTJE

Neni 38

Inspektori mund të kumtoje gjobe për veper të kryer në vendin e ngjarjes kur kjo është percaktuar me ligj të vecante.

Neni 39

Gjobe në shume prej 3500 deri 5000 euro me kundervlere në denare do t'i shqiptohet për kundervajtje personit juridik, nese:

1) nuk bashkepunon dhe me kërkesë të inspektorit nuk i mundeson qasje të papenguar te lokalet, dokumentet, sistemet elektronike, mjetet e komunikimeve ose transportit ose te cfaredo qofte mjeti tjeter lende e mbikeqyrjes inspektuese si dhe nuk e dorezon dokumentacionin e plote të nevojshem për kryerjen e mbikeqyrjes inspektuese (neni 20 paragrafi 2);

2) nuk vepron sipas paralajmerimit të inspektorit për menjanimin e mangesive të konstatuara dhe nuk e informon inspektorin se mangesite jane menjauar (neni 23 paragrafet 1 dhe 3); dhe

3) nuk përgatit raport për testimin dhe pas mbarimit të testimit nuk e dorezon raportin në Inspektorat në afat prej 3 ditësh (neni 29 paragrafi 5).

Gjobe në shume prej 1300 deri 2000 euro me kundervlere në denare do t'i shqiptohet personit pergjegjes në personin juridik për kundervajtjen nga paragrafi 1 të ketij neni.

Gjobe në shume prej 700 deri 1000 euro me kundervlere në denare do t'i shqiptohet personit fizik për kundervajtjen nga paragrafi 1 pika 1 dhe 2 të ketij neni.

Organi për kundervajtje nga neni 8 paragrafi 2 të ketij ligji eshte ekskluzivisht kompetent për mbajtjen e procedurës për kundervajtje dhe për kumtimin e sanksioneve për kundervajtje nga paragrafi 1, 2 dhe 3 të ketij neni në pajtim me Ligjin për kundervajtje.

VIII. DISPOZITAT KALIMTARE DHE PERFUNDIMTARE

Neni 40

Procedurat e filluara deri në ditën e hyrjes në fuqi të ketij ligji do të vazhdojnë në pajtim me dispozitat e ketij ligji.

Neni 41

Dispozitat nga neni 8 paragrafi 2 dhe 3 dhe neni 39 paragrafi 4 të ketij ligji do të zbatohen prej 27 maj 2007.

Dispozita e neni 14 paragrafi 3 të ketij ligji do të zbatohet prej 1 janar 2008.

Neni 42

Aktet nenligjore të parapara me kete ligj do të miratohen në afat prej 3 muajsh nga dita e hyrjes në fuqi të ketij ligji.

Neni 43

Me ditën e hyrjes në fuqi të ketij ligji pushon të vlejje Ligji për inspeksionin shtetëror të tregut ("Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numer 35/97, 23/99, 7/2002 dhe 20/2002).

Neni 44

Ky ligj hyn në fuqi ditën e tete nga dita e botimit në "Gazeten zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

388.

Врз основа на член 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ЖЕЛЕЗНИЦИТЕ

Се прогласува Законот за изменување и дополнување на Законот за железниците, што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 21 февруари 2007 година.

Бр. 07-848/1
21 февруари 2007 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Бранко Црвенковски, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Љубиша Георгиевски, с.р.

ЗАКОН ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ЖЕЛЕЗНИЦИТЕ

Член 1

Во Законот за железниците ("Службен весник на Република Македонија" број 64/2005), членот 1 се менува и гласи:

"Со овој закон се уредува организацијата на железничкиот систем, начинот и условите за извршување на железничкиот превоз, статусот на железничката инфраструктура, управувањето, изградбата, реконструкцијата, ремонтот, одржувањето и заштитата на железничката инфраструктура, пристапот до неа, финансирањето и условите за вршење на услуги од јавен интерес."

Член 2

Во членот 2 точка 4 зборовите: "пропишано составена и закачена" се заменуваат со зборовите: "прописно составена и заквачена".

Во точката 7 по зборот „за“ се додава зборот „јавен“, зборот „потврдува“ се заменува со зборот „утврдува“ и зборот „посебни“ се заменува со зборот „одделени“.

Во точката 8 зборовите: "и одржување" се бришат, а зборот „на“ се заменува со зборот „со“.

Точката 11 се менува и гласи:

"11. "Железничка инфраструктура" е единствен техничко технолошки систем од железничките пруги со горен и долен строј, објектите на пругите, железничките станици, објектите на електричната влека на возовите, сигнално - сигурносните системи, телекомуникационите и информационите системи во железничкиот сообраќај, зградите, депоата и други градежни објекти на железничките станици кои се во функција на организирање, регулирање на железничкиот сообраќај и одржување на инфраструктурата, земјиштето кое функционално и припаѓа на пругата, службените места и објектите;"

Точката 14 се менува и гласи:

"14. "Железнички пружен појас" е земјен појас од двете страни на и под трупот на пругата определен со инвестиционо-техничка и експроприациона документација, во широчина од по 1,0 метар од двете страни, сметано од долниот раб на земјиниот труп на пругата;"

Точката 28 се менува и гласи:

"28. "Железнички превозник" е домашно и странско правно лице чијашто основна дејност е давање транспортни услуги на патници и/или стока по пат на железница, и кое има дозвола за јавен превоз и решение за безбедност;"

Точката 29 се менува и гласи:

"29. "Превоз за сопствени потреби" е превоз на патници и/или стока во железничкиот сообраќај кој се врши за потребите на управител на инфраструктура или за потребите на железничкиот провозник;"

Во точката 32 зборот „значи“ се заменува со буквата „е“.

Точката 33 се менува и гласи:

"33. "Решение за безбедност" е јавна исправа со која се утврдува дека одредено правно лице (Железнички превозник) ги исполнува пропишаните услови за безбедно извршување на железничкиот сообраќај;"

Точката 34 се менува и гласи:

"34. "Решение за безбедност за управување со железничката инфраструктура" е јавна исправа издадена од надлежен орган со која се утврдува дека одредено правно лице ги исполнува пропишаните безбедносни услови за управување на железничката инфраструктура;"

Во точката 35 зборовите: „се места од кои“ се заменуваат со зборовите: „е место од кое“.

По точката 37 се додаваат три нови точки 38, 39 и 40, кои гласат:

"38 "Внатрешен јавен превоз" е превоз што се врши на територијата на Република Македонија;

"39 "Меѓународен јавен превоз" е превоз што се врши на територијата на повеќе држави;

"40 "Комбиниран превоз" е превоз во кој учествуваат најмалку два вида на сообраќај со цел за давање на комплетна превозна услуга („од врата до врата“);"

Член 3

Во членот 3 ставот (2) се менува и гласи:

"Железничката инфраструктура како добро од општ интерес за Републиката е сопственост на Република Македонија и на неа не можат да се стекнуваат имотни права."

Ставот (3) се брише.

Во ставот (4) кој станува став (3) на крајот се брише точката и се додаваат зборовите: "(во натамошниот текст: управител на инфраструктура)".

Ставот (5) се брише.

Член 4

Во членот 4 ставот (1) се менува и гласи:

"Превозот на патници и стока во железничкиот сообраќај може да се врши како јавен превоз или превоз за сопствени потреби, под услови и начин утврдени со овој и друг закон."

Во ставот (2) во вториот ред по сврзникот "и" се додаваат зборовите: "комбиниран превоз на стока и".

Во ставот (3) зборот "биде" се заменува со зборовите: "се врши како".

Член 5

По членот 4 се додава нов член 4-а, кој гласи:

„Член 4-а

(1) Комбиниран превоз на стока е превоз со кој стоката се превезува со контејнери со минимална должина од 6 метра, товарно возило, товарно возило со приколка, влекач со полуприколка со или без влечно возило или разменлив транспортен сад по железница и каде испораката на стоката од интермодалните транспортни единици каде што се врши утовар или истовар до најблискиот карго центар-стоково транспортен центар или РО-РО пристаниште се изведува по патен сообраќај.

(2) Начинот на кој се врши комбинираниот превоз, растојание до кое се врши комбинираниот превоз, документите кои мора да ги поседува превозникот, ќе се регулира со друг закон."

Член 6

Во членот 5 став (1) по зборот "превозник" се додаваат зборовите: "(во натамошниот текст: превозник)".

По ставот (2) се додава нов став (3), кој гласи:

"(3) Превозникот при извршувањето на железничкиот сообраќај е должен да ги почитува договорите што се применуваат во меѓународен железнички сообраќај, а кон кои пристапила Република Македонија, како и соодветните одредби од царинските и даночните прописи."

Член 7

Во членот 6 ставот (2) се менува и гласи:

"Дозвола за јавен превоз (во натамошниот текст: дозвола) на писмено барање на домашно правно лице издава Министерството за транспорт и врски. За издадените дозволи Министерството за транспорт и врски води регистар."

Во ставот (3) точка 2 зборовите: "во соодветен регистар" се бришат.

Во точката 4 во вториот и третиот ред зборовите: "или да не му е изречена мерка на безбедност една или повеќе години" се бришат, а во последниот ред зборовите: "изречената мерка на безбедност" се заменуваат со зборовите: "казна, односно прекршочна санкција од траење од една или повеќе години".

Во точката 7 по зборот "опременост" се додаваат зборовите: "согласно со пропишани стандарди".

Точката 8 се менува и гласи:

"Да е осигуран во осигурително друштво и да приложи писмен доказ дека е способен да ја надомести евентуалната штета настаната по однос на одговорност во вршењето на дејноста, да може да гарантира покри-

вање на штета во случај на несреќа во однос на патниците, багажот, товарот, поштенските пратки, трети лица и околина во согласност со закон и други прописи и со меѓународни договори кои ја обврзуваат Република Македонија."

Ставот (4) се брише.

Во ставот (5) кој станува став (4) по точката се додава нова реченица која гласи: "За издадената дозвола се плаќа надоместок."

Ставовите (6) и (7) стануваат ставови (5) и (6).

Во ставот (8) кој станува став (7) зборот "Агенцијата" се заменува со зборовите: "министерот за транспорт и врски".

Член 8

Во членот 7 став (3) зборовите: "Агенцијата е должна" се заменуваат со зборовите: „Министерството за транспорт и врски е должно“.

Член 9

Во членот 8 став (1) зборовите: "Агенцијата може да" се заменуваат со зборовите: "Министерството за транспорт и врски ќе донесе решение со кое ќе", а зборот "наредбата" се заменува со зборот "решението".

Во ставот (2) точка 2 по зборот "недостатоците" се додаваат зборовите: "во поглед на финансиската способност согласно со ставот (1) на овој член".

Точката 3 се брише.

Член 10

Во членот 9 ставови (1) и (2), членот 10 ставови (1), (2), (3) и (4) и членот 11 став (2) зборот "Агенцијата" се заменува со зборовите: "Министерството за транспорт и врски".

Член 11

Во членот 12 ставот (2) се менува и гласи:

"Исполнувањето на условите за безбедност на домашен и странски превозник се докажува со решение за безбедност кое на барање на превозникот го издава Министерството за транспорт и врски. За издадени решенија Министерството за транспорт и врски води регистар".

Ставот (5) се менува и гласи:

"Поблиските критериуми што се однесуваат на техничките услови и мерките потребни за безбеден сообраќај, потребниот број на вработен персонал за организирање и/или следење на стручната способност, критериумите за железничките возила и мерки за заштита од бучава и заштита на животната средина ги пропишува министерот за транспорт и врски во согласност со министерот за животна средина и просторно планирање."

По ставот (5) се додава нов став (6), кој гласи:

"(6) Решението за безбедност од ставот (2) на овој член содржи:

- решение со кое се потврдува прифаќање на системот за безбедно управување на превозникот и
- решение со кое се потврдува прифаќање на одредби усвоени од превозникот за исполнување на посебни услови за безбедно работење на мрежата."

Во ставовите (6), (7) и (9) кои стануваат ставови (7), (8) и (10) зборот "Агенцијата" се заменува со зборовите: "Министерството за транспорт и врски", а ставот (8) станува став (9).

Ставот (10) кој станува став (11) се менува и гласи:

"(11) Против решението на Министерството за транспорт и врски од ставовите (2), (8) и (10) на овој член, може да се поднесе жалба до Комисија за решавање во управна постапка во втор степен од областа на транспортот и врските и животната средина при Владата на Република Македонија во рок од 15 дена од денот на приемот на решението."

Ставот (11) кој станува став (12) се менува и гласи:
 "(12) Жалбата поднесена против решението од ставовите (8) и (10) на овој член не го одлага извршувањето на решението."

Член 12

Во членот 15 став (3) алинеја 2 зборовите: "за железнички превозници" се бришат.

Ставот (5) се менува и гласи:

"За да добие дозвола за управување со железничката инфраструктура, управителот на инфраструктурата мора да ги исполнува следниве услови:

1) седиштето на правното лице мора да е на територија на Република Македонија;

2) да е регистрирано во регистар за вршење на дејност согласно со ставот (3) на овој член;

3) да не е во тек стечајна постапка;

4) одговорното лице или член на органот на управување на правното лице не е правосилно осудено за кривично дело во јавните финансии, платниот промет и стопанството; кривично дело против општата сигурност на луѓето и имотот, кривични дела против работните односи, избегнување на царински надзор и неплаќање на царина и други давачки кои се плаќаат во царинската постапка во случаи кога превозникот бара дозвола за меѓународен превоз на стока која подлежи на царинска постапка, додека траат последиците од пресудата или да не му е изречена прекршочна санкција забрана за вршење на дејност во траење од една или повеќе години;

5) финансиски да е способен, односно своите сегашни и идни обврски, под нормални услови на работење да може да ги исполнува во период од 12 месеца, што се докажува со документ за економската и финансиската способност издаден од Централниот регистар на Република Македонија и

6) да е осигуран во осигурително друштво и да приложи писмен доказ за способност за надоместување на евентуална штета настаната по однос на одговорноста во вршењето на неговата дејност, во согласност со закон и други прописи, како и меѓународни договори кои ја обврзуваат Република Македонија."

Во ставот (7) алинејата 3 се менува и гласи:

"- да има вработено соодветен стручен и технички персонал со соодветна стручна подготовка, кој ги исполнува условите за организирање и регулирање на железничкиот сообраќај, како и за изградба, реконструкција, ремонт, модернизација и одржување на железничката инфраструктура."

Ставот (8) се менува и гласи:

"Поблиските критериуми што се однесуваат на техничките услови и условите за организирање и регулирање на железничкиот сообраќај, потребниот број на вработен стручен и технички персонал, нивната стручна подготовка потребна за организирање и регулирање на железничкиот сообраќај, како и за реконструкција, ремонт и одржување ги пропишува министерот за транспорт и врски."

По ставот (8) се додава нов став (9), кој гласи:

"(9) Решението за безбедност од ставот (4) на овој член содржи:

- решение со кое се потврдува прифаќање на системот за безбедно управување на управителот на инфраструктурата и

- решение со кое се потврдува прифаќањето на одредбите усвоени од управителот на инфраструктурата за исполнување на посебните услови потребни за безбедно проектирање, одржување и работење на железничката инфраструктура, вклучувајќи ги и соодветното одржување и ракување со системот за сигнализација и сигнални ознаки."

Ставот (9) кој станува став (10) се менува и гласи:
 "(10) Начинот на издавање и одземање на дозволата и решението за безбедност за управување со железничката инфраструктура, формата и содржината на дозволата и решението за безбедност ги пропишува министерот за транспорт и врски."

Член 13

Во членот 17 став (1) зборовите: "ја известува Агенцијата" се заменуваат со зборовите: "го известува Министерството за транспорт и врски".

Член 14

Во членот 19 став (2) точката се брише и се додаваат зборовите: "поединечно за секој составен дел на железничката инфраструктура утврдена во членот 14 став (1) од овој закон".

Член 15

Членот 21 се менува и гласи:

"(1) Железничките пруги се градат согласно со посебни услови за градба на железничка пруга.

(2) Покрај посебните услови од ставот (1) на овој член, при градба на железничка пруга мора да се применуваат и посебни технички услови за сигурно одвивање на железничкиот сообраќај по железничка пруга.

(3) Посебните услови од ставовите (1) и (2) на овој член ги пропишува министерот за транспорт и врски.

(4) Согласно за техничката документација за добивање на градежна дозвола за изградба на железничка пруга, согласно со пропишаните услови од ставот (3) на овој член издава Министерството за транспорт и врски."

Член 16

Членот 27 се менува и гласи:

"(1) Железничката инфраструктура мора да се одржува (тековно и инвестиционо) во состојба што обезбедува безбеден сообраќај.

(2) Управителот на инфраструктурата и другите правни лица што вршат одржување од ставот (1) на овој член мора да ги исполнуваат условите од членот 15 став (5) точки 1, 2, 3, 4, 5 и 6 на овој закон, условите во поглед на опременост и обученост на вработениот персонал, како и да ги исполнуваат условите за техничките инсталации и процедури за одржување согласно со дозволените нивоа на бучава во однос на заштитата на животната средина пропишани со прописите за заштита од бучава.

(3) Начинот на одржување на железничката инфраструктура, за секој составен дел на железничката инфраструктура, со посебни акти го пропишува министерот за транспорт и врски."

Член 17

Во членот 35 став (1) точката 3 се менува и гласи:

"3) во заштитен појас можат да се поставуваат натписи и рекламни паноа на оддалеченост од најмалку 7 метра сметајќи од крајната точка на пружниот појас;"

Ставовите (3) и (4) се менуваат и гласат:

"(3) Трошоците за издавање на одобрението од ставот (1) на овој член, ги сноси подносителот на барањето.

(4) Во населени места од градски карактер за кои постојат урбанистички планови или урбанистички проект согласно со закон, во заштитниот појас може да се градат градби на растојание кое не смее да биде помало од 10 метра сметајќи од крајната точка на пружниот појас."

Член 18

Во членот 39 ставот (4) се менува и гласи:

"Начинот на водење на евиденција и користењето на податоците од ставот (3) на овој член, со посебни акти во зависност од видот на евиденцијата ги пропишува министерот за транспорт и врски."

Член 19

Во членот 40 став (2) зборовите: "Пругата на" се бришат.

Член 20

Членот 46 се менува и гласи:

"(1) За сообраќај на секој воз мора да се утврди возен ред.

(2) Возниот ред на возовите во јавниот превоз и рокот на неговото важење однапред го утврдува управителот на инфраструктурата.

(3) Возниот ред од ставот (2) на овој член мора да биде усогласен со возниот ред во меѓународниот железнички сообраќај.

(4) Управителот на инфраструктурата е должен сообраќајот на возовите да го извршува според утврдениот возен ред и да презема потребни мерки за негово безбедно, уредно и непречено извршување."

Член 21

По членот 46 се додаваат два нови члена 46-а и 46-б, кои гласат:

"Член 46-а

(1) Возниот ред на возовите за редовен превоз на патници мора да се објави во пишаните и електронските медиуми најмалку 15 дена пред денот на неговото влегување во сила.

(2) Објавувањето на возниот ред од ставот (1) на овој член се врши со издавање на единствен возен ред и истакнување на извод од возниот ред.

(3) Постапката за изготвување, утврдување и објавување на возните редови и истакнувањето на изводот од возниот ред, го утврдува управителот на инфраструктурата.

Член 46-б

(1) Возниот ред на возовите за редовен превоз на патници не смее да се укине или менува во периодот за кој важи.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член Министерството за транспорт и врски може да одобри укинување или менување на возниот ред на возовите со кои редовно се превезуваат патници и во периодот за кој важи, ако настане промена на работното време на корисниците на превозот, обемот на потребата за превоз или ако важечкиот возен ред не одговара на интересите на патниците.

(3) Не се смета за укинување на возниот ред изоставувањето од сообраќај на одделни возови поради виша сила, во вонредни настани и отстранување на нивните последици и неопходните работи на железничката пруга кога од тоа зависи безбедноста на сообраќајот, а кои траат помалку од 30 дена."

Член 22

Членот 47 се менува и гласи:

"(1) За обезбедување на увид и непристрасно извршување на дејностите во железничкиот превоз, кои се вршат како услуги во јавниот превоз, со посебен закон ќе се основа регулаторно тело.

(2) Регулаторното тело треба да овозможи транспарентно и недискриминаторско работење на управителот на инфраструктурата и превозникот, а кое по начинот на основање, финансирање и донесување на одлуки мора да биде независно од управителот на инфраструктурата и превозникот.

(3) Превозникот може да изјави жалба до регулаторното тело доколку оцени дека при распределбата на инфраструктурните капацитети кон него не се постапува на ист начин како во однос на другите учесници во постапката за распределба на инфраструктурен капацитет или на кој било друг начин трпи штета во врска со:

- објавата на мрежа,

- критериумите содржани во неа,

- постапката и процесот на распределба на инфраструктурни капацитети и резултати од водење на целиот процес,

- правила на наплата на пристап до инфраструктурен капацитет и

- висина или структура на таксите за користење на инфраструктурата.

(4) Регулаторното тело решението по жалба ќе го донесе во рок од два месеца од денот на доставувањето на жалбата.

(5) Регулаторното тело, со решение ќе ја одбие жалбата доколку утврди дека одлуката донесена од управителот на инфраструктурата е исправна или ќе ја уважи жалбата и ќе му наложи на управителот на инфраструктурата да ја измени одлуката согласно со насоките одредени во решението со кое жалбата се уважува.

(6) Во постапката при одлучувањето по жалбата, регулаторното тело има право да побара дополнителни податоци и информации од управителот на инфраструктурата, подносителот на жалбата или трети заинтересирани страни.

(7) Решението донесено од регулаторното тело е обврзувачко за сите страни.

(8) Против решението донесено од регулаторното тело може да се поведе управен спор во рок од 30 дена од денот на приемот на решението."

Член 23

По членот 47 се додава нов член 47-а, кој гласи:

"Член 47-а

Регулаторното тело разменува информации за својата работа, како и за практиките за усогласување на принципите за одлучување со други регулаторни тела."

Член 24

Во Главата VIII зборовите: "Казнени одредби" се заменуваат со зборовите: "Прекршочни одредби".

Член 25

Во членот 69 став (1) воведната реченица се менува и гласи: "Глоба во износ од 3.000 до 5.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на правно лице, ако:".

Ставовите (2) и (3) се менуваат и гласат:

"(2) За прекршок од ставот (1) на овој член глоба во износ од 1.500 до 2.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече и на одговорното лице во правното лице.

(3) За прекршок од ставот (1) точки 4, 5 и 6 на овој член глоба во износ од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече и на физичко лице."

Член 26

Во членот 70 став (1) воведната реченица се менува и гласи: "Глоба во износ од 2.000 до 3.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на правно лице, ако:".

Во точката 1 зборот "Агенцијата" се заменува со зборовите: "Министерството за транспорт и врски".

Ставот (2) се менува и гласи:

"За прекршок од ставот (1) на овој член глоба во износ од 800 до 1.500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече и на одговорното лице во правното лице."

Член 27

Во членот 71 став 1 воведната реченица се менува и гласи: "Глоба во износ од 1.000 до 2.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на правно лице, ако:".

Ставот (2) се менува и гласи:

"За прекршок од ставот (1) на овој член глоба во износ од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече и на одговорното лице во правното лице."

Член 28

Во членот 73 ставот (1) се менува и гласи:

"Владата на Република Македонија Националната програма од членот 48 на овој закон, ќе ја донесе најдоцна до 30 јуни 2007 година."

Член 29

Во членот 74 ставот (1) се менува и гласи:

"Прописите и другите акти чие донесување е утврдено со овој закон ќе се донесат најдоцна до 30 септември 2007 година."

Член 30

Членот 76 се менува и гласи:

"(1) Владата на Република Македонија до Собранието на Република Македонија ќе достави закон за основање на регулаторно тело најдоцна до 1 јануари 2009 година.

(2) До донесувањето на закон за основање на регулаторно тело, работите од надлежност на регулаторно тело од членот 47 на овој закон, ќе ги извршува Министерството за транспорт и врски."

Член 31

Се овластува Законодавно-правната Комисија на Собранието на Република Македонија да утврди пречистен текст на Законот за железниците.

Член 32

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

L I G J PËR NDRYSHIMIN DHE PLOTESIMIN E LIGJIT PËR HEKURUDHAT

Neni 1

Në Ligjin për hekurudhat ("Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonise" numer 64/2005), neni 1 ndryshon si vijon:

"Me kete ligj rregullohet organizimi i sistemit hekurudhor, menyra dhe kushtet e kryerjes së transportit hekurudhor, statusi i infrastruktures hekurudhore, administrimi, ndertimi, rikonstruktimi, riparimi, mirembajtja dhe mbrojtja e infrastruktures hekurudhore, qasja deri te ajo, financimi dhe kushtet për kryerjen e sherbimeve me interes publik.

Neni 2

Në nenin 2 pika 4 fjalet: "i bashkuar dhe i lidhur sipas rregulles" zevendesohen me fjalet: "i bashkuar dhe i lidhur me rregull".

Në piken 7 pas fjales "për" shtohet fjala "publik", fjala "verteton" zevendesohet me fjalën "konfirmon" dhe fjalet: "të vecanta" zevendesohen me fjalet: "të ndara".

Në piken 8 fjalet: "dhe mirembajtje" fshihen, ndersa fjala "e" zevendesohet me fjalën "me".

Pika 11 ndryshon si vijon:

"11. "Infrastruktura hekurudhore" eshte sistemi unik teknik dhe teknologjik i hekurudhave me mekanizem të siperm dhe të poshtem, objektet e hekurudha, stacionet hekurudhore, objektet e terheqesit elektrik të trenave, sistemet siguruese sinjalizuese, sistemet e telekomunikimit dhe të informacionit në komunikacioni hekurudhor, ndertesat, depot dhe objektet e tjera ndertimore të stacioneve hekurud-

hore, të cilat jane në funksion të organizimit, rregullimit të komunikacionit hekurudhor dhe mirembajtjes së infrastruktures, truallit i cili në menyre funksionale i takon hekurudhes, vendet zyrtare dhe objektet;"

Pika 14 ndryshon si vijon:

"14. "Brez hekurudhor i binareve" eshte brezi tokesor nga të dyja anet në dhe nën trupin e hekurudhes i percaktuar me dokumentacionin investues teknik dhe shpronesues, në gjeresi prej nga 1,0 meter nga të dyja anet, duke llogaritur nga kendi i poshtem i trupit tokesor të hekurudhes";

Pika 28 ndryshon si vijon:

"28. "Transportues hekurudhor" eshte personi juridik i vendit dhe i huaj, veprimtaria themelore e të cilit eshte ofrimi i sherbimeve transportuese të udhetareve dhe/ose të mallit nepermjet hekurudhes, dhe i cili ka leje për transport publik dhe aktvendim për siguri";

Pika 29 ndryshon si vijon:

"29. "Transport për nevoja personale" eshte transporti i udhetareve dhe/ose mallit në komunikacionin hekurudhor, i cili kryhet për nevojat e udheheqesit të infrastruktures ose për nevojat e transportuesit hekurudhor";

Në piken 32 fjalet: "do të thote" zevendesohen me fjalën "eshte".

Pika 33 ndryshon si vijon:

"33. "Aktvendim për siguri" eshte dokumenti publik me të cilin vertetohet se personi juridik i caktuar (Transportuesi hekurudhor) i ploteson kushtet e percaktuara për kryerjen e sigurt të komunikacionit hekurudhor";

Pika 34 ndryshon si vijon:

"34. "Aktvendim për siguri për udheheqje me infrastrukturen hekurudhore" eshte dokumenti publik i leshtuar nga organi kompetent, me të cilin vertetohet se personi juridik i caktuar, i ploteson kushtet e percaktuara të sigurise për udheheqje me infrastrukturen hekurudhore";

Në piken 35 fjalet: "jane vende prej të cilave" zevendesohen me fjalet: "eshte vend prej të cilit".

Pas pikes 37 shtohen tri pika të reja 38, 39 dhe 40 si vijojne:

"38 "Transport publik i brendshem" eshte transporti që kryhet në territorin e Republikës së Maqedonise;

39 "Transport publik nderkombetar" eshte transporti që kryhet në territorin e më shume shteteve;

40 "Transport i kombinuar" eshte transporti në të cilin marrin pjese së paku dy lloje të komunikacionit, me qellim të dhenies së sherbimit transportues komplet ("nga dera në dera").

Neni 3

Në nenin 3, paragrafi (2) ndryshon si vijon:

"Infrastruktura hekurudhore si e mirë me interes të pergjithshem për Republikën eshte prone e Republikës së Maqedonise, dhe mbi të nuk mund të fitohen të drejta pronesore."

Paragrafi (3) fshihet.

Në paragrafin (4) që behet paragraf (3), në fund fshihet pika dhe shtohen fjalet: "(në tekstin e metejme: udheheqesi i infrastruktures)."

Paragrafi (5) fshihet.

Neni 4

Në nenin 4 paragrafi (1) ndryshon si vijon:

"Transporti i udhetareve dhe mallit në komunikacionin hekurudhor mund të kryhet si transport publik ose transport për nevojat personale, me kushte dhe menyre të percaktuar me kete ligj dhe ligj tjetër."

Në paragrafin (2) në rreshtin e dyte pas lidhezes "dhe" shtohen fjalet: "transport i kombinuar i mallit dhe".

Në paragrafin (3) fjala "jete" zevendesohet me fjalet "kryhet si".

Neni 5

Pas nenit 4 shtohet neni i ri 4-a si vijon:

“Neni 4-a

(1) Transport i kombinuar i mallit është transporti me të cilin malli transportohet me kontejnere me gjatësi minimale prej 6 metrash, automjet terreni, automjet për ngarkim me rimorkio, terheqes me gjysmerimorkio me ose pa automjet terheqes ose enë transportuese shkëmbyese neper hekurudhe, dhe ku dergesa e mallit nga njesite transportuese intermodale ku behet ngarkimi ose shkarkimi deri te kargo qendra-qendra transportuese e mallit ose porti RO-RO, realizohet permes komunikacionit rrugor.

(2) Menyra në të cilën realizohet transporti i kombinuar, distanca deri te e cila kryhet transporti i kombinuar, dokumentet që doemos duhet t'i posedoje transportuesi, do të rregullohet me ligj tjetër.”

Neni 6

Në nenin 5 paragrafi (1) pas fjales “transportues”, shtohen fjalet: “(në tekstin e metejme: transportuesi).”

Pas paragrafit (2) shtohet paragraf i ri (3), si vijon:

“(3) Transportuesi gjate kryerjes së komunikacionit hekurudhor, është i obliguar t'i respektojë marreveshjet që zbatohen në komunikacionin hekurudhor nderkombetar, e të cilat i ka pranuar Republika e Maqedonise, si dhe dispozitat perkatëse nga rregullat doganore dhe tatimore.”

Neni 7

Në nenin 6, paragrafi (2) ndryshon si vijon:

“Lejen për transport publik (në tekstin e metejme: leja) me kerkese me shkrim të personit juridik të vendit e leshon Ministria e Transportit dhe Nderlidhjeve. Për lejet e leshuara Ministria e Transportit dhe Nderlidhjeve mban regjistrin.”

Në paragrafin (3) në piken 2, fjalet: “në regjistrin perkatës” fshihen.

Në piken 4., në rreshtin e dyte dhe të trete fjalet: “ose të mos i jete kumtuar masa e sigurise një ose më teper vjet” fshihen, ndersa në rreshtin e fundit fjalet: “masa e kumtuar e sigurise” zevendesohen me fjalet: “sanksioni ndeshkues perkohesisht kundervajtes në kohezgjatje prej një ose më teper vjet”.

Në piken 7, pas fjales “pajisje”, shtohen fjalet: “në pajtim me standardet e percaktuara”.

Pika 8. ndryshon si vijon:

“Të jete i siguruar në shoqeri sigurimesh dhe të paraqese deshmi me shkrim se është i afte që ta kompensoje demin eventual të shkaktuar sa i perket pergjegjesise në kryerjen e veprimtarise, të mund të garantoje mbulimin e demit në rast fatkeqesie lidhur me udhetaret, bagazhin, barren, dergesat postare, personat e trete dhe mjedisin në pajtim me ligjin dhe dispozita të tjera dhe me marreveshjet nderkombetare të cilat e obligojne Republiken e Maqedonise.”

Paragrafi (4) fshihet.

Në paragrafin (5) i cili behet paragraf (4) pas pikes shtohet fjalia e re si vijon “Për lejen e leshuar paguhet kompensim.”

Paragrafet (6) dhe (7) behen paragrafe (5) dhe (6).

Në paragrafin (8) i cili behet paragraf (7), fjala “Agjencia” zevendesohet me fjalet: “ministri i Transportit dhe Nderlidhjeve”.

Neni 8

Në nenin 7 paragrafi (3), fjalet: “Agjencia është e obliguar” zevendesohen me fjalet: “Ministria e Transportit dhe Nderlidhjeve është e obliguar”.

Neni 9

Në nenin 8 paragrafi (1), fjalet: “Agjencia mund të” zevendesohen me fjalet: “Ministria e Transportit dhe Nderlidhjeve do të marre aktvendim me të cilin do të”, ndersa fjala “urdhereses” zevendesohet me fjalën “aktvendimit”.

Në paragrafin (2) pika 2 pas fjales “mangesite”, shtohen fjalet: “në aspektin e aftesise financiare në pajtim me paragrafin (1) të ketij neni.”

Pika 3 fshihet.

Neni 10

Në nenin 9 paragrafi (1) dhe (2), neni 10 paragrafi (1), (2), (3) dhe (4) dhe neni 11 paragrafi (2), fjala “Agjencia” zevendesohet me fjalet: “Ministria e Transportit dhe Nderlidhjeve”.

Neni 11

Në nenin 12, paragrafi (2) ndryshon si vijon:

“Plotesimi i kushteve për siguri të transportuesit të vendit dhe të huaj deshmoht me aktvendimin për siguri, të cilin me kerkesen e transportuesit e leshon Ministria e Transportit dhe Nderlidhjeve. Për aktvendimet e leshuara Ministria e Transportit dhe Nderlidhjeve mban regjistrin”

Paragrafi (5) ndryshon si vijon:

“Kriteret më të aferta që kane të bejne me kushtet teknike dhe masat e nevojshme për komunikacion të sigurt, numrin e nevojshem të personelit të punesuar për organizimin dhe/ose për percjelljen e aftesise profesionale, kriteret për automjetet hekurudhore dhe masat për mbrojtje nga zhurma dhe mbrojtjen e mjedisit jetesor, i percakton ministri i Transportit dhe Nderlidhjeve në pajtim me ministrin e Mjedisit Jetesor dhe Planifikimit Hapesinor.”

Pas paragrafit (5), shtohet paragraf i ri (6), si vijon:

“(6) Aktvendimi për siguri nga paragrafi (2) i ketij neni permban:

- aktvendim me të cilin vertetohet pranimi i sistemit për drejtim të sigurt të transportuesit, dhe

- aktvendim me të cilin vertetohet pranimi i dispozitave të miratuara nga transportuesi për plotesimin e kushteve të vecanta për punen e sigurt të rrjetit.”

Në paragrafet (6), (7) dhe (9) të cilet behen paragrafe (7), (8) dhe (10), fjala “Agjencia” zevendesohet me fjalet: “Ministria e Transportit dhe Nderlidhjeve”, ndersa paragrafi (8) behet paragraf (9).

Paragrafi (10) i cili behet paragraf (11) ndryshon si vijon:

“(11) Kunder aktvendimit të Ministrise së Transportit dhe Nderlidhjeve nga paragrafet (2), (8) dhe (10) të ketij neni, mund të paraqitet ankese në Komisionin për vendimmarje në proceduren administrative të shkalles së dyte nga sfera e transportit dhe nderlidhjeve dhe mjedisit jetesor prane Qeverise së Republikës së Maqedonise në afat prej 15 ditesh nga dita e pranimit të aktvendimit.

Paragrafi (11) i cili behet paragraf (12) ndryshon si vijon:

“(12) Ankesa e paraqitur kunder aktvendimit nga paragrafet (8) dhe (10) të ketij neni nuk e prolongon permbarimin e aktvendimit.”

Neni 12

Në nenin 15, në paragrafin (3) alineja 2, fjalet: “për transportues hekurudhore” fshihen.

Paragrafi (5) ndryshon si vijon:

“Që të marre leje për udheheqje me infrastrukturen hekurudhore, udheheqesi i infrastruktures doemos duhet t'i plotesoje kushtet si vijojne:

1) selia e personit juridik doemos duhet të jete në territorin e Republikës së Maqedonise;

2) të jete i regjistruar në regjistrin për kryerjen e veprimtarise në pajtim me paragrafin (3) të ketij neni,

3) të mos jete në vijim procedura e falimentimit;

4) personi pergjegjes ose anetari i organit udheheqes të personit juridik nuk është i denuar në menyre të plotfuqishme për veper penale në financat publike, qarkullimin e pagesave dhe të ekonomise; veper penale kunder sigurise së pergjithshme të njerezve dhe prones, vepra penale kunder marredhenieve të punes, shmangie të mbiqecyrjes doganore dhe mospageses së doganes dhe shpenzimeve të tjera të cilat paguhen në proceduren doganore në rastet kur transportuesi kerkon leje për transport nderkombetar të mallit që i shtrohet procedures doganore, derisa zgjasin pasojat e aktgjykimit ose të mos i jete kumtuar sanksioni për kundervajtje ndalim për kryerjen e veprimtarise në kohezgjatje prej një ose më teper vjet.

5) financiarisht të jete i afte, perkatesisht që obligimet e tashme dhe të ardhshme, në kushtet normale të punes të mund t'i plotesoje në periudhen prej 12 muajsh, që deshmohet me dokument për aftesine ekonomike dhe financiare të leshuar nga Regjistri qendror i Republikës së Maqedonisë; dhe

6) të jete i siguruar në shoqeri sigurimesh dhe të paraqese deshmi me shkrim për aftesine e kompensimit të demit eventual të shkaktuar në baze të pergjegjesise në kryerjen e veprimtarise së tij, në pajtim me ligjin dhe dispozitat e tjera, si dhe me marreveshjet nderkombetare të cilat e obligojne Republiken e Maqedonisë."

Në paragrafin (7) alineja 3 ndryshon si vijon:

"- të kete të punesuar personel perkatese profesional dhe teknik me perгатitje perkatese profesionale, i cili i ploteson kushtet për organizimin dhe rregullimin e komunikacionit hekurudhor, si dhe për ndertimin, rikonstruktimin, riparimin, modernizimin dhe mirembajtjen e infrastruktures hekurudhore."

Paragrafi (8) ndryshon si vijon:

"Kushtet më të aferta që kane të bejne me kushtet teknike dhe kushtet për organizimin dhe rregullimin e komunikacionit hekurudhor, numrin e nevojshem të personelit të punesuar profesional dhe teknik, perгатitjen e tyre profesionale të nevojshme për organizimin dhe rregullimin e komunikacionit hekurudhor, si dhe për rikonstruktimin, riparimin dhe mirembajtjen i percakton ministri i Transportit dhe Nderlidhjeve."

Pas paragrafit (8), shtohet paragrafi i ri (9) si vijon:

"(9) Aktvendimi për siguri nga paragrafi (4) të ketij neni, permban:

- aktvendimin me të cilin vertetohet pranimi i sistemit për udheheqje të sigurt të udheheqesit të infrastruktures,

- aktvendimin me të cilin vertetohet pranimi i dispozitave të miratuara nga udheheqesi i infrastruktures për plotesimin e kushteve të vecanta të nevojshme për projektimin, mirembajtjen dhe punen e sigurt të infrastruktures hekurudhore, duke perfshire edhe mirembajtjen dhe perdorim perkatese me sistemin e sinjalizimit dhe shenjat e sinjalizimit."

Paragrafi (9) i cili behet paragraf (10) ndryshon si vijon:

"10 Menyren e leshimit dhe heqjes së lejes dhe të aktvendimit për siguri për udheheqjen me infrastrukturen hekurudhore, formen dhe permbajtjen e lejes dhe të aktvendimit për siguri, i percakton ministri i Transportit dhe Nderlidhjeve."

Neni 13

Në nenin 17 paragrafi (1) fjalet: "e lajmeron Agjencine" zevendesohet me fjalet: "e lajmeron Ministrine e Transportit dhe Nderlidhjeve".

Neni 14

Në nenin 19 paragrafi (2), pika shlyhet dhe shtohen fjalet: "veç e veç për çdo pjese perberese të infrastruktures hekurudhore të percaktuar në nenin 14 paragrafi (1) të ketij ligji."

Neni 15

Neni 21 ndryshon si vijon:

„(1) Hekurudhat ndertohen në pajtim me kushtet e vecanta për ndertimin e hekurudhes.

(2) Përvec kushteve të vecanta nga paragrafi (1) të ketij neni, gjate ndertimit të hekurudhes duhet të aplikohen edhe kushtet teknike të vecanta për zhvillimin e sigurt të komunikacionit hekurudhor neper hekurudhe.

(3) Kushtet e vecanta nga paragrafi (1) dhe (2) të ketij neni i percakton ministri i Transportit dhe Nderlidhjeve.

(4) Pajtueshmeri për dokumentacionin teknik për marrjen e lejes së ndertimit për ndertimin e hekurudhes, në pajtim me kushtet e percaktuara nga paragrafi (3) të ketij neni jep Ministria e Transportit dhe Nderlidhjeve."

Neni 16

Neni 27 ndryshon si vijon:

"(1) Infrastruktura hekurudhore doemos duhet të mirembahet (në vazhdimesi dhe në menyre investuese) në gjendje që siguron komunikacion të sigurt.

(2) Udheheqesi i infrastruktures dhe personat e tjere juridike që bejne mirembajtjen nga paragrafi (1) të ketij neni doemos duhet t'i plotesoje kushtet nga neni 15, paragrafi (5) pikat 1, 2, 3, 4, 5 dhe 6 të ketij ligji, kushtet në aspekt të pajisjes dhe stervitjes së personelit të punesuar, si dhe t'i plotesoje kushtet për instalimet teknike dhe procedurat për mirembajtje në pajtim me nivelet e lejuara të zhurmes në lidhje me mbrojtjen e mjedisin jetesor të percaktuara me dispozitat për mbrojtjen nga zhurma .

(3) Menyren e mirembajtjes së infrastruktures hekurudhore, për çdo pjese perberese të infrastruktures hekurudhore, me akte të vecanta i percakton ministri i Transportit dhe Nderlidhjeve."

Neni 17

Në nenin 35, paragrafi (1) pika tre ndryshon si vijon:

"(3) Në brezin mbrojtjes mund të vendosen mbishkrime dhe stenda reklamuese me largesi së paku 7 metra, duke llogaritur nga pika e fundit e brezit hekurudhor."

Paragrafet (3) dhe (4) ndryshon si vijon:

"(3) Shpenzimet për dhenien e lejes nga paragrafi (1) të ketij neni, i bart paraqitesi i kerkeses.

(4) Në vendbanime me karakter qyteti për të cilat ekzistojne plane urbanistike apo projekte urbanistike në pajtim me ligjin, në brezin e mbrojtur mund të ndertohen objekte në largesi e cila nuk guxon të jete më pak se 10 metra, duke llogaritur piken e fundit të brezit hekurudhor."

Neni 18

Në nenin 39, paragrafi (4) ndryshon si vijon:

"Menyren e udheheqjes së evidences dhe shfrytezimin e të dhenave nga paragrafi (3) të ketij neni, me akte të vecanta varesisht nga lloji i evidences i pershkruan ministri i Transportit dhe Nderlidhjeve".

Neni 19

Në nenin 40, paragrafi (2) fjalet: „Hekurudha e" shlyhen.

Neni 20

Neni 46 ndryshon si vijon:

"(1) Për qarkullimin e çdo treni doemos duhet të percaktohet itinerar.

(2) Itinerarin e trenave në transportin publik dhe afatit e vlefshmerise së tij prej më pare duhet ta vertetoje udheheqesi i infrastruktures.

(3) Itinerari nga paragrafi (2) i ketij neni doemos duhet të pershtatet me itinerarin e komunikacionit hekurudhor nderkombetar.

(4) Udheheqesi i infrastruktures eshte i obliguar që komunikacionin e trenave ta realizoje në baze të rendit të percaktuar me itinerar dhe të ndermarre masa të nevojshme për realizimin e tij të sigurt, të rregullt dhe pa pengesa."

Neni 21

Pas nenit 46 shtohen dy nene reja 46-a dhe 46-b si vijon:

„Neni 46-a

(1) Itinerari i trenave për transportin e rregullt të udhëtareve doemos duhet të shpallet në mediet e shkruara dhe elektronike së paku 15 dite para dites së hyrjes së tij në fuqi.

(2) Shpallja e itinerarit nga paragrafi (1) të ketij neni kryhet me shpalljen e itinerarit të vetem dhe shpalljen e ekstraktit nga itinerari.

(3) Proceduren për perгатitjen, percaktimin dhe shpalljen e itinerareve dhe shpalljen e ekstraktit nga itinerari, e verteton udheheqesi i infrastruktures.

Neni 46-b

(1) Itinerari i trenave për komunikacion të rregullt të udhetareve nuk guxon të grisët apo të ndryshohet në periudhen për të cilën vlen.

(2) Me përjashtim të paragrafit (1) të këtij neni Ministria e Transportit dhe Nderlidhjeve mund të lejojë nderprerjen apo ndryshimin e itinerarit të trenave me të cilat rregullisht transportohen udhetare edhe për periudhen për të cilën vlen, nëse behet ndryshim i kohës së punës së shfrytëzuesve të transportit, sasia e nevojës për transport apo itinerari në fuqi nuk u përgjigjet nevojave të udhetareve.

(3) Nuk llogaritet nderprerje e itinerarit mungesa nga komunikacioni i trenave të caktuar për shkak të fuqisë madhe, gjendjes së jashtëzakonshme dhe menjanimi të pasojave të tyre dhe puneve të domosdoshme në hekurudhe kur nga kjo varet siguria e komunikacionit, e që zgjasin më pak se 30 dite."

Neni 22

Neni 47 ndryshon si vijon:

„(1) Për sigurimin e inspektimit dhe kryerjen e paanshme të veprimtarive në transportin hekurudhor, të cilat kryhen si shërbime në transportin publik, me ligj të vecantë do të themelohet trup rregullator.

(2) Trupi rregullator duhet të mundesoje punë transparente dhe jodiskriminuese të udhëheqesit të infrastruktures dhe të transportuesit, e që sipas mënyrës së themelimit, financimit dhe marrjes së vendimeve doemos duhet të jetë pavarur nga udhëheqesi i infrastruktures dhe transportuesi.

(3) Transportuesi mund t'i paraqesë ankese trupit rregullator nëse vlereson se gjatë shpërndarjes së kapaciteteve infrastrukturore ndaj tij nuk veprohet në mënyrë të njëjtte si ndaj pjesëmarrësve tjerë në procedurën për shpërndarjen e kapaciteteve infrastrukturore apo në çfarëdo mënyrë tjetër personi dëm në lidhje me:

- shpalljen e rrejtjet,
- kriteret e përbajtura në të,
- procedurën dhe procesin e shpërndarjes së kapaciteteve infrastrukturore dhe rezultatet e udhëheqjes së tërë procesit,
- rregullat e pagesës për qasje deri tek kapacitetet infrastrukturore, dhe
- lartësinë apo strukturën e taksave për shfrytëzimin e infrastruktures.

(4) Trupi rregullator aktvendimin sipas ankësës do ta marrë në afat prej dy muajsh nga dita e dorëzimit të ankësës,

(5) Trupi rregullator, me aktvendim do ta refuzojë ankësen nëse vërteton se vendimi i marrë nga udhëheqesi i infrastruktures është në rregull apo do ta pranojë ankësen dhe do t'i urdherojë udhëheqesit të infrastruktures ta ndryshojë vendimin në pajtim me drejtimitet e percaktuara në aktvendimin me të cilin ankësja pranohet.

(6) Në procedurën gjatë vendosjes sipas ankësës, trupi rregullator ka të drejtë të kerkojë të dhëna dhe informacione plotësuese nga udhëheqesi i infrastruktures, parashtruesi i ankësës apo pale të treta të interesuara.

(7) Aktvendimi i marrë nga trupi rregullator është i obligueshem për të gjitha palët.

(8) Kunder aktvendimit të marrë nga trupi rregullator mund të ngritet kontest administrativ në afat 30 ditësh nga dita e pranimit të aktvendimit."

Neni 23

Pas nenit 47 shtohet nen i ri 47-a si vijon:

„Neni 47-a

Trupi rregullator shkëmben informacione për punën e vet, si dhe për praktikën për pershtatjen e principeve për vendosje me trupa tjerë rregullator."

Neni 24

Në kreun VIII fjalet: „Dispozita ndeshkuese" ndryshon me fjalet: „Dispozita për kundervajtje"

Neni 25

Në nenin 69 në paragrafin (1) fjalia e hyrese ndryshon si vijon:

„Gjohet prej 3000 deri 5000 euro me kundervlere në denare do t'i shqiptohet për kundervajtje personit juridik, nëse:"

Paragrafi (2) dhe (3) ndryshojnë si vijon:

„(2) Për kundervajtje nga paragrafi (1) të këtij neni gjohet nga 1500 deri 2000 euro me kundervlere në denare do t'i shqiptohet edhe personit përgjegjës në personin juridik.

(3) Për kundervajtje nga paragrafi (1) pika 4, 5 dhe 6 të këtij neni gjohet prej 500 deri 1000 euro me kundervlere në denare do t'i shqiptohet edhe personit fizik."

Neni 26

Në nenin 70 në paragrafin (1) fjalia hyrese ndryshon si vijon:

„Gjohet prej 2000 deri 3000 euro me kundervlere në denare do t'i shqiptohet për kundervajtje personit juridik nëse:"

Në pikën 1 fjala „Agjencia" zevendesohet me fjalet: Ministria e Transportit dhe Nderlidhjeve”.

Paragrafi (2) ndryshon si vijon:

„Për kundervajtje nga paragrafi (1) të këtij neni gjohet prej 800 deri 1500 euro me kundervlere në denare do t'i shqiptohet edhe personit përgjegjës në personin juridik."

Neni 27

Në nenin 71 në paragrafin 1 fjalia hyrese ndryshon si vijon:

„Gjohet prej 1000 deri 2000 euro me kundervlere në denare do t'i shqiptohet për kundervajtje personit juridik nëse:"

Paragrafi (2) ndryshon si vijon:

„Për kundervajtje nga paragrafi (1) të këtij neni gjohet prej 500 deri 1000 euro me kundervlere në denare do t'i shqiptohet edhe personit përgjegjës në personin juridik."

Neni 28

Në nenin 73, paragrafi (1) ndryshon si vijon:

„Qeveria e Republikës së Maqedonisë Programin nacional nga neni 48 të këtij ligji, do ta sjellë më së voni deri më 30. 6. 2007."

Neni 29

Në nenin 74 paragrafi (1) ndryshon si vijon:

„Dispozitat dhe aktet tjera sjellja e të cilave është percaktuar me këtë ligj do të sillen më së voni deri 30. 9. 2007."

Neni 30

Neni 76 ndryshon si vijon:

„(1) Qeveria e Republikës së Maqedonisë Kuvendit të Republikës së Maqedonisë do t'i paraqesë ligj për themelimin e trupit rregullator më së voni deri më 1. 1. 2009.

(2) Deri në nxjerrjen e ligjit për themelimin e trupit rregullator, punët në kompetencë të trupit rregullator nga neni 47 të këtij ligji, do t'i kryejë Ministria e Transportit dhe Nderlidhjeve."

Neni 31

Autorizohet Komisioni ligjvënës-juridik i Kuvendit të Republikës së Maqedonisë të vërtetojë tekstin e pastruar të Ligjit për hekurudhat.

Neni 32

Ky ligj hyn në fuqi ditën e tete nga dita e shpalljes në „Gazetën zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

389.

Врз основа на член 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З
ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА
ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА
ЗАКОНОТ ЗА ВОЗДУХОПЛОВСТВО

Се прогласува Законот за изменување и дополнување на Законот за воздухопловство, што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 21 февруари 2007 година.

Бр. 07-851/1
21 февруари 2007 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Бранко Црвенковски, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Љубиша Георгиевски, с.р.

ЗАКОН
ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА
ЗАКОНОТ ЗА ВОЗДУХОПЛОВСТВО

Член 1

Во Законот за воздухопловство ("Службен весник на Република Македонија" број 14/2006), во членот 2 став (1) зборовите: "услуги во воздушниот сообраќај" се заменуваат со зборовите: "услуги на воздухопловна навигација", а зборовите: "и обезбедува" се бришат.

Член 2

Во членот 4 точката 8 се менува и гласи:

"8. "Водач на воздухоплов" е пилот назначен од операторот, или од сопственикот, кој е одговорен за безбедно оперирање со воздухопловот за време на вршење на летот;"

Точката 29 се менува и гласи:

"29. "Зборник на воздухопловни информации на Република Македонија (Aeronautical Information Publication-AIP)" е публикација која содржи воздухопловни информации од траен карактер, есенцијални за воздушниот сообраќај, а која е изготвена од давателот на услугата на воздухопловната навигација и е одобрена од Агенцијата;"

Точката 37 се менува и гласи:

"37. "Јавен воздушен превоз" е комерцијален редовен и/или нередовен превоз на патници, багаж, стока (карго и/или опасни материји), пошта или предмети од едно место на друго во домашниот, односно меѓународниот воздушен сообраќај;"

Точката 45 се менува и гласи:

"45. "Нередовен јавен воздушен превоз" е секој воздушен превоз кој не е редовен јавен воздушен превоз;"

Во точката 53 по зборовите: "висина на одлука" текстот во заградата се менува и гласи: "(DA/H)", а по зборовите: "висина на снижување" текстот во заградата се менува и гласи: "(MDA/H)".

Во точката 55 по зборот "корисник" се додаваат зборовите: "на инфраструктура".

Во точката 58 став 2 потточка з) зборовите: "и работи во врска со регулирање и обезбедување на оптимален проток на воздушниот сообраќај и издавање на одобренија за генерална авијација и прелети" се бришат.

Потточката ж) се менува и гласи:

"ж) персонал за поставување, одржување, контрола и мониторирање на техничките средства, уредите и опремата, за давање на услуги на воздухопловна навигација (ATSEP)."

По потточката с) се додава нова потточка и), која гласи:

"и) персонал за регулирање и обезбедување на оптимален проток на воздушниот сообраќај;"

Во ставот 3 на крајот на текстот точката и) запираката се заменува со точка и се додаваат зборовите: "Во друг стручен персонал спаѓаат: професионални пожарникари, лица за опслужување на воздухоплови со гориво и мазиво, медицински лица, лица за обезбедување од дејствија на незаконско постапување, како и лица кои ја одржуваат аеродромската инфраструктура, односно маневарските површини, објектите и инсталациите на аеродром од значење на безбедноста на воздушниот сообраќај;"

Точката 77 се брише.

Во точката 80 зборовите: "Услуги во воздушниот сообраќај" се заменуваат со зборовите: "Услуги на воздухопловна навигација".

Потточката г) се менува и гласи:

"г) поставување, одржување, контрола и мониторирање на техничките средства, уредите и опремата, за давање на услуги на воздухопловна навигација (CNS Services)."

По точката 81 се додаваат две нови точки 82 и 83, кои гласат:

"82. ЕСИР - Европски план за меѓусебно приближување и имплементација (ЕСИР European Convergence Implementation Plan) и

83. "Аеродромска инфраструктура" се полетно слетни патеки, патеки за возење, пристанишни платформи, инсталации за вертикална сигнализација и терминална зграда со придружни објекти и инсталации."

Член 3

Во членот 7 став (3) алинејата 4 се менува и гласи:

"- одобрува Зборник на воздухопловни информации;"

Алинејата 5 се менува и гласи:

"- водење на управна постапка за издавање, продолжување, обновување, промена, суспендирање и повлекување на дозволи, овластувања, уверенија, одобренија и други писмена утврдени со овој закон;"

Член 4

Во членот 9 став (2) алинејата 1 се менува и гласи:

"- донесува внатрешни процедури и упатства за работа;"

Во алинејата 3 точката се брише и се додаваат зборовите: "кога затоа постои основ согласно со подзаконскиот акт донесен врз основа на овој закон".

По алинејата 3 се додава нова алинеја 4, која гласи:

"- доставува финансиска програма/план за работа на Агенцијата за секоја наредна година до Владата на Република Македонија."

Член 5

Во членот 12 став (1) алинеја 1 зборовите: "услугите во воздушниот сообраќај" се заменуваат со зборовите: "услуги на воздухопловна навигација".

Во алинејата 5 зборовите: "обезбедување на пристанишната платформа и зграда со придружни објекти и" се заменуваат со зборовите: "обезбедување од дејствија на незаконско постапување".

По алинејата 5 се додава нова алинеја 6, која гласи:

"- дел од надоместоците за користење на аеродромската инфраструктура (аеродромска такса) и"

Алинејата 6 станува алинеја 7.

Во ставот (3) по бројот “5” се додава бројот “и 6”, а зборовите: “обезбедување на пристанишната платформа и зграда со придружни објекти” се заменуваат со зборовите: “обезбедување од дејствија на незаконско постапување и од надоместоците за користење на аеродромската инфраструктура (аеродромска такса)”.

По ставот (3) се додава нов став (4), кој гласи:

“(4) Висината на надоместокот за добивање на одобренија и согласности од ставот (1) алинеја 2 на овој член ја пропишува Владата на Република Македонија.”

Ставот (4) станува став (5).

Член 6

Во членот 14 точка 7 зборовите: “услуги во воздушниот сообраќај” се заменуваат со зборовите: “услуги на воздухопловна навигација”.

Член 7

Во членот 23 став (1) зборовите: “услуги во воздушниот сообраќај” се заменуваат со зборовите: “услуги на воздухопловна навигација”.

Член 8

Во членот 25 ставот (3) се менува и гласи:

“По исклучок на одредбата од ставот (1) на овој член во случај на опасност или неповолни метеоролошки услови, хуманитарни акции, акции за заштита на луѓето и материјалните добра, поради пожар, град и слично и заради експедитивност на воздушниот сообраќај, надлежната контрола може да одобри влегување, односно излегување на воздухоплов и надвор од граничниот коридор, како и да изврши и одобри измена на рутата на летот на воздухопловот.”

По ставот (3) се додава нов став (4), кој гласи:

“(4) Надлежната контрола на летање е должна во случај на влегување, односно излегување на воздухоплов за којшто не постои најава и одобрение за лет веднаш да ги извести Министерството за одбрана и Министерството за внатрешни работи.”

Член 9

Во членот 28 став (2) зборовите: “како и за летање по воздушни патишта определени за домашен воздушен сообраќај или надвор од воздушните патишта” се бришат.

Член 10

Во членот 29 ставот (2) се брише.

Член 11

Членот 33 се менува и гласи:

“(1) Заради безбедност и уредност на јавниот воздушен превоз, правното лице што врши јавен воздушен превоз (во натамошниот текст: превозник), треба да има потребен персонал, воздухоплови, опрема, како и да исполнува други посебни услови неопходни за безбедно и уредно работење. Начинот на вршење на јавен воздушен превоз, како и посебните услови во однос на потребниот персонал, воздухопловите, опремата и другите посебни услови неопходни за безбедно и уредно работење ги пропишува Владата на Република Македонија.

(2) На превозникот кој ги исполнува условите од ставот (1) на овој член, Агенцијата му издава, продолжува или обновува уверение за работа. Уверението за работа не дава права за пристап до специфични рути и пазари.

(3) Агенцијата нема да издаде, продолжи или обнови уверение за работа или да дозволи да биде во важност доколку условите од ставот (1) на овој член не се исполнети, за што донесува решение.

(4) На превозникот кој ќе престане да ги исполнува условите од ставот (1) на овој член, Агенцијата ќе му го суспендира уверението за работа за период кој не

може да биде подолг од 60 дена. Ако превозникот во определениот рок не ги исполни условите, Агенцијата ќе му го одземе уверението за работа, за што донесува решение.

(5) На превозникот основан во земја членка на Европската заедничка воздухопловна област нема да му се дозволи на територијата на Република Македонија, да врши јавен воздушен превоз за надомест, доколку не поседува соодветно уверение за работа (Operating licence) издадено од соодветната земја членка.

(6) Уверението за работа е во важност се додека превозникот ги исполнува условите од ставот (1) на овој член. Агенцијата може да направи ревизија на исполнетоста на условите од ставот (1) на овој член, една година по одобрувањето на уверението за работа, а потоа на секои пет години.

(7) Кога превозникот ќе престане да работи шест месеца или нема да започне со работа шест месеца по одобрувањето на уверението за работа, е должен повторно да поднесе барање за добивање уверение за работа до Агенцијата.

(8) Во случај на промена на еден или повеќе елементи кои влијаат на правниот статус во превозникот (преземање, спојување или поделба), тој е должен уверението за работа повторно да го поднесе на одобрување.

(9) Уверението за исполнување на безбедносни услови за вршење на јавен воздушен превоз (Air Operator Certificate-AOC) е исправа која му се издава на правно лице, во постапка за издавање на Уверение за работа за вршење на јавен воздушен превоз, со која се потврдува дека правното лице поседува професионална способност и организациона поставеност кој гарантира безбедно летање на воздухопловот/те вклучен/и во воздухопловни активности наведени во уверението.

(10) Издавањето, продолжувањето, обновувањето и постојаната важност на уверението за работа (Operating licence) мора во секое време да зависат од поседување на важечко уверение за исполнување на безбедносните услови (Air Operator Certificate-AOC) кое е во согласност со активностите наведени во уверението за работа.

(11) Формата, содржината, евиденцијата и начинот на издавање, продолжување, обновување и промена на уверенијата од ставовите (2) и (9) на овој член ги пропишува Агенцијата.”

Член 12

Членовите 39, 40 и 41 се бришат.

Член 13

Во членот 42 став (1) зборовите: “ги исполнува условите” се заменуваат со зборовите: “има воздухоплови, опрема и ги исполнува другите посебни услови неопходни за безбедно и уредно работење”.

Ставот (4) се менува и гласи:

“На правното односно физичкото лице кое ќе престане да ги исполнува условите од ставот (1) на овој член, Агенцијата ќе му го суспендира уверението за работа за период кој не може да биде подолг од 60 дена. Ако правното, односно физичкото лице во определениот рок не ги исполни условите, Агенцијата ќе му го одземе уверението за работа, за што донесува решение.”

Во ставот (5) по зборот “содржината” се додава зборот “евиденцијата”, по зборот “издавање” сврзникот “и” се заменува со запирка, а по зборот “продолжување” се додаваат зборовите: “обновување и промена”.

По ставот (5) се додава нов став (6), кој гласи:

“(6) Начинот на вршење на превоз за сопствени потреби, како и посебните услови во однос на воздухопловите, опремата и другите посебни услови неопходни за безбедно и уредно работење, ги пропишува Агенцијата.”

Член 14

Во членот 43 став (1) зборовите: “ги исполнува условите” се заменуваат со зборовите: “има воздухоплови, опрема, како и ги исполнува другите посебни услови неопходни за безбедно и уредно работење”.

Ставот (4) се менува и гласи:

“На правното, односно физичкото лице кое ќе престане да ги исполнува условите од ставот (1) на овој член, Агенцијата ќе му го суспендира уверението за работа за период кој не може да биде подолг од 60 дена. Ако правното, односно физичкото лице во определениот рок не ги исполни условите, Агенцијата ќе му го одземе уверението за работа, за што донесува решение.”

Во ставот (5) по зборот “содржината” се додава зборот “евиденцијата”, а по зборот “издавање” сврзникот “и” се заменува со записка, а по зборот “продолжување” се додаваат зборовите: “обновување и промена”.

По ставот (5) се додава нов став (6), кој гласи:

“(6) Начинот на вршење на специјализирани услуги со воздухоплов, како и посебните услови во однос на воздухопловите, опремата и другите посебни услови неопходни за безбедно и уредно работење, ги пропишува Агенцијата.”

Член 15

Во членот 44 став (1) зборовите: “ги исполнува условите” се заменуваат со зборовите: “има воздухоплови, опрема, како и ги исполнува другите посебни услови неопходни за безбедно и уредно работење”.

Ставот (4) се менува и гласи:

“На правното лице кое ќе престане да ги исполнува условите од ставот (1) на овој член, Агенцијата ќе му го суспендира уверението за работа за период кој не може да биде подолг од 60 дена. Ако правното лице во определениот рок не ги исполни условите, Агенцијата ќе му го одземе уверението за работа, за што донесува решение.”

Во ставот (5) по зборот “содржината” се додава зборот “евиденцијата”, а по зборот “издавање” сврзникот “и” се заменува со записка, а по зборот “продолжување” се додаваат зборовите: “обновување и промена”.

По ставот (5) се додава нов став (6), кој гласи:

“(6) Начинот на вршење на воздухопловно-спортски дејности, како и посебните услови во однос на воздухопловите, опремата и другите посебни услови неопходни за безбедно и уредно работење ги пропишува Агенцијата.”

Ставот (6) станува став (7).

Член 16

Членот 45 се брише.

Член 17

Во членот 46 став (1) по зборот “промена” се додава зборот “обновување”.

Член 18

Во членот 49 став (1) точката 4 се менува и гласи:

“4) дозвола на член на екипаж за летање - (Flight Crew License) и”.

Член 19

Членот 53 се менува и гласи:

“(1) Услугите на воздухопловната навигација се даваат во воздухопловно информативниот регион со цел безбедно, редовно и ефикасно вршење на воздушниот сообраќај.

(2) Услугите на воздухопловната навигација се даваат врз ексклузивна основа од страна на дезигнираниот давател на услуги определен со овој закон кој мора да добие уверение за оспособеност за давање на услуги на воздухопловна навигација.

(3) За добивање на уверение за оспособеност за давање на услугите на воздухопловна навигација давателот на услугите треба да има потребен персонал, опрема, како и да исполнува други посебни услови неопходни за безбедно и уредно работење.

(4) Агенцијата го издава уверението за оспособеност за давање на услугите на воздухопловна навигација со рок на важење две години.

(5) Формата, содржината и начинот на издавање, продолжување, обновување, промена и суспендирање на уверението за оспособеност ги пропишува Агенцијата.

(6) Владата на Република Македонија во зависност од реалните трошоци ја пропишува висината на надоместокот за издавање, продолжување, промена и обновување на уверението од ставот (2) на овој член.

(7) Начинот на давањето на услугите на воздухопловна навигација, како и посебните услови во однос на потребниот персонал, опремата и другите посебни услови неопходни за безбедно и уредно работење ги пропишува Владата на Република Македонија.

(8) Владата на Република Македонија ги пропишува начинот, постапките и условите при давање на услугите во воздушниот сообраќај за оперативните летови на државните воздухоплови според потребите на надлежните министерства, и тоа:

- Министерството за внатрешни работи за полициските воздухоплови,
- Министерството за одбрана за воените воздухоплови и
- Министерството за финансии за царинските воздухоплови.”

Член 20

Членот 54 се брише.

Член 21

Во членот 55 зборовите: “услугите во воздушниот сообраќај” се заменуваат со зборовите: “услуги на воздухопловна навигација”.

Член 22

Во членот 56 став (1) зборовите: “услуги во воздушниот сообраќај” се заменуваат со зборовите: “услуги на воздухопловна навигација”.

По ставот (1) се додава нов став (2), кој гласи:

“(2) Сите приходи од давањето на услуги во воздухопловна навигација се уплаќаат во Буџетот на Република Македонија кај Агенцијата за цивилно воздухопловство на сметка 787 - приходи од самофинансирачки активности, а финансирањето на давателот на услуги во воздухопловна навигација се врши од Буџетот на Агенцијата за цивилно воздухопловство како трансфер до давателот на услуги на воздухопловна навигација на сметка отворена во деловната банка чиј годишен финансиски план за намената на средствата го одобрува Владата на Република Македонија на предлог на Агенцијата и давателот на услуги во тековната година за наредната фискална година при што изработка на финансискиот план, временски мора да биде усогласен со роковите за изработка и усогласување на Буџетот на Република Македонија.”

Во ставот (2) кој станува став (3) по зборот “наплата” се додаваат зборовите: “и распределување”.

Во ставот (3) кој станува став (4) по алинејата б се додава нова алинеја 7, која гласи:

“- во случаи определени со меѓународни договори или документи кои ги прифатила Република Македонија.”

Член 23

Членот 59 се менува и гласи:

“(1) Техничките средства, опремата, уредите и објектите за давање на услуги на воздухопловна навигација се сите оперативни технички средства кои со својата работа и функција се потребни за овозможување на

безбедно и уредно давање на услуги на воздухопловна навигација или се на располагање за користење од страна на учесниците во воздушниот сообраќај.

(2) Техничките средства, опремата, уредите и објектите од ставот (1) на овој член се набавуваат, поставуваат и одржуваат на начин и во состојба која овозможува сигурен и редовен воздушен сообраќај.

(3) Податоците за техничките средства, опремата, уредите и објектите за давање на услуги на воздухопловна навигација се објавуваат на начин вообичаен за воздушниот сообраќај. Дефектот или престанувањето со работа на определено техничко средство, опрема или уред за давање на услуги на воздухопловна навигација, веднаш се објавуваат на начин вообичаен за воздушниот сообраќај, а нивните причини треба да се отстранат во што пократок рок.

(4) Техничките средства, опремата, уредите и објектите за давање на услуги на воздухопловна навигација мора да бидат заштитени од оштетување или уништување.

(5) Препреки, емисиони уреди, објекти, далноводи или други уреди што емитуваат електромагнетни бранови не смее да се поставуваат на оддалеченост од која со својата работа можат да ја попречат работата на техничките средства и уредите за давање на услугите на воздухопловната навигација.

(6) Правните лица што даваат телекомуникациски и поштенско-телеграфски услуги се должни да обезбедат приоритет во врските неопходни за давање на услугите на воздухопловната навигација.

(7) Начинот на поставување, одржување и заштита на техничките средства, уреди и опрема од ставот (1) на овој член, ги пропишува Агенцијата.”

Член 24

По членот 59 се додаваат два нови члена 59-а и 59-б, кои гласат:

“Член 59-а

(1) Правилата и условите за заемна оперативност на системите, нивните составни делови и поврзаните процедури за давање на услугите на воздухопловна навигација со европската АТМ мрежа ги пропишува Владата на Република Македонија.

(2) Доколку Агенцијата утврди дека системите или нивните составни делови не се во согласност со правилата и условите за интероперабилност од ставот (1) на овој член, треба да преземе потребни мерки за ограничување на областа на нивна применливост или да ја забрани нивната употреба под услов да осигура безбедност и континуитет на операциите.

Член 59-б

Агенцијата, по претходна согласност на давателот на услуги на воздухопловна навигација, го пропишува начинот на исполнување на сите PAN европски задачи и цели утврдени со ECIP на EUROCONTROL.”

Член 25

Во членот 60 ставови (1) и (4) зборовите: “услуги во воздушниот сообраќај” се заменуваат со зборовите: “услуги на воздухопловна навигација”.

Во ставот (4) бројот “54” се заменува со бројот “53”.

Член 26

По членот 60 се додаваат шест нови члена 60-а, 60-б, 60-в, 60-г, 60-д и 60-ѓ, кои гласат:

“Член 60-а

(1) Предметот на работењето на давателот на услугите на воздухопловна навигација опфаќа:

1) давање на услуги на воздухопловна навигација (ANS - Air Navigation Services) каде што влегуваат:

1.1) АТМ услуги (Air Traffic Management) кои опфаќаат:

а) АТС услуги (ATS-Air Traffic Services), и тоа:

- контрола на летање (АТС-Air Traffic Control) се дава на воздухопловите преку издавање на одобренија и инструкции на надлежната контрола на летање за да овозможи безбеден, редовен и брз проток на воздушниот сообраќај,

- информирање во лет (FIS-Flight Information Service) се дава преку издавање на информации значајни за безбедно одвивање на воздушниот сообраќај,

- водење на евиденција за наплата на надоместоци од прелети и

- тревожење (ALRT-Alerting Service) се дава за воздухоплов кој има потреба од потрага и спасување преку известување и координирање на надлежните субјекти;

б) регулирање на протокот на воздушен сообраќај (ATFM-Air Traffic Flow Management) се дава за да овозможи максимално искористување на капацитетот на контролата на летање и обемот на сообраќајот и

в) организација на воздушниот простор (ASM-AirSpace Management) се дава за да обезбеди максимално и флексибилно искористување на воздушниот простор за сите корисници;

1.2) услуги на воздухопловно информирање (AIS - Aeronautical Information Service) опфаќа собирање, обработка и дистрибуција на воздухопловните информации, итни известувања, воздухопловен информативен циркулар, воздухопловни карти и постапки и процедури за летање;

1.3) метеоролошките услуги кои опфаќаат собирање, обработка и дистрибуција на метеоролошки информации, метеоролошка прогноза, метеоролошки известувања и метеоролошки предупредувања и

1.4) поставување, одржување, контрола и мониторирање на техничките средства, уредите и опремата, за давање на услуги на воздухопловна навигација (CNS Services) и

2) обука на ANS персонал.

Член 60-б

Давателот на услуги на воздухопловна навигација се финансира од:

- надоместокот остварен по основ давање на услугите на воздухопловна навигација,

- надоместок за обука на ANS персонал и

- даноци, заеми, кредити и друга финансиска и техничка помош.

Член 60-в

(1) Давателот на услуги на воздухопловна навигација управува со техничките средства, уредите, опремата и објектите за давање на услуги на воздухопловна навигација, како и со нив поврзаното земјиште.

(2) Давателот на услуги на воздухопловна навигација мора да ги осигура од оштетување или уништување техничките средства, уредите и опремата за давање на услуги на воздухопловна навигација.

Член 60-г

(1) Давателот на услуги на воздухопловна навигација изготвува и донесува програма за давање на услуги на воздухопловна навигација која опфаќа развој на човековите ресурси, техничко-технолошката сообразност на техничките средства, уредите, опремата и објектите за давање на услуги на воздухопловна навигација во согласност со меѓународните стандарди, висината на приходите, а се со цел за обезбедување на безбеден редовен и непречен воздушен сообраќај.

(2) Програмата од ставот (1) на овој член, заедно со годишниот финансиски план кој содржи податоци за планирани приходи и расходи за наредната година, ревизорски и финансиски извештај за минатата година, како и предвидени капитални и оперативни расходи за наредната година, а изготвени во тековната година, ја одобрува Владата на Република Македонија.

(3) Давателот на услуги на воздухопловната навигација еднаш годишно доставува до Владата на Република Македонија извештај за деловните резултати.

Член 60-д

(1) Давателот на услуги на воздухопловната навигација мора да биде осигуран за штета причинета на трети лица до висина која ја утврдува Владата на Република Македонија.

(2) Давателот на услуги на воздухопловната навигација треба да обезбеди систем на препознавање, проценка и намалување на ризиците кои се присутни при давањето на услуги на воздухопловна навигација во согласност со прифатените меѓународни стандарди.

Член 60-ѓ

(1) Персоналот кој дава услуги на воздухопловна навигација за време на штрајк мора да обезбеди безбеден воздушен сообраќај во согласност со овој закон, другите прописи кои го регулираат штрајкот и со колективниот договор.

(2) Персоналот од ставот (1) на овој член за време на штрајк мора да обезбеди

- летови на воздухоплови кои учествуваат во акција на трагање и спасување,
- хуманитарни и здравствени летови и
- летови на државните воздухоплови и оперативните летови кои имаат безбедносен карактер."

Член 27

Во членот 70 став (1) алинеја 3 по зборот "објекти" се додаваат зборовите: "(аеродромска такса)".

Во ставот (3) по зборовите: "операторот на аеродром" запирката се заменува со точка, а останатиот текст се брише.

Во ставот (4) се додава нова алинеја, која гласи:

"- во случаи определени со меѓународни договори или документи кои ги прифатила Република Македонија."

Член 28

Во членот 73 ставот (3) се менува и гласи:

"На аеродромот, односно леталиштето кое ќе престане да ги исполнува условите од ставот (1) на овој член, Агенцијата ќе му го суспендира уверението за период кој не може да биде подолг од 60 дена. Ако аеродромот, односно леталиштето во определениот рок не ги исполни условите, Агенцијата ќе му го одземе уверението, за што донесува решение."

Во ставот (4) по зборот "содржината" се додава зборот "евиденцијата", по зборот "издавање" сврзникот "и" се заменува со запирка, а по зборот "продолжување" се додаваат зборовите: "обновување, промена и пренос".

Во ставот (5) по зборот "промена" се додава зборот "обновување".

Член 29

Во членот 79 став (1) по зборот "аеродромот" текстот се менува и гласи: "операторот на аеродромот ги користи, одржува и контролира на начин што го пропишува Агенцијата".

Член 30

Во членот 84 став (1) по зборовите: "Република Македонија" се додаваат зборовите: "и правилата за начинот на вршење на работите поврзани со обезбедување од дејствија на незаконско постапување".

Член 31

Во членот 85 став (1) по зборовите: "домашните превозници" се додаваат зборовите: "давателите на аеродромски услуги".

Член 32

Во членот 86 ставови (2) и (5) по зборот "превозници" се додаваат зборовите: "давателите на аеродромски услуги", а во ставот (5) зборот "домашните" се брише.

Во ставот (4) зборовите: "националните комитети" се заменуваат со зборот "Агенцијата", а зборот "тренинг" се заменува со зборот "обука".

Член 33

Во членот 88 став (2) алинеја 7 на крајот на текстот точката се брише и се додаваат зборовите: "и меѓународните договори што ги ратификувала Република Македонија".

По алинејата 7 се додава нова алинеја 8, која гласи: "- висината на надоместокот за користење на аеродромската инфраструктура и за користење на аеродромските услуги."

Член 34

Во членот 96 став (3) бројот "92" се заменува со бројот "95".

Член 35

Во членот 98 став (2) по зборот "издавање" се додаваат зборовите: "и промена".

Во ставот (3) по зборот "содржината" се додава зборот "евиденцијата".

Член 36

Во членот 113 став (1) зборовите: "Министерството за транспорт и врски" се заменуваат со зборот "Агенцијата".

Во ставот (3) по зборот "издавање" се додаваат зборовите: "продолжување, обновување и промена".

Во ставот (4) по зборот "содржината" се додава зборот "евиденцијата", по зборот "издавање" сврзникот "и" се заменува со запирка, а по зборот "продолжување" се додаваат зборовите: "обновување и промена".

Член 37

Во членот 117 став (1) по зборот "пропишани" се додаваат зборовите: "од Агенцијата", а текстот до крајот на ставот се брише.

Во ставот (2) точката на крајот на ставот се брише и се додаваат зборовите: "како и да ги исполнува другите посебни услови".

Ставот (3) се менува и гласи:

"Посебните услови во поглед на персоналот, опремата, објектите и другите посебни услови што треба да ги исполнува правното лице од ставот (2) на овој член ги пропишува Агенцијата."

Член 38

Во членот 118 ставови (2), (3) и (4) зборовите: "уверение за сообразност" се заменуваат со зборовите: "уверение за тип".

Во ставот (4) по зборот "издавање" се додаваат зборовите: "продолжување, обновување и промена".

Во ставот (6) по зборот "содржината" се додава зборот "евиденцијата", по зборот "издавање" сврзникот "и" се заменува со запирка, а по зборот "продолжување" се додаваат зборовите: "обновување и промена".

Член 39

Во членот 121 став (4) по зборот "издавање" се додаваат зборовите: "продолжување, обновување и промена".

Во ставот (5) по зборот “содржина” се додава зборот “евиденцијата”, а по зборот “издавање” сврзникот “и” се заменува со записка, а по зборот “продолжување” се додаваат зборовите: “обновување и промена”.

Член 40

Во членот 122 став (1) по зборот “кое” текстот на крајот на ставот се менува и гласи: “има потребен персонал, опрема, како и ги исполнува другите посебни услови неопходни за безбедно и уредно работење”.

Во ставот (3) по зборот “издавање” се додаваат зборовите: “продолжување, обновување и промена”.

Во ставот (6) по зборот “содржината” се додава зборот “евиденцијата”, а по зборот “издавање” сврзникот “и” се заменува со записка, а по зборот “продолжување” се додаваат зборовите: “обновување и промена”.

По ставот (6) се додава нов став (7), кој гласи:

“(7) Начинот на одржување, техничката контрола на одржување и изработка на техничко-технолошка документација за одржувањето и посебните услови во однос на потребниот персонал, опремата и другите посебни услови неопходни за безбедно и уредно работење ги пропишува Агенцијата.”

Член 41

Во членот 124 став (5) по зборот “издавање” се додаваат зборовите: “продолжување, обновување и промена”.

Во ставот (6) по зборот “содржината” се додава зборот “евиденцијата”, а по зборот “издавање” сврзникот “и” се заменува со записка, а по зборот “продолжување” се додаваат зборовите: “обновување и промена”.

Член 42

Во членот 131 став (1) зборовите: “запре од извршување” се заменуваат со зборот “суспендира”.

Во ставот (4) зборовите: “уверение за сообразност” се заменуваат со зборовите: “уверение за тип”.

Во ставот (5) зборовите: “чија што оценка на сообразност е призната” се заменуваат со зборовите: “чие што уверение за тип е признато”, а зборот “која” се заменува со зборот “кој”.

Член 43

Во членот 132 став (2) зборовите: “запре од извршување” се заменуваат со зборовите: “се суспендира”, а точката на крајот од реченицата се заменува со записка и се додаваат зборовите: “или од воздухопловните власти на државата која ја извршила оцената за сообразност (Mandatory Continuing Airworthiness Information)”.

Член 44

Во членот 133 став (2) по зборот “издавање” се додаваат зборовите: “продолжување, обновување и промена”.

Во ставот (5) по зборот “содржината” се додава зборот “евиденцијата”, а по зборот “издавање” сврзникот “и” се заменува со записка, а по зборот “продолжување” се додаваат зборовите: “обновување и промена”.

Член 45

Во членот 134 став (1) по зборот “дозвола” се додаваат зборовите: “согласно со прифатените меѓународни стандарди и препорачани практики”, а по зборот “овластување” се додаваат зборовите: “или уверение за стручна оспособеност”.

Член 46

Во членот 136 став (2) по зборот “кои” текстот до крајот на ставот се менува и гласи: “имаат потребен кадар за обука, опрема, како и ги исполнуваат другите посебни услови неопходни за безбедно и уредно работење”.

Во ставот (6) по зборот “издавање” се додаваат зборовите: “продолжување, обновување и промена”.

Во ставот (7) по зборот “содржината” се додава зборот “евиденцијата”, а по зборот “издавање” сврзникот “и” се заменува со записка, а по зборот “продолжување” се додаваат зборовите: “обновување и промена”.

По ставот (7) се додава нов став (8), кој гласи:

“(8) Начинот на вршење на обука за стекнување на стручна оспособеност, како и посебните услови во однос на потребниот кадар за обука, опремата и другите посебни услови неопходни за безбедно и уредно работење ги пропишува Агенцијата.”

Член 47

Во членот 137 ставот (2) се менува и гласи:

“Испитот го спроведуваат овластени испитувачи од листата на воздухопловни стручњаци.”

Член 48

Во членот 139 ставот (2) се менува и гласи:

“Условите за стекнување на дозволи, начинот на издавање, продолжување, промена и суспендирање, како и формата, содржината, рокот на важење согласно со меѓународните стандарди, регулативи, упатства и препорачани практики од членот 3 на овој закон, евиденцијата на дозволи и видот на дозволи ги пропишува Агенцијата.”

По ставот (2) се додава нов став (3), кој гласи:

“(3) Условите за стекнување на уверенија за стручна оспособеност, континуираното обновување на стекнатото знаење на имателите на уверенијата, начинот на издавање и суспендирање, евиденцијата и видот на уверенијата за стручна оспособеност ги пропишува Агенцијата.”

Член 49

Во членот 143 ставови (1) точки 2, 3 и 4, (2), (3), (4) и (5) по зборот “дозволата” се додаваат зборовите: “или уверението за стручна оспособеност”.

Во ставот (1) по точката 4 се додава нова точка 5, која гласи:

“5) бил инволвиран во сериозен инцидент или несреќа се до расчистување на околностите кои довеле до сериозен инцидент или несреќа.”

Во ставот (3) по бројот “3” сврзникот “и” се заменува со записка, а по бројот “4” се додава бројот “и 5”.

Член 50

Во членот 145 став (2) зборовите: “услуги во воздушниот сообраќај” се заменуваат со зборовите: “услуги на воздухопловна навигација”.

Член 51

Во членот 147 став (3) по зборот “продолжување” се додава зборот “обновување”.

Во ставот (4) по зборот “содржината” се додава зборот “евиденцијата”, а по зборот “издавање” сврзникот “и” се заменува со записка, а по зборот “продолжување” се додаваат зборовите: “обновување и промена”.

Член 52

Во членот 148 ставот (3) се брише.

Член 53

Во членот 149 ставови (1) и (2) зборот “неделно” се заменува со зборовите: “во текот на седум последователни дена”.

По ставот (5) се додава нов став (6), кој гласи:

“(6) Екипажот на воздухоплов треба задолжително да биде осигуран од последици на несреќен случај.”

Член 54

Во членот 150 став (1) на крајот на текстот точката се брише и се додаваат зборовите: “или уверение за стручна оспособеност”.

Член 55

Во членот 157 по ставот (1) се додаваат два нови става (2) и (3), кои гласат:

“(2) Персоналот од ставот (1) на овој член треба да биде осигуран од последици на несреќен случај.

(3) Персоналот од ставот (1) на овој член е должен за секое загрозување на безбедноста, односно инцидент во врска со работите на дизајнирање, производство, одржување и поправки на воздухоплови и опрема, веднаш да ги извести овластените лица согласно со воспоставена процедура за известување на инциденти.”

Член 56

По членот 157 се додава нова Глава 6, која гласи:

“6. ПЕРСОНАЛ ЗА ПОСТАВУВАЊЕ, ОДРЖУВАЊЕ, КОНТРОЛА И МОНИТОРИРАЊЕ НА ТЕХНИЧКИТЕ СРЕДСТВА, УРЕДИ И ОПРЕМА ЗА ДАВАЊЕ НА УСЛУГИ НА ВОЗДУХОПЛОВНА НАВИГАЦИЈА”.

Член 57

Во членот 158 став (1) пред зборот “одржувањето” се додава зборот “поставување”, а по зборот “одржувањето” се додаваат зборовите: “контрола и мониторирање”.

По ставот (1) се додаваат два нови става (2) и (3), кои гласат:

“(2) Персоналот од ставот (1) на овој член треба да биде осигуран од последици на несреќен случај. Средствата за оваа намена ги обезбедува давателот на услуги на воздухопловна навигација.

(3) Персоналот од ставот (1) на овој член е должен за секое загрозување на безбедноста, односно инцидент во врска со работите на поставување, одржување, контрола и мониторирање на техничките средства, уредите и опремата веднаш да ги извести овластените лица согласно со воспоставена процедура за известување на инциденти.”

Член 58

Во Главата 6 бројот “6” се заменува со бројот “7”.

Член 59

Во членот 160 по ставот (1) се додава нов став (2), кој гласи:

“(2) Персоналот од ставот (1) на овој член треба да биде осигуран од последици на несреќен случај. Средствата за оваа намена ги обезбедува давателот на услуги на воздухопловна навигација.”

Член 60

Во членот 162 зборовите: “го известат својот непосреден раководител” се заменуваат со зборовите: “ги известат овластените лица согласно со воспоставената процедура за известување на инциденти”.

Член 61

Во членот 163 став (1) бројот “40” се заменува со бројот “32”, бројот “462” се заменува со бројот “416”, а зборот “неделно” се заменува со зборовите: “во текот на седум последователни дена”.

Член 62

Во членот 167 став (2) зборот “Агенцијата” се заменува со зборовите: “Министерството за транспорт и врски”.

Член 63

Во членот 180 зборовите: “услуги во воздушниот сообраќај” се заменуваат со зборовите: “услуги на воздухопловна навигација”.

Член 64

Во членот 181 зборовите: “Владата на Република Македонија” се заменуваат со зборовите: “Министерството за транспорт и врски”.

Член 65

Во членот 182 став (2) потточката в) се менува и гласи:

“в) задржува странски воздухоплов на аеродром и презема други мерки согласно со меѓународните договори кои ги ратификувала Република Македонија,”.

Во ставовите (2) и (3) зборот “инспекторот” се заменува со зборот “Агенцијата”.

Член 66

По членот 182 се додава нов член 182-а, кој гласи:

“Член 182-а

Инспекторот поднесува барање за поведување на прекршочна постапка или кривична постапка, во случај на постоење на повреда на одредбите од овој закон.”

Член 67

Во членот 186 став (2) по зборот “содржината” се додава зборот “евиденцијата”.

Член 68

Насловот на Делот 10 се менува и гласи: “ПРЕКРШОЧНИ ОДРЕДБИ”, а зборот “прекршоци” се брише.

Член 69

Во членот 188 став (1) воведната реченица се менува и гласи: “Глоба во износ од 1.000 до 5.000 евра во денарска противвредност се изрекува за прекршок на правното лице, ако:”.

Во точката 1 зборовите: “а не ги исполнува условите пропишани од Агенцијата” се заменуваат со зборовите: “спротивно на начинот и условите пропишани од Владата на Република Македонија”.

Во точката 6 зборовите: “без предходно добиено одобрение од Агенцијата” се бришат.

Во точките 7, 8 и 9 зборовите: “а не ги исполнува” се заменуваат со зборовите: “спротивно на начинот и”.

Во точката 12 зборовите: “Услугите во воздушниот сообраќај” се заменуваат со зборовите: “услуги на воздухопловна навигација”, а во заградата по зборовите: “член 59” се додаваат зборовите: “ставови (5) и (6)”.

Во точката 13 зборовите: “директорот на Агенцијата” се заменуваат со зборовите: “Министерството за транспорт и врски”.

Во точката 16 по зборот “време” текстот до заградата се брише.

Во точката 19 зборовите: “што ги пропишала Агенцијата” се заменуваат со зборовите: “пропишани од Министерството за транспорт и врски”.

Точката 25 се менува и гласи:

“25) сопствениците, односно корисниците на воздухопловните пристаништа, давателите на аеродромски услуги и авиопревозниците не изготват програма за безбедност во согласност со Националната програма за безбедност и не се придржуваат кон нормите содржани во истата;”.

Во точката 28 бројот “2” се заменува со бројот “3”.

Во точката 29 зборовите: “на условите пропишани од Владата на Република Македонија (член 121 став (1))” се заменуваат со зборовите: “на начинот и условите пропишани од Агенцијата (член 122 став (1))”.

Во точката 31 зборовите: “4 и 5” во заградата се заменуваат со зборовите: “2 и 4”.

Во ставот (2) зборовите: “парична казна од 10.000 до 50.000 денари” се заменуваат со зборовите: “глоба во износ од 500 до 2.000 евра во денарска противвредност, а во случај да се казнува на самото место со глоба во износ од 300 евра во денарска противвредност”.

Член 70

Во членот 189 став (1) воведната реченица се менува и гласи: “Глоба во износ од 1.000 до 5.000 евра во денарска противвредност му се изрекува за прекршок на правното лице, ако:”.

Точките 12, 13, 14 и 15 се бришат.

Во точката 16 која станува точка 12 бројот “4” се заменува со бројот “6”.

Точките 17, 18 и 19 стануваат точки 13, 14 и 15.

Во точката 20 која станува точка 16 зборовите: “(член 54 став (1))” се заменуваат со зборовите: “(член 53 став (7))”.

Во точките 20 и 21 кои стануваат точки 16 и 17 зборовите: “Услуги во воздушниот сообраќај” се заменуваат со зборовите: “Услуги на воздухопловна навигација”.

По точката 21 која станува точка 17 се додава нова точка 18, која гласи:

“18) техничките средства, опремата, уредите и објектите за давање на услуги на воздухопловна навигација не ги заштити од оштетување или уништување, потоа не се придржува на начинот на нивно поставување, заштитување и одржување пропишан од Владата на Република Македонија и ако дефектот на тие средства, опрема и уреди не се објави веднаш на начин вообичаен во воздушниот сообраќај (член 59 ставови (3), (4) и (7));”.

Точките 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36 и 37 стануваат точки 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33 и 34.

Точката 38 се брише.

Точките 39 и 40 стануваат точки 35 и 36.

Во точката 41 која станува точка 37 бројот “179” се заменува со бројот “175”.

Во ставовите (2) и (3) зборовите: “парична казна од 10.000 до 50.000 денари” се заменуваат со зборовите: “глоба во износ од 500 до 2.000 евра во денарска противвредност, а во случај на изрекување санкција на самото место, со глоба во износ од 200 евра во денарска противвредност”.

Член 71

Во членот 190 став (1) воведната реченица се менува и гласи: “Глоба во износ од 600 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на правното лице, ако:”.

Во точката 4 зборовите: “или лета по воздушен пат определен за домашен воздушен сообраќај или надвор од воздушните патишта” се бришат.

Во точката 5 зборовите: “или врши аерофото снимање без посебно одобрение од Агенцијата” се бришат.

Точката 7 се брише.

Во точката 8 која станува точка 7 по зборовите: “Република Македонија” се додаваат зборовите: “правилата за начинот на вршење на работите поврзани со обезбедување од дејствија на незаконско постапување”.

Во точката 9 која станува точка 8 зборовите: “Владата на Република Македонија” се заменуваат со зборот “Агенцијата”.

Точките 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18 и 19 стануваат точки 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17 и 18.

Точката 20 се брише.

Точката 21 станува точка 19.

По ставот (1) се додава нов став (2), кој гласи:

“(2) За прекршоците од ставот (1) на овој член глоба на физичкото лице може да се изрече и на самото место, во износ од 200 евра во денарска противвредност.”

Во ставот (2) кој станува став (3) зборовите: “мерка за безбедност забрана за вршење на должноста” се заменуваат со зборовите: “прекршочна санкција забрана за вршење професија, дејност или должноста”.

Во ставот (3) кој станува став (4) бројот “1” се заменува со бројот “3”, а зборовите: “три месеци до една година” се заменуваат со зборовите: “една до пет години сметајќи од денот на правосилноста на одлуката”.

Член 72

Членот 191 се брише.

Член 73

Во членот 192 став (1) зборовите: “една година од денот на влегувањето во сила на овој закон” се заменуваат со зборовите: “две години од денот на влегувањето во сила на овој закон”.

Член 74

Членот 193 се менува и гласи:

“(1) Со денот на влегувањето во сила на овој закон Управата за цивилна воздушна пловидба продолжува да работи како Агенција за цивилно воздухопловство.

(2) До отпочнувањето со работа на Давателот на услуги од членот 60 на Законот за воздухопловство работите поврзани со давањето на услугите на воздухопловната навигација ќе ги извршува Агенцијата.

(3) Давателот на услуги од членот 60 на Законот за воздухопловство ќе се основа најдоцна во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(4) Основните средства, имотот, правата и обврските на Агенцијата и давателот на услуги од членот 60 на Законот за воздухопловство ќе се поделат согласно со делбен биланс, а дел од вработените од Агенцијата ќе ги преземе Давателот на услуги од членот 60 на Законот за воздухопловство, согласно со неговиот акт за организација и систематизација.

(5) Делбениот биланс од ставот (4) на овој член ќе го изготви Комисија формирана од Владата на Република Македонија составена од претставници на Министерството за финансии, Министерството за транспорт и врски, Агенцијата за цивилно воздухопловство и Давателот на услуги од членот 60 на Законот за воздухопловство.”

Член 75

Во членот 195 став (2) бројот “4” се заменува со бројот “3”, а зборовите: “стекнувањето на полноправно членство на Република Македонија во Европската унија” се заменуваат со зборовите: “со влегувањето во сила на меѓународниот договор за воспоставување на Европска заедничка воздухопловна област”.

Во членот 195 по ставот (2) се додава нов став (3), кој гласи:

“(3) Одредбите од членот 11 став (5) на овој закон ќе се применуваат од денот на влегувањето во сила на меѓународниот договор за воспоставување на Европска заедничка воздухопловна област.”

Член 76

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престануваат да се применуваат одредбите од членовите 97 до 106 од Главата V на Законот за превоз на опасни материи (“Службен лист на СФРЈ” број 27/90).

Член 77

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во “Службен весник на Република Македонија”.

L I G J PËR NDRYSHIMIN DHE PLOTESIMIN E LIGJIT PËR AVIACION

Neni 1

Në Ligjin për aviacion ("Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numer 14/2006) në nenin 2 në paragrafin (1) fjalet: "sherbime në komunikacionin ajror" zevendesohet me fjalet: "sherbime të navigacionit ajror", ndersa fjalet: "dhe siguron" fshihen.

Neni 2

Në nenin 4 pika 8. ndryshon si vijon:

"8. "Drejtues i mjetit fluturues" është pilot i caktuar nga operatori ose nga pronari, i cili është përgjegjës për operimin e sigurt me mjetin fluturues gjatë kohës së kryerjes së fluturimit";

Pika 29 ndryshon si vijon:

"29. "Permbledhje informatash të aviacionit të Republikës së Maqedonisë (Aeronautical Information Publication-AIP)" është publikim që përmban informata të aviacionit me karakter të përhershëm, thelbesore për komunikacionin ajror, e që është përparë nga dhenesi i shërbimeve të navigacionit ajror dhe është lejuar nga Agjencia";

Pika 37 ndryshon si vijon:

"37. "Transport ajror publik" është transporti komercial i rregullt dhe/ose i parregullt i udhetareve, bagazhit, mallit (kargo dhe/ose materieve të rrezikshme), postës ose sendeve nga një vend në tjetrin në komunikacionin ajror të vendit perkatesisht nderkombëtar";

Pika 45. ndryshon si vijon:

"45. "Transport i parregullt ajror" publik është secili transport ajror që nuk është transport publik i rregullt ajror";

Në pikën 53 pas fjaleve: "lartësisë së vendimit" teksti në kllapa ndryshon si vijon: "(DA/X), ndersa pas fjaleve: "lartësisë së uljes" teksti në kllapa ndryshon si vijon: "(MDA/X)";

Në pikën 55 pas fjales "shfrytëzues" shtohen fjalet: "i infrastruktures";

Në pikën 58 në paragrafin (2) në nenpikën f) fjalet: "edhe punon lidhur me rregullimin dhe sigurimin e qarkullimit normal të komunikacionit ajror dhe leshimin e lejeve për aviacionin e përgjithshëm dhe të fluturimeve" fshihen; ndersa nenpika ë) ndryshon si vijon:

"ë) personeli për vendosjen, mirembajtjen, kontrollin dhe monitorimin e mjeteve teknike, aparateve dhe pajisjes, për dhenien e shërbimeve të navigacionit ajror (ATSEP)";

ndersa pas nenpikës g) shtohet nenpika e re "gj" si vijon:

"gj) personeli për rregullimin dhe sigurimin e qarkullimit optimal të komunikacionit ajror";

Në paragrafin (3) në fund të tekstit pika dhe pjesja zevendesohet me pike dhe shtohen fjalet: "Në personel tjetër profesional bëjnë pjesë: zjarrfikësit profesionale, personat për shërbimin e mjeteve fluturuese me karburante dhe lyresues, personat mjekësore, personat për sigurim nga veprimi i paligjshme, si dhe personat të cilët mirembajnë infrastrukturen e aeroportit perkatesisht sipërfaqet e manovrimit, objektet dhe instalimet e aeroportit me rendesi për sigurinë e komunikacionit ajror";

Pika 77 fshihet.

Në pikën 80 fjalet: "Shërbimet në komunikacionin ajror" zevendesohet me fjalet: "Shërbimet e navigacionit ajror";

Nenpika ç) ndryshon si vijon:

"ç) vendosjen, mirembajtjen, kontrollin dhe monitorimin e mjeteve teknike, aparateve dhe pajisjes, për dhenien e shërbimeve të navigacionit ajror (CNS Services)";

Pas pikës 81 shtohen dy pika të reja 82 dhe 83 si vijojne:

"82. ECIP- Plani evropian për afrimin dhe implementimin e ndërsjelle (ECIP European Convergence Implementation Plan); dhe

"83. "Infrastrukture e aeroportit" janë rruget për ngritje dhe zbritje, rruget për vozitje, platformat e porteve të aviacionit, instalimet për sinjalizimin vertikal dhe ndertesa e terminalit me objektet shoqëruese dhe instalimet".

Neni 3

Në nenin 7 paragrafi (3), alineja 4 ndryshon si vijon:

"- lejon Permbledhjen e informatave të aviacionit";

Alineja 5 ndryshon si vijon:

"- mbajtje të procedurës administrative për dhenien, vazhdimin, perteritjen, ndryshimin, suspendimin dhe tërheqjen e lejeve, autorizimeve, pelqimeve dhe shkresave tjera të percaktuara me kete ligj";

Neni 4

Në nenin 9 në paragrafin (2) alineja 1 ndryshon si vijon:

"- miratimin e procedurave të brendshme dhe udhezimeve të punës";

Në alinene 3 pika fshihet dhe shtohen fjalet: "kur për kete ka baza në pajtim me aktin nenligjor të miratuar në baze të ketij ligji";

Pas alinene 3 shtohet alineja e re 4, si vijon:

"-dergimin e programit/planit financiar për punën e Agjencisë për secilin vit vijuese Qeverisë së Republikës së Maqedonisë."

Neni 5

Në nenin 12 në paragrafin (1) alineja 1, fjalet: "shërbimet në komunikacionin ajror" zevendesohet me fjalet: "shërbime të navigacionit ajror";

Në alinene 5 fjalet: "sigurimin e platformës së fushës së aviacionit dhe ndertësës me objektet shoqëruese dhe" zevendesohen me fjalet: "sigurimin nga veprimet e paligjshme";

Pas alinene 5 shtohet alineja e re 6, si vijon:

"-pjesa e kompensimeve për shfrytëzimin e infrastruktures së aeroportit (taksa e aeroportit) dhe";

Alineja 6 behet aline 7.

Në paragrafin (3) pas numrit "5" shtohen fjalet: "dhe 6", kurse fjalet: "sigurimin e platformës së fushës së aviacionit dhe ndertësës me objektet shoqëruese" zevendesohen me fjalet: "sigurimin nga veprimet e paligjshme dhe nga kompensimet për shfrytëzimin e infrastruktures së aeroportit (taksa e aeroportit)";

Pas paragrafit (3) shtohet paragrafi i ri (4), si vijon:

"(4) Lartësinë e kompensimit për marrjen e lejeve dhe pelqimeve nga paragrafi (1) alineja 2 e ketij neni e percahton Qeveria e Republikës së Maqedonisë";

Paragrafi (4) behet paragraf (5).

Neni 6

Në nenin 14 në pikën 7 fjalet: "shërbimet në komunikacionin ajror" zevendesohen me fjalet: "shërbimet e navigacionit ajror";

Neni 7

Në nenin 23 në paragrafin (1) fjalet: "shërbimeve në komunikacionin ajror" zevendesohen me fjalet: "shërbimeve të navigacionit ajror";

Neni 8

Në nenin 25 paragrafi (3) ndryshon si vijon:

"Me përjashtim të dispozitës nga paragrafi (1) të ketij neni, në rast të rrezikut ose të kushteve të pavolitshme meteorologjike, aksioneve humanitare, aksioneve për mbrojtjen e njerezve dhe të mirave materiale, për shkak të zjarrit, breshrit dhe ngjashëm, dhe për shkak të ekspeditivitetit të komunikacionit ajror, kontrolli kompetent mund të lejoje hyrjen perkatesisht daljen e mjetit fluturues edhe jashtë korridorit kufitar, si dhe të kryeje dhe të lejoje ndryshimin e planit të fluturimit të mjetit fluturues."

Pas paragrafit (3) shtohet paragrafi i ri (4), si vijon:

“(4) Kontrolli kompetent i fluturimit është i obliguar që në rast të hyrjes perkatesisht daljes së mjetit fluturues për të cilin nuk ekziston paralajmërim dhe leje për fluturim, menjëherë ta njoftojë Ministrinë e Mbrojtjes dhe Ministrinë e Pëneve të Brendshme”.

Neni 9

Në nenin 28 në paragrafin (2) fjalet: “si dhe për fluturimin në vijat ajrore të percaktuara për komunikacionin ajror të vendit ose jashtë vijave ajrore,” fshihen.

Neni 10

Në nenin 29, paragrafi (2) fshihet.

Neni 11

Neni 33 ndryshon si vijon:

“(1) Për shkak të sigurisë dhe rregullsisë së transportit ajror publik, personi juridik që kryen transportin ajror publik (në tekstin e metejme: transportuesi) duhet ta ketë personelin e nevojshëm, mjetet fluturuese, pajisjen si dhe të plotesoje kushtet e tjera të vecanta të domosdoshme për punën e sigurt dhe të rregullt. Menyren e kryerjes së transportit ajror publik si dhe kushtet e vecanta lidhur me personelin e nevojshëm, mjetet fluturuese, pajisjen si dhe kushtet e tjera të vecanta të domosdoshme për punën e sigurt dhe të rregullt, i percakton Qeveria e Republikës së Maqedonisë.

(2) Transportuesit i cili i ploteson kushtet nga paragrafi 1 i këtij neni, Agjencia ia leshon, vazhdon ose perterit lejen e punës. Leja e punës nuk jep të drejta për qasje në planet specifike të udhëtimit dhe tregjet specifike.

(3) Agjencia nuk do të leshojë, vazhdojë ose perterit lejen e punës ose të lejojë vlefshmerinë nese nuk janë plotësuar kushtet nga paragrafi 1 të këtij neni për çka merr aktvendim.

(4) Transportuesit i cili do të pushojë t'i plotesoje kushtet nga paragrafi 1 të këtij neni, Agjencia ia suspendon lejen e punës për periudhën që nuk mund të jete më e gjatë se 60 dite. Nese transportuesi në afatin e caktuar nuk i ploteson kushtet, Agjencia ia merr lejen e punës për çka merr aktvendim.

(5) Transportuesit të themeluar në vendin anëtar të Rajonit të perbashkët evropian të aviacionit, nuk do t'i lejohet që në territorin e Republikës së Maqedonisë të kryejë transport publik ajror me kompensim, nese nuk posedon lejen perkatese të punës (Operating licence) të leshuar nga vendi anëtar perkates.

(6) Leja e punës ka vlefshmeri derisa transportuesi i ploteson kushtet nga paragrafi (1) të këtij neni. Agjencia mund ta beje revizionin e plotesimit të kushteve nga paragrafi (1) të këtij neni, 1 vit pas miratimit të lejes së punës, e pastaj në çdo 5 vjet.

(7) Kur transportuesi do të pushojë të punojë 6 muaj ose nuk do të fillojë me punë 6 muaj pas miratimit të lejes së punës, obligohet që perseri të paraqese kerkese në Agjenci për marrjen e lejes për punë.

(8) Në rast të ndryshimit të një apo më teper elementeve që ndikojnë në statusin juridik të transportuesit, (marrje, bashkim ose ndarje), ai obligohet që lejen e punës ta paraqese perseri për miratim.

(9) Certifikata për plotesimin e kushteve të sigurisë për kryerjen e transportit publik ajror (Air Operator Certificate-AOC) është dokument që i leshohet personit juridik, në procedurën e leshimit të Lejes së punës për kryerjen e transportit publik ajror, me të cilën vertetohet se personi juridik posedon aftësi profesionale dhe pozicionin organizativ që garanton fluturim të sigurt të mjetit/ëve fluturues/e i/të përfshirë në aktivitetet e aviacionit të shenuara në certifikate.

(10) Leshimi, vazhdimi, perteritja dhe vlefshmeria e perhershme e lejes së punës (Operating licence), doemos duhet që në çdo kohe të varen nga posedimi i certifikates së vlefshme për plotesimin e kushteve të sigurisë (Air Operator Certificate-AOC), e cila është në pajtim me aktivitetet e shenuara në lejen e punës.

(11) Formen, permbajtjen, evidencën dhe menyren e leshimit, vazhdimit, perteritjes dhe nderrimit të certifikatave nga paragrafi (2) dhe (9) të këtij neni, i percakton Agjencia.”

Neni 12

Nenet 39, 40 dhe 41 fshihen.

Neni 13

Në nenin 42 në paragrafin (1) fjalet: “i ploteson kushtet” zëvendësohen me fjalet: “ka mjete fluturuese, pajisje dhe i ploteson kushtet e tjera të vecanta të domosdoshme për punën e sigurt dhe të rregullt”.

Paragrafi (4) ndryshon si vijon:

“Personit juridik perkatesisht fizik i cili do të pushojë t'i plotesoje kushtet nga paragrafi 1 të këtij neni, Agjencia ia suspendon lejen e punës për periudhën që nuk mund të jete më e gjatë se 60 dite. Nese personi juridik perkatesisht fizik në afatin e caktuar nuk i ploteson kushtet, Agjencia ia merr lejen e punës, për çka merr aktvendim.”

Në paragrafin (5) pas fjales “permbajtjen” shtohet fjala “evidencën”, ndersa pas fjales: “leshimit”, lidheza “dhe” zëvendësohet me presje, ndersa pas fjales “vazhdimit” shtohen fjalet: “, perteritjes dhe pajisjes”.

Pas paragrafit (5) shtohet paragrafi i ri (6), si vijon:

“(6) Menyren e kryerjes së transportit për nevojat personale si dhe kushtet e vecanta lidhur me mjetet fluturuese, pajisjen si dhe kushtet e tjera të vecanta të domosdoshme për punën e sigurt dhe të rregullt, i percakton Agjencia.”

Neni 14

Në nenin 43 në paragrafin (1) fjalet: “i ploteson kushtet” zëvendësohen me fjalet: “ka mjete fluturuese, pajisje dhe i ploteson kushtet e tjera të vecanta të domosdoshme për punën e sigurt dhe të rregullt”.

Paragrafi (4) ndryshon si vijon:

“Personit juridik perkatesisht fizik i cili do të pushojë t'i plotesoje kushtet nga paragrafi (1) të këtij neni, Agjencia ia suspendon lejen e punës për periudhën që nuk mund të jete më e gjatë se 60 dite. Nese personi juridik perkatesisht fizik në afatin e caktuar nuk i ploteson kushtet, Agjencia ia merr lejen e punës, për çka merr aktvendim.”

Në paragrafin (5) pas fjales “permbajtjen” shtohet fjala “evidencën”, ndersa pas fjales “leshimit”, lidheza “dhe” zëvendësohet me presje, ndersa pas fjales “vazhdimit” shtohen fjalet: “perteritjes dhe nderrimit”.

Pas paragrafit (5) shtohet paragrafi i ri (6), si vijon:

“(6) Menyren e kryerjes së shërbimeve të specializuara me mjete fluturuese si dhe kushtet e vecanta lidhur me mjetet fluturuese, pajisjen si dhe kushtet e tjera të vecanta të domosdoshme për punën e sigurt dhe të rregullt, i percakton Agjencia.”

Neni 15

Në nenin 44 në paragrafin (1) fjalet: “i ploteson kushtet” zëvendësohen me fjalet: “ka mjete fluturuese, pajisje, si dhe i permbush kushtet e tjera të vecanta të domosdoshme për punën e sigurt dhe të rregullt”.

Paragrafi (4) ndryshohet si vijon:

“Personit juridik i cili do të pushojë që t'i permbush kushtet nga paragrafi 1 të këtij neni, Agjencia do t'ia suspendojë lejen e punës për një periudhë kohore e cila nuk mund të jete më e gjatë se 60 dite. Nese personi juridik brenda afatit të caktuar nuk i permbush kushtet, Agjencia do t'ia heqë lejen e punës për të cilën gjë merr aktvendim.”

Në paragrafin (5) pas fjales: “permbajtjen” shtohet fjala “, evidencën”, dhe pas fjales “leshimit”, lidhesja “dhe” zëvendësohet me presje, kurse pas fjales “vazhdimit” shtohen fjalet: “perteritjes dhe nderrimit”.

Pas nenit (5), shtohet paragrafi i ri (6) si vijon:

“(6) Menyren e ushtrimit të veprimtarive sportive-fluturuese si dhe kushtet e vecanta në lidhje me mjetet fluturuese, pajisjen dhe kushtet e tjera të vecanta të domosdoshme për pune të sigurt dhe të rregullt i percakton Agjencia.”
Paragrafi (6) behet paragraf (7).

Neni 16

Neni 45 shlyhet.

Neni 17

Në nenin 46 në paragrafin (1) pas fjales: “nderrimin” shtohet fjala: “perteritjen”.

Neni 18

Në nenin 49 në paragrafin (1) pika 4 ndryshohet si vijon:

“4) leja e anetarit të ekuipazhit për fluturim-(Flaj Crenj Licence) dhe”.

Neni 19

Neni 53 ndryshohet si vijon:

“(1) Sherbimet e navigacionit ajror jepen në rajonin informativ të aviacionit me qellim të qarkullimit të sigurt, të rregullt dhe efikas të komunikacionit ajror.

(2) Sherbimet e navigacionit ajror jepen në baze ekskluzive nga ana e dhenesit të dezignuar të sherbimeve të percaktuara me kete ligj, i cili doemos duhet të marre leje se eshte i aftesuar që t’i jape sherbime navigacionit ajror.

(3) Për fitimin e lejes për aftesim për dhenie të sherbimeve navigacionit ajror, dhenesi i sherbimeve duhet të kete personel të nevojshem, pajisje, si dhe të permbushe kushte të tjera të vecanta të domosdoshme për pune të sigurt dhe të rregullt.

(4) Agjencia e leshon lejen për aftesim për dhenien e sherbimeve navigacionit ajror me afat vlefshmerie prej 2 vjetesh.

(5) Formen, permbajtjen dhe menyren e leshimit, vazhdimin, perteritjen, nderrimin dhe suspendimin e lejes për aftesim e percakton Agjencia.

(6) Qeveria e Republikës së Maqedonisë varesisht nga shpenzimet reale e percakton lartesine e kompensimit për leshimin, vazhdimin, nderrimin dhe perteritjen e lejes nga paragrafi (2) të ketij neni.

(7) Menyren e dhenies së sherbimeve navigacionit ajror si dhe kushtet e vecanta në lidhje me personelin e nevojshem, pajisjen dhe kushtet e tjera të vecanta të domosdoshme për pune të sigurt dhe të rregullt i percakton Qeveria e Republikës së Maqedonisë.

(8) Qeveria e Republikës së Maqedonisë e percakton menyren, procedurat dhe kushtet gjate dhenies së sherbimeve në komunikacionin ajror për fluturimet operative të mjeteve fluturuese shteterore sipas nevojave të ministrive kompetente si vijojne:

- Ministria e Puneve të Brendshme për mjetet fluturuese të policise;
- Ministria e Mbrojtjes për mjetet fluturuese të ushtrise, dhe
- Ministria e Financave për mjetet fluturuese të doganes.”

Neni 20

Neni 54 shlyhet.

Neni 21

Në nenin 55 fjalet: “sherbimeve në komunikacionin ajror” zevendesohen me fjalet: “sherbimeve në navigacionin ajror”.

Neni 22

Në nenin 56 në paragrafin (1) fjalet: “sherbimeve në komunikacionin ajror” zevendesohen me fjalet: “sherbimeve në navigacionin ajror”.

Pas paragrafit (1), shtohet paragraf i ri (2) si vijon:

“(2) Të gjitha të hyrat nga dhenia e sherbimeve në navigacionin ajror derdhen në Buxhetin e Republikës së Maqedonisë në Agjencine për aviacion civil në llogarine 787 – të hyra prej aktiviteve vetefinancuese, ndersa financimi i dhenesit të sherbimeve në navigacionin ajror realizohet nga Buxheti i Agjencise për aviacion civil si transfer deri te dhenesi i sherbimeve në navigacionin ajror në llogari të hapur në banken afariste, kurse planin financiar vjetor për dedikimin e mjeteve e miraton Qeveria e Republikës së Maqedonisë me propozim të Agjencise dhe dhenesit të sherbimeve brenda vitit në vijim për vitin e ardhshem fiskal me ç’rast perpilimi i planit financiar domosdo duhet të harmonizohet me afatet për perpilimin dhe harmonizimin e Buxhetit të Republikës së Maqedonisë.”

Në paragrafin (2) i cili behet paragraf (3), pas fjales: “arketimit” shtohen fjalet: “dhe shperndarjes”.

Në paragrafin (3) i cili behet paragraf (4), pas alinise 6 shtohet aline e re 7 si vijon:

“- në raste të percaktuara me marreveshje ose dokumente nderkombetare të cilat i ka miratuar Qeveria.”

Neni 23

Neni 59 ndryshohet si vijon:

“(1) Mjetet teknike, pajisja, aparatet dhe objektet për dhenie të sherbimeve navigacionit ajror, të gjitha jane mjete operative teknike të cilat me punen dhe funksionin e tyre jane të nevojshme për të mundesuar dhenie të sigurt dhe të rregullt të sherbimeve navigacionit ajror ose jane në dispozicion për shfrytëzim nga ana e pjesemarrësve në komunikacionin ajror.

(2) Mjetet teknike, pajisja, aparatet dhe objektet nga paragrafi 1 të ketij neni, furnizohen, instalohen dhe mirembahen në atë menyre dhe gjendje e cila mundeson komunikacion ajror të sigurt dhe të rregullt.

(3) Të dhenat për mjetet teknike, pajisjen, aparatet dhe objektet për dhenie të sherbimeve në navigacionin ajror publikohen në menyren e rendomte për komunikacionin ajror. Defekti ose nderprerja e punes e ndonje mjetei teknik, pajisjes ose aparatit për dhenie të sherbimeve navigacionit ajror, menjehere publikohen në menyre të rendomte për komunikacionin ajror, ndersa shkaqet e tyre duhet të menjahohen në afat sa më të shkurter.

(4) Mjetet teknike, pajisja, aparatet dhe objektet për dhenie të sherbimeve navigacionit ajror, domosdo duhet të jene të mbrojtura nga demtimi ose shkatërimi.

(5) Pengesa, aparate për emetim, objekte, largpergues ose aparate të tjera të cilat emetojne vale elektromagnetike nuk guxon të instalohen në atë distance nga e cila me punen e tyre mund ta pengojne punen e mjeteve teknike dhe aparateve për dhenie të sherbimeve navigacionit ajror.

(6) Personat juridike të cilet japin sherbime telekomunikimi dhe postare-telegrafike e kane për detyre të sigurojne prioritet në nderlidhjet e domosdoshme për dhenie të sherbimeve navigacionit ajror.

(7) Menyren e veprimit, mirembajtjen dhe mbrojtjen e mjeteve teknike, aparateve dhe pajisjes nga paragrafi (1) të ketij neni, i percakton Agjencia.”

Neni 24

Pas nenit 59, shtohen 2 nene të reja 59-a dhe 59-b, si vijojne:

“Neni 59-a

(1) Rregullat dhe kushtet për operativitet të ndersjelle të sistemeve, pjeset e tyre perberese dhe procedurat e nderlidhura për dhenie të sherbimeve navigacionit ajror me rretin evropian ATM, i percakton Qeveria e Republikës së Maqedonisë.

(2) Në se Agjencia konstaton se sistemet ose pjeset perberese të tyre nuk janë në përputhje me rregullat dhe kushtet për interoperativitet nga paragrafi (1) të këtij neni, duhet të ndermarre masa të nevojshme për kufizimin e rajonit për zbatimin e tyre ose ta ndaloje përdorimin e tyre me kusht që të sigurojë siguri dhe vazhdimësi të operacioneve.

Neni 59-b

Agjencia, sipas pelqimit paraprak të dhenesit të sherbimeve navigacionit ajror, e percakton menyren e permbushjes së të gjitha detyrave dhe qellimeve PAN evropiane të percaktuara me ECIP të EUROCONTROL-it."

Neni 25

Në nenin 60 në paragrafet (1) dhe (4) fjalet: "sherbimeve në komunikacionin ajror" zevendesohen me fjalet: "sherbimeve në navigacionin ajror".

Në paragrafin (4) numri "54" zevendesohet me numrin "53".

Neni 26

Pas nenit 60, shtohen 6 nene të reja 60-a, 60-b, 60-c, 60-ç, 60-d dhe 60-dh, si vijojne:

"Neni 60-a

(1) Lenda e punes së dhenesit të sherbimeve navigacionit ajror perfshin:

1) Dhenie të sherbimeve navigacionit ajror (ANS–Air Navigation Services) ku hyjne:

1.1) ATM sherbime (Air Traffic Management) të cilat perfshijne:

a) ATS sherbime (ATS–Air Traffic Services) edhe atë:
- kontrolli i fluturimit (ATC–Air Traffic Control), u jepet mjeteve fluturuese permes leshimit të lejeve dhe dhenies së instruksioneve kontrollit kompetent të fluturimit që të mundesoje qarkullim të sigurt, të rregullt dhe të shpejte të komunikacionit ajror;

- informimi gjate fluturimit (FIS–Flight Information Service), jepet permes dhenies së informatave të rendesishme për qarkullim të sigurt të komunikacionit ajror;
- mbajtja e evidences për arketimin e kompensimeve nga fluturimet;

- alarmi (ALRT–Alerting Service) jepet për mjet fluturues i cili ka nevoje të kerkohet dhe shpetohet permes njoftimit dhe bashkerenditjes të sherbimeve kompetente.

b) rregullimi i qarkullimit të komunikacionit ajror (ATFM–Air Traffic Flow Managment), jepet që të mundesoje shfrytezim maksimal të kapacitetit të kontrollit të fluturimit dhe të vellitimit të komunikacionit; dhe

c) organizimi i hapësires ajrore (ASM–Air Space Managment), jepet që të siguroje shfrytezim maksimal dhe fleksibil të hapësires ajrore për të gjithë shfrytëzuesit;

1.2) sherbime të informimit ajror (AIS – Aeronautical Information Service), perfshin grumbullimin, perpunimin dhe distribuimin e informatave të navigacionit ajror, njoftimeve urgjente, qarkores informative të navigacionit ajror, kartelave të navigacionit ajror dhe veprime e procedura për fluturim.

1.3) sherbime meteorologjike të cilat perfshijne grumbullimin, perpunimin dhe distribuimin e informatave meteorologjike, prognozes meteorologjike, njoftimeve meteorologjike dhe paralajmerimeve meteorologjike;

1.4) veprimi, mirembajtja, kontrolli dhe mbikeqyrja e mjeteve teknike, aparateve dhe pajisjes, për dhenie të sherbimeve navigacionit ajror (CNS Services) dhe

2) Trajnimi i ANS personelit.

Neni 60-b

Dhenesi i sherbimeve navigacionit ajror, financohet nga:

- kompensimi i realizuar në baze të dhenies së sherbimeve navigacionit ajror;

- kompensimi i trajnimit të ANS personelit; dhe
- tatimet, huat, kredi dhe nga ndihma të tjera financiare dhe teknike.

Neni 60-c

(1) Dhenesi i sherbimeve navigacionit ajror menaxhon me mjetet teknike, aparatet, pajisjen dhe me objektet për dhenie të sherbimeve navigacionit ajror si dhe truallit që lidhet me ata.

(2) Dhenesi i sherbimeve navigacionit ajror, doemos duhet t'i siguroje nga demtimi ose shkaterrimi i mjeteve teknike, aparateve dhe pajisjes për dhenie të sherbimeve navigacionit ajror.

Neni 60-ç

(1) Ofruesi i sherbimit të navigacionit të aviacionit per-pilon dhe miraton program për dhenien e sherbimeve të navigacionit të aviacionit i cili perfshin zhvillim të resurseve njerezore, të pershtatshmerise tekniko-teknologjike të mjeteve teknike, të aparateve, të pajisjeve dhe objekteve për ofrimin e sherbimeve të navigacionit të aviacionit në përputhje me standardet nderkombetare, me lartesine e hyrjeve, e tera me qellim të sigurimit të komunikacionit ajror të sigurt, të rregullt dhe të papenguar.

(2) Programin nga paragrafi (1) i këtij neni, së bashku me planin financiar vjetor i cili i permban të dhenat për hyrjet dhe daljet e planifikuara për vitin e ardhshem, raportin revizor dhe financiar për vitin e kaluar, ndersa të perpi-luar në vitin rrjedhes, e aprovon Qeveria e Republikës së Maqedonise.

(3) Ofruesi i sherbimeve të navigacionit të aviacionit një here në vit dorezon prane Qeverise së Republikës së Maqedonise raport për rezultatet afariste.

Neni 60-d

(1) Ofruesi i sherbimeve të navigacionit të aviacionit doemos duhet të jete i siguruar për demin e shkaktuar ndaj personave të trete deri në lartesine që e percakton Qeveria e Republikës së Maqedonise.

(2) Ofruesi i sherbimeve të navigacionit të aviacionit duhet të siguroje sistem të njohjes, të vleresimit dhe të zvogelimit të rreziqeve të cilat janë të pranishme gjate dhenies së sherbimeve të navigacionit të aviacionit në përputhje me standardet e pranuar nderkombetare.

Neni 60-dh

(1) Personeli i cili ofron sherbime të navigacionit të aviacionit gjate kohes së greves doemos duhet të siguroje komunikacion ajror të sigurt në përputhje me kete ligj, me rregullat tjera të cilat e rregullojne greven dhe me marreveshjen kolektive.

(2) Personeli nga paragrafi (1) i këtij neni gjate greves doemos duhet të siguroje

- fluturime të mjeteve lundruese të cilat marrin pjese në aksionet e kerkimit dhe të shpetimit;
- fluturime humanitare dhe shendetesore; dhe
- fluturime të mjeteve lundruese shteterore dhe fluturimet operative të cilat kane karakter sigurimi".

Neni 27

Në nenin 70, në paragrafin (1), në alinene 3, pas fjales: "objekte" shtohen fjalet: "(taksa e aeroportit)";

Në paragrafin (3) pas fjaleve: "operatori i aeroportit", presja zevendesohet me pike, ndersa teksti në vijim fshihet;

Në paragrafin (4) shtohet alineja e re si vijon:
"- në rastet e percaktuara me marreveshjet nderkombetare ose me dokumentet të cilat i ka pranuar Republika e Maqedonise;"

Neni 28

Në nenin 73, paragrafi (3) ndryshohet si vijon:
"Aeroporti gjegjesisht fushes së fluturimit e cila do të pushoje me permbushjen e kushteve nga paragrafi (1) i këtij neni, Agjencia do t'ia suspendoje vertetimin për periud-

hen që nuk mund të jete më e gjate se 60 dite. Në qofte se aeroporti gjegjesisht vendi i fluturimit, në afatin e percaktuar nuk i permbush kushtet, Agjencia do t'ia heqe vertetimin, për çka merr aktvendim.”

Në paragrafin (4), pas fjales: “permbajtja” shtohet fjala “evidenca”, pas fjales: “leshimi” lidheza “dhe” zevendesohet me presje, e pas fjales: “vazhdim” shtohen fjalet: “perteritje, nderrim dhe transferim”.

Në paragrafin (5), pas fjales: “nderrim” shtohet fjala: “perteritje”.

Neni 29

Në nenin 79, në paragrafin (1), pas fjales: “aeroporti” teksti ndryshohet si vijon: “operatori i aeroportit i shfrytëzon, i miremban dhe i kontrollon në menyren që e percakton Agjencia”.

Neni 30

Në nenin 84, në paragrafin (1), fjalet: “Republika e Maqedonise” shtohen fjalet: “dhe rregullat për menyren e kryerjes së puneve të nderlidhura me sigurimin nga aktivitetet e veprimeve joligjore”.

Neni 31

Në nenin 85, në paragrafin (1), pas fjaleve: “transportuesit vendor”, shtohen fjalet: “ofruesit e sherbimeve të aeroportit”.

Neni 32

Në nenin 86, në paragrafet (2) dhe (5), pas fjales: “transportues”, shtohen fjalet: “ofruesit e sherbimeve të aeroportit”, ndersa në paragrafin (5) fjala: “të vendit”, fshihet.

Në paragrafin (4), fjalet: “komitetet nacionale” zevendesohen me fjalen: “Agjencia”, ndersa fjala: “trajnim”, zevendesohet me fjalen “aftesim”.

Neni 33

Në nenin 88 paragrafi (2) alineja 7, në fund të tekstit pika fshihet dhe shtohen fjalet: “dhe marreveshjet nderkombetare të cilat i ka ratifikuar Republika e Maqedonise”.

Pas alineje 7 shtohet alineja e re 8 si vijon:

“- lartesia e kompensimit për shfrytëzimin e infrastruktures së aeroportit dhe për shfrytëzimin e sherbimeve të aeroportit.”

Neni 34

Në nenin 96, në paragrafin (3) numri: “92”, zevendesohet me numrin “95”.

Neni 35

Në nenin 98, në paragrafin (2), pas fjales: “leshim”, shtohen fjalet: “dhe nderrim”.

Në paragrafin (3), pas fjales “permbajtja” shtohet fjala “evidenca”.

Neni 36

Në nenin 113, në paragrafin (1), fjalet: “Ministria e Transportit dhe Lidhjeve”, zevendesohen me fjalen: “Agjencia”.

Në paragrafin (3), pas fjales: “leshim”, shtohen fjalet: “vazhdim, ripeteritje dhe nderrim”.

Në paragrafin (4), pas fjales: “permbajtja” shtohet fjala “evidenca”, pas fjales: “leshimi”, lidheza “dhe” zevendesohet me presje, e pas fjales: “vazhdim”, shtohen fjalet: “, ripeteritje dhe nderrim”.

Neni 37

Në nenin 117, në paragrafin (1), pas fjales “të percaktuara”, shtohen fjalet “nga Agjencia”, ndersa teksti deri në fund të paragrafit fshihet.

Në paragrafin (2), pika në fund të tekstit fshihet dhe shtohen fjalet: “si edhe t’i permbush kushtet e tjera të vecanta”.

Paragrafi (3) ndryshohet si vijon:

“Kushtet e vecanta në drejtim të personelit, të pajisjes, të objekteve dhe të kushteve të tjera të vecanta që duhet t’i permbush personi juridik nga paragrafi (2) i ketij neni, i percakton Agjencia.”

Neni 38

Në nenin 118, në paragrafet (2), (3) dhe (4) fjalet: “vertetim për pershtatshmeri”, zevendesohen me fjalet: “vertetim për tip”.

Në paragrafin (4), pas fjales: “leshim”, shtohen fjalet: “vazhdim, ripeteritje dhe nderrim”.

Në paragrafin (6), pas fjales: “permbajtja” shtohet fjala “evidenca”, pas fjales: “leshimi”, lidheza “dhe” zevendesohet me presje, ndersa pas fjales: “vazhdim”, shtohen fjalet: “ipeteritje dhe ndryshim”.

Neni 39

Në nenin 121, në paragrafin (4), pas fjales “leshim”, shtohen fjalet: “vazhdim, ripeteritje dhe nderrim”.

Në paragrafin (5), pas fjales: “permbajtja” shtohet fjala “evidenca”, ndersa pas fjales “leshimi”, lidheza “dhe” zevendesohet me presje, ndersa pas fjales “vazhdim”, shtohen fjalet “riperitje dhe nderrim”.

Neni 40

Në nenin 122, në paragrafin (1), pas fjales “që” teksti ndryshohet si vijon: “ka personel të duhur, pajisje si edhe i permbush kushtet e tjera të vecanta të domosdoshme për pune të sigurt dhe të rregullt”.

Në paragrafin (3), pas fjales “leshim”, shtohen fjalet: “vazhdim, ripeteritje dhe nderrim”.

Në paragrafin (6), pas fjales: “permbajtja” shtohet fjala “evidenca”, ndersa pas fjales “leshimi”, lidheza “dhe” zevendesohet me presje, ndersa pas fjales: “vazhdim”, shtohen fjalet: “, ripeteritje dhe nderrim”.

Pas paragrafit (6) shtohet paragrafi i ri (7) si vijon:
“(7) Menyren e mirembajtjes, kontrollit teknik të mirembajtjes dhe perpilimin e dokumentacionit tekniko-teknologjik për mirembajtjen dhe kushtet e vecanta që kane të bejne me personelin e duhur, me pajisjen dhe me kushtet e tjera të vecanta të domosdoshme për punimin e sigurt dhe të rregullt që i percakton Agjencia.”

Neni 41

Në nenin 124, në paragrafin (5), pas fjales “leshim”, shtohen fjalet: “vazhdim, ripeteritje dhe nderrim”.

Në paragrafin (6), pas fjales: “permbajtja”, shtohet fjala “evidenca”, ndersa pas fjales: “leshimi”, lidheza “dhe” zevendesohet me presje, ndersa pas fjales: “vazhdim”, shtohen fjalet: “perteritje dhe nderrim”.

Neni 42

Në nenin 131, në paragrafin (1), fjalet: “ndalohet nga kryerja” zevendesohen me fjalen “suspendohet”.

Në paragrafin (4), fjalet: “vertetim për pershtatshmeri”, zevendesohen me fjalet: “vertetim për tip”.

Në paragrafin (5), fjalet: “vleresimi i pershtatshmerise të së cilit eshte pranuar”, zevendesohen me fjalet: “vertetimi për tip i të cilit eshte pranuar”, ndersa fjala: “e cila”, zevendesohet me fjalen: “i cili”.

Neni 43

Në nenin 132, në paragrafin (2), fjalet: “ndalohet nga kryerja” zevendesohen me fjalet: “suspendohet”, ndersa pika në fund të fjalise zevendesohet me presje dhe shtohen fjalet: “ose nga autoritetet e aviacionit të shtetit që e ka bere vleresimin e pershtatshmerise (Mandatory Continuing Airworthiness Information)”.

Neni 44

Në nenin 133, në paragrafin (2), pas fjales “leshim”, shtohen fjalet: “vazhdim, ripeteritje dhe nderrim”.

Në paragrafin 5, pas fjales: "permbajtja" shtohet fjala: "evidenca", ndersa pas fjales: "leshimi", lidheza "dhe" zevendesohet me presje, ndersa pas fjales: "vazhdim", shtohen fjalet: "perteritje dhe nderrim".

Neni 45

Në nenin 134, në paragrafin (1), pas fjales "leje", shtohen fjalet: "në perputhje me standardet e pranuar nderkombetare dhe me praktikat e rekomanduara" ndersa pas fjales: "autorizim", shtohen fjalet: "ose vertetim për aftesimin profesional".

Neni 46

Në nenin 136, në paragrafin (2), pas fjales "që" teksti deri në fund të paragrafit ndryshohet si vijon: "kane kuader të duhur për aftesim, pajisje si edhe i permbushin kushtet e tjera të vecanta të domosdoshme për pune të sigurt dhe të rregullt".

Në paragrafin (6), pas fjales "leshim", shtohen fjalet: "vazhdim, ripertitje dhe nderrim".

Në paragrafin (7), pas fjales: "permbajtja" shtohet fjala "evidenca", ndersa pas fjales: "leshimi", lidheza "dhe" zevendesohet me presje, ndersa pas fjales: "vazhdim", shtohen fjalet "riperitje dhe nderrim."

Pas paragrafit (7) shtohet paragrafi i ri (8) si vijon:

„(8) Menyra e mbajtjes së aftesimit për fitimin e aftesimit profesional si edhe kushtet e vecanta që kane të bëjnë me kuadrin e duhur për aftesim, me pajisjen dhe me kushtet e tjera të vecanta të domosdoshme për pune të sigurt dhe të rregullt, i percakton Agjencia.”

Neni 47

Neni 137, paragrafi (2) ndryshohet si vijon:

"Provimin e realizojne provues të autorizuar nga lista e eksperteve të aviacionit".

Neni 48

Në nenin 139, paragrafi (2) ndryshohet si vijon:

"Kushtet për marrjen e lejeve, menyren e leshimit, e vazhdimet, e nderrimit dhe e suspendimit, si edhe formen, permbajtjen, afatin e vlefshmerise në perputhje me standardet nderkombetare, me rregulloret, me udhezimet dhe me praktikat e rekomanduara nga neni 3 i ketij ligji, evidentimin e lejeve dhe llojin e lejeve e percakton Agjencia".

Pas paragrafit (2) shtohet paragrafi i ri (3) si vijon:

"(3) Kushtet për marrjen e vertetimeve për aftesim profesional, për perteritjen e vazhdueshme të njohurive të fituara të poseduesve të vertetimeve, menyren e leshimit dhe të suspendimit, evidencen dhe llojin e vertetimeve për aftesimin profesional i percakton Agjencia".

Neni 49

Në nenin 143 paragrafi (1) pikat 2, 3, 4, në paragrafin (2), (3), (4) dhe (5) pas fjales "leja" shtohen fjalet: "apo certifikaten për aftesi profesionale".

Në paragrafin (1), pas pikes 4), shtohet pika 5), si vijon:

"5) ka qene i involvuar në incident apo fatkeqesi serioze deri në sqarimin e rrethanave të cilat kane sjelle deri tek incidenti serioz apo fatkeqesia."

Në paragrafin (3), pas numrit "3" lidheza "dhe" zevendesohet me presje, kurse mbas numrit "4" shtohen edhe fjalet: "dhe 5".

Neni 50

Në nenin 145 në paragrafin (2) fjalet: "sherbime në komunikacionin ajror" ndryshohen me fjalet: "sherbime të navigacionit ajror".

Neni 51

Në nenin 147 në paragrafin (3) pas fjales "vazhdimin" shtohet fjala "perteritje".

Në paragrafin (4) pas fjales "permbajtje" shtohet fjala "evidentimi", kurse pas fjales "dhenien", lidheza "dhe" zevendesohet me presje, kurse pas fjales "vazhdimin" shtohen fjalet: "perteritje dhe nderrim."

Neni 52

Në nenin 148 paragrafi (3) shlyhet.

Neni 53

Në nenin 149, në paragrafet (1) dhe (2) fjalet: "e perjavshme" zevendesohet me fjalet: "gjate shtate diteve vijuese".

Pas paragrafit (5) shtohet paragrafi i ri (6) si vijon: "(6) Ekuipazhi i aviacionit pajteter duhet të jete i siguruar nga pasojat e rasteve të fatkeqesise."

Neni 54

Në nenin 150 në paragrafin (1) në fund të tekstit pika shlyhet dhe shtohen fjalet: "apo certifikaten për aftesi profesionale".

Neni 55

Në nenin 157 pas paragrafit (1) shtohen dy paragrafe të rinj (2) dhe (3) si vijon:

"(2) Personeli nga paragrafi (1) i ketij neni doemos duhet të jete i siguruar nga pasojat e rastit të fatkeqesise.

(3) Personeli nga paragrafi (1) i ketij neni eshte i obliguar që për çdo rrezikim të sigurise, gjegjesisht incidenti lidhur me punet e dizajnit, prodhimit, mirembajtjes dhe riparimeve të mjeteve fluturoese dhe pajisjeve, menjehere t'i informoje personat zyrtare në pajtim me procedurat e vendosur për lajmerimin e incidenteve."

Neni 56

Mbas nenit 157 shtohet kreu i ri 6, si vijon:

"6. PERSONELI PËR VENDOSJEN, MIREMBAJTJEN, KONTROLLIMIN DHE MONITORIMIN E MJETEVE TEKNIKE, APARATEVE DHE PAJISJES PËR DHENIEN E SHERBIMEVE TË NAVIGACIONIT AJROR".

Neni 57

Në nenin 158 në paragrafin (1) para fjales "mirembajtje" shtohet fjala "vendosje", kurse pas fjales "mirembajtjes" shtohen fjalet: "kontroll dhe monitorim".

Pas paragrafit (1) shtohen dy paragrafe të rinj (2) dhe (3) si vijon:

"(2) Personeli nga paragrafi (1) i ketij neni duhet të jete i siguruar nga pasojat e rastit të fatkeqesise. Mjetet për kete dedikim i siguron dhenesi i sherbimeve të navigacionit ajror.

(3) Personeli nga paragrafi (1) i ketij neni eshte i obliguar që për çdo rrezikim të sigurise, gjegjesisht incidenti lidhur me punet e vendosjes, mirembajtjes, kontrollimit dhe monitorimit të lendeve teknike, aparateve dhe pajisjes menjehere t'i informoje personat zyrtare në pajtim me proceduren e vendosur për lajmerimin e incidenteve."

Neni 58

Në Kreun 6 numri "6" zevendesohet me numrin "7".

Neni 59

Në nenin 160 pas paragrafit (1) shtohet paragrafi i ri (2) si vijon:

"(2) Personeli nga paragrafi (1) i ketij neni duhet të jete i siguruar nga pasojat e rastit të fatkeqesise. Mjetet për kete qellim i siguron dhenesi i sherbimeve të navigacionit ajror".

Neni 60

Në nenin 162 fjalet: "e informojne udheheqesin e tyre të drejtperdrejte" zevendesohen me fjalet: "i informojne personat zyrtare në pajtim me proceduren e vendosur për lajmerimin e incidenteve".

Neni 61

Në nenin 163 në paragrafin (1) numri "40" zevendesohet me numrin "32", numri "462" zevendesohet me numrin "416", ndersa fjalet: "e perjavshme" zevendesohen me fjalet: "në 7 ditet vijuese."

Neni 62

Në nenin 167 në paragrafin (2) fjala "Agjencia" zevendesohet me fjalet: "Ministria e Transportit dhe Nderlidhjeve".

Neni 63

Në nenin 180 fjalet: „sherbime në komunikacionin ajror" zevendesohen me fjalet: "sherbime të navigacionit ajror".

Neni 64

Në nenin 181 fjalet: "Qeveria e Republikës së Maqedonisë" zevendesohen me fjalet: "Ministria e Transportit dhe Nderlidhjeve".

Neni 65

Në nenin 182 në paragrafin (2) nenpika c) ndryshon si vijon:

"c) ndalon mjet fluturues të huaj në aeroport dhe ndermerr masa tjera në pajtim me marreveshjet nderkombetare të ratifikuara nga Republika e Maqedonisë,".

Në paragrafet (2) dhe (3) fjala "inspektori" zevendesohet me fjalen "Agjencine".

Neni 66

Pas nenit 182 shtohet nen i ri 182-a, si vijon:

"Neni 182-a

Inspektori paraqet kerkese për ngritjen e procedurës për kundervajtje apo procedurës penale, në rast të ekzistimit të shkeljes së dispozitave të këtij ligji."

Neni 67

Në nenin 186 në paragrafin (2) pas fjales "permbajtja" shtohet fjala "evidenca".

Neni 68

Titulli i pjesës së 10-të ndryshon si vijon: "DISPOZITA PËR KUNDERVAJTJE", ndersa fjala "kundervajtje" shlyhet.

Neni 69

Në nenin 188 fjalia hyrese e paragrafit (1) ndryshon si vijon: "Gjobe prej 1000 deri 5000 euro me kundervlere në denare i kumtohet për kundervajtje personit juridik, nese:".

Në piken 1), fjalet: "kurse nuk i ploteson kushtet e percaktuara nga Agjencia", zevendesohen me fjalet: "në kundërshtim me menyren dhe kushtet e percaktuara nga Qeveria e Republikës së Maqedonisë".

Në piken 6) fjalet: "pa lejen paraprake të leshuar nga Agjencia" shlyhen.

Në alinete 7, 8 dhe 9 fjalet: "kurse nuk i ploteson" zevendesohen me fjalet: "në kundërshtim me menyren dhe".

Në piken 12) fjalet: "Sherbime në komunikacionin ajror" zevendesohen me fjalet: "sherbime të navigacionit ajror", kurse në kllapen pas fjaleve: "neni 59" shtohen fjalet: paragrafet (5) dhe (6)".

Në piken 13), fjalet: "drejtori i Agjencise" zevendesohet me fjalet: "Ministria e Transportit dhe Nderlidhjeve";

Në piken 16, pas fjales "koha" teksti deri te kllapa shlyhet.

Në piken 19, fjalet: "që i ka percaktuar Agjencia" zevendesohen me fjalet: "të percaktuara nga Ministria e Transportit dhe Nderlidhjeve";

Pika 25) ndryshohet si vijon:

"25) pronaret gjegjesisht shfrytëzuesit e fushave të aviacionit, dhenesit e sherbimeve ajrore dhe avio-transportuesit nese nuk pergatisin program për siguri në pajtim me Programin nacional për siguri dhe nuk u permbahen normave të permbajtura në të njeten;".

Në piken 28 numri "2" zevendesohet me numrin "3".

Në piken 29 fjalet: "kushteve të percaktuara nga Qeveria e Republikës së Maqedonisë (neni 121 paragrafi (1))" zevendesohen me fjalet: "menyres dhe kushteve të percaktuara nga Agjencia, neni 122 paragrafi (1))".

Në piken 31 numrat "4 dhe 5" në kllape zevendesohen me numrat "2 dhe 4".

Në paragrafin (2) fjalet: "denim me para prej 10 000 deri 50 000 denare" zevendesohen me fjalet: "gjobe prej 500 deri më 2000 euro me kundervlere në denare, kurse në rast se denohet në vendin e ngjarjes, me gjobe në shume prej 300 euro me kundervlere në denare".

Neni 70

Në nenin 189 fjalia hyrese në paragrafin (1) ndryshon si vijon: "Gjobe prej 1000 deri 5000 euro me kundervlere në denare i kumtohet për kundervajtje personit juridik, nese:".

Pikat 12, 13, 14, dhe 15 shlyhen.

Në piken 16, e cila behet pika 12, numri "4" zevendesohet me numrin "6".

Pikat 17, 18, 19, behen pika 13, 14 dhe 15.

Në piken 20, e cila behet pika 16, fjalet: "(neni 54 paragrafi (1))" zevendesohen me fjalet: "(neni 53 paragrafi (7))".

Në pikat 20 dhe 21, të cilat behen pika 16 dhe 17, fjalet: "Sherbime në komunikacionin ajror" zevendesohen me fjalet: "sherbime të navigacionit ajror".

Pas pikes 21, cila behet pika 17, shtohet pike e re 18, si vijon:

"18) mjetet teknike, pajisja, aparatet dhe objektet për dhenjen e sherbimeve të navigacionit ajror nuk i mbron nga demtimi apo shkatërrimi, pastaj nuk i permbahet menyres së vendosjes, mbrojtjes dhe mirembajtjes së tyre të percaktuar nga Qeveria e Republikës së Maqedonisë, dhe nese defekti i ketyre mjeteve, pajisjes dhe aparateve nuk shpallet në menyre të zakonshme në komunikacionin ajror (neni 59 paragrafi (3), (4) dhe (7));".

Pikat 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36 dhe 37, behen pika 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33 dhe 34).

Pika 38 shlyhet;

Pika 39 dhe 40 behen pika 35 dhe 36.

Në piken 41, cila behet pika 37, numri "179" zevendesohet me numrin "175".

Në paragrafet (2) dhe (3) fjalet: "denim me para prej 10 000 deri 50 000 denare" zevendesohet me fjalet: "gjobe prej 500 deri 2000 euro me kundervlere në denare, kurse në rast të kumtimit të denimit në vendin e ngjarjes, me gjobe prej 200 euro me kundervlere në denare".

Neni 71

Në nenin 190, fjalia hyrese në paragrafin (1) ndryshon si vijon: "Gjobe në shume prej 600 deri 1000 euro me kundervlere në denare do t'i kumtohet për kundervajtje personit juridik, nese:".

Në piken 4 fjalet: "ose fluturon në rruge ajrore të percaktuar për komunikacionin ajror të vendit apo jashte rugeve ajrore", shlyhen.

Në piken 5 fjalet: "ose bën incizim aerofoto pa leje të vecante nga Agjencia", shlyhen.

Pika 7 shlyhet.

Në piken 8, cila behet pika 7 pas fjaleve: "Republika e Maqedonisë" shtohen fjalet: "rregullat për menyren e kryerjes së puneve lidhur me sigurimin nga veprimet kunderligjore".

Në piken 9, cila behet pika 8, fjalet: "Qeveria e Republikës së Maqedonisë", zevendesohen me fjalen "Agjencia".

Pikat 10, 11, 12), 13, 14, 15, 16, 17, 18 dhe 19 behen pika 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17 dhe 18.

Pika 20 shlyhet.

Pika 21 behet pike 19.

Pas paragrafit (1) shtohet paragraf i ri (2) si vijon:

"(2) Për kundervajtjet nga paragrafi (1) të ketij neni, gjobe personit fizik mund t'i kumtohet edhe në vendin e ngjarjes prej 200 euro me kundervlere në denare."

Në paragrafin (2) i cili behet paragraf (3), fjalet: "masa për siguri ndalim për kryerjen e detyres", zevendesohen me fjalet: "sanksion për kundervajtje ndalim për kryerjen e profesionit, veprimtarise apo detyres".

Në paragrafin (3), i cili behet paragrafi (4), numri "1" zevendesohet me numrin "3", ndersa fjalet: "tre muaj deri më në një vit", zevendesohen me fjalet: "një deri pese vjet duke llogaritur nga dita e plotfuqishmerise së vendimit".

Neni 72

Neni 191 shlyhet.

Neni 73

Në nenin 192, në paragrafin (1) fjalet: "një vit nga dita e hyrjes në fuqi të ketij ligji", zevendesohen me fjalet: "dy vjet nga dita e hyrjes në fuqi të ketij ligji".

Neni 74

Neni 193 ndryshon si vijon:

"(1) Me ditën e hyrjes në fuqi të ketij ligji Drejtoria për navigacion civil ajror vazhdon të punoje si Agjenci për aviacionin civil.

(2) Deri në fillimin me punë të Dhenesit të sherbimeve nga neni 60 të ketij ligji, punët e lidhura me dhenien e sherbimeve të navigacionit ajror do t'i kryejë Agjencia.

(3) Dhenesi i sherbimeve nga neni 60 të Ligjit për aviacionin ajror, do të themelohet më së voni në afat prej një viti nga dita e hyrjes në fuqi të ketij ligji.

(4) Mjetet themelore, prona, të drejtat dhe obligimet e Agjencise dhe dhenesit të sherbimeve nga neni 60 të ligjit për aviacionin ajror, do të ndahen në pajtim me bilancin e ndarjes, kurse një pjesë të të punësuarve nga Agjencia do t'i marrë Dhenesi i sherbimeve nga neni 60 i Ligjit për aviacionin ajror, në pajtim me aktin e tij për organizim dhe sistematizim.

(5) Bilancin i ndarjes nga paragrafi (4) të ketij neni do ta pergatise Komisioni i formuar nga Qeveria e Republikës së Maqedonisë i perbere nga perfaqesues të Ministrise së Financave, Ministrise së Transportit dhe Nderlidhjeve, Agjencise për aviacionin civil dhe Dhenesit të sherbimeve nga neni 60 të Ligjit për aviacionin ajror."

Neni 75

Në nenin 195 në paragrafin (2) numri "4" zevendesohet me numrin "3" dhe fjalet: "fitimi i anetaresimit të plote të Maqedonisë në Unionin Evropian", zevendesohen me fjalet: "me hyrjen në fuqi të marreveshjes nderkombetare për vendosjen e lemit të perbashket evropian të aviacionit".

Në nenin 195 pas paragrafit (2) shtohet paragraf i ri (3) si vijon:

"(3) Dispozitat nga neni 11 paragrafi (5) të ketij ligji do të aplikohet nga dita e hyrjes në fuqi të marreveshjes nderkombetare për vendosjen e Fushes së perbashket evropiane të aviacionit."

Neni 76

Me ditën e hyrjes në fuqi të ketij ligji pushojne të aplikohen dispozitat nga nenet 97 deri 106 nga Kreu V të Ligjit për transportin e materieve të treqikshme ("Fleta zyrtare e RSFJ" numer 27/90).

Neni 77

Ky ligj hyn në fuqi ditën e tete nga dita e shpalljes në "Gazeten zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

390.

Vrz основа на член 7 став 2 од Законот за јавен долг („Службен весник на Република Македонија” бр. 62/2005), Собранието на Република Македонија, на седницата одржана на 21 февруари 2007 година, донесе

СТРАТЕГИЈА ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ЈАВЕН ДОЛГ ЗА ПЕРИОДОТ ОД 2007 ДО 2009 ГОДИНА

I. Вовед

Основни принципи кои се земаат предвид при управувањето со портфолиото на јавниот долг, односно при изготвувањето и спроведувањето на Стратегијата за управување со јавен долг се: утврдување на оптимална структура на должничкото портфолио и нејзино усогласување со макроекономската политика на државата; усогласување на трошоците на должничкото портфолио со трошоците утврдени во државниот буџет за секоја година поединечно и на среден рок; и лимитирање и елиминирање на влијанието на финансиските ризици врз одржливоста на јавниот долг на среден и на долг рок.

Со Стратегијата за управување со јавен долг се утврдува висината на јавниот долг и на државните гаранции, максималниот износ на новите задолжувања, структурата (рочна, каматна и валутна) на јавниот долг, како и сервирањето и управувањето со јавниот долг.

Со донесувањето на Стратегијата за управување со јавен долг, Собранието на Република Македонија и дава рамка на Владата на Република Македонија, а пред сè, на Министерството за финансии за дејствување во насока на прудентно управување со јавниот долг на државата на среден рок, односно во наредните три години.

II. Макроекономски движења, фискални индикатори и јавниот долг

II.1. Очекувани макроекономски движења во 2007, 2008 и 2009 година

Основните цели на економската политика на Владата во 2007 се: задржување на макроекономската стабилност, интензивирање на економскиот раст преку длабоки и сеопфатни реформи, како и намалување на невработеноста и сиромаштијата. Оттука, проектираниот реален раст на БДП за 2007 година изнесува 6%, додека пак инфлацијата и натаму ќе се одржува на релативно ниско ниво од 3%. Имајќи ја предвид амбициозната програма на Владата на Република Македонија, растот на БДП во наредниот период ќе биде предводен од инвестициите (предвиден е реален пораст од 11% до 15%), како и од приватната потрошувачка (раст од 5%).

Имајќи ја предвид релативно ниската просечна стапка на раст на БДП во изминатите години, во периодот 2008-2009 се очекува интензивирање на растот на македонската економија и остварување на просечна стапка на раст од 6% до 6,5%. Улогата на поттикнувач на економскиот раст ќе ја понесат инвестициите и извозот. Имено, реформите кои ќе бидат спроведени во речиси сите сфери на економијата и општествениот живот, како што се даночниот систем, финансиската сфера, катастарот, судскиот систем, намалувањето на корупцијата, итн., ќе го подобрат деловното окружување, со позитивен ефект врз инвестициите. Поради високото учество во структурата на БДП, главниот двигател врз економскиот раст ќе биде индустриското производство со проектирани стапки на годишен раст од околу 6%, а се очекува пораст и во другите економски сектори.

На полето на инфлацијата не се очекуваат поголеми промени, при што ценовната стабилност и натаму ќе биде една од основните компоненти на макроекономскиот амбиент. Просечната годишна инфлација, мерена преку трошоците на живот, и натаму ќе биде на ниско ниво од околу 2% и 3%.

Во правец на натамошно одржување на ценовната стабилност во економијата, како основна монетарна цел, ќе дејствува и монетарната политика. Во исто време, ќе продолжи и примената на стратегијата на таргетирање на номиналниот девизен курс на денарот во однос на

еврото, со што одржувањето на стабилноста на девизниот курс на денарот ќе претставува индиректна монетарна цел. Во овој период се очекува и поинтензивно кредитирање на приватниот сектор, како еден од основните предуслови за динамизирање на економскиот раст.

Табела бр.1
Движење на макроекономските индикатори во Република Македонија во 2007-2009

	2007	2008	2009
БДП по тековна цена (МКД милиони)	325.509,0	353.666,0	386.070,0
Состојба на јавен долг (МКД милиони) согласно со Законот за јавен долг	117.807,6	120.267,5	119.311,7
Приходи на Буџетот (МКД милиони)	66.756,0	68.419,0	72.689,0
Расходи на Буџетот (МКД милиони)	69.047,0	70.449,0	74.807,0
Дефицит на Буџетот на РМ (МКД милиони)	2.291,0	2.030,0	2.118,0
Реален пораст на БДП	6,0	6,0	6,5
Дефицит на Буџетот на РМ (% од БДП)	0,7	0,6	0,5
Инфлација, трошоци на живот	3,0	2,5	2,5
Состојба на јавниот долг (% од БДП)	36,2	34,0	30,9

Извор: МФ и НБРМ

II.2. Движење на фискалните индикатори во 2007, 2008 и 2009 година

Со дефинирањето на макроекономската рамка за тековната година и проекции на основните индикатори до 2009 година, како и претпоставките и ризиците кои ги детерминираат среднорочните проекции на буџетските приходи и расходи и политиките на Владата за наредните години, се обезбедува солидна основа за реализација на основните цели на среднорочната фискална политика. Имено фискалната политика за периодот 2007-2009 година е дизајнирана во насока на:

- одржување на макроекономската стабилност и забрзување на економскиот раст;
- остварување на стратешките приоритети на Владата на Република Македонија и забрзување на интеграционите процеси во ЕУ и НАТО;
- одржливост на јавниот долг во меѓународни прифатливи рамки;

-намалување на невработеноста и сиромаштијата со неодојно продолжување и интензивирање на постојните и започнување на низа нови среднорочни и долгорочни структурни реформи и

- поддршка на развојот на приватниот сектор.

Среднорочната фискална политика на Р.Македонија поддржана со тригодишниот структурен аранжман со ММФ, во целост ја потврдува нејзината усогласеност со Маистришките критериуми, имајќи го предвид ниското ниво на дефицит на консолидираниот владин буџет, одржливо даночно оптоварување, контролирана и наменска буџетска потрошувачка, како и редовно сервисирање на внатрешниот и надворешниот јавен долг.

Во насока на консолидирано управување со јавните финансии, Општиот владин буџет кој во себе ги вклучува вкупните јавни приходи и расходи на централната и локалната власт, во периодот 2007-2009 година е планиран во насока на фискална одржливост на среден рок, одржливост на јавниот долг и благо релаксирање на повеќегодишната фискална политика во функција на натамошно одржување на макроекономската стабилност.

КОНСОЛИДИРАН ОПШТ ВЛАДИН БУЏЕТ	2006	2007	2008	2009
(милиони денари)				
Консолидиран општ владин Буџет - Приходи	117.752	115.975	123.800	131.485
% од БДП	39,7	35,6	35,0	34,1
Консолидиран општ владин Буџет - Расходи	120.178	119.369	128.201	134.637
% од БДП	40,5	36,7	36,2	34,9
Консолидиран општ владин Буџет - Дефицит	-2.426	-3.394	-4.401	-3.152
% од БДП	-0,8	-1,0	-1,2	-0,8
Централен буџет - Приходи	75.244	74.510	79.971	85.031
% од БДП	25,4	22,9	22,6	22,0
Централен буџет - Расходи	76.252	77.315	83.249	88.456
% од БДП	25,7	23,8	23,5	22,9
Централен буџет - Дефицит	-1.008	-2.805	-3.278	-3.425
% од БДП	-0,3	-0,9	-0,9	-0,9
Вонбуџетски фондови - Приходи	30.746	30.855	23.963	25.521
% од БДП	10,4	9,5	6,8	6,6
Вонбуџетски фондови - Расходи	32.177	31.444	25.086	25.248
% од БДП	10,8	9,7	7,1	6,5
Вонбуџетски фондови - Дефицит	-1.431	-589	-1.123	273
% од БДП	-0,5	-0,2	-0,3	0,1
Буџет на локална власт - Приходи	11.762	10.610	19.866	20.933
% од БДП	4,0	3,3	5,6	5,4
Буџет на локална власт - Расходи	11.749	10.610	19.866	20.933
% од БДП	4,0	3,3	5,6	5,4
Буџет на локална власт - Дефицит	13	0	0	0
% од БДП	0,0	0,0	0,0	0,0

Извор: МФ

III.3. Движење на јавниот долг на Република Македонија

Според Законот за јавен долг ("Службен весник на Република Македонија" број 62/2005), јавниот долг на Република Македонија го сочинуваат државниот долг и сите финансиски обврски создадени преку задолжување на општините и градот Скопје, како и на јавните претпријатија и трговските друштва кои се во целосна или доминантна сопственост на државата која претставува и национална методологија за пресметка на јавниот долг. Сите податоци презентирани во Стратегијата се пресметани според методологијата утврдена во Законот за јавен долг.

Согласно со оваа методологија јавниот долг на Република Македонија се движи во рамките на претходно утврдените цели и таргети и нема некое поголемо отстапување или зголемување на јавниот долг во претходниот период. Износот на јавниот долг како и другите параметри кои го прикажуваат движењето на јавниот долг се прикажани во следнава табела (табела бр.2), додека подетални податоци поединечно за внатрешниот и за надворешниот јавен долг се презентирани во Анекс 1.

Табела бр. 2
Движење на јавниот долг и клучните параметри

	2007	2008	2009
Вкупен јавен долг (Еур мил.)	1.921,5	1.961,6	1.946,0
Долг на општа влада (Еур мил.)	1.708,7	1.732,6	1.710,1
Внатрешен јавен долг како % од вкупен јавен долг	33,3%	31,6%	30,8%
Надворешен јавен долг како % од вкупен јавен долг	66,7%	68,4%	69,2%
Вкупен јавен долг како % од БДП	36,2%	34,0%	30,9%
Долг на општа влада како % од БДП	32,2%	30,1%	27,2%
Отплата на камата по основ на вкупен јавен долг како % од приходи	5,7%	6,2%	5,8%
Сервисирање на јавен долг како % од БДП	3,9%	4,2%	4,0%
Сервисирање на јавен долг како % од приходи	19,1%	21,5%	21,4%
Отплата на камата по основ на вкупен јавен долг како % од расходи	5,5%	6,0%	5,7%

Извор: МФ и НБРМ

III. Ризици при управување со јавниот долг

Во услови на економски раст, перманентен развој на финансиските пазари и бројните осцилации на меѓународната финансиска сцена, при управувањето со јавниот долг во Република Македонија се јавува неопходност од идентификација и управување со ризиците на кои подлежи портфолиото. Ова доаѓа поради фактот што обврските по основ на долгот, односно неговото сервисирање на среден и на долг рок е неизвесно. Неизвесноста е детерминирана од бројни фактори од економска природа, политичките одлуки, географското окружување и слично. Затоа, ова поглавје ги идентификува основните ризици на кои подлежи јавниот долг во Република Македонија, дополнети со индикатори за оцена на соодветните ризици.

Во оваа стратегија за прв пат ќе се воведат индикатори за мерење на ризиците и тоа:

- просечното време на пристигнување на долгот (Average time to maturity),
- индикаторот за просечното време во кое каматната стапка се менува (Average time to re-fixing), како и
- индикаторот за пристигнување (Duration).

За нивна пресметка се земени 3 периоди (крајот на 2005, првото полугодие од 2006 и проекција за крајот на 2006 година). Врз основа на резултатите добиени од анализираните периоди, се проектира трендот на движење на релевантните ризици во наредните години, а следејќи го светското искуство за пресметка на ваквите индикатори. Како база на пресметка на ризиците е земен долгот на општата влада, т.е. долгот на јавните претпријатија е исклучен од калкулацијата.

Преку анализата на ризиците како и преку анализата на моделот за управување со јавниот долг (Анекс 2), ќе се формира рамка за управување со јавниот долг за воспоставување на оптимален однос на трошоци на среден и на долг рок од една страна и оптимално ниво на ризик од друга страна.

Како основни ризици кои го тангираат портфолиото на долгот на Република Македонија се:

- Ризикот од рефинансирање и
- Пазарниот ризик, во кој се вклучени следниве ризици:

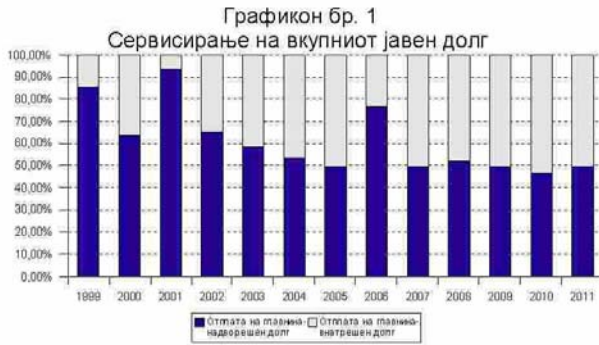
- ризик од промена на каматните стапки и
- ризик од промена на девизниот курс.

Покрај горенаведените ризици, постојат и други ризици на кои подлежи портфолиото на јавниот долг на Република Македонија, и тоа:

- ризик од намалување на ликвидноста,
- ризик поврзан со потенцијалните обврски и
- оперативен ризик.

III.1. Ризик од рефинансирање

Ризикот од рефинансирање се однесува на способноста на државата да ги сервисира пристигнатите обврски од долгот со нова емисија на долг, односно со ново задолжување. Овој ризик е тесно поврзан со периодот на отплата на долгот, расположливоста на државата со финансиски средства за отплата на долг, трошоците поврзани со нови задолжувања и нивото на развој на финансиските пазари.

Потреба за негово следење се јавува во земјите кои имаат високо ниво на долг, нестабилни макрокономски услови и неразвиени (плитки) финансиски пазари, додека кај развиените земји ризикот за рефинансирање има маргинално значење.

Ризикот од рефинансирање се управува преку спречување на поголем дел од финансиските обврски да пристигнува одеднаш во кој било временски период и обезбедување на рамномерност на пристигнување на обврските по основ на долгот. Изложеноста на портфолиото на јавниот долг од ризикот за рефинансирање се мери преку профилот на отплата на долгот и индикаторот кој го покажува просечното пристигнување на долгот (Average time to maturity - ATM).

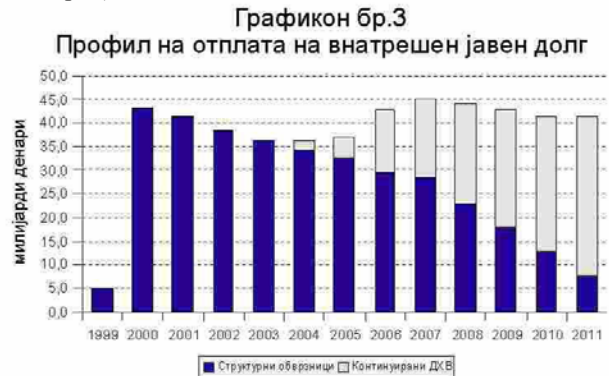
III.1.1. Профил на отплати на јавниот долг

Кај профилот на отплати на вкупниот јавен долг (графикон бр.2) може да се забележи рамномерност во отплатите на внатрешниот и надворешниот јавен долг како и рамномерност во исплата на каматата, со исклучок на висината на отплатата во 2006 година, која настана како резултат на откупот на долгот кон Лондонскиот клуб на кредитори.

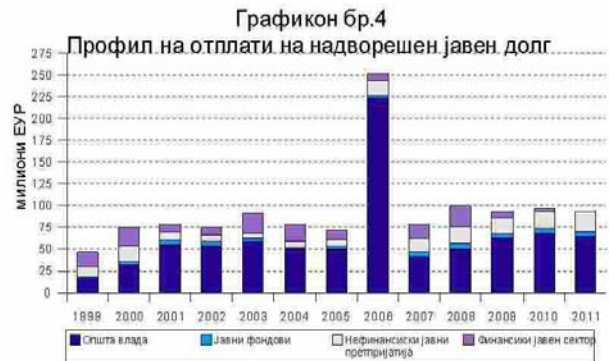

Ризикот од рефинансирање на внатрешниот јавен долг заема се поголемо значење како резултат на поголемото учество на континуираните државни хартии од вредност (ДХВ) кои се емитираат на редовна основа. Развојот на пазарот на државните хартии од вредност е во обратна корелација со ризикот за рефинансирање. Пазарот на ДХВ во Република Македонија во 2006 година забележа значителен напредок кој е поткрепен со фактот на перманентно поголемата побарувачка на континуираните државни хартии од вредност, падот на каматните стапки за истите, како и постепено зголемување на рочноста на портфолиото на ДХВ. Во структурата на отплатата на внатрешниот јавен долг се

вклучени и структурните обврзници, односно обврзници кои се емитираат за надминување на структурните проблеми во Република Македонија (процесот на денационализација, санација и приватизација на банкарскиот сектор) чие учество на среден рок се намалува за сметка на учеството на континуираните ДХВ (графикон бр. 3).

Кај структурата на надворешниот јавен долг исклучена во графиконот бр. 4 може да се забележи рамномерност во висината на отплатите (со исклучок на 2006 година кога се изврши откупот на долгот кон Лондонскиот клуб на кредитори), што би значело дека портфолиото на јавниот долг не подлежи на позначен ризик за рефинансирање на долгот.

III.1.2. Просечно време на пристигнување на долгот (Average time to maturity-ATM)

Просечното време на пристигнување на долгот – ATM е индикатор со кој се мери ризикот од рефинансирање, односно просечното време кога долгот пристигнува. Колку е поголема вредноста на овој индикатор, толку е помала неизвесноста, односно ризикот за рефинансирање.

Табела бр.3
Просечно време на достасување – ATM (во години)

	31.12.2005	30.06.2006	31.12.2006
Надворешен долг	9,5	9,2	9,0
Внатрешен долг	3,7	3,6	3,0
Вкупен долг	7,4	7,2	6,7

Извор: МФ

Просечното време на пристигнување на надворешниот јавен долг се намалува од 9,5 години во декември 2005; 9,2 години во јуни 2006 и се очекува на крајот на 2006 година овој индикатор за надворешниот јавен долг да изнесува 9 години.

Внатрешниот јавен долг пристигнува во пократок интервал и овој индикатор на крајот од 2005 година изнесуваше 3,7 години, во јуни 2006 година се намали на 3,5 години, додека проекцијата за крајот на 2006 година изнесува 3 години.

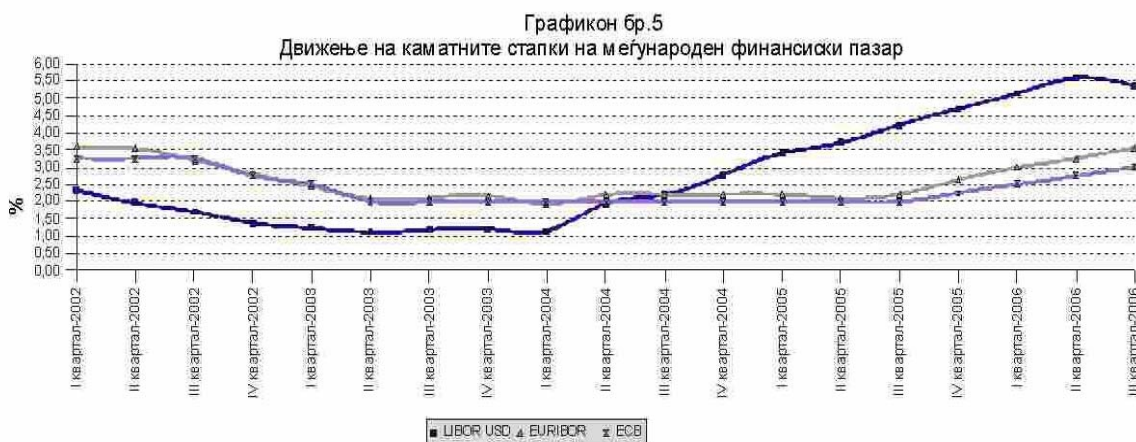
Генерално, гледајќи го пристигнувањето на вкупниот јавен долг може да се воочи опаѓачки тренд во рочноста кај сите три категории на долг (табела бр. 3). Намалувањето на рочноста на портфолиото на внатрешниот јавен долг се должи на намалувањето на учеството на структурните обврзници во структурата на долгот, кои пак од своја страна имаат поголема рочноност од континуираните државни хартии од вредност.

Помалата рочноност на надворешниот јавен долг се должи на намалувањето на кредитите склучени под поволни услови во портфолиото на надворешниот јавен долг. Имено, Република Македонија поради поголемиот економски раст и зголемувањето на БДП по глава на жител не е повеќе сместена во категоријата на земји кои можат да позајмуваат средства под концесионални

услови, односно со долги периоди на отплата и ниски каматни стапки, што значи дека учеството на ваквите кредити во портфолиото на долгот не се обновува, туку само се намалува.

III.2. Пазарен ризик

Пазарниот ризик е детерминиран од изложеноста на долгот на економските варијабли, особено на промената на каматните стапки на домашниот и на меѓународниот пазар на капитал и движењето на девизните курсеви. Во овој дел спаѓаат два подризици, односно ризикот од промена на каматните стапки и девизиот ризик. Идентификувањето и управувањето со пазарните ризици во Република Македонија е од круцијално значење за портфолиото на јавниот долг од причина што овој ризик е детерминиран главно од екстерни фактори, односно од движењата на каматните стапки на меѓународните финансиски пазари (графикон бр.5) кај кои поради нивното постојано осцилирање, многу е тешко да се предвиди трендот на среден и на долг рок.

Извор: МФ и НБРМ

III.2.1. Ризик од промена на каматните стапки

Промената на каматните стапки на домашните и на меѓународните пазари влијае врз трошоците на долгот, особено кога долгот со фиксна камата треба да се рефинансира или на денот кога каматата повторно се утврдува кај долгот со променлива каматна стапка. Оттука може да се воочи тесната поврзаност на ризикот од промена на каматните стапки со ризикот од рефинансирање на долгот. Но, она што ги прави различни е тоа што ризикот од рефинансирање се фокусира на промената на каматната стапка само во моментот кога долгот се рефинансира, додека каматниот ризик е погенерален, односно промената на каматната стапка е детерминирана и од бројни други фактори кои пак не влијаат на рефинансирањето на долгот. Мерењето на ризикот од промена на каматната стапка е особено значајно во земјите каде што домашните финансиски пазари се недоволно развиени и потребата за задолжување се покрива од надворешни извори со неконцесионални услови каде што изложеноста од ризикот за промена на каматните стапки е поголема. Соодветната комбинација меѓу долгот со фиксна и долгот со променлива каматна стапка значи диверзификација на каматниот ризик, како и намалување на трошоците по основ на долгот.

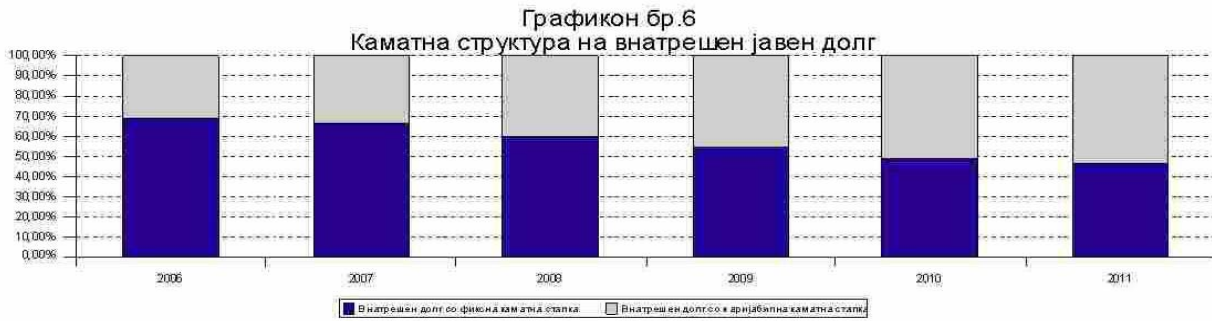
Ризикот од промена на каматните стапки во Република Македонија станува се посериозен ризик поради тоа што јавниот долг со подолг рок на пристигнување се рефинансира со краткорочен долг и поради тоа подлежи на промена на каматните стапки. Со создавање на пазарен капацитет, преку зголемувањето на емисиите на државни обврзници со фиксна каматна стапка, се намалува како ризикот од рефинансирање, така и каматниот ризик.

Во овој дел мерењето на ризикот од промената на каматните стапки ќе се врши преку односот на долгот со фиксна и променлива каматна стапка, како и индикаторите за мерење на просечното време на промена на каматните стапки (average time to refixing) и пристигнување (duration).

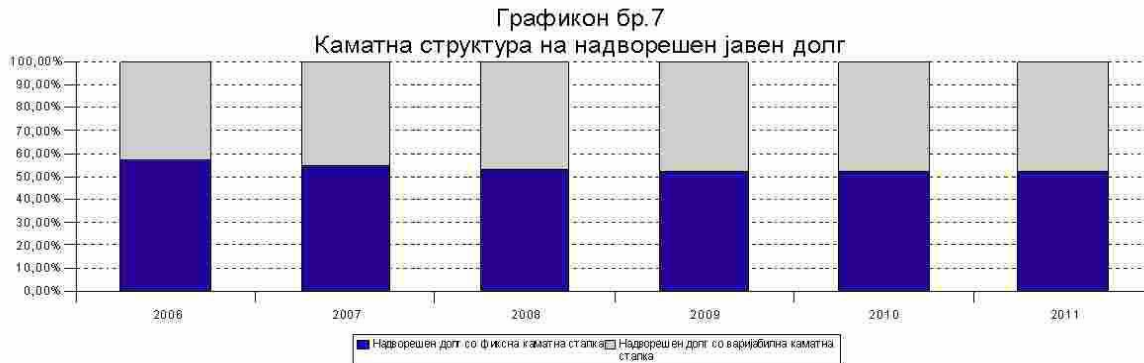
III.2.1.1. Каматна структура на долгот

Каматната структура на внатрешниот јавен долг покажува дека не постои посериозен каматен ризик кај внатрешниот јавен долг, бидејќи 31% од вкупниот внатрешен јавен долг е изложен на ризикот од промена на каматните стапки. Во долгот со променлива каматна стапка спаѓа и долгот со преостанат рок на пристигнување помал од една година и долгот кај кој каматните стапки се определуваат во пократки интервали од една година т.е. краткорочниот долг.

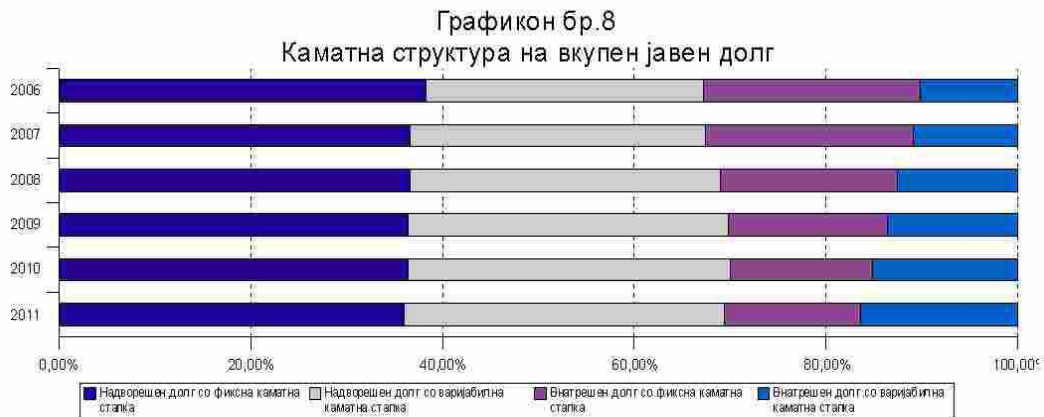
Извор: МФ и НБРМ

Извор: МФ и НБРМ

Во каматната структура на надворешниот јавен долг, заемите со фиксна каматна стапка се застапени со 57% што значи дека има подобрување во структурата на портфолиото во однос на минатата година, кога

надворешниот јавен долг со фиксна каматна стапка беше застапен со 47%. Ова се должи на емитирањето на еврообврзницата (долг со фиксна каматна стапка) и откупот на Лондонскиот клуб на кредитори (долг со променлива каматна стапка).

Извор: МФ и НБРМ

III.2.1.2. Просечно време на промена на каматните стапки (Average time to refixing -ATR)

ATR индикаторот го мери просечното време на промена на каматните стапки. Поголемата вредност на овој индикатор покажува дека поголем дел од портфолиото на долгот нема да подлежи на промена на каматната стапка и таквото портфолио се нарекува помалку ризично портфолио.

	31.12.2005	30.06.2006	31.12.2006
Надворешен долг	7,2	6,2	6,0
Внатрешен долг	3,1	3,0	2,7
- Континуирани Д/В	1,0	1,0	0,9
- Структурни обврзници	3,3	3,3	3,1
Вкупен долг	5,7	5,1	4,9

Извор: МФ

Трендот на постојано намалување на индикаторот во изминатата година покажува дека портфолиото на надворешниот долг станува поризично по основ на каматните стапки. Како што е претходно споменато, ова се должи на намалувањето на учеството на заемите под концесионални услови, а за сметка на тоа зголемување на заемите под неконцесионални услови. Така на пример, Светската банка престана да ги додејствува ИДА кредитите (со долг рок на отплата и ниска фиксна каматна стапка), а за сметка на тоа се зголемија ИБРД заемите кои се додејствуваат под пократки периоди на отплата и со променлива каматна стапка.

III.2.1.3. Индикатор за пристигнување (Duration)

Овој индикатор покажува колку брзо промените на каматната стапка би влијаеле врз трошокот на долгот, односно која е промената на вредноста на хартијата од вредност како резултат на 1% промена на каматните стапки. Поголемата вредност на овој индикатор значи дека каматната стапка е непроменлива во подолг период за поголемиот дел на долгот. Кај овој индикатор е земена предвид нето сегашната вредност на паричните текови, што значи дека во неговата пресметка е вклучен и каматниот трошок при исплатата на долгот.

Индикаторот е пресметан само на портфолиото на внатрешниот јавен долг во Република Македонија и неговото постепено намалување се должи на помалото учество на хартиите од вредност со фиксна каматна стапка, односно долгорочните хартии од вредност. Овој тренд е резултат на намалувањето на времето до пристигнување на 5 годишна државна обврзница, како и на намалувањето на состојбата на структурни обврзници со фиксна каматна стапка во портфолиото на долгот.

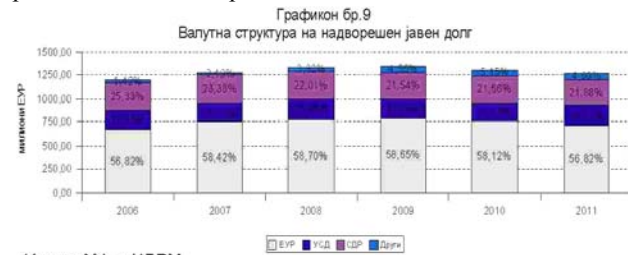
	31.12.2005	30.06.2006	31.12.2006
До достасување на структурни обврзници	2,8	2,8	2,6
До достасување на континуирани ДХВ	0,9	0,9	0,8
Достасување на внатрешен долг	1,2	1,1	0,9

Извор: МФ

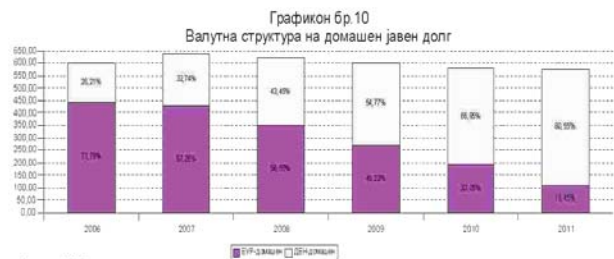
III.2.2. Ризик од промена на девизниот курс

Ризикот од промена на девизниот курс се однесува на долгот индексан или деноминиран во странска валута. Поголемиот дел на долгот деноминиран во странска валута во однос на вкупниот јавен долг укажува на поголем ризик од промена на девизниот курс. Ова е клучен ризик за земјите во развој кај кои надворешниот јавен долг е целосно индексан, а поголем дел од внатрешниот јавен долг е деноминиран во странска валута. Скромното учество од само 8,8% на јавниот долг изразено во денари говори дека портфолиото на долгот во Република Македонија е значително изложено на овој ризик. Промените на девизниот курс можат во голема мера да влијаат, односно да ги зголемат предвидените трошоци за отплати на јавниот долг - деноминиран во странска валута. Но, имајќи го предвид фактот дека во Република Македонија од 1995 година се применува de facto фиксен девизен курс на денарот во однос на германската марка, а од 2002 година во однос на еврото, изложеноста кон ваков ризик би се мерела и како учество на еврото во вкупното портфолио на јавниот долг, кое всушност претставува и доминантна валута со застапеност од 62,5% во вкупната структура на долгот. Тоа значи дека валутната структура на јавниот долг се подобрува не само со зголемување на долгот деноминиран во денари, туку и со зголемувањето на долгот изразен во евра во однос на другите валути во структурата на надворешниот јавен долг.

Од тој аспект валутната структура на јавниот долг значително е подобрена во однос на минатата година, односно намалено е портфолиото во УСД (кое на крајот на 2005 година беше застапено со 22%, наспроти 10,9% во 2006), а за сметка на тоа е зголемена структурата на долгот во евра.

Извор: МФ и НБРМ

Извор: МФ

Извор: МФ и НБРМ

III.3. Ризик од намалување на ликвидноста

Ризикот од намалена ликвидност произлегува од неможност на државата да ги сервисира краткорочните обврски со ликвидни средства потребни за нивно финансирање. Целта на управување со овој ризик е обезбедување на оптимален износ на ликвидни средства за да можат да се исплатат обврските кои пристигнуваат. Државата како главен инструмент за управување со ликвидноста го користи салдото на ликвидни финансиски средства кои се наоѓаат на сметките во Народната банка на Република Македонија. Нивото на овие депозити гарантира безбедно финансирање на потребите на државата и го заштитува буџетот од финансиски кризи кои би го попречиле собирањето на средства преку задолжување на финансискиот пазар.

Управувањето со ризикот од ликвидност се состои од чување на оптимално ниво на ликвидни средства преку подобрување на процесот на планирање и следење на ликвидноста на државниот буџет, како и преку управување со ликвидните средства.

Во Република Македонија во изминатиов период е постигнат значителен прогрес во однос на планирањето на ликвидноста. Од друга страна трошоците за сервисирање на долгот се во најголема мера предвидлива категорија и се во рамките на потребите за готовински текови. Но, од аспект на учеството на долгот кој пристигнува во текот на една година во однос на даночните приходи (табела бр.6), може да се забележи тренд на негово поголемо учество, што се должи на развојот на пазарот на државни хартии од вредност во Република Македонија, пред сè, со краткорочни хартии од вредност.

Табела бр. 6

Индикатор за ризикот од намалување на ликвидност				
	2004	2005	2006	2007
Долг на општа влада што доспева во период покус од 1 година	32.021.176	57.398.353	84.904.734	100.244.037
Приходи од даноци	872.272.060	913.146.306	961.148.263	1.006.719.948
Индикатор за ризик од намалена ликвидност	0,04	0,06	0,09	0,1

Извор: МФ

III.4. Ризик поврзан со потенцијалните обврски

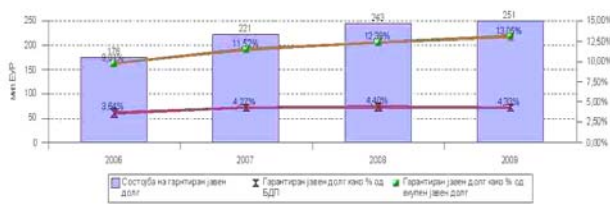
Државните гаранции претставуваат сериозна закана за управувањето со јавните финансии од причина што:

1. Зголемувањето на вкупниот обем на гаранции влијае врз обемот на јавниот долг и
2. Се зголемуваат трошоците по основ на сервисирање на долгот настанати како резултат на активирање на гаранциите.

На крајот од 2006 година гарантираниот јавен долг како процент од вкупниот јавен долг во Република Македонија се очекува да изнесува 9,9%. Но, согласно со проекциите, загрижува трендот на постојано зголемување на издадените гаранции во текот на наредните години.

Од горенаведеното може да се заклучи дека потенцијалните обврски претставуваат сериозна закана врз ликвидноста на државните средства и затоа процесот на издавање нови гаранции треба да биде строго регулиран, да подлежи на одредени критериуми и да вклучува процена на ризиците при проектирање на буџетот.

Графикон бр.12
Движење на вкупно гарантираниот јавен долг

Извор: МФ и НБРМ

III.5. Оперативен ризик

Во повеќето земји, оперативниот ризик ги вклучува ризикот од порамнување и ризикот од грешки. Ризикот од порамнување е изразен доколку во процесирањето на податоците се користат бројни неавтоматизирани активности. Ризикот од грешки често се однесува на начинот на сегрегација, поделба на извршувањето на трансакциите и функциите на порамнување низ одделенијата во состав на Секторот за управување со јавниот долг. Во повеќе земји постојат формални процедури за надминување на ризикот.

Основниот начин за редуцирање на оперативниот ризик и олеснување на процедурите за интерна контрола се постигнува преку пишани процедури кои ги делегираат одговорностите и јасно ги објаснуваат индивидуалните задачи во рамките на управувањето со долгот.

Во последната деценија, голем број на агенции за управување со јавен долг се поставени на различни степени на независност од страна на нивните министерства за финансии, почнувајќи од нивно функционирање како сектори во рамките на министерството, до нивна целосна автономност. Како дел од овој процес, агенциите за управување со јавен долг имаат преземено и бројни нови обврски при имплементацијата на рамката за управување со човечки ресурси, како и развој и управување со информатичкиот систем, кои пак од своја страна подлежат на оперативни ризици во работењето.

Во Република Македонија управувањето со јавниот долг се врши во рамките на Министерството за финансии, од страна на посебен сектор задолжен за тоа.

Во рамките на секторот, во 2006 година е направен значаен напредок во насока на релативизирање на оперативните ризици во работењето. Имено, светската практика на управување со јавниот долг налага формирање на одделение задолжено за политиката на управување со јавниот долг и анализа на ризиците (Middle Office), кое има суштинско значење во голем дел од контролните и оперативните активности на управување со јавниот долг. Отсуството од вакво одделение имплицираше оперативен ризик во квалитетот на работењето на секторот. Со промената на систематизацијата на Министерството за финансии ваквото одделение се формира во декември 2006 година, со што секторот се доеквирира со соодветен број на одделенија и со доволен број на вработени лица.

Исто така, значителен напредок во работењето на секторот има и во однос на "принципот на тројна контрола", при што двојна контрола постои во рамките на одделението, додека третата контрола ја врши раководителот на секторот.

Воедно, на секој вработен во секторот му се доделени директни задачи, како и индиректни обврски кои ги извршува во случај на отсуство на вработеното лице кое е задолжено со директна задача. Ова значи дека со ваквата реорганизација во рамките на секторот, не може да дојде до опасност од неизвршување на одредени задачи како резултат на отсуство на вработени лица.

Исто така, постои и подобрување на електронскиот систем кој Министерството за финансии го користи во процесот на аукции на државни хартии од вредност. Овде особено би го истакнале генерирањето на извештаи врз основа на кои Министерството за финансии е во можност полесно да ги следи движењата на пазарот на ДХВ. Со надградба на електронскиот систем има прогрес и во доставувањето на понудите од страна на овластените директни учесници при одржување на аукциите.

Од посебна важност е и прашањето за софтверот и електронскиот систем. Имено, согласно со Законот за управување со јавниот долг се јавува потреба од сеопфатна евиденција на целокупниот внатрешен и надворешен јавен долг во Министерството за финансии. Само сеопфатна евиденција и едноставен и брз пристап до податоците ќе може успешно да се управува со јавниот долг, без можност за грешки и заштеда на време и човечки ресурси. Процедурата за набавка на софтвер е отпочната и се предвидува дека истиот ќе се набави во текот на 2007 година и со тоа значително би се намалил оперативниот ризик.

* * *

Од горенаведеното може да се воочи значајноста на ризиците во управувањето на долгот и нужноста за нивно идентификување, анализа и управување. Правилното третирање на ризиците овозможува портфолиото на долгот да се движи во една посакувана насока без сериозни нарушувања на истото како резултат на бројни очекувани или неочекувани шокови.

Што се однесува до портфолиото на јавниот долг во Република Македонија може да се заклучи дека во изминатата година има постигнато значителен прогрес во намалувањето на одредени ризици. Од примарно значење е откупот на Лондонскиот клуб на кредитори (со што се намали сензитивноста од каматниот ризик), емитувањето на Еврообврзницата и зголемувањето на долгот индексирани во евро валута со фиксна каматна стапка, како и значајните залагања во насока на маргинализирање на оперативните ризици во работењето. Исто така, на домашниот пазар има значаен напредок за што говори сè поголемиот интерес за државни хартии од вредност, успешните емисии на долгорочните хартии од вредност и перманентниот пад на каматните стапки.

Но, од друга страна, квантитативните индикатори за мерење на ризиците укажуваат на опасноста од зголемување на ризиците во иднина што се должи на бројни фактори главно од економска природа. Имено, поради постигнувањето на одредено ниво на економски раст, Република Македонија повеќе не влегува во групата на земји кои можат да користат средства од мултилатералните кредитори под поволни услови, односно одобрување на т.н. концесионални заеми (долг период на отплата и ниски фиксни каматни стапки), што би значело намалување на ваквите заеми во портфолиото на долгот и нивна замена со заеми под понеповолни услови што имплицира зголемување на каматниот и ризикот од рефинансирање на долгот.

IV. Цели, мерки и таргети на Стратегијата за управување со јавен долг за периодот од 2007 до 2009 година

Со цел да се заштити портфолиото на јавниот долг на Република Македонија од идентификуваните ризици, како и намалување на трошоците за финансирање, потребно е да се дефинираат целите, таргетите и мерките кои треба да се преземат во наредниот период за креирање на оптимално должничко портфолио.

При утврдување на целите, мерките и таргетите за период од 2007 до 2009 година, не е земен предвид долгот на монетарните власти, односно сите цели и таргети се утврдени според Законот за јавен долг, според кој долгот на Народната банка на Република Македонија, како и државните записи за монетарни цели не влегуваат во вкупниот јавен долг. Ова од причина што таргетите и целите утврдени во Стратегијата за управување со јавен долг се дефинираат само од аспект на фискалната политика, а не и од аспект на монетарната политика.

Исто така, целите и таргетите произлегуваат како резултат на анализата на проектираното портфолио на вкупен јавен долг при што не се земени предвид некои потенцијални обврски кои дополнително можат да влијаат на зголемувањето на долгот како што се долгот на Македонски железници и обврските кои можат да произлезат при решавањето на прашањата поврзани со сукцесијата на долгот од поранешна Југославија.

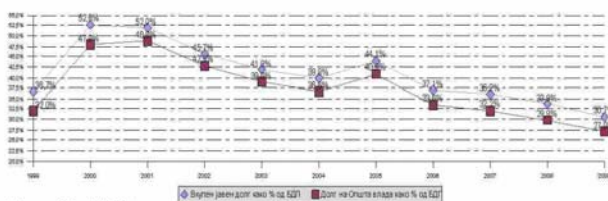
IV.1. Цели на Стратегијата

IV.1.1. Намалување на јавниот долг во однос на БДП

Големината на јавниот долг во однос на БДП е една од клучните цели која треба да се следи при управувањето со јавниот долг. Нивото на јавниот долг се смета дека е одржливо доколку овозможува негово навремено сервисирање и рефинансирање на подолг период. Одржливото ниво на јавен долг во однос на БДП зависи од многу фактори: стапката на развој на економијата, стапката на инфлација, развојот на домашниот финансиски пазар и др.

Состојбата на долгот на општа влада заклучно со октомври 2006 година е под лимитите утврдени со Мاستришките критериуми и изнесува 33% во однос на БДП. Вкупниот јавен долг во однос на БДП е за неколку процентни поени повисок во однос на долгот на општа влада и изнесува 36%. Со оглед на проекциите за движењето на јавниот долг во однос на БДП во периодот од 2007 до 2009 година се очекува овој тренд да се намали поради умерената фискална политика а особено и поради значителниот пораст на стапката на БДП кој се планира да се реализира во наредниот период (графикон бр.13).

Графикон бр. 13
Движење на јавниот долг во однос на БДП

Извор: МФ и НБРМ

IV.1.2. Подобрување на валутната структура на јавниот долг

➤ Зголемување на делот од долгот деноминиран во денари

Во вкупното портфолио на јавниот долг, денарите односно долгот изразен во домашна валута има релативно мало учество, односно заклучно со октомври 2006 година ова учество изнесува само 7,8%. Големото учество на долгот деноминиран во странска валута во голема мера го изложува вкупното портфолио на јавниот долг на ризик од промена на девизниот курс.

За таа цел е препорачливо учеството на долгот во денари во наредните години постепено да се зголемува преку емисија на ДХВ и кредити во домашна валута.

➤ Зголемување на делот на долгот деноминиран во евра во структурата на надворешниот јавен долг

Учеството на долгот изразен во евра во 2006 година се зголеми за 12,4 процентни поени во однос на 2005 година и претставува значаен чекор во намалувањето на изложеноста на надворешниот јавен долг на ризик од промена на девизните курсеви на неевро валутите. Поради тоа, учеството на долгот деноминиран во евра во надворешниот јавен долг се препорачува перманентно да се зголемува. За постигнување на оваа цел е потребно постојано да се прават напори новите задолжувања да бидат во евра. Истовремено, потребно е да се користи можноста за реструктурирање на валутната структура на постојниот долг со предвремен откуп на дел од долгот изразен во различни неевро валути и со користење на различните финансиски деривативи кои се нудат на меѓународниот пазар.

➤ Зголемување на учеството на внатрешниот јавен долг со истовремено намалување на надворешното задолжување

При управување со јавниот долг е потребно да се настојува ризикот од промена на девизниот курс на кој се изложува должничкото портфолио да се сведе на минимално ниво со постигнување на адекватна структура на портфолиото. За таа цел потребно е зголемување на учеството на внатрешниот јавен долг, односно на долгот изразен во денари во вкупното портфолио на јавниот долг. На овој начин ќе се влијае и во натамошниот развој на домашниот пазар на хартии од вредност и ќе се намали зависноста од странски задолжувања кои во себе носат дополнителни ризици како резултат на разните флукуации на меѓународниот финансиски пазар.

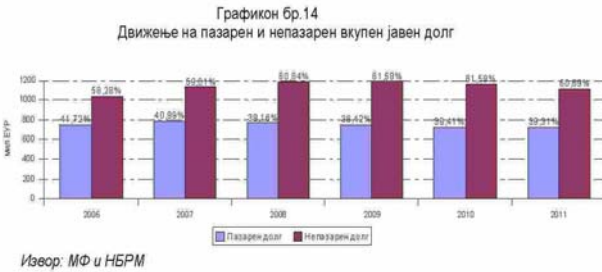
IV.1.3. Подобрување на каматната структура на јавниот долг

Една од целите кон кои треба да се стремат управувачите со јавниот долг во периодот до 2009 година, е постепено зголемување на делот на долгот со фиксна каматна стапка, при што треба да се даде приоритет на фиксните каматни стапки при секое идно задолжување, како и разгледување на можноста за предвремен откуп на дел од долгот со варијабилна каматна стапка со цел активно да се заштити портфолиото на јавниот долг од евентуалните идни пазарни шокови а со тоа и на промените на каматните стапки.

IV.1.4. Зголемување на пазарниот долг, со постепено намалување на заемите од официјалните кредитори

Учеството на долгот со кој може да се тргува (хартии од вредност) во вкупниот јавен долг е од големо значаење за ефикасно управување со портфолиото на јавниот долг. За разлика од кредитите, хартиите од вредност имаат можност да се тргуваат на секундарниот пазар на хартии од вредност, а со тоа се овозможува

намалување на поголем број на ризици како што се ризикот од рефинансирање, ликвидносниот ризик, каматниот ризик и др. Поради тоа, потребно е во период до 2009 година, да се преземат активности со цел за зголемување на учеството на хартиите од вредност наспроти заемите од официјалните кредитори во вкупното портфолио на јавниот долг. Подобрувањето на кредитниот рејтинг на државата е олеснувачки фактор при финансирање на разните инвестициони проекти како и за покривање на буџетскиот дефицит преку емитување на државни хартии од вредност на меѓународниот пазар и на домашниот пазар на хартии од вредност.

IV.1.5. Продолжување на рочноста на вкупниот јавен долг

Управувањето со јавниот долг во периодот до 2009 година треба да има за цел постепено продолжување на рочноста како на внатрешниот, така и на надворешниот јавен долг. Продолжувањето на рочноста на јавниот долг придонесува за заштита од потенцијални периодични економски потреси, како и за намалување на рефинансирачкиот и ликвидносниот ризик.

IV.1.6. Обезбедување на профил на рамномерни отплати

Отплатите како и трошоците за сервисирање на јавниот долг е потребно да бидат периодично рамномерно распоредени со цел за намалување на трошоците за рефинансирање, а со тоа и намалување на дестабилизирачките ефекти врз буџетот.

Според предвидените проекции за отплата на вкупниот јавен долг може да се забележи дека тие се добро распределени по години и нема некое позначајно оптоварување на буџетот во одреден период. Со цел за обезбедување на профил на непречени отплати а со тоа намалување и на рефинансирачкиот ризик, потребно е постепено да се зголеми рочноста на новите задолжувања како и зголемување на учеството на пазарниот долг во вкупното портфолио на јавниот долг. При појава на евентуално нерамномерно оптоварување на отплатите во одреден временски период е потребно да се преземаат активни мерки од страна на управувачите со јавниот долг.

IV.1.7. Рестриктивен пристап при издавање на државни гаранции

Сегашното учество на гарантираниот јавен долг во вкупниот јавен долг изнесува 9,9%. Финансирањето на јавните проекти преку издавање на гаранции повлекува дополнителни ризици, а со тоа и дополнителни трошоци за буџетот за нивно финансирање доколку овие гаранции бидат активирани.

Според направените анализи гарантираниот долг во периодот од 2007 до 2009 година се очекува постепено да се зголеми како резултат на планирани издадени гаранции кон јавните претпријатија, фондовите, како и кон општините за различни проекти.

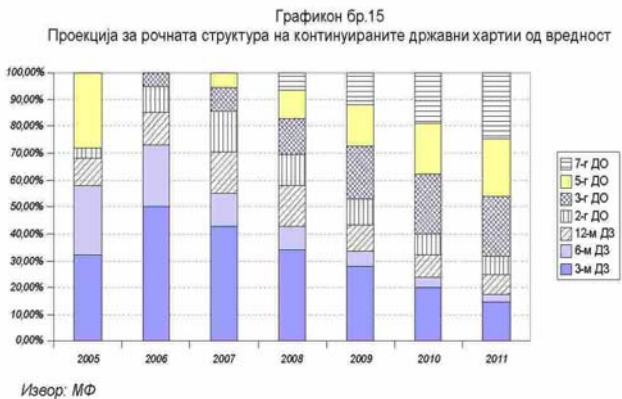
Со цел за намалување на големите ризици со кои може да се соочи во иднина државата, доколку овие га-

ранции бидат активирани, идната политика на државата треба да биде насочена кон применување на рестриктивен пристап за одобрување на гаранции особено на јавните претпријатија кои често пати се соочуваат со ликвидносни проблеми.

IV.2. Мерки на Стратегијата

IV.2.1. Развој на примарниот пазар на државните хартии од вредност

1. Министерството за финансии продолжува со континуираното издавање на ДХВ и во наредниот период согласно со индикативниот календар за емисија на државни хартии од вредност (Анекс 3). Интенцијата е зголемување на рочноста што значи поголема застапеност на ДХВ со подолги рокови за разлика од изминалиот период, а посебен акцент ќе биде ставен на државните обврзници. И фреквентноста на издавање на хартиите со подолга рочноста ќе се зголеми преку почести емисии во текот на годината. Нето емисијата на ДХВ и во текот на наредните години ќе се зголеми согласно со планот и проекциите за емисија на ДХВ.

2. Покрај редовните аукции на ДХВ во пракса се сретнуваат аукции за повторно отворање на веќе емитувана ДХВ (georepning аукции). Кај повторното отворање (georepning) се понудува дополнителна сума на претходно издадената хартија од вредност. Новата емисија има ист датум на пристигнување, ISIN код, каматна стапка како и оригиналната емисија, а различен датум на издавање. Министерството за финансии во досегашната пракса ја користеше оваа техника на повторно отворање (georepning) на аукции само кај краткорочните ДХВ, а во иднина се планира примена на оваа техника и кај долгорочните ДХВ. Повторното отворање на една аукција ќе доведе до зголемување на ликвидноста на издадената хартија од вредност на секундарниот пазар.

3. По извршениот мониторинг на однесувањето на банките на аукциите во 2006 година и делумно во 2007 година, Министерството за финансии ќе донесе одлука за воведување на систем на примарни дилери, односно ќе селектира ограничен број на банки коишто ќе имаат ексклузивно право да купуваат на аукциите на примарниот пазар на ДХВ, но истовремено и ригорозни обврски за пласман на ДХВ, за котација на секундарниот пазар и сл. Министерството за финансии очекува дека примарните дилери ќе придонесат за зголемување на конкуренцијата меѓу банките и ќе овозможат поефикасно спроведување на примарната емисија на ДХВ и подобрување на услугите кон клиентите поврзани со ДХВ.

4. Посебна новина во 2007 година ќе биде планираното воведување на неконкурентните понуди, со што ќе се овозможи инвеститорите да аукцираат на аукциите на ДХВ само со износи, а каматната стапка што ќе им се додели ќе биде просечната пондерирани каматна стапка постигната на аукцијата. Воведувањето на не-

конкурентните понуди ќе претставува голема погодност за помалите инвеститори, како и за зголемување на популарноста на државните хартии од вредност, што е од огромно значење за развојната фаза во која се наоѓа пазарот на државни хартии од вредност во Република Македонија.

5. Промоција на ДХВ преку продолжување на маркетинг кампањата за инвестирање во ДХВ со опфаќање на поширок круг на пазарни субјекти, вклучувајќи и објаснување на процедурата за нивно купување. Во текот на 2006 година фокусот на кампањата беше ставен главно на правните лица, но во 2007 година се планира поголем фокус да биде ставен на промоција на ДХВ на физичките лица, со истовремена обука на банкарските шалтерски работници за процедурите за купување на ДХВ. Исто така, Секторот за управување со јавниот долг подготвува измени на веб страницата на Министерството за финансии, во делот за државни хартии од вредност, во насока на пофреквентно ажурирање и овозможување на полесен пристап и поефикасно користење на информациите од страна на физичките и правните лица заинтересирани за овој сегмент.

IV.2.2. Секундарен пазар

Во 2007 година се планира поголем развој во доменот на секундарниот пазар, поточно во натамошната промоција на Пазарот преку шалтер (ОПЦ). Тоа ќе следи, пред сè, како резултат на воведувањето на примарните дилери на пазарот на државните хартии од вредност. Со воведувањето на овој систем кој се јавува во поддршка на примарниот пазар, покрај главната улога, примарните дилери можат да се јават и во улога на поддржувачи на секундарниот пазар (маркет мејкери) со тоа што ќе обезбедуваат редовно котирање на продажни и куповни цени на државни хартии од вредност со цел да се одржи ликвидноста на пазарот.

Затоа, со цел да се постигне целосна институционализација на Пазарот преку шалтер (ОПЦ), Министерството за финансии во соработка со Народната банка на Република Македонија ќе извршат промена во „Правилата за начинот и постапката за тргување и порамнување на трансакции со хартии од вредност на пазари преку шалтер“, со тоа што ќе се воведат задолжителна котација и тргување на ДХВ од страна на банките во износ од 1.000.000,00 денари (овој износ во иднина може да биде предмет на натамошни приспособувања и усогласувања).

IV.2.3. Искористување на можностите за реструктурирање на постојното портфолио на јавниот долг

За постигнување на претходните цели поврзани со создавањето на поволна рочна каматна и валутна структура, обезбедување на изедначен профил на отплати на јавниот долг како и минимизирање на трошоците за финансирање, Министерството за финансии ќе ги разгледа можностите за реструктурирање на постојното портфолио на јавниот долг, при што ќе се овозможи активно управување и креирање на поволно должничко портфолио. Реструктурирањето на јавниот долг може да се постигне со искористување на разните техники и средства како што е предвремен откуп на неповолен долг, односно на долг кој согласно со пазарните услови создава дополнителни трошоци за Буџетот на Република Македонија. Со оглед на направените анализи на економската оправданост со користење на методот на нето сегашната вредност на долгот кон Парискиот клуб на кредитори, произлегува дека со предвремен откуп на овој долг можат да се остварат големи заштеди во Буџетот на Република Македонија. Откупот би се реализирал со средствата од приватизацијата на енергетскиот сектор во Република Македонија. Ова ќе биде и

една од клучните цели на Република Македонија во 2007 година веднаш после решавањето на долгот кон Италија.

Исто така, позитивно реструктурирање на портфолиото може да се постигне и преку искористување на финансиски деривативи кои се нудат на меѓународниот пазар, кои значително можат да влијаат во подобрувањето на условите под кои одредени кредити се склучени согласно со новите движења на меѓународниот пазар на капитал, како и на економските услови во земјата и во странство.

IV.2.4. Воведување активен дијалог со агенциите за изготвување на кредитен рејтинг

Во текот на 2007 година Министерството за финансии, во име на Владата на Република Македонија ќе ја продолжи соработката со агенциите за кредитен рејтинг. Тоа подразбира обезбедување целосни информации за развојот и случувањата во земјата на редовна основа. Планирана е посета од страна на двете рејтинг агенции Standard and Poog's и Fitch, со цел годишно стандардно ревидирање на добиените оценки, но не е исклучена и можноста за добивање и на трет кредитен рејтинг, односно ново кредитно оценување на Република Македонија од страна на некоја трета рејтинг агенција. Една од заинтересираните агенции е и Јапонската кредит рејтинг агенција која ќе има за цел промоција на Република Македонија пред јапонските инвеститори.

IV.2.5. Обезбедување на обединета евиденција

Министерството за финансии е во процес на набавка на софтвер за целите на управување со јавниот долг, кој ќе овозможи целосно интегрирање на евиденцијата за внатрешниот и надворешниот јавен долг во еден единствен регистар. Овој систем е од голема важност за навремено следење на промените на јавниот долг, негова анализа и активно управување со вкупниот јавен долг.

IV.3. Квантитативни таргети на Стратегијата

> Висината на износот (лимитот) на јавниот долг- Долгот на општа влада во однос на БДП се предвидува да се движи во рамките на лимитите од 34% до 37%, додека вкупниот јавен долг, исто така ќе има тенденција на постојано намалување движејќи се во рамките од 37% до 40% од БДП.

> Однос внатрешен-надворешен јавен долг-Во периодот до 2009 година е потребно да се настојува учеството на внатрешниот јавен долг да достигне ниво од 35%, наспроти 65% учество на надворешниот јавен долг.

> Долг со фиксна каматна стапка-Се препорачува ова учество во вкупниот јавен долг да се движи од 70% до 80%.

> Јавен долг деноминиран во денари-Со оглед на фактот дека моменталното учество е на многу ниско ниво, треба да се направат напори овој процент да порасне со изгледи тој да достигне од 15% до 20% во однос на вкупниот јавен долг.

> Надворешен јавен долг во евра-Постепено зголемување на долгот деноминиран во евра во однос на предругите неевро валути и до 2009 година постигнување на ниво од 70%.

> Висината на износот (лимитот) на државните гаранции-Во периодот од 2007 до 2009 година вкупно гарантираниот долг треба да се движи во рамките од 3,7 до 4,1% во однос на БДП, додека во однос на вкупниот јавен долг овој процент е препорачливо да биде од 8% до 11%. Со цел за непречекорување на наведените таргети, странското задолжување со издавање на државна

гаранција во 2007 година ќе биде во износ од околу 15 мил. евра. Како резултат на тоа, состојбата на гаранциите во разгледуваниот период ќе бележи благо зголемување и се планира да изнесува околу 220 мил. евра.

> Максимален износ на новите задолжувања - Вкупниот износ на новото задолжување во 2007 година се очекува да изнесува 203 мил. евра, од кои околу 57 мил. евра по основ на континуирани државни хартии од вредност, а остатокот од 146 мил. евра по основ на задолжување во странство. Во износот што е предвиден

за надворешно задолжување, 31 мил. евра се по основ на новосклучени кредити, а другите се по основ на повлечени трансии по договори кои се склучени во претходните години. Исто така, треба да се потенцира дека при утврдувањето на овие лимити не се земени предвид некои идни потенцијални преземања на обврски (долгови), како на пример нерешениот долг со Италија, долгот на Македонски железници и евентуални нови задолжувања на енергетскиот сектор кои дополнително можат да го оптоваруваат Буџетот на Република Македонија и нивото на јавниот долг (Анекс 4).

V. Анекс I

Табела бр. 7
Внатрешен јавен долг

Во мил.Еур	2006	2007	2008	2009
Внатрешен јавен долг според GFS методологија	701,2	739,4	719,8	699,0
Внатрешен јавен долг според Законот за јавен долг	601,2	639,4	619,8	599,0
Долг на општа влада	699,6	737,8	718,2	697,4
Долг на Централна влада	699,4	737,6	718,0	697,2
Структурни обврзници	480,7	461,8	376,9	292,0
Обвр. за санација на Стопанска банка	21,2	15,9	10,6	5,3
Обвр. за селективни кредити	16,9	16,9	16,9	16,9
Обвр. за приватизација на Стопанска банка	68,7	60,1	51,5	42,9
Обвр. за старо девизно штедење	254,9	203,9	153,0	102,0
Обвр. за денационализација	118,9	164,9	144,9	124,9
Континуирани државни хартии од вредност	218,7	275,8	341,1	405,2
Од кои државни записи за монетарни цели	100,0	100,0	100,0	100,0
Општини	0,2	0,2	0,2	0,2
Јавни претпријатија	1,6	1,6	1,6	1,6

Извор: МФ

Табела бр. 8
Надворешен јавен долг

Сектор/должник/кредитор	2006	2007	2008	2009
Надворешен јавен долг според GFS методологија	1237,1	1310,4	1347,5	1347,6
Надворешен јавен долг според Законот за јавен долг	1194,96	1282,1	1341,8	1347,0
Влада на Република Македонија	1029,4	1069,2	1112,8	1111,0
Официјални кредитори	878,8	918,8	962,6	961,0
Мултилатерални кредитори	741,7	776,6	823,1	821,5
ИБРДИДА	463,3	484,9	513,7	520,3
ИФАД	12,6	13,1	13,6	14,5
ЦЕДБ	18,0	19,9	29,5	39,2
ЕБРД	43,6	53,7	55,1	54,3
ЕИБ	114,2	115,0	126,2	116,2
ЕУ	90,0	90,0	85,0	77,0
Билатерални кредитори	137,1	142,2	139,6	139,5
Репрограмиран долг 1995	77,4	60,2	43,0	25,8
Непрограмиран долг	6,6	6,6	6,6	6,6
Новосклучени кредити	53,0	75,4	89,9	107,0
Приватни кредитори	150,6	150,4	150,2	150,0
Еврообврзница	150,0	150,0	150,0	150,0
Останати приватни кредитори	0,6	0,4	0,2	0,0
Банки	0,6	0,4	0,2	0,0
Народна банка на Република Македонија	42,1	28,4	5,7	0,6
ММФ	42,1	28,4	5,7	0,6
Јавни претпријатија	165,6	212,9	229,0	236,0
Официјални кредитори	82,6	126,6	146,3	163,3
Мултилатерални кредитори	60,3	97,1	108,4	127,9
ЦЕДБ	5,0	10,0	10,0	17,0
ИБРД	27,6	36,3	48,7	56,9
ЕБРД	10,1	30,2	27,6	27,6
ЕИБ	12,6	15,5	18,3	22,8
ЕУРОФИМА	5,1	5,1	3,8	3,6
Билатерални кредитори	22,2	29,5	38,0	35,4
Новосклучени кредити	22,2	29,5	38,0	35,4
Приватни кредитори	83,0	86,2	82,7	72,7
Останати приватни кредитори	83,0	86,2	82,7	72,7

Извор: МФ и НБРМ

VI. Анекс II

Модел за управување со јавниот долг

Портфолиото на јавниот долг, кое е сочинето од внатрешен и надворешен долг на јавниот сектор, вообичаено е најголемото финансиско портфолио на една држава и е изложено на голем број на ризици кои можат да предизвикаат финансиска криза и нестабилност. Освен тоа, и големината на обврските кои произлегуваат од јавниот долг се често неизвесни од причина што се детерминирани и зависни од идните движења на макроекономските варијабилни како и од идните политички одлуки. Оттука, како неопходност се наметнува потребата да се дефинира оптималната структура на јавниот долг, која ќе им овозможи на владите да ја намалат изложеноста на долгот на финансиските ризици, по пат на воспоставување на квантитативни и квалитативни критериуми за валутната, рочната и каматната структура на долгот.

Ризиците на кои е изложено тековното должничко портфолио на јавниот долг на Република Македонија се објаснети во Глава 3. Притоа, пазарните ризици, односно ризикот од промената на каматната стапка и промената на девизниот курс се посочени како ризици кои имаат најголемо влијание на трошоците кои произлегуваат од тековното должничко портфолио.

Имајќи ги предвид овие ризици, но и евентуално нови ризици кои би имале значително влијание на трошоците кои произлегуваат од долгот, во Министерството за финансии беше изработен едноставен модел со цел да се дефинира оптималната структура на долгот кон чие остварување на среден рок треба да се стреми државата. Поконкретно, со моделот се прави обид за одреден временски период (10 години) да се утврдат односите на размена меѓу трошоците и ризиците кои произлегуваат од различни алтернативни должнички портфолија, под претпоставка да настанат шоките утврдени во неколку макроекономски сценарија. Притоа, трошокот на долгот се мери преку учеството на годишниот трошок за сервисирање на долгот во однос на БДП за тој период, додека ризикот се мери преку потенцијалните варијации на овие трошоци под претпоставка на настанување на шоките предвидени во макроекономските сценарија.

При дефинирање на алтернативните портфолија, беа определени четири категории (соодноси) кои ќе ги сочинуваат, и тоа:

- Внатрешен јавен долг поделен на: среднорочен (3-годишен со фиксна каматна стапка) и краткорочен (3-месечен со варијабилна каматна стапка) и
- Надворешан јавен долг деноминиран во ЕВРА со рок на пристигнување од десет години, поединечно со фиксна и варијабилна каматна стапка.

Алтернативните портфолија (стратегии за задолжување), кои се користени во моделот се прикажани во следнава табела:

Табела бр. 9
Алтернативни портфолија

Портфолија во %		1	2	3	4	5	6*
Надворешен јавен долг	10-годишен со фиксна каматна стапка	40	40	50	20	10	55
	10-годишен со варијабилна каматна стапка	40	10	20	20	20	29
Внатрешен јавен долг	3-годишен со фиксна каматна стапка	10	20	15	40	25	2
	3-месечен со варијабилна каматна стапка	10	30	15	20	45	14
		100	100	100	100	100	100

* тековно портфолио

Извор: МФ

Новина во поглед на портфолијата опфатени во анализата на стратегијата од претходната година е тоа што во анализата за оваа година за прв пат се утврдуваат ефектите од шоките утврдени во шесте макроекономски сценарија и на тековното должничко портфолио кое е претставено во шестата стратегија за задолжување. Другите 5 стратегии за задолжување претставуваат различни комбинации на долгот според рочна, каматна и валутна структура. Ова со цел да се утврди кој сегмент од должничкото портфолио е најчувствителен на промените на општите услови (шокови) во економијата, било домашна и странска. Движењата на трошоците кои произлегуваат од претходните стратегии за задолжување се тестираат преку ефектите од влијанието на шест макроекономски сценарија, и тоа:

- Сценарио 1: Основно сценарио
- Сценарио 2: Шок во светската економија
- Сценарио 3: 20% Девалвација
- Сценарио 4: Рецесија во домашната економија
- Сценарио 5: 30% Девалвација
- Сценарио 6: Двоцифрена инфлација од 15%

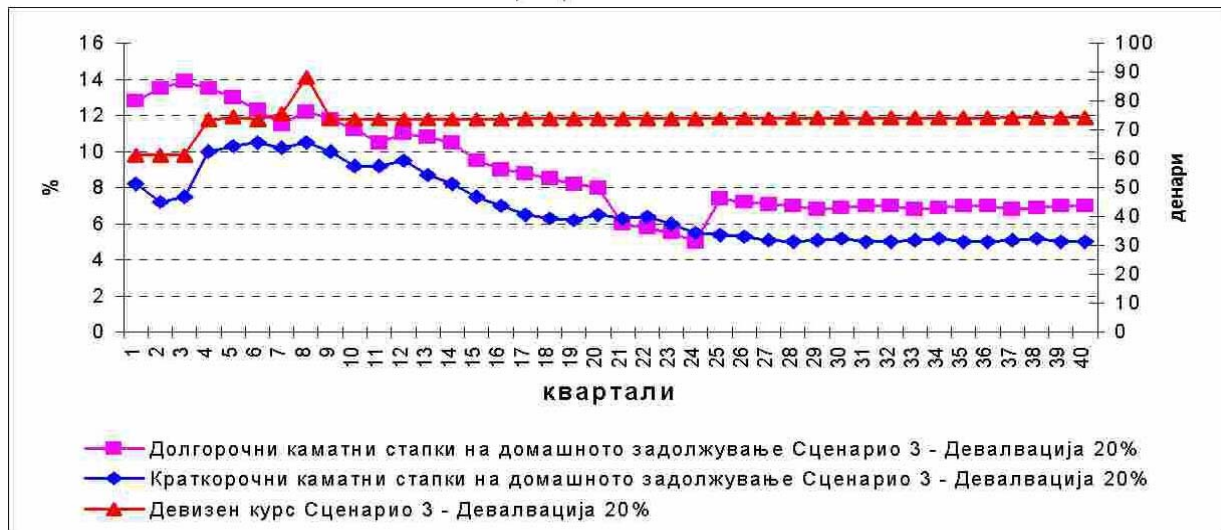
Основното сценарио ја отсликува тековната политика на Владата, како и политиката која владата планира да ја спроведува во наредните десет години. Со ова сценарио се предвидува континуиран пораст на БДП на годишно ниво од 6%, и стабилен курс на домашната валута во однос на ЕВРА. Каматните стапки на домашниот финансиски пазар, долгорочни и краткорочни, бележат тренд на континуирано опаѓање до 2010 година, по што до крајот на 2015 година каматните стапки го задржуваат приближно истово ниво.

Во второто сценарио е прикажано движењето на макроекономските варијабилни под претпоставка да се случи рецесија во светското стопанство. Ваквите случувања во светската економија се очекува да имаат најголемо влијание врз каматните стапки на меѓународниот финансиски пазар (долгорочни и краткорочни), кои единствено во ова сценарио бележат значителен пораст во периодот на рецесијата. Каматните стапки на домашниот финансиски пазар го задржуваат истиот тренд на движење како во основното сценарио, но на малку повисоко ниво. БДП и во ова сценарио бележи пораст со стапка на пораст од 4%. Девизниот курс на ЕВРА, исто така, бележи континуиран пораст на вредноста од 8% во 2007 и 2008, 5% во 2009 и 2010, 3% во 2011 и 2% во 2014 и 2015 година.

Со наредните четири сценарија се проектирани движењата на макроекономските индикатори во услови на шокови во домашното стопанство, како што се девалвација на домашната валута, рецесија во домашното стопанство и инфлација. Во третото и петтото сценарио респективно се предвидува девалвација, односно намалување на вредноста на домашната валута за 20%, односно за 30% до крајот на 2006 година. Ваквите промени во вредноста на домашната валута предизвикуваат зголемување на каматните стапки на домашните финансиски пазари во моментот на настанување на шокот. Во периодот по шокот се предвидува стабилизација на домашната економија, како резултат на што каматните стапки на домашното задолжување во текот на целиот период по шокот се движат во надолен тренд.

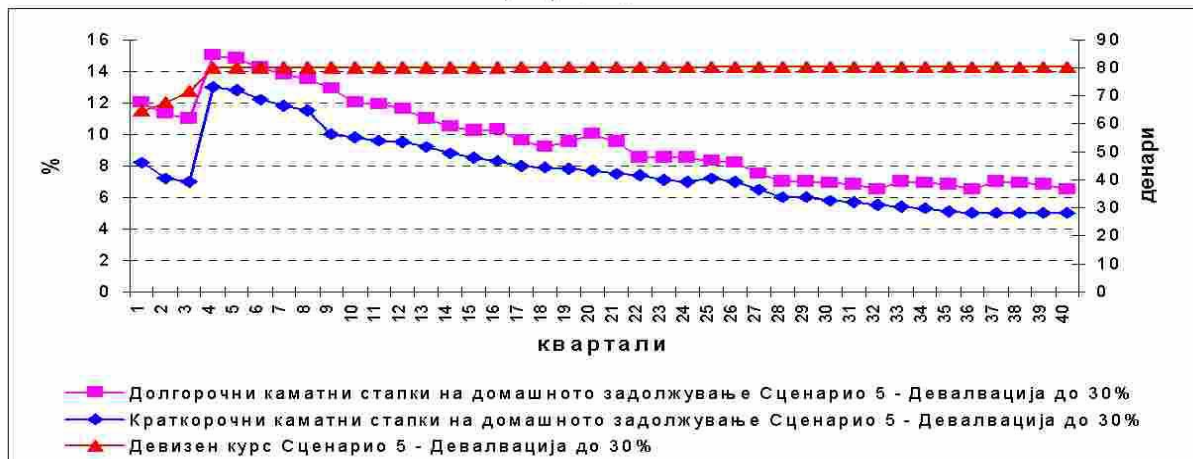

Графикон бр.16
Движење на каматните стапки за домашно задолжување под претпоставка на
Сценарио 3

Извор: МФ

Графикон бр.17
Движење на каматните стапки за домашно задолжување под претпоставка на
Сценарио 5

Извор: МФ

БДП во овие сценарија бележи тренд на континуиран пораст, но со намалена стапка на раст, односно 8% во 2007, 7% во периодот од 2008 до 2010 и 6% во периодот до 2015 година.

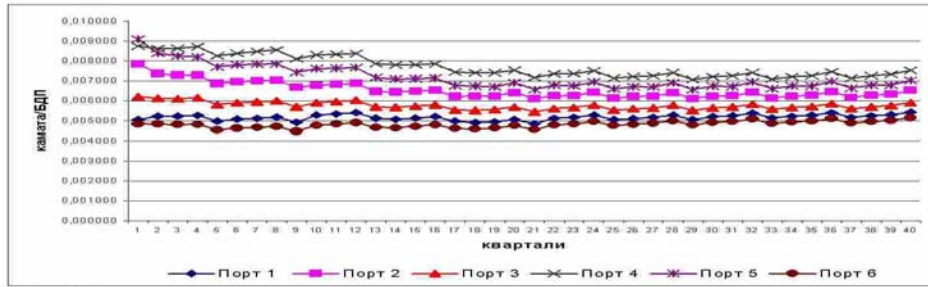
Ефектите од рецесијата во домашната економија на основните макроекономски индикатори се опишани во четвртото сценарио. Во ова сценарио стапката на пораст на БДП се одржува на најниско ниво во однос на сите останати сценарија, односно на 4%. Од друга страна, каматните стапки за домашното задолжување, краткорочни и долгорочни, бележат највисок пораст во однос на другите сценарија, достигнувајќи го нивото од 15,5% за долгорочните, и 12% за краткорочните каматни стапки.

Шестото сценарио се концентрира на ефектите од двоцифрена (15%) инфлација, што е проследено со незначителни промени во вредноста на домашната валута, значителен пораст на БДП во 2007 година од 12%, по што порастот добива намалена динамика од 8% во 2008 и 2009 и 7% во периодот до 2015 година.

Каматните стапки на домашните финансиски пазари се зголемуваат како резултат на антиинфлационите мерки кои ќе се очекува да бидат преземени од страна на монетарните власти со цел за стабилизирање на домашната економија.

Од направената анализа може да се заклучи дека долгорочно тековната макроекономска политика, со која се предвидува опаѓачкиот тренд на каматните стапки на домашните финансиски пазари, да води кон намалување на каматните трошоци на портфолијата во кои долгот во домашна валута има поголемо учество. Од друга страна, портфолијата во кои доминира долгот во странска валута (Портфолија 1, 3 и 6), освен што во текот на целиот период се на пониско ниво од другите портфолија, како резултат на континуираното зголемување на каматните стапки трошоците се движат во нагорна линија.

Графикон бр.18
Каматни трошоци во однос на БДП
Основно и макроекономско сценарио

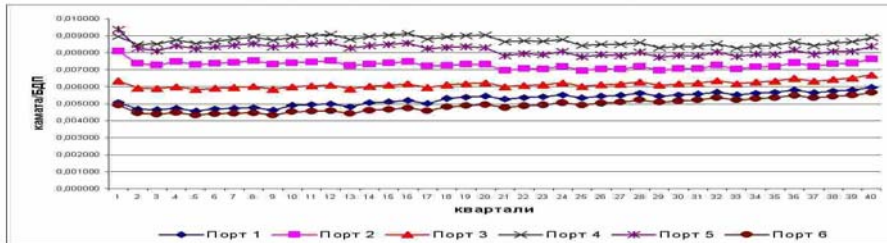

Извор: МФ

Доколку светската економија претрпи шок, односно рецесија, истото резултира со зголемување на каматните стапки на меѓународните финансиски пазари, што

пак ќе предизвика зголемување на каматните трошоци на портфолијата во кои доминира долгот изразен во странска валута.

Графикон бр.19
Каматни трошоци во однос на БДП
Сценарио на рецесија во светската економија

Извор: МФ

Од друга страна, доколку настане шок во домашната економија, тоа ќе има соодветно влијание врз вредноста на домашната валута и растот на економијата, но истовремено и врз каматните стапки на домашните финансиски пазари. Ваквите промени ќе предизвикаат моментален пораст на каматните трошоци на портфолијата во кои доминира долгот изразен во домашна валута, кои по стабилизирање на условите бележат тренд на континуиран пад.

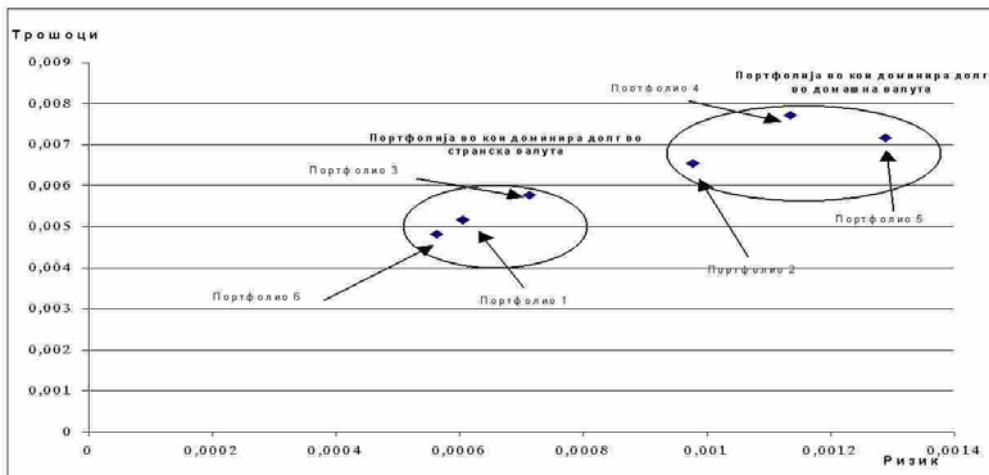
трошоците на портфолијата со доминантен домашен долг на долг рок во сите сценарија бележат тренд на опаѓање, додека трошоците на портфолијата со доминантен странски долг континуирано се зголемуваат.

Генерално, може да се заклучи дека просечните трошоци што ги генерираат сите портфолија се најниски во услови прикажани во основното сценарио и сценариото со кое се предвидува рецесија во светското стопанство, како резултат на промена на цената на нафтата, а највисоки според сценаријата во кои се предвидува промена на макроекономските индикатори како резултат на намалување на вредноста на домашната валута и рецесија во економијата воопшто.

Анализирајќи ги ефектите од влијанието на промените на економските услови во државата и во светот на различните должнички портфолија, може да се констатира дека тековното портфолио на јавниот долг на Република Македонија е повољно како од аспект на трошоците, така и од аспект на неговата изложеност на ризик од промена на тие трошоци. Но, ова секако не значи дека истата не треба да се менува. Напротив, дополнителните анализи покажуваат дека повеќе од неопходно е да се преземат активности за умерено реструктурирање на долгот во насока на постепено зголемување на делот на долгот деноминиран во домашна валута. Тоа би значело подобрување на портфолиото на државните хартии од вредност, од квантитативен и квалитативен аспект, односно зголемување на износите на емитуваните хартии од вредност, како и подобрување на нивната рочност.

Исто така, каматните трошоци на портфолијата во кои доминира странска валута се на пониско ниво од трошоците на портфолијата во долгот во домашна валута го зголемува своето учество. Но, од друга страна,

Графикон бр.20
Односи на размена меѓу трошоци и ризици

Извор: МФ

VII. Анекс III

КАЛЕНДАР

за емисија на државни хартии од вредност во 2007 година

Квартал	Месец	Ознака на аукција	Датум на аукција	Датум на емисија	Датум на достасување	Денови - години на достасување
I	Јануари	DZ2007/01-91	09/01/07	10/01/07	11/04/07	91
		DZ2007/01-182	09/01/07	10/01/07	11/07/07	182
		DZ2007/02-91	23/01/07	24/01/07	25/04/07	91
		DZ2007/01-364	23/01/07	24/01/07	23/01/08	364
	Февруари	DZ2007/03-91	06/02/07	07/02/07	09/05/07	91
		DZ2007/02-182	06/02/07	07/02/07	08/08/07	182
		DZ2007/04-91	20/02/07	21/02/07	23/05/07	91
		DO2007/01-0209	22/02/07	26/02/07	26/02/09	02
	Март	DZ2007/05-91	06/03/07	07/03/07	06/06/07	91
		DZ2007/03-182	06/03/07	07/03/07	05/09/07	182
		DZ2007/06-91	20/03/07	21/03/07	20/06/07	91
		DZ2007/02-364	20/03/07	21/03/07	19/03/08	364
		DO2007/02-0310	22/03/07	26/03/07	26/03/10	03
II	Април	DZ2007/07-91	10/04/07	11/04/07	11/07/07	91
		DZ2007/04-182	10/04/07	11/04/07	10/10/07	182
		DZ2007/08-91	24/04/07	25/04/07	25/07/07	91
	Мај	DZ2007/09-91	08/05/07	09/05/07	08/08/07	91
		DZ2007/05-182	08/05/07	09/05/07	07/11/07	182
		DZ2007/10-91	22/05/07	23/05/07	22/08/07	91
		DO2007/03-0509	24/05/07	28/05/07	28/05/09	02
	Јуни	DZ2007/11-91	05/06/07	06/06/07	05/09/07	91
		DZ2007/06-182	05/06/07	06/06/07	05/12/07	182
		DZ2007/12-91	19/06/07	20/06/07	19/09/07	91
		DZ2007/03-364	19/06/07	20/06/07	18/06/08	364
		DO2007/04-0510	21/06/07	25/06/07	25/06/10	03
III	Јули	DZ2007/13-92	10/07/07	11/07/07	10/10/07	91
		DZ2007/07-182	10/07/07	11/07/07	09/01/08	182
		DZ2007/14-91	24/07/07	25/07/07	24/10/07	91
		DZ2007/04-364	24/07/07	25/07/07	23/07/08	364
	Август	DZ2007/15-91	07/08/07	08/08/07	07/11/07	91
		DZ2007/08-182	07/08/07	08/08/07	06/02/08	182
		DZ2007/16-91	21/08/07	22/08/07	21/11/07	91
		DO2007/05-0809	23/08/07	27/08/07	27/08/09	02
	Септември	DZ2007/17-91	04/09/07	05/09/07	05/12/07	91
		DZ2007/09-182	04/09/07	05/09/07	05/03/08	182
		DZ2007/18-91	18/09/07	19/09/07	19/12/07	91
		DZ2007/05-364	18/09/07	19/09/07	17/09/08	364
		DO2007/06-0910	20/09/07	24/09/07	24/09/10	03
IV	Октомври	DZ2007/19-91	09/10/07	10/10/07	09/01/08	91
		DZ2007/10-182	09/10/07	10/10/07	09/04/08	182
		DZ2007/20-91	23/10/07	24/10/07	23/01/08	91
		DO2007/07-1012	25/10/07	29/10/07	29/10/12	05
	Ноември	DZ2007/21-91	06/11/07	07/11/07	06/02/08	91
		DZ2007/11-182	06/11/07	07/11/07	07/05/08	182
		DZ2007/22-91	20/11/07	21/11/07	20/02/08	91
		DO2007/08-1109	22/11/07	26/11/07	26/11/09	02
	Декември	DZ2007/23-91	04/12/07	05/12/07	05/03/08	91
		DZ2007/12-182	04/12/07	05/12/07	04/06/08	182
		DZ2007/24-91	18/12/07	19/12/07	19/03/08	91
		DZ2007/06-364	18/12/07	19/12/07	17/12/08	364

Извор: МФ

VIII. Анекс IV

Табела бр.10

Проектирани повлекувања по основ на склучени и несклучени кредити

I/II	Јавен сектор		146.219.164	122.447.624	89.862.926
I	Општа влада		87.060.997	91.713.491	66.632.033
I.1	Мултилатерални кредитори		61.488.291	74.179.641	43.500.983
I.1.1	ИБРД/ИДА		32.992.539	33.972.046	26.398.367
С	Проект за реконструкција на ирригациони системи	Мин. за земјоделство	188.839	0	0
С	Проект за модернизација на образованието	Мин. за образование и наука	514.554	514.554	2.190.024
С	Проект за реформи во судското СПИЛ	Мин. за правда	1.700.000	3.000.000	3.800.000
С	Проект за управување со здравствен сектор	Мин. за труд и социјална политика	1.869.000	1.778.145	831.726
С	Проект за катастар и регистрација на недвижности	Мин. за здравство	1.007.512	1.114.809	2.718.725
С	VERIS	Државен геодетски завод	1.600.000	3.200.000	3.213.176
С		Мин. за економија	1.120.000	3.782.368	3.353.632
Р	Повлекувања по основ на несклучени проекти		24.992.634	20.582.170	10.291.084
I.1.2	ЕБРД		14.254.518	7.572.518	6.000.000
С	Проект за патишта II	Фонд за патишта	10.800.000	7.572.518	0
С	МЕАР	Мин. за финансии (786)	2.646.826	0	0
С	Проект за цивилна и воздушна пловидба	Управа за цивилна и воздушна пловидба	807.692	0	0
Р	Повлекувања по основ на несклучени проекти		0	0	6.000.000
I.1.3	ЕИБ		11.100.000	23.900.000	2.000.000
С	Проект за патишта II (60 мил.ЕУР)	Фонд за патишта	11.100.000	15.900.000	0
Р	Повлекувања по основ на несклучени проекти		0	8.000.000	2.000.000
I.1.4	ИФАД		641.234	735.077	1.102.616
С	Проект за финансиски услуги во земјоделството	Мин. за земјоделство	641.234	0	0
Р	Повлекувања по основ на несклучени проекти		0	735.077	1.102.616
I.1.5	ЦЕБ		2.500.000	8.000.000	8.000.000
С	Проект за социјални станови	Мин. за транспорт и врски и JPSSDP	1.500.000	0	0
Р	Повлекувања по основ на несклучени проекти		1.000.000	8.000.000	8.000.000
I.2	Билатерални кредитори		25.572.706	17.533.850	23.131.050
С	Италија-поддршка на мали и средни претпријатија	Мин. за земјоделство	1.697.949	0	0
С	Проект за новодување на јужниот регион на Вардар	Мин. за земјоделство	4.146.485	0	0
С	Проект ХС Лисиче-заем од ИСО	Мин. за земјоделство	1.981.001	0	0
С	Проект ХС Лисиче-заем од BVVA	Мин. за земјоделство	610.114	0	0
С	ЈВКС-Проект злетовица	Мин. за земјоделство	16.039.133	17.533.850	18.691.050
С	Програмата за рационализација на управувањето и модернизација на биомедицинската технологија во здравствениот сектор	Мин. за здравство	1.098.024	0	0
Р	Повлекувања по основ на несклучени проекти		0	0	4.440.000
II	Јавни претпријатија		59.158.167	30.734.133	23.230.893
II.1	Мултилатерални кредитори		39.700.000	13.886.460	23.230.893
II.1.1	ИБРД/ИДА		10.600.000	12.500.000	10.230.893
С	Проект за реструктурирање на Македонски железници	Македонски железници	3.600.000	4.500.000	4.700.000
С	Проект за развој на електрична енергија	АД Мелсо	7.000.000	8.000.000	2.590.583
Р	Повлекувања по основ на несклучени проекти		0	0	2.940.310
II.1.2	ЕБРД		23.000.000	1.386.460	4.000.000
С	Пренос на електрична енергија(400 kV Енергетско поврзување на Македонија-Булгарија)	АД Мелсо	23.000.000	1.386.460	0
Р	Повлекувања по основ на несклучени проекти		0	0	4.000.000
II.1.3	ЕИБ		1.100.000	0	2.000.000
С	ЕСМ трафостаници на во Р.Македонија	АД мелсо	1.100.000	0	0
Р	Повлекувања по основ на несклучени проекти		0	0	2.000.000
II.1.4	ЦЕБ		5.000.000	0	7.000.000
С	Проект за зголемување на вработувањето II (МБДП)	МБПР	5.000.000	0	0
Р	Повлекувања по основ на несклучени проекти		0	0	7.000.000
II.2	Билатерални кредитори		19.458.167	16.847.673	0
С	Проект Света Петка	АД Елем	14.363.167	5.642.673	0
Р	Повлекувања по основ на несклучени проекти		5.095.000	11.205.000	0

С-склучен договор за заем

Р-планирани проекти

IX. Анекс V

Табела бр.11
Годишен износ на планирани државни гаранции

Втора верзија

Во ЕУР	2007	2008	2009
Вкупен износ на планирани државни гаранции	15.000.000,00	10.000.000,00	92.780.037,00

Извор: МФ

Стратегијата за управување со јавен долг за периодот од 2007 до 2009 година влегува во сила со денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Бр. 07-854/1
21 февруари 2007 година
Скопје

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Љубиша Георгиевски, с.р.

МИНИСТЕРСТВО ЗА НАДВОРЕШНИ РАБОТИ 391.

Врз основа на член 50 точки 1 и 4 од Законот за патните исправи на државјаните на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија” бр. 67/92, 20/03, 46/04 и 19/07), министерот за надворешни работи во согласност со министерот за внатрешни работи донесе

П РА В И Л Н И К ЗА ПОСТАПКАТА ЗА ИЗДАВАЊЕ НА ДИПЛОМАТСКИ И СЛУЖБЕНИ ПАСОШИ И ВИЗИ И ЗА ЛИСТАТА НА НОСИТЕЛИ НА ДИПЛОМАТСКИ И СЛУЖБЕНИ ПАСОШИ

I. Општи одредби

Член 1

Со овој правилник се пропишува постапката за издавање на дипломатски и службени пасоши, како и на визи кои ќе се издаваат на тие пасоши и листата на носители на дипломатски и службени пасоши.

Член 2

Носител на правото на користење на дипломатски или службен пасош е носител на јавна функција, државен службеник и работник во државните органи, согласно Законот за патните исправи на државјаните на Република Македонија (во натамошниот текст: Законот).

Член 3

Дипломатските и службените пасоши на државјаните на Република Македонија и дипломатските и службените визи, се издаваат од страна на Министерството за надворешни работи, во согласност со Законот и овој правилник.

Член 4

Дипломатскиот и службениот пасош се користи во согласност со прописите за патните исправи на државјаните на Република Македонија.

Дипломатскиот и службениот пасош е важечки кога во него е втисната важечка дипломатска, односно службена виза.

Член 5

Носителите на дипломатските и службените пасоши треба да ги почитуваат должностите и забраните во поглед на користењето на патната исправа, согласно Законот.

Дипломатски или службен пасош, односно виза, не ма да се издадат ако постои некоја од причините наведени во Законот.

II. Постапка за издавање на дипломатски и службени пасоши и визи

Член 6

Барањето за издавање на дипломатски и службени пасоши и визи за функционер или државен службеник или работник во државен орган или институција, потпишано од функционерот кој раководи со државниот орган или институцијата, неговиот заменик или од негова страна овластено раководно лице, навремено се доставува до Министерството за надворешни работи.

Член 7

Во барањето за издавање дипломатски или службен пасош се наведува:

- основата за издавање на дипломатскиот или службениот пасош на лицето согласно Законот;
- основата за службено патување, односно определувањето на лицето за претставник или член на делегација;
- периодот на престој во странство.

Кон барањето од став 1 на овој член се приложува следната документација:

- акт за избор или именување на функција, односно решение за работно место на лицето за кое се бара издавање дипломатски или службен пасош;
- пополнет образац-барање, потпишано од лицето за кое се бара издавање дипломатски или службен пасош;
- уверение за државјанство, пасош или лична карта на увид и фотокопија од истите;
- покана од органот или институцијата од земјата домаќин или решение за службен пат;
- две фотографии во боја, на бела позадина (3,5 x 4,5 см) и
- доказ за уплатени парични средства за вредноста на образецот на пасошот и за административната такса.

Член 8

За државните службеници во Министерството за надворешни работи и именуваните дипломатски или конзуларни претставници или членовите на дипломатските и конзуларни претставништва на Република Македонија во странство, барањето за издавање дипломатски или службен пасош се поднесува преку Секторот за општи работи во Министерството за надворешни работи, кој со приложено писмено мислење и потребна документација (указ, одлука за именување или решение за распоредување или упатување), го проследува до Секторот за конзуларни работи и меѓународно право.

Член 9

Во барањето за издавање дипломатска или службена виза се наведува основата за службеното патување и периодот на престој во странство, а се приложува и поканата од органот или институцијата од земјата домаќин.

Член 10

Запишувањето на податоците во дипломатските и службените пасоши се врши со специјална машина за запишување во пасошите.

Дипломатската или службена виза се издава во форма на печат кој се втиснува во пасошот.

Член 11

Со престанокот на основата по која е издаден дипломатскиот или службениот пасош, престанува користењето на пасошот, без разлика дали пасошот и визата се важечки.

Член 12

За престанокот или промена на функцијата или друга промена на статусот на носителот на дипломатскиот или службениот пасош, која повлекува промена или губење на основата за поседување и користење на пасошот, од страна на надлежниот државен орган кој барал издавање на дипломатскиот или службениот пасош, веднаш се известува Министерството за надворешни работи.

Носителот на пасошот, по престанокот на основата за негово издавање го враќа пасошот во државниот орган кој барал негово издавање.

По престанокот на основата по која бил издаден, пасошот задолжително се доставува во Министерството за надворешни работи, заради поништување.

Надлежниот државен орган кој барал издавање дипломатски или службен пасош, пасошот го прибавува од носителот и во рок од осум дена од денот на престанокот на основата, го доставува до Министерството за надворешни работи.

Член 13

Во случај кога носителите на дипломатските и службените пасоши, не постапат во согласност со одредбите на членовите 11 и 12 од овој правилник, од страна на Министерството за надворешни работи, издадените дипломатски и службени пасоши се прогласуваат за неважечки.

Член 14

Исчезнувањето или губењето на дипломатскиот или службениот пасош, носителот го пријавува веднаш, а најдоцна за три дена од денот на дознавањето, во Министерството за надворешни работи, а доколку се наоѓа во странство, во најблиското дипломатско-конзуларно претставништво на Република Македонија.

Носителот, исчезнувањето или губењето на дипломатскиот или службениот пасош го објавува во „Службен весник на Република Македонија“.

Член 15

Дипломатски или службен пасош може да се замени доколку истиот е исполнет или оштетен согласно Законот и овој правилник.

Дипломатски или службен пасош (дупликат) може да се издаде во случај на исчезнување или губење на постојниот, согласно Законот и овој правилник.

III. Дипломатски и службени визи**Член 16**

Дипломатските визи за носителите на дипломатски пасоши, избрани и именувани лица се издава за период од 12 месеци до две години.

Дипломатските визи за носителите на дипломатски пасоши во случај на службено патување, или служба во странство се издава за период од 30 дена до две години.

Дипломатските и службените визи за носителите на дипломатски и службени пасоши на државните службеници во Министерството за надворешни работи се издаваат за период од две години.

Дипломатските и службените визи за носителите на дипломатски и службени пасоши кои се упатени на работа во дипломатско-конзуларните претставништва на Република Македонија во странство, како и на членовите на нивните потесни семејства или на вонбрачната заедница, се издаваат за период на траење на нивната дипломатска мисија.

Службените визи за носителите на службени пасоши во случај на службено патување или служба во странство, се издаваат за период потребен за реализација на службеното патување, односно за период на траење на нивната дипломатска мисија во странство.

IV. Листа на носители на дипломатски и службени пасоши**1. Носители на дипломатски пасоши****Член 17**

Носители на дипломатски пасоши - избрани и именувани лица:

- Претседател на Република Македонија;
- Претседател на Собранието на Република Македонија;
- Претседател на Владата на Република Македонија;
- Претседател на Уставниот суд на Република Македонија;
- Претседател на Врховниот суд на Република Македонија;
- Претседател на Судскиот совет на Република Македонија;
- Јавен обвинител на Република Македонија;
- Народен правобранител на Република Македонија;
- Потпретседатели на Собранието на Република Македонија;
- Заменици на Претседателот на Владата на Република Македонија;
- Министри;
- Гувернер на Народната банка на Република Македонија;
- Јавен правобранител на Република Македонија;
- Пратеници во Собранието на Република Македонија;
- Заменици на министрите.

Носители на дипломатски пасоши во случај на службено патување или служба во странство:

- Директори на самостојни органи на државната управа;
- Судии на Уставниот суд на Република Македонија;
- Генерални секретари;
- Секретар на Секретаријатот за законодавство;
- Државни секретари во министерствата;
- Воени претставници на Република Македонија во странство кои имаат дипломатски статус во рамките на дипломатско-конзуларното претставништво на Република Македонија;

- Лица кои со одлука на Владата на Република Македонија заминуваат на работа во меѓународни организации во својство на функционери со дипломатски ранг во тие организации.

Дипломатски пасош се издава и на брачните другари на претседателот на Република Македонија, претседателот на Собранието на Република Македонија и претседателот на Владата на Република Македонија.

Дипломатски пасош се издава и на лице на кое му престанала функцијата претседател на Република Македонија, претседател на Собранието на Република Македонија и претседател на Владата на Република Македонија, како и нивните брачни другари.

Носители на дипломатски пасоши, државни службеници во Министерството за надворешни работи:

- a) Во Министерството за надворешни работи:
  - Директор;
  - Државен советник;
  - Раководител на сектор;
  - Помошник раководител на сектор;
  - Раководител на одделение;

- Советник;
- Виш соработник;
- Соработник;
- Помлад соработник;

б) Во дипломатските и конзуларни претставништва на Република Македонија во странство:

- Амбасадор;
- Ополномоштен министер;
- Министер советник;
- Советник;
- Прв секретар;
- Втор секретар;
- Трет секретар;
- Аташе;
- Генерален конзул;
- Конзул;
- Вице конзул.

Дипломатски пасош се издава и на лице на кое му престанала функцијата министер за надворешни работи, на лица поранешни амбасадори и генерални конзули и на поранешни вработени во Министерството за надворешни работи, со најмалку 20 години дипломатско искуство.

2. Носители на службени пасоши

Член 18

Носители на службени пасоши во случај на службено патување или служба во странство:

- Државни советници во државните органи;
- Раководни работници со посебни овластувања во државните органи;
- Раководител на сектор за меѓународна соработка со странство, помошник раководител на сектор за меѓународна соработка, раководител на одделение за меѓународна соработка во државните органи;
- Државни службеници во Министерството за надворешни работи кои немаат дипломатски статус.

V. Завршна одредба

Член 19

Овој правилник влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 78-1447/1
22 февруари 2007 година
Скопје

Министер за надворешни работи, м-р **Антонио Милошоски**, с.р.   Министер за внатрешни работи, м-р **Гордана Јанкулоска**, с.р.

РЕГУЛАТОРНА КОМИСИЈА ЗА ЕНЕРГЕТИКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

392.

Врз основа на член 19 алинеја 5 од Законот за енергетика („Службен весник на РМ бр. 63/06), Регулаторната комисија за енергетика на Република Македонија, на седницата одржана на 27.02.2007 година, ја донесе следната

О Д Л У К А

ЗА ОДОБРУВАЊЕ НА РЕГУЛИРАН МАКСИМАЛЕН ПРИХОД И ЦЕНА ЗА ДЕЈНОСТИТЕ ДИСТРИБУЦИЈА, УПРАВУВАЊЕ СО СИСТЕМОТ ЗА ДИСТРИБУЦИЈА И СНАБДУВАЊЕ СО ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГИЈА, КАКО И ЗА ПРОСЕЧНАТА ЦЕНА НА ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГИЈА ПО КОЈА АД „ЕЛЕКТРОСТОПАНСТВО НА МАКЕДОНИЈА“-СКОПЈЕ ГИ СНАБДУВА ТАРИФНИТЕ ПОТРОШУВАЧИ НА МАЛО

1. Се утврдува регулираниот максимален приход на вршителот на дејностите дистрибуција, управување со системот за дистрибуција и снабдување со електрична

енергија на тарифни потрошувачи на мало АД „Електростопанство на Македонија“ – Скопје за 2007 година да изнесува 5.196.395.324 денари.

2. Цената за вршење на дејностите наведени во точка 1 од оваа одлука се утврдува да изнесува 0,9313 ден/kWh за испорачани 5.579.857.585 kWh електрична енергија на тарифните потрошувачи на мало.

3. Просечната продажна цена на електричната енергија по која АД „Електростопанство на Македонија“ – Скопје ги снабдува тарифните потрошувачи на мало за периодот од 1 март до 31 декември 2007 година, се утврдува да изнесува 3,0311 денари за киловат час електрична енергија.

Со утврдената цена од ставот 1 на оваа точка се обезбедува приходот утврден во точката 1 на оваа одлука, како и приход во износ од 11.454.518.278 денари за надоместување на трошоците за набавка на 6.269.502.905 kWh електрична енергија во текот на 2007 година.

4. Во согласност со просечната продажна цена на електрична енергија утврдена во точка 3 на оваа одлука, АД „Електростопанство на Македонија“ – Скопје може да ги зголеми тарифните ставови за продажба на електрична енергија и моќност за 2,48%.

5. Се задолжува АД „Електростопанство на Македонија“ – Скопје во согласност со точките 3 и 4 на оваа одлука, да ги утврди цените за електрична енергија по групи на корисници согласно применувањето тарифен систем и најдоцна до 10 март 2007 година да ги достави до Регулаторната комисија за енергетика на Република Македонија, заради одобрување и објавување во „Службен весник на Република Македонија“.

6. Оваа одлука влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе се применува од 1 март 2007 година.

Бр. 02-316/1
27 февруари 2007 година
Скопје

Претседател,
Славе Ивановски, с.р.

ДРЖАВЕН ЗАВОД ЗА СТАТИСТИКА

Врз основа на член 17 од Законот за данок на добивка – пречистен текст („Службен весник на Република Македонија“ бр. 27/06) и член 41 став 1 од Законот за персоналниот данок на доход – пречистен текст („Службен весник на Република Македонија“ бр. 74/2006), Државниот завод за статистика ги утврдува и објавува

К О Е Ф И Ц И Е Н Т И Т Е ЗА ПОРАСТОТ НА ЦЕНИТЕ НА ПРОИЗВОДИТЕЛИТЕ НА ИНДУСТРИСКИ ПРОИЗВОДИ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ЗА МЕСЕЦ ЈАНУАРИ 2007 ГОДИНА - ПРЕТХОДНИ ПОДАТОЦИ -

1. Месечниот коефициент на порастот на цените на производители на индустриски производи во јануари 2007 година во однос на декември 2006 година е -0.002.

2. Коефициентот на порастот на цените на производителите на индустриски производи од почетокот на годината до крајот на месецот е -0.002.

3. Коефициентот на пораст на цените на производители на индустриски производи во јануари 2007 година во однос на истиот месец од претходната година изнесува 0.013.

Директор,
м-р **Благица Новковска**, с.р.

ЈП СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА РМ ВИ ГИ НУДИ СО ГОЛЕМО НАМАЛЕНИЕ ДО 40% ИЗДАНИЈАТА:

Ред. бр.	Изданија	Цена денари
1.	Закон за пензиското и инвалидското осигурување <i>Станка Трајкова и Олгица Костова</i> <i>(со коментар и прилози), 2006</i>	700,00
2.	Изборен законик, 2006	300,00
3.	Закон за стечај <i>Д-р Кирил Чавдар</i> <i>(со објаснувања, судска практика и предметен регистар), 2006</i>	600,00
4.	Збирка на прописи од областа на судството <i>(Законите за: судовите; Судскиот совет на РМ; судскиот буџет (редакциски пречистен текст); Академија за обука на судии и јавни обвинители), 2006</i>	400,00
5.	Закон за трговските друштва <i>со вовед, 2004</i>	400,00
6.	Закон за општата управна постапка <i>(со коментар)</i> <i>Проф. д-р С. Гелевски, 2005</i>	400,00
7.	Закон за кривична постапка и Закон за извршување на санкциите <i>(редакциски пречистени текстови), 2004</i>	360,00
8.	Кривичен законик <i>Проф. д-р Методија Каневчев</i> <i>(со кратки упатства, објаснувања и регистар на поимите), 2005</i>	600,00
9.	Закон за работните односи <i>(редакциска збирка), 2005</i>	400,00
10.	Устав на Република Македонија <i>(со сите амандмани од I - XXX)</i> <i>на македонски и на англиски јазик (во една книга), голем формат, 2005</i>	180,00

П О Р А Ч К А   Б Р . 2 4

Со ова неотповикливо ги порачуваме изданијата под реден број _____ во _____ примероци; р.бр. _____ во _____ примероци; р.бр. _____ во _____ примероци; р.бр. _____ во _____ примероци; р.бр. _____ во _____ примероци.

Доказот за извршена уплата на жиро с-ка 300000000188798 и порачката ги испраќае по пошта на адреса бул. „Партизански одреди“ бр. 29, п. фах 51, 1000, Скопје, или на телефакс број + 389-2-311-22-67.

Порачател: _____ Место: _____,
ул. _____, бр. _____, тел./факс _____

Потпис на порачателот

Во _____, _____ 2007 година. (М.П.) _____

www.slvesnik.com.mk
contact@slvesnik.com.mk

Издавач: ЈП СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА, ц.о.-Скопје
бул. "Партизански одреди" бр. 29. Поштенски фах 51.
Директор и одговорен уредник - Тони Трајанов.
Телефони: +389-2-3298-860, 3290-471, 3290-449.
Телефакс: +389-2-3112-267.

Претплатата за 2007 година изнесува 9.200,00 денари.
„Службен весник на Република Македонија“ излегува по потреба.
Рок за рекламации 15 дена.
Жиро-сметка: 300000000188798.
Депонент на Комерцијална банка, АД - Скопје.
Печат: ЦЕТИС ПРИНТ ДООЕЛ увоз-извоз, Скопје.

ISSN 0354-1622

2007024